LOUIS PAUWELS și JACQUES BERGIER

DIMINEAȚA MAGICIENILOR

Introducere în realismul fantastic

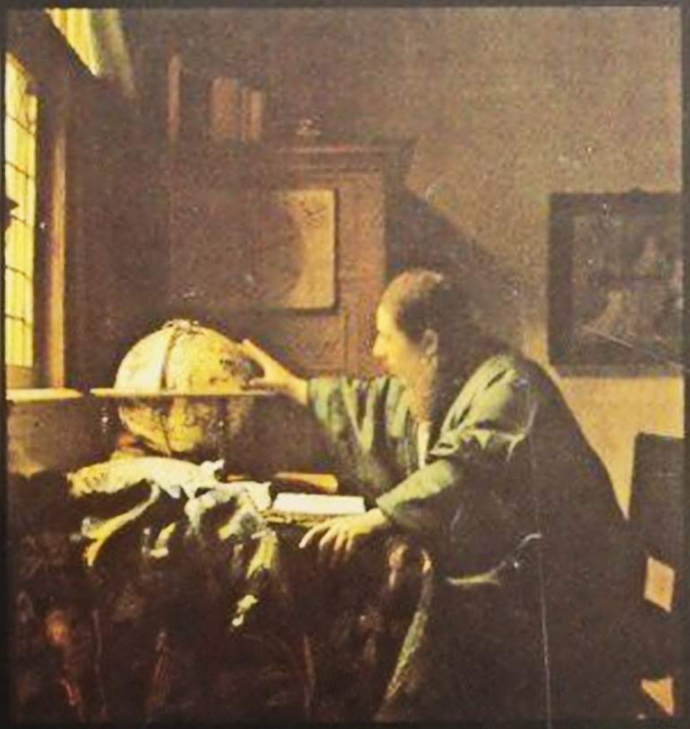

LOUIS PAUWELS și JACQUES BERGIER

NEMIRA

COLECŢIA TOTEM

Există poate unul sau mai multe universuri paralele cu al nostru. Cred că n-am fi întreprins această muncă dacă, în cursul vieţii, nu ni s-ar fi întâmplat să ne simţim în mod real, fizic, în contact cu o altă lume”.

De aceiaşi autori:

L'homme éternel (*Embelissement de la vie*), Gallimard, 1970

LOUIS PAUWELS *Le chateau du dessous*, Gallimard, 1952

Blumroch L'Admirable ou le déjeuner du surhomme, Gallimard, 1976

JACQUES BERGIER *Les livres maudits*, J’ai lu, 1971

Dimineaţa magicienilor

TRADUCERE DE DAN PETRESCU

PREFAŢĂ DE LOUIS PAUWELS

PREFAŢĂ

Sunt cât se poate de neîndemânatic şi regret că sunt aşa. Aş fi mai bun dacă mâinile mele s-ar pricepe să muncească, să facă ceva folositor, să se cufunde în adâncurile fiinţei şi să reverse de acolo un izvor de bunătate şi pace. Tatăl meu vitreg (pe care-l voi numi aici tatăl meu, căci el m-a crescut) era croitor. Avea un suflet energic şi era un spirit care transmitea cu adevărat ceva. Spunea câteodată zâmbind că trădarea intelectualilor începuse în ziua când unul dintre ei a înfăţişat pentru prima oară un înger cu aripi: căci la cer te ridici cu mâinile.

In ciuda acestei neîndemânări, am legat totuşi o carte. Aveam şaisprezece ani. Eram la orele de practică, la Juvisy, în periferia săracă a Parisului. Sâmbăta după-amiaza, aveam de ales între a lucra lemnul sau fierul şi a face modelaj sau legătorie. Citeam poezie pe vremea aceea şi mai ales pe Rimbaud. Cu toate astea, m-am ţinut din răsputeri să nu leg *Une Saison en Enfer.* Tata avea vreo treizeci de cărţi, rânduite în dulapul strâmt din atelier laolaltă cu mosoare de aţă, cretă, umeri şi şabloane. Se mai aflau în dulap mii de note scrise mărunt şi sârguincios pe un colţ de masă, de-a lungul nenumăratelor nopţi de trudă. Dintre acele cărţi, citisem *Le Monde avant la Creation de l'Homme* de Flammarion şi eram pe cale să descopăr *Ou va le Monde ?* de Walther Rathenau. Tocmai lucrarea lui Rathenau am purces s-o leg, nu fără dificultate. Rathenau fusese cea dintâi victimă a naziştilor şi ne aflam în 1936. în fiecare sâmbătă, făceam în atelierul de practică lucru manual de dragul tatălui meu şi al lumii muncitoreşti. De 1 Mai, am făcut cadou volumul lui Rathenau cartonat, împreună cu un fir de lăcrămioare.

În această carte, tata subliniase cu creion roşu un lung pasaj care mi-a rămas întipărit în memorie:

Chiar şi o epocă vitregă este demnă de respect, căci ea este opera nu a oamenilor, ci a omenirii, deci a naturii creatoare, care poate fi împovărătoare, dar niciodată

absurdă. Dacă epoca pe care o trăim este împovărătoare, avem cu atât mai mult datoria de-a o iubi, de-a o umple cu dragostea noastră, până când vom urni masele grele de materie disimulând lumina care străluceşte dincolo de ele.

*

„Chiar şi o epocă vitregă..." Tata a murit în 1948, fără să fi încetat vreodată să creadă în natura creatoare, să iubească şi să răspândească dragoste în lumea plină de durere în care trăise, fără să fi încetat vreodată să nădăjduiască a vedea strălucind lumina dindărătul maselor grele de materie. Aparţinea generaţiei de socialişti romantici ai căror idoli erau Victor Hugo, Romain Rolland, Jean Jaurès, care purtau pălării mari şi păstrau o mică floare albastră între faldurile steagului roşu. La graniţa dintre mistica pură şi acţiunea socială, tata, prins de munca de croitor peste paisprezece ore pe zi – şi trăiam la limita mizeriei – împăca un sindicalism înfocat cu o căutare a eliberării interioare, în gesturile su- mare şi umile ale meseriei sale, introdusese o metodă de concentrare şi de purificare a spiritului despre care a lăsat sute de pagini scrise, în timp ce făcea butoniere sau călca pânzeturi, avea o prezenţă radioasă. Joia şi duminica, prietenii mei se adunau împrejurul mesei sale din atelier ca să-l asculte şi să-i simtă prezenţa puternică, iar celor mai mulţi dintre ei aceasta le-a schimbat viaţa.

Plin de încredere în progres şi ştiinţă, crezând în venirea proletariatului, el îşi clădise o filosofie solidă. Avusese un soi de iluminare la lectura cărţii lui Flammarion despre preistorie. Apoi citise, dus de pasiune, cărţi de paleontologie, de astronomie, de fizică. Fără vreo pregătire, pătrunsese totuşi în miezul subiectelor. Vorbea cam ca Teilhard de Chardin, pe care-l ignoram pe atunci: „Ceea ce va trăi veacul nostru este mai important decât apariţia budismului! Nu mai e vorba de-acum încolo de aplicarea facultăţilor omeneşti la cutare sau cutare divinitate. Puterea religioasă însăşi a pământului suferă în noi o criză definitivă: aceea a propriei sale descoperiri, începem să înţelegem, şi asta pentru totdeauna, că singura

religie acceptabilă pentru om este cea care-l va învăţa mai întâi să recunoască, să iubească şi să slujească cu pasiune universul în care el este cel mai important element"1. Credea că evoluţia nu se confundă cu transformismul, ci că e integrală şi ascendentă, sporind densitatea psihică a planetei noastre, pregătind-o să ia contact cu inteligenţele din alte lumi, să se apropie de chiar sufletul cosmosului. Pentru el, specia umană nu era desăvârşită. Ea progresa către o stare de superconştiinţă, trecând prin creşterea vieţii colective şi prin formarea lentă a unui psihism unanim. Spunea că omul nu e încă isprăvit şi mântuit, dar legile condensării energiei creatoare ne permit să nutrim, la scară cosmică, o formidabilă speranţă. Şi nu scăpa nicio clipă din vedere această speranţă. De aceea judeca treburile acestei lumi cu seninătate şi dinamism religios, trăgându-şi de foarte departe, de foarte sus, un optimism şi un curaj în mod real şi nemijlocit utilizabile, în 1948, războiul de-abia trecuse şi ameninţarea unor conflicte atomice, de astă dată, renăştea. Cu toate astea, considera neliniştile şi durerile prezente ca pe nişte negative ale unei imagini magnifice. Exista un fir care-l lega de destinul spiritual al Pământului şi, în pofida unor enorme necazuri intime, proiecta asupra epocii vitrege în care-şi sfârşea viaţa de muncitor multă încredere şi multă dragoste.

A murit în braţele mele, în noaptea de 31 decembrie şi, înainte de a închide ochii, mi-a spus:

Nu trebuie să ne bizuim prea mult pe Dumnezeu, dar poate că Dumnezeu se bizuie pe noi...

*

Ce se întâmpla cu mine pe-atunci ? Aveam douăzeci şi opt de ani. împlinisem douăzeci în 1940, în timpul dezastrului. Făceam parte dintr-o generaţie aflată la răscruce, care văzuse o lume prăbuşindu-se, era ruptă de trecut şi se îndoia de viitor. Eram departe de a crede că epoca vitregă ar fi fost demnă de respect şi că ar fi trebuit s-o covârşim cu dragostea noastră. Mi se părea mai curând că luciditatea dicta refuzul de a intra într-un joc în care toată lumea trişa.

In timpul războiului, mă refugiasem în hinduism. Era felul meu de a lupta ca partizan. Trăiam în el într-o rezistenţă absolută. N-avem a căuta punct de sprijin în istorie şi printre oameni: el se sustrage neîncetat. Să-l căutăm în noi înşine. Să fim pe lume ca şi când n-am fi. Nimic nu mi se părea mai frumos ca pasărea scufundătoare din Bhagavad-Gītā, „care se scufundă şi iese la suprafaţă fără să-şi fi udat penele". La evenimentele faţă de care suntem neputincioşi, îmi spuneam, să facem în aşa fel încât nici ele să nu poată nimic împotriva noastră. Eram aerian, aşezat în lotus pe un nor venit din Orient. Noaptea, tata citea pe ascuns cărţile mele de căpătâi ca să încerce să înţeleagă boala ciudată ce mă îndepărta într-atâta de el.

Mai târziu, imediat după Eliberare, mi-am găsit un maestru întru a trăi şi a gândi. Am devenit discipolul lui Gurdjieff. M-am ostenit să mă separ de emoţii, sentimente, elanuri, ca să găsesc, dincolo, ceva imobil şi permanent, o prezenţă mută, anonimă, transcendentă, ce m-ar fi consolat de puţina-mi realitate şi de absurditatea lumii, îl priveam pe tata cu compătimire. Credeam că posed taina de-a fi stăpân pe spirit şi pe orice cunoaştere. De fapt, nu posedam nimic altceva decât iluzia de a poseda şi un intens dispreţ pentru cei care nu împărtăşeau această iluzie.

îl exasperam pe tata. Mă exasperam pe mine însumi. Mă uscam până la os într-o poziţie de refuz, îl citeam pe Rene Guénon. Gândeam că aveam nenorocul de a trăit într-o lume radical pervertită şi destinată pe bună dreptate apocalipsei. îmi însuşeam discursul lui Cort6s din Camera deputaţilor de la Madrid, din 1849 : „Cauza tuturor erorilor Dvs., domnilor, este că ignoraţi mersul civilizaţiei şi al lumii. Dvs. credeţi că civilizaţia şi lumea progresează, dar ele dau înapoi!" Pentru mine, evul modern era evul negru. Mă îndeletniceam să socotesc crimele spiritului modern împotriva spiritului, începând din secolul al XII-lea, Occidentul, desprins de Principii, mergea către pierzanie. A fi nutrit vreo speranţă însemna să te coalizezi cu răul. Denunţam în orice semn de încredere o

complicitate. Toată înfocarea o puneam în refuz, în ruptură, în lumea aceasta deja pe trei sferturi scufundată, în care preoţii, savanţii, politicienii, sociologii şi tot felul de organizaţii îmi apăreau cu toţii coprofagi, numai învăţătura tradiţională şi o rezistenţă necondiţionată la veac erau demne de stimă.

În această stare, ajungeam să-l socotesc pe tata drept un mare naiv. Puterea-i de adeziune, de iubire, de viziune îndepărtată, mă irita prin ridicolul ei. îl acuzam că rămăsese la entuziasmele Expoziţiei de la 1900. Speranţa pe care şi-o punea într-o colectivizare crescândă şi pe care o îndrepta infinit mai sus decât planul politic îmi stârnea dispreţul. Eu nu juram decât pe teocraţiile antice.

Einstein întemeia un comitet al deznădejdii savanţilor atomişti, ameninţarea unui război total plutea deasupra omenirii împărţite în două blocuri. Tata murea fără să-şi fi pierdut niciun dram din credinţa în viitor, iar eu nu-l mai pricepeam. Nu voi evoca, în această lucrare, problemele de clasă. Nu-şi au locul aici. Dar ştiu bine că aceste probleme există: ele l-au sfâşiat pe omul care ţinea la mine. Nu l-am cunoscut pe tatăl meu de sânge. Aparţinea vechii burghezii din Gând. Mama şi tatăl meu de-al doilea erau muncitori, se trăgeau din muncitori. Strămoşii mei flamanzi, iubind plăcerile vieţii, artişti, leneşi şi orgolioşi, m-au îndepărtat de gândirea generoasă, dinamică, m-au făcut să mă preocup mai mult de mine însumi şi să nesocotesc virtutea participării. De multă vreme deja, între tata şi mine se interpuneau zăbrele grele. El, care nu voise să aibă alt copil în afara acestui fiu de alt sânge, de teamă să nu mă rănească, se sacrificase ca eu să devin un intelectual. Dându-mi totul, visase să am un suflet asemănător cu al său. în ochii lui, trebuia să devin un far, un om capabil de a-i lumina pe ceilalţi oameni, de a le da curaj şi speranţă, de a le arăta, cum spunea el, lumina ce străluceşte la capătul destinului nostru. Eu însă nu vedeam niciun fel de lumină în afară de una neagră în mine şi la capătul destinului omenirii. Nu eram decât un intelectual asemenea multor altora, împingeam până la ultimele

consecinţe sentimentul de exil şi nevoia de revoltă radicală exprimate în revistele literare de prin 1947, unde se vorbea de „nelinişte metafizică", reviste care au fost moştenirea dificilă a generaţiei mele. în aceste condiţii, cum să fii un far ? Această idee, această vorbă hugoliană mă făceau să surâd răutăcios. Tata îmi reproşa că merg către descompunere, că trecusem, cum zicea el, de partea privilegiaţilor culturii, a mandarinilor, a orgolioşilor din neputinţă.

Bomba atomică, în timp ce pentru mine marca începutul sfârşitului timpurilor, era pentru el semnul unor zori noi. Materia se spiritualiza treptat şi omul avea să descopere în jurul lui şi în el însuşi puteri până atunci nebănuite. Spiritul burghez, pentru care Pământul este un loc de şedere confortabil de care trebuie cât mai mult profitat, avea să fie măturat de spiritul nou, spiritul muncitorilor Pământului, pentru care lumea este o maşină în mers, un organism în devenire, o unitate de alcătuit, un Adevăr de scos la iveală. Omenirea se afla doar la începutul evoluţiei. Abia primea cele dintâi informaţii despre misiunea cu care o investise Inteligenţa Universului. Abia începusem să aflăm ce-i aia dragoste faţă de lume.

Pentru tata, aventura umană avea o direcţie. El judeca evenimentele după cum se situau sau nu pe această direcţie. Istoria avea un sens: ea deriva către o formă de ultra-uman, ea purta în sine promisiunea unei superconştiinţe. Filozofia-i cosmică nu-l separa de veac. în imediat, adeziunile sale erau „progresiste". Lucrul mă irita, fără să văd că el punea infinit mai multă spiritualitate în progresismul lui decât progresam eu în spiritualitatea mea.

Cu toate astea, mă sufocam în gândirea-mi închisă, în faţa acestui om, mă simţeam câteodată ca un mic intelectual arid şi zgribulit şi mi se întâmpla să doresc a gândi ca el, a respira la fel de adânc ca el. Seara, în atelier, îl provocam, avansam cât mai mult în contradicţii, dorindu-mi în secret să fiu înfundat şi schimbat. Dar, din pricina

oboselii, se înfuria pe mine, pe destinul care-i dăduse o gândire vastă fără să-i acorde mijloacele de a i-o transmite acestui fiu cu sânge rebel, şi ne despărţeam furioşi şi neputincioşi. Mă duceam la meditaţiile şi la cărţile mele disperate. El îşi relua acul şi-şi vedea de stofele lui, sub lumina crudă a lămpii care-i îngălbenea părul. Din pat, îl auzeam multă vreme gâfâind, mormăind. Apoi, deodată, începea să fluiere printre dinţi, uşor, primele măsuri din Oda Bucuriei de Beethoven, ca să-mi spună de la distanţă că iubirea ajunge întotdeauna unde trebuie. Mă gândesc la el aproape în fiecare seară, la ora fostelor noastre dispute. Aud acel gâfâit, acel mormăit terminându-se în cânt, acea furtună sublimă stingându-se.

*

Au trecut doisprezece ani de când a murit! Iar eu voi face curând patruzeci. Dacă l-aş fi înţeles pe când trăia, mi-aş fi condus inteligenţa şi inima cu mai multă pricepere. N-am încetat să-l caut. Acum, trec de partea lui, după multe căutări adesea sterilizante şi după rătăciri primejdioase. Aş fi putut, mult mai devreme, să-mi împac gustul pentru viaţa interioară cu dragostea faţă de lumea în mişcare. Aş fi putut arunca o punte, mai devreme şi poate mai eficace, când forţele-mi erau intacte, între mistică şi spiritul modern. Aş fi putut să mă simt în acelaşi timp religios şi solidar cu marele elan al istoriei. Aş fi putut avea mai devreme credinţa, mila şi speranţa.

Cartea de faţă rezumă cinci ani de cercetări în toate sectoarele cunoaşterii, la graniţa dintre ştiinţă şi tradiţie. M-am lansat în această întreprindere aflată cu mult deasupra mijloacelor mele fiindcă nu mai puteam să refuz lumea prezentă şi viitoare care este totuşi lumea mea. Dar orice atitudine extremă este revelatoare. Aş fi putut găsi mai repede o cale de comunicare cu epoca mea. Se poate să nu-mi fi pierdut timpul degeaba mergând până la capătul propriului meu demers. Nu ceea ce merită li se întâmplă oamenilor, ci ceea ce li se aseamănă. Multă vreme am căutat, cum dorea Rimbaud pe când îl citeam în adolescenţă, „Adevărul într-un suflet şi un trup". N-am

izbutit să-l aflu. Pe când urmăream acel Adevăr, am pierdut contactul cu nişte mici adevăruri ce ar fi făcut din mine nu, firește, supraomul pe care-l doream, ci un om mai bun şi mai unificat decât sunt. Totuşi am aflat lucruri preţioase despre comportamentul profund al spiritului, despre diferitele stări posibile ale conştiinţei, despre memorie şi intuiţie, lucruri pe care nu le-aş fi aflat altminteri şi care aveau să-mi permită mai târziu să înţeleg ceea ce este grandios, esenţialmente revoluţionar în avangarda spiritului modern : interogaţia asupra naturii cunoaşterii şi nevoia presantă a unui soi de transmutaţie a inteligenţei.

Când am ieşit din bârlogul meu de yoghin ca să arunc o ochire asupra lumii acesteia moderne pe care-o cunoşteam fără a o cunoaşte, i-am perceput dintr-o dată minunăţia. Studiile mele reacţionare, adesea pline de orgoliu şi de ură, fuseseră folositoare într-o privinţă: mă împiedicaseră să ader la lumea aceasta luând-o dinspre partea-i proastă – vechiul raţionalism al secolului al XIX-lea, progresismul demagogic. Tot ele m-au împiedicat să accept această lume ca pe ceva natural şi doar fiindcă era a mea, s-o accept într-o stare de conştiinţă somnolentă, aşa cum face cea mai mare parte a oamenilor. Cu ochii răcoriţi de această lungă şedere în afara timpului meu, am văzut lumea la fel de bogată în fantastic real pe cât era de bogată pentru mine lumea tradiţiei în fantastic presupus. Mai mult: ceea ce aflam despre veac îmi modifica aprofundând-o cunoaşterea spiritului din vechime. Am văzut lucrurile antice cu ochi proaspeţi, iar privirile-mi erau împrospătate ca să vadă şi lucrurile noi.

*

L-am întâlnit pe Jacques Bergier (voi spune îndată cum) pe când terminam de scris lucrarea despre familia de spirite reunite în jurul lui Gurdjieff. Această întâlnire, pe care n-o atribui hazardului, a fost determinantă, îmi consacrasem ultimii doi ani descrierii unei şcoli esoterice şi a propriei mele aventuri. Dar o altă aventură începea în acel moment pentru mine. Este ceea ce am crezut de cuviinţă să spun, luându-mi rămas bun de la cititorii mei.

Sper că mi se va trece cu vederea faptul că mă citez pe mine însumi, ştiindu-se că nu sunt deloc dornic să atrag atenţia asupra literaturii mele : altele mă preocupă. Am născocit fabula cu maimuţa şi dovleacul. Indigenii, ca să prindă animalul viu, pun într-un cocotier un dovleac găurit cu alune înăuntru, fixându-l bine. Maimuţa dă fuga, îşi strecoară mâna înăuntru, ia alunele, strânge pumnul. Şi-atunci nu-şi mai poate scoate mâna. E prizonieră a lucrului pe care a pus mâna. Ieşind din şcoala lui Gurdjieff, scriam:

Trebuie să pipăim, să examinăm fructele-capcană, apoi să ne retragem cu dibăcie. O dată o anumită curiozitate satisfăcută, se cuvine să ne readucem în mod flexibil atenţia asupra lumii în care ne aflăm, să ne recâştigăm libertatea şi luciditatea, să ne vedem mai departe de drum pe tărâmul omenesc căruia îi aparţinem. Ceea ce contează, este să vedem în ce măsură demersul esenţial al gândirii zise tradiţionale regăseşte mişcarea gândirii contemporane. Fizica, biologia, matematica, în cele mai avansate părţi ale lor, se încrucişează astăzi cu anumite date ale esoterismului, reîntâlnesc anumite viziuni ale cosmosului, ale raporturilor dintre energie şi materie, care sunt viziuni ancestrale. Ştiinţele de astăzi, abordate fără conformism ştiinţific, dialoghează cu anticii magi, alchimişti, taumaturgi. O revoluţie se petrece sub ochii noştri, o reasociere nesperată a raţiunii, în culmea cuceririlor ei, cu intuiţia spirituală. Pentru observatorii într-adevăr atenţi, problemele ce se pun inteligenţei contemporane nu mai sunt probleme de progres. Sunt deja câţiva ani buni de când noţiunea de progres a murit. E vorba de probleme ale schimbării stării, de probleme de transmutare, în acest sens, cei preocupaţi de realităţile experienţei lăuntrice merg în direcţia viitorului şi-şi dau mâna viguros cu savanţii de avangardă care pregătesc venirea unei lumi nea vând nimic de-a face cu lumea de tranziţie greoaie în care mai vieţuim încă pentru câteva ceasuri.

Este exact subiectul ce va fi dezvoltat în această

carte groasă. Trebuie aşadar, îmi spuneam eu înainte de a-l ataca, să-ţi proiectezi inteligenţa foarte departe în urmă şi foarte departe înainte ca să înţelegi prezentul. Mi-am dat seama că cei ce sunt doar „moderni" şi care odinioară nu-mi plăceau, aveam dreptate să nu-mi placă. Numai că îi condamnam pe nedrept, în realitate, sunt condamnabili fiindcă spiritul lor nu ocupă decât o fracţiune de timp prea mică. Abia există, că şi devin anacronici. Pentru a fi prezent, trebuie să fii contemporan cu viitorul. Iar îndepărtatul trecut poate fi perceput el însuşi ca un resac al viitorului. De atunci înainte, când am pornit să interoghez prezentul, am primit răspunsuri pline de ciudăţenii şi de promisiuni.

*

James Blish, scriitor american, spune spre gloria lui Einstein că acesta „l-a înghiţit pe Newton de viu". Admirabilă formulă ! Dacă gândirea ni se înalţă către o viziune mai cuprinzătoare a vieţii, ea trebuie să absoarbă adevărurile din planul inferior vii. Aceasta este certitudinea pe care am dobândit-o în cursul cercetărilor mele. Faptul poate părea banal, dar când cineva a trăit în sisteme de gândire ce pretindeau să se afle pe culmi înalte, precum înţelepciunea lui Guénon şi sistemul lui Gurdjieff, şi care ignorau sau dispreţuiau cea mai mare parte a realităţilor sociale şi ştiinţifice, acest nou mod de a judeca îi schimbă direcţia şi dorinţele spiritului. „Lucrurile inferioare, spunea deja Platon, trebuie să se regăsească în cele superioare, deşi într-o altă stare." Am acum convingerea că orice filosofie superioară în care realităţile din planul pe care ea pretinde că-l depăşeşte nu continuă să trăiască este o impostură.

De aceea am întreprins o călătorie destul de îndelungată pe tărâmul fizicii, al antropologiei, al matematicii, al biologiei, înainte de a încerca din nou să-mi fac o idee despre om, despre natura lui, despre puterile şi destinul său. Odinioară, căutam să cunosc şi să înţeleg întregul omului şi dispreţuiam ştiinţa. Bănuiam spiritul de-a fi capabil să atingă culmi sublime. Dar ce ştiam eu

despre demersul lui în domeniul ştiinţific ? Oare nu-şi revelase acolo vreunele din puterile în care înclinam eu să cred ? îmi spuneam : contradicţia aparentă dintre materialism şi spiritualism trebuie depăşită. Dar oare demersul ştiinţific nu ducea la asta ? Şi, în acest caz, nu era de datoria mea să mă informez ? La urma urmei, nu era o acţiune mai rezonabilă, pentru un occidental din secolul XX, decât să apuce un toiag de pelerin şi să se ducă desculţ în India ? Oare nu exista în jurul meu o mulţime de oameni şi de cărţi care să mă lămurească ? Nu trebuia, mai întâi, să prospectez temeinic propriul meu teren ?

Dacă reflecţia ştiinţifică, în partea-i cea mai avansată, ajungea la a revizui ideile admise despre om, atunci trebuia s-o ştiu şi eu. Şi-apoi,mai era şi o altă necesitate. Orice idee pe care mi-aş fi putut-o face după aceea despre soarta inteligenţei, despre sensul aventurii umane, ar fi putut fi reţinută ca valabilă doar în măsura în care n-ar fi mers în răspărul mişcării urmate de cunoaşterea modernă.

Am găsit ecoul acestei meditaţii în cuvintele lui Oppenheimer:

Trăim astăzi într-o lume în care poeţi, istorici, filosofi sunt mândri să spună că n-ar vrea nici măcar să înceapă a concepe posibilitatea de a învăţa ceva cu privire la ştiinţe : ei văd ştiinţa la capătul unui lung tunel, prea lung ca vreun om cu minte să-şi strecoare capul în el. Filosofia noastră – în măsura în care avem una – este deci de-a dreptul anacronică şi, sunt convins, total neadaptată la epoca noastră.

Or, pentru un intelectual bine antrenat, nu e mai dificil, dacă vrea cu adevărat, să intre în sistemul de gândire care regizează fizica nucleară decât să pătrundă în economia marxistă sau în tomism. Nu e mai greu să pricepi teoria ciberneticii decât să analizezi cauzele revoluţiei chineze sau experienţa poetică a lui Mallarmé. în realitate, refuzăm acest efort nu de teama efortului, ci fiindcă presimţim că el ar produce o schimbare a modurilor de gândire şi de expresie, o revizuire a valorilor admise până acum.

Şi totuşi, de multă vreme deja, continuă Oppenheimer, ar fi trebuit impusă o înţelegere mai subtilă a naturii cunoaşterii umane, a relaţiilor omului cu universul.

M-am pus deci pe scotocit în comoara ştiinţelor şi tehnicilor de astăzi, într-un fel neexperimentat, desigur, cu o ingenuitate şi o uimire poate primejdioase, însă propice ecloziunii comparaţiilor, a corespondenţelor, a apropierilor lămuritoare. Atunci am regăsit, în esoterism, în mistică, unele convingeri ale mele de mai înainte privitoare la măreţia infinită a omului. Dar le-am regăsit într-o altă stare. Erau acum convingeri ce absorbiseră de vii formele şi faptele inteligenţei umane a timpului meu, aplicate la studierea realităţilor. Nu mai erau „reacţionare", reduceau antagonismele în loc să le provoace. Conflicte foarte grele, precum acelea dintre materialism şi spiritualism, viaţă individuală şi viaţă colectivă, se resorbeau în ele sub efectul unei mari călduri, în sensul acesta, ele nu mai erau expresia unei alegeri şi deci a unei rupturi, ci a unei deveniri, a unei depăşiri, a unei reînnoiri, adică a existenţei.

*

Dansul atât de rapid şi incoerent al albinelor desenează în spaţiu, se pare, figuri matematice precise şi constituie un limbaj. Visez să scriu un roman în care toate întâlnirile avute de un om în existenţa sa, fugare sau marcante, suscitate de ceea ce numim hazard sau de necesitate, ar desena şi ele figuri, ar exprima ritmuri, ar fi ceea ce şi sunt, poate : un discurs construit savant, adresat unui suflet întru desăvârşirea sa şi din care acesta nu ^sesizează, de-a lungul unei vieţi, decât câteva cuvinte disparate.

Îmi pare uneori că sesizez înţelesul acestui balet uman din jurul meu, că ghicesc ce mi se spune prin mişcarea fiinţelor care se apropie, rămân pe loc sau se îndepărtează. Apoi pierd firul, ca toată lumea, până la următoarea mare şi totuşi fragmentară evidenţă.

Ieşeam din Gurdjieff. O prietenie foarte vie mă legă

de André Breton. Prin el l-am cunoscut pe René Alleau, istoric al Alchimiei, într-o zi când căutam, pentru o colecţie de lucrări de actualitate, un vulgarizator ştiinţific, Alleau mi-l prezentă pe Bergier. Era vorba de o muncă elementară şi nu ţineam foarte tare la ştiinţă, vulgarizată sau nu. Or, această întâlnire cu totul fortuită avea să-mi rânduiască viaţa pentru multă vreme, să adune şi să orienteze toate marile influenţe intelectuale sau spirituale care se exercitaseră asupra mea, de la Vivekananda la Guénon, de la Guénon la Gurdjieff, de la Gurdjieff la Breton, şi să mă readucă, la vârsta maturităţii, în punctul de plecare: la tatăl meu.

În cinci ani de studii şi de reflecţii, în cursul cărora cele două spirite ale noastre, destul de neasemănătoare, fură tot timpul fericite împreună, mi se pare că am descoperit un punct de vedere nou şi bogat în posibilităţi. Aşa procedau, în felul lor, suprarealiştii, cu treizeci de ani în urmă. Dar noi n-am cercetat, ca ei, în zona somnului şi a infraconştiinţei, ci la cealaltă extremitate: în zona ultraconştiinţei şi a stării de veghe superioare. Am botezat şcoala născocită de noi şcoala realismului fantastic. Ea nu decurge în niciun fel din gustul pentru insolit, exotism intelectual, baroc, pitoresc. „Călătorul căzu mort, izbit de pitoresc", spune Max Jacob. Nu căutăm efectele înstrăinării. Nu prospectăm îndepărtatele margini ale realităţii; încercăm, dimpotrivă, să ne instalăm în centrul ei. Credem că inteligenţa, cu condiţia de a fi activată la maximum, descoperă fantasticul în chiar inima realităţii. Un fantastic care nu îndeamnă la evadare, ci mai curând la o adeziune mai adâncă.

Numai din lipsă de imaginaţie scriitorii, artiştii, caută fantasticul în afara realităţii, în nori. Nu obţin decât un subprodus. Fantasticul, precum toate materiile preţioase, trebuie smuls din măruntaiele pământului, din real. Iar adevărata imaginaţie este cu totul altceva decât o fugă spre ireal. „Nicio facultate a spiritului nu se scufundă şi nu scormoneşte mai mult decât imaginaţia: ea este marele scafandru."

Fantasticul este în general definit ca o violare a legilor naturale, ca apariţie a imposibilului. Pentru noi nu e deloc aşa ceva. Fantasticul este o manifestare a legilor naturale, un efect al contactului cu realitatea când aceasta este percepută direct şi nu filtrată prin vălul somnului intelectual, prin obiceiuri, prejudecăţi, conformisme.

Ştiinţa modernă ne învaţă că îndărătul vizibilului simplu se află un invizibil complicat. O masă, un scaun, cerul înstelat sunt în realitate radical diferite de ideea pe care ne-o facem noi despre ele: sisteme în rotaţie, energii în suspensie etc. în acest sens spunea Valéry că, în cunoaşterea modernă, „miraculosul şi pozitivul au contractat o uimitoare alianţă". Ceea ce ne-a apărut cu claritate, după cum se va vedea, sper, în cartea de faţă, este că acest contract dintre miraculos şi pozitiv nu e valabil doar în domeniul ştiinţelor fizice şi matematice. Ce-i adevărat pentru aceste ştiinţe este fără îndoială adevărat şi pentru celelalte aspecte ale existenţei : antropologia, de pildă, sau istoria contemporană, sau psihologia individuală, sau sociologia. Ceea ce funcţionează în ştiinţele fizice funcţionează probabil şi în ştiinţele umane. Dar este foarte greu să-ţi dai seama de asta. Este din pricină că în ştiinţele umane s-au refugiat toate prejudecăţile, inclusiv cele astăzi evacuate din ştiinţele exacte, şi că, într-un domeniu atât de apropiat de ei şi atât de mişcător, cercetătorii, ca să vadă limpede lucrurile în cele din urmă, au încercat tot timpul să aducă totul la un sistem: Freud explică totul, Capitalul explică totul etc. Când spunem prejudecăţi, ar trebui să spunem: superstiţii. Unele sunt vechi, altele moderne. Pentru unii, niciun fenomen de civilizaţie nu este comprehensibil dacă nu se admite, la origini, existenţa Atlantidei. Pentru alţii, marxismul ajunge ca să-l explice pe Hitler. Unii îl văd pe Dumnezeu în orice geniu, alţii nu văd decât sexul, întreaga istorie este templieră, în cazul când nu e hegeliană. Problema noastră este deci de a face sensibilă, în stare brută, alianţa dintre miraculos şi pozitiv în omul singur sau în omul din societate, aşa cum este ea în biologie, în fizică sau în matematica modernă, unde se

vorbeşte foarte deschis şi, în cele din urmă, foarte simplu, de un „Altundeva Absolut", de „Lumină Interzisă" şi de „Numărul Cuantic al Stranietăţii".

„La scara cosmică (toată fizica modernă ne învaţă) numai fantasticul are şanse de a fi adevărat", spune Teilhard de Chardin. Pentru noi însă şi fenomenul uman trebuie măsurat la scara cosmică. E ceea ce spun cele mai vechi texte de înţelepciune. E ceea ce spune şi civilizaţia noastră, care începe să lanseze rachete înspre planete şi caută contactul cu alte inteligenţe. Poziţia noastră este deci aceea de martori ai realităţilor timpului nostru.

Privită mai îndeaproape, atitudinea noastră de a introduce realismul fantastic din ştiinţele înalte în ştiinţele umane n-are nimic original. De altfel, nici nu pretindem a fi nişte spirite originale. Ideea de a aplica matematica la ştiinţe nu era chiar extraordinară : şi totuşi a dat rezultate foarte noi şi importante. Ideea că universul nu e poate ceea ce ştim că este nu-i originală: dar vedeţi cum Einstein a răsturnat lucrurile aplicând-o.

În sfârşit, este evident că, plecând de la metoda noastră, o lucrare precum aceasta,, făcută cu maximum de onestitate şi minimum de naivitate, trebuie să suscite mai multe întrebări decât soluţii. O metodă de lucru nu e un sistem de gândire. Noi nu credem că un sistem, oricât de ingenios, ar putea lumina complet totalitatea lumii vii ce ne preocupă. Marxismul poate fi zbătut la infinit fără a se ajunge la integrarea faptului că Hitler a avut de mai multe ori, cu teroare, conştiinţa că Superiorul Necunoscut venise să-l viziteze. Iar medicina dinainte de Pasteur putea fi oricum răsucită că tot nu reieşea din ea ideea că bolile sunt pricinuite de nişte animale prea mici pentru a fi văzute. Cu toate astea, e posibil să existe un răspuns global şi definitiv la toate întrebările pe care le ridicăm, iar noi să nu-l fi nimerit. Nimic nu este exclus, nici da, nici nu. N-am descoperit niciun „guru" ; n-am devenit discipoli ai unui nou Mesia ; nu propunem nicio doctrină. Ne-am străduit pur şi simplu să-i deschidem cititorului cel mai mare număr posibil de uşi şi, cum cele mai multe dintre ele

se deschid din interior, ne-am dat la o parte ca să-l lăsăm pe el să treacă.

*

Repet: fantasticul pentru noi nu este imaginarul, însă o imaginaţie extrem de aplicată la studiul realităţii descoperă că frontiera este foarte subţire între miraculos şi pozitiv sau, dacă preferaţi, între universul vizibil şi universul invizibil. Există poate unul sau mai multe universuri paralele cu al nostru. Cred că n-am fi întreprins această muncă dacă, în cursul vieţii, nu ni s-ar fi întâmplat să ne simţim în mod real, fizic, în contact cu o altă lume. Lucrul s-a produs, în ce-l priveşte pe Bergier, la Mauthausen. Mie mi s-a întâmplat, într-un grad diferit, la Gurdjieff. împrejurările sunt foarte deosebite, dar faptul esenţial este acelaşi.

Antropologul american Loren Eiseley, a cărui gândire este apropiată de a noastră, povesteşte o astfel de întâmplare care exprimă foarte bine ceea ce vreau să spun.

A întâlni o altă lume, spune el, nu e doar un fapt imaginar. Li se poate întâmpla şi oamenilor şi animalelor. Câteodată, graniţele alunecă sau se întrepătrund : e suficient să te afli acolo în clipa aceea. Am văzut cum i s-a întâmplat unui corb. Corbul cu pricina mi-e vecin. Nu i-am făcut niciodată nici cel mai mic rău, dar el are grijă să stea în vârful pomilor, să zboare sus şi să evite omul. Lumea lui începe acolo unde slaba-mi vedere se opreşte. Or, într-o dimineaţă, se lăsase la noi la ţară o ceaţă extraordinar de deasă, iar eu mă îndreptam pe dibuite către gară. Brusc, la înălţimea ochilor, mi-au apărut două aripi negre imense, precedate de un cioc uriaş şi întreaga arătare trecu ca fulgerul scoţând un strigăt de teroare cum nu mai vreau niciodată să aud vreunul. Acest strigăt m-a bântuit toată după-amiaza. Mi se întâmplă să cercetez oglinda, întrebându-mă ce aveam atât de revoltător...

În cele din urmă, am priceput. Frontiera dintre cele două lumi ale noastre alunecase din cauza ceţei. Corbul, care credea că zboară la înălţimea-i obişnuită, văzuse deodată

un spectacol răscolitor, contrar pentru el legilor naturii. 'Văzuse un om mergând prin aer, în plină lume a corbilor, întâlnise o manifestare a stranietăţii celei mai totale pe care un corb o poate concepe : un om zburător. ..

Acum, când mă zăreşte de la înălţime, scoate mici strigăte, iar eu recunosc în aceste, strigăte incertitudinea unui spirit al cărui univers a fost zdruncinat. Nu mai este, nu va mai fi niciodată aidoma celorlalţi corbi...

*

Această carte nu este un roman, deşi intenţia ei este romanescă. Nu aparţine s.f.-ului, deşi în ea sunt atinse mituri ce alimentează acest gen. Nu este o colecţie de bizarerii, deşi îngerul Bizarului se află în ea la el acasă. Nu este nicio contribuţie ştiinţifică, nici vehiculul unei învăţături necunoscute, nicio mărturie, un documentar sau o fabulaţie. Este povestirea, uneori legendară, alteori exactă, a unei prime călătorii în domenii ale cunoaşterii abia explorate. Precum în jurnalele navigatorilor din Renaştere, feeria şi adevărul, extrapolarea riscată şi viziunea exactă se amestecă. Este din pricină că n-am avut nici timpul şi nici mijloacele de a duce până la capăt explorarea. Putem doar sugera nişte ipoteze şi schiţa căile de comunicare dintre aceste diverse domenii care sunt încă, pentru moment, tărâmuri interzise, în aceste tărâmuri interzise n-am zăbovit decât puţin. Când vor fi mai bine explorate, se va descoperi fără îndoială că multe din lucrurile spuse de noi erau delirante, precum rapoartele lui Marco Polo. Este oi eventualitate pe care o acceptăm cu dragă inimă. „Erau o mulţime de prostii în cartea lui Pauwels şi Bergier." Iată ce se va spune. Dar dacă această carte va trezi dorinţa cuiva de a cerceta lucrurile mai îndeaproape, ne vom fi atins scopul.

Am putea scrie ca Fulcanelli, pe când încerca să descifreze şi să descrie misterul catedralelor : „Lăsăm cititorului grija de a stabili toate apropierile utile, de a coordona versiunile, de a izola adevărul pozitiv amestecat cu alegoria legendară în aceste fragmente enigmatice." Cu

toate astea, documentaţia noastră nu datorează nimic vreunor maeştri ascunşi, cărţi îngropate sau arhive secrete. Este întinsă, dar accesibilă tuturor. Ca să nu îngreunăm excesiv lectura, am evitat să înmulţim referinţele, notele de subsol, indicaţiile bibliografice etc. Am recurs uneori la imagini şi alegorii dintr-un scrupul de eficacitate şi nu datorită acelui gust pentru mister atât de viu la esoterişti încât ne face să ne gândim la un dialog al fraţilor Marx:

„Ia spune, în casa de alături e o comoară ?
— Alături nu e nicio casă.
— Nu-i nimic, construim noi una !"

*

Cum am spus, cartea de faţă îi datorează mult lui Jacques Bergier. Nu numai în privinţa teoriei generale, care este rodul colaborării minţilor noastre, ci şi a documentaţiei. Toţi cei care l-au cunoscut pe acest om cu o memorie supraomenească, cu o curiozitate devoratoare şi – ceea ce este şi mai rar – cu o prezenţă de spirit constantă, mă vor crede cu uşurinţă dacă voi spune că în cinci ani Bergier m-a făcut să câştig douăzeci de ani de lectură activă, în acest creier viguros, o formidabilă bibliotecă era în serviciu ; alegerea, clasarea, conexiunile cele mai complexe se stabileau cu viteză electronică. Spectacolul inteligenţei sale în mişcare mi-a produs întotdeauna o exaltare a facultăţilor fără de care conceperea şi redactarea lucrării mi-ar fi fost imposibile.

Într-un birou de pe *rue de Berri* pus cu generozitate la dispoziţia noastră de un mare tipograf, am adunat mari cantităţi de cărţi, reviste, rapoarte, ziare în toate limbile, iar o secretară scria după dictare mii de pagini de note, citate, traduceri, reflecţii. Acasă la mine, la Mesnil-le-Roi, ne continuam conversaţia în fiecare duminică, întrerupând-o cu lecturi, iar eu aşterneam în scris, în aceeaşi noapte, esenţialul din ce spusesem, ideile care se iviseră, noile direcţii de cercetare pe care le sugeraseră, în fiecare zi, vreme de cinci ani, m-am aşezat la masa de lucru dis-de-dimineaţă, căci pe urmă mă aşteptau ceasuri lungi de

muncă în alte părţi. Lucrurile fiind ceea ce sunt pe această lume din care nu voiam să ne sustragem, problema timpului este o problemă de energie. Dar ne-ar mai fi trebuit încă zece ani, multe mijloace materiale şi o echipă numeroasă ca să purcedem a duce la bun sfârşit întreprinderea noastră. Ceea ce am vrea, dacă într-o zi am dispune de ceva bani, ciupiţi de ici, de colo, ar fi să creăm şi să dăm viaţă unui soi de institut unde studiile abia schiţate în cartea noastră ar fi continuate. Poate că aceste pagini ne vor ajuta, dacă au vreo valoare. Cum spune Chesterton, „ideea care nu caută să devină cuvânt este o idee proastă, iar cuvântul care nu caută să devină acţiune este un cuvânt prost".

Din diferite motive, activităţile exterioare ale lui Bergier au fost numeroase. Ale mele la fel, şi de o anume amploare. Am văzut însă în copilărie oameni morţi de muncă. „Cum izbuteşti să faci tot ceea ce faci ?" Nu ştiu, dar aş putea răspunde cu o zicală Zen: „Merg pe jos şi totuşi stau călare pe spinarea unui bou."

Multe dificultăţi, solicitări şi obstacole de tot felul s-au ivit, punându-ni-se de-a curmezişul şi făcându-mă să-mi pierd nădejdea. Nu-mi place defel figura creatorului cumplit de indiferent la tot ce nu-i priveşte opera. O iubire mai generoasă mă străbate, iar îngustimea în iubire, chiar de-ar fi preţul unei opere frumoase, mi se pare o contorsiune nedemnă. Dar, se-nţelege, în astfel de condiţii, în torentul unei vieţi de largă participare, se întâmplă să rişti să te îneci. O cugetare a lui Vincent de Paul m-a ajutat: „Marile proiecte sunt întotdeauna străbătute de diferite păţanii şi dificultăţi. Carnea şi sângele vor spune că misiunea trebuie abandonată, dar să ne ferim a le da ascultare. Dumnezeu nu schimbă niciodată ceea ce a hotărât o dată în ceva contrariu care ni se pare nouă că se întâmplă."

*

În orele de la Juvisy pe care le evocam la începutul acestei prefeţe, ni s-a dat într-o zi de comentat fraza lui Vigny: „O viaţă izbutită este un vis de adolescent realizat

la o vârstă matură." Visam atunci să aprofundez şi să slujesc filosofia tatălui meu, care era o filosofie a progresului. După multe ezitări, opoziţii şi ocolişuri, este chiar ceea ce încerc să fac. Fie ca lupta mea să-i odihnească cenuşa în pace! Acea cenuşă astăzi împrăştiată, aşa cum a dorit-o el, gândindu-se, la fel ca mine, că „materia nu e decât o mască, poate, dintre toate măştile purtate de Marele Chip".

PARTEA ÎNTÂI
Viitorul anterior

I

Omagiu cititorului grăbit.

— O demisie din 1875.

— Unii cobesc.

— Cum închidea uşile secolul al XIX-lea.

— Sfârşitul ştiinţelor şi refularea fantasticului.

— Disperările lui Poincaré.

— Suntem propriii noştri bunici.

— Tinereţe! Tinereţe!

Cum oare un om inteligent, astăzi, nu s-ar tâmpi grăbit? „Sculaţi-vă, domnule, aveţi lucruri mari de făcut!" Dar trebuie să ne sculăm din ce în ce mai devreme. Accelerați-vă maşinile de văzut, de ascultat, de gândit, de amintit, de imaginat. Cel mai bun cititor al nos-tm, cel mai drag nouă, va termina cu noi în două-trei ceasuri. Cunosc câţiva oameni care citesc cu profit maxim o sută de pagini de matematică, de filosofie, de istorie sau de arheologie în douăzeci de minute. Actorii învaţă să-şi „plaseze" vocea. Cine ne va învăţa să ne „plasăm" atenţia? Există o înălţime de la care totul îşi schimbă viteza. Nu sunt, în această lucrare, precum acei scriitori care vor să-şi păstreze cititorul lângă ci cât mai mult timp posibil, legănându-l. Nimic pentru somn, totul pentru veghe. Haideţi repede, luaţi şi plecaţi! Aveţi multe de făcut pe-afară. La nevoie, săriţi capitole, începeţi de unde vă place, citiţi în diagonală: aveţi la dispoziţie un instrument cu foloase

multiple, ca briceagul excursioniştilor. De pildă, dacă vă temeţi că ajungeţi prea târziu în miezul subiectului care vă interesează, săriţi peste aceste prime pagini. Aflaţi doar că ele arată cum a închis secolul al XIX-lea uşile realităţii fantastice a omului, a lumii, a universului; cum secolul XX le redeschide, doar că morala noastră, filosofiile, sociologia, ce-ar trebui să fie contemporane cu viitorul, nu sunt, rămânând legate de perimatul secol al XIX-lea. Puntea nu e aruncată între vremea sânetei şi cea a rachetelor, dar cineva se gândeşte la asta. Ca să se gândească şi mai mult am scris şi noi această carte. Grăbiţi, nu trecutul îl plângem, ci prezentul, şi de nerăbdare. Asta e. Aţi aflat deja destul ca să răsfoiţi repede acest început, dacă e nevoie, şi să priviţi mai departe.

*

Istoria nu i-a reţinut numele, din păcate. Era directorul *Patent Office-ului* american şi el a fost acela care a dat semnalul vânzolelii. În 1875, şi-a prezentat demisia Secretarului de Stat de la Comerţ. De ce să mai rămână? zicea el în esenţă, nu mai e nimic de inventat.

Doisprezece ani după aceea, în 1887, marele chimist Marcellin Berthelot scria: „Universul nu mai are de-acum înainte niciun mister”. Spre a obţine o imagine coerentă a lumii, ştiinţa curăţase locul. Perfecţiunea prin omisiune. Materia era alcătuita dintr-un anumit număr de elemente imposibil de transformat unele în altele. Dar în timp ce Berthelot alunga în savanta-i lucrare reveriile alchimice, elementele* care nu ştiau, continuau să se transmute sub efectul radioactivităţii naturale. În 1852, fenomenul fusese descris de Reichenbach, dar respins pe dala. Nişte lucrări datând din 1870 evocau „o a patra stare a materiei” constatat;! cu prilejul descărcărilor electrice în gaze. Dar întregul mister trebuia refulai. Refulare: ăsta-i cuvântul. Rămâne de făcut o psihanaliză a unei anumite gândiri din secolul al XIX-lea.

Un neamţ pe nume Zeppelin* reîntors în ţară după ce luptase în rândurile sudiştilor, încercă să-i intereseze pe

industriaşi în dirijarea baloanelor. „Nefericitule! Au un ştii tu că simt trei subiecte despre care Academia franceză de ştiinţe nu mai acceptă memorii: cvadratura cercului, tunelul pe sub Canalul Mânecii şi dirijarea baloanelor?” Alt neamţ. Herman Gaswindt, propunea să se construiască maşini zburătoare mai grele ca acrul, propulsate de rachete. Pe cel de-al cincilea memoriu, ministrul german al Războiului, după ce-şi consultase tehnicienii. a scris, cu blândeţea rasei şi a funcţiei sale: „Când oare această cobe nenorocită va crăpa odată?”

Ruşii, în ce-i priveşte, se debarasaseră de o altă cobe nenorocită, Kibalcici, şi el partizan al maşinilor zburătoare cu rachete. Plutonul de execuţie, E adevărat că Kibalcici îşi folosise calităţile de tehnician ca să meşterească o bombă ce tocmai îl făcuse bucăţele pe ţarul Alexandru al II-lea. În schimb, nu era niciun motiv ca profesorul Langley, de la *Smithsonian Institute* din America, să fie trimis la execuţie; el propunea maşini zburătoare acţionate de motoarele cu explozie de fabricaţie foarte recentă. Fu dezonorat, ruinat, expulzat de la *Smithsonian*. Profesorul Simon Newcomb demonstra matematic imposibilitatea ca ceva mai greu decât aerul să zboare. Cu câteva luni înaintea morţii lui Langley, ucis de amărăciune, un băieţaş englez se-ntoarse într-o zi de la şcoală scâncind. Le arătase prietenilor să-i fotografia unei machete pe care Langley i-o trimisese de curând tatălui său. Puştiul susţinuse că, până la urmă, oamenii vor zbura. Ceilalţi îl luaseră peste picior, iar învăţătorul spusese: „Dragul meu, oare taică-tu e chiar prostănac?” Presupusul prostănac se numea Herbert George Wells.

Aşadar, toate uşile se închideau cu un zgomot sec. Într-adevăr, nu mai era altceva de lacul decât de demisionai şi Bruncliere putea liniştit să vobcască, în 1895, de „Falimentul ştiinţei”. Celebrul profesor Lippmann îi declara lot atunci unuia dintre elevii săi că fizica era terminală, clasată, aranjată, completă şi că ar face mai bine să urmeze alte căi. Elevul se munca Helbronnerşi avea să devină cel dintâi profesor de chimie fizica din

Europa şi să facă remarcabile descoperiri despre aerul lichid, ultraviolete şi metale coloidale. Moissan, chimist genial, era nevoit să-şi facă „autocritica” şi trebuia să declare public ca nu fabricase diamante, că era vorba de o eroare experimentală. Inutil să căutăm mai departe: minunile secolului erau maşina cu aburi şi lampa cu gaz, niciodată omenirea nu va inventa ceva mai de soi. Electricitatea? O simplă curiozitate tehnică. Un englez ţicnit. Maxwell, prelinsese că s-ar fi putut produce cu ajutorul electricităţii raze luminoase invizibile: complet neserios. Câţiva ani mai târziu. Ambrose B le rec va putea scrie în *Dicţionarul diavolului*: „Nu se ştie ce este electricitatea, dar în orice caz ca luminează mai bine decât un cal-puterc şi e mai rapidă decât un bec cu gaz”.

Cât despre energie, era o calitate cu totul independentă faţă de materie şi lipsită de orice mister. Era alcătuită din fluizi. Fluizii umpleau lotul, se lăsau descrişi de nişte ecuaţii de o mare frumuseţe formală şi satisfăceau gândirea: fluid electric, luminos, caloric etc. O progresie continuă şi clară: materia cu cele trei stări ale ei (solidă, lichidă, gazoasă) şi feluriţii fluizi energetici, şi mai subtili decât gazele, ent de-ajuns să respingi ca reverii filosofice teoriile abia născute ale atomului pentru *A* păstra o imagine „ştiinţifică” a lumii. Eram foarte departe de grăunţele de energie ale lui Planck şi Einstein.

Germanul Clausius demonstra că nicio sursă de energic în afara locului nu era de conceput. Iar energia, dacă se păstrează în cantitate, se degradează în calitate. Universul, ca un ceasornic, a fost întors o dată Ocntm totdeauna. El se va opri când arcul i se va destinde. Nimic de aşteptat, nicio surpriză. În acest univers cu destin previzibil, viaţa apăruse din întâmplare şi evoluase prin simplul joc al selecţiilor naturale. Pe culmea definitivă a acestei evolupi: omul. Un ansamblu mecanic şi chimic, dotat cu o iluzie: conştiinţa. Sub efectul acestei iluzii, omul născocise spaţiul şi timpul: păreri ale spiritului. Dacă i-ai fi spus unui cercetător oficial din secolul al XIX-lea că fizica va absorbi într-o zi spaţiul şi timpul şi va studia

experimental curbura spaţiului şi contracţia timpului, el ar fi chemat poliţia. Spaţiul şi timpul n-au nicio existenţă reală. Sunt nişte variabile ale matematicienilor şi subiecte de reflecţie gratuită pentru filosofi. Omul n-ar putea avea nicio relaţie cu aceste mărimi. În X) fida lucrărilor lui Charcot, lui Breuer, lui Hyslop, ideea de percepţie extrasenzorială sau extratemporală este respinsă cu dispreţ. Nimic necunoscut în univers, nimic necunoscut în om. Dragi savanţi, mi vă băgaţi nasul unde nu trebuie, mai bine aveţi grijă să-l ţineţi curat!

Era absolut inutil să încerci o explorare a lumii interioare, dar, cu toate astea, un fapt punea beţe-n roate simplificării: se vorbea mult de hipnoză, naivul Flammarion, îndoielnicul Edgar Poe, suspectul H.G. Wells se interesau de acest fenomen. Or, oricât de fantastic ar putea să pară; secolul al XIX-lea oficial a demonstrat că hipnoza nu exista. Pacientul are tendinţa de a minţi, de a simula, ca să-i facă pe plac hipnotizatorului. Este exact. Dar, de la Freud şi Morton Price, se ştie că personalitatea poate fi divizată. Plecând de la critici exacte, secolul acesta a ajuns să creeze o mitologic negativă, să elimine orice urmă de necunoscut din om, să refuleze orice bănuială a vreunui mister.

Biologia era şi ea isprăvită. Claude Bernard îi epuizase posibilităţile şi se trăsese concluzia că gândirea e secretată de creier ca bila de ficat. Fără îndoială, se va ajunge la dezvăluirea acestei secreţii şi la notarea formulei sale chimice, conform frumoaselor aranjamente în hexagon imortalizate de Berthelot. Când se va şti cum se asociază hexagoanele de carbon ca să creeze spiritul, ultima pagină va fi întoarsă. Să fim lăsaţi să ne vedem de lumi în linişte! Nebunii – la ospiciu! într-o bună zi a anului 1898, un domn serios îi porunci guvernantei să nu-i mai lase pe copii să citească Jules Verne. Ideile-i false ar deforma spiritele necoapte. Domnul serios se numea Édouard Branly. Tocmai se hotărâse să renunţe la experienţele-i lipsite de interes cu undele ca să devină medic de cartier.

Savantul trebuie să abdice. Dar mai trebuie şi să-i

nimicească pe „aventurieri”, adică pe cei ce reflectează, imaginează, visează. Berthe-lot îi atacă pe filosofii „care se luptă din răsputeri cu propria lor fantomă în arena solitară a logicii abstracte” (iată o bună descriere a lui Einstein, de exemplu). Iar Claude Bernard declară: „Un om care descoperă faptul cel mai simplu aduce mai multe servicii decât cel mai mare filo-zofilin lume”. Ştiinţa n-ar putea fi decât experimentală. În afara ei, nicio mântuire. Să închidem uşile. Nimeni nu-i va egala vreodată pe giganţii care au inventat maşina cu aburi.

În acest univers organizat, comprehensibil şi, de altfel, condamnat, omul trebuia să stea la locul cuvenit de epifenomen. Fără utopie şi fără speranţă. Combustibilul fosil se va epuiza în câteva sute de ani şi aşa va veni sfârşitul prin frig şi foamete. Niciodată omul nu va zbura, niciodată nu va călători în spaţiu. Şi tot niciodată nu va ajunge pe fundul mărilor. Stranie interdicţia de a vizita abisurile marine! Nimic nu împiedica secolul al XIX-lea, în stadiul tehnicilor sale, să construiască batiscaful profesorului Piccard, nimic decât o timiditate enormă, nimic decât grija, pentru om, de „a sta la locul lui”.

Turpin, care inventează melinita. e pe dată închis. Inventatorii motoarelor cu explozie sunt descurajaţi şi se încearcă să se arate că maşinile electrice nu sunt decât forme ale mişcării perpetue. Este epoca marilor inventatori izolaţi, revoltaţi, hăituiţi. Hertz scrie Camerei de („oinerţ de la Dresda că trebuie descurajate cercetările asupra transmiterii undelor hertziene: nicio aplicaţie practică nu este posibilă. Experţii lui Napoleon al III-lea dovedesc că dinamul Gram m^3 nu se va învârti niciodată.

În privinţa primelor automobile, a submarinului, a dirijabilului, a luminii electrice (o escrocherie a pehlivanului de Edison!) doctele academii nu se deranjează. Există o pagină nemuritoare – procesul verbal al modului cum a fost primit fonograful la Academia de ştiinţe din Paris: „De îndată ce maşina a emis câteva vorbe. Dl. secretar perpetuu s-a repezit la impostor şi l «strâns de gât cu o mână de fier. Uite unde-i şmecheria! le spune el

colegilor săi. Or, spre uimirea generală, maşina continuă să emită sunete”.

*

În acest timp, spirite uriaşe, extrem de contrariate, se înarmează în taină ca să pregătească cea mai formidabilă revolute a cunoştinţelor pe care omul „istoric” a cunoscut-o. Dar, pentru moment, toate căile sunt blocate.

Blocate şi înainte şi înapoi. Fosilele fiinţelor preumane ce încep să fie descoperite cu duiumul sunt refulate. Marele Heinrich Heimholtz n-a demonstrat el oare că soarele îşi trage energia din propria-i contracţie, adică din singura forţă existentă, alături de combustie, în univers 7 Iar calculele sale nu arată ele oare că vreo sută de mii de ani, cel mult, ne despart de naşterea soarelui 7 Cum să se fi putut produce o evoluţie îndelungată 7 Şi, de altfel, cine va găsi vreodată posibilitatea de a data trecutul lumii 7 în acest scurt interval dintre două neanturi, noi, epifenomenele, să rămânem serioşi. Fapte! Nimic decât fapte!

Cercetările asupra materiei şi energiei nefiind deloc încurajate, cei, mai buni dintre cei curajoşi se lansează într-un impas: eterul. Este vorba despre acel mediu care străbate orice materie şi slujeşte de suport undelor luminoase şi electromagnetice. Este în acelaşi timp infinit de solid şi infinit de rarefiai. Lordul Rayleigh, care reprezintă la sfârşitul secolului al XIX-lea ştiinţa oficială engleză în toată splendoarea ei, construieşte o teorie a eterului giroscopic. Un eter alcătuit din multe Sfârleze învârtindu-se în toate sensurile şi reacţionând între ele. Aldous Huxley va scrie mai târziu că „dacă vreo plăsmuire omenească poate da ideea urâţeniei în absolut, atunci teoria Lordului Rayleigh izbuteşte s-o facă”.

În ajunul secolului XX. inteligenţele disponibile se află angajate în speculaţii asupra eterului. În 1898. se produce catastrofa: experienţa lui Michelson şi Morley distruge ipoteza eterului, întreaga operă a lui Henri Poincaré este o mărturie a acestei prăbuşiri. Poincarl, matematician de geniu, simţea asupră-i apăsarea greutăţii

enorme a acestui veac XIX, temnicer şi călău al fantasticului. De-ar fi îndrăznit, ar fi descoperit radioactivitatea. Dar n-a îndrăznit. *La Valeur de la Science*, *La Science ei l'Hypoihise* sunt cărţi de disperare şi de demisie. Pentru el, ipoteza ştiinţifică nu e niciodată adevărată, nu poate fi decât utilă. Şi cea un han spaniol: găseşti în ea doaree-ai pus. După Poincara, dacă universul s-ar contracta de un milion de ori şi noi împreună cu el, nimeni nu şi-ar da seama de nimic. Speculaţii inutile, pentru că sunt desprinse de orice realitate sensibilă. Argumentul a fost citat până pe la începutul secolului nostru ca un model de profunzime. Până în ziua când un inginer practician a făcut observaţia că vânzătorul de mezeluri, măcar, şi-ar da seama, fiindcă toate jamboanele lui ar cădea. Greutatea unui jambon este proporţională cu volumul lui, dar tăria unei sfori nu e proporţională decât cu secţiunea ei. Doar cu o milionime să se contracte universul, şi niciun jambon n-ar mai sta agăţat! Bietul şi marele nostru Poincaro drag! El a fost acel dascăl într-ale gândirii care a scris: „Bunul simţ singur este suficient ca să ne spună că distrugerea unui oraş prin dezintegrarea unei jumătăţi de kilogram de metal este o imposibilitate evidentă".

Caracter limitat al structurii fizice a universului, inexistenţă a atomilor, resurse slabe de energie fundamentală, incapacitate a unei formule matematice de a da mai mult decât confinc, vacuitate a intuiţiei. Îngustime şi mecanicitate absolută a lumii lăuntrice a omului: acesta este spiritul în ştiinţe, iar acest spirit se întinde peste tot, creează climatul în care dospeşte întreaga inteligenţă a veacului. Veac mic? Nu. Mare, darângust. Un pitic deşirat.

Brusc, uşile cu grijă închise de secolul al XIX-lea asupra infinitelor posibilităţi ale omului, ale materiei, ale energici, ale spaţiului şi timpului, vor zbura în ţăndări. Ştiinţele şi tehnicile vor face un salt formidabil, iar natura însăşi a cunoaşterii va fi repusă în discuţie.

Altceva decât un progres: o transmutauc. În această

altă stare a lumii, conştiinţa însăşi trebuie să-şi schimbe starea. Astăzi, în toate domeniile, toate formele de imaginaţie sunt în mişcare. Cu excepţia domeniilor în care se desfăşoară viaţa noastră „istorică”, obstruată, dureroasă, având precaritatea lucrurilor perimate. O prăpastie desparte omul de aventura omenirii, societăţile noastre de civilizaţia noastră. Trăim din idei, morale, sociologii, filosofii şi o psihologie care aparţin secolului al XIX-lea. Suntem propriii noştri străbunici. Privim rachetele urcând spre cer, pământul vibrând de mii de noi radiaţii, în timp ce tragem din luleaua lui Thomas Graindorge. Literatura noastră, dezbaterile noastre filosofice, conflictele noastre ideologice, atitudinea noastră faţă de realitate, toate acestea dorm în spatele unor uşi care tocmai au sărit în aer. Tinereţe! Tinereţe! Du-te să le spui tuturor că deschiderile necesare sunt făcute şi că deja, Exteriorul a pătruns înăuntru!

II

Desfătarea burgheză.

— O dramă a inteligenţei sau furtuna irealismuliii.

— Deschiderea către o altfel de realitate.

— Dincolo de logică şi de filosofiile literare.

— Noţiunea de prezent etern.

— Ş

dinţă fără conştiinţă: dar conştiinţă fără ştiinţă?

— Speranţa.

„Marchiza îşi luă ceaiul la ora cinci” (sic!): Valéry spunea jiv Aceva în genul că nu poţi scrie asemenea, chestii când ai intrat în lumea ideilor, de o mie de ori mai puternică, romanescă, de o mie de ori mai *reala* decât lumea inimii şi a simţurilor… Antoine o iubea) e Marie care îl iubea pe Paul; au fost foarte nenorociţi şi-au avut multe necazuri”. O întreagă literatură! Palpitafii de amide şi de infuzori, când Gândirea provoacă tragedii şi drame uriaşe, transmută fiinţe, tulbură civilizaţii, mobilizează mase umane imense. Plăceri somnoroase, desla-tarc burgheză! Noi în schimb, adepţi ai conştiinţei treze, muncitori ai pământului, noi ştim unde se află insuficienţa, decadenţa,

putreziciunea…

Sfârşitul secolului al XIX-lea marchează apogeul teatrului şi al romanului burghez şi generaţia literară de la 1885 îşi va recunoaşte o clipă maeştrii în Anatole France şi Paul Bourget. Or. În aceeaşi epocă, o dramă se joacă în domeniul cunoaşterii pure, mult mai mare şi mai palpitantă decât la eroii din *Divorce* sau din *Lys Rouge*. O bruscă surescitare se strecoară în dialogul dintre materialism şi spiritualism, ştiinţă şi religie. Dinspre partea savanţilor, moştenitori ai pozitivismului lui Taine şi Renan, descoperiri formidabile vor veni să surpe zidurile neîncrederii. Nu se credea decât în realităţile solid stabilite: brusc, irealul devine posibil. Închipuiţi-vă toate acestea ca o intrigă romanescă, cu răsuciri neaşteptate ale personajelor, trădări, pasiuni contrariate, dezbateri printre iluzii.

Principiul conservării energiei era ceva solid, sigur, beton. Şi iată că radÂUmul produce energic larii s-o ia de la altă sursă. Toată lumea era sigură pe identitatea dintre lumină şi electricitate: ambele nu se puteau propaga decât în linie dreaptă şi fără să traverseze obstacole. Şi iată că undele, razele X, trec prin corpurile solide. În tuburile cu descărcări electrice, materia pare să se topească, să se transforme în corpusculi.

Transmutaţia clementelor se operează în natură: radiumul devine heliu şi plumb, latã ca Templul Certitudinilor se prăbuşeşte. Iată că lumea nu se mai conformează jocului raţiunii! Oare totul devine posibil? Dintr-odată, cei care ştiu sau credeau că ştiu nu mai despart fizica de metafizică, lucrul verificat de cel visat. Pilonii Templului se prefac în ceaţă, preoţii lui Descartes delirează. Dacă principiul conservării energici e fals, ce l-ar împiedica pe un medium să plăsmuiască o ectoplasmă din nimic? Dacă undele magnetice străbat pământul, de ce n-ar călători şi gândul? Dacă toate corpurile emit nişte forţe invizibile, de ce n-ar exista şi un corp astral? Dacă există o a patra dimensiune, nu e ea oare domeniul spiritelor?

D-na Curie, Crookes, Lodge fac mesele să se mişte. Edison încearcă să construiască un aparat care să comunice cu morţii. Marconi, în 1901. crede că a captat mesaje de la martie ni. Simon Newcomh găseşte natural că un medium materializează fructe de mare proaspete din Pacific. O furtună de fantastic ireal îi răstoarnă pe căutătorii de realităţi.

Dar purii, ireductibilii, încearcă să respingă acest flux, Vechea gardă a pozitivismului dă o bătălie de onoare. Şi. În numele Adevărului. În numele Realităţii, refuză lotul în bloc: razele X şi ectoplasmele, atomii şi spiritele morţilor, a patra stare a materiei şi marţienii.

Astfel, între fantastic şi realitate se va desfăşura o luptă adesea absurdă, oarbă, dezordonată, care se va repercuta curând asupra tuturor formelor de gândire, în toate domeniile: literar, social, filosofic, moral, estetic. Ordinea însă se va restabili în fizică, nu prin regresiune şi amputări, ci printr-o depăşire. În fizică se naşte o nouă concepţie. Este datorată efortului unor titani precum Langevin. Perrin. Einstein. O nouă ştiinţă apare, mai puţin dogmatică decât cea veche. Se deschid uşi către o realitate diferită. Ca în orice roman mare, nu există în final nici buni, nici răi. şi toţi eroii au dreptate dacă privirea romancierului s-a situat într-o dimensiune complementară unde destinele se întâlnesc, se confundă, mânate laolaltă către un stadiu superior.

Cum stau lucrurile astăzi 7 Uşi s-au deschis în aproape toate edificiile ştiinţifice. Însă edificiul fizicii este de-acum aproape fără ziduri: o catedrală făcută numai din vitralii în care se reflectă luciri dintr-o altă lume, infinit de apropiată.

Materia s-a dovedit la fel de bogată, dacă nu şi mai bogată în posibilităţi decât spiritul. Ea conţine o energie incalculabilă, este susceptibilă de transformări infinite, resursde-i sunt nebănuite. Temicnul de „materialist”. În înţelesul din secolul al XIX-lea, şi-a pierdut orice sens, la fel ca şi termenul de „raţionalist”.

Logica „bunului simţ” nu mai există. În noua fizică, o

propoziţie poate fi în acelaşi timp adevărată şi falsă. AB nu mai este egal cu BA. I lui şi aceeaşi entitate poate fi în acelaşi timp continuă şi discontinuă. Nu s-ar mai putea apela la fizică pentru a condamna cutare sau cutare Uped al posibilului.

Luaţi o foaie de hârtie. Perforaţi-i două găuri, la mică distanţă. Pentru simţul comun, este evident că un obiect îndeajuns de mic ca să treacă prin aceste găuri va trece sau prin una, sau prin cealaltă. În ochii simţului comun, un electron este un obiect. El posedă o greutate definită, produce o scânteie luminoasă când loveşte un ecran de televizor şi un şoc sonor când se izbeşte de un microfon, lată obiectul nostru suficient de nuc pentru a trece prin una din cele două găuri. Or. observându-l cu microscopul electronic, vom constata că electronul a trecut în acelaşi timp prin amândouă găurile Nu se poate! Dacă a trecut printr-una, nu putea în acelaşi timp să fi trecut şi prin cealaltă! Ba da, a trecut şi printr-una şi prin cealaltă. E de necrezut, dar este un fapt expc-i I mental Din încercările de a-l explica s-au ivit diverse doctrine, mecanica ondulatorie în primul rând. Dar mecanica ondulatorxnu izbuteşte totuşi să explice pe de-a-ntregul un astfel de fenomen, care se menţine în afara raţiunii, ce n-ar putea funcţiona decât prin da sau nu, A sau B. Pentru al pricepe, ar trebui modificată structura însăşi a raţiunii noastre. Filosofia noastră reclamă o teză şi o antiteză. E de crezut că în filosofia electronului teza şi antiteza sunt deopotrivă adevărate. Vom spune că e absurd? Electronul parc să asculte de nişte legi, iar televiziunea, de pildă, este o realitate. Există sau nu electronul? Ceea ce pentru natură înseamnă a exista, n-are nicio existenţă în ochii noştri. Electronul e

Unul din seninele cele mai uimitoare ale deschiderii produse în domeniul fiziciiesle introdu-crrea aceea cea e numeşte, numărul cuantic de stranie laic” l.n. i în mare despre ce este vorba. I *A* începutul secolului ui XCX-lea, se credea în mod naiv ci două, cel mul I trei numere ar fi suficiente spre a defini o îi în îi. – iit.i. adică cele

reprezeninndu-i masa, sarcina electrici şi momentul magnetic. Adevărul era departe de a îi atât de simplu. Pentru a descrie complet o particulă. a trebuit adăugata o mărime intraductibilă în cuvinte;» numită *spin*. La început, secre/uaecă această mărime corespundea unei perioade de rotaţie a particulei la jurul ei înseşi, ceva ce pentru planeta Pământ, de exemplu, ar corespunde perioadei de douăzeci şi patru de ore care reglează alternanta zilelor şi a nopţilor. S – a văzut însă că nicio explica) le simplistă de genul acesta nu mergea. *Spin-ul* era pur şi simplu un *spin*. O canutale de energic legată de particulă, prezentându-se matematic ca o relaţie, tară ca ceva în particulă să se rotească.

I.mi, în savante, datorate îndeosebi profesorului l. ouis de Broglie. n-au reuşit decât purfial să explice misterul i/m-ului. Dar, brusc, s-a băgat de seamă că între cele trei particule cunoscute protoni, electroni, neutroni (ţi imaginile lor în oglindă: antiprolont negativi, pozitroni, antineutroni) – existau în îi bine de treizeci de alte particule. Razele cosmice, mari acceleratori, produceau cantilăf uriaşe. Or. spre a descrie aceste particule, cele patru numere obişnuite – masă, sarcină, moment magnetic), / pe un mai erau suficiente. Trebuia creat un al cincilea număr, poate şi un al şaselea şi aşa mai departe. Şi nu un mod cu lotul firesc au numii fizicienii aceste noi mărimi, numere cuantice de stranietalc”. Acest salut adresat interului Bi/arului arc ceva extrem de poetic. Ca multe alte expresii din fizica modernă – lumină Interzisă”… Altundeva Absolut”… numărul cuantic de stranie tale” are nişte prelungiri dincolo de fizică, nişte legături cu profunzimile spiritului omenesc.

fiinţa sau neant? Iată o întrebarea perfect goală de sens. Astfel dispar la avangarda cunoaşterii metodele noastre obişnuite de gândire şi filosofiile literare, născute dintr-o viziune perimată a lucrurilor.

Pământul este în legătură cu universul, omul nu e în contact numai cu planeta pe care locuieşte. Radiaţiile cosmice, radioastronomia, lucrările de fizică teoretică

dezvăluie contacte cu totalitatea cosmosului. Nu mai trăim într-o lume închisă: un spirit cu adevărat martor al timpului său trebuie s-o ştie. Cum oare în aceste condiţii gândirea, pe plan social de pildă, poate să rămână prinsă de nişte probleme nici măcar planetare, ci îngust-regionale, provinciale? Şi cum oare psihologia noastră, aşa cum se exprimă ca în roman, poate să rămână atât de închisă, redusă la mişcările infraconştiente ale senzualităţii şi sentimentalităţii? în timp ce milioane de fiinţe civilizate umblă prin cărţi, seduc la cinema sau la teatru ca să afle cum Françoise va fi emoţionată de René, dar, urând-o pe amanta tatălui ci, va deveni lesbiană dintr-o surdă răzbunare, cercetători care fac numerele să scoată o muzică celestă se întreabă dacă nu cumva spaţiul se contractă înjurai unui vehicul. Întregul univers ar fi atunci accesibil: ar fi posibil să ajungem pe cea mai îndepărtată stea în timpul unei vieţi omeneşti. Dacă asemenea ecuaţii s-ar confirma, gândirea umană ar fi zdruncinată. Dacă omul nu e limitat la acest Pământ, noi întrebări se ridică despre sensul profund al iniţierii şi despre eventualele contacte cu inteligenţe din Exterior.

Cum stau lucrurile în această privinţă? în materie de cercetări asupra structurii spaţiului şi timpului, noţiunile noastre de trecut şi viitor nu mai corespund. La nivelul particulei, timpul circulă simultan în cele două sensuri: viitor şi trecut. La o viteză extremă, apropiată de viteza luminii, ce este timpul? Ne aflăm la Londra în octombrie 1944. O rachetă V2. zburând cu 5.000 de kilometri pe oră, este deasupra oraşului. Ea va cădea. Dar acest *va* la ce se aplică? Pentru locuitorii din casa ce va fi zdrobită într-o clipă şi care n-au decât ochii şi urechile lor. V2 *va* cădea. Dar pentru operatorul de la radar, care se slujeşte de unde propulsate cu 300.000 de kilometri pe secundă (viteză în raport cu care racheta abia se târăşte), traiectoria bombei este deja fixată. El observă neputincios. La scară umană, nimic nu mai poate intercepta instrumentul morţii, nimic nu poate preveni deznodământul. Pentru operator, racheta a şi explodat deja. La viteza radarului, timpul, practic, nu

se mai scurge. Locuitorii din casă *vor* muri. Pentru super-ochiul radarului, sunt deja morţi.

Una din posibilele accepţii ale *Troriei uitiiarr* a lui Jean Charon.

Alt exemplu: în radiaţiile cosmice, când ating suprafaţa Pământului, se găsesc nişte particule, mezonii, a căror viaţă pe glob e doar de o milionime de secundă. La capătul acestei milionimi de secundă, efemeridele acestea se distrag ele însele prin radioactivitate. Or, particulele în cauză s-au născut la 30 de kilometri în cer, regiune unde atmosfera planetei noastre începe să fie densă. Pentru a străbate aceşti 30 de kilometri, ele deja şi-au depăşit timpul de viaţă, considerat la scara noastră. Dar timpul lor nu este timpul nostru. Ele au trăit această călătorie în eternitate şi n-au intrat în timp decât atunci când şi-au pierdut energia, ajungând la nivelul mării. Se preconizează construirea unor aparate în care s-ar produce acelaşi efect. S-ar crea astfel nişte sertare ale timpului, unde s-ar găsi rânduite nişte obiecte cu o durată infimă, conservate într-o a patra dimensiune. Un astfel de sertar ar fi un inel de sticlă gol în interior, plasai într-un enorm câmp de forţe şi în care particulele s-ar roti atât de repede încât timpul arânceta practic să mai treacă pentru ele. O viaţă de o milionime de secundă ar putea fi astfel menţinută şi observată minute sau ore în şir…

„Nu trebuie să credem că timpul scurs se reîntoarce în neant; timpul este unul şi etern, trecutul, prezentul şi viitorul nu sunt decât aspecte diferite – gravuri diferite, dacă preferaţi – ale unei înregistrări continue, invariabile, a existenţei perpetue”. Pentru discipolii moderni ai lui Einstein. n-ar exista în realitate decât un prezent etern. Este ceea ce spuneau vechii mistici. Dacă viitorul deja există, precogniţia este un fapt. Toată aventura cunoaşterii avansate este orientată către o descriere a legilor fizicii, dar şi ale biologici şi psihologici. Într-un continuum cu patru dimensiuni, adică în prezentul etern. Trecutul, prezentul, viitorul *Suni*. Poate doar conştiinţa se deplasează. Pentru prima dată, conştiinţa este admisă cu

drepturi depline între ecuaţiile fizicii teoretice. În acest prezent etern, materia apare ca un fir subţire întins între trecut şi viitor. De-a lungul acestui fir glisează conştiinţa umană. Prin ce mijloace este ea oare capabilă să modifice tensiunile din acest fir, astfel încât să controleze evenimentele? într-o zi o vom şti şi psihologia va deveni o ramură a fizicii.

Iar libertatea este fără îndoială conciliabilă cu prezentul etern. „Navigatorul care urcă pe Sena cu vaporul ştie dinainte ce poduri îi vor ieşi în cale. Prin asta însă el nu e mai puţin liber în acţiunile sale şi capabil de a prevedea ce-ar putea surveni pe parcurs". Libertate a deve Kric Temple Bell: /.< *Ilol Ju teinps*. (înllimard. Parts. R.l. Dubrale: /*h* & *aimradiofonică*. 12 aprilie 1957.

Iiirii. În sânul unei eternităţi care *există*. Dublă viziune, admirabilă viziune a destinului omenirii legate de totalitatea universului!

Dacă ar fi să iau viaţa de la început, n-aş alege nicidecum să fiu scriitor şi să-mi petrec zilele într-o societate retardată unde aventura zace pe sub pat, ca o potaie. Mi-ar trebui o aventură măreaţă. M-aş face fizician teoretic, ca să trăiesc în inima înfocată a veritabilului romanesc.

Noua lume a fizicii dezminte formal filosofiile disperării şi ale absurdului. Ştiinţă tară conştiinţă înseamnă ruină a sufletului. Dar conştiinţă fără ştiinţă e lot ruină. Aceste filosofii, care au străbătut Europa în secolul XX. erau nişte fantome din cel de-al XIX-lea. Îmbrăcate după noua modă. O cunoaştere reală, obiectivă a faptelor tehnice şi ştiinţifice, antrenând mai devreme sau mai târziu şi faptele sociale, ne învaţă că există o direcţie netă a istoriei umane, o creştere a puterilor omului, o sporire a spiritului general, un enorm proces de taurirc a maselor ce le transformă într-o conştiinţă activă, există accesul la o civilizaţie în care viaţa va fi la fel de îndepărtată de a noastră pe cât este a noastră de cea a animalelor. Filosofii literari ne-au spus că omul este incapabil să înţeleagă lumea. Deja Andro Maurois scria în *Les Nou-veaux*

Discours du Docleur O'Grady)… Veţi admite totuşi, domnule doctor, că omul din secolul al XIX-lea putea crede că ştiinţa va explica într-o zi lumea. Renan. Berthelot, Taine, la începutul vieţii, sperau. Omul secolului XX nu mai are asemenea speranţe. El ştie că descoperirile fac misterul să se retragă. Cât despre progres, am constatat că puterile omului n-au produs decât foamete, teroare, dezordine, tortură şi confuzie a spiritului. Ce speranţă rămâne? De ce trăiţi, domnule doctor?" Or. problema deja nu se mai punea aşa. Fără de ştirea palavragiilor, cercul se închidea în junii misterului, iar progresul incriminat deschidea porţile cerului. Nu Berthelot sau Taine mai depun mărturie cu privire la viitorul uman, ci mai curând oameni ea Teilhard de Chardin. Dintr-o recentă confruntare între savanţi din diferite discipline se desprinde următoarea idee: poate că într-o zi ultimele secrete ale particulelor elementare ne vor fi dezvăluite de comportamentul profund al creierului, căci acesta este rezultatul şi concluzia celor mai complexe reacţii din regiunea noastră de univers şi el conţine neîndoielnic în sine cele mai intime legi ale acestei regiuni.

Lumea nu este absurdă, iar spiritul nu e defel inapt s-o înţeleagă. Dimpotrivă, s-ar putea ca spiritul uman *să fi înţeles deja lumea*, dar nici el să n-o ştie încă…

III

Reflecţii grăbite despre întârzierile sociologiei – Un dialog de surzi.

— Planetarii şi provincialii.

— Un cavalerântors printre noi.

— Puţin lirism.

În fizica. În matematică, în biologia moderna, vederea se întinde la infinit. Sociologia însă arc încă orizontul astupat de monumentele secolului trecut. Îmi amintesc de trista noastră uimire când urmăream, Bergier şi cu mine, în 1957, corespondenţa dintre celebrul economist sovietic Evgheni Varga şi revista americană *Fortune*. Luxoasa publicaţie exprima ideile capitalismului luminat. Varga era un spirit solid şi se bucura de

consideraţie din partea puterii supreme. De la un dialog public între cele două autorităţi, ne puteam aştepta la un serios ajutor pentru a ne înţelege epoca. Or, rezultatul a fost îngrozitor de decepţionam.

Varga se ţinea de evanghelia lui *à la leiire*. Marx anunţa o criză inevitabilă a capitalismului. Varga vedea criza foarte apropiată. Faptul că situaţia economică a Statelor Unite se îmbunătăţea neîncetat şi că marea problemă începea a fi folosirea raţională a timpului liber nu-l frapa câtuşi de puţin pe acest teoretician care, pe vremea radarului, vedea lucrurile tot prin ochelarii lui Karl. Ideea că prăbuşirea anunţată ar putea să nu se producă după schema fixată şi ca o nouă societate era poate pe calc de a se naşte pe celălalt ţărm al Atlanticului nu-i trecea o clipă prin minte. Redacţia revistei *Fortune*, la rândul ei, nu închipuia nici ea vreo schimbare a societăţii în U.R.S.S. şi explica faptul că America de la 1957 exprima un ideal perfect, definitiv. Tot ce puteau spera ruşii era să acceadă la acea stare, dacă-i ajuta mintea, într-un veac sau un veac şi jumătate. Nimic nu-i neliniştea, nimic nu-i tulbura pe adversarii teoretici ai lui Varga, nici înmulţirea noilor culte în rândul intelectualilor americani (Oppenheimer, Aldous Huxicy, Gerald Heard. Henry Miller şi mulţi alţii tentaţi de vechile filosofii orientale), nici existenţa în marile oraşe a milioane de tineri „rebeli fără cauză” grupaţi în bande, nici cele douăzeci de milioane de indivizi rezistând la modul de viaţă doar cu droguri primejdioase ca morfina sau opiumul. Problema unui *scop* al vieţii nu părea să-i atingă. Când toate familiile americane vor poseda două maşini, vor trebui să-şi cumpere o a treia. Când piaţa va fi saturată de televizoare, vor trebui echipate şi automobilele cu televizor.

Şi totuşi, comparativ cu sociologii, economiştii şi gânditorii de pe la noi. Evgheni Varga şi cei de la *Fortune* sunt în avans. Complexul decadenţei nu-i paralizează. Nu cad într-o *deleciaiio morosa*. Nu-şi închipuie că Iurnea-i absurdă şi că viaţa nu merită trăită. Ei cred cu tărie în virtutea progresului, se îndreaptă direct către o creştere

indefinită a puterilor omului asupra naturii. Au dinamism şi măreţie. Văd departe, chiar dacă nu prea sus. Am şoca declarând că Varga este partizanul liberei antreprize, iar redacţia de la *Fortune* alcătuită din progresişti. În sens european, îngust doctrinal, e totuşi adevărat. Varga nu e comunist. *Fortune* nu e capitalistă, dacă ne referim la felul nostru de a vedea, strâmt, provincial. Rusul şi americanul responsabili au în comun ambiţia, voinţa de putere şi un optimism neîmblânzit. Aceste forţe, manevrând pârghia ştiinţelor şi tehnicilor, aruncă în aer cadrele sociologice construite în secolul al XIX-lea. Dacă Europa occidentală ar trebui – ferească Dumnezeu! – să se înfunde şi să se piardă în conflicte bizantine, mersul înainte al omenirii ar continua totuşi, tăcând să explodeze structurile, stabilind o nouă formă de civilizaţie între cei doi noi poli ai conştiinţei active care sunt Chicago şi Taşkent, în timp ce masele imense din Orient, apoi din Africa, ar fi silite să urmeze acest curs.

În timp ce în Franţa unul dintre cei mai buni sociologi ai noştri plânge pe *Le Travail en mie/fes*, titlul unei lucrări a sale, sindicalele americane studiază săptămâna de lucru de douăzeci de ore. În timp ce intelectualii parizieni pretinşi de avangardă se întreabă dacă Marx trebuie depăşit sau dacă existenţialismul este ori nu un umanism revoluţionar. Institutul Stehnfeld din Moscova studiază implantarea omenirii pe Lună. În timp ce Varga aşteaptă prăbuşirea Statelor Unite anunţată de profet, biologii americani pregătesc sinteza vieţii din clemente inanimate. În timp ce continuă să se pună problema coexistenţei, comunismul şi capitalismul sunt pe cale de a fi transformate de cea mai puternică revoluţie tehnologică pe care a cunoscut-o vreodată Pământul. Ne ţinem ochii la ceafă. Ar fi timpul să-i punem la locul lor.

Cel din urmă sociolog puternic şi imaginativ a fost neîndoios Le-nin. El definise just comunismul de la 1917: „Socialism plus electricitate” (*şic*.). A trecut aproape o jumătate de secol. Definiţia mai merge încă pentru China. Africa. India, dare literă moartă pentru lumea modernă.

Rusia îşi aşteaptă gânditorul care va descrie ordinea cea nouă: comunism plus energie atomică, plus automatizare, plus sinteza carburanţilor şi a alimentelor din aer şi apă, plus fizica solidelor, plus cucerirea stelelor etc. John Buchan, după ce a asistat la funeraliile lui Lenin, anunţa venirea unui alt Clarvăzător, care ar fi ştiut să promoveze un „comunism cu patru dimensiuni".

Dacă U.R.S.S. n-are un sociolog de talia ei, nici America nu e mai bine dotată. Reacţia împotriva „istoricilor roşii" de la sfârşitul secolului

Îl xIX-lea a adus sub pana observatorilor elogiul francai marilor dinastii capitaliste şi al unor puternice organizaţii. Este ceva sănătos în această francheţe. Însă perspectiva e scurtă. Criticile vizând *the american way of life* sunt rare, literare şi ele procedează în cel mai negativ mod. Nimeni nu pare să împingă imaginaţia până la a vedea născându-se din această „mulţime solitară" o civilizaţie diferită de formde-i exterioare, până la a simţi un trosnet al conştiinţelor, apariţia unormituri noi. Scrutând abundenta şi uimitoarea literatură zisă de *science-fiction*, se distinge totuşi aventura unui spirit care iese din adolescenţă, se întinde la scara planetei, se angajează într-o reflecţie de anvergură cosmică şi situează *altfel* soarta omului în vastul univers. Dar studierea unei asemenea literaturi, atât de comparabilă cu tradiţia orală a povestitorilor antici şi care dovedeşte existenţa unor mişcări profunde ale inteligenţei în mers, nu este ceva serios pentru sociologi.

Cât despre sociologia europeană, ea rămâne strici provincială, cu toată inteligenţa-i fixată asupra unor dezbateri locale. În aceste condiţii, nu e de mirare că sufletele sensibile se refugiază în catastrofism. Totul este absurd şi bomba H a pus capăt istoriei. Filosofia aceasta ce parc în acelaşi timp sinistră şi profundă este mai uşor de manevrat decât instrumentele grele şi delicate ale analizei realului. Ea este o boală trecătoare a gândirii la popoarele civilizate care nu şi-au adaptat noţiunile moştenite (libertate individuală, persoană umană, fericire etc.) la

modificarea scopurilor din civilizaţia în devenire. Este o oboseală nervoasă a spiritului în clipa când acest spirit, în luptă cu propriile-i cuceriri, trebuie nu să piară, ci să-şi schimbe structura. Până la urmă, nu e prima dată în istoria omenirii când conştiinţa trebuie să treacă de la un plan la altul. Orice făurire este dureroasă. Dacă există un viitor, el merită examinat, larân acest prezent accelerat, nu prin referire la trecutul apropiat trebuie să se reflecteze. Viitorul nostru apropiat e la fel de diferit de ceea ce am cunoscut pe cât era secolul al XIX-lea fată de civilizaţia Maya. Trebuie aşadar să procedăm prin necontenite proiecţii în cele mai mari dimensiuni ale timpului şi spaţiului şi nicidecum prin comparaţii minuscule într-o infinită fracţie, în care trecutul recent trăit n-are niciuna din însuşirile viitorului, iar prezentul abia se întrupează că se şi afundă în acest inutilizabil trecut.

Prima idee cu adevărat fecundă este că s-a petrecut o modificare a scopurilor. Un cavaler cruciat întors printre noi ar întreba de îndată de ce nu se utilizează bomba atomică împotriva Necredincioşilor. Tare la cuget şi deschis la minte, ar fi până la slărşit mai puţin deconcertat de tehniede noastre decât de faptul că Necredincioşii sunt încă stăpâni pe jumătate din Sfântul Mormânt, cealaltă aflându-se de altminteri în mâinile evreilor. Ceea ce i-ar fi cel mai greu să înţeleagă, ar fi o civilizaţie bogată şi puternică ale cărei bogăţii şi puteri nu sunt explicit consacrate slujirii şi gloriei lui Iisus. Ce i-ar spune sociologii noştri? Că aceste imense eforturi, bătălii, descoperiri, au ca obiect exclusiv ridicarea „nivelului de viaţa” al tuturor oamenilor? I s-ar părea absurd şi o astfel de viaţă – lipsită de scop. l-ar mai vorbi despre Dreptate, Libertate, Persoană Umană, i-ar recita evanghelia umanist-materialistă a secolului al XIX-lea. Iar cavalerul ar răspunde fără îndoială: la ce bun însă libertatea? La ce bun dreptatea? Ce să faci cu persoana umană? Ca bravul nostru cavaler să vadă în civilizaţia noastră un lucru demn de a fi trăit de un suflet, n-ar trebui să i se vorbească în limbajul retrospectiv al sociologilor. Ar trebui să i se

vorbească într-un limbaj prospectiv. Ar trebui să i se arate lumea noastră în mers, inteligenţa în mers, ca formidabila urnire din loc a unei cruciade. E vorba încă o dată de eliberarea Sfântului Mormânt – a spiritului captiv în materie – şi de respingerea Necredincioşilor – a tot ce nu este credincios puterii infinite a spiritului. E vorba tot de religie: de a face să se manifeste tot ce-l leagă pe om de propria-i măreţie şi pe aceasta de legile universului. Ar trebui să i se arate o lume în care ciclotronii sunt ca nişte catedrale, matematicile – ca un cânt gregorian, o lume în care se operează transmutaţii nu numai în sânul materiei, ci şi în creiere, în care mase umane de toate culorile se pun în mişcare, în care întrebările omului fac să-i vibreze antenele în spaţiile cosmice, în care sufletul planetei se trezeşte. Atunci cavalerul nostru poate n-ar mai vrea să se întoarcă în trecut. Poate s-ar simţi aici acasă, doar că plasat la alt nivel. Poate s-ar avânta către viitor, precum odinioară către Orient, reînnodându-şi credinţa, dar de pe o altă treaptă.

Iată deci ce trăim noi! Deschideţi-vă bine ochii! Aduceţi lumină asupra acestor umbre!

I

Generaţia „muncitorilor Pământului”.

— Sunteţi un modern întârziat sau un contemporan cu viitorul?

— Un afiş pe zidurile Parisului la 1622.

— A vedea lucrurile vechi cu ochi noi.

— Limbajul esoteric este limbajul tehnic.

— O nouă noţiune de societate secretă.

— Un nou aspect al „spiritului religios”.

Griffin, omul invizibil al lui Wells, spunea: „Oamenii, chiar cultivaţi, nu-şi dau seama de puterile ascunse în cărţile de ştiinţă. Sunt în aceste volume minuni, miracole”.

Îşi dau seama acum, oamenii de pe stradă mai mult decât cei cultivaţi, mereu în întârziere cu o revoluţie. Există miracole, minuni, şi există spaime. Puterile ştiinţei s-au întins de pe vremea lui Wells la întreaga planetă şi-i ameninţă viaţa. O nouă generaţie de savanţi s-a născut.

Sunt oameni care au conştiinţa de a fi nu nişte cercetători dezinteresaţi şi puri spectatori, ci, după frumoasa expresie a lui Teilhard de Chardin, nişte „muncitori ai Pământului", solidari cu soarta omenirii şi, într-o măsură notabilă, răspunzători de această soartă.

Joliot-Curic aruncă sticle cu benzină în tancurile nemţeşti la eliberărea Parisului. Norbert Wiener, cibernetic ia nul, îi apostrofează pe oamenii politici: „V-am dat un rezervor infinit de putere, iar voi aţi făcut Bergen-Belsen şi Hiroshima!"

Sunt savanţi de un stil nou, a căror aventură este legată de cea a lumii1. Sunt moştenitorii direcţi ai cercetătorilor din primul pătrar al veacului nostru: familia Curie, Langevin, Perrin, Planck, Einstein etc. Nu s-a spus îndeajuns că, pe parcursul acestor ani, flacăra geniului s-a ridicat la înălţimi pe care nu le mai atinsese de la miracolul grec. Aceşti maeştri au dat bătălii împotriva inerţiei spiritului omenesc. Au fost violenţi în aceste bătălii. „Adevărul nu triumfă niciodată, dar adversarii lui mor ei în cele din urmă", spunea Planck. Iar Einstein: „Nu cred în educaţie. Singurul tău model trebuie să fii tu însuţi, chiar dacă acest model e de groază". Nu erau însă nişte conflicte la nivelul Pământului, al istoriei, al acţiunii imediate. Ei se simţeau răspunzători numai în faţa Adevărului. Cu toate astea, n-au scăpat de politică. Fiul lui Planck a fost asasinat de Gestapo, Einstein exilat. Generaţia actuală simte din toate părţile, în toate împrejurările, că savantul este legat de lume. El depne

„Cercetătorul a trebuilsă recunoască faptul că precum orice fiinţaumanii, el este atâlspccuilor cât şi actorin marea dramă a existentei". Bohr.

cvasi-tolalitatea cunoştinţelor utile. Curând va deţine cvasi-totalitatea puterii. Este) personajul-cheie al aventurii în care se afla angajata omenirea, împresurat de politicieni, mânat din urma de polipi şi servicii de informaţii, supravegheat de militari, arc tot atâtea şanse de a găsi la finişul cursei sale Premiul Nobel sau plutonul de execuţie. În acelaşi timp, munca sa îl face să vadă

deriziunea particularismelor, îl ridică la un nivel de conştiinţă planetară, dacă nu chiarcosmică. Între puterea lui şi putere e o neînţelegere. Între ce riscă el însuşi şi riscurile la care supune el lumea, numai un laş îngrozitor ar putea şovăi. Hruşciov râpe consemnul tăcerii şi le dezvăluie ce ştie fizicienilor englezi de la Har-well. Pontecorvo fuge în Rusia ca să-şi continue opera. Oppenheimer intră în conflict cu guvernul. Atomiştii americani iau poziţie împotriva armatei şi publică extraordinarul lor Buletin: coperta reprezintă un ceas ale cărui ace înaintează căue ora douăsprezece de fiecare dată când o experienţă sau o descoperire redutabilă cade în mâna militarilor.

„Iată previziunea mea pentru viitor, scrie biologul englez J.B.S. Haldane: ceea ce n-a mai fost va fi! Şi nimeni nu este la adăpost!”

Materia îşi eliberează energia şi drumul către planete se deschide. Astfel de evenimente par fără paralelă în istoric. „Ne aflăm într-un moment când istoria îşi ţine respiraţia, când prezentul se detaşează de trecut precum icebergul care-şi rupe legăturile cu falezele de gheaţă şi o porneşte pe oceanul nemărginit”.

Dacă prezentul se desparte de trecut, e vorba de o ruptură nu cu întreg trecutul, nu cu acela ajuns la maturitate, ci cu ultimul născut, adică ceea ce am numit „civilizaţia modernă”. Această civilizaţie ieşită din efervescenţa de idei a Europei occidentale din secolul al XVIII-lea, care a înflorit în secolul al XIX-lea, care şi-a răspândii roadele în întreaga lume în prima jumătate a secolului XX. este pe calc de a se îndepărta de noi. O simţim în fiecare clipă. Ne aflăm la momentul de ruptură. Ne situăm când ca moderni întârziaţi, când ca nişte contemporani cu viitorul. Conştiinţa şi inteligenţa ne spun că nu e deloc acelaşi lucru.

Ideile pe care s-a întemeiat civilizaţia modernă sunt uzate. În această perioadă de ruptură, sau mai curând de transmutaţie, nu trebuie să ne mirăm prea tare dacă rolul ştiinţei şi misiunea savantului suferă schimbări profunde.

Care sunt aceste schimbări? O viziune dintr-un trecut îndepărtat ne poate îngădui să luminăm viitorul. Sau, mai precis, ne poate răcori vederea întru căutarea unui nou punct de plecare.

Arihur Clarice. /. «v *l nfanis* (/7 rWrc. Oallini: ind.

Într-o zi a anului 1622, parizienii descoperiră pe ziduri nişic afişe redactate astfel:

Noi, deputa (îi din colegiul principal al Fraţilor de Koza-Cruce, am ales şedere văzuta şi nevăzută în acest oraş, din îndurarea Celui de Sus către care se îndreaptă inima Celor Drepţi, spre a-i salva pe oameni, semenii noştri, din greşeală de moarte.

Întâmplarea a fost considerată de mulţi o glumă, dar, cum ne aminteşte astăzi Serge Hutin: „Li se atribuiau Fraţilor de Roza-Crace următoarele taine: transmutaţia metalelor, prelungirea vieţii, cunoaşterea a ce se întâmplă în locuri îndepărtate, aplicarea ştiinţei oculte la descoperirea celor mai bine ascunse obiecte”. Suprimaţi termenul de „ocult”: vă aflaţi în faţa puterilor pe care le posedă ştiinţa modernă sau către care tinde. După legenda demult în circulaţie pe atunci, societatea Roza-Crace pretindea că puterea omului asupra naturii şi a lui însuşi avea să devină infinită, că nemurirea şi controlul tuturor forţelor naturale îi erau la îndemână şi că tot ce se petrece în univers i-ar putea fi cunoscut. Nu e nimic absurd aici, iar progresele ştiinţei au justificat în parte aceste visuri. Aşa încât apelul de la 1622 ar putea fi afişat în limbaj modern pe zidurile Parisului sau ar putea apărea într-un cotidian. Dacă nişte savanţi s-ar aduna în congres ca să-i informeze pe oameni de primejdiile la care se expun şi de necesitatea de a-şi aşeza activităţile în perspective sociale şi morale noi. Cutare declaraţie patetică a lui Einstein, cutare discurs al lui Oppenheimer, cutare editorial din Buletinul atomiştilor americani scot exact acelaşi sunet ca acest manifest rozicrucian. Iată chiar şi un text rusesc recent. În legătură cu conferinţa despre radioizotopi ţinută la Paris în 1957. scriitorul sovietic Vladimir Orlov scria: „Alchimiştii” de astăzi trebuie să-şi amintească statutele

predecesorilor lor din Evul Mediu păstrate într-o bibliotecă pariziană şi care proclamă că nu se pot consacra alchimici decât oamenii „cu inima curată şi cu intenţii nobile”.

Ideea unei societăţi internaţionale şi secrete, grupând oameni foarte avansaţi intelectual, transformaţi spiritual de intensitatea ştiinţei lor, dornici să-şi protejeze descoperirile ştiinţifice împotriva puterilor organizate, a curiozităţii şi aviditătţii celorlalţi oameni, rezervându-şi dreptul de a-şi utiliza descoperirile la momentul oportun sau de a le îngropa pentru mai mulţi ani sau de a nu pune în circulaţie decât o infimă parte din ele – această idee este în acelaşi timp foarte veche şi ultramodernă. Ea era de neconceput în secolul al XIX-lea sau eu numai două-Serjţe llulin, *disloire des llose – Croix*. (icra ni Ni/el. Paris.

zeci şi cinci de ani în urmă. Astăzi este de conceput. Pe un anumit plan. Îndrăznesc să afirm că această societate există în momentul de faţă. Anumiţi oaspeţi de la Princeton (mă gândesc în special la un savant călător orienta”) şi-au putut da seama de asta. Dacă nimic nu dovedeşte că societatea secretă Roza-Cruce a existat în secolul al XVII-lea, totul ne îndeamnă să credem că o societate de această natură se formează astăzi, prin forţa lucrurilor, şi se înscrie logic în viitor. Şi încă ar mai trebui să ne explicăm cu privire la noţiunea de societate secretă. Noţiunea însăşi, atât de îndepărtată, este luminată de prezent.

Să revenim la rozicrucicni. „Ei constituie atunci, ne spune istoricul Serge Hutin, colectivitatea fiinţelor ajunse la o stare superioară umanităţii obişnuite, posedând astfel aceleaşi însuşiri lăuntrice permiţându-le să se recunoască între ei”. Această definiţie are meritul de a îndepărta lalmeş-balmeşul ocultist, cel pupii în ce ne priveşte. Asta fiindcă noi avem o idee clară despre „starea superioară”, aproape ştiinţifică, optimistă.

Ne aflăm într-un stadiu al cercetărilor în care se examinează posibilitatea mutaţiilor artificiale pentru ameliorarea fiinţelor vii şi chiar a omului. „Radioactivitatea poate crea monştri, dar ne va da şi genii”, declară un

biolog englez. Ţinta cercetării alchimice, transmutaţia însuşi operatorului, este poate ţinta cercetării ştiinţifice actuale. Vom vedea îndată că într-o anumită măsură, aceasta s-a produs deja pentru câţiva savanţi contemporani.

Studii avansate în psihologic par să dovedească existenţa unei stări diferite de starea de somn şi aceea de veghe, a unei stări de conştiinţă superioare în care omul ar fi în posesia unor mijloace intelectuale înzecite. Psihologiei abisale, pe care o datorăm psihanalizei. Îi adăugăm astăzi o psihologic a altitudinilor care ne îndreaptă pe calea unei superin-telcctualităţi posibile. Geniul n-ar fi decât una din etapele drumului pe care-l poate parcurge omul în el însuşi spre a dobândi folosinţa totalităţii facultăţilor sale. Într-o viaţă intelectuală normală, noi nu utilizăm nicio zecime din posibilităţile noastre de atenţie, de prospectare, de memorie, de intuiţie, de coordonare. S-ar putea să fim pe punctul de a descoperi sau de a redescoperi cheile ce ne vor îngădui să deschidem în noi nişte uşi dinapoia cărora ne aşteaptă o mulţime de cunoştinţe. Ideea unei mutaţii viitoare a omenirii nu ţine pe acest plan de visul ocultist, ci de realitate. Vom reveni pe larg asupra acestui punct în cursul lucrării noastre. Fără îndoială, deja nişte mutanţi există printre noi sau, în orice

Prietenul meu Kjijnh Riio. – V. pârlea a Ircla a lucrării ele rală: – Omul, necst infinit”.

caz, nişte oameni care au făcut deja câţiva paşi pe calea pe care-o vom apuca toţi într-o bună zi.

După tradiţie1, termenul de „geniu” nefiind suficient spre a da seama de toate stările superioare posibile ale creierului omenesc, rozicrucienii ar fi fost nişte spirite de un alt calibru, adunate prin cooptare. Să spunem mai degrabă că legenda Roza-Crucii ar fi slujii de suport unei realităţi: anume societatea secretă permanentă a oamenilor luminaţi în chip superior – o conspiraţie în plină zi.

Societatea Roza-Cruce s-ar fi format în mod natural din oamenii ajunşi la o stare de conştiinţă elevată şi

căutându-şi corespondenţi, adică alţi oameni asemănători lor întru ale cunoaşterii, cu care dialogul să fie posibil. E precum Einstein înţeles doar de cinci sau şase oameni pe lume, sau precum câteva sute de matematicieni şi fizicieni susceptibili de a reflecta cu folos asupra repunerii în discuţie a legii parităţii.

Pentru rozicrueieni, nu există alt studiu decât cel al naturii, dar acest studiu este lămuritor doar pentru nişte spirite de un calibni diferit de cel al spiritului obişnuit.

Aplicând un spirit de un calibni diferit la studierea naturii, se ajunge la totalitatea cunoştinţelor şi la înţelepciune. Această idee nouă, dinamică, i-a sedus pe Descartes şi pe Newton. Rozicrucienii au fost de multe ori evocaţi în legătură cu ei. Înseamnă asta că le erau afiliaţi? întrebarea n-are sens. Nu imaginăm o societate organizată, ci contacte necesare între spirite altfel croite, şi un limbaj comun, nu secret, ci doar inaccesibil celorlalţi oameni într-un timp dat.

Dacă anumite cunoştinţe profunde privind materia şi energia şi legile care guvernează universul au fost elaborate de nişte civilizaţii astăzi dispărute şi dacă fragmente din aceste cunoştinţe au fost conservate de-a lungul timpului (lucru de care de altfel nu suntem siguri), ele n-au putut fi astfel decât într-un limbaj necesarmente de neînţeles pentru vulg şi datorită unorspirite superioare. Dar dacă nu reţinem această ipoteză, putem totuşi imagina, de-a lungul timpului, o succesiune de spirite excepţionale comunicând între ele. Astfel de spirite ştiu desigur că n-au niciun fel de interes să-şi etaleze puterea. Dacă Cristofor Columb ar fi fost un spirit excepţional, şi-ar fi ţinut secretă descoperirea. Siliţi la un fel de clandestinitate, oamenii aceştia nu pot stabili contacte satisfăcătoare decât cu egalii lor. Ajunge să vă gândiţi la conversaţia medicilor din preajma patului unui pacient, conversaţie purtată cu voce tare şi din care totuşi nimic n-ajunge la a fi priceput de bolnav, ca să înţelegeţi ceea ce vrem să spunem tară să ne înecăm ideea în negurile ocultismu-o 11. uliii. – m. Îi iiisi; –. ui i l-jirfacv

pe.ro/lerucicni moştenitorii civilizalillard Kpărute.

lui, iniţierii etc. În sfârşit, se-nţelege de la sine *că* nişte spirite de soiul acesta, străduindu-se să treacă neobservate doar pentru a nu li se pune piedici, ar avea altceva de lacul decât să se joace de-a conspiratorii. Dacă alcătuiesc o societate, este prin forţa lucrurilor. Dacă au un limbaj deosebit, este pentru că noţiunile generale exprimate de acest limbaj sunt inaccesibile spiritului uman obişnuit. Numai în acest sens acceptăm noi ideea de societate secretă. Celelalte societăţi secrete, cele ce sunt reperate şi care sunt nenumărate, mai mult sau mai puţin puternice şi pitoreşti, nu sunt pentru noi decât nişte imitaţii, nişte jocuri de copii copiindu-i pe adulţi.

Câtă vreme oamenii vor nutri visul de a obţine ceva degeaba, bani tară muncă, cunoaştere iară studiu, putere fără ştiinţă, virtute fără asceză, societăţile pretins secrete şi iniţiatice vor înflori, cu ierarhiile lor imitative şi cu bodogăneala care maimuţăreşte limbajul secret, *adică tehnic*.

Am ales exemplul rozicrucicnilor de la 1622 fiindcă veritabilul ro-zicrucian, conform tradiţiei, nu se reclamă de la vreo iniţiere misterioasă, ci de la o studiere aprofundată şi coerentă a cărţii lumii şi naturii, *Liber Mundi*. Tradiţia Roza-Crucii e deci aceeaşi ca a ştiinţei conteniporanc. Astăzi începem să înţelegem că un studiu aprofundat şi coerent al acestei cărţi a naturii necesită altceva decât spirit de observaţie, decât ceea ce numeam în ultima vreme spirit ştiinţific şi chiar altceva decât ceea ce numim inteligenţă. Ar trebui, în stadiul în care se află cercetările noastre, ca spiritul să se întreacă pe sine însuşi, ca inteligenţa să se depăşească. Omenesc-prea omenescul nu mai ajunge. Poate chiar acestei constatări fiâcute în veacurile trecute de nişte oameni superiori îi datorăm dacă nu realitatea, cel puţin legenda Roza-Crucii. Modernul întârziat e raţionalist. Contemporanul viitorului se simte religios. Mult modernism ne îndepărtează de trecui. Puţin futurism ne readuce la el.

Printre cei mai tineri fizicieni alomişti, scrie Robert

Jungk sunt unii care-şi privesc lucrările ca pe un fel de concurs intelectual ce n-ar comporta nici vreo semnificaţie profundă şi nici obligaţii, ci (găsesc ei deja în cercetare) o experienţă religioasă.

Rozicrucienii noştri de la 1622 îşi găsiseră în Paris un loc de „şedere nevăzută". Ce ne frapează este că, în climatul actual de politic şi spionaj, marii cercetători izbutesc să comunice între ei tăind în acelaşi timp pistele pe care guvernele ar putea ajunge la lucrările lor. Soarta lumii ar putea fi dezbătută de către zece savanţi şi cu voce tare dinaintea

Robert Jungle. *Plus e/airque miile SoMIS ou ia Tro & ei tw da Atomisies*, traducere din limba englez A, Arthaud. Paris.

lui Hruşciov şi a lui Eisenhowcr, iară ca aceşti domni să priceapă o vorbă. O societate internaţională de cercetători care n-ar interveni în treburile oamenilor ar avea toate şansele de a trece neobservată, la fel cum ar trece neobservată o societate mărginindu-şi intervenţiile la cazuri strict particulare. Mijloacele-i de comunicaţie înseşi n-ar putea fi reperate. Telegrafia fără fir ar fi putut foarte bine să fie descoperită în secolul al XVII-lea şi posturile cu gale ne atât de simple, ar fi putut sluji unor „iniţiaţi". La fel, cercetările moderne asupra parapsihologici au putut ajunge la nişte aplicaţii în telecomunicaţii. Inginerul american Victor Enderby a scris recent că, dacă nişte rezultate ar fi fost obţinute în acest domeniu, ele ar fi fost ţinute secrete din voinţa spontană a inventatorilor.

Ce ne mai frapează este că tradiţia Roza-Crucii face aluzie la nişte aparate sau maşini pe care ştiinţa oficială a epocii nu le putea construi: lămpi arzând fără oprire. Înregistratoare de sunete şi imagini etc. Legenda descrie nişte aparate găsite în mormântul simbolicului „Christian Rosenkrcutz". care ar fi putut data din 1958, dar nu din 1622. Va să zică doctrina Roza-Crucii se referă la dominaţia asupra universului prin ştiinţă şi tehnică, absolut deloc prin iniţiere sau mistică.

La fel, şi noi putem concepe în epoca noastră o

societate care ţine o tehnologic secretă. Persecuţiile politice, constrângerile sociale, dezvoltarea simţului moral şi a conştiinţei unei răspunderi înfricoşătoare îi vor sili din ce în ce mai mult pe savanţi să intre în clandestinitate. Or, clandestinitatea nu le va încetini cercetările. N-am putea crede că rachetele şi uriaşele maşini de sfărâmat atomi sunt de-acum singurele instrumente ale cercetătorului. Adevăratele mari descoperiri au fost întotdeauna făcute cu mijloace simple, cu un echipament sărac. E posibil să existe în lume. În acest moment, anumite locuri unde densitatea intelectuală este deosebit de mare şi unde se afirmă această nouă clandestinitate. Intrăm într-o epocă amintind mult de începutul secolului al XVII-lea şi un nou manifest de tip 1622 e poate în pregătire. Poate deja a şi apărut. Dar noi nu ne-am dat seama.

Ceea ce ne îndepărtează de aceste gânduri este că epocile vechi se exprimă întotdeauna în formule religioase. Atunci nu le acordăm decât o atenţie literară sau „spirituală”. De aceea suntem moderni. De aceea nu suntem contemporani cu viitorul. Ce ne frapează. În sfârşit, e afirmaţia reiterată a rozicrucicnilor şi alchimiştilor că scopul ştiinţei transmutaţiilor este transmutaţia spiritului însuşi. Nu e vorba nici de magie, nici de vreo răsplată căzută din cer, ci de o descoperire a unor realităţi care obligă spiritul observatorului să se situeze altfel. Dacă ne gândim la evoluţia extrem de rapidă a stării de spirit la cei mai mari atomişti, începem să înţelegem ce voiau să spună rozienicienii. Ne aflăm într-o epocă în care ştiinţa, la extremitatea ei, atinge universul spiritual şi transformă spiritul observatorului însuşi. Îl situează la alt nivel decât cel al înţelegerii ştiinţifice devenite insuficiente. Ceea ce li se întâmplă ato-mişiilor noştri este comparabil cu experienţa descrisă de textele alchimice şi de tradiţia rozieruciană. Limbajul spiritual nu e o bâlbâială care precede limbajul ştiinţific, e mai curând realizarea acestuia. Ceea ce se petrece în prezentul nostru s-a putut petrece şi în timpuri străvechi, pe un alt plan al cunoaşterii. Încât legenda Roza-Crucii şi realitatea de

astăzi se luminează reciproc. Trebuie să privim lucrurile vechi cu ochi noi, asta ajută la înţelegerea de mâine.

Deja nu mai suntem pe timpul când progresul se identifica exclusiv cu avansul ştiinţific şi tehnic. Apare un dat nou, acela pe care-l găsim la Superiorii Necunoscuţi din veacurile trecute când ei arată cum cercetând *Liber Mundi* se ajunge la „altceva”. Un fizician eminent. Heisenberg, declară în ziua de azi: „Spaţiul în care se desfăşoară fiinţa spirituală a omului are alte dimensiuni decât cele în care s-a desfăşurat ea în ultimele secole”.

Wells a murit descurajat. Acest spirit puternic a trăit din credinţa în progres. Or. Wells. În amurgul vieţii, vedea progresul luând aspecte înfricoşătoare. Nu mai avea încredere. Ştiinţa risca să distrugă lumea, cele mai grozave mijloace de anihilare tocmai fuseseră inventate. „Omul, spune în 1946 bătrânul Wells disperat, a ajuns la capătul posibilităţilor sale”. În acea clipă bătrânul care fusese un geniu al anticipaţiei încetă să mai fie contemporan cu viitorul. Noi începem să ghicim că omul n-a ajuns decât la capătul uncia dintre posibilităţile sale. Alte posibilităţi apar. Alte căi se deschid, pe care fluxul şi refluxul oceanului vârstelor le acoperă şi le descoperă pe rând. Wolfgang Pauli, matematicianul şi fizicianul cunoscut în toată lumea, făcea odinioară profesiune de scientism îngust în cea mai bună tradiţie a secolului al XIX-lea. În 1932. la congresul de la Copenhaga, prin scepticismul îngheţat şi voinţa-i de putere, el apărea precum Mcphisto din *Faust*. În 1955, acest spirit pătrunzător îşi lărgise atât de mult perspectivele că devenise susţinătorul elocvent al unei căi de mântuire lăuntrică multă vreme neglijată. Această evoluţie e tipică. Este aceea a majorităţii marilor atomişti. Nu e o recădere în moralism sau într-o vagă religiozitate. E vorba, dimpotrivă, de un progres în dotarea spiritului de observaţie, de o reflecţie nouă asupra naturii cunoaşterii. „Faţă cu divizarea activităţilor spiritului uman în domenii distincte, strict menţinută din secolul al XVII-lea încoace. Îmi imaginez, spune Wolfgang Pauli, un scop care ar fi dominarea contrariilor. O sinteză îmbrăţişând

inteligenţa raţională şi experienţa mistică a unităţii. Acest scop este singurul care se potriveşte mitului, exprimat ori nu, al epocii noastre”.

II

Profeţii Apocalipse L – Un Comitet al Disperării.

— Mitraliera lui Ludovic al XVI-lea.

— Ştiinţa nu e o vacă sacră.

— Domnul

Despotopoulos vrea să oculteze progresul.

— Legenda celor Nouă

Necunoscuţi.

yn, cea de-a doua jumătate a secolului al XIX-lea. În zorii timpu-Irilor moderne, s-a manifestat o pleiadă de gânditori violent-reacţionari. Ei vedeau în mistica progresului social o înşelătorie; în progresul ştiinţific şi tehnic o cursă către prăpastie, l-am cunoscut datorită lui Philippe Lavastine, nouă încarnare a eroului lui Balzac din *Capodopera necunoscută* şi discipol al lui Ciurdjieff. Pe vremea aceea, când îl citeam pe Rend Guenon, maestru al antiprogresismului, şi-l frecventam pe Lan za del Vasto tocmai reîntors din Indii, nu eram departe de a trece de partea acestor gânditori aflaţi în contra curentului. Era imediat după război. Einstein tocmai trimisese faimoasa-i telegramă:

Lumea noastră se află în faţa unei crize încă neobservate de cei ce au puterea de a lua mari hotărâri în bine sui în rău. Puterea dezlănţuită a atomului a schimbat totul, minus obişnuinţele noastre de gândire şi noi alunecăm către o catastrofă tara precedent. Noi, oamenii de ştiinţă care am eliberat această imensă putere, avem strivitoarea răspundere, în această luptă mondială pe viaţă şi pe moarte, de a îmblânzi atomul în beneficiul omenirii şi nu întru distrugerea ei. Federaţia savanţilor americani mi se alătură în acest apel. Vă rugăm să susţineţi eforturile noastre pentru a face America să înţeleagă faptul că soarta genului uman se decide astăzi, acum, chiar în această clipă. Ne trebuie două sute de mii de dolari imediat pentru o campanie naţională menită a tace cunoscut oamenilor că

un nou mod de gândire este esenţial dacă omenirea vrea să supravieţuiască şi să atingă un nivel mai înalt. Acest apel nu vă este adresat decât după o lungă meditaţie asupra crizei imense pe care o înfruntăm. Vă cer de urgentă să-mi trimiteţi imediat un cec, mie, preşedintele Comitetului Disperării Savanţilor Atomişti. Princcton. New Jerscy. Vă cerem ajutorul în acest moment fatal ca pe un semn ca noi, oamenii de ştiinţă, nu suntem singuri.

Această catastrofă. Îmi ziceam cu (iar două sute de mii de dolari nu schimbă cu nimic lucrurile), maeştrii mei o prevăzuseră demult. Dumnezeu i-a oferit omului obstacolul materiei şi, cum spunea Blanc de Saint-Bonnct… omul este fiul obstacolului”. Însă modernii, desprinşi de principii, au vrut să facă obstacolele să dispară. Materia, care era un obstacol, a fost învinsă. Calea e liberă către neant. Acum două mii de ani. Origen scria superb că „materia este absorbantul nedreptăţii”.

De-acum încolo, nedreptatea nu mai e absorbită: ea se răspândeşte în valuri distrugătoare. Nici Comitetul Disperării n-o va zăgăzui.

Cei vechi erau neîndoielnic la fel de răi ca noi, dar ei ştiau asta. Această înţelepciune îi ferea de dementă. O bulă papală condamnă folosirea trepiedului menit să întărească arcul: această maşinărie, sporind mijloacele naturale ale arcaşului, ar face lupta inumană. Bula este respectată vreme de două sule de ani. Roland de Ronccvaux, doborât de praştiile sarazinilor, strigă: „Blestemat fie laşul care a născocit arme în stare să ucidă la distanţă!” Mai aproape de noi, în 1775, un inginer francez. Du Perron, îi înfăţişă lui Ludovic al XVI-lea o „orgă militară” care, acţionată de o manivelă, lansa simultan douăzeci şi patra de gloanţe. Un memoriu însoţea acest instrument, embrion al mitralierelor moderne. Maşinăria li s-a părut atât de ucigaşă regelui şi miniştrilor Malesherbes şi Turgot, încât a fost refuzată, iar inventatorul ci considerat duşman al omenirii.

Voind să emancipăm totul, noi am emancipat şi războiul. Odinioară prilej de sacrificiu şi de mântuire

pentru câţiva, el a devenit blestemul tuturora.

Cam aşa gândeam eu prin 1946 şi aveam de gând să public o antologie a „gânditorilor reacţionari" ale căror glasuri fuseseră acoperite, la vremea lor, de corul progresiştilor romantici. Aceşti scriitori potrivnici, aceşti profeţi ai Apocalipsci care strigau în deşert, se numeau Blanc de Saint-Bonnct, Emile Montagut, Albert Sord. Donoso Cortăs etc. Într-un spirit de revoltă foarte apropiat de cel al acestor strămoşi, am scos un pamflet intitulat *Epoca asasinilor*, la care au colaborat îndeosebi Al-dous Huxley şi Albert Camus. Presa americană a tăcut ecou acestui pamflet în care savanţi, militari şi politicieni erau foarte prost trataţi şi care dorea un proces de tip Nürnberg tuturor tehnicienilor distrugerii.

Astăzi cred că lucrurile sunt mai puţin simple şi că istoria ireversibilă trebuie privită cu alţi ochi şi mai de sus. Cu toate astea, în 1946. Într-o neliniştitoare perioadă postbelică, acest curent de gândire lăsa o urmă fulgurantă în oceanul de angoase în care se zbăteau intelectualii ce nu se voiau „nici victime, nici călăi". Şi este adevărat că, de la telegrama lui Einstein, lucrurile s-au înrăutăţit. „Ceea ce se găseşte în geanta savanţilor e îngrozitor", spune Hruşciov în 1960. Dar spiritele s-au potolit şi, după multe proteste solemne şi inutile, s-au îndreptat către alte subiecte de reflecţie, aşteptând precum condamnatul la moarte într-o celulă graţierea sau execuţia. Totuşi, există de aici înainte în toate conştiinţele un fond de revoltă împotriva ştiinţei capabile de a anihila lumea, o îndoială cu privire la valoarea salvatoare a progresului tehnic. „Până la urmă, or să aranec totul în aer". De la criticile furioase ale lui

Aldous Huxicy din *Punct contrapunct* şi din *Brava lume nouă*, optimismul scientist s-a prăbuşit. În 1951. chimistul american Anthony Standen publica o carte intitulată *Ştiinţa este o vacă sacră*, în care protesta împotriva admiraţiei fetişisic pentru ştiinţă. În octombrie 1953. un celebru profesor de drept de la Atena, O.J. Despotopoulos, trimitea la U.N.E.S.C.O. un manifest pentru

a cere oprirea dezvoltării ştiinţifice, sau mai degrabă punerea ei la secret. Cercetarea, propunea el, va fi de aici încolo încredinţată unui consiliu de savanţi ales din toată lumea şi astfel capabil de a păstra tăcerea. Această idee, oricât de utopica, nu e lipsită de interes. Ea descrie o posibilitate a viitorului şi cum vom vedea imediat, se întâlneşte cu una din marile teme ale civilizaţiilor trecute, într-o scrisoare pe care ne-o trimitea în 1955, Despotopoulos îşi preciza gândirea:

Cunoaşterea naturii este desigur una din izbânzile cele mai demne de istoria umană. Dar din clipa în care ea declanşează nişte forţe capabile să distrugă întreaga omenire, încetează să mai fie ce era din punct de vedere moral. Deosebirea dintre ştiinţa pură şi aplicaţiile ei tehnice a devenit practic imposibilă. Nu s-ar putea deci vorbi de ştiinţă ca de o valoare în sine. Sau mai curând, în anumite sectoare, cele mai mari, că este acum o valoare negativă, în măsura în care scapă controlului conştiinţei, ca să-şi împrăştie primejdiile la cheremul voinţei de putere a responsabililor politici. Idolatria progresului şi a libertăţii în materie de cercetare ştiinţifică este cu totul pernicioasă. Propunerea mea este următoarea: codificarea cuceririlor ştiinţei naturii realizate până acum şi interzicerea totală sau parţială a viitorului ei progres de către un consiliu suprem mondial de savanţi. Fireşte, o asemenea măsura e tragic de cruda, obiectul ci atingând unul din cele mai nobile avânturi ale umanităţii şi nimeni nu poate subestima dificultăţile inerente unei astfel de măsuri. Dar nu există nicio alta care să fie destul de eficace. Obiecţiile facile: reîntoarcere la Evul Mediu, la barbarie etc, nu aduc niciun argument serios. Nu e vorba să dăm înapoi inteligenţa, e vorba de a o apăra. Nu e vorba de nişte restricţii în beneficiul vreunei clase sociale: e vorba de salvgardarea întregii omeniri. Asta e problema. Restul nu e decât o fragmentare şi o dispersare a activităţii în confruntarea cu nişte subprobleme.

Aceste idei fură primite favorabil de presa engleză şi germană şi ele au fost pe larg comentate în buletinul

savanţilor atom işti de la Londra. Ele nu sunt departe de unele propuneri formulate în conferinţele mondiale consacrate dezarmării.

Nimic nu ne interzice să credem că în alte civilizaţii a existat nu o absenţă a ştiinţei, ci o punere a ei sub secret. Aceasta pare a fi originea minunatei legende a celor Nouă Necunoscuţi.

Tradiţia celor Nouă Necunoscuţi urcă până la împăratul Asoka, cel care a domnit în India din anul 273 a. C. Era nepotul lui Chandragupta, primul care a unit India. Plin de ambiţie, ca şi strămoşul său a cănii misiune a voii s-o desăvârşească, el a purces la cucerirea ţinutului «atingă, întins de la actuala Calcutta la Madras. Kalinganezii rezistară şi pierdură o sută de mii de oameni în bătălie. Vederea acestei mulţimi masacrate I-a tulburat pe Asoka. Căpătă pentru totdeauna oroare de război. Renunţă să continue integrarea ţinuturilor nesupuse, declarând că adevărata cucerire constă în a câştiga inima oamenilor prin legea datoriei şi a pietăţii, căci Maiestatea Sacră doreşte ca toate fiinţele însufleţite să se bucure de siguranţă, de liberă exprimare, de pace şi fericire.

Convertit la budism. Asoka, prin pilda propriilor sale virtuţi, a răspândit această religie prin toată India şi în tot imperiul său, care se întindea până în Malaezia, Ceylon şi Indonezia. Apoi budismul ajunse în Nepal. Tibet, China şi Mongolia. Asoka respecta însă toate sectele religioase. Propovădui vegetarianismul, tăcu să dispară alcoolul şi sacrificiile animale. H.G. Wells, în compendiul de istoric universală, scrie: „Între zecile de mii de nume de monarhi care se înghesuie în coloanele istoriei, numele lui Asoka străluceşte aproape singur ca o stea”.

Se spune că, lămurit în privinţa ororilor războiului. Împăratul Asoka a vrut să le interzică pentru totdeauna oamenilor folosirea dăunătoare a inteligenţei. Sub domnia lui, ştiinţa naturii, trecută şi viitoare, devine secretă. Cercetări mergând de la structura materiei până la tehnicile de psihologie colectivă se vor disimula de acum înainte timp de douăzeci şi două de secole îndărătul

chipului mistic al unui popor pe care lumea îl crede preocupat doar de extaz şi supranatural. Asoka întemeiază cea mai puternică societate secretă de pe pământ: aceea a celor Nouă Necunoscuţi.

Se mai spune încă şi acum că cele mai mari personalităţi răspunzătoare de destinul modern al Indiei, precum şi savanţi ca Bose şi Ram, cred în existenţa celor Nouă Necunoscuţi, de la care ar primi chiar sfaturi şi mesaje. Închipuirea abia întrezăreşte puterea secretelor pe care le pot deţine nouă oameni beneficiind direct de experienţele, lucrările, documentele acumulate vreme de peste douăzeci de secole. Ce urmăresc aceşti oameni? Să nu lase să cadă în mâini profane mijloacele de distragere. Să continue cercetări benefice pentru omenire. Societatea Necunoscuţilor s-ar reînnoi prin cooptare ca să păstreze secretele tehnice venite din trecutul îndepărtat.

Manifestările exterioare ale celor Nouă Necunoscuţi sunt rare. Una dintre ele este legată de destinul uimitor al unuia din cei mai misterioşi oameni ai Occidentului: papa Silvestra al II-lea, cunoscut şi sub numele de Cerberi d'Aurillac. Născut în Auvergne în 920. mort în 1003, Gerbert a fost călugăr benedictin, profesor la universitatea din Reims, arhiepiscop de Ravenna şi papă prin graţia împăratului Othon al

III-lea. Ar fi stat o vreme în Spania, apoi o misterioasa călătorie l-ar fi dus în Indii, unde a deprins nişte cunoştinţe care i-au stupefiat pe cei din anturajul lui. Astfel, ţinea în palat un cap de bronz care răspundea cu DA sau NU la întrebările ce i le punea despre politică şi situaţia generală a creştinătăţii. După Silvestru al ll-l ea (volumul CXXXIX din *Patrologia /alină* a lui Migne), acest procedeu era foarte simplu şi corespundea calculului cu două cifre. Ar fi fost vorba de un automat analog cu maşinile noastre moderne binare. Capul „magic" a fost distrus la moartea lui, iar cunoştinţele obţinute prin el ascunse cu grijă. Biblioteca Vaticanului îi rezervă fără îndoială câteva surprize cercetătorului autorizat. Numărul pe octombrie 1954 al revistei de cibernetică *Computers*

and Automation declară: „Trebuie să presupunem pe cineva având nişte cunoştinţe extraordinare, o ingeniozitate şi o îndemânare mecanică ieşite din comun. Acest cap vorbitorar fi fost zămislit „sub o anumită conjuncţie a stelelor care se întâmplă exact în momentul când toate planetele sunt pe punctul de a-şiâncepe cursa”. Nu era vorba nici de trecut, nici de prezent, nici de viitor, această invenţie depăşind în aparenţă de departe importanţa rivalei ei: perverşii „oglindă din perete” a reginei, precursoare a creierelor noastre mecanice moderne. S-a spus, fireşte, că Gerbert n-a fost în stare să-şi facă această maşinărie decât pentru că era în legătură cu Diavolul şi i-ar fi jurat credinţă veşnică”.

Au fost oare şi alţi europeni în contact cu societatea celor Nouă Necunoscuţi? Trebuie să aşteptăm secolul al XIX-lea ca misterul acesta să se ivească iarăşi, datorită cărţilor scriitorului francez Jacolliot.

Jacolliot era consul al Franţei la Calcuta sub al doilea Imperiu. A scris o operă de anticipaţie considerabilă, comparabilă, dacă nu superioară, celei a lui Jules Vreme. A lăsat în plus mai multe lucrări consacrate marilor secrete ale omenirii. Această operă extraordinară a fost plagiată de majoritatea ocultiştilor, profesor şi taumaturgilor. Complet uitată în Franţa, este celebră în Rusia.

Jacolliot e formal: societatea celor Nouă Necunoscuţi este o realitate. Şi. fapt tulburător, el citează în acest sens nişte tehnici cu lotul inimaginabile în 1860. ca, de exemplu, eliberarea energiei, sterilizarea cu radiaţii şi războiul psihologic.

Lui Yersin, unul din cei mai apropiaţi colaboratori ai lui Pascal şi Roux, i s-ar fi comunicat uncie secrete biologice cu prilejul unei călătorii la Madras, în 1890 şi, după indicaţiile ce i-ar fi fost date, el a pus la punct serul împotriva ciumei şi a holerci.

Prima vulgarizare a poveştii cu cei Nouă Necunoscuţi s-a petrecut în 1927, odată cu publicarea cărţii lui Talbot Mundy, care a făcut parte timp de douăzeci şi cinci de ani

din poliţia engleză din Indii. Cartea lui este înjumătăţea drumului dintre roman şi anchetă. Cei Nouă Necunoscuţi ar folosi un limbaj sintetic. Fiecare din ei ar fi în posesia unei cărţi mereu rescrise şi conţinând expunerea amănunţită a unei ştiinţe.

Prima carte ar fi consacrată tehnicilor de propagandă şi de război psihologic. „Dintre toate ştiinţele, spune Mundy, cea mai primejdioasă ar fi aceea a controlului gândirii mulţimilor, căci ea ar permite stăpânirea întregii lumi”. Trebuie notat că *Semantica generală* a lui Korjybski datează doar din 1937 şi că trebuie să aşteptăm experienţa ultimului război mondial ca să înceapă să se cristalizeze în Occident tehnicile de psihologic a limbajului, adică de propagandă. Primul colegiu de semantică american n-a fost creat decât în 1950. În Franţa, cunoaştem puţin doar *Le Viol des Foules*, de Serge Tehakhotine, care a avut o influenţă importantă în mediile intelectuale politizante, deşi numai atinge chestiunea.

A doua carte ar fi consacrată fiziologiei. Ea ar furniza în special mijlocul de a ucide un om atingându-l. moartea survenind prin inversiunea influxului nervos. Se spune că judo s-ar fi născut din „scurgerile de informaţii” din această lucrare.

A treia ar studia microbiologia şi îndeosebi coloizii de protecţie.

A patra ar trata despre transmutaţia metalelor. O legendă pretinde că în vremurile de foamete templele şi organismele religioase de ajutorare primesc dintr-o sursă secretă mari cantităţi de aur foarte fin.

A cincea ar conţine studiul tuturor mijloacelor de comunicare, terestre şi extraterestre.

A şasea ar conţine secretele gravitaţiei.

A şaptea ar fi cea mai vastă cosmogonic concepută de omenire.

A opta ar trata despre lumină.

A noua ar fi consacrată sociologici, ar da regulile de evoluţie a societăţilor şi ar permite să li se prevadă declinul.

Legendei celor Nouă Necunoscuţi i se alătură misterul apelor Gan-gelui. Mulţimi de pelerini purtători de cele mai înspăimântătoare şi felurile boli se spală în ele fără ca cei sănătoşi să ia vreo boală. Apele sacre purifică totul. S-a atribuit această ciudată proprietate a fluviului formării de microorganisme bacteriofage. Dar de ce nu s-ar forma ele şi în Brahmaputra. Amazon sau Sena? Ipoteza unei sterilizări cu radiaţii apare în lucrarea lui Jacolliot, cu o sută de ani înainte de a se fi cunoscut posibilitatea unui astfel de fenomen. Radiaţiile, după Jacolliot, ar proveni dintr-un templu secret săpat sub albia Gangelui.

La adăpost de agitaţiile religioase, sociale, politice, cu hotărâre şi perfect disimulaţi, cei Nouă Necunoscuţi încarnează imaginea ştiinţei senine, a ştiinţei cu conştiinţă. Stăpână pe soarta omenirii, clar abuiiându-se să-şi folosească propria putere, această societate secretă este cel mai frumos omagiu adus libertăţii nobile. Vigilenţi în sânul gloriei lor ascunse, aceşti nouă oameni privesc cum se fac, se desfac şi se refac civilizaţiile, mai puţin indiferenţi decât toleranţi, gala să sară în ajutor, dar totdeauna în ordinea tăcerii care este măsura măreţiei umane.

Mit sau realitate? Mit superb în orice caz, venit din vremuri străvechi – şi resac al viitorului.

III

Încă un cuvânt despre realismul fantastic.

— Tehnici au fost destule.

— A existat necesitatea secretului şi revenim la ea.

— Călătorim în timp.

— Vrem să vedem oceanul spiritului în continuitatea lui.

— Noi reflecţii despre ingineri şi magicieni.

— Trecutul, viitorul.

— Prezentul întârzie în ambele sensuri.

— Aurul din cărţile antice.

— O privire nouă asupra lumii vechi.

Nu suntem nici materialist nici spiritualişti: aceste distincţii nu mai au de altfel pentru noi niciun sens. Pur şi

simplu, căutăm realitatea fără a ne lăsa dominaţi de reflexul condiţionat al omului modern (după noi, rămas în urmă), care dă înapoi de îndată ce această realitate îmbracă o formă fantastică. Ne-am retransformat în barbari ca să învingem acest reflex, exact aşa cum au trebuii pesemne să facă pictorii ca să sfâşie ecranul de convenţii interpus între ochii lor şi lucruri. Ca şi ei, am optat pentru nişte metode şovăitoare, sălbatice, uneori infantile. Ne aşezăm dinaintea elementelor şi a metodelor de cunoaştere precum Cezanne dinaintea mărului sau Van Gogh în faţa lanului de grâu. Refuzăm să excludem fapte, aspecte ale realităţii, sub pretext că nu sunt „convenabile", că depăşesc frontierele fixate de teoriile în curs. Gauguin nu exclude un cal roşu. Manei – o femeie goală printre convivii *Dejunului* pe iarbă. Max Ernst. Picabia. Dalí – figurile ieşite din vis, iar lumea vie nu-i exclusă din partea îngropată a conştiinţei. Felul nostru de a proceda şi de a vedea va declanşa revoltă, dispreţ, sarcasm. Vom fi refuzaţi la Salon. Ceea ce s-a acceptat în cele din urmă din partea pictorilor, poeţilor, cineaştilor, decoratorilorete. Încă nu poate fi acceptat în domeniul nostru. Ştiinţa, psihologia, sociologia sunt nişte păduri de tabuuri. Abia alungată, ideea de sacru revine în galop, sub diverse deghizări. Ce naiba! Ştiinţa nu e o vacă sacră: putem s-o mai împingem puţin la o parte, să eliberăm drumul.

Să revenim la subiectul nostru. În această parte a lucrării noastre, intitulată *Viitorul anterior*, raţionamentul nostru este următorul:

— S-ar putea ca ceea ce numim esoterism, materia de baza a societăţilor secrete şi a religiilor, să fie reziduul greu de înţeles şi manevrat al unei foarte vechi cunoaşteri *de natura tehnică*, aplicându-se în acelaşi timp şi materiei şi spiritului. Vom dezvolta acest punct mai departe.

—… Secretele" n-ar fi nişte fabule, nişte poveşti sau nişte jocuri, ci reţele tehnice precise, chei pentru a deschide puterile conţinute în om şi în lucruri.

— Ştiinţa nu e tehnică. În pofida a ceea ce s-ar putea crede, tehnica, în multe cazuri, nu urmează ştiinţa, ci o

precede. Tehnica face. Ştiinţa demonstrează că e imposibil de făcut. Apoi barierele imposibilităţilor se prăbuşesc. Bineînţeles, nu pretindem că ştiinţa e zadarnică. Veţi vedea cât preţuim noi ştiinţa şi cu ce ochi uimiţi o vedem schimbându-şi înfăţişarea. Credem doar că în trecutul îndepărtatat, tehnicile au putut preceda apariţia ştiinţei.

— S-ar putea ca tehnicile din trecut să le fi dat oamenilor nişte puteri prea de temut ca să fie divulgate.

— Necesitatea secretului ar putea să ţină de două motive:

a) Prudenţa... Cel ce ştie nu vorbeşte". Pentru a nu lăsa cheile să ajungă pe mâini rele.

b) Faptul că posesia şi manevrarea unor asemenea tehnici şi cunoştinţe necesită alte structuri mentale decât cele din starea de veghe obişnuită, o situare a inteligenţei şi limbajului pe un alt plan – încât nimic nu poate fi comunicat treptei pe care se află omul obişnuit. Secretul nu este un efect al voinţei celui ce-l deţine, e un efect al chiar naturii lui.

— Constatăm existenţa unui fenomen comparabil în lumea noastră din prezent. O dezvoltare necontenit accelerată a tehnicilor îi duce pe cei care ştiu la dorinţa, apoi la necesitatea secretului. Primejdia extremă duce la discreţie extremă. Pe măsură ce cunoaşterea progresează, la nivelul la care ajunge se şi ocultează. Se formează ghilde de savanţi şi tehnicieni. Limbajul ştiinţei şi puterii devine incomunicabil. Problema structurilor mentale diferite se pune foarte clar pe planul cercetării fizico-matemalice. La limită, cei care deţin, cum spunea Einstein... puterea de a lua mari hotărâri, în bine sau în rău", alcătuiesc o adevărată cripiocraţie. Viitorul apropiat seamănă cu descrierile tradiţionale.

— Viziunea noastră despre cunoaşterea din trecut nu se conformează schemei „spiritualiste". Viziunea noastră despre prezent şi despre viitorul apropiat introduce magicul acolo unde nu se voia decât raţionalul. Pentru noi. e vorba numai de a căuta corespondenţe revelatoare. Acestea sunt o promisiune de situare a aventurii umane în

întregul timpului. Tot ce poate sluji de punte ne este de folos.

În fond, în această parte a cărţii ca peste tot, subiectul nostru este următorul:

Omul are fără îndoiala posibilitatea de a fi în relaţie cu totalitatea universului. Este cunoscut paradoxul călătorului al lui Langevin. An-dromeda se afla la trei milioane de ani lumina de Pământ. Dar călătorul, deplasându-se cu o viteză apropiată de cea a luminii, ar îmbătrâni pe drum numai cu câţiva ani. După teoria unitară a lui Jean Charon, de pildă, n-ar fi imposibil ca Pământul, în timpul acestei călătorii, să nu îmbătrânească nici el mai mult. Omul ar fi deci în contact cu întregul creaţiei, spaţiul şi timpul comportându-se altfel decât în aparenţă. Pe de altă parte, cercetarea fizico-mateniatică. În punctul unde a lăsat-o Einstein, este o tentativă a inteligentei umane de a descoperi legea care ar guverna ansamblul forţelor universale (gravitaţie, electromagnetism, lumină, energic nucleară). O tentativă de viziune unitară, toată strădania spiritului fiind de a se situa într-un punct de unde continuitatea ar fi vizibilă. Şi de unde ar veni această dorinţă a spiritului, dacă el n-ar presimţi că acel punct există, că-i este cu putinţă să se situeze în el? „Nu m-ai căuta dacă nu m-ai fi găsit deja”.

Pe un alt plan, dar în acelaşi sens, ce căutăm este o viziune continuă a aventurii inteligenţei umane, a cunoaşterii umane. De aceea vom străbate în viteză drumul de la magic la tehnică, de la Roza-Cruce la Prineeton, de la Maya la viitoarele mutaţii ale omului, de la pecetea lui Solomon la tabelul periodic al elementelor, de la civilizaţiile dispărute la civilizaţiile ce vor să vină, de la Fulcanelli la Oppenheimer, de la vrăjitor la maşina electronică analogică etc. În mare viteză sau, mai curând. Într-o astfel de viteză încât spaţiul şi timpul să-şi iasă din carcasă şi să apară viziunea continuului. Se poate călători în vis şi se poate călători în realitate. Noi am vrut o călătorie reală. În acest sens, cartea de faţă nu este o ficţiune. Am construit aparate (adică o sumă de

corespondenţe demonstrabile, de comparaţii valabile, de echivalenţe incontestabile). Aparate care funcţionează, rachete care zboară. Iar câteodată. În anumite clipe, ni s-a părut că spiritul nostru atingea punctul de unde este vizibilă totalitatea efortului omenesc. Civilizaţiile, momentele cunoaşterii şi organizării umane, sunt ca nişte stânci în ocean. Când vedem o civilizaţie, un moment al cunoaşterii, nu vedem decât izbitura oceanului în această stâncă, valul care se sparge de ea, spuma ţâşnind. Ce am căutat noi este locul de unde s-ar putea contempla întregul ocean, în liniştita şi puternica-i continuitate, în unitatea lui armonioasă.

Revenim acum la reflecţiile despre tehnică, ştiinţă şi magic. Ele ne vor preciza teza despre ideea de societate secretă (sau mai curând de „conspiraţie în plina zi") şi ne vor sluji de uvertură pentru studiile următoare, unul despre Alchimic, celălalt despre civilizaţiile dispărute.

Când un tânăr inginerâşi va face intrarea în industrie, el va distinge repede două universuri diferite. Acela al laboratorului, cu legi definite ale experienţelor ce pot fi reproduse, cu o imagine a lumii comprehensibile. Şi universul real, unde legile nu se aplică întotdeauna, unde fenomenele sunt uneori imprevizibile, unde se întâmplă imposibilul. Dacă are un temperament puternic, inginerul în chestiune reacţionează cu furie, cu pasiune, cu dorinţa de „a viola această puşlama de materie". Cei care adoptă aceasta atitudine au parte de nişte vieţi tragice. De pildă Edison. Tesla. Armstrong. Un demon le dă ghes. Wernher von Braun îşi încearcă rachetele pe pielea londonezilor, masacrează mii, ca să fie până la urmă arestat de Gestapo fiindcă declarase: „După toate alea, mă doare-n cot de victoria Germaniei, mie-mi trebuie să cuceresc Luna!" Se spune că tragedia astăzi e politica. Este o viziune perimată. Tragedia e laboratorul. Unorastfel de „magicieni" li se datorează progresul tehnic. Tehnica nu este defel, credem noi, aplicarea practică a ştiinţei. Cu totul dimpotrivă, ea se dezvoltă contra ştiinţei. Eminentul matematician şi astronom Simon Newcomb demonstrează

că un corp mai greu decât acrul n-ar avea cum să zboare. Doi reparatori de biciclete îi vor arăta că a greşit. Rutheford. Millikan2 dovedesc că rezervele de energie din nucleul atomului nu vor putea fi niciodată exploatate. Bomba de la Hiroshima explodează. Ştiinţa ne învaţă că o masă de aer omogen nu se poate separa în aer cald şi aer rece. Hilsch arată că e suficient întru aceasta să faci să circule masa respectivă printr-un tub potrivit. Ştiinţa pune bariere de imposibilităţi. Inginerul, aşa ca magicianul sub ochii exploratorului cartezian, trece prin bariere datorită unui fenomen analog celui numit de fizicieni „efectul de tunel". O aspiraţie magică îl atrage. Vrea să vadă prin ziduri, să ajungă pe Marte, să capteze fulgerul, să fabrice aur. Nu caută nici câştig, nici glorie. Caută să prindă universul în flagrant delict de umblat cu ascunzişuri. În sensjungian. e un arhetip. Prin miracolele pe care încearcă să le realizeze, prin fatalitatea care-l apasă şi sfârşitul dureros care-l aşteaptă cel mai adesea, este fiul eroului de Saga şi al tragediilor greceşti.

Waller Domberger. /. *Arme secrire de Peciie/nii/uU*: Arthsiud. Paris. Millikan. *V/*. *leciron*.

Ti chnique. *Ştiimliale*. Paris, aprilie 1957.

III" în Armsirong. *Tlic hnvnior ns* //r/w. articol din *llarper's Stagazine*.

Ca şi magicianul, ţine la secret şi tot ca el ascultă de acea lege a similarităţii pe care Frazer a degajat-o în studiul său despre magie. La începuturile ei, invenţia este o imitaţie a fenomenului natural. Maşina zburătoare seamănă cu pasărea, automatul cu omul. Or. asemănarea cu obiectul, fiinţa sau fenomenul ale cărui puteri vrea să le capteze este aproape întotdeauna inutilă, ba chiardăunătoare bunei funcţionări a aparatului inventat. Dar, ca şi magicianul, inventatorul trage din similaritate o putere, o voluptate, ce-l împing-înainte.

Trecerea de la imitaţia magică la tehnologia ştiinţifică ar putea fi reconstituită în multe cazuri. Exemplu:

La origine, călirea superficială a oţelului a fost

obţinută. În Orientul apropiat. Înfigându-se o lamă înroşită în trupul unui prizonier. E o practică magică tipică: este vorba de a transfera în lamă însuşirile războinice ale adversarului. Această practică a fost cunoscută în Occident datorită cniciaţilor, care constataseră că oţelul de Damasc era într-adevăr mai tare decât oţelul din Europa. S-au fiâcut experienţe: oţelul a fost muiat într-o apă în care pluteau piei de animale. A fost obţinut acelaşi rezultat. În secolul al XIX-lea. s-a descoperit că aceste rezultate erau datorate azotului organic. În secolul XX, când lichefierea gazelor a fost pusă la punct, procedeul a fost perfecţionat înmuindu-se oţelul în azot lichid la joasă temperatură. Sub această formă, „nitrararea” face parte din tehnologia noastră.

O altă legătură dintre magic şi tehnică ar putea fi constatată studiindu-se „farmecele” rostite de vechii alchimişti în timpul muncii lor. Era vorba probabil de măsurarea timpului în obscuritatea laboratorului. Fotografii fac adesea uz de nişte poezioare pe care le recită deasupra băii, şi am auzit una recitată pe culmea Jungfrau. În timp ce se developa o placă impresionată de razele cosmice.

În sfârşit, mai există o legătură între magic şi tehnică, mai puternică şi curioasă: simultaneitatea apariţiei invenţiilor. Majoritatea ţărilorânre-gistrează ziua şi chiar ora depunerii unui brevet. Or, de mai multe ori s-a constatat că inventatori care nu se cunoşteau, lucrând foarte departe unii de alţii, depuneau acelaşi brevet în acelaşi moment. Fenomenul n-arpu-lea fi nicicum explicat prin ideea vagă după care „invenţiile plutesc în aer” sau „invenţia apare de îndată ce e nevoie de ca”. Dacă există în toate astea percepţie extrasenzorială, circulaţie a minţilor branşate asupra aceleiaşi cercetări, faptul ar merita un studiu statistic aprofundat. Acest studiu ne-ar face poate să înţelegem alt fapt: că tehnicile magice se regăsesc, identice, în cea mai mare partea vechilor civilizaţii, peste munţi şi oceane…

Fr. izer. *Creanga de aur*.

Trăim cu ideea că invenţia tehnică este un fenomen contemporan. Asta pentru că nu Facem niciodată efortul de a consulta vechile documente. Nu există nici un singur serviciu de cercetare ştiinţifică îndreptată către trecut. Cărţile vechi, dacă sunt citite, sunt citite doar de rarii eruditi de formaţie pur literară sau istorică. Ceea ce conţin privitor la ştiinţă şi tehnică scapă deci atenţiei. Oare lumea se dezinteresează de trecut pentru că e prea solicitată de pregătirea viitorului? Nu e sigur. Inteligenţa franceză pare întârziată în schemele secolului al XIX-Ica. Scriitorii de avangardă n-au apetit pentru ştiinţă şi astfel o sociologie datând de pe vremea maşinii cu aburi, un umanism revoluţionar născut odată cu puşca cu cremene mobilizează încă atenţia. E de neînchipuit cât de mult a încremenii Franţa în junii anului 1880, Oare industria e mai sprintenă? în 1955 s-a ţinut prima conferinţă atomică mondială, la Geneva. René Alleau a fost însărcinat cu difuzarea în Franţa a documentelor referitoare la aplicaţiile paşnice ale energici nucleare. Cele şaisprezece volume conţinând rezultatele experimentale obţinute de savanţi din toate ţările constituiau cea mai importantă publicaţie din istoria ştiinţelor şi tehnicilor. Cinci mii de industrii susceptibile de a fi interesate mai curând sau mai târziu de energia nucleară au primit câte o scrisoare anunţând publicarea celor şaisprezece volume. S-au înregistrat douăzeci şi cinci de răspunsuri.

Va trebui desigur să aşteptăm sosirea noilor generaţii în posturile de răspundere ca inteligenţa franceză să-şi regăsească o adevărată agilitate. Pentru aceste generaţii şi scriemeartea noastră. Dacă am fi într-adevăr atraşi de viitor» am fi atraşi şi de trecut, am încerca să tragem folos mergând în ambele sensuri ale timpului, cu acelaşi avânt.

Nu ştim nimic sau aproape nimic despre trecut în biblioteci zac comori. Preferăm să imaginăm, noi care pretindem „a iubi omul”, o istorie a cunoaşterii discontinue şi sute de mii de ani de ignoranţă pentru câteva zeci de ani de ştiinţă. Ideea că ar fi existat deodată un „secol al luminilor”, idee pe care am admis-o cu o naivitate

tulburătoare, a cufundai în obscuritate tot restul timpului. O privire nouă asupra cărţilor vechi ar schimba lucrurile. Am fi uimiţi de bogăţiile descoperite. Şi încă ar trebui să băgăm de scamă, cum spunea Aticrbury, contemporanul lui Newton, „că sunt mai multe lucrări antice pierdute decât păstrate”.

O astfel de privire nouă a voit să arunce prietenul nostru René Alleau. În acelaşi timp tehnician şi istoric. El a schiţat o metodă şi a obţinut unele rezultate. Până în ziua de azi, nu pare să fi obţinut niciun fel de încurajare ca să continue această misiune care depăşeşte posibilităţile unui singur om. În decembrie 1955, dinaintea inginerilor din industria automobilistică reuniţi sub conducerea lui Jean-Henri Labourdette, ci rostea la cererea mea o conferinţă din care iată esenţialul:

Ce a rămas din miile de manuscrise ale bibliotecii din Alexandria întemeiate de l totemcu Soter, din acele documente de neînlocuit şi pentru totdeauna pierdute despre ştiinţa antică? Unde este cenuşa celor 200.000 de lucrări din biblioteca de la Pergam? Ce s-a întâmplat cu colecţiile lui Pisistrate de la Atena, cu biblioteca Templului de la Ierusalim şi cu aceea a sanctuarului lui Ptah de la Meniphis? Ce comori conţineau miile de cărţi care au fost arse în anul 213 a. C. din porunca împăratului Tehu-lluang-ti dintr-o pricină exclusiv politică? în aceste condiţii, ne aflăm faţă de lucrările antice ca dinaintea ruinelor unui templu din care au rămas doar câteva pietre. Dar examinarea atentă a acestor fragmente şi inscripţii ne lasă să întrezărim nişte adevăruri prea adânci ca să le atribuim numai intuiţiei Celor Vechi.

Mai întâi, în ciuda a ceea ce se crede, metodele raţionalismului n-au fost inventate de Descartes. Să consultăm textele: „Cel care caută adevărul, scrie Descartes, trebuie pe cât posibil să se îndoiască de orice”. Este o frază binecunoscută şi pare foarte nouă. Dar dacă citim a doua carte a *Metafizicii* lui Aristotel, găsim: „Cel care caută să se instruiască trebuie în primul rând să ştie să se îndoiască, pentru că îndoiala spiritului duce la

manifestarea adevărului”. Se poate constata de altfel că Descartes a împrumutat nu numai această frază capitală de la Aristotel, ci şi majoritatea faimoaselor reguli de îndrumare a spiritului care stau la baza metodei experimentale. Aceasta dovedeşte în orice caz că Descartes îl citise pe Aristotel, lucru de la care se abţin prea adesea cartezienii moderni. Hi ar putea de asemenea constata că cineva a scris: „Dacă mă înşel, trag de aici concluzia că exist, căci cel care nu există nu se poate înşela şi prin însuşi faptul că mă înşel, simt că exist”. Din păcate, nu e Descartes, ci Sf. Augustin.

În ce priveşte scepticismul necesar observatorului, el nu poate fi împins mult mai departe decât la Democrit, care nu considera valabilă decât experienţa la care asistase el personal şi căreia-i autentificase rezultatele cu pecetea inelului său.

Asta mi se pare foarte departe de naivitatea reproşată Celor Vechi. Fireşte, îmi veţi spune, filosofii din Antichitate erau înzestraţi cu un geniu superior în domeniul cunoaşterii, dar, până la urmă, ce ştiau ei exact pe plan ştiinţific?

Tot în pofida a ceea ce se poate citi în lucrările actuale de vulgarizare, teoriile atomice n-au fost descoperite şi nici formulate mai întâi de către Democrit, Ixucip şi E pl cur. Într-adevăr, Scxtus Empiricus ne spune că Democrit însuşi le primise prin tradiţie şi le căpătase de la Moschus Fenicianul care, fapt capital de notat, pare să iI afirmat că atomul este divizibil.

Băgaţi bine de seamă, teoria cea mai veche este şi cea mai exactă, mai exactă decât cele ale lui Democrit şi ale atomiştilor greci privind indivizibilitatea atomilor. În acest caz precis, pare să fie vorba de o obscurizare a cunoştinţelor arhaice devenite de neînţeles, mai degrabă decât de nişte descoperiri originale. I-a fel, în plan cosmologic, cum să nu ne uimim, ţinând cont de absenţa telescoapelor, constatând că, adesea, cu cât datele astronomice sunt mai vechi, cu atât sunt mai juste? De exemplu, în ce priveşte Calea lactee, că era constituită

după Thales şi Anaximene din stele, fiecare din ele fiind o lume alcătuită dintr-un soare şi mai multe planete, iar aceste lumi erau situate într-un spaţiu imens. La I.ucreţiu se poate constata cunoaşterea uniformităţii căderii corpurilor în vid şi concepţia unui spaţiu infinit populat cu o infinitate de lumi. Pitagora le vorbea discipolilor de legea inversă a pătratului distantelor înainte de Newton. Plutarh, după ce purcede la explicarea greutăţii. Îi caută originea într-o atracţie reciprocă dintre toate corpurile, care face ca Pământul să atragă la sine toate corpurile terestre, la fel precum Soarele şi Luna fac să graviteze către centrul lor toate părţile ce le aparţin şi le reţin în sfera lor datorită unei forţe de atracţie.

Galilcu şi Newton au mărturisit deschis ce datorau ştiinţei antice. La fel, Copernic, în prelata operelor sale dedicate papei Paul al M-lea, scrie textual că a găsit ideea mişcării Pământului citindu-i pe antici. De altminteri, mărturisirea acestor împrumuturi nu ştirbeşte cu nimic din gloria lui Copernic, Newton şi Galilcu, ce aparţin acelei rase de spirite superioare la care dezinteresul şi generozitatea nu ţin seama de amorul propriu al autorului şi de originalitatea cu orice prel, care sunt nişte prejudecăţi moderne. Mai umilă şi mai adânc adevărată pare atitudinea modistei Mariei-Antoaneta. Mile Kertin. Recondiţionând cu o mână agilă o veche pălărie, ca a exclamat: „Nou nu e decât ceea ce a fost uitat”.

Istoria invenţiilor, ca şi cea a ştiinţelor, ar fi de-ajuns ca să probeze adevărul acestei butade. „Se întâmplă cu majoritatea descoperirilor, scrie Poumier, precum cu acea ocazie fugitivă din care anticii făcuseră o zeiţă imposibil de prins pentru oricine o lăsa să-i scape o dată. Dacă, din capul locului, ideea călăuzitoare, cuvântul care poate duce la rezolvarea problemei, faptul semnificativ nu sunt prinse din zbor, iată o invenţie pierdută sau măcar amânată vreme de câteva generaţii. Ca ea să revină triumlaioare, e nevoie de hazardul unui gând nou care să-l resusciteze pe cel dintâi din uitare, sau de plagiatul binecuvântat al vreunui inventator de mâna a doua; în privinţa invenţiilor,

primul venit arc parte de nenorocire, al doilea de glorie şi profit”. Asemenea păreri justifică titlul expunerii melc.

Într-adevăr, m-am gândit că ar trebui să fie cu putinţă să înlocuim într-o mare măsură hazardul prin determinism şi riscurile mecanismelor spontane ale invenţiei cu garanţia unei vâsle documentări istorice sprijinite pe control experimental, în acest scop, am propus constituirea unui serviciu specializat nu în cercetarea anteriorităţii brevetelor, care, oricum, se opreşte la secolul al XVIII-lea, ci un serviciu tehnologic care ar studia pur şi simplu procedeele din vechime şi ar încerca eventual să le adapteze la nevoile industriei contemporane.

Dacă un astfel de serviciu ar fi existat odinioară, el ar fi putut semnala, de exemplu, interesul unei cărţulii neobservate, publicate în 1618 şi intitulate

Histoire naturelle de iafonlaine qui brăle preş de Grenoble. Autorul ei era un medic din Tournon, Jean Tardin. Dacă s-ar fi studiat acest document, gazul de iluminai ar fi putut fi folosit încă de la începutul secolului al XVII-lea. Într-adevăr, Jean Tardin nu numai că a studiat gazometrul natural al fântânii cu pricina, dar a şi reprodus în laborator fenomenele observate. A pus huilă într-un vas închis, a supus recipientul la o temperatură ridicată şi a obţincit producerea flăcărilor a căror origine o căuta. 1: 1 explică limpede că materia acestui foc este bitumul şi că este suficient să-l transformăm într-un gaz ce dă o „exalalie inflamabilă”. Or, francezul l. cbon. Înaintea englezului Winsor, şi-a brevetat „termolampa” abia în anul VII al Republicii. Astfel, vreme de aproape două veacuri, pentru că textele vechi n-au fost recitite, o descoperire ale cărei consecinţe industriale şi comerciale ar fi putut fi considerabile a fost uitată, deci practic pierdută.

A fel, cu aproape o sută de ani înainte de semnalele optice ale lui Claude Chappe din 1793, o scrisoare a lui Fcnclon cu data de 26 noiembrie 1695 adresată lui Jan Sobieski, secretarul regelui Poloniei, menţionează experienţe recente nu numai de telegrafic optică, ci şi de telefonic prin megafon.

În 1636, un autor necunoscut, Schwenter, examinează deja în *Dilasse-ntents physico-mafhe matiques* principiul telegrafului electric şi modul cum, în propriii săi termeni, doi indivizi pot comunica între ei „cu ajutorul acului magnetic”. Or, experienţele lui Ousted asupra deviaţiilor acelor magnetizate datează din 1819. Şi aici, aproape două veacuri de uitare s-au scurs.

Citez rapid câteva invenţii puţin cunoscute: clopotul pentru scufundări se regăseşte într-un manuscris al *Romanţului* lui *Alexandru* din Cabinetul Regal de Stampe de la Berlin; inscripţia poartă data de 1320Un manuscris al poemului german *Salman und Moroi*”. scris în 1190 (biblioteca din Stuttgart), arata desenul unui submarin; inscripţia e vizibilă, submersibilul era din piele şi capabil să reziste la furtuni. Pomenindu-se într-o zi înconjurat de galere, inventatorul, gaia-gaia să fie capturat, scufundă ambarcaţiunea şi trăi paisprezece zile pe fundul mării, respirând printr-un tub plutitor. Într-o lucrare scrisă de cavalerul I.udwig von Ilartenstein pe la 1510, se poate vedea desenul unui costum de scafandru; două deschideri sunt practicate la nivelul ochilor şi obturate cu ochelari de sticlă. La cap, o ţeavă lungă terminată cu un robinet permite accesul acrului din exterior. La dreapta şi la stânga desenului figurează accesoriile indispensabile la coborâre şi la urcare, adică tălpile de plumb şi o scară.

Iată încă un exemplu de uitare: un scriitor necunoscut, născut în 1729 la Montebourg, aproape de Couuinccs, publică o lucrare intitulată *Ciiphanlie* anagramă a prenumelui autorului. Tiphaigne de la Roche, liste descrisă în ea nu numai fotografia de imagini, ci şi de culori: „Iniipârirea imaginilor, scrie autorul, se petrece în prima clipă în care pânza le primeşte. O luăm imediat şi o punem într-un loc întunecos. După un ceas, stratul superficial este uscat şi avem un tablou cu atât mai de preţ cu cât nicio artă nu-i poate imita adevărul”. Autorul adaugă: „I: vorba mai întâi de a examina natura corpului vâscos ce interceptează şi păstrează razele, apoi dificultăţile de a-l prepara şi folosi, iar în al treilea rând

jocul luminii peste acest corp uscat”. Or, se ştie că descoperirea lui Daguerre a fost anunţată Academici de Ştiinţe de către Arago un secol mai târziu, la 7 ianuarie 1839. De altfel, să notăm că proprietăţile anumitor corpuri metalice capabile de a fixa imaginile au fost semnalate într-un traUIT al lui Fabricius: *De rebus metalticis9* apărut la 1566.

Alt exemplu: vaccinarea, descrisă într-una dintre Vede, *Sactaya Ciran* – (*hani*. Textul a fost citat de (Vlorëau de Jouct la 16 octombrie 1826, în Academia de Ştiinţe, într-un *Mtmoire sur la variolide*: „Recoltaţi lichid din pustule pe vârful unei lanţete. Introduccu-l în braţ amestecându-l cu sângele şi se va produce febră; boala va fi atunci foarte blândă şi nu va putea naşte niciun fel de temeri”. Urmează apoi o descriere exactă a tuturor simptomelor.

Cât despre anestezice, s-ar fi putut consulta o lucrare de Denis Papân scrisă în 1681 şi intitulată *Le traité des operaţiorts satts douteur*, sau s-ar fi putut relua vechile experienţe ale chinezilor cu extrase de cânepă indiană ori utiliza vinul de mătrăgună foarte cunoscut în Evul Mediu, complet uitat în secolul al XVII-lea şi căruia un medic din Toulouse, doctorul Auriol, i-a studiat efectele în 1823. Nimeni nu s-a gândit vreodată să verifice rezultatele obţinute.

Dar penicilina 7 În acest caz, putem cita mai întâi o cunoaştere empirică şi anume pansamentele cu brânză de Roquefort folosite în Evul Mediu, însă se poate constata în această privinţă ceva şi mai ciudat. Ernest Duchesne, elev la Ecolc de sunte Militaire din l. yon, prezentă la 17 decembrie 1897 o teză intitulată *Cotitrihution a I’elude de* Ice *cottcurrettce vitale citez les micro-orga-rtism es – antagonisme etttre les moisissures et les microhes** Se găsesc în această lucrare experienţe descriind acţiunea exercitată de *penicillium glaucum* asupra bacteriilor. Or, teza a trecut neobservată. Insist asupra acestui exemplu de uitare evidentă într-o epocă foarte apropiată de noi, în plin triumfal bacteriologici.

Mai doriţi exemple 7 Ele sunt nenumărate şi fiecăruia i-ar trebui consacrată o conferinţă. Voi cita în special oxigenul, ale cărui efecte au fost studiate în secolul al XV-lea de către un alchimist numit Eck de Sulsback, după cum a semnalat Chevreul în *Journal des Savartts* în octombrie 1849; de altfel, deja Teofrast spunea că flacăra este întreţinută de un corp aeriform, ceea ce era şi părerea lui Clement din Alexandria.

N-am să citez niciuna din extraordinarele anticipaţii ale lui Roger Bacon, ale lui Cyrano de Bergerac şi ale altora, căci e prea uşor să le punem doar pe scama imaginaţiei. Prefer să rămân pe terenul solid al faptelor controlabile. În legătură cu automobilul – şi cerându-mi iertare că nu pot insista asupra unui subiect pe care mulţi dintre dumneavoastră îl cunosc mult mai bine ca mine – voi semnala că în secolul al XVII-lea, la NUrenberg, un anume Johann Haulch fabrica nişte „căruţe cu arcuri”. În 1645, un vehicul de felul acesta a fost încercat în incinta Templului şi cred că societatea comercială întemeiată pentru a exploala invenţia n-a putut fi realizată. Au existat poate obstacole comparabile eu cele avute de prima Societate de Transporturi Pariziene, a cărei iniţiativă – reamintesc – i se datorează lui Pascal, care a pus-o sub patronajul numelui şi averii unui prieten de-al său, ducele de Roannes.

Chiar pentru descoperiri mai puţin importante ca acestea, influenţa datelor furnizate de Cei Vechi ne este prost cunoscută. Cristofor Columb a mărturisit sincer toi ce le datora savanţilor, filosofilor, poeţilor antici. În general nu se ştie că el a recopiat de două ori corul din actul al II-lea din *Medeea*. O tragedie a lui Seneca, unde actorul vorbeşte de o lume a cărei descoperire era rezervată secolelor viitoare. Copiile pot fi consultate în manuscrisul aşa-zisclor *laspro-fecias*, aflat în biblioteca din Sevilia. Columb şi-a amintit şi de afirmaţia lui Aristotel din tratatul de *Caelo* privitoare la sfericitatea pământului.

N-avea oare dreptate Joubert să observe că „nimic nu face spiritele mai imprudente şi mai zadarnice decât

ignorarea timpului trecut şi dispreţul faţă de cărţile vechi”? Cum admirabil scria Râvarol: „Orice stat este o navă misterioasă cu ancora în cer”; s-ar putea spune privind timpul că nava viitorului îşi are ancora în cerul trecutului. Numai uitarea ne ameninţa cu cele mai groaznice naufragii.

Ea pare să atingă limita cu povestea incredibilă, dacă n-ar fi adevărată, a minelor de aur din California. În iunie 1848, Marshall a descoperit pentru prima dată pepite pe malul unui râu în apropierea căruia supraveghea construirea unei mori. Or, Temând Cortex trecuse deja pe acolo, căutând în California nişte mexicani presupuşi a fi cărat cu ei comori considerabile; Cortex răscoli ţinutul, cotrobăi prin toate colibele, fără măcar să-i treacă prin minte să ia în mană puţin nisip de pe jos; vreme de trei secole, bandele spaniole, misiunile Companiei lui Iisus, au călcat pe nisipul aurifer, căutând Eldorado mereu mai departe. Totuşi, în 1737, cu peste o sută de ani înaintea descoperirii lui Marshall, cititorii *Gazetei de Olanda* ar fi putut afla că minele de aur şi de argint de la Sonora erau exploatabile, căci ziarul le dădea poziţia exactă. În plus, la 1767 se putea cumpăra în Paris o carte intitulată *llistoire naturelle el civile de la Californie** în care autorul, Buricil, descria minele de aur şi reproducea mărturiile navigatorilor despre pepite. Nimeni n-a remarcat nici articolul, nici cartea, nici faptele care, un secol mai târziu, fură suficiente ca să declanşeze „goana după aur”. De altfel, se mai citesc oare povestirile vechilor călători arabi V S-ar găsi totuşi în ele indicaţii extrem de preţioase pentru prospecţiunile miniere.

În realitate, uitarea nu cruţă nimic. Cercetări îndelungate, controale precise mi-au dat convingerea că Europa şi Franţa posedă comori pe care nu le exploatează practic deloc: anume documentele vechi din marile noastre biblioteci. Or, orice tehnică industrială trebuie elaborată plecând de la trei dimensiuni: experienţa, ştiinţa şi istoria. A o elimina sau neglija pe ultima înseamnă a face dovadă de orgoliu şi naivitate. Mai înseamnă a prefera riscul de a

găsi ceea ce nu există încă decât a căuta o adaptare rexonabilă a ceea ce există la ceea ce se doreşte să se obţină. Înainte de a angaja investiţii costisitoare, un industriaş trebuie să fie în posesia tuturor clementelor tehnologice ale problemei. Or, e limpede că doar căutarea anteriorităţii brevetelor n-ajunge absolut deloc pentru a determina starea unei tehnici la un moment dat în istorie, într-adevăr, industriile sunt mult mai vechi decât ştiinţele; ele trebuie deci să fie perfect informate de istoria procedeelor lor, în legătură cu care sunt adesea mai puţin la curent decât cred ele.

Anticii, cu tehnici foarte simple, obţineau nişte rezultate pe care noi le putem reproduce, dar pe care de multe ori ne-ar fi greu să le explicăm, în ciuda greului arsenal teoretic de care dispunem. Această simplitate era darul prin excelenţă al ştiinţei antice.

Da, îmi veţi spune, dar energia nucleară? La această obiecţie, vă voi răspunde cu un citat ce-ar trebui să ne dea puţin de gândit. Într-o carte foarte rară, aproape necunoscută chiar şi de mulţi specialişti, apărută acum mai bine de optzeci de ani şi intitulată *Les Atlantest* un autor care se ascundea prudent sub pseudonimul de Roisel a expus rezultatele a cincizeci şi şase de ani de cercetări şi de lucrări asupra ştiinţei antice. Or, expunând cunoştinţele ştiinţifice pe care li le atribuie atlanţilor, Roisel scrie aceste rânduri extraordinare pentru epoca lui: „Consecinţa acestei activităţi neîncetate este într-adevăr apariţia materiei, a acestui alt echilibru a cărui ruptură ar determina deopotrivă puternice fenomene cosmice. I>acă, dintr-o cauză necunoscută, sistemul nostru solar s-ar dezagrega, atomii săi constitutivi deveniţi prin independentă imediat activi ar străluci în spaţiu cu o lumină inefabilă ce ar anunţa în depărtare o mare distrugere şi speranţa unei lumi noi”. Mi se pare că acest din urmă exemplu e de-ajuns spre a face înţeleasă în toată profunzimea ei vorba spusă de Mile Bertin: „Nou nu e decât ceea ce a fost uitat”.

Să vedem acum ce interes practic prezintă pentru

industrie o sondare sistematică a trecutului. Când eu pretind că trebuie să ne aplecăm cu cel mai viu interes asupra lucrărilor antice, nu e vorba defel de efectuarea unei munci de erudiţie. Trebuie doar cercetat în documentele ştiinţifice şi tehnice vechi, în funcţie de o problemă concretă pusă de industrie, dacă nu există sau fapte semnificative neglijate, sau procedee uitate, dar demne de interes şi în directă legătură cu chestiunea pusă.

Materialele plastice, a căror invenţie o credem foarte recentă, ar fi putut fi descoperite mult mai devreme dacă cineva ar fi avut Ideea de a relua anumite experienţe ale chimistului Berzelius.

În ceea ce priveşte metalurgia, voi semnala un fapt destul de important. La începutul cercetărilor mele asupra anumitor procedee chimice ale Celor Vechi, fusesem cam surprins să nu pot reproduce în laborator nişte experienţe metalurgice care mi se păreau totuşi descrise foarte clan Degeaba am căutat să pricep motivele eşecului meu, căci urmasem indicaţiile şi proporţiile dale. Reflectând, mi-am dat seama că totuşi comisesem o eroare. Utilizasem fondanţi *puri din punct de vedere chimic** în timp ce anticii se slujeau de *fondanţi impur*r adică de săruri obţinute din produse naturale şi capabile, în consecinţă, să provoace acţiuni catalitice. Într-adevăr, experienţa a confirmat fenomenul. Specialiştii vor înţelege ce perspective importante deschid observaţiile acestea. S-ar putea realiza economii de combustibil şi energie adaplându-se în metalurgic anumite procedee antice care, aproape toate, se bizuie pe acţiunea catalizatorilor, în acest punct, experienţele mele au fost confirmate atât de lucrările doctorului Mcnetrier asupra acţiunii catalitice a oligo-elementelor, cât şi de cercetările germanului Mitlash asupra catalizei în chimia antică. Pe căi diferite, s-au obţinut rezultate convergente. Această convergenţă pare a dovedi că în tehnologic a venit vremea să se ţină seama de importanţa fundamentală a noţiunii de calitate şi de rolul ei în producerea tuturor fenomenelor cantitative observabile.

Anticii cunoşteau de asemenea nişte procedee metalurgice care par uitate, ca de exemplu călirca cuprului în anumite băi organice. Obţineau astfel nişte instrumente extraordinar de dure şi de ascuţite. Nu erau mai puţin îndemânatici însă ca să topească acest metal, chiar în starea de oxid. Nu voi da decât un exemplu. Un prieten de-al meu, specialist în prospecţiuni miniere, se afla la nord-est de Agades, în plină Sahara. Descoperi acolo minereuri de cupru prezentând urme de topire şi creuzete conţinând încă pe fund metal. Or, nu era vorba de o sulfura, ci de un oxid, adică de un corp care, pentru industria actuală, pune probleme de dezoxidare imposibil de rezolvat cu un simplu foc de nomazi.

În domeniul aliajelor, unul din cele mai importante ale industriei actuale, multe lucruri semnificative nu le-au scăpat Celor Vechi. Ei nu numai cunoşteau mijloacele de a produce direct din minereuri complexe aliaje cu proprietăţi deosebite, cărora industria sovietică le acordă de altfel un foarte viu interes în clipa de faţă, dar foloseau şi anumite aliaje, precum electrumul, pe care noi n-am avut niciodată curiozitatea de a le studia serios, deşi cunoaştem reţetele lor de fabricaţie.

Voi trece repede peste perspectivele din domeniul farmaceutic şi medical aproape neexplorat şi deschis atâtor cercetări. Voi semnala doar importanţa tratamentului arsurilor, chestiune cu atât mai gravă cu cât accidentele de automobil şi de aviatic o pun practic în fiecare minut. Or, nicio epocă mai mult decât Evul Mediu, devastat necontenit de incendii, n-a descoperit leacuri mai bune împotriva arsurilor, reţete complet uitate. În acesta privinţă, trebuie ştiut că anumite produse din vechea farmacopee nu numai calmau durerile, dar evitau şi cicatricile şi regenerau celulele.

În privinţa coloranţilor şi a lacurilor, ar fi inutil să amintim înalta calitate a materiilor elaborate după procedeele Celor Vechi, Admirabilele culori folosite de pictorii din Evul Mediu n-au fost pierdute, aşa cum se crede îndeobşte; ştiu în Franţa cel puţin un manuscris

unde li se arată compoziţia. Nimeni nu s-a gândit vreodată să adapteze şi să verifice aceste procedee. Or, pictorii moderni, dacă ar mai trăi peste o sută de ani, nu şi-ar mai recunoaşte pânzele, căci culorile folosite acum n-ar dura defel. De altfel, galbenul lui Van Gogh a pierdut deja, pare-se, extraordinara luminozitate care-l caracteriza.

Vine vorba de mine 7 Voi indica aici numai o strânsă legătură dintre cercetarea medicală şi prospecţiunea minieră. Aplicaţiile terapeutice ale plantelor, ceea ce se numeşte fitoterapie, binecunoscută de antici, se leagă într-adevăr de o ştiinţă nouă, biogeochimia. Această disciplină îşi propune să găsească anomaliile pozitive privind urmele de metale din plante şi care indică proximitatea zăcămintelor miniere. Astfel se pot determina afinităţi particulare ale anumitor plante pentru anumite metale şi în consecinţă datele acestea sunt de folos atât pe planul prospecţiunii miniere, cât şi în domeniul acţiunii terapeutice. Este încă un exemplu caracteristic pentru un fapt ce-mi pare cel mai important în istoria actuală a tehnicilor, anume *convergenţa diverselor discipline ştiinţifice*, ceea ce implică exigenţa unor sinteze constante.

Să mai citǎm alte câteva direcţii de cercetări şi aplicaţii industriale: îngrăşămintele, domeniu vast în care chimiştii antici au obţinut rezultate în general ignorate. Mă gândesc în special la ceea ce ei numeau „esenţa fecundităţii”, un produs compus din anumite săruri amestecate cu bălegar digerat sau distilat.

Sticlăria antică, chestiune vastă încă prost cunoscută: romanii utilizau deja pfanşec de sticlă; de altfel, studierea vechilor procedee ale sticlarilor ar putea fi de un ajutor preţios soluţionării unor probleme ultramoderne, ca de pildă dispersia de pământuri rare şi de paladiu în sticlă, ceea ce ar permite obţinerea tuburilor fluorescente în lumină neagră.

Cât despre industria textilă, în ciuda triumfului materialelor plastice sau mai curând din pricina chiar a acestui triumf, ea ar trebui să se orienteze către producerea pentru comerţul de lux a unor ţesături de

foarte bună calitate, ce ar putea fi de exemplu vopsite după normele antice, sau ar trebui să încerce să fabrice acea stofă speciajă cunoscută sub numele de *Pitima*. Era vorba de o ţesătură de in sau de lână tratată cu anumiţi acizi şi care rezista tăişului de lamă şi ac (lunii focului. De altfel, procedeul a fost cunoscut de gali şi că îl utilizau pentru fabricarea cuiraselor.

Industria mobilei, din cauza preţului încă foarte ridicat al protecţiei cu plastic, ar putea şi ca să găsească soluţii avantajoase adaptând vechi procedee care sporeau considerabil, printr-un fel de călirc, rezistenţa lemnului la diverşi agenţi fizici şi chimici. Antreprizele de construcţii publice ar avea interesul să reia studierea cimentului special ale cărui proporţii sunt date în tratate din secolele al XV-lea şi al XVI-lea şi care prezintă caracteristici net superioare faţă de cimentul modern.

Industria sovietică a utilizat recent, în fabricarea sculelor de tăiat, o ceramică mai dură ca metalele. Această durificare ar putea şi ca să fie studiată în lumina vechilor procedee de călire.

În sfârşit, fără a putea insista asupra acestei probleme, voi indica o orientare a cercetărilor fizice care ar putea avea consecinţe profunde. Fac aluzie la lucrările privind energia magnetică terestră. Există în acest sens observaţii foarte vechi care n-au fost niciodată serios verificate, în pofida interesului lor incontestabil.

Că e vorba în cele din urmă de experienţe din trecut sau de posibilităţi ale viitorului, cred că oricum realismul profund ne învaţă să ne îndepărtăm de la prezent. Afirmaţia poate părea paradoxală, dar e de-ajuns să reflectăm ca să înţelegem că prezentul nu este decât un punct de contact între linia trecutului şi cea a viitorului. Ferm sprijiniţi pe experienţa ancestrală, trebuie să privim înainte mai curând decât în jos şi să nu ţinem seama exagerat de scurtul interval de dezechilibru pe durata căruia traversăm spaţiul şi timpul. Mişcarea însăşi a mersului ne-o dovedeşte, iar luciditatea privirii noastre trebuie să menţină egală balanţa între ce a fost şi ce va să

fie.

IV

Ştiinţa şi Puterea se ocultează.

— O viziune a războiului revoluţionar.

— Tehnica învie Ghildele. – întoarcerea la epoca Adepţilor.

— Un romanciera văzut bine: există „Centrale de Energie”.

— De la monarhie la criptocraţie.

— Societatea secretă, viitoarea formă de guvernare.

— Inteligenţa este ca însăşi o societate secretă.

— Cineva bate la uşă.

I

Itriin articol foarte straniu, dar care, pare-se, reflecta opinia multor intelectuali francezi, Jean-Paul Sarire refuza pur şi simplu bombei H dreptul la existenţă. Existenţa. În teoria acestui filosof, precede esenţa. Dar iată un fenomen a cănii esenţă nu-i convine: el îi refuză existenţa. Bizară contradicţie!… Bomba H. scria Jean-Paul Sartre, este contra Istoriei”. Cum oare un fapt de civilizaţie poate să fie „contra istoriei”? Ce este istoria? Pentru Sarire, este mişcarea ce trebuie în mod necesar să aducă masele la putere. Ce este bomba H? O rezervă de putere manevrabilă de câţiva oameni. O societate foarte îngustă de savanţi, de pământeşti şi să se bucure de ele. Acum, prin această luptă neîncetată semănând cu dansul insectelor ce-şi palpează reciproc antenele, totul arată de parcă omenirea ar căuta unirea, strângerea la un loc, unitatea pentru a schimba Pământul. Dorinţei de a se bucura i se substituie voinţa de a face, camenii de ştiinţă, care au pus la punct şi arme psihologice, nu sunt străini de această profundă schimbare. Războiul revoluţionar corespunde naşterii unui spirit nou: Spiritul muncitoresc. Spiritul muncitorilor Pământului. În acest sens este istoria o mişcare mesianică de mase. Această mişcare coincide cu concentrarea cunoştinţelor. Aşa arată faza pe care o traversăm în aventura unei hominizări crescânde, a unei continue asumări a spiritului.

Să pogorâm la faptele aparente. Ne vom vedea reîntorcându-ne la epoca societăţilor secrete. Când ne vom înălţa la fapte mai importante şi deci mai puţin vizibile, ne vom da seama că revenim şi la epoca Adepţilor. Adepţii îşi puneau cunoştinţele la dispoziţia unui ansamblu de societăţi organizate întru menţinerea secretă a tehnicilor. Nu e imposibil să ne închipuim o lume foarte apropiată de noi şi clădită pe acest model. Cu deosebirea că istoria nu se repetă. Sau mai degrabă că, dacă trece prin acelaşi punct, asta se întâmplă pe o treaptă mai de sus a spiralei.

Din punct de vedere istoric, conservarea tehnicilor a fost unul din obiectivele societăţilor secrete. Preoţii egipteni păzeau cu străşnicie legile geometriei plane. Cercetări recente au stabilit existenţa la Bagdad a unei societăţi deţinând secretul bateriei electrice şi monopolul galvano-plastiei acum două mii de ani. În Evul Mediu. În Franţa, în Germania, în Spania, se formaseră ghilde de tehnicieni. Gândiţi-vă la istoria Alchimici. Gândiţi-vă la secretul colorării sticlei în roşu, prin introducerea aurului în momentul topirii. Gândiţi-vă la secretul focului grecesc, ulei de in coagulat cu gelatină, strămoş al napalmului. Secretele din Evul Mediu n-au fost toate descoperite: nici cel al sticlei minerale flexibile, nici cel al unui procedeu simplu de a obţine lumina rece etc. La fel, asistăm la apariţia unor grupuri de tehnicieni care păstrează secretele de fabricare, că-i vorba de tehnici artizanale precum fabricarea muzicuţelor sau a bi-lelorde sticlă, sau de tehnici industriale precum producerea benzinei sintetice, în marile uzine atomice americane, fizicienii poartă nişte insigne care le indică gradul de ştiinţă şi de răspundere. Numai cei ce poartă aceeaşi insignă pot vorbi între ei. Există cluburi, prieteniile şi amorurile se fomiează în interiorul unei categorii. Aşa se constituie nişte medii închise cu totul asemănătoare Ghildelor din Evul Mediu, fie că-i vorba de aviaţia cu reacţie, de ciclotroni sau de electronică. În 1956, treizeci şi cinci de studenţi chinezi absolvenţi ai institutului de tehnologic din Mas-sachusetts cerură să se întoarcă în ţara lor. Nu lucraseră în probleme

militare, cu toate astea s-a constatat că ştiau mult prea multe lucruri. Li s-a interzis întoarcerea. Guvernul chinez, foarte doritor de a-i recupera pe aceşti tineri luminaţi, propuse în schimbul lor câţiva aviatori americani deţin DU sub învinuirea de spionaj.

Supravegherea tehnicilor şi a secretelor ştiinţifice nu poate fi încredinţată poliţiştilor. Sau mai curând specialiştii serviciilor de securitate sunt astăzi siliţi să înveţe ştiinţele şi tehnicile pe care au misiunea de a le păzi. Aceşti specialişti sunt dresaţi să lucreze în laboratoare nucleare, iar fizicienii nucleari sunt dresaţi să-şi asigure ci înşişi securitatea, încât vedem creându-se o castă mai puternică decât guvernele şi poliţiile politice.

În sfârşit, tabloul se completează dacă ne gândim la grupările de tehnicieni dispuşi să lucreze pentru ţările care le oferă mai mult. Sunt noii mercenari. Sunt „spadele de închiriat" ale civilizaţiei noastre, în care condotierul poartă bluză albă. Africa de Sud. Argentina, India sunt cele mai bune terenuri de acţiune. Acolo îşi croiesc ci adevărate imperii.

*

Să ne înălţăm către faptele mai puţin vizibile, dar mai importante. Vom vedea şi aici reîntoarcerea la epoca Adepţilor. „Nimic în univers nu poate rezista înflăcărării convergente a unui număr suficient de mare de inteligente grupate şi organizate", îi spunea confidenţial Teilhard de Chardin lui Georges Magloire.

Acum (este cinzeci de ani, John Buchan, care a jucat un mare rol politic în Anglia, scria un roman ce era în acelaşi timp un mesaj destinat câtorva spirite avizate. În acest roman, intitulat nu din întâmplare *Centrată de Energie*, eroul întâlneşte un domn distins şi discret care, pe tonul unei conversaţii la golf, îi spune nişte lucruri cam derutante:

— Fireşte, sunt numeroase chei de boltă în civilizaţie, spusei cu, iar distrugerea lor i-ar provoca şi ei căderea. Dar cheile de boltă se ţin bine.

— Nu cine ştie ce... Gândiţi-vă că fragilitatea

maşinăriei creşte din zi în zi. Pe măsură ce viaţa se complică, mecanismul devine tot mai inextricabil şi în consecinţă mai vulnerabil. Aşa-zisele voastre sancţiuni se înmulţesc atât de exagerat că fiecare din ele este precară. În veacurile de obscurantism, era o singură mare putere: teama de Dumnezeu şi de Biserică. Astăzi, aveţi o mulţime de mici divinităţi, deopotrivă delicate şi fragile, a căror întreagă forţă provine din consimţământul nostru tacit de a nu le pune în discuţie.

— Uitaţi un lucru, am replicat, faptul că oamenii sunt în realitate de acord ca să menţină maşinăria în mers. Asta numeam înainte „bunăvoinţă civilizată”.

— Aţi pus degetul pe singurul punct important Civilizaţia este o conjuraţie. La ce ar mai servi poliţia voastră dacă fiecare criminal ar găsi azil pe celălalt mal al strâmtorii, sau curţile voastre de justiţie dacă alte tribunale nu le-ar recunoaşte hotărârile? Viaţa modernă este pactul neformulat al celor ce posedă ca să-şi menţină ci pretenţiile. Iar acest pact va fi eficace până în ziua când se va face un altul care să-i despoaie.

— Nu vom discuta indiscutabilul, spuser Dar îmi închipuiam că interesul general le dicta celor mai bune spirite să participe la ceea ce numiţi o conspiraţie.

— Habar n-am, rosti el lent* Să fie cu adevărat cele mai bune spirite cele ce robotesc de partea asta a pactului? Uitaţi-vă la ce face guvernul* Socotind bine, până la urmă suntem conduşi de amatori şi de oameni de mâna a doua. Metodele administraţiilor noastre ar duce la faliment orice întreprindere particulară* De metodele Parlamentului – iertaţi-mă – s-ar ruşina orice adunare de acţionarr Diriguitorii noştri se fac a dobândi pricepere prin experienţă, dar sunt departe de-a o plăti ca oamenii de afaceri, iar când o dobândesc, priceperea asta, n-au curajul s-o aplice* Unde vedeţi dumneavoastră atracţia, pentru un om de geniu* de a-şi vinde creierul jalnicilor noştri guvernanţi?

Şi totuşi ştiinţa este singura forţă – acum ca întotdeauna. Un mic dispozitiv mecanic va uimite flote

întregi la fund. O nouă combinaţie chimică va răsturna toate regulile războiului. La fel în comerţ* Ar fi suficiente câteva modificări infime ca Marea Britanie să fie redusă la nivelul Ecuadorului sau ca să i se dea Chinei cheia bogăţiei mondiale* Şi totuşi noi nu vrem să ne gândim că aceste tulburări ar fi posibile* Luăm castelele noastre din cărţi de joc drept meterezele universului.

N-am avut niciodată darul vorbirii, darâl admir la alţii. Un discurs de felul ăsta emană un farmec nesănătos, un fel de beţie de care aproape că ţi-e ruşine. M-am pomenit interesat şi pe jumătate sedus de ce spunea.

— Staţi puţin, spusei, prima grijă a unui inventator este să-şi publice invenţia. Cum aspiră la onoruri şi la glorie, ţine să i se plătească invenţia aceasta* Ea devine parte integrantă a ştiinţei mondiale, din care tot restul se modifică în consecinţă* Aşa s-a întâmplat cu electricitatea* Numiţi civilizaţia noastră o maşină, dar ca e mult mai suplă decât o maşină. Are facultatea de adaptare a unui organism viu.

— Ce spuneţi dumneavoastră ar fi adevărat dacă noua cunoaştere ar deveni cu adevărat proprietatea tuturor a* Dar oare aşa stau lucrurile? Citesc din când în când prin gazete că un savant eminent a făcut o mare descoperire. O prezintă Academiei de Ştiinţe, apar despre ea articole de fond, iar fotografia lui împodobeşte ziarele. Pericolul nu vine de la omul acela. El e doar o rotiţă a maşinii, un membru al pactului. Trebuie ţinut seama însă de cei ce stau în afara pactului, artiştii descoperirilor care nu vor face uz de ştiinţa lor decât în momentul când vor obţine efectul maxim. Credeţi-mă, cele mai mari spirite sunt în afară de ceea ce se numeşte civilizaţie.

Păru să şovăie o clipă şi reluă:

— Veţi auzi pe unii spunând că submarinul a înlocuit deja cuirasatul, iar cucerirea văzduhului a abolit stăpânirea mărilor* Cel puţin aşa afirmă pesimiştii. Dar credeţi dumneavoastră că ştiinţa şi-a spus ultimul cuvânt odată cu grosolanele noastre submarine sau fragilele noastre aeroplane?

— Nu mă îndoiesc că se perfecţionează, spusei, dar mijloacele de apărare vor progresa şi ele în paralel.

Clătină din cap.

— Este puţin probabil. Încă de pe acum ştiinţa realizării marilor instrumente de distrugere depăşeşte cu mult posibilităţile defensive. Ceea ce vedeţi sunt pur şi simplu creaţiile unor oameni de mâna a doua, grăbiţi să cucerească bogăţia şi gloria. Adevărata ştiinţă, aceea de temut, e încă ţinută secretă. Dar credeţi-mă, domnul meu, că există.

Tăcu un moment şi conturul uşor al fumului de la trabuc se profila în întuneric. Apoi îmi cită mai multe exemple, încet, ca şi cum s-ar fi temut să nu meargă prea departe.

Acele exemple mi-au deschis ochii. Erau de diferite ordine: o mare catastrofa, o ruptură subită între două popoare, o boală distrugând o recoltă esenţială, un război, o epidemie. Nu le voi reproduce. Atunci n-am crezut în ele şi astăzi cred şi mai puţin. Dar erau teribil de frapante, expuse cu acel glas calm, în încăperea aceea obscură, în acea sumbră noapte de iunie. Dacă spunea adevărul, flagelurile în cauză nu erau opera naturii sau a întâmplării, ci a unei arte. Inteligenţele anonime de care vorbea, lucrând în subteran, îşi dezvăluiau din când în când puterea printr-o manifestare catastrofală. Refuzam să-l cred, dar în timp ce-şi dezvolta exemplul, arătând mersul jocului cu o precizie deosebită, n-am scos niciun cuvânt de protest.

La sfârşit mi-a revenit graiul.

— Ce-mi descrieţi dumneavoastră este o super-anarhie. Şi totuşi ea nu duce la nimic. Cărui mobil i-ar da ascultare aceste inteligenţe?

Începu să râdă.

— De unde vreţi să ştiu eu? Nu sunt decât un modest cercetător, iar în cercetările mele dau peste documente curioase. Dar n-aş putea preciza motivele.

Văd doar că există nişte inteligenţe antisociale extinse. Să zicem că n-au încredere în Maşină. Doar dacă

nu sunt nişte idealişti ce vor să creeze o lume nouă, ori pur şi simplu nişte artişti, iubind căutarea adevărului pentru ea însăşi. Dacă ar trebui să formulez o ipoteză, aş spune că acestea sunt categoriile de indivizi trebuincioase întru obţinerea de rezultate, căci ultimii găsesc cunoştinţele, iar primu' au voinţa de a le folosi.

Îmi amintesc că eram odată în munţi, în îi rol, pe o pajişte scăldată în soare. Acolo, printre mari întinderi de flori şi pe malul unui pârâu zglobiu, mâncam ceva după o dimineaţă petrecută în urcuşul crestelor albe. Întâlnisem pe drum un neamţ, un ins scund cu înfăţişare de profesor, care-mi făcu hatârul de a împărţi sandvişurile cu mine. Vorbea destul de curent o engleză incorectă şi era nietzschean şi înfocat revoltat împotriva ordinii stabilite. „Nenorocirea, strigă el, este că reformatorii nu ştiu, iar cei ce ştiu sunt prea indolenţi ca să încerce nişte reforme. Va veni o zi când ştiinţa şi voinţa se vor uni şi atunci lumea va progresa".

— Iată un tablou înfricoşător, reluai eu. Dar dacă aceste inteligenţe antisociale sunt atât de puternice, de ce fac atât de puţin? Un vulgar agent de poliţie, având în spate Maşina, este în stare să ridiculizeze cea mai mare parte a tentativelor anarhiste.

— Just, răspunse el, iar civilizaţia va ieşi triumfătoare până când adversarii ei vor deprinde chiar de la ea adevărata importanţă a Maşinii. Pactul trebuie să dureze până când apare un antipact. (Jitaţi-vă la procedeele idioţeniei numite în prezent nihilism sau anarhic. Din fundul unei mahalale pariziene, câţiva analfabeţi aruncă lumii o sfidare şi peste opt zile sunt în închisoare. La Geneva, o duzină de „intelectuali" ruşi exaltaţi plănuiesc să-i răstoarne pe Romanovi şi iată-i hăituiţi de poliţia Europei Toate guvernele şi puţin inteligentele lor forţe de poliţie îşi dau mâna şi – hocus-pocus! – s-a terminat cu conspiratorii. Pentru că civilizaţia ştie să-şi folosească energiile de care dispune. În timp ce infinitele posibilităţi ale neoficialilor se destramă ca un fum. Civilizaţia triumfa fiindcă este o ligă mondială; duşmanii ei eşuează fiindcă nu

sunt decât o bisericuţă. Dar presupuneţi…

Tăcu din nou şi se ridică din fotoliu. Apropiindu-se de un comutator, inundă sala în lumină. Orbit, îmi ridicai ochii la amfitrionul meu şi-l văzui zâmbindu-mi amabil, cu toată bunăvoinţa unui bătrân gentleman.

— Ţin să aud finalul profeţiilor dumneavoastră, declarai cu Spuneaţi.

— Spuneam: presupuneţi anarhia instruită de civilizaţie şi devenită internaţională. A. nu vorbesc de nerozii care se intitulează cu mare zgomot Uniunea Internaţională a Muncitorilor şi alte stupidităţi de acelaşi fel. Vreau să spun că adevărata substanţă gânditoare a lumii s-ar internaţionaliza. Presupuneţi că verigile din lanţul civilizaţiei ar suferi inducţia altor verigi, alcătuind un lanţ mult mai puternic. Pământul abundă în energii incoerente şi imelgenţe neorganizate. V-aţi gândit vreodată la cazul Chinei? Ea conţine milioane de creiere gânditoare sufocate în activităţi iluzorii. N-au nicio directivă, nicio energie conducătoare, aşa că rezultanta eforturilor lor este egală cu zero, iar lumea întreagă râde de China. Europa îi mai aruncă din când în când un împrumut de câteva milioane, iar ea, în schimb, imploră cu cinism ajutorul rugăciunilor creştinătăţii. Dar, zic cu, presupuneţi…

— Este o perspectivă atroce, strigai cu, şi, mulţumită Domnului, no cred realizabilă. A distruge pentru a distruge formează un ideal prea steril ca să-l tenteze pe un nou Napoleon, iar fivră unul că el nu puteţi fiice nimic.

— N-ar fi chiar o distrugere, replică el încet. Să numim iconoclasm această abolire a formulelor care a raliat întotdeauna o mulţime de idealişti. Şi nu e nevoie de un Napoleon ca ea să se realizeze. Nu trebuie mai mult decât o direcţie, care ar putea veni de la oameni mult mai puţin dotaţi ca Napoleon, într-un cuvânt, ar fi de-ajuns o Centrală de Energie ca să inaugureze era miracolelor.

Dacă ne gândim că Buchan scria aceste rânduri prin 1910, şi dacă ne gândim la tulburările din lume de atunci încoace şi la mişcările ce antrenează acum China, Africa. India, ne putem întreba dacă nu cumva una ori mai multe

„Centrale de Energie” n-au intrat într-adevăr în acţiune. Viziunea aceasta nu va părea romanescă decât observatorilor superficiali, adică istoricilor pradă vertijului „explicării prin fapte”, care nu este în definitiv decât un mod de a alege între fapte. Vom descrie, în altă secţiune a lucrării de faţă, o centrală de energic care a eşuat, dar după ce a trecut lumea prin foc şi sânge: centrala fascistă. Nu ne-am putea îndoi de existenţa unei Centrale de Energie comuniste şi de prodigioasa-i eficacitate. „Nimic în univers nu poate rezista înflăcărării convergente a unui număr suficient de mare de inteligente gnipate şi organizate”. Repet acest citai: adevărul lui aici se vădeşte.

Avem despre societăţile secrete o idee şcolărească. Privim laptele neobişnuite într-un fel banal. Pentru a înţelege lumea care vine, ar trebui să aprofundam, să împrospătăm, să revigorăm ideea de societate secretă printr-o mai adâncă studiere a trecutului şi prin descoperirea unui punct de vedere din care mişcarea istoriei ce ne antrenează ar fi vizibilă.

Este posibil, este probabil ca societatea secretă să fie viitoarea formă de guvernare în lumea nouă a spiritului muncitoresc. Aruncaţi o rapidă ochire la evoluţia lucrurilor. Monarhiile pretindeau a deţine puterea din supranatural. Regele, nobilii, miniştrii, toţi cei în cauză se căznesc să iasă din natural, să uimească prin hainele, locuinţele, felul lor de a fi. Fac totul ca să fie foarte vizibili. Desfăşoară cel mai mare fast posibil. Şi sunt prezenţi în toate ocaziile. Infinit de abordabili şi infinit de diferiţi. „AlăturaU-vă panaşului meu alb!” Şi câteodată, vara, Henric al IV-lea se bălăceşte gol în Sena, în inima Parisului. Ludovic al XIV-lea e un soare, dar oricine poate să pătrundă oricând în castel şi să asiste la mesele sale. Mereu sub focul privirilor, semizei încărcaţi de aur şi de pene, impunându-se întotdeauna atenţiei. În acelaşi timp „aparte” şi publici. Începând de la Revoluţie, puterea se reclamă de la teorii abstracte şi guvernarea se ocultează. Cei responsabili se căznesc să treacă drept oameni „ca toţi ceilalţi” şi în acelaşi timp iau distanţă. Pe planul

persoanelor ca şi pe planul faptelor, devine anevoios să definim cu exactitate guvernul. Democraţiile moderne se pretează la mii de interpretări „esoterice”. mtMnim gânditori care ne încredinţează că America ascultă numai de câţiva capi ai industriei. Anglia de bancherii din City, Franţa de francmasoni etc. Odată cu guvernele rezultate din războiul revoluţionar, puterea se ocultează aproape complet. Martorii revoluţiei chineze, ai războiului din Indochina, ai războiului din Algeria, specialiştii în lumea sovietică sunt cu toţii frapaţi de imersiunea puterii în misterele masei, de secretul în care se scaldă responsabilităţile, de imposibilitatea de a afla „cine ce e „şi „cine ce hotărăşte”. O adevărată criptocraţie intră în acţiune. N-avem vreme aici de a analiza acest fenomen, dar s-ar putea scrie o carte despre apariţia a ceea ce numim criptocraţie. Într-un roman de Jean Larteguy, care a fost actor în revoluţia din Azerbaidjan, în războiul din Palestina şi în războiul din Coreea, un căpitan francez este luat prizonier după înfrângerea de la Dicn-Bicn-Phu:

Glatigny se pomeni într-un adăpost în Formă de tunel, lung şi strâmt. Era aşezat pe jos, cu spatele gol sprijinit de peretele de pământ. În faţa lui, un nha-quc ghemuit pe călcâie fuma o ţigară răsucită în hârtie veche de ziar.

Nha-quc n-are nimic pe cap. Poartă o ţinută kaki rară însemne. Nu are espadrile şi degetele-i de la picioare se desfată voluptuos în noroiul călduţ al adăpostului. Între două fumuri, a rostit câteva cuvinte şi un bâdoi cu şira spinării suplă şi ondulantă de boy s-a aplecat asupra lui Glatigny:

— Şeful de batalion întreabă la tine unde este comandant francez care comanda punct de sprijin.

Glatigny are un reflex de ofiţer de carieră; nu poate să creadă că acel nha-quc ghemuit care fumează un tutun împuţit comanda ca şi el un batalion, avea acelaşi rang şi aceleaşi răspunderi ca el... E deci unul din cadrele diviziei 308, cea mai bună, cea mai dotată din toată Armata Populară; acest ţăran luat de la orezăria lui l-a bătut pe el,

Glatigny, descendentul uneia din cele mai mari dinastii militare din Occident...

Paul Mousset, ziarist celebru, corespondent de război în Indochina şi în Algeria, îmi spunea: „Întotdeauna am avut sentimentul că un boy, un mic prăvăliaş, erau poate marii responsabili... Lumea nouă îşi camuflează şefii, ca insectele care seamănă cu crengile, cu frunzele...”

După căderea lui Stal în experţii politici n-ajung să se pună de acord asupra identităţii adevăratului conducătorul U.R.S.S. În momentul când aceşti experţi ne asigură în sfârşit că el este Beria, aflăm că acesta tocmai fusese executat. Nimeni nu-i poate desemna pe nume pe adevăraţii stăpâni ai unei ţări care controlează un miliard de oameni şi jumătate din pământul locuibil al globului...

Ameninţarea războiului este revelatorul formei reale a guvernelor. În iunie 1955. America prevăzuse o „operaţiune-alarmă” în cursul căreia guvernul părăsea Washingtonul ca să lucreze „undeva în Statele Unite”. În cazul când acest refugiu ar fi fost distrus, era prevăzută o procedură în termenii căreia guvernul îşi transfera puterile unui guvern-fantomă (expresia textuală este „guvern de umbre”) deja desemnat. Acest guvern comportă senatori, deputaţi şi experţi ale căror nume nu pot şi divulgate. Astfel, trecerea la criptocraţie într-una din ţările cele mai puternice ale planetei este anunţată oficial.

În caz de război, vom vedea fără îndoială substituindu-se guvernelor aparente aceste „guverne de umbre”, stabilite poate în peşterile din Virginia pentru S.U.A... pe o staţiune plutitoare în Arctica pentru U.R.S.S. Şi. Începând din acel moment, a dezvălui identitatea responsabililor ar fi o trădare. Înarmate cu creiere electronice spre a reduce la minimum personalul administrativ, nişte societăţi secrete ar organiza gigantica luptă dintre cele două blocuri ale omenirii. Nu e exclus nici ca aceste guverne să-şi aibă sediul în afara lumii noastre. În sateliţi artificiali rotindu-se în jurul Pământului.

Nu facem filozofic-fiction sau istorie-fiction. Facem realism fantastic. Suntem sceptici în multe privinţe în care

spirite ce trec drept „rezonabile” sunt mult mai puţin. Nu încercăm deloc să orientăm atenţia către vreun ocultism inutil, către vreo interpretare magico-delifantă a faptelor. Nu propunem nicio religie. Nu credem decât în inteligentă. Socotim că, la un anumit nivel, inteligenta este ca însăşi o societate secretă. Socotim puterea ci nelimitată, atunci când că se dezvoltă în întregime, ca un stejar în câmpie şi nu ca o plantă chircită într-un ghiveci de flori.

Se cuvine deci, în funcţie de perspectivele pe care le-am descoperit până aici şi de altele, mai stranii, ce ne vor defila curând prin faţa ochilor, să reconsiderăm ideea de societate secretă. N-am izbutit, nici aici şi nici în altă parte, decât să schiţăm munca de cercetare şi de reflecţie. Ştim foarte bine că viziunea noastră riscă să pară nebunească: este din pricină că noi spunem repede şi brutal ce avem de spus, ca şi cum am bate la uşa cuiva care doarme când nu mai e vreme de stal. M Q

Alchimia ca exemplu

I

Un alchimist la cafeneaua Procope, în 1953.

— Conversaţie despre Gurdjieff.

— Un om care pretinde a şti că piatra filosofală este o realitate.

— Bergier mă duce cu toată viteza pe o ciudată scurtătură.

— Ceea ce văd mă eliberează de dispreţul nătâng faţă de progres.

— Gândurile noastre ascunse despre alchimie: nici revelaţie, nici tatonare.

— Scurtă meditaţie despre spirală şi speranţă.

Am întâlnit pentru prima dată un alchimist în martie 1953. Faptul se petrecea la cafeneaua Procope, care se mai însufleţise puţin pe atunci. În timp ce-mi scriam cartea despre Gurdjieff, un mare poet îmi aranjase întâlnirea şi aveam să-l mai văd adesea pe acest om ciudat, fără a-i pătrunde tainele.

Aveam, despre alchimie şi alchimişti, nişte idei primare scoase din imageria populară şi eram departe de a

şti că mai existau încă alchimişti. Omul care şedea în faţa mea, la masa lui Voltaire, era tânăr, elegant. Făcuse serioase studii clasice, urmate de studii de chimic. În prezent, îşi câştiga viaţa în comerţ şi frecventa mulţi artişti, ca şi câţiva oameni de lume.

Nu ţin jurnal intim, dar mi se întâmplă, în unele ocazii importante, să-mi notez observaţiile sau sentimentele. În noaptea aceea, ajuns acasă, am scris următoarele:

Ce vârstă să aibă? Spune că arc treizeci şi cinci de ani. Asta derutează. Păr alb, creţ, decupat pe craniu ca o perucă. Riduri multe şi adânci sub o carne roz, pe o faţă plină. Puţine gesturi, lente, măsurate, abile. Un zâmbet calmai ascu (it. Ochi care râd, dar într-un fel detaşat. Totul exprimă o altă vârstă. În vorbele lui, nicio fisură, nicio îndepărtare, nicio slăbire a prezentei de spirit, ceva de sfinx îndărătul acestui chip afabil din afara timpului. De neînţeles. Şi nu e doar impresia mea. A.B., care-l vede aproape în fiecare zi de săptămâni în şir, îmi spune că nu l-a surprins niciodată, nicio secundă, abdicând de la „obiectivitatea-i superioară”.

Motivele care-l fac să-l condamne pe Gurdjieff:

1. Cine resimte nevoia de a-i instrui pe alţii nu-şi trăieşte în întregime doctrina şi nu se află pe culmile iniţierii.

2. La şcoala lui Gurdjieff, nu există mijlocire materială între elevul ce a fost convins de neantul său şi energia pe care el trebuie să ajungă s-o posede ca să treacă la flinta reală. Această energie – „această voinţă a voinici”, spune Gurdjieff – elevul trebuie s-o găsească în sine însuşi, numai în sine însuşi. Or, demersul acesta este parţial fals şi nu duce decât la disperare. Energia există în afara omului şi trebuie captată. Catolicul care înghite ostia: captare rituală a energiei. Dar dacă nu ai credinţă? Dacă n-ai credinţă, să ai un foc: asta-i toată alchimia. Un foc adevărat. Un foc material. Totul începe, totul se petrece prin contact cu materia.

3. Gurdjief Tnu trăia singur, era mereu înconjurat,

mereu în mijlocul unui falanster. „Există o calc în singurătate, există râuri în deşert”. Nu există nici cale, nici râu la omul care se amestecă cu ceilalţi.

Îi pun nişte întrebări despre alchimie ce trebuie să i se pară de o prostie dezgustătoare. Se face că nu observă nimic şi răspunde:

Nimic altceva decât materie, nimic decât contact cu materia, travaliu asupra materiei, lucru manual. Insistă mult în această privinţă:

— Vă place grădinăritul? Iată un bun început, alchimia este comparabilă cu grădinăritul.

— Vă place să pescuiţi? Alchimia are ceva comun cu pescuitul.

Muncă de femei şi joc de copii.

Alchimia nu s-ar putea învăţa. Toate marile opere literare care au străbătut secolii poartă o parte din această învăţătură. Ele aparţin unor adulţi – cu adevărat adulţi – care li s-au adresat copiilor respectând legile cunoaşterii adulte. Niciodată o mare operă nu păcătuieşte în privinţa „principiilor”. Însă cunoaşterea acestor principii şi calea care duce la această cunoaştere trebuie să rămână ascunse. Cu toate astea, există o datorie de întrajutorare între cercetătorii de prima mână.

Pe la miezul nopţii, îl întreb de Fulcancili1, iar el mă lasă să înţeleg că Fulcanelli n-a murit:

— Se poate trăi, îmi spune, infinit mai mult decât îşi închipuie omul care n-a ajuns în starea de trezie. Şi înfăţişarea ţi se poate schimba total. Ştiu asta.

Ochii mei o ştiu. Mai ştiu şi că piatra filosofală este o realitate. Dar este vorba de o altă stare a materiei decât cea cunoscută nouă. Starea aceasta permite, ca şi toate celelalte stări, măsurători. Mijloacele de lucru şi de măsurare sunt simple şi nu necesită aparate complicate: muncă de femei şi joc de copii…

Adaugă:

— Răbdare, speranţă, muncă. Şi orice fel de muncă ar fi, niciodată nu se munceşte destul.

Speranţă: în alchimic, speranţa se întemeiază pe

certitudinea că există un scop) N-aş fi început, spune, dacă nu mi s-ar fi dovedit limpede că acest scop există şi că e posibil să fie atins în această viaţă".

Aşa s-a petrecut primul meu contact cu alchimia. Dacă aş fi abordat-o pe calea scrierilor abstruse, cred că cercetările mele n-ar fi ajuns prea departe: din lipsă de timp şi de gust pentru erudiţia literară. Şi din lipsă de vocaţie: acea vocaţie care-l cuprinde pe alchimist, pe când încă se ignoră ca atare. În clipa în care deschide pentru prima oară un vechi

Autorul cariilor /. *Myslârv des Calhvtirales* ţi *l. vs Dentvtirvs phuosophalvs*.

tratat. Vocaţia mea nu e să fac ceva, ci să înţeleg. Nu e de a realiza, ci de a vedea. Cred, aşa cum spune bătrânul meu prieten André Billy, că „a înţelege e la fel de frumos ca a cânta", chiar dacă înţelegerea e doar fugitivă1. Sunt un om grăbit, ca majoritatea contemporanilor mei. Am avut cel mai modern contact posibil cu alchimia: o conversaţie într-un bistrou din Saint-Gcrmain-des-Prés. Pe urmă, când am încercat să dau un înţeles mai complet spuselor tânărului acela, l-am întâlnit pe Jacques Bergier, care nu venea dintr-un pod prăfuit doldora de cărţi vechi, ci din locurile în care s-a concentrat viaţa secolului nostru: laboratoare şi birouri de informaţii. Bergier căuta şi el ceva pe calea alchimiei. Nu ca să facă un pelerinaj în trecut. Omul acesta extraordinar, foarte preocupat de tainele energiei atomice, o apucase pe calea cu pricina ca pe o scurtătură. Agăţat de el, am trecut în zbor prin venerabilele texte concepute de înţelepţii iubitori ai încetinelii, beţi de răbdare, cu o viteză supersonică. Bergier se bucura de încrederea câtorva din cei care şi astăzi se dedau la alchimic. Auzul său era acela al savanţilor moderni. Cu el, am dobândit curând certitudinea că există raporturi strânse între alchimia tradiţională şi ştiinţa de avangardă. Am văzut inteligenţa făcând punte între două lumi. Am pornit-o pe această punte şi am văzut că ţinea. M-a cuprins o mare fericire, un calm profund. De multă vreme refugiat în gândirea antiprogresistă

hinduistă, adept al lui Gurdjâcff văzând lumea de astăzi ca un început de Apocalipsă, nemaiaşteptând, cu o mare disperare, decât un sfârşit rău al timpurilor şi nu foarte sigur în orgoliul de-a fi o excepţie, iată că vedeam trecutul îndepărtat şi viitorul dându-şi mâna. Metafizica alchimiştilor de mai multe ori milenară ascundea o tehnică în sfârşit comprehensibilă, sau aproape, secolului XX. Tehnicile terifiante de astăzi se deschideau înspre o metafizică aproape asemănătoare celei din vechi timpuri. Falsă poezie, retragerea mea! Sufletul nemuritor al oamenilor lumina într-acelaşi fel de fiecare parte a punui.

Mi-am spus în cele din urmă că oamenii. Într-un trecut foarte îndepărtat, descoperiseră tainele energiei şi materiei. Nu numai prin meditaţie, ci şi prin manipulare. Nu numai în mod spiritual, ci şi tehnic. Spiritul modern, pe căi diferite, pe drumurile multă vreme neplăcute mie ale raţiunii pure, ale ircligiozităţii, cu mijloace diferite ce mi se păruseră mult timp un ci oase, se pregătea la rându-i să descopere aceleaşi taine. Îşi punea întrebări cu privire la ele, se entuziasma şi se neliniştea în aceeaşi măsură. Se lovea de esenţial, ca şi spiritul vechii tradiţii.

1 în închisoarea din Keading. Oscar Wilde descoperi că inalenfia spiritului este funda meni ăla crinii că-aienjiacxi reni dezvălulc acordul perfect dintre toate evenimentele unei i. – îi. (t: i< i h. i îndoială şi, pe un plan mai vast, acordul pei Tcddintre toatcelementele şi loale mişcările Creaţiei, armoniuiului oi lucrurilor. Şi el exclamă: Tol cec înţelese hun”. K. cea mai frumoasă vorbă pe care-ocunosc.

Am văzut atunci că opoziţia dintre „înţelepciunea” milenară şi „nebunia” contemporană era o născocire a unei inteligenţe prea slabe şi prea încete, un produs de compensaţie pentru un intelectual incapabil să accelereze atât cât îi cere epoca sa.

Sunt mai multe feluri de a accede la cunoaşterea esenţială. Epoca noastră şi le are pe ale sale. Vechile civilizaţii şi le-au avut pe ale lor. Nu vorbesc numai de cunoaştere teoretică.

Am văzut în sfârşit că tehnicile de astăzi fiind aparent mai puternice decât tehnicile de ieri, această cunoaştere esenţială pe care o posedau fără îndoială alchimiştii (şi alţi înţelepţi înaintea lor) ar ajunge la noi cu şi mai multă forţă, cu mai multă greutate, mai multe primejdii şi exigenţe. Noi atingem acelaşi punct ca şi Cei Vechi, dar laoanălţime diferită. Decât să condamnăm spiritul modern în numele înţelepciunii iniţiatice a Celor Vechi sau decât să negăm această înţelepciune declarând că odată cu propria noastră civilizaţie începe cunoaşterea reală, s-ar cuveni mai degrabă să admirăm, să venerăm puterea spiritului care, sub aspecte diferite, trece din nou printr-acelaşi punct de lumină. Înălţându-se în spirală. Decât să condamnăm, să repudiem, să alegem, mai degrabă s-ar cuveni să iubim. Iubirea e totul: repaus şi mişcare în acelaşi timp.

Vă vom supune în cele ce urmează rezultatele cercetărilor noastre în alchimic. Nu este vorba, desigur, decât de nişte schiţe. Ne-ar fi trebuit zece sau douăzeci de ani de răgaz şi poate facultăţi pe care nici nu le avem ca să aducem în domeniu o contribuţie realmente pozitivă. Cu toate astea, ceea ce am făcut şi felul cum am tăcut-o dau un caracter foarte diferit micului nostru travaliu faţă de cel al lucrărilor consacrate până acum alchimiei. Se vor găsi în el puţine lămuriri despre istoria şi filosofia acestei ştiinţe tradiţionale, dar există câteva raze de lumină despre relaţiile neaşteptate dintre visurile vechilor „filosofi chimici” şi realităţile din fizica actuală. Mai bine însă ne rostim pe loc gândurile ascunse:

Alchimia, după noi, ar putea fi unul din cele mai importante reziduuri dintr-o ştiinţă, o tehnică şi o filosofie aparţinând unei civilizaţii dispărute. Ceea ce-am descoperit noi în alchimie. În lumina ştiinţei contemporane, nu ne îndeamnă să credem că o tehnică atât de subtilă, complicată şi precisă ar fi putut fi produsul unei „revelaţii divine” picate din cer. Nu înseamnă că respingem orice idee de revelaţie. Dar n-am constatat niciodată, studiind sfinpi şi pe marii mistici, ca Dumnezeu să le fi vorbit oamenilor în limbajul tehnicii: „Aşază-ţi

creuzetul sub lumină polarizată, o Fiule! Spală scoriile cu apă indistilată”.

Nu credem nici că tehnica alchimică ar fi putut să se dezvolte prin tatonări, minuscule bricolaje de ignoranţi, fantezii de maniaci ai creuzetului, până să ajungă la ceea ce trebuie să numim o dezintegrare atomică. Am fi mai curând tentaţi să credem că în alchimic subzistă fragmente

«4

dintr-o ştiinţa dispăruta, greu de înţeles şi de utilizat, lipsind contextul. De la aceste rămăşiţe plecând, sunt tatonări prin forţa lucrurilor, dar într-o direcţie determinata. Mai exista de asemenea forfota interpretărilor tehnice, morale, religioase. Exista, în sfârşit, pentru deţinătorii acestor rămăşiţe, necesitatea imperioasă de a păstra secretul.

Socotim că civilizaţia noastră, atingând un nivel al cunoştinţelor care a fost pesemne cel al unei civilizaţii precedente, în alte condiţii, cu o altă stare de spirit, ar avea poate cel mai mare interes să interogheze Antichitatea ca să-şi grăbească propriu-i progres.

Credem finalmente următoarele: alchimistul, la capătul „travaliului” său asupra materiei, vede, conform legendei, cum se operează în el însuşi un fel de transmutaţie. Ceea ce se întâmplă în creuzet se întâmplă şi în conştiinţa sau în sufletul lui. E o schimbare de stare. Toate textele tradiţionale insistă în această privinţă, evocă momentul când *Opus Mag-num* se desăvârşeşte şi când alchimistul devine un „om treaz la minte” Ni se pare că vechile texte descriu astfel termenul oricărei cunoaşteri reale a legdor materiei şi energici, inclusiv cunoaşterea tehnică. Către posesia unei asemenea cunoaşteri se îndreaptă civilizaţia noastră. Nu ni se pare absurd să gândim că oamenii sunt chemaţi, într-un viitor relativ apropiat, să-şi „schimbe starea”, precum alchimiştii legendari sufereau o transmutaţie – doar dacă civilizaţia noastră nu va pieri în întregime cu o clipă înainte de a-şi atinge scopul, cum poate şi alte civilizaţii au dispărut şi încă nu vom dispera, în ultima noastră clipă de luciditate,

gândindu-ne că, dacă aventura spiritului se repetă, asta se întâmplă de fiecare dată pe o treaptă mai înaltă a spiralei. Am lăsa altor milenii grija de a duce această aventură până la capăt, până la centrul imobil, şi am dispărea plini de speranţă.

II

O sută de mii de cărţi pe care nu le consultă nimeni.

— E nevoie de o expediţie ştiinţifică în ţinuturile alchimici.

— Inventatorii.

— Delirul cu mercur.

— Un limbaj cifrat.

— Să fi existat o altă civilizaţie atomică?

— Bateriile de la muzeul din Bagdad.

— Newton şi marii iniţiaţi.

— Heivitius şi Spinoza dinaintea aurului filosofai.

— Alchimic şi fizică modernă.

— O bombă cu hidrogen pe un cuptor de bucătărie.

— A materializa, a hominiza, a spiritualiza.

Se cunosc mai mult de o sută de mii de cărţi sau manuscrise alchimice. Această enormă literatură căreia i s-au consacrat spirite de calitate, oameni importanţi şi cinstiţi, această enormă literatură care-şi afirmă solemn ataşamentul la fapte, la realităţi experimentale, n-a fost niciodată explorată ştiinţific. Gândirea dominantă, catolică în trecut, raţionalistă astăzi, a întreţinut tu jurul acestor texte o conspiraţie a ignoranţei a*

şi a dispreţului. O sută de mii de căiţi şi manuscrise conţin poate unele din tainele energici şi materiei. Chiar dacă nu-i adevărat, ele cel puţin asta proclamă. Prinţii, regii şi republicile au încurajat nenumărate expediţii în ţinuturi îndepărtate, au finanţat cercetări ştiinţifice de toate felurile. Niciodată o echipă de criptografi, de istorici, de lingvişti şi de savanţi, fizicieni, chimişti, matematicieni, biologi, n-a fost adunată într-o bibliotecă alchimică completă cu misiune de a vedea ce e adevărat şi utilizabil în vechile-i tratate. Iată un lucru de neconceput. Că asemenea obnubilări ale spiritului sunt posibile şi durabile,

că nişte societăţi umane foarte civilizate şi în aparenţă, precum a noastră, fără niciun fel de prejudecăţi, pot uita în pod o sută de mii de cărţi şi manuscrise purtând eticheta „Comori”, iată ce-i va convinge şi pe cei mai sceptici că trăim în plin fantastic.

Rarele cercetări asupra alchimici sunt făcute sau de mistici care cer de la texte o confirmare a atitudinii lor spirituale, sau de istorici rupţi de orice contact cu ştiinţa şi tehnicile.

Alchimiştii vorbesc de necesitatea de a distila de mii şi mii de ori apa ce va sluji la prepararea Elixirului. L-am auzit pe un istoric specializat spunând că această operaţiune este demenţială. Nu ştia nimic despre apa grea şi metodele folosite pentru a îmbogăţi apa simplă până la obţinerea apei grele. L-am auzit pe un erudit afirmând că rafinarea şi purificarea unui metal sau metaloid, indefinit repetate, nu-i schimbă cu nimic proprietăţile, în recomandările alchimiştilor trebuind să vedem o ucenicie mistică inimi răbdare, un gest ritual comparabil cu număratul mătăniilor între degete. Şi totuşi printr-o astfel de rafinare tăcută cu o tehnică descrisă de alchimişti şi numită astăzi „fuziune de zonă” se prepară germaniul şi siliciul pur pentru tranzistor! Ştim acum, datorită cercetărilor asupra tranzistorilor, că purificând temeinic un metal şi introducând apoi câteva milionimi de gram de impurităţi cu grijă alese, corpul tratat capătă proprietăţi noi şi revoluţionare. Nu vrem să înmulţim exemplele, dărâm vrea să subliniem cât de mult ar fi de dorit o examinare cu adevărat metodică a literaturii alchimice. Ar fi o muncă imensă, care ar necesita zeci de ani de lucru şi zeci de cercetători din toate disciplinele. Nici Bergier şi nici eu n-am putut nici măcar s-o schiţăm, dar dacă această carte neîndemânatică a noastră cât o cărămidă ar izbuti cândva să decidă un Mecena să finanţeze o asemenea întreprindere, nu ne vom fi pierdut vremea chiar în zadar.

Studiind puţin textele alchimice, am constatat că ele sunt în general moderne în raport cu epoca în care au fost

scrise, în timp ce celelalte lucrări de ocultism sunt mai vechi. Pe de altă parte, alchimia este singura practică parareligioasă ce ne-a îmbogăţii eu adevărat cunoaşterea realului.

Albert cel Mare (1.193 – 1280) izbuteşte să prepare soda caustic;! El a fost cel dintâi care a descris compoziţia chimică a cinabnilui, a ecruzei şi a umilului.

Raimundus Lullus (1253 – 1315) a preparat bicarbonatul de potasiu.

Theophrastus Paracelsus (1493 – 1541) a descris pentru prima oară zincul, necunoscut până la el. De asemenea, a introdus în medicină folosirea compuşilor chimici.

Oiambattista della Porta (1541 – 1615) a preparat oxidul de cositor.

Jan-Baptist Van Heimont (1577 – 1644) a recunoscut existenţa gazelor.

Basile Valentin (a cărui adevărată identitate nu e cunoscută) a descoperit în secolul al XVM-lea acidul sulfuric şi acidul clorhidric.

Johann Rudolf Glauber (1604 – 1668) a descoperit sulfatul de sodiu.

Brandl (mort în 1662) a descoperit fosforul.

Johann Fricărich BOtticher (1682 – 1719) a fost primul european care a fabricat porţelan.

Blaise Vigenere (1523 – 1596) a descoperit acidul benzoic.

Acestea sunt o parte din lucrările alchimice care îmbogăţesc omenirea în momentul când chimia înaintează1. Pe măsură ce se dezvoltă alte ştiinţe, alchimia parc să urmeze şi adesea precede progresul. Le Breton. În *Clefs de la Philosophic Spagyrique* din 1722. vorbeşte despre magnetism într-un mod mai mult decât inteligent şi anticipează frecvent descoperiri moderne. Părintele Castel. În 1728. În momentul când ideile despre gravitaţie încep să se răspândească, vorbeşte despre gravitaţie şi relaţiile ci cu lumina în termeni care, două secole mai târziu, vor face în chip ciudat ecou gândirii lui Einstein:

Am spus că dacă s-ar suprima greutatea lumii, s-ar suprima în acelaşi timp şi lumina. În rest, lumina şi sunetul şi toate celelalte însuşiri sensibile sunt o urmare şi ca un fel de rezultat al mecanicii şi în consecinţă al Rrcuiajii corpurilor naturale, care sunt mai mult sau mai puţin luminoase sau sonore, după cum au mai multă greutate şi vlagă.

În tratatele alchimice din secolul nostru, apar frecvent, mai devreme ca în lucrările universitare, ultimele descoperiri din fizica nucleară şi este probabil că tratatele de mâine vor menţiona teoriile fizice şi matematice cele mai abstracte.

Distincţia este netă între alchimic şi falsele ştiinţe precum radiestezia, care introduce unde sau radiaţii în publicaţiile ci după ce ştiinţa oficială le-a descoperit. Totul ne-arândemna să credem că alchimia este susceptibilă de a aduce o contribuţie importantă la cunoştinţele şi tehnicile viitorului bazate pe structura materiei.

Cf. *I.e SUroir de la Magie* de Kurl Sclignmnn, fid. Fasquelle. Paris.

Am constatat în literatura alchimică şi existenţa unui număr impresionant de texte pur şi simplu delirante. S-a încercat uneori să se explice acest delir prin psihanaliză (Jung: *Psihologic* şi *alchimie*, sau Herbert Silberer: *Probleme ale misticismului*). Cum alchimia conţine o doctrină metafizică şi presupune o atitudine mistică, istoricii, curioşii şi mai ales ocultiştii s-au înverşunai cel mai adesea să interpreteze aceste scrieri dementiale în sensul unei revelaţii supranaturale, al unei profeţiţi inspirate, îndeaproape privind lucrurile, ni s-a părut rezonabil să considerăm textele dementiale, alături de textele tehnice şi de textele sapienţiale, drept texte dementiale. Ni s-a părut de asemenea că această dementă a adeptului experimentator îşi putea găsi o explicaţie materială simplă, satisfăcătoare. Mercurul era frecvent utilizat de alchimişti. Aburii săi sunt toxici şi otrăvirea cronică provoacă delir. Teoretic, recipientele folosite erau absolut ermetice, dar secretul acestei ermetizări nu era la

îndemâna oricărui adept, iar nebunia i-a putut cuprinde pe mulţi „filosofi chimici”.

În sfârşit, am fost frapaţi de aspectul de criptogramă al literaturii alchimice. Blaise Vigenere, citat adineaori, a născocit cele mai perfecţionate coduri şi cele mai ingenioase metode de încifrare. Invenţiile lui de acest fel sunt şi astăzi folosite. Or. este probabil că Blaise Vigenere a luat contact cu această ştiinţă a cifrului încercând să interpreteze textele alchimice. La echipele de cercetători pe care am dori să le vedem constituite, ar trebui adăugaţi şi nişte specialişti în descifrări.

Ca să dăm un exemplu mai limpede, scrie René Alleau, vom lua jocul de şah, la care se cunoaşte simplitatea relativă a regulilor şi elementelor, ca şi indefinita varietate a combinaţiilor. Dacă presupunem că ansamblul tratatelor acroamatice ale alchimiei ni se prezintă ca *tot atâtea părţi adnotate într-un limbaj convenţional*, trebuie să admitem de la bun început, cu onestitate, că ignorăm şi regulile jocului şi cifrul utilizat. Dacă nu, afirmăm că indicaţia criptografică este alcătuită din semne direct comprehensibile oricărui individ, *ceea ce este tocmai iluzia imediată pe care trebuie s-o provoace o criptogramă bine Jleută*. Astfel, prudenţa ne sfătuieşte să nu ne lăsăm seduşi de tentaţia unui înţeles clar şi să studiem aceste texte ca şi când ar fi vorba de o limbă necunoscută.

Aparent, aceste *mesaje* se adresează numai altor jucători, altor alchimişti, despre care trebuie să credem că posedă deja, pe vreo cale diferită de tradiţia scrisă, cheia necesară înţelegerii exacte a acestui limbaj.

Aspecis de I’AIchimir Tratttlinimelle. P-d. de Mlnull. Paris.

Acrtitimathsau *actiniile* desemnează în filozofla greacă şi în special la Aristotel anunille doctrine secrete ce se transmiteau numai pe calea viului grai, în convorbiri Intime dintre maestru şi discipol. Altminteri, un „tratat acronmatic”. adică o doctrfnasccrctascrisa, era în mod necesar cifrata şi cheia ci comunicata oral Iniţiaţilor

(n.trad.).

Găsim manuscrise alchimice oricât de departe am cobori în trecut. Nicolas de Valoas, în secolul al X V-lea, deducea de aici că transmutaţiile, secretele şi tehnicile eliberării energiei au fost cunoscute de oameni chiar înaintea scrisului. Arhitectura a precedat scrisul, a fost poate o formă de scris. De aceea şi vedem alchimia foarte intim legată de arhitectură. Unul din cele mai semnificative texte din alchimic, al cărui autor este jupân Esprit Gobincau de Montluisant, se intitulează „Foarte curioasă explicaţie a enigmelor şi figurilor hieroglifice de pe marele portal al catedralei Notre*Dame din Paris/ Operele lui Fulcanelli sunt consacrate „Misterului Catedralelor" şi unor minuţioase descrieri ale „Lăcaşurilor Filosofale". Anumite construcţii medievale ar depune mărturie despre obiceiul imemorial de a transmite prin arhitectură mesajul alchimiei, ce ar urca până în vremuri extrem de îndepărtate ale omenirii.

Newton credea în existenţa unui lanţ de iniţiaţi întinzându-se în timp până la o foarte veche antichitate şi care ar fi cunoscut secretele transmutaţiilor şi ale dezintegrării materiei. Savantul atomist englez Da Costa Andrade, într-un discurs rostit în faţa colegilor săi cu prilejul crr centenarului lui Newton. Io Cambridge. În iulie 1946, n-a şovăit să lase să se înţeleagă faptul că descoperitorul gravitaţiei aparţinea poate şi el acelui lanţ şi nu dezvăluise lumii decât o mică parte din ştiinţa sa:

Nu pot spera, a spus el*, să-i conving pe sceptici că Newton avea puteri de profeţie sau vreo viziune specială care i-ar fi revelat energia atomică, dar voi spune pur şi simplu că frazele pe care vi le voi cita depăşesc cu mult, în mintea lui Newton atunci când vorbeşte despre transmutaţia alchimică, îngrijorarea cu privire la vreo tulburare a comerţului mondial în urma sintezei aurului, Iată ce scrie Newton:

f Felul în care mercurul poate fi astfel impregnat a fost ţinut secret de către cei ce ştiau şi constituie probabil o poartă către ceva mai nobil (decât fabricarea aurului) ce

nu poate fi comunicat fără ca lumea să fie pândită de o imensă primejdie, dacă scrierile lui Hermes spun adevărul".

Şi ceva mai departe. Newton scrie: „Există şi alte Mari Mistere decât transmutaţia metalelor, dacă marii maeştri nu se laudă cumva. Doar ei cunosc aceste taine".

Reflectând la sensul profund al acestui pasaj, amintiti-vă că Newton vorbeşte cu aceeaşi reticenţă şi cu aceeaşi prudenţă vestitoare a propriilor sale descoperiri din optică.

Din ce trecui ar veni acei mari maeştri invocaţi de Newton şi din ce trecut şi-ar fi tras ci înşişi ştiinţa?

AVn-ft» *Trmtttenafy Ctfebrattotn** Uni-cr>Hv of Cambrid Re* 1947

Dacă am urcat atât de sus, spune Newton, e fiindcă mă aflam pe umerii unor uriaşi.

Atierbury, contemporan cu Newton, scria:

Modestia ne învaţă să vorbim cu respect la adresa Celor Vechi, mai akcând nu le cunoaştem perfect lucrările. Newton, care le ştia aproape pe de rost, avea pentru ci cel mai mare respect şi-i considera bărbaţi de geniu şi cu un spini superior, care-şi duseseră descoperirile de tot felul mult mai departe decât ni se pare nouă în prezent, din ce-a mai rămas din scrierile lor. Sunt mai multe lucrări antice pierdute decât păstrate şi poate noile noastre descoperiri nu valorează cât anticele noastre pierderi.

Pentru Fulcanelli, alchimia ar fi legătura cu nişte civilizaţii dispărute de milenii şi ignorate de arheologi. Bineînţeles, niciun arheolog reputat ca serios şi nici*un* istoric cu o reputaţie asemănătoare nu vor admite existenţa în trecut a vreunor civilizaţii posedând o ştiinţă şi tehnici superioare alor noastre. Dar o ştiinţă şi nişte tehnici avansate simplifică aparatura la extrem, iar vestigiile ci se află poate sub ochii noştri, fără însă ca noi să fim în stare să le vedem astfel. Niciun arheolog şi niciun istoric serios, neprimind o formaţie ştiinţifică specializată, nu vor putea efectua săpături susceptibile de a ne aduce vreo lămurire în această privinţă. Izolarea disciplinelor,

care a fost o necesitate a fabulosului progres contemporan, ne ascunde poate ceva fabulos din trecut.

Se ştie că un inginer german. Însărcinat cu construirea canalelor de scurgere din Bagdad, a descoperit în harababura din muzeul local, sub vaga etichetă de „obiecte de cult", nişte baterii electrice fabricate cu zece veacuri înainte de Volta, sub dinastia Sasauizilor.

Câtă vreme arheologia nu va fi practicată decât de arheologi, nu vom şti dacă „noaptea timpurilor" era întunecată sau luminoasă.

Jean-Frdddric Schweitzer, zis Heivdtius, violent adversar al alchimici, povesteşte că în dimineaţa zilei de 27 decembrie 1666 un străin poposi la el acasă, era un bărbat cu o înfăţişare cinstită şi gravă şi cu un chip autoritar, îmbrăcat cu o simplă mantie, ca un menonit". Întrebându-l mai întâi pe Heivdtius dacă credea în piatra filosofală (la care celebrul doctor răspunse negativ), străinul deschise pe urmă o cutie de fildeş „conţinând trei bucăţi dintr-o substanţă asemănătoare sticlei sau opalului". Proprietarul cutiei declară că aceea era faimoasa piatră şi că putea produce cu o cantitate atât de mică douăzeci de tone de aur. Heivdtius luă un fragment în mână şi, mulţumindu-i vizitatorului pentru amabilitate, îl rugă să-i dea şi lui o bucăţică. Alchimistul refuză pe un împrumutam această povestire din cartea lui Kurt Scligmaun deja citata.

Membru al unei secte: imtbaptisic 7 nlemeiate pe la 1506 de reformatorul olandez. MennoSi-monis (n.trad.).

ton brusc, adăugând ceva mai curtenitor că nu s-ar fi putut despărţi de vre fărâmi din acel mineral nici pentru toată averea lui Helvdtius, dintr-un moţi pe care nu-i era îngăduit să-l divulge. Rugat să furnizeze dovada spuselor sal realizând o transmutaţie, străinul răspunse că va reveni peste trei săptămâni şi va arăta lui Heivetius un lucru care-l va uimi. Reveni punctual în ziua stabilit; dar refuză să opereze, afirmând că-i era interzis să dezvăluie secretul. Consim lotuşi să-i dea lui Helvdtius o bucăţică din piatră, „nu mai mare decât *un* bo de muştar". Şi cum doctorul îşi

exprimă îndoiala că o cantitate atât de infim ar fi putut produce vreun efect, alchimistul rupse bucăţica în două, aruncă jumătate şi i-o întinse pe cealaltă spunând: „Chiar şi numai atâta ajunge*”.

Savantul nostru trebui atunci să mărturisească cum, la prima vizită a străinului, izbutise să-şi însuşească nişte fărâme din piatră şi că ele preschimbase! plumbul nu în aur, ci în sticlă. – „Ar fi trebuit să le protejaţi cu ceară galben: răspunse alchimistul, aşa ar fi pătruns mai bine plumbul şi l-ar fi transform. În aur”. Omul promise să revină a doua zi dimineaţă, la ora nouă, şi să fac minunea – dar nu mai veni nici a doua şi nici a treia zi. Ceea ce văzând, nevast lui Helvdtius îl convinse să încerce chiar el transmutaţia.

Helvdtius procedă conform sfaturilor străinului. Topi trei drahme e plumb, înveli piatra în ceară şi o lăsă să cadă în metalul lichid. Acesta *t* preschimbă în aur! „L-am dus imediat la un aurar, care declară că era cel m: fin aur pe care-l văzuse vreodată şi voi să-l cumpere cu cincizeci de florii uncia”. Inchcindu-şi relatarea, Helvdtius ne spune că lingoul de aur era tot! posesia sa, dovadă tangibilă a transmutaţiei. „Ocrotească-l îngerii din cer ((alchimistul anonim) ca pe un izvor de binecuvântare al creştinătăţii. Aşa r rugăm mereu pentru el şi pentru noi”.

Vestea se răspândi cu iuţeala fulgerului. Spinoza, pe care nu-l pute socoti un naiv, voi să afle ce şi cum. Îi (acu o vizită aurarului care expertiza? aurul. Relatarea lui fu mai mult decât favorabilă: în cursul topirii, argint încorporat în amestec se transformase şi el în aur. Aurarul, Brechtel, bătea 1 acelaşi timp monedă pentru ducele de Orania. Îşi cunoştea fără doar şi poa’* meseria. Pare greu de crezut că ar fi putut fi victimă a vreunui subterfugiu să că ar fi voit să-l înşele pe Spinoza. Spinoza se duse atunci la Helvdtius, care arătă aurul şi creuzetul ce slujise la toată operaţiunea. Fărâme din preţios metal se mai aflau încă lipite în interiorul recipientului; ca şi ceilalţi, Spino; fu convins că transmutaţia avusese loc cu adevărat.

*

Pentru un alchimist, transmutaţia este un fenomen secundar, real zal pur şi simplu ca demonstraţie. Egreu să ne facem o părere despre re; îi lalea acestor transmutaţii, deşi diverse mărturii, precum aceea a lui He vetius sau aceea a lui Van Heimont, de pildă, par frapante. Se poate îi voca faptul că aria prestidigitalorilor n-are limite, dar oare patru mii e ani de cercetări şi o sulă de mii de volume sau manuscrise să fi fost cons; erate unei înşelătorii? Noi propunem altă explicaţie, cum se va vede imediat. (Ppropunem cu timiditate, căci greutatea opiniei ştiinţifice st; bilite este redutabilă. Vom încerca să descriem travaliul alchimistul care ajunge la fabricarea „pietrei" şaua „prafului de proiecţie" şi vom vedea că interpretarea anumitor operaţiuni se izbeşte de cunoştinţele noastre actuale despre structura materiei. Dar nu e deloc evident că ceea ce ştim noi despre fenomenele nucleare este ceva perfect şi definitiv. Catalizarea, îndeosebi, poate interveni în aceste fenomene într-un fel încă neaşteptat pentru noi.

Este posibil ca anumite amestecuri naturale să producă, sub efectul razelor cosmice, nişte reacţii nucleo-catalitice la scară mare, ducând la o transmutaţie masivă de clemente. Ar trebui să vedem aici una din cheile alchimici şi motivul pentru care alchimistul îşi repetă indefinit operaţiile, până în momentul când condiţiile cosmice sunt reunite.

Obiecţie: dacă asemenea transmutaţii sunt posibile, ce se întâmplă cu energia degajată? Nu puţini alchimişti ar fi trebuit să arunce în aer oraşul unde locuiau şi câteva zeci de mii de kilometri pătraţi din patria lor cu acelaşi prilej. Numeroase şi uriaşe catastrofe ar fi trebuit să se producă.

Alchimiştii răspund: tocmai din pricină că astfel de catastrofe au avut loc într-un trecut îndepărtat ne temem noi de teribila energie conţinută în materie şi păstrăm secretă ştiinţa noastră. În plus, „epus Magnum" este atins în faze progresive, iar cel care, la capătul a zeci şi zeci de ani de lucru şi de asceză, învaţă să dezlănţuie forţele nucleare, învaţă totodată şi ce precauţii se cuvin luate spre

a evita primejdia.

Argument valabil? Poate. Fizicienii de astăzi admit că, în anumite condiţii, energia unei transmutaţii nucleare ar putea fi absorbită de nişte particule speciale numite neutrino sau antincutrino. Unele probe ale existenţei noutrinilor par să fi fost aduse. Există poate tipuri de transmutaţii care nu eliberează decât puţină energic, sau în care energia eliberată dispare sub formă de neutri ni. Vom reveni asupra acestei chestiuni.

Eugene Cansclict, discipol al lui Fulcanelli şi unul din cei mai buni specialişti actuali în alchimie, a rămas blocat la un pasaj dintr-un studiu pe care Jacques Bergier îl scrisese ca prefaţă la o lucrare clasică din Biblioteca Mondială. Era vorba de o antologie a poeziei din secolul al XVI-lea. În acea prefaţă, Bergier făcea aluzie la alchimişti şi la voinţa lor de a ţine totul secret. El scria: „În acest punct precis, e greu să nu le dăm dreptate. Dacă există un procedeu permiţând să se fabrice bombe cu hidrogen pe un cuptor de bucătărie, este absolut preferabil ca acest procedeu să nu fie dezvăluit”.

Eugene Cansclict ne-a răspuns atunci: „Lucrul acesta n-ar trebui deloc luat ca butadă. Aţi văzut foarte bine, iar eu sunt îndrituit să afirm că e posibil să ajungi la fisiunea atomică plecând de la un mineral relativ în diverse (ari, suni în curs experienţe asuprii utilizării particulelor (produse în acceleratoare puternice) drept catalizatori la topirea hidrogenului.

comun şi ieftin, printr-o suită de operaţiuni necesitând doar un horn bun, un cuptor de topire cu cărbuni, câteva arzătoare Mcker şi patru butelii de butan”.

Nu estecxclussă se poată obţine, chiar în fizica nucleară, rezultate importante cu mijloace simple. Este direcţia către care se îndreaptă în viitor orice ştiinţă şi orice tehnică.

„Putem mai mult decât ştim”, spunea Roger Bacon. Adăuga însă aceste vorbe, care ar putea fi un adagiu alchimic: „Deşi nu orice este permis, totul este posibil”. V

Pentru un alchimist, trebuie mereu amintit, puterea

asupra materiei şi energici este doar o realitate accesorie. Adevăratul scop al operaţiilor alchimice, care sunt poate reziduuri ale unei ştiinţe foarte vechi aparţinând unei civilizaţii dispărute, este transformarea alchimistului însuşi, ajungerea lui la o stare de conştiinţă superioară. Rezultatele materiale nu sunt decât promisiunea rezultatului final, care este spiritual. Totul este îndreptat către transmutaţia omului însuşi, către divinizarea lui, topirea-i în energia divină imobilă din care radiază toate energiile materiei. Alchimia este acea ştiinţă „cu conştiinţă" de care vorbeşte Rabelais. Este o ştiinţă care hominizează mai mult decât materializează, ca să reluăm o expresie a lui Teilhard de Chardin care spunea: „Adevărata fizică e cea care va izbuti să integreze emul total într-o reprezentare coerentă a lumii".

Să ştiţi, scria un maestru alchimist, voi toţi. Cercetători ai acestei Arte, că Spiritul este totul şi că dacă în acest Spirit nu se află închis un alt Spirit asemănător, totul e degeaba.

În

Unde vedem un biet evreu preferând mierea zahărului.

— Unde un alchimist care ar putea fi misteriosul Fulcanelli vorbeşte despre pericolul atomic în 1937, descrie bateria atomică şi evocă civilizaţii dispărute.

— Unde Bergier taie un seif cu aparatul de sudură şi plimbă sub braţ o butelie cu uraniu.

— Unde un maior american fără nume caută un Fulcanelli definitiv dispărut.

— Unde Oppenheimer cântă în duet cu un înţelept chinez de acum o mie de ani.

Era în 1933. Studentul evreu avea un nas ascuţit, încălecat de achelari rotunzi îndărătul cărora sclipeau nişte ochi agili şi reci. Pe ţeasta-i rotundă se rărea deja un păraidoma pufului de pui. Un accent îngrozitor, agravat de şovăieli, dădea vorbelor sale comicul şi confuzia

… Liiâoiirbedesl hilosoplics". În „Băbliolhcquc des Philosophics Chimiques", 1741.

unui măcăit de raţe bălăcându-se într-o baltă. Când îl cunoşteai puţin mai bine, aveai impresia că o inteligenţă bulimică, încordată, sensibilă, dementţial de rapidă, dansa în acest mic individ dizgraţios, plin de maliue şi de o puerilă neîndemânare într-ale vieţii, ca un balon roşu şi umflat agăţat de o aţă la mâna unui copil.

„Vrei deci să devii alchimist?” îl întrebă venerabilul profesor pe studentul Jacques Bergier care dădea din cap aşezat pe marginea unui fotoliu cu o servietă ticsită de hârţoage pe genunchi. Venerabilul era unul dintre cei mai mari chimişti francezi.

„Nu vă înţeleg, domnule”, spuse studentul, jignit.

Avea o memorie prodigioasă şi-şi aminti că văzuse, pe la vârsta de şase ani, o gravură germană reprezentând doi alchimişti la lucru, într-o mare dezordine de retorte, de cleşti, de creuzete, de foaie. Unul, în zdrenţe, supraveghea focul, cu gura căscată, iar celălalt, cu părul şi barba ciufulite, se scărpina în cap clătinându-se în mijlocul întregii brambureli.

Profesorul consultă un dosar:

„În timpul ultimilor doi ani de studii, te-a interesai mai ales cursul liber de fizică nucleară al Domnului Jean Thibaud. Acest curs nu duce la nicio diplomă, la niciun certificat. Îţi exprimi dorinţa dea continua pe această cale. Aş fi înţeles, la rigoare, această curiozitate din partea unui fizician. Dar dumneata te-ai destinat chimici. Oare socoteşti din întâmplare că vei învăţa să fabrici aur?

— Domnule, spuse studentul evreu ridicându-şi mâinile mici, grăsuţe şi neîngrijite, cu cred în viitorul chimici nucleare. Cred că într-un viitor apropiat se vor realiza transmutaţii industriale.

— Mi se pare delirant.

— Dar, domnule…”

Uneori se oprea la începutul unei fraze şi începea să repete acest început ca un patefon stricat, nu dintr-o absenţă, ci fiindcă spiritul îi pleca într-un ocol inavuabil prin părţile poeziei. Ştia pe de rost mii de versuri şi toate poemele lui Kipling:

Notară lot ce-a fost să poată urmări Dar după spiritu-mi nu se putură fine Aşa că-ţi urmă ti lăsai cu mult şi bine să-şi tragă sufletul, să poată ganguri…

… Dar, domnule, chiar dacă nu credeţi în transmutaţii, ar trebui să credeţi în energia nucleară. Enormele resurse potenţiale ale nucleului…

— Ta, la, la, spuse profesorul. Primitiv şi infantil. Ceea ce fizicienii numesc energie nucleară este o constantă de integrare în ecuaţiile lor. E

O idee filosofică, asta-i. Conştiinţa este principalul motor al oamenilor.

Dar nu conştiinţa pune în mişcare locomotivele, nu? Şi-atunci, ca să visezi la o maşină acţionată de energia nucleară… Nu, băiete”.

Băiatul înghiţea în gol.

„Revino pe pământ şi gândeşie-le la viitorul dumitale. Ceea ce te pasionează, deocamdată, fiindcă nu pari să fi părăsit copilăria, e unul din cele mai vechi visuri ale oamenilor: visul alchimic. Reciteşte-l pe Ber-ihelot. Adescris bine această himeră a transmutării materiei. Notele dumitale nu sunt foarte, foarte bune. Ţi-aş da un sfat: intră cât mai repedt posibil în industrie. Fă o campanie de fabricare a zahărului. Trei luni într-o fabrică de zahăr te vor pune din nou în contact cu realul. Ai nevoit de aşa ceva. Îţi vorbesc ca un tată”.

Fiul nevrednic mulţumi bâlbâindu-se şi plecă cu nasul în vânt, ci servicta-i umflată atârnată de o mână prea scurtă. Era încăpăţânat: îşi spuse că trebuia să tragă folos din această conversaţie, dar că mierea ere mai bună decât zahărul. Va continua să studieze problemele nucleulu atomic. Şi se va documenta cu privire la alchimic.

Astfel se hotărî prietenul meu Jacques Bergier să urmeze nişte studii considerate inutile şi să le completeze cu alte studii considerate delirante. Necesităţile vieţii, războiul şi lagărele de concentrare l-au îndepărtat puţin de nucleonică. A adus totuşi în domeniu contribuţii apreciate de specialişti. În cursul cercetărilor sale, visurile alchimiştilor şi realităţile fizicii matematice s-au

intersectat nu o dată. Dar în ştiinţă s-au produ: mari schimbări din 1933 încoace şi prietenul meu avu din ce în ce mă puţin impresia de a naviga contra curentului.

Din 1934 în 1940, Jacques Bergier a fost colaboratonil lui Andn Uelbronner, unul din cei mai de seamă bărbaţi ai epocii noastre. Helbron ner, asasinat de nazişti la Buchenwald în martie 1944, fusese. Io Franţa primul profesor universitarcare a predat chimia fizică. Ştiinţa aceasta de graniţă între două discipline a dat naştere pe urmă la numeroase alt» ştiinţe: electronica, nucleonică, strecotronica1. Helbronner trebuia’s; primească marca medalie de aura Institutului Franklin pentru descoperirile lui cu privire la metalele, coloidale. S-a interesat de asemenea de îi cheficrca gazelor, de aeronautică şi de razele ultraviolete.

În 1934, se consacra fizicii nucleare şi amenajase, cu concursu unor grupuri industriale, un laborator de cercetări în nucleonică unde, pă să în 1940, s-au obţinut rezultate de un interes considerabil. Helbronnc era în plus şi expert pe lângă tribunale în toate afacerile având vreo legă tură cu transmutarea clementelor şi aşa se face că Jacques Bergier am prilejul de a întâlni un număr oarecare de falşi alchimişti, escroci sau Nu minaţi, şi un alchimist veritabil, un adevărat maestro.

— Slercolronica este o ştiinţă noua care studiază transformarea energici în solide. Una din apicaţiile ci este Cranzistorul.

Prietenul meu n-a aflat niciodată numele real al alchimistului şi chiar dacă l-ar şti, s-ar feri sădea prea multe indicii. Omul de care vom vorbi a dispărut demult, fără să lase urme vizibile. A intrat în clandestinitate, tăindân mod voluntar punţilcântre el şi epoca sa. Bergicrcrede numai că era vorba de omul care, sub pseudonimul de Fulcanelli, a scris pe la 1920 două cărţi stranii şi admirabile: *Les Demeures Philosophales* şi *Le Myslire des Caihidrales*. Aceste cărţi au fost editate prin grija lui Eugene Canseliet, care n-a dezvăluit niciodată identitatea autorului1. Ele fac parte cu siguranţă dintre

cele mai importante lucrări despre alchimie. Exprimă o cunoaştere şi o înţelepciune suverane şi ştim multe mari spirite care venerează numele legendar al lui Fulcanelli.

Putea el oare, scrie Eugene Canseliet, odată ajuns în piscul cunoaşterii, să refuze să asculte de poruncile Destinului? Nimeni nu-i profet în ţara sa. Această zicere veche dă, poate, motivul ocult al tulburării pe care o provoacă, în viaţa solitară şi studioasă a filosofului, scânteia revelaţiei. Sub efectul acestei flăcări divine, omul vechi este în întregime consumat. Nume, familie, patrie, toate iluziile, toate greşelile, toate vanităţile cad în ţărână. Şi, precum fenixul poeţilor, din cenuşă o nouă personalitate renaşte. Cel puţin aşa spune tradiţia filosofică.

Maestrul meu ştia. A dispărut când a sunat ceasul fatidic, când semnul fu săvârşit. Cine ar îndrăzni să se sustragă legii? Eu însumi, în ciuda sfâşierii unei despărţiri dureroase, dar inevitabile, dacă astăzi mi s-ar întâmpla fericitul eveniment care l-a constrâns pe maestru să fugă de onorurile lumii, n-aş proceda altfel.

Eugene Canseliet a scris aceste rânduri în 1925. Cel care-i lăsa în grijă editarea lucrărilor sale avea să-şi schimbe înfăţişarea şi sălaşul. În 1937, într-o după-amiază de iunie, Jacques Bergier crezu că arc toate motivele dea socoti că se găsea în prezenţa lui Fulcanelli.

Prietenul meu s-a întâlnit cu misteriosul personaj la cererea lui An-dre Helbronner, în cadrul prozaic al unui laborator de încercări al Societăţii de Gaze din Paris, lată ce-au vorbit ei, cu exactitate:

„DI. André Helbronner, al cărui asistent sunteţi, cred, este în căutarea energici nucleare. Dl. Helbronner a binevoit să mă ţină la curent cu unele rezultate obţinute şi în special cu apariţia radioactivităţii corespunzătoare poloniului, atunci când un filament de bismut este volatilizat de o descărcare electrică în deuteriu la înaltă presiune. Sunteţi foarte aproape de reuşită, ca de altfel încă vreo câţiva savanţi contemporani. Pot să-mi permit să vă pun în gardă? Lucrările cărora vă consacraţi,

dumneavoastră şi colegii dumneavoastră, sunt teribil de primejdioase. Nu nu-Ccicdoua lucrări au fost reeditaude către Omnium l. illerairc. 72. Champs-ţi. l vsces. Paris <şi, ulterior, de Pauverl-Payard – n. (rad.). Prima ediuc datează din 1925. *Vr** de multă vreme epuizată şi curioşii cumpărau rarele exemplare în circulate plătind /. cei de mii de l ranci.

mai pe du nu iea voastră vă pun în pericol. Sunt de temut pentru întreaga omenire. Eliberarea energiei nucleare este mai uşoara decât credeţi. l-ai radioactivitatea artificială produsă poate să otrăvească atmosfera planetei în câţiva ani. În plus, din câteva grame de metal se pot fabrica explozivi atomici şi culca la pământ oraşe întregi. Vă spun foarte direct: alchimiştii ştiau asta de mult timp".

Bergier încercă să-l întrerupă revoltându-se. Alchimiştii şi fizica modernă! Era cât pe ce să devină sarcastic, când amfitrionul îl întrerupse:

„Ştiu ce o să-mi spuneţi, dare lipsit de interes. Alchimiştii nu cunosc structura nucleului, nu cunosc electricitatea, n-aveau niciun mijloc de detecţie. N-au putut opera aşadar nicio transmutare, deci niciodat; n-au putut elibera energia nucleară. N-am să încerc să vă dovedesc cece ce am să vă spun acum, dar vă rog s-o repetaţi Domnului Heibronner: nişte aranjări geometrice de materiale extrem de pure sunt suficiente spre a dezlănţui forţele atomice, fără a fi nevoie să se utilizeze electricitatea or: tehnica vidului. Mă voi mărgini apoi să vă citesc ceva scurt".

Omul luă de pe birou cartea lui Frideric Soddy. *L'i nlerprâiaiion* di *Radium*, o deschise şi citi:

„Cred că au existat în trecut civilizaţii care au cunoscut energia atomului şi pe care o proastă întrebuinţare a acestei energii le-a distrus total".

Pe urmă reluă:

„Vă cer doar să admiteţi că vreo câteva tehnici parţiale au supravieţuit. Vă mai cer să reflectau la faptul că alchimiştii amestecau în cercetările lor preocupări

morale şi religioase. În timp ce fizica modernă’s «născut în secolul al XVIII-lea din amuzamentul câtorva nobili şi al că torva libertini cu dare de mână. Ştiinţă tară conştiinţă… Am crezut că fat bine mai avertizând, pe ici, pe colo, câţiva cercetători, dar nani nicio speranţă de a vedea avertismentul meu dând roade. În rest, n-am nicio nevoie să sper”.

Bergier avea să păstreze în auz pentru totdeauna sunetul acelui gla precis, metalic şi demn.

Îşi permise să pună o întrebare:

„Dacă chiar dumneavoastră sunteţi alchimist, domnule, nu-mi vini să cred că vă petreceţi timpul încercând să fabricaţi aur, ca Dunikovsk sau ca doctorul Miethe. De un an de zile, încerc să mă documentez cu privire la alchimic şi dau lot peste şarlatani sau (este nişte interpretări ce-m par fanteziste. Dumneavoastră, domnule, aţi putea să-mi spuneţi în e constau cercetările dumneavoastră?

— Îmi cereţi să rezum în patru minute patru mii de ani de filosofi şi eforturile mele de-o viaţă. Îmi cereţi pe lângă asta să traduc într-un limbaj clar nişte concepte pentru care limbajul clar nu este făcut. Pot totuşi să vă spun următoarele: ştiu desigur că în ştiinţa oficială progresistă, rolul observatorului devine din ce în ce mai important. Relativitatea, principiul de incertitudine vă arată în ce măsură observatorul intervine astăzi în fenomene. Secretul alchimici este acesta: există un mijloc de a manipula materia şi energia încât să se producă ceea ce oamenii de ştiinţă contemporani ar numi un câmp de forţă. Acest câmp de forţă acţionează asupra observatorului şi-l pune într-o situaţie privilegiată faţă de univers. Din acest punct privilegiat, el are acces la nişte realităţi pe care spaţiul şi timpul, materia şi energia, ni le maschează îndeobşte. Asta numim noi *Opus Magnum*.

— Şi piatra filosofală? Fabricarea clinului?

— Nu sunt decât aplicaţii, cazuri particulare. Esenţialul nu este transmutaţia metalelor, ci aceea a însuşi experimentatorului. E un vechi secret pe care câţiva

oameni pe secol îl regăsesc.

— Şi ce se întâmplă cu ei atunci?

— Poate am să aflu într-o zi”.

Prietenul meu n-avea să-l mai revadă niciodată pe omul acesta care a lăsat o urmă de neşters sub numele de Fulcanelli. Tot ce ştim despre el este că a scăpat cu viaţă din război şi a dispărut complet după Eliberare. Toate încercările de a-l regăsi au eşuat1.

Iată-ne acum într-o dimineaţă de iulie a anului 1945. Încă scheletic şi tras la faţă, Jacques Bergier, îmbrăcat în kaki, estejâc cale de a tăia un seifeu aparatul de sudură. E încă un avatar de-al lui. În ultimii ani, a fost rând pe rând agent secret, terorist şi deportat IX) litic. Seiful se află într-o vilă chipeşă, pe malul lacului Konstanz, unde a fost proprietatea directorului unui mare trust german. Odată tăiat, seiful îşi oferă mistenil: o sticlă conţinând un praf extrem de greu. Pe etichetă scrie: „Uraniu pentru aplicaţii atomice”. Este cea dintâi dovadă formală a existenţei în Germania a unui proiect de construire a bombei atomice suficient de înaintat ca să necesite mari cantităţi de uraniu pur. Goebbels nu exagera prea tare când, din buncărul bombardat, tăcea să circule pe străzile în mină ale Berlinului zvonul că arma secretă era pe punctul de a le exploda în faţă „invadatorilor”. Bergier informă autorităţile aliate despre descoperire. Americanii se arătară sceptici şi declarară orice investigaţie asupra energici nucleare lipsită de interes. Era o viclenie. În realitate, prima lor bombă explodase în secret la Alamogordo, iar o misiune americană condusă de fizicianul Goudsmith se alia, chiar în acel moment. În Germania, în

Opinia celor m: îi învăţaţi şi mai calificaţi este ci acela care s-a ascuns sau încă se nuit disimulează în zilele noastre sub faimosul pseudonim de Fulcanelli este cel mai celebru şi fără îndoială singurul alchimist veritabil (poate şi ultimul) din acest secol în care atomul este terc”. C’laude d’YRC. În revista *tniriation el Science*, *nr*. 44. Paris.

căutarea bateriei atomice construite de profesorul

Heisenberg înaintea căderii Reich-ului.

În Franţa, formal nu se ştia nimic, dar erau unele indicii. Şi îndeosebi acesta, pentru cei avizaţi: americanii cumpărau cu preţuri enorme toate manuscrisele şi documentele alchimice.

Bergier făcu un raport guvernului provizoriu despre realitatea probabilă a cercetărilor asupra explozivilor nucleari atât în Germania, cât şi în Statele Unite. Raportul a fost tara îndoială aruncat la coş, iar prietenul meu îşi păstră flaconul x: care-l agita sub nasul tuturor a, declarând: „Vedeţi asta? Ar fi de-ajuns să freacă un singur neutron prin ea ca Parisul să sară în aer!” Hotărât lucru, micuţul cu accent comic era pornit pe glume şi lumea se minuna că un deportat proaspăt ieşit de la Mauthausen îşi păstrase atâta umor. Dar gluma îşi pierdu brusc toată sarea în dimineaţa Hiroshimci. Telefonul începu să sune neîntrerupt în camera lui Bergier. Diverse autorităţi competente cereau copii ale raportului. Serviciile de informaţii americane îl rugau pe deţinătorol faimoasei sticle să se întâlnească de urgenţă cu un anume maior ce nu voia să-şi spună numele. Alte autorităţi cereau să se îndepărteze de îndată flaconul de aglomeraţia pariziană. Degeaba explică Bergier că în mod sigur flaconul nu conţinea uraniu 235 pur şi că, chiar de-ar fi conţinut, uraniul era neîndoios sub masa critică. Altfel, ar fi explodat demult. I se confiscă jucăria şi nu mai auzi de ca niciodată. Pentru a-l consola, i se trimise un raport al „Direcţiei Generale de Studii şi Cercetări”. Cuprindea tot ce ştia acest organism, emanând de la serviciile secrete franceze, despre energia nucleară. Raportul purta trei ştampile: „Secret”, „Confidenţial”, „A nu se difuza”. Conţinea numai nişte tăieturi din revista *Science et Vie*.

Nu-i mai rămânea, întru satisfacerea curiozităţii, decât să-l întâlnească pe faimosul maior anonim, despre care profesorul Goudsmith a povestit câteva păţanii în cartea sa *Alsos*. Acest misterios ofiţer, înzestrai cu un umor negru, îşi camuflase serviciile într-o organizaţie pentru căutarea mormintelor soldaţilor americani. Era foarte

agitat şi părea mânai din urmă de Washington. Voi mai întâi să ştie tot ceea ce Bergier putuşi afla sau ghici despre proiectele nucleare germane. Dar mai ales era indispensabil pentru salvarea lumii, pentru cauza aliaţilor şi pentru avansarea maiorului să fie de urgenţă găsiţi Eric Edward Dutt şi alchimistu cunoscut sub numele de Fulcanelli.

Dutt, asupra căruia lui Helbronner i se ceruse să investigheze, cre un hindus ce pretindea a fi avut acces la nişte manuscrise foarte vechi Afirma a fi scos din ele anumite metode de transmutaţie a metalelor şi cu ajutonil unei descărcări condensate printr-un conductor din bortiră di tungsten, obţinea urme de aur în produsele rezultate. Efecte analogi aveau să fie obţinute mult mai târziu de nişi, dar utilizându-se puternici acceleratoare de particule.

Bergier n-a putut fi de mare ajutor lumii libere, cauzei aliaţilor şi avansării maiorului. Eric Edward Dutt, colaborator, fusese împuşcat de contraspionajul francez în Africa de Nord. Cât despre Fulcanelli, el dispăruse definitiv.

Cu toate astea, drept mulţumire, maiorul îi uimise lui Bergier, înaintea apariţiei, corecturile raportului Despre *utilizarea militară a energiei atomice* de profesorul H.D. Smyth. Era primul document real în domeniu. Or, în acest text, existau stranii confirmări ale celor spuse de alchimist în iunie 1937.

Bateria atomică, utilaj esenţial pentru construirea bombei, era într-adevăr „o aranjare geometrică de substanţe extrem de pure”. În principiul lui, utilajul cu pricina nu folosea nici electricitatea, nici tehnica vidului. Întocmai cum spusese Fulcanelli. Raportul Smyth făcea de asemenea aluzie la otrăvuri iradiante, la gaze, la praf radioactiv de o toxicitate extremă, ce erau relativ uşor de preparat în mare cantitate. Alchimistul vorbise de o posibilă otrăvire a întregii planete.

Cum oare un cercetător obscur, izolat, mistic, putuse el prevedea sau cunoaşte toate acestea? „De unde-ţi vin toate acestea, suflet omenesc, de unde-ţi vin?”

Răsfoind corecturile raportului, prietenul meu îşi mai amintea şi de acest pasaj din de *Alchimia* de Albert cel Mare:

Dacă ai nenorocul să te acinezi pe lângă prinţi şi regi, ci nu vor înceta să te tot întrebe: Ei, meştere, cum merge piatra filosofală? Când vom vedea în fine ceva ca lumea?" Şi în nerăbdarea lor te vor numi pehlivan şi potlogar şi-ţi vorpricinui tot felul de necazuri. Iar dacă n-ajungi la bun sfârşit, tragi ponoasele mâniei lor. Din contra, dacă izbuteşti, te vor (inc la ei într-o captivitate veşnică şi cu intenţia de a te pune la treabă în profitul lor.

care de aceea dispăruse Fulcanelli, iar alchimiştii din toate timpurile păstraseră taina cu gelozie?

Primul şi ultimul sfat dat de papirusul Harris era: „Puncţi-vă lacăt gurii! Ferecaji-vă limba!"

La mulţi ani după Hiroshima, la 17 ianuarie 1955, Oppenheimer avea să declare: „Într-un sens profund, scutit de orice ridicol ieftin, noi, savanţii, am păcătuit".

Iar cu o mie de ani mai înainte, un alchimist chinez scria:

Ar fi un păcat teribil să le dezvălui soldaţilor taina artei tale. Bagă de seamă! Nici măcar o insectă să nu fie în încăperea unde lucrezi!

IV

Alchimistul modern şi spiritul de cercetare.

— Descrierea a ceea ce face un alchimist în laborator.

— Repetarea indefinită a experienţei.

— Ce aşteaptă el?

— Pregătirea tenebrelor.

— Gazul electronic – Apa dizolvantă.

— Oare piatra filosofală este energie în suspensie?

— Transmutaţia alchimistului însuşi.

— Dincolo de asta începe adevărata metafizică.

Alchimistul modern e un om care citeşte tratatele de fizică nucleară. El este convins că transmutaţii şi fenomene şi mai spectaculoase pot fi obţinute prin simple manipulări şi cu un material de asemenea simplu. La alchimiştii contemporani se regăseşte spiritul cercetătorului izolat.

Conservarea unui atare spirit este preţioasă în zilele noastre, într-adevăr, am ajuns să credem că progresul cunoştinţelor nu mai e posibil fără echipe numeroase, fără un aparataj enorm, iară o finanţare considerabilă. Or, descoperirile fundamentale ca radioactivitatea sau mecanica ondulatoric au fost făcute de nişte oameni izolaţi. America. Ţară a marilorechipe şi a marilor mijloace, îşi trimite astăzi agenţi în lume în căinarea spiritelor originale. Directorul cercetării ştiinţifice americane, doctorul James Killian, a declarat în 1958 că era dăunător să se acorde încredere numai muncii colective şi că trebuia făcut apel la solitarii purtători de idei originale. Rutherford şi-a efectuat lucrările capitale asupra structurii materiei cu cutii de conserve şi capete de sfoară. Jean Perrin şi D-na Curie, înainte de război, îşi trimiteau colaboratorii la talcioc duminica, să caute ceva material. Bineînţeles, laboratoarele cu utilaj puternic sunt necesare, dar ar fi important să se organizeze o cooperare între aceste laboratoare şi echipe şi originalii singuratici. Cu toate astea alchimiştii vor declina invitaţia. Regula lor este secretul. Ambiţia lor este de ordin spiritual. „Este în afară de orice îndoială, scrie René Alleau, că manipulările alchimice slujesc de suport unei asceze interioare”. Dacă alchimia conţine o ştiinţă, acea ştiinţă nu e decât un mijloc de a accede la conştiinţă. Devine de aceea important ca ea să nu se răspândească în afară, unde s-ar preschimba într-un scop.

*

Care este materialul alchimistului? Acela al cercetătorului în chimia minerală de temperaturi înalte: cuptoare, creuzete, cântare, instrumente de măsură, la care s-au adăugat aparatele moderne accesibile de detectare a radiaţiilor nucleare: contorul Geiger, scintilometrul etc.

Acest material poate părea derizoriu. Un fizician ortodox n-ar pute? admite că e posibil să se construiască un catod emiţător de neutroni ci mijloace simple şi puţin costisitoare. Dacă informaţiile noastre sun exacte,

alchimiştii izbutesc să-l construiască. Pe vremea când electronii era considerai a palra stare a materiei, s-au inventat dispozitive extrem de scumpe şi complicate ca să se producă curente electronice. După care, în 1910. Elster şi Gaiţei au arătat că era de-ajuns să încălzim în vid nişte var până se înroşea. Nu ştim totul despre legile materiei. Dacă alchimia este o cunoaştere mai avansată decât a noastră, ea foloseşte mijloace mai simple decât ale noastre.) M

Cunoaştem mai mulţi alchimişti în Franţa şi doi în Statele Unite.

Sunt şi în Anglia, în Germania şi în Italia. EI. Holmyard spune că a întâlnit unul în Maroc. Trei ne-au scris din Praga. Presa sovietică ştiinţifică pare să facă mare caz de alchimie astăzi şi întreprinde cercetări istorice.

Vom încerca acum, pentru prima oară, credem noi, să descriem cu precizie *ce face* un alchimist în laboratorul lui. Nu pretindem să dezvăluim totalitatea metodei alchimice, dar credem că avem despre ea unele opinii de oarecare interes. Nu uităm că scopul ultim al alchimiei este transmutaţia alchimistului însuşi şi că manipulările de substanţe nu sunt decât o înaintare lentă către „eliberarea spiritului". Tocmai despre aceste manipulări încercăm să aducem informaţii noi.

Mai întâi, alchimistul a decriptat vreme de ani de zile vechi texte în care „cititorul trebuie să se aventureze fiără a avea un fir al Ariadnci, aruncat fiind într-un labirint unde totul a fost pregătit conştient şi sistematic spre a-i provoca profanului o inextricabilă confuzie mentală". Răbdarea, umilinţa şi credinţa l-au adus la un anumit nivel de înţelegere a acestor texte. De la acel nivel, el va putea să înceapă cu adevărat experienţa alchimică. Vom descrie experienţa cu pricina, dar ne lipseşte un element. Ştim ce se petrece în laboratorul alchimistului. Nu ştim ce se petrecc în alchimistul însuşi. În sufletul său. E posibil ca totul să fie legat. Se poate ca energia spirituală să joace un rol în manipulările fizice şi chimice ale alchimiei. Este

posibil ca un anumit fel de a dobândi, de a concentra şi de a orienta energia spirituală să fie indispensabil reuşitei „travaliului” alchimic. Nu e sigur, dar. Într-un subiect atât de delicat, n-avem cum să nu lăsăm locul cuvenit spuselor lui Dante: „Văd că în crezi aceste lucruri fiindcă ţi le spun eu, dar nu le ştii temeiul. Încât deşi ele sunt crezute, prin asta nu sunt mai puţin ascunse”.

Alchimistul nostru începe prin a prepara, într-un mojardin agată, un amestec intim din trei constituenţi. Primul, care intră în proporţie de 95%, este un minereu: o pirită arsenioasă, de exemplu, minereu de fier conţinând ca impurităţi în special arsenic şi antimoniu. Al doilea este un metal: fier, plumb, argint sau mercur. Al treilea este un acid de origine organică: acidul tartric sau citric. El va sfărâma cu mâna şi va amesteca aceşti constituenţi vreme de cinci sau şase luni. Apoi. Încălzeşte totul într-un creuzet. Ridică treptat temperatura şi prelungeşte operaţiunea vreo zece zile. Trebuie să-şi ia nişte precauţii. Se degajă gaze toxice: vaporii de mercur şi mai ales hidrogenul arsenios, care a ucis destui alchi mişti chiar de la începutul operaţiunilor.

Dizolvă în fine conţinutul creuzetului cu un acid. Căutând un dizol vani au descoperit alchimiştii din trecut acidul acetic, acidul nilric şi aci dul sulfuric. Această dizolvare trebuie să se efectueze sub o lumină polarizată: fie o slabă lumină solară reflectată într-o oglindă, fie lumina la nii. Se ştie astăzi că lumina polarizată vibrează într-o singură direcţie, în timp ce lumina normală vibrează în toate direcţiile în jurul unei axe.

Apoi evaporează lichidul şi re calci neză solidul. Va repeta aceeaşi: operaţie de mii de ori, vreme de mai mulţi ani. De ce? Nu ştim. Poate în aşteptarea momentului când vor fi reunite cele mai bune condiţii: raze cosmice, magnetism terestru etc. Poate ca să se obţină o „oboseală” a mă lerici în structuri profunde încă ignorate de noi. Alchimistul vorbeşte d „răbdare sacră”, de condensarea lentă a „spiritului universal”. E cu siguranţă altceva în spatele acestui limbaj parareligios.

Felul acesta de a opera repetând indefinit aceeaşi operaţie poate părea demenţial unui chimist modern. El a fost învăţat că o singură metod; experimentală este valabilă: aceea a lui Claude Bernard. Metoda aceeaşi; procedează prin variaţiuni concomitente. Se reproduce de mii de or aceeaşi experienţă, dar variind de fiecare dată unul din factori: proporţiile unui constituent, temperatura, presiunea, catalizatorul etc. Se notează rezultatele obţinute şi se desprind unele din legile care guverneaz; fenomenul. Este o metodă care şi-a dovedit eficacitatea, dar nu e singura Alchimistul îşi repetă manipulările de substanţe fără să varieze nimic până când ceva extraordinarsc produce. El crede, în fond, într-o lege naturală oarecum comparabilă cu „principiul de excluziune" formulat d-fizicianul Pauli, prieten cu Jung. Pentru Pauli, într-un sistem dat (atomu şi moleculele), nu pot exista două particule (electroni, protoni, mezoni în aceeaşi stare. Totul este unic în natură: „Votre ame a nulle autre pa reille..." De aceea se trece brusc, fără niciun intermediu, de la hidrogei la heliu, de la heliu la litiu şi aşa mai departe, cum îi indică fizicianulu nuclear Tabelul periodic al elementelor. Când unui sistem i se adaugă e particulă, această particulă nu poate lua niciuna din stările existente îi interiorul sistemului dat. Ea ia o stare nouă, iar combinaţia cu particulei deja existente creează un sistem nou şi unic.

Pentru alchimist, la fel după cum nu există două suflete asemănătoare, două plante asemănătoare (Pauli ar spune: doi electroni asemănă tori). nu există nici două experienţe asemănătoare. Dacă o experienţi; este repetată de mii de ori, ceva extraordinarsc va produce în cele din urmă. Nu suntem suficient de competenţi ca să-i dăm ori nu dreptate. N mulţumim să observăm că o ştiinţă modernă – ştiinţa radiaţiilor cosmice – a adoptat o metodă comparabilă cu cea a alchimistului. Aceeaşi; ştiinţă studiază fenomenele cauzate de apariţia într-un aparat de detec tare sau pe o placă a unor particule cu o energie formidabilă, venite din stele. Astfel de fenomene nu pot fi

obţinute după dorinţă. Trebuie aşteptat. Câteodată, se înregistrează un fenomen extraordinar. Aşa s-a întâmplat în vara lui 1957, în cursul cercetărilor efectuate în Statele Unite de profesonil Bruno Rossi, când o particulă animată de o energie formidabilă, niciodată înregistrată până atunci şi venită poate dintr-o altă galaxie decât Calea noastră lactee, a impresionat 1.500 de contoare în acelaşi timp, pe o rază de opt kilometri pătraţi, creând pe traiectul ei o enormă jerbă de sfărâmături atomice. Nu e de conceput nicio maşină capabilă să producă o asemenea energie. Niciodată un astfel de eveniment nu mai avusese loc, pe cât îşi amintesc savanţii, şi nu se ştie dacă va mai avea vreodată loc. Alchimistul nostru parc să aştepte un eveniment excepţional, de origine terestră sau cosmică, care să-i influenţeze creuzetul. Poate ar putea să-şi scurteze aşteptarea utilizând nişte mijloace mai active decât focul, de pildă încălzindu-şi creuzetul într-un cuptorcu inducţie prin metoda levitaţiei, sau adăugând în amestec izotopi radioactivi. Ar putea atunci să-şi repete operaţia nu de câteva ori pe săptămână, ci de câteva miliarde de ori pe secundă, înmulţindu-şi astfel şansele de a capta „evenimentul” necesar reuşitei experienţei. Dar alchimistul de astăzi, ca şi cel de ieri, lucrează în secret, sărăcăcios, şi consideră aşteptarea o virtute.

Să ne continuăm descrierea: la capătul mai multor ani de muncă, mereu aceeaşi, zi şi noapte, alchimistul nostru ajunge să socotească prima fază încheiată. Adaugă atunci în amestecul său un oxidant: nitr, it de potasiu, de exemplu. Există în creuzetul lui sulf provenit din pirită şi carbon provenit din acidul organic. Sulf, carbon şi nitrat: în cursul acestei operaţiuni au descoperit vechii alchimişti praful de puşcă.

El va începe din nou să dizolve, apoi să calcineze, fără încetare, luni şi ani la rând, în aşteptarea unui semn. Cu privire la natura acestui semn, lucrările alchimice diferă, dar poate că sunt mai multe fenomene posibile. Semnul se produce în momentul unei disoluţii. Pentru unii alchimişti. e vorba de formarea cristalelor în formă de stea

la suprafaţa băii. Pentru alţii, un strat de oxid apare la suprafaţa băii, apoi se zdrenţuieşte, descoperind metalul luminos în care par să se reflecte, micşorate, când Calea lactee, când constelaţiile.

e dată primit semnul, alchimistul scoate amestecul din creuzet şi-l „lasă să se coacă”, la adăpost de aer şi umezeală, până în prima zi din primăvara următoare. Când îşi va relua operaţiunile, acestea vor tinde la

Aceasta metoda consta în a suspenda în vid amestecul de topit, în afară de orice contact cu vreun perete material, cu ajutorul unui câmp magnetic. Topirea se face cu un curent de înalta frecvenţa. Săptămânalul american *I.iji* a publicat în ianuarie I 958 nişte fotografii foarte frumoase ale unui cuptor de acest gen în acţiune.

„Jacques Bergier decinr3 ca a asistat la acest fenomen.

ceea ce vechile texic numesc „pregătirea tenebrelor”. Cercetări recent de istorie a chimiei au arătat că monahul german Berthold cel Negn (Berthold Schwartz), căruia i se atribuie în mod obişnuit invenţia prafu’ lui de puşcă în Occident, n-a existat niciodată. El este o figură simbolic a acestei „pregătiri a tenebrelor”.

Amestecul este pus într-un recipient transparent din cristal de stan că, închis într-un fel aparte. Avem puţine indicaţii despre acest fel de in chidere zisă închidere a lui Hermes sau ermetică. Travaliul constă de ak înainte la încălzirea recipientului, dozând temperaturile cu o infinită delicateţe, în recipientul închis, amestecul conţine în continuare sulf, car bon şi nitrat. El trebuie adus la un anumit grad de incandescenţă, evitându-se însă explozia. Cazurile de alchimişti arşi grav sau ucişi sunt numeroase. Exploziile care se produc astfel sunt de o violenţă deosebită şi de gajă temperaturi la care, logic, nu ne-am putea aştepta.

Scopul urmărit este obţinerea în recipient a unei „esenţe”, a uni „fluid” pe care alchimiştii îl numesc uneori „aripa corbului”.

Să ne explicăm. Această operaţiune n-are echivalent

în fizica şi chi mia moderne. Cu toate astea, nu e lipsită de analogii. Când se dizolvă! amoniacul lichid un metal precum cuprul, se obţine o coloraţie albastr închis care bate în negru la concentraţiile mari. Acelaşi fenomen se produce dacă se dizolvă în amoniacul lichefiat hidrogen sub presiune să amâne organice, încât să se obţină compusul instabil NHA, care are toate proprietăţile unui metal alcalin şi care, din acest motiv, a fost num „amoniu”. E de crezut că această coloraţie bleu-negru a fluidului obţini de alchimişti, care duce cu gândul la „aripa de corb”, este chiar culoare gazului electronic. Ce este „gazul electronic”? Pentru savanţii modern este ansamblul de electroni liberi care constituie un metal şi-i asigur proprietăţile mecanice, electrice şi termice. El corespunde în terminolc gia de astăzi la ceea ce alchimistul numeşte „sufletul” sau „esenţa” m^3 talelor. Acest „suflet” sau această „esenţă” se degajă în recipientul inchi cnnetic şi cu răbdare încălzii de alchimist.

El încălzeşte, lasă să se răcească, încălzeşte din nou, timp de lui sau ani de zile, observând prin cristalul de stâncă formarea a ceea ce me este numit şi „oul alchimic”: amestecul preschimbat într-un fluid biet negru. Deschide în cele din urmă recipientul pe întuneric, doar la lumin acestui soi de lichid fluorescent. În contact cu aerul, lichidul fluorescct se solidifică şi se separă.

Ar obţine astfel substanţe cu totul noi, necunoscute în natură: având toate proprietăţile elementelor chimice pure, adică inseparabile e mijloacele chimiei.

Unii alchimişti moderni pretind a fi obţinut astfel clemente chimic noi. În cantităţi ponderabile. Fulcanelli ar fi extras dintr-un kilogram d fier douăzeci de grame dintr-un corp cu totul nou, ale cărui proprietă chimice şi fizice nu corespund nici unui clement chimic cunoscut Aceeaşi operaţie ar fi aplicabilă la toate clementele, din care cea mai mare parte ardă două clemente noi de fiecare element tratat.

O atare afirmaţie e de natura a-l şoca pe omul de laborator. Actualmente, teoria nu permite să se prevadă

alte separări ale unui element chimic decât următoarele:

— Molecula unui element poate lua mai multe stări: ortohidroger şi parahidrogen, de exemplu.

— Nucleul unui clement poate lua un anumit număr de stări izoto-pice caracterizate de un număr diferit de neutroni. În litiu 6. nucleul conţine trei neutroni, iar în litiu 7 nucleul conţine patru.

Tehnicile noastre de separarea diverselor stări alotropice ale moleculei şi a diverselor stări izotopice ale nucleului necesită punerea la bătaie a unui material enorm.

Mijloacele alchimistului sunt în comparaţie derizorii şi el ar ajunge nu la o schimbare de stare a materiei, ci la crearea unei materii noi sau cel puţin la o descompunere şi o recompunere diferită a materiei. Tot ce ştim noi despre atom şi nucleu este bazat pe modelul „saturnian" al lui Nagasaka şi Rutherford: nucleul şi inelul său de electroni. Este cu putinţă ca în viitor o altă teorie să ne ducă la realizarea unor schimbări ale stărilor şi la separări ale unor elemente chimice de neconceput în momentul de fată.

Aşadar, alchimistul nostru şi-a deschis recipientul din cristal de stâncă şi a obţinut, prin răcirea lichidului fluorescent în contact cu aerul, unul sau mai multe elemente noi. Rămân nişte scorii. Aceste scorii, leva spăla luni de zile cu apă tridistilată. Apoi va păstra apa la adăpost de lumină şi de variaţiile de temperatură. Apa aceasta ar avea proprietăţi chimice şi medicale extraordinare. Este dizolvantul universal şi elixirul de viaţă lungă din tradiţie, elixirul lui Faust.

Aici, tradiţia alchimică pare în armonie cu ştiinţa de avangardă, într-adevăr, pentru ştiinţa ultramodernă, apa este un amestec extrem de complex şi reactiv. Cercetătorii preocupaţi de chestiunea oligo-clementelor şi în special doctorul Jacques M6 nbtrier, au constatat că, practic, toate metalele sunt solubile în apă în prezenţa anumitor catalizatori ca glucoza şi sub anumite variaţii de temperatură. Apa ar mai forma în plus

Profesorul Ralph Milnc Karloy, senator de Slalele

lunile şi profesor de fizică modern;! la Şcoala în Hilară de la West Point, a Atras atenţia asupra faptului că unii biologi cred că îmbătrânirea este datorată acumulării de apă grea în organism. Elixirul de viaţă lungă al alchimiştilor ar fi osubstanţă care elimină selectiv apa grea. Astfel de substanţe există în vaporii de apă. Oc ce n-ar exista şi în apa lichidă tratată într-un anumit lei? Dar o descoperire atât de importantă ar putea fi oare propagată tară pericol? \lr. Farle. v Imaginează o societate secretă de nemuritori sau aproape nemuritori, existând de veacuri şi reproducându-se prin cooptare. O atare soc ici ale, care nu s-ar amesteca în politică şi n-ar interveni nicicum în treburile oamenilor, ar avea toate şansele să treacă neobservată:

şi veritabili compuşi chimici, hidra şi, cu gaze inerte precum heliu sau ai gen. Dacă s-ar şti care constituent al apei este răspunzător de formare hidraţilor la contactul cu un gaz inert, ar fi posibil să se stimuleze putere solventă a apei şi astfel să se obţină un adevărat dizolvant universa

Foarte serioasa revistă roşească *Ştiinţă* şi *Forţă* scria în numărul II di 1957 că se va ajunge poate într-o zi la acest rezultat bombardându-scap

(cu radiaţii nucleare şi că dizolvantul universal al alchimiştilorva fi o realitate înainte de sfârşitul secolului. Şi revista prevedea un anumit nu mă de aplicaţii, imagina străpungerea de tuneluri cu ajutorul unui jet de ap activată.

Alchimistul nostru se află deci acum în posesia unui număr de cor puri simple necunoscute în natură şi a câtorva flacoane dintr-o apă alchi mică susceptibilă de a-i prelungi considerabil viaţa, prin întinerirea ţesuturilor. Va încerca acum să recombine clementele simple pe care le –, obţinut. Le amestecă în mojar şi le topeşte la temperaturi joase, în prezenţa unor catalizatori asupra cărora textele sunt foarte vagi. Cu cât se înaintează în studiul manipulărilor alchimice, cu atât sunt textele m: anevoie de decriptat. Munca asta îi va mai lua vreo câţiva ani.

Ar obţine astfel, ni se spune, nişte substanţe absolut

asemănător cu metalele cunoscute şi îndeosebi cu metalele bune conducătoare d căldură şi electricitate. Acestea ar fi cuprul alchimic, argintul alchimic aurul alchimic. Testele clasice şi spectroscopia n-ar permite sesizare noutăţii acestor substanţe şi totuşi ele ar avea proprietăţi noi, diferite d cele ale metalelor cunoscute, şi surprinzătoare.

Dacă informaţiile noastre sunt exacte, cuprul alchimic, aparent asemănător cu cel cunoscut şi totuşi foarte diferit de el, ar avea o rezistent electrică infinit de slabă, comparabilă cu aceea a superconductorilor p care fizicianul îi obţine în preajma lui zero absolut. Un astfel de cupn de-ar putea fi utilizat, ar da peste cap electrochimia.

Alte substanţe născute din manipularea alchimică ar fi şi mai sui prinzătoare. Una dintre ele ar fi solubilă în sticlă, la temperatură joasă; înaintea topirii acesteia. Atingând sticla uşor muiată, substanţa s-ar dispersa în interiorul ei, dându-i o culoare rubinie, cu o fluorescentă movî întuneric. Praful obţinut din sfărâmarea acestei sticle modificate în mo jarul de agată este numit în textele alchimice „praf de proiecţie” sau „pia tră filosofală”. „Întru aceasta, scrie Bernard, conte de la Marche Trovi sanc. În tratatul său filosofic, este desăvârşită această preţioasă Piatră mai presus de orice piatră preţioasă, care este o comoară nesfârşită într gloria Domnului ce trăieşte şi domneşte veşnic”.

Se cunosc legendele minunate legate de această piatră sau „prald proiecţie”, care ar fi în stare să asigure transmutaţii ale metalelor în cantităţi ponderabile. Ea ar transforma în special anumite metale vulgare! aur, argint sau platină, dar n-ar fi vorba aici decât de unul din aspectel puterii ei. Ea ar fi un fel de rezervor de energic nucleară în suspensie, manevrabilă după dorinţă.

Vom reveni imediat asupra întrebărilor pe care i le suscită omului modern luminat manipulările alchimistului, dar să ne oprim deocamdată acolo undeseopreseşi textele alchimice înseşi. Iată „Opus Magnum” săvârşit, în alchimistul însuşi se produce o transformare evocată de texte, dar pe care suntem incapabili de-a o descrie,

neavând în privinţa ei decât nişte slabe intuiţii analogice. Transformarea aceasta ar fi ca o promisiune, făcută printr-o fiinţă privilegiată, a ceea ce aşteaptă omenirea la capătul contactului ei inteligent cu pământul şi elementele sale: fuziu-nca-i în Spirit, concentrarea într-un punct spiritual fix şi legătura cu alte focare de conştiinţă de prin spaţiile cosmice. Treptat, sau într-o bruscă străfulgerare, alchimistul, spune tradiţia, descoperă sensul îndelungatei sale trude. Tainele energici şi materiei îi sunt dezvăluite şi în acelaşi timp îi devin vizibile infinitele perspective ale Vieţii. El posedă cheia mecanicii universului. El însuşi stabileşte noi relaţii între propriu-i spirit de-a-cum *însufleţit* şi spiritul universal în etern progres de concentrare. Anumite radiaţii ale prafului de proiecţie să fie oare cauza transmutaţiei fiinţei fizice?

Manipularea focului şi a anumitor substanţe pemiitedeci nu numai transmutarea elementelor, ci şi transformarea experimentatorului însuşi. Acesta, sub influenţa forţelor emise de creuzet (adică a radiaţiilor emise de nucleele ce suferă schimbări de structură), intră într-o altă stare. În el se operează mutaţii. Viaţa i se prelungeşte, inteligenţa şi percepţiile-i ating un nivel superior. Existenţa unor asemenea „mutanţi” este unul din temeiurile tradiţiei rozicruciene. Alchimistul trece la o altă stare a fiinţei. Se află aburcal la un alt etaj al conştiinţei. Doar pe el se descoperă treaz, iar toţi ceilalţi oameni, i se pare, încă dorm. El scapă condiţiei umane obişnuite, precum Mallory dispare pe Everest, după ce-şi avusese clipa sa de adevăr.

Piatra filosofală reprezintă astfel prima treaptă ce-l poate ajuta pe om să se ridice la Absolut. Dincolo de asta, începe misterul. Dincoace, nu există mister, nici esoterism, nici alte umbre decât cele proiectate de dorinţele noastre şi mai ales de orgoliul nostru. Dar, cum e mai uşor să ne satisfacem cu idei şi cuvinte decât să facem ceva cu mâinile, cu durerea şi cu oboseala noastră, în tăcere şi în singurătate, tot aşa este mai comod să căutăm în gândirea zisă „pură” un refugiu, decât să ne luptăm corp la corp cu

greutatea şi cu tenebrele materiei. Alchimia le interzice discipolilor ei orice evaziune de acest gen. Ea îi lasă faţă în faţă cu marea enigmă… Ea doar ne încredinţează că dacă vom lupta până la capăt ca să ne debarasăm de ignoranţă, adevărul însuşi va lupta pentru noi şi va învinge în cele din urmă totul. Atunci va începe poate ADEVĂRATA metafizică.1

Reno AJIMUI pref: i.1 l: i lucr, irc: i lui l. e Brelon. *t*. ce *etc*/*s de la Philosophic spagyrigtie*. Ed. Caractere», Paris.

V

E timp pentru toate.

— Şi e chiar un timp menit împreunării timpurilor.

Vechile texte alchimice ne asigură că în Saturn se găsesc chei materiei. Printr-o ciudată coincidenţă, tot ce se ştie astăzi în I zică nucleară se sprijină pe o definiţie a atomului „saturnian”. Atomul! îi, după definiţia lui Nagasoka şi Rutherford, „omasă centrală exercit în o atracţie, înconjurată de inele de electroni învârtindu-se în jurul ei”.

Aceasta este concepţia „satumiană” a atomului admisă de toţi’s; vanţii din lume, nu ca un adevăr absolut, ci ca ipoteza de lucru cea m: eficace. E posibil ca ea să apară fizicienilor viitorului ca o naivitate. Te< na cuantelor şi mecanica ondulatorie se aplică la comportamentul elee tronilor. Nicio teorie şi nicio mecanică nu dau seama cu exactitate e legile care regizează nucleul. Se imaginează că ci este alcătuit din pre toni şi neutroni şi asta-i tot. Nu se cunoaşte nimic precis despre forţe nucleare. Ele nu sunt nici electrice, nici magnetice, nici de natură grav taţională. Ultima ipoteză reţinută leagă aceste forţe de nişte particule în termediareântre neutroni şi protoni, numite mezoni. Asta nu satisface de cât aşteptarea a ceva nou. Peste doi sau peste zece ani, ipotezele o va apuca Rră îndoială în alte direcţii. Trebuie totuşi remarcat că ne află: într-o epocă în care savanţii n-au nici suficient timp şi mei dreptul depli de a face fizică nucleară. Toate eforturile şi tot materialul disponibil sui concentrate asupra fabricării

explozivilor şi a producerii de energie. Ce: cetarea fundamentală a fost lăsată în planul al doilea. Urgenţa este să: scoată cât mai mult din ceea ce deja se ştie. A putea contează mai nu decât a şti. Acestui apetit de putere parsă i se fi sustras cu grijă alchimist întotdeauna.

În ce situaţie ne aflăm acum? Contactul cu neutronii face radioat tive toate elementele. Exploziile nucleare experimentale otrăvesc atme sfera planetei. Această otrăvire care progresează geometric va spori *di* menţial numărul copiilor născuţi morţi, al cazurilor de cancer, de leuci mie, va distruge plantele, va tulbura clima, va produce monştri, ne v sparge nervii, ne va sufoca. Guvernele, fie ele totalitare, fie democratic-nu vor renunţa. Nu vor renunţa din două motive. Primul este că opin populară nu poate sesiza chestiunea. Opinia populară nu e la nivelul e conştiinţă planetară necesar pentru a reacţiona. Al doilea motiv este e nu există vreun guvern propriu-zis, ci nişte societăţi anonime cu capit; uman, având ca sarcină nu să facă istoria, ci să exprime diversele aspect ale fatalităţii istorice.

Or. Dacă credem în fatalitatea istorică, credem că nu este ea însă: decât o fomii a destinului spiritual al omenirii şi că acest destin est Inimos. Nu credem deci că omenirea va pieri, chiar de-ar trebui să sufere o mie de morţi, ci că, din durerile-i imense şi înfricoşătoare, ea se va naşte – sau va renaşte – la bucuria de a se simţi „în marş”.

Oare fizica nucleară, orientată spre putere, va „risipi capitalul genetic al umanităţii”, cum spune Jean Rostand? Da, poate, în câţiva ani. Dar nu ne putem imagina ştiinţa devenind incapabilă să deznoade nodul gordian pe care şi l-a făcut singură.

Metodele de transmutaţie actualmente cunoscute nu permit jugularea energiei şi a radioactivităţii. Sunt transmutaţii extrem de limitate, cu efecte nocive care sunt nelimitate. Dacă alchimiştii au dreptate, există, nişte mijloace simple, economice şi neprimejdioase, de a produce transmutaţii masive. Asemenea mijloace trebuie să treacă printr-o „dizolvare” a materiei şi prin

reconstrucţia ei într-o stare diferită de starea iniţială. Niciun dat al fizicii actuale nu ne permite să credem în aşa ceva. Este totuşi ceea ce afirmă alchimiştii de milenii. Or, ignoranţa noastră fată de natura forţelor nucleare şi de structura nucleului ne obligă să nu vorbim de imposibilităţi radicale. Dacă transmutaţia alchimică există, înseamnă că nucleul are nişte proprietăţi pe care nu le cunoaştem. Miza este destul de importantă ca să se încerce un studiu cu adevărat serios al literaturii alchimice. Dacă studiul nu va duce la observarea unor fapte irefutabile, există măcar o şansă ca el să sugereze idei noi. Şi tocmai ideile lipsesc cel mai mult în stadiul prezent al fizicii nucleare, supusă apetitului de putere şi aţipită sub enormitatea materialului.

Începem să întrezărim structuri infinit de complicate în interiorul protonului şi neutronului şi faptul că legile zise „fundamentale", ca de pildă principiul de ilaritate, nu se aplică la nucleu. Începem să vorbim de o „antimaterie", de coexistenţa posibilă a mai multor universuri în sânul universului nostru vizibil, încât totul este posibil în viitor şi îndeosebi revanşa alchimiei. Ar fi frumos şi conform ţinutei nobile a limbajului alchimic ca mântuirea noastră să se petreacă prin intermediul filosofiei spagiriec. E timp pentru toate şi e chiar un timp menit împreunării timpurilor.

Civilizaţiile dispărute

I

În care autorii îi fac portretul extravagantului şi minunatului domn Fort – Incendiul sanatoriului coincidenţelor exagerate.

— DL Fort pradă cunoaşterii universale.

— Patruzeci de mii de note despre furtunile de albăstrele, ploile de broaşte şi aversele de sânge.

— Cartea blestemaţilor.

— Un anume profesor Kreyssler.

— Elogiul şi ilustrarea intermediarismului.

— Ermitul din Bronx sau un Rabelais cosmic – în care autorii vizitează catedrala

Saint-Ailleurs.

— Poftă bună, domnule Fort!

A fost odată la New York, în anul 1910, într-un mic apartament!” Yburghez din Bronx, un individ nici tânărnici bătrân, care semăna cu o focă timidă. Numele lui era Charles Hoy Fort. Avea nişte labe rotunde şi grase, burtă şi şolduri, era fără gât, cu un craniu mare pe jumătate jumulit, cu un nas larg, asiat, ochelari de fier şi mustăţile lui Gurdjieff. S-ar mai fi zis că semăna cu un profesormenşevic. Nu ieşea din casă defel, decât ca să se ducă la Biblioteca municipală, unde răsfoia mari cantităţi de ziare, reviste şi anale din toate statele şi din toate epocile. În jurul biroului său prevăzut cu un capac cilindric se îngrămădeau cutii goale de pantofi şi teancuri de periodice: *The American Al-manach* din 1883, *The London Times* din anii 1880 – 1893, *The Annual Record of Science*, douăzeci de ani de *Philosophical Magazine*, *Les Armates de la Sociâtă Entomologique de France*, *The Monthly Weather Review*, *The Observatory*, *The Meteorological Journal* etc. Purta un cozoroc verde şi când nevastă-sa aprindea reşoul pentru masă, se ducea în bucătărie să vadă dacă nu cumva avea să dea foc la casă. Era singurul lucru care o enerva pe D-na Fort, născută Anna Filan, cu care se căsătorise datorită perfectei ei absenţe de curiozitate intelectuală, pe care o iubea şi care-l iubea duios.

Până la vârsta de treizeci şi patro de ani, Charles Fort, copilul unor băcani din Albany, o dusese de pe azi pe mâine datorită unui mediocru talent de ziarist şi unei anumite îndemânări în îmbălsămarea fluturilor. Odată părinţii săi morţi şi băcănia vândută, îşi aranjase o rentă minusculă ce-i îngăduia în sfârşit să se consacre exclusiv pasiunii lui: acumularea de note despre evenimente neverosimile şi totuşi întâmplate.

O ploaie roşie la Blankenberghe, pe 2 noiembrie 1819, ploaie de noroi în Tasmania, pe 14 noiembrie 1902. Fulgi de nea cât farfuriile la Nashville, pe 24 ianuarie 1891. Ploaie de broaşte la Birmingham, pe 30 iunie 1892.

Aeroliti. Sfere de foc. Urme ale unui animal fabulos în Devonshire. Discuri zburătoare. Urme de ventuze în munţi. Maşinării pe cer. Capricii ale cometelor. Dispariţii stranii. Cataclisme inexplicabile. Inscripţii pe meteoriţi. Zăpadă neagră. O lună sau mai multe albastre. Sori verzi. Averse de sânge.

Strânse astfel douăzeci şi cinci de mii de note, rânduite în cutii de carton. Fapte menplonate şi imediat căzute în groapa indiferenţei. Totuşi fapte. Formau pentru el „sanatoriul coincidenţelor exagerate”. Fapte despre care nu se vorbea. Auzea înălţându-se din fişiere „un adevărat strigăt al tăcerii”. Îl apucase un soi de tandreţe pentru acele realităţi ciudate, alungate din domeniul cunoaşterii, cărora le dăduse azil în bietul lui birou din Bronx şi pe care le alinta fâşându-le. „Târfuliţe, pitici, cocoşaţi şi lotuşi defilarea lor pe la mine va avea soliditatea impresionantă a lucrurilor care trec şi trec şi nu mai contenesc să treacă”.

Când obosea să mai ţină socoteala procesiunii de date pe care Ştiinţa a socotit cu calc să le excludă (un iccberg zburător se prăbuşeşte fărâme asupra oraşului Rouen, la 5 iulie 1835. Corăbii ale călătorilor celeşti. Fiinţe înaripate la 8.000 de metri pe cerul oraşului Palermo, la 30 noiembrie 1880. Roţi luminoase în mare. Ploi de sulf, de came. Resturi de giganţi în Scoţia. Sicrie de mici fiinţe venite de aiurea pe stâncile de la Edinburgh)... când obosea, îşi odihnea mintea jucând singur interminabile partide de super-şah, pe o tablă inventată de ei ce avea I 600 de pătrăţele.

Apoi. Într-o zi, Charles Hoy Fort îşi dădu seama că această trudă formidabilă nu însemna nimic. Inutilizabilă. Îndoielnică. O simplă ocupaţie de maniac. Întrevăzu că nu făcuse decât să bată pasul pe loc în pragul a ceea ce căuta în chip obscur, că nu făcuse nimic din ce trebuia cu adevărat să facă. Nu era o cercetare, ci caricatura ei. Şi el, care se temea atâta de incendii, aruncă fişele şi cutiile pe foc.

Îşi descoperise adevărata natură. Acest maniacal realităţilor aparte era un fanatic al ideilor generale. Ce

începuse el oare să facă, de-a lungul acestor ani pe jumătate pierduţi? Cocoloşit în fundul grotei sale cu fluturi şi hârţoage, el atacase de fapt una din marile puteri ale veacului: certitudinea pe care o au oamenii civilizaţi de a şti totul despre Universul în care trăiesc. Şi de ce oare se ascunsese Dl. Charles Hoy Fort, de parcă-i era ruşine? Fiindcă cea mai mică aluzie la faptul că ar putea exista în Univers imense domenii de Necunoscut îi tulbură pe oameni în mod neplăcut. Charles Hoy Fort se comportase până la urmă ca un ero-toman: să ne ţinem viciile secrete, ca societatea să nu fie apucată de furie aflând că lasă nedefrişată cea mai mare parte a ogoarelor sexualităţii. Acum trebuia trecut de la manie la profeţie, de la delectaţia solitară la declaraţia de principii. Trebuia de aici înainte întreprinsa o operă veritabilă, adică revoluţionară.

Cunoaşterea ştiinţifică nu este obiectivă. Ea este, ca şi civilizaţia, o conjuraţie. Se resping o mulţime de lapte fiindcă ele ar deranja raţionamentele stabilite. Trăim sub un regim de inchiziţie în care arma cea mai frecvent folosită împotriva realităţii neconforme este dispreţul însoţit de râsete. Ce este cunoaşterea, în aceste condiţii? „în topografia inteligenţei, spune Fort. s-ar putea defini cunoaşterea ca o ignoranţă înconjurată de râsete”. Va trebui deci reclamată o adăugire la libertăţile garantate de Constituţie: libertatea de a pune la îndoială ştiinţa. Libertatea de a pune la îndoială evoluţia (şi dacă opera lui Darwin ar fi o ficţiune?). rotaţia Pământului, existenţa unei viteze a luminii, a gravitaţiei etc. Totul, minus faptele. Fapte netriate, ci aşa cum se prezintă ele, nobile sau nu, corcite sau pure, cu cortegiile de bizarerii şi concomitentele lor neaşteptate. Nimic din real nu trebuie respins: o ştiinţă viitoare va descoperi relaţii necunoscute între fapte care nouă ni se par tară legătură. Ştiinţa are nevoie să fie scuturată de un spirit bulimic deşi incredul, proaspăt, sălbatic. Lumea are nevoie de o enciclopedic a faptelor excluse, a realităţilor blestemate… Mi-o teamă cava trebui să punem la dispoziţia civilizaţiei noastre huni noi în care broaştele albe vor avea drept de viaţă”.

În opt ani, foca timidă din Bronx se puse să înveţe toate artele şi toate ştiinţele – născocind încă vreo câteva de capul lui. Apucat de un delir enciclopedic, se înverşunează în această muncă uriaşă constând mai puţin în a învăţa cât în a conştientiza totalitatea lumii vii… Mă minunam că oricine se poate mulţumi să fie romancier, croitor, industriaş sau măturător de stradă”. Principii, formule, legi, fenomene fură digerate la Biblioteca municipală din New York, la British Museum, ca şi datorită unei enorme corespondenţe cu cele mai mari biblioteci şi librării din lume. Patruzeci de mii de note, repartizate într-o mie trei sute de secţiuni, scrise cu creionul pe cartoane minuscule. Într-un limbaj stenografie inventat de el. Deasupra acestei întreprinderi nebuneşti străluceşte danii de a considera fiecare subiect din punctul de vedere al unei inteligenţe superioare ce tocmai a aflat de existenţa lui:

Astronomia.

Un paznic de noapte supraveghează câteva becuri roşii pe o stradă barată, în cartier sunt becuri cu gaz, felinare şi ferestre luminate. Se scapără chibrituri, se aprind focuri, un incendiu a izbucnit, sunt firme cu neon şi faruri de automobile. Har paznicul de noapte se ţine de micul lui sistem…

În acelaşi timp. Îşi reia cercetările asupra faptelor excluse, dar sistematic şi străduindu-se să-l verifice pe fiecare din ele şi din alte surse.

Îşi supune întreprinderea unui plan acoperind astronomia, sociologia, psihologia, morfologia, chimia, magnetismul. Nu mai colecţionează:

Încearcă să obţină desenul rozei vânturilor exterioare, să fabrice busola pentru navigaţia pe oceanele de cealaltă parte, să reconstituie mozaicul lumilor ascunse îndărătul acestei lumi. Are nevoie de fiecare frunză care freamătă în copacul imens al fantasticului: urlete străbat cerni oraşului Neapole la 22 noiembrie 1S_2I; peşti cad din nori peste Singapore în 1861; în departamentul Indrc-ct-Loire, la un 10 aprilie, o câtă ractă de frunze moarte; odată

cu trăsnetele, securi de piatră cad peste

Sumatra; căderi de materie vie; nişte Tamerlani din spaţiu comit ră piri; epave din lumile vagabonde circulă pe deasupra noastră sunt inteligent şi astfel contrastez puternic cu ortodocşii. Cum nu am dispreţul aristocratic al unui conservator new-yorkez sau al unui vrăjitor eschimos, trebuie să mă sforţez să concep alte lumi…”

Pe D-na Fort n-o interesează absolut deloc toate astea. E chiar atât de indiferentă, că nu vede extravaganţa. El nu vorbeşte de lucrările sale decât unor rari prieteni aiuriţi. Nu ţine să-i vadă. Le scrie din când în când. „Am impresia că mă dedau la un nou viciu recomandat amatorilor de păcate inedite. La început, uncie din datele mele erau atât de înfricoşătoare sau de ridicole. Încât puteau fi detestate sau dispreţuite la lectură. Acum e mai bine; s-a făcut puţin loc pentru milă”.

Ochii îi obosesc. Va orbi. Se opreşte şi meditează vreo câteva luni, hrănindu-se numai cu pâine neagră şi brânză. Odată vederea-i redevenită limpede, se pune să-şi expună viziunea personală despre univers, antidogmatică, şi să deschidă înţelegerea celorlalţi cu mult umor. „Câteodată, mă surprindeam pe mine însumi negândind ceea ce preferam să cred”. Pe măsură ce progresase în studiul diverselor ştiinţe, progresase şi în a le descoperi insuficienţele. Trebuie demolate de la bază: spiritul lor nu e bun. Totul trebuie luat de la început, reintroducând faptele excluse despre care strânsese o documentaţie ciclopică. Mai întâi reintroduse. Apoi explicate, pe cât posibil. „Nu cred că-mi fac un idol din absurd. Cred că la primele tatonări nu se poate şti ce va fi ulterior acceptabil. Dacă vreunul din pionierii zoologici (care trebuie relacută) ar auzi de păsări care cresc în pomi, ar trebui să semnaleze că a auzit de păsări care cresc în pomi. După aceea ar trebui să se ocupe, dar numai după aceea, de-a trece prin ciur datele fenomenului”.

Să semnalăm, să semnalăm, vom descoperi într-o bună zi că ceva ne face semn.

Trebuie revăzute structurile înseşi ale cunoaşterii.

Charles Hoy Fort simte cum freamătă în el o groază de teorii, mânate toate de îngerul

Bizarului. El vede Ştiinţa ca pe un foarte civilizat automobil lansat pe o autostrada. Dar de fiecare parte a acestei minunate piste de bitum şi neon se întinde un ţinut sălbatic, plin de minuni şi de taine. Stop! Cercetaţi ţinutul şi în lărgime! Abateţi-vă din drum! Schimbaţi direcţia! Trebuie deci să ne scălâmbăim cu gesturi largi, dezordonate, ca atunci când vrem să oprim o maşină. Nu contează că părem groteşti: e urgent. Charles Hoy Fort, ermit din Bronx, socoteşte că arc de facul cât mai rapid şi mai răsunător uncie „maimuţăreli" absolut necesare.

Convins de importanţa misiunii lui şi eliberat de documentaţia strânsă, se pune să adune în trei sute de pagini cele mai mari bombe ale sale. „Consumaţi-mi trunchiul de scquoia, răsfoiţi-mi paginile de faleze calcaroase. Înmulţiţi-mă cu o mie şi înlocuiţi-mi frivola lipsă de modestie cu o megalomanie titanică şi doar atunci voi putea scrie cu amploarea pe care o reclamă subiectul meu".

Îşi scrie prima lucrare. *Canea blestemaţilor*. În care, spune el, se propun „unele experienţe în materie de structură a cunoaşterii". Cartea a apărut la New York în 1919. A produs o revoluţie în mediile intelectuale, înaintea primelor manifestări dadaiste şi suprarealiste, Charles Fort introducea în Ştiinţă ceea ce Tzara, Breton şi discipolii lor aveau să introducă în arte şi literatură: refuzul strident de a juca un joc în care toată lumea trişează, afirmaţia furioasă „că există şi altceva". Un efort enorm, poate nu pentru a gândi realul în totalitatea lui, ci pentru a-l împiedica să fie gândii într-un mod fals coerent. O ruptură esenţială. „Sunt un tăun care hărţuieşte pielea cunoaşterii, nelăsând-o să adoarmă".

Cartea blestemaţilor? „O creangă de aur pentru ticniţi", declară John Winterich. „Una dintre monstruozităţile literaturii", a scris Ed-mund Pearson. Pentru Ben Hecht, „Charles Fort este apostolul excepţiei şi preotul mistificator al improbabilului". Martin Gardner, cu

toate astea, recunoaşte că „sarcasmele sale sunt în armonie cu cele mai valabile critici ale lui Einstein şi Russell”. John W. Campbell ne încredinţează „că există în această operă germenii acel puţin şase noi ştiinţe”. „A-l citi pe Charles Fort. Înseamnă a călări o cometă”, mărturiseşte Maynard Shipicy, iar Theodore Dreiser vede în el „cea mai mare figură literară de după Edgar Poc”.

Abia în 1955 *Cartea blestemaţilor* a fost publicată în Franţa. Îngrijită de mine într-un fel nu prea inspirat. În ciuda unei excelente traduceri şi prezentări de Robert Benayoun şi a unui mesaj de la Tifâany

Kd. des l>cu Rives. Paris. În colecţiu „I.umicrc interdile”. condusa de I „uiPauwcis. După *c’unea bteslemafilor*. Ford a mai publicau în 1923. *PSmânturi noi*. După moartea sa, nu apărui/. o... în 193 I. şi *Talt itlejălbatice*. În 1932. Aceste opere se bucura de o anumit? t celebri tale în America, în Anglia şi în Australia. Împrumut multe date din studiul lui Robert Benayoun.

Thayer, care prezidează în Statele Unite Societatea Prietenilor lui Charles Fort, această lucrare extraordinară trecu aproape neobservată. Ne-am consolat, Bergier şi cu mine, de ghinionul unuia dintre cei mai iubiţi maeştri ai noştri. Închipuindu-l pe el însuşi, pe fundul super-mării Sargasclor celeste unde se află fără îndoială, gustând această zarvă a tăcerii care urcă înspre el din tara lui Descartes.

Fostul nostru îmbălsămător de fluturi avea oroare de lot ce e fixat, clasat, definii. Ştiinţa izolează fenomenele şi lucrurile ca să le observe. (Marca idee a lui Charles Fon este că nimic mi poate fi izolai Orice lui clârizolă Tânmează să mâi existeţuii iiuiure pompează o micsandră: e un fluture plus suc de micsandră; e o micsandră minus pofta unui fluture. Orice definiţie a unui lucra în sine este un atentat împotriva realităţii. „La triburile zise sălbatice, cei săraci cu duhul sunt înconjuraţi cu o grijă respectuoasă. O definiţie a unui lucra în termenii lui însuşi este în general recunoscută ca semn al slăbiciunii de spirit. Toţi savanţii purced la lucru cu acest gen de definiţie şi, la triburile

noastre, savanţii sunt înconjuraţi cu o grijă respectuoasă".

Acesta este Charles Hoy Forl, amalor de insolit, scrib al miracolelor, angajai într-o formidabilă reflecţie asupra reflecţiei. Căci el atacă însăşi structura mentală a omului civilizat. Nu mai e deloc de acord cu motorul în doi timpi ce alimentează raţionamentul modern. Doi timpi: da şi nu, pozitiv şi negativ. Cunoaşterea şi inteligenţa modernă se bazează pe această funcţionare binară: adevărat, fals, deschis, închis; viu, mort, lichid, solid etc. Ceea ce reclamă Forl împotriva lui Descartes este un punct de vedere asupra generalului de la care plecând, particularul ar putea fi definit în relaţiile-i cu el, iar fiecare lucru ar fi perceput ca intermediar al altui lucru. Ce reclamă el este o nouă structură menta

— Tiffany Thayer declam în principal: „Calită} fic lui Charles Fort au sedus un Rrup de scriitori americani care au decis să urmeze, în onoarea lui, atacul pe care-l lansase împotriva preoţilor atotputernici ai noului zeu; Ştiinţa, şi împotriva tuturor formelor de dogma. În acest scop a fost întemeiaţi Societatea Charles *Von** la 26 ianuarie 193 I *

Printre fondatori se aflau Theodore Dreiser, Rooth Tarkiii Rton. Ben llcctit, Itarry I.con Wil* son. Johnlovvper Povvys. Alexunder Woollcolt, Burton Rascoe, Aaronăussinan şi subsemnatul secretar Tiffany Thayer.

Charles Fort a murit în 1932, în ajunul publicării celei de-a patra sale cărţi. *Taiente sălbatice** Nenumăratele note pe care le strânsese din bibliotecile din toată lumea, prin intermediul unei corespondenţe internalionale, au fost lisate moştenire Societăţii Charles Fort: ele constituie astăzi nucleul arhivelorsociclăţii, care sporesc din zi în zi datorită contribuţiei membrilor din patruzeci şi nouă de ţări, Gira a mai socoti Statele Unite, Alaska şi insulele llawai.

Societatea publică o revistă trimestrială. *Doubi (îndoiala)*. Revista este în plus un fel de teren de compensare pentru toate faptele „blestemate", adică acelea pe care şlunfa ortodoxă nu poate sau nu vrea să le asimileze: de exemplu, farfuriile zburătoare. Într-adevăr,

informaţiile şi statisticile pe care le posedă societatea cu privire la acest subiect constituie ansamblul cel mai vechi, cel mai întins şi cel mai complet cu putinţă.

Kevisla *Doubi* publică de asemenea notele lui Fort”.

ta, capabila de a percepe ca reale stările intermediare dintre da şi nu, pozitiv şi negativ. Adică un raţionament depăşind binarul. Un al treilea ochi al inteligenţei, oarecum. Ca să exprime ce vede acest al treilea ochi, limbajul, care este un produs al binarului (o conjuraţie, o limitare organizată), nu este suficient. Fort e deci silit să utilizeze adjective cu două feţe ca atribute-Ianus: „real-ircal”, „imaterial-material”, „solubil – insolubil”.

Unul din prietenii noştri, într-o zi când prânzeam împreună cu el. Bergier şi cu mine, a născocit din nimic un grav profesor austriac, dintr-o familie care ţinea la Magdeburg *Hotelul celor două emisfere*, pe nume Krcyssler. Herr Profesor Krcyssler, despre care ne spuse o mulţime de lucruri, consacrase o operă uriaşă refacerii totale a limbajului occidental. Prietenul nostru se gândea să publice într-o revistă serioasă un studiu despre „verbalismul lui Krcyssler” şi aceasta ar fi fost o mistificare foarte utilă. Deci. Krcyssler încercase să dezlege corsetul limbajului, ca acesta să se umflic în sfârşit cu stările intermediare neglijate de structura noastră mentală actuală. Să luăm un exemplu. Întârzierea şi avansul. Cum s-ar defini întârzierea faţă de avansul pe care doream să-l iau? Nu există un cuvânt anume. Krcyssler propunea: *aiâr-Ztere*. Şi avansul faţă de întârzierea pe care o aveam? *învans*. Nu e vorba aici decât de intermediantăţi temporale. Să vedem stările psihologice. Iubirea şi ura. Dacă iubesc într-un fel josnic, iubindu-mă doar pe mine prin celălalt, astfel împins către ură, este asta iubire? Nu-i decât *iută*. Dacă-mi urăsc duşmanul, fără totuşi să pierd din vedere firul unităţii tuturor fiinţelor, făcându-mi datoria de duşman, dărâmpăcând ura şi iubirea, nu e vorba de ură, ci de *iubiră*. Să trecem la intermediantăţile fundamentale. Ce-i aia a muri şi a trăi? Atâtea stări intermediare pe care

refuzăm a le vedea! E *a murai*, care nu înseamnă a trăi, ci doar a se împiedica să moară. Şi e a trăi cu adevărat. În pofida trebuinţei de a muri, care este *a nări*. Uitaţi-vă în fine la stările de conştiinţă. Cum pluteşte conştiinţa noastră între a dormi şi a veghea. De câte ori conştiinţa mea doar *vimeazo*: crede că veghează când se lasă să adoarmă! Dea Domnul ca, ştiind că adoarme atât de uşor, să încerce să vegheze. şi avem *a dorghea*.

Amicul nostru tocmai îl citise pe Fort când ne-a înfăţişat această farsă genială. „În termeni de metafizica, spune Fort, socotesc că tot ceea ce este numit îndeobşte „existenţă", iar cu numesc intermediantate, este o cvasi-existenţă, nici reală, nici ireală, ci exprimând o tentativă, tinzând la real sau la a penetra o existenţă reală". Această operaţiune este fără precedent în timpurile moderne. Ea anunţă marca schimbare de structură a spiritului cerată acum de descoperirea anumitor realităţi fizico-matemaiice. La nivelul particulei, de exemplu, (impui circulă simultan în cele două sensuri. Unele ecuaţii sunt în acelaşi timp adevărate şi false. Lumina este totodată continuă şi discontinuă.

„Ceea ce este numit Fiinţă este mişcarea: orice mişcare este expresia nu a unui echilibru* ci a unei încercări de echilibrare sau de echilibru neatins. Iar simplul fapt de a fi se manifestă în intermediantatea dintre echilibra şi dezechilibra". Aceste rânduri datează din 1919 şi ele întâlnesc reflecţiile contemporane ale unui fizician biolog ca Jacques M6 nbtrier despre inversarea entropiei. „Toate fenomenele. În starea noastră intermediara sau cvasi-stare, reprezintă o tentativă către organizare, armonizare, individualizare, adică o tentativă de a atinge realitatea. Dar orice tentativă este ţinuta în şah de continuitate sau de forţele exterioare, de faptele excluse, contigui celor incluse". Aceasta anticipează una din operaţiile cele mai abstracte ale fizicii cuantice: normalizarea funcţiilor, operaţiune care constă în stabilirea funcţiei ce descrie un obiect fizic în aşa fel încât să existe o posibilitate de a regăsi acel obiect în întregul

univers.

... Concep toate lucrurile ca ocupând nişte gradaţii, nişte etape seriale între realitate şi irealitate”. De aceea, puţin îi pasă lui Fort dacă înşfacă cuiare sau cutare fapt ca să înceapă a descrie totalitatea. Şi de ce ar alege un fapt liniştitor pentru răpi ine mai degrabă decât unul neliniştitor? De ce să excludă? Pentru a calcula un cerc, se poate începe de oriunde. El semnalează, de pildă, existenţa obiectelor zburătoare. Iată un grup de fapte plecând de la care se poate începe să se sesizeze totalitatea. Dar, spune el imediat, „o furtună de albăstrele ar fi tot atât de bună”.

... Nu sunt un realist. Nu sunt un idealist. Sunt un intermediarist”. Cum să te faci înţeles, dacă ataci chiar rădăcina înţelegerii, baza însăşi a spiritului? Printr-o aparentă excentricitate care este limbajul-şoc al geniului cu adevărat centralizator: el îşi caută imaginile cu atât mai departe cu cât e mai sigur că le aduce la punctul fix şi profund al meditaţiei sale. Într-o anumită măsură, unchiaşul Charles Hoy Fort procedează ca Rabelais. Face un tărăboi de umor şi de imagini de să scoale şi morţii.

Colcclionez note despre toate subiectcicânzestratccu oarecare diversitate, ca deviaţiile de la concentricitate în craterul lunar Copernic, apariţia bruscă a unor britanici purpurii, meteoriţii staţionari sau creşterea subită a părului pe capul chel al unei mumii, lotuşi, interesul meu cel mai mare nu priveşte faptele, ci raporturile dintre fapte. Am meditat multă vreme asupra aşa-ziselor raporturi numite coincidenţe. Şi dacă n-ar exista coincidenţe?

Odinioară, pe când eram un băietan tare pervers, eram condamnat să lucrez sâmbăta în prăvălia paternă, unde trebuia să rad etichetele de pe cutiile de conserve concurente, ca să lipesc în loc etichetele noastre. Într-o zi când aveam la dispoziţie o adevărată piramidă de conserve de fructe şi legume, nu-mi mai rămăseseră decât etichete de piersici. Le-am lipit pe cutiile cu piersici, când ajutasci la caise. Şi gândii: oare caisele nu sunt piersici? Iar anumite prunc nu sunt caise”? La acestea, mă pusei să

lipesc ştrengăreşte sau ştiinţific etichetele de piersici pe cutii cu prune, cireşe, fasole şi mazăre. Din ce pricină? Habar n-am nici acum, căci n-am hotărât dacă eram savant sau umorist.

Apare o nouă stea: cât oare diferă ea de anumite picături de origine necunoscută tocmai descoperite într-o plantaţie de bumbac din Oklahoma?

Am în clipa de faţă un specimen de fluture deosebit de strălucitor: un sfinx cap-de-mort. Chiţăie ca un şoarece şi sunetul lui mi se pare vocal. Se spune despre fluturele Kalima, care seamănă cu o frunză uscată, că imită frunza uscată. Dar sfinxul cap-de-mort imită el oare osemintele?

Dacă nu există diferenţe pozitive, nu e posibil să definim nimic ca pozitiv diferit de altceva. Ce *este o* casă? O şură e o casă, cu condiţia s-o locuim. Dar dacă faptul de-a o locui constituie esenţa unei case mai curând decât stilul arhitectural, atunci un cuib de pasăre este o casă. Că e ocupată de om nu constituie un criteriu, fiindcă şi câinii au casa lor; nici materia din care e făcută, fiindcă eschimoşii au case de zăpadă. Şi două lucruri atât de pozitiv diferite precum Casa Albă şi cochilia luată cu împrumut de un crustaceu se revelează contigue.

*

Insule de coral alb pe o mare de un albastru sumbru.

Aparenţa lor de distincţie, aparenţa lor de individualitate sau diferenţa pozitivă ce le separă, nu sunt decât proiecţia aceluiaşi fund oceanic. Diferenţa dintre uscat şi mare nu este pozitivă. În orice apă e puţin pământ, în orice pământ există apă, încât toate aparenţele sunt înşelătoare, pentru că fac parte din acelaşi spectru. Un picior de masă n-are nimic pozitiv, e doar proiecţia a ceva anume. Şi nimeni dintre noi nu este o persoană, de vreme ce fizic suntem contigui eu ceea ce ne înconjoară, iar psihic nimic altceva nu ne parvine decât expresia relaţiilor noastre cu tot ce ne înconjoară.

Poziţia mea este următoarea: toate lucrurile ce para poseda o identitate individuală sunt doar nişte insule, proiecţii ale unui continent submarin, şi n-au contururi

reale.

Prin frumuşele voi desemna ceea ce parc complet. Incompletul sau mutilatul e total urât. Venus din Milo. Un copil ar găsi-o urată. Dacă un spirit pur o închipuie completă, ea devine frumoasă. O mână concepută ca mână poate părea frumoasă. Părăsită pe un câmp de bătălie, nu mai e frumoasă. Dar tot ce ne înconjoară este o parte din ceva, ci însuşi parte din altceva: pe lumea aceasta, nimic nu e frumos, numai aparenţele sunt intermediare între frumuşele şi ură [enie. Numai universalitatea este completă, numai ce-i complet e frumos.

Gândul adânc al meşterului Fort e deci unitatea subiacenta a tuturor Imunilor şi fenomenelor. Or, gândirea civilizată a secolului al XIX-lea pe sfârşite pune peste tot paranteze, iar modul nostru de a uimim, binar, nu ia în considerare decât dualitatea, lată – I pe nebunul înţelept din Bronx revoltat împotriva Ştiinţei excluzioniste a vremii lui şi de asemenea împotriva structurii înseşi a inteligentei noastre. O altă formă de inteligentă i se pare necesară: o inteligentă oarecum mistică, trează la prezenţa Totalităţii. Plecând de aici, ci va sugera alte metode de cunoaştere. Ca să ne pregătească în vederea lor, procedează prin rupturi, spargeri ale obişnuinţelor noastre de gândire. „Vă voi îmbrânci ca să vă izbiţi de uşile ce se deschid înspre altceva”.

Cu toate astea! Dl. Fort nu e un idealist. El militează împotriva puţinului nostru realism: noi refuzăm realul când e fantastic. Dl. Fort nu predică o nouă religie. Dimpotrivă, se grăbeşte să ridice o barieră în junii doctrinei sale spre a împiedica spiritele slabe să intre înăuntru. E convins că „totul e în toate”, că universul e conţinut într-un fir de nisip. Dar această certitudine metafizică nu poate străluci decât la cel mai înalt nivel al reflecţiei. Ea n-ar avea cum să coboare la nivelul ocultismului primar tară a deveni ridicolă. Ea n-ar putea îngădui delirurile gândirii analogice, atât de dragi îndoielnicilor esoterişti care-ţi explică necontenit un lucru prin alt lucru – Biblia prin numere, ultimul război prin marea piramidă. Revoluţia prin

tarot, viitorul prin astre – şi care văd peste tot semne ale totului. „Există probabil o relaţie între un trandafir şi un hipopotam. Însă unui tânăr nu-i va trece niciodată prin minte să-i ofere logodnicei sale un buchet de hipopotami”. Mark Twain, denunţând acelaşi viciu de gândire, declara glumei că se poate explica *Cântecul de primăvară* prin Tablele Legii, fiindcă Moise şi Mendcis-sohn sunt acelaşi nume: e suficient să înlocuim oise cu endelssohn. Şi Charles Fort revine la atac cu această caricatură: „Un elefant poate fi identificat cu o floarea-soarelui: ambii au o tijă lungă. Nu putem deosebi o cămilă de o arahidă dacă luăm în considerare numai cocoaşele”. Acesta este omul, solid şi cu o veselă ştiinţă. Să-i vedem acum gândirea luând o amploare cosmică.

Şi dacă pământul însuşi ca atare n-ar fi real? Dacă n-ar fi decât ceva intermediar în cosmos? Pământul nu e poate deloc independent, iar viaţa pe pământ nu e poate defel independentă de alte vieţi, de alte existenţe din spaţiu…

Patruzeci de mii de note despre ploile de tot felul care s-au abătut pe tărâmul nost ni l-au făcut de multă vreme pe Charles Fort să admită ipoteza că în majoritatea lor ele nu sunt de origine terestră. „Propun să se examineze ideea că există, dincolo de lumea noastră, alte continente de unde cad obiecte, la fel cum epavele din America vin în derivă asupra Europei”.

S-o spunem pe dată: Fort nu e naiv. Nu crede orice. El doar se revoltă împotriva obişnuinţei de a nega *a priori*. Nu arată cu degetul nişte adevăruri: dă cu pumnul ca să demoleze edificiul ştiinţific din vremea sa, constituit din nişte adevăruri atât de parţiale că seamănă cu nişte crori. Râde? Nu vedem de ce efortul omenesc către cunoaştere n-ar fi uneori străbătut de râs, care e şi ei omenesc. Inventează? Visează? Extrapolează! E un Rabelais comic? Bineînţeles, admite el. „Cartea aceasta e o ficţiune, precum *Călătoriile lui Gulliver*, *Originea speciilor* şi, de altfel, şi Biblia”.

„Ploi şi zăpezi negre, fulgi de zăpadă negri ca

smoala. Zgură de topitorie cade din cer în marca Scoţiei. Se găsesc cantităţi atât de mari, încât produsul ar fi putut reprezenta randamentul global al tuturor topitoriilor din lume. Mă gândesc la o insulă vecină cu un traseu comercial transoceanic. Ea ar putea primi de mai multe ori pe an detritus provenit de la navele în trecere”. De ce nu resturi sau deşeuri de nave interstelare?

Ploi de substanţă animală, de materie gelatinoasă, însoţite de un miros puternic de putreziciune. „Se va admite oare că în spaţiile infinite plutesc întinse porţiuni vâscoase şi gelatinoase?” Să fie vorba de încărcături alimentare depozitate în cerde Marii Călători ai altor lumi 7 „Am sentimentul că deasupra capetelor noastre o regiune staţionară, – În care foita gravitaţională şi cea meteorologică de pe pământ sunt relativ inerte, primeşte din exterior produse analoge cu ale noastre”.

Ploi de animale vii: peşti, broaşte, broaşte ţestoase. Venite de aiurea? în acest caz, şi fiinţele umane sunt poate venite ancestral de aiurea… Doar dacă n-ar fi vorba de animale smulse de pe pământ de uragane, de trombe, şi depuse într-o regiune a spaţiului unde gravitaţia nu funcţionează, un fel de cameră rece unde se conservă indefinit produsele acestor rapturi. Furate pământului şi trecute prin poarta care dă înspre altundeva, adunate într-o super-mare a Sargasclor din cer. „Obiectele ridicate de uragane pot să fi intrat într-o zonă de suspensie situată deasupra pământului, să îi plutit mult unul lângă altul, să fi căzut în sfârşit…” „Aveţi datele fenomenului, faceţi cu ele ce vreţi…” „Unde se duc trombele, din ce sunt tăcute?…” „O super-mare a Sargaselor: epave, detritus, foste încărcături din nan frag îi interplanetare, obiecte aruncate în ceea ce se numeşte spaţiu de convulsiile planetelor vecine, relicve din epoca unor Alexandru. Cezar şi Napoleon de pe Maric, Jupiter şi Neptun. Obiecte ridicate în aer de uraganele noastre: grajduri şi cai, elefanţi, muşte, pterodactili şi pitoni, frunze recente sau din era carboniferă, totul tinzând să se dezintegreze în clisă sau într-un praf omogen, roşu, negni sau galben, comori

pentru paleontologi ori arheologi, acumulări de secole, furtuni din Egipt, din Grecia, din Asiria…”

„Odată cu trăsnetul, cad şi nişte pietre. Ţăranii au crezut că erau meteoriţi. Ştiinţa a exclus meteoriţii. Ţăranii cred în pietrele căzute din cer. Ştiinţa exclude pietrele căzute din cer. Inutil să mai subliniem că ţăranii străbat câmpia în lung şi-n lat, în timp ce savanţii se închid în laboratoarele şi sălile lor de conferinţe”.

Pietre căzute din cer ciojjlite. Pietre pline de urme, de semne. Şi dacă alte lumi ar încerca astfel să comunice cu noi sau măcar cu unii dintre noi? „Cu o sectă, poate cu o societate secretă sau cu anumiţi locuitori foarte esoterici de pe pământ?” Suni mii şi mii de mărturii despre aceste tentative de comunicare. „Experienţa mea prelungită cu privire la suprimare şi indiferenţă îmi dă de gândit că, chiar înainte de a intra în subiect, astronomii au văzut aceste lumi, că meteorologii, savanţii, observatorii specializaţi le-au zărit nu o dată. Dar că Sistemul a exclus toate datele referitoare la ele”.

Să amintim încă o dată că aceste rânduri sunt scrise pe la 1910. Astăzi, ruşii şi americanii construiesc laboratoare pentru studierea semnalelor ce ar putea să ne fie adresate din alte lumi.

Şi poate să fi primit noi nişte vizite într-un trecut îndepărtat? Şi dacă paleontologia ar fi falsă? Şi dacă marile oseminte descoperite de savanţii excluzionişti din secolul al XIX-lea ar fi fost arbitrar puse laolaltă? Resturi de fiinţe uriaşe, vizitatori ocazionali ai planetei noastre? în fond, cine ne obligă să credem în fauna preumană de care ne vorbesc paleontologii care nu ştiu mai multe decât noi? „Oricât mi-ar fi natura de optimistă şi credulă, de fiecare dată când vizitez Muzeul American de Istorie Naturală, cinismul meu iese la suprafaţă la seepunca „Fosile”. Oase gigantice, reconstruite încât să facă nişte dinozauri „verosimili”. La un etaj mai jos, e o reconstituire a lui „Dodo”. E o adevărată ficţiune, prezentată ca atare. Dar făcută cu atâta dragoste, cu atâta înflăcărare pentru a convinge…”

De ce, dacă am fost vizitaţi, nu mai suntem?

Întrevăd un răspuns simplu şi imediat acceptabil:

Am educa noi, am civiliza, dacă am putea, porci, gâşte şi vaci? Am crede noi de cuviinţă să stabilim relaţii diplomatice cu găina care funcţionează ca să ne aducă satisfacţie cu simţu-i absolut al perfecţiunii?

Cred că suntem nişte bunuri imobiliare, nişte accesorii, o turmă de vite.

Socotesc că aparţinem de ceva. Că odinioară. Pământul era un fel de *no man's land* pe care alte lumi l-au explorat, l-au colonizat şi pentru care s-au luptat între ele.

În prezent, ceva posedă Pământul şi i-a îndepărtat de ei pe toţi colonii. Nimic venind din altă parte nu ne-a apărut la fel de pe faţă ca un Cristofor Columb debarcând la San Salvador sau ca Hudson urcând fluviul ce-i poartă numele. Dar, în ce priveşte vizitele furişe ale planetei, încă foarte recente, în ce priveşte călătorii emisari veniţi poate dintr-o altă lume şi voind cu tot dinadinsul să ne evite, vom avea dovezi convingătoare.

Pornind pe acest drum, va trebui la rândul meu să neglijez anumite aspecte ale realităţii. Nu prea văd de pildă cum să cuprinzi într-o carte toate întrebuinţările posibile ale omenirii de către un mod diferit de existenţă sau chiar cum să justifici iluzia flatantă ce vrea să fim uuli la ceva. Nişte porci, gâşte şi vaci trebuie mai întâi să descopere că sunt în posesia cuiva, apoi să se preocupe de a afla din ce motiv sunt aşa. Poate că suntem folositori, poate că a intervenit un aranjament între mai multe părţi: ceva are asupra noastră un drept legal prin forţă, după ce a plătit ca să-l obţină echivalentul în mărgele de sticlă pe care i-l cerea proprietarul nostru precedent, mai primitiv. Iar această tranzacţie este cunoscută de mai multe veacuri de unii dintre noi, oi din fruntea unui cult ori ordin secret ai cărui membri, ca sclavi de primă clasă, ne conduc după cum li se cere şi ne îmboldesc înspre misterioasa noastră funcţie.

Odinioară, mult înainte ea posesiunea legală să fi fost stabilită, locuitori dintr-o mulţime de Universuri

aterizaseră pe pământ, săriseră, zburaseră, cu ambarcaţii cu pânze sau tară, împinşi, traşi către ţărmurile noastre, izolat sau în grupuri, vizitându-ne la voia întâmplării sau periodic, din pricină de vânătoare, de troc sau de prospectare, poate şi ca să-şi umple haremurile. Şi-au plantat la noi coloniile, apoi s-au pierdut ori au trebuit să plece. Popoare civilizate sau primitive, fiinţe sau lucruri, forme albe, negre sau galbene.

Nu suntem singuri. Pământul nu e singur, „suntem cu toţii nişte insecte ori şoareci şi doar expresii diferite ale unei mari brânze universale”. căreia-i percepem foarte vag fermentaţiile şi mirosul. Îndărătul lumii noastre sunt alte lumi, alte vieţi în spatele a ceea ce numim viaţă. Trebuie să abolim parantezele excluzionismului ca să deschidem drum ipotezelor Unităţii fantastice. Şi atâta pagubă dacă ne înşelăm, dacă desenăm de exemplu o hartă a Americii pe care fluviul Hudson ar duce direct în Siberia, esenţial estQ, în acest moment de renaştere a spiritului şi a metodelor de cunoaştere, să ştim că hărţile trebuie refăcute, că lumea nu este ce credeam noi şi că trebuie să devenim noi înşine, în sânul propriei noastre conştiinţe, altceva decât eram.

Alte lumi comunica cu Pământul* Există dovezi. Cele pe care credem că le vedem nu sunt poate şi cele bune* Dar dovezi există. Urmele de ventuze în munţi: dovezi? Nu se ştie. Dar ele ne vor trezi spiritul întru aflarea altora mai bune:

Aceste urme îmi par a simboliza comunicarea.

Dar nu mijloace de comunicare între locuitorii Pământului. Am impresia că o forţă exterioară a marcat cu simboluri stâncile de pe Pământ şi de foarte departe. Nu cred că urmele de ventuze ar fi nişte comunicări înscrise între diverşi locuitori de pe Pământ, fiindcă pare inacceptabil ca locuitorii din China.

din Scoţia şi din America să fi conceput cu toţii acelaşi sistem. Urmele de ventuze sunt nişte serii de amprente întipărite direct în stâncă şi care trimit irezistibil cu gândul la nişte ventuze. Câteodată sunt înconjurate de un cerc, alteori de un simplu semicerc* Se află virtual

peste tot, în Anglia, în Franţa, în

America, în Algeria, în Caucaz şi în Palestina, pretutindeni, cu excepţia poate a Extremului Nord. În China, falezele sunt pline de ele. Pe o faleză apropiată de lacul Como există un labirint de astfel de urme. În Italia, în Spania şi în

India sunt de găsit în cantităţi incredibile. Să presupunem că o forţă, eventual, analogă cu forţa electricităţii, ar putea să marcheze stâncile de la distanţă, aşa cum scieniul poate fi marcat la sute de kilometri de către telefotografi – sunt gata să accept ambele cazuri.

Nişte exploratori rătăciţi, veniţi cine ştie de unde. Se încearcă de undeva să se comunice cu ei şi o frenezie de mesaje plouă în averse pe Pământ, în speranţa că unele dintre ele se vor întipări pe stâncile din apropierea exploratorilor pierduţi. Sau undeva pe Pământ există o suprafaţă stâncoasă de un fel aparte, un receptor, o construcţie polară sau o colină abruptă şi conică pe care de secole se înscriu mesajele dintr-o altă lume. Câteodată însă, aceste mesaje se pierd şi marchează nişte pereţi stâncoşi situaţi la mii de kilometri de receptor. Poate că forţele ascunse îndărătul istoriei Pământului au lăsat pe stâncile din Palestina, din Anglia, din China şi din India nişte arhive ce vor fi într-o zi descifrate, sau nişte instrucţiuni prost dirijate la adresa ordinelor esoterice din partea francmasonilor şi a iezuiţilor din spaţiu.

Nicio imagine nu va fi prea nebunească, nicio ipoteză prea îndrăzneaţă: berbeci de spart fortăreaţa. Există maşinării zburătoare, există exploratori în spaţiu. Şi dacă ei ar culege în trecere, spre a le examina, câteva organisme vii de pe aici? „Cred că suntem pescuiţi. Poate suntem extrem de apreciaţi de supermâncăcioşii din sferele superioare? Sunt fericit să mă gândesc că, până la urmă, pot, fi util la ceva. Sunt sigur că multe plase au trecut prin atmosfera noastră şi au fost identificate cu nişte trombe sau uragane. Cred că suntem pescuiţi, dar o menţionez doar în, trecere…”

Iată atinse profunzimile inadmisibilului, murmură cu

o satisfacţie liniştită moşulică Charles Hoy Fort. Îşi scoate cozorocul verde, îşi freacă ochii mari, consumaţi, îşi netezeşte mustaţa de focă şi se duce în bucătărie să vadă dacă buna-i nevastă, Anna, gătind fasolea pentru cină, nu ameninţă să dea foc la tot calabalâcul, dosarelor* fişelor, muzeului coincidenţei, conservatorului de improbabil, salonului artiştilor celeşti, biroului de obiecte căzute din cer, acelei biblioteci a altor lumi, catedralei Saint-Aillcurs, sclipitoarei, fabuloasei haine de Nebunie pe care-o poartă înţelepciunea.

Anna dragă, stinge reşoul. Poftă bună, domnule" Fort.

II

O ipoteză pentru rug.

— Unde pastorul protestant şi biologul sunt comici.

— Se cere un Copernâc al antropologiei.

— Multe pete albe pe toate hărţile.

— Doctorul Fortune nu e curios.

— Misterul platinei topite.

— Nişte sfori care sunt cărţi.

— Copacul şi telefonul.

— Un relativism cultural.

— Şi acum, o istorioară bună!

Acţiune militantă pentru cea mai mare deschidere de spirit posibilă, iniţiere în conştiinţa cosmică, opera lui Charles Fort îl va inspira direct pe cel mai mare poet al universurilor paralele, H.P. Love-craft, lată a ceea ce s-a convenit să se numească Science-Fiction şi care ne apare în realitate, la nivelul celor zece sau cincisprezece capodopere ale genului, precum Iliada şi Odiseea civilizaţiei în mers. Într-o anumită măsură, spiritul lui Charles Fort ne inspiră şi pe noi. Nu credem totul. Dar credem că lotul trebuie examinat. Câteodată, tocmai examinarea unor fapte îndoielnice aduce faptele adevărate la cea mai deplină exprimare. Nu prin practica omisiunii se ajunge la ceva complet. Precum Fort, ne străduim şi noi să reparăm un anumit număr de omisiuni şi ne asumăm partea noastră de risc în a trece drept aberanţi. Altora le

va reveni sarcina de a descoperi poleci bune în pădurea noastră sălbatică.

Fort studia tot ce, aparent, căzuse din cer. Noi studiem toate urmele, probabile sau mai puţin probabile, pe care nişte civilizaţii disparate le-au pulul lăsa pe pământ. Fără a exclude nicio ipoteză: civilizaţie atomică de cu mult înainte de ceea ce numim preistorie, învăţătură venită de la cei din Afară etc. Studiul ştiinţific al trecutului îndepărtat al omenirii fiind abia început şi cea mai mare confuzie domnind în acest domeniu, ipotezele acestea nu sunt mai nebuneşti şi mai puţin întemeiate decât ipotezele curent admise. Important, pentru noi, este să dăm chestiunii maximum de deschidere.

N-o să vă propunem o teză despre civilizările dispărute. O să vă propunem doar să priviţi problema după o metodă nouă: neînchizitorială.

După metoda clasică, există două feluri de fapte: cele blestemate şi celelalte. De exemplu, descrierile de maşinării zburătoare în foarte vechi texte sacre, folosirea puterilor parapsihologice la „primitivi” sau prezenţa nichelului în monezi datând din 235 a. C, sunt fapte blestemate. Excluse. Refuzate de a fi examinate. Şi există două feluri de ipoteze: cele jenante şi celelalte. Frescele descoperite în grota de la Tassilî, în Sahara, reprezintă în principal nişte personaje având în cap căşti cu coame lungi, din care pleacă nişte fuse desenate cu miliarde de mici puncte. Ar fi vorba de boabe de grâu, mărturii ale unei civilizaţii pastorale. Bun, dar nimic nu o dovedeşte. Şi dacă ar fi vorba de reprezentarea unor câmpuri magnetice? Oroare! Ipoteză îngrozitoare! Vrăjitorie! Cămaşa de pucioasă! La mg!

La limită, metoda clasică, pe care noi o numim inchizitorială, dă nişte rezultate ca acesta:

Un *clergyman* indian, reverendul Pravanananvanda. şi un biolog american, doctorul Strauss, de la John Hopkins University. l-au identificat pe abominabilul om al zăpezilor. El ar fi pur şi simplu ursul brun din Himalaya. Niciunul din cei doi stimabili savanţi n-a văzut animalul. Dar, declară

ci… ipoteza noastră, fiind singura care nu este fantastică, trebuie să fie cea bună". Am prejudicia deci spiritul ştiinţific continuând nişte cercetări inutile. Glorie reverendului şi doctorului! Nu mai rămâne decât să-l anunţăm şi pe Yeti că e ursul brun din Himalaya.

Metoda noastră, în acord cu epoca pe care o trăim (comparabilă în multe privinţe cu Renaşterea), se întemeiază pe principiul toleranţei. Sfârşitul inchiziţiei. Refuzăm să excludem fapte şi să respingem ipoteze. A alege boabele de orez este o acţiune utilă: pietrele nu sunt bune de mâncat. Dar nimic nu dovedeşte că anumite ipoteze excluse şi anumite fapte blestemate nu sunt hrănitoare. Noi nu lucrăm pentru cei sensibili, alergici, ci pentru cei care au, cum se spune, stomac bun.

Suntem convinşi că există, în studiul civilizaţiilor trecute, foarte numeroase negări ale evidentei, excluderi *a priori*, execuţii inchizitoriale. Ştiinţele umaniste au progresat mai puţin decât ştiinţele fizice şi

Monc/ilebactriene, biltufe de regele Kuthydernos al II-lea, eu2.15 de ani înainte delsusurâstos *tăeh itiificămericaii*, ianuarie 1960).

chimice, iar spiritul pozitivist al secolului al XIX-lea domneşte încă peste ele ca un stăpân cu atât mai exigent cu cât îşi presimte sfârşitul.

Antropologia aşteaptă un Copernic. Înainte de Copernic, Pământul era centrul Universului. Pentru antropologul clasic, civilizaţia noastră este centrul oricărei gândiri umane. În spaţiu şi timp. Îl plângem pe sărmanul primitiv, cufundat în tenebrele mentalităţii prelogice. Cinci sute de ani ne despart de Evul Mediu şi abia începem să scoatem acea epocă de sub acuzaţia de obscurantism. Secolul lui Ludovic al XV-lea pregăteşte Europa modernă şi e nevoie de lucrările recente ale lui Pierre Gaxotte ca să încetăm a considera acest secol ca un baraj de egoism înălţat împotriva mersului istoriei. Civilizaţia noastră, ca oricare alta, este o conjuraţie.

Creanga de aura lui sir James Frazer este o lucrare

voluminoasă care a tăcut autoritate. Se află în ea adunate toate obiceiurile folclorice din toate ţările. Nicio clipă lui sirlames nu-i trece câtuşi de puţin prin minte că ar putea fi vorba de altceva decât de nişte superstiţii emoţionante sau de obiceiuri pitoreşti. Sălbaticii atinşi de boli infecţioase mănâncă ciuperca *penicillium nota turn*: ei caută prin magic imitativă să-şi sporească puterea, ingerând acest simbol falic. Tot superstiţie este şi folosirea digilalinei. Ştiinţa antibioticelor, operaţiile sub hipnoză, obţinerea ploii artificiale prin dispersia de săruri de argint, de exemplu, ar trebui să înceapă să scoată anumite practici „primitive" de la rubrica „naivităţi".

Sir James Frazer, absolut sigur de-a aparţine singurei civilizaţii demne de acest nume, refuză să conceapă că ar putea exista la „inferiori" nişte tehnici reale, dar de un alt ordin decât ale noastre, iar *Creanga de aur* seamănă cu acele hărţi ale lumii alcătuite de miniaturişti care nu cunoşteau decât Mediterana: ei acopereau petele albe cu desene şi inscripţii... Aici Ţara Dragonilor". „Aici Insula Centaurilor"... De altfel, secolul al XIX-lea nu se grăbeşte el oare, în toate domeniile, să camufleze toate petele albe de pe toate hărţile? Şi chiar de pe hărţile geografice? Există în Brazilia, între Rio Tapagos şi Rio Xingu, un ţinut necunoscut, întins cât Belgia. Niciun explorator nu s-a apropiat de El Yafri, cetatea interzisă a arabilor. O divizie japoneză înarmată a dispărut fără urmă în Noua Guinee. Într-o zi a anului 1943. Iar dacă cele două puteri ce-şi împart lumea vor ajunge să se înţeleagă, adevărata hartă a planetei ne va rezerva unele surprize. De la apariţia bombei H încoace, militarii procedează în secret la recensământul cavernelor: extraordinarele labirinturi subterane din Suedia, subsolul Virginiei şi al Cehoslovaciei, lacul ascuns sub Baleare... Petealbe în lumea fizică, pete albe şi în lumea umană. Nu ştim toiul despre puterile omului, despre resursele inteligenţei şi psihismului său, şi am născocit insule ale Centaurilor şi ţinuturi ale Dragonilor: mentalitate prelogică, superstiţie, folclor, magie imitativă.

Ipoteza: unele civilizaţii au putut merge infinit mai departe decât noi în exploatarea puterilor parapsihologice.

Răspuns: nu există puteri parapsihologice.

Lavoisier dovedise că nu există meteoriţi declarând: „Nu se poate să cadă pietre din cer» fiindcă nu există pietre în cer”. Simon Newcomb dovedise că avioanele n-aveau cum să zboare, fiindcă o aeronavă mai grea decât aerul e imposibilă.

Doctorul Fortune se duce în Noua Guinee ca să studieze populaţia Dobu. E un poporde magicieni, dar ei au particularitatea de a crede că tehnicile lor magice sunt valabile pretutindeni şi pentru toţi. Când doctorul Fortune pleacă, un indigen îi dăruieşte un farmec permiţându-i să se facă invizibil în ochii altora. „M-am slujit adesea de ei, ca să fur porcul din proţap în plină zi. Urmaţi-mi cu atenţie sfatul şi vetf putea şparli lot ce vreţi din prăvăliile din Sidney”. – „Bineînţeles, spune doctorul Fortune, n-am încercat niciodată”. Amintiţi-vă de prietenul nostru Charles Fort: „În topografia inteligenţei, cunoaşterea s-ar putea defini ca o ignoranţă înconjurată de râsete”.

Între timp, o nouă şcoală de antropologie e pe calc de a se naşte şi Dl. Lévi-Strauss nu şovăie să trezească indignare declarând că triburile Negritos sunt probabil mai tari ca noi în materie de psihoterapie. Pionier al acestei noi şcoli, americanul Willrăm Scabrook, la începutul primului război mondial, plecă în Haiti ca să studieze cultul Vaudou. Nu să privească din exterior, ci să trăiască această magic, să intre tară prejudecăţi în această altfel de lume. Paul Morand spune despre ci, magnific:

Scabrook e poate singurul alb din epoca noastră care a primit botezul sângelui, l. – a primit fără scepticism sau fanatism. Atitudinea lui faţă de mister este aceea a unui om de astăzi. Ştiinţa din ultimii zece ani ne-a adus pe marginea infinitului: aici, totul se poate întâmpla de acum înainte, călătorii interplanetare, descoperirea celei de-a patra dimensiuni, telegrafic fără fir cu Dumnezeu. Trebuie să ne recunoaştem această superioritate în comparaţie cu părinţii noştri, anume că de-acum suntem gata de orice,

mai puţin creduli şi mai credincioşi. Cu cât urcăm înspre originea lumii, cu atât ne înfundăm printre primitivi şi tot cu atât descoperim că secretele lor tradiţionale coincid cu cercetările noastre actuale. Doar de puţină vreme Calai lactee este considerată generatoare de lumi stelare: or, aztecii au afirmat-o apăsat şi n-au fost crezuţi. Sălbaticii au conser-Preftll l-ar Mrmninv-dl William Scabrook. Firniln CHdol Edil... Paris. 193.1

val ceea ce ştiinţa regăseşte. Ei au crezut în unitatea materiei mult înainte ca atomul de hidrogen să fi fost izolai. Au crezut în arborele-om, în fiemi-om, mult înainte ca sir J.C. Hosc să fi măsurat sensibilitatea vegetalelor şi să fi otrăvii metalul cu venin de cobra. „Credinţa omului, spune Huxicyân *Eseurile unui biolog** s-a dezvoltat de la Spirit la spirite, apoi de la spirite la zei şi de la zei la Dumnezeu/ S-ar putea adăuga faptul că, de la Dumnezeu, revenim la Spirit.

Dar pentru a d, escojx: îi că secretele tradiţionale ale „primitivilor" coincid cu cercetările noastre actuale, ar trebui să se stabilească o circulaţie între antropologic şi ştiinţele fizice, chimice, matematice recente. Simplul călător curios, inteligent şi de formaţie istorico-lilerară, riscă să treacă pe lângă cele mai importante observaţii. Explorarea n-a fost pană acum decât o ramură a literaturii, un lux al activităţii subiective. Când va fi altceva, ne vom da poate seama de existenţa din cele mai vechi timpuri a unor civilizaţii dotate cu echipamente tehnice tot atât de considerabile ca ale noastre, deşi diferite.

J. Alden Mason, antropolog eminent şi foarte oficial, afirmă, cu referinţe bine controlate, că s-au găsit pe culmile Altiplano din Perú ornamente din platină topitător, platina se topeşte la 1.730 de grade şi pentru a o lucra, e nevoie de o tehnologic comparabilă cu a noastră. Profesorul Mason vede unde e dificultatea: ei presupune deci că ornamentele au fost prelucrate prin aglutinarea prafului de metal şi nu prin topire. Această presupunere dovedeşte o adevărată ignoranţă într-ale metalurgici. Zece minute de cercetare în *Tre' ăti des Poudres Friilăes* de

Schwarizkopf i-ar fi demonstrat că ipoteza lui era de ne acceptat. De ce să nu-i consultăm pe specialiştii din alte discipline? Tot procesul antropologici aici stă. Cu aceeaşi inocenţă, profesorul Mason ne încredinţează că cea mai veche civilizaţie din Perú cunoştea sudura metalelor pe bază de răşină şi de săruri metalice topite. Faptul că această tehnică stă la baza electronicii şi însoţeşte tehnologiile excesiv dezvoltate parc să-i scape. Ne cerem iertare că facem paradă de cunoştinţe, dar regăsim în aceasta necesitatea unei „informări concomitente", atât de profund presimţite de Charles Fort.

Alic mklerc din Istoria tehnicilor:

Metoda de analiză spectral* a fost recent utilizafa de Institutul de fizică aplicata al Academiei de mhhu din China pentru examinarea unei centuri cu ornamente ajurate, veche de I 600 de ani şi dezgropalc împreună cu multe alte obiecte din mormântul faiinoxulul Rencra] Oiou Chu, din dinastia i – în de Vest, contemporan cu sfârşitul Imperiului roman (265*316 p*C). S-a v & dil ca metalul centurii cm compus din 85 % aluminiu. \O*Y cupru şi 5 mangan.

Or. des! aluminiul e larg răspândit pe glob, e fireu de extras* Procedeul electrolitic, până acum singurul cunoscut pentru ac xirac aluminiul din bauxita, nu s-a dezvoltat decât din 1808 încoace. Faptul că artizanii chinezi erau în stare să extragă aluminiu! din bauxita acum I 600 de ani ezie deci o descoperire importanta în Istoria mondială a metalurgici *Attorizons*, nr. R*). octombrie 1958).

În ciuda atitudinii sale foarte prudente, profesorul John Alden Mason. Curator Emeritus al muzeului de Antichităţi americane al Universităţii din Pennsylvania, deschide o poartă înspre realismul fantastic atunci când vorbeşte, în lucrarea sa *The Ancient Civilizoiion of Perú*, de Quipu. Quipu sunt nişte sfori cu noduri foarte complicate, care se găsesc la incaşi şi la preincaşi. Ar fi vorba de o scriere. Ele ar fi slujit la exprimarea unor idei sau grupuri de idei abstracte. Unul din cei mai buni specialişti în

Quipu, Nordenskiold, vede în ele calcule matematice, horoscoape, diverse metode de a prevedea viitorul. Problema e capitală: pot exista şi alte moduri de înregistrare a gândirii decât scrierea.

Să mergem mai departe: nodul, care formează baza în Quipu, este considerat de matematicienii moderni unul din cele mai mari mistere. El nu e posibil decât într-un număr impar de dimensiuni şi e imposibil în plan şi în spaţiile superioare pare: 2, 4, 6 dimensiuni, iar topologii n-au izbutit să studieze decât nodurile cele mai simple. Aşadar este probabil ca în Quipu să fie înscrise nişte cunoştinţe pe care noi nu le posedăm încă.

Alt exemplu: reflecţia modernă asupra naturii cunoaşterii şi a structurilor spiritului s-ar putea îmbogăţi prin studierea limbajului indienilor Hopi din America centrală. Acest limbaj se potriveşte mai bine decât al nostru ştiinţelor exacte. El nu cuprinde cuvinte-verbe şi cuvinte-substantive, ci cuvinte-evenimente, aplicându-se astfel mai intim continuului spaţiu-timp în care ştim acum că trăim. Mai mult, cuvântul-eveniment arc trei moduri: certitudine, probabilitate, imaginaţie. În loc de a spune: un om traversa râul într-o barcă, indianul Hopi va folosi grupul om-râu-barcă în trei combinaţii diferite, după cum va fi vorba de un fapt observat de narator, relatat de altcineva sau visat.

Omul cu adevărat modern, în sensul în care-l înţelege Paul Morand şi în care-l înţelegem şi noi, descoperă că inteligenţa este una singură în structuri diferite, la fel cum nevoia de a trăi sub un acoperiş este una singură, dincolo de mii de aranjamente arhitectonice. Şi el descoperă că natura cunoaşterii este multiplă, ca Natura însăşi.

*

Se poate ca civilizaţia noastră să fie rezultatul unui lung efort de a obţine de la maşină nişte puteri pe care omul din vechime le poseda: comunicarea la distanţă, zborul, eliberarea energici din materie, anularea greutăţii etc. Se mai poate de asemenea ca la capătul descoperirilor noastre să ne dăm seama că aceste puteri sunt

manevrabile cu un echipament atât de redus încât cuvântul „maşină” îşi va schimba sensul. Vom fi mers, în acest caz, de la spirit la maşină şi de la maşină la spirit.

Iar anumite civilizaţii îndepărtate ni se vor parca mult mai puţin departe.

În discursul de recepţie la Universitatea din Oxford, în 1946. Jean Cocteau povesteşte următoarea anecdotă:

Prietenul meu Pobers, profesor la o catedră de parapsihologic la Utrecht, fu trimis în misiune în Anii le ca să studieze rolul telepatiei, de folosinţă curentă printre oamenii simpli de acolo. De vor să corespondeze cu bărbatul sau cu fiul aflat în oraş, femeile se adresează unui copac şi tatăl sau fiul aduce acasă ce i s-a cerut. Într-o zi când Pobers asista la acest fenomen şi întreba o ţărancă de ce folosea un copac, răspunsul ci a fost surprinzător şi capabil să rezolve toată problema modernă a instinctelor noastre atrofiate de maşini, pe care se sprijină omul. Iată deci întrebarea: „De ce te adresezi unui copac?” Şi iată şi răspunsul: „Fiindcă sunt săracă. Dacă aş fi bogată, aş avea telefon”.

Electroencefalogramele unor yoghini în extaz arată curbe care nu corespund nici uneia din activităţile cerebrale cunoscute de noi în starea de veghe sau de somn. Sunt multe pete albe împodobite cu miniaturi pe harta spiritului civilizat: precogniţie, intuiţie, telepatic, geniu ete. În ziua când explorarea acestor regiuni va fi într-adevăr dezvoltată, când se vor fi croit drumuri prin diverse stări de conştiinţă necunoscute de psihologia noastră clasică, studiul civilizaţiilor din vechime şi al popoarelor zise primitive va revela poate nişte tehnologii veritabile şi nişte aspecte esenţiale ale cunoaşterii. Unui centralism cultural îi va succeda un relativism ce va face ca istoria omenirii să ne apară sub o lumină nouă şi fantastică. Progresul nu constă în a întări parantezele, ci în a înmulţi liniile de unire.»

*

Înainte de a continua şi ca să vă distraţi puţin, ne-ar face plăcere să citiţi o mică istorisire pe care noi o gustăm

din plin. E de Arthur Clarke, un bun filosof, după noi. Am tradus-o pentru dumneavoastră. Pe loc re-paos deci şi să lăsăm scornelile explozive să vorbească!

III

CELE NOUĂ MILIARDE DE NUME ALE LUI DUMNEZEU

de Arthur C. Clarke

Doctoral Wagner izbuti să se stăpânească. Era meritoriu. Apoi spuse:

„Îmi cereţi un lucru neobişnuit. După câte ştiu, este prima dată când o mănăstire tibetănă comandă un calculator electronic. Nu vreau să tai curios, dar nu mi-aş fi închipuit că un astfel de aşezământ ar putea avea nevoie de această maşină. Îmi daţi voie să vă întreb ce vreţi să faceţi cu ea?”

Lama îşi aranja poalele veşmântului de mătase şi puse pe birou rigla de calcul cu care tocmai calculase schimbul liră-do iar.

„Cu plăcere, calculatorul dumneavoastră electronic tip 5 poate face. Dacă ne luăm după ce spune catalogul, toate operaţiile matematice până la 10 zecimale. Totuşi, ceea ce mă interesează sunt literele, nu cifrele. Am să vă rog să modificaţi circuitul de ieşire ca să imprime litere în loc de coloane de cifre.

— Nu pricep prea bine…

— De când lamaseria noastră a fost întemeiată, acum mai bine de trei veacuri, noi ne consacram unei anumite munci. E o muncă ce poate să vi se pară stranie şi am să vă rog să mă ascultaţi cu o mare deschidere de spirit.

— De acord.

— E simplu. Suntem pe calc de a stabili lista tuturor numelor posibile ale lui Dumnezeu.

— Poftim?”

Lama continuă imperturbabil:

„Avem toate motivele să credem că toate aceste nume comportă cel mult nouă litere din alfabetul nostru.

— Şi cu asta v-aţi îndeletnicit timp de Irei veacuri?

— Da. Am socotit că ne-ar trebui cincisprezece mii de

ani ca să ne îndeplinim sarcina”.

Doctoral scoase un fluierat copleşit, într-un fel cam aiurii:

„O.K., înţeleg acum de ce vreţi să închiriaţi una din maşinile noastre. Dar care e scopul operaţiunii?”

O fracţiune de secundă, lama ezită şi Wagner se temu să nu-l fi ofensat pe acest client ciudat care călătorise de la Lhassa la New York cu o riglă de calcul şi cu catalogul Companiei de Calculatoare Electronice în buzunarul veşmântului său de culoarea safranului.

„E un ritual dacă vreţi, dare o parte fundamentală a credinţei noastre. Numele Fiinţei Supreme, Dumnezeu, Jupiter, Iehova, Allah etc. sunt doar nişte etichete desenate de oameni. Consideraţiuni filosofice prea complexe ca să le expun aici au condus la certitudinea că printre toate permutaţiile şi combinaţiile posibile de litere se află *adevăratele* nume ale lui Dumnezeu. Or, scopul nostru e de a le regăsi şi a le scrie pe toate.

— Înţeleg. Aţi începi cu A.A.A.A.A.A.A.A.A. şi vreţi să ajungeţi la 2.Z.Z.Z.Z.Z.Z.Z.Z.

— Numai că folosim alfabetul nostru. Vă va fi desigur uşor să modificau imprimanta încât să folosească alfabetul nostru. Dar o problemă care vă va da mai mult de furcă va fi punerea la punct a unor circuite speciale care să elimine dinainte combinaţiile inutile. De exemplu, nicio literă nu trebuie să apară mai mult de trei ori succesiv.

— De trei ori? Vreţi să spuneţi de două ori.

— Nu. De trei. Dar explicaţia completă ar cere prea mult timp.

chiar dacă aţi înţelege limba noastră”.

Wagner spuse cu precipitare: „Desigur, desigur, continuaţi.

— Vă va fi uşor să adaptaţi calculatorul dumneavoastră automat în funcţie de acest scop. Cu un program adecvai, o maşină de acest fel poate permuta literele unele după altele şi imprima un rezultat. Astfel.

conchise lama liniştit, ceea ce ne-ar mai fi luat încă cincisprezece mii de ani va fi terminat într-o sută de zile”.

Doctoral Wagner simţea că pierde simţul realităţii. Dincolo de ferestrele mari ale clădirii, zgomotele şi luminile New York-ului se estompau. Era transportat într-o lume diferită. Acolo. În îndepărtatul lor azil muntos, generaţie după generaţie, nişte călugări tibetani alcătuia de trei sute de ani o listă de nume tara sens… Oare nebunia oamenilor n-avea nicio limită? Dar doctoral Wagner nu trebuia să-şi manifeste gândurile. Clientul are întotdeauna dreptate…

Răspunse:

… Nu am nicio îndoială că vom putea modifica maşina de tip 5 ca să imprime nişte liste de soiul ăsta. Mai mult mă îngrijorează instalarea şi întreţinerea. În plus, nu va fi uşor s-o livrăm în Tibet.

— Aranjăm noi asta. Piesele detaşate sunt de dimensiuni suficient de mici ca să fie transportate cu avionul. De aceea de altfel am şi ales maşina dumneavoastră. Trimiteţi piesele în India, restul ne priveşte pe noi.

— Doriţi să angajaţi doi ingineri de-ai noştri?

— Da. ca să instaleze şi să supravegheze maşina pe durata celor o sută de zile

— Am să fac o notă către direcţia personalului, spuse Wagner scriind într-un bloc-notes. Dar rămân de rezolvat două chestiuni…”

Înainte de a-şi fi terminat fraza, lama scoase din buzunar o foiţă de hârtie:

„Aici se certifică starea contului meu la Banca Asiatică.

— Vă mulţumesc. E perfect… Dar, dacă-mi permiteţi, a doua chestiune e atât de elementara, că ezit s-o menţionez. Se întâmplă adesea să uităm ceva evident… Aveţi o sursă de energic electrică?

— Avem un generator electric Diesel cu o putere de 50 kW, la 110 volţi. A fost instalat cu cinci ani în urmă şi merge bine. Ne mai uşurează viaţa în lamascrie. L-am achiziţionat mai ales ca să învârtească morile de rugăciuni.

— A, da, firește, ar fi trebuit să-mi treacă prin

minte…”

*

De pe parapet vederea era ameţitoare, dar te obişnuiai.

Trecuseră trei luni şi George Hanley nu mai era impresionat de cei şase sute de metri pe verticală care despărţeau mănăstirea de câmpia brăzdată în forme geometrice. Sprijinindu-se de nişte pietre rotunjite de vânturi, inginerul contempla cu o privire morocănoasă munţii îndepărtaţi al căror nume nu-l ştia… Operaţiunea numele Dumnezeului mă-sii”. cum o botezase un umorist al Companiei, era cu siguranţă cea mai na-soală muncă de ţicniţi la care participase vreodată.

Săptămână după săptămână, maşina tip 5 modificată umpluse mii de foi cu o incredibilă limbă volapiik. Răbdător şi inexorabil, calculatorul adunase literele alfabetului tibetan în toate combinaţiile posibile, epuizând serie după serie. Călugării decupau anumite cuvinte la ieşirea din imprimantă şi le lipeau cu devoţiune în nişte registre enorme. Într-o săptămână, vor fi terminal deja.

Hanley ignora prin ce calcule obscure ajunseseră ei la concluzia că nu trebuiau să studieze asamblările de zece, douăzeci, o sută, o mie de litere şi nici nu ţinea să afle. În coşmarurile sale, i se năzărea câteodată că marele lama hotărâse brusc ca operaţiunea să fie complicată încă puţin şi că se va continua munca până în anul 2060. Individul ăsta ciudat părea de altfel perfect capabil de aşa ceva.

Uşa grea de lemn se trânti. Chuk venea lângă el pe terasă. Chuk fuma, ca de obicei, un trabuc: se făcuse popular printre lama împărţindu-le havane. Tipii puteau fi complet săriţi de pe fix – gândi Hanley – dar nu erau puritani. Frecventele expediţii în sat nu fuseseră lipsite de interes…

„Ascultă. George, avem necazuri.

— S-a defectat maşina?

— Nu”.

Chuk se aşează pe parapet. Lucra de mirare, căci, de

obicei, se temea de ameţeală:

… Am descoperit scopul operaţiunii.

— Păi îl cunoşteam!

— Ştiam ce voiau călugării să facă, dar nu ştiam de ce.

— Eh. fiindcă nu-sântregi la minte…

— Asculta. George, bătrânul mi-a explicat. Ei cred că atunci când vor fi scris toate acele nume (şi după ei sunt vreo nouă miliarde), scopul divin va fi atins. Rasa omenească îşi va fi îndeplinit menirea pentru care a fost creată.

— Şi-atunci cum? Se aşteaptă să ne sinucidem?

— Inutil. Când lista va fi tei minată, va interveni Dumnezeu şi se va sfârşi.

— Când terminăm vine sfârşitul lumii?”

Chuk râse nervos:

„Asta i-am spus şi eu bătrânului. M-a privit într-un fel ciudat, aşa cum un profesor priveşte un elev prost din cale afară, şi mi-a spus: „O. nu va fi atât de nesemnificativ!…”

George căzu o clipă pe gânduri.

„E un tip care, cum se vede, arc idei mari, spuse el, dar, dincolo de asta, se schimbă ceva? Ştiam deja că-s ţicniţi.

— Da. Dar nu vezi ce se poate întâmpla? Dacă lista se termină şi trompetele Îngerului Gabriel, versiune tibetană, nu răsună, ei pot hotărî că e din vina noastră. Până la urmă, au folosit maşina noastră. Asta nu-mi place…

— Te înţeleg… spuse George încet, dar am mai văzut cu de astea. Când eram puşti. În Louisiana. a apărut un predicator care a anunţat sfârşitul lumii pentru duminica următoare. Sute de fraieri l-au crezut. Unii chiar şi-au vândut casele. Nimeni însă nu s-a înfuriat în duminica următoare. Lumea a crezut că se înşelase cu puţin în calculele sale şi mulţi din ăia şi-au păstrat credinţa.

— În caz că n-ai băgat de seamă. Îţi semnalez că nu suntem în Louisiana. Suntem noi doi, singuri printre sute de călugări. Îi ador, dar aş prefera să mă aflu în altă parte când bătrânul lama îşi va da seama că operaţiunea e

ratată.

— Există o soluţie. Un mic sabotaj inofensiv. Avionul soseşte peste o săptămână, iar maşina îşi va termina treaba peste patru zile.

mergând 24 de ore pe zi. N-avem decât să ne punem să reparăm ceva două sau trei zile. Dacă ochim bine, putem fi jos, pe aeroport, cându-l timul nume va ieşi din maşină”.

Şapte zile mai târziu. În timp ce poneii mici de munte coborau drumul în spirală, Hanley spuse:

„Am un pic de remuşcări. N-o şterg de aici de frică, ci fiindcă mă simt prost. N-aş vrea să văd ce mutre vor face aceşti oameni cumsecade când se va opri maşina.

— După mine, spuse Chuk, au cam ghicii ci că ne luăm picioarele la spinare, dar nu le pasă. Ştiu acum cât de automată e maşina şi că n-are nicio nevoie de supraveghere. Şi socotesc că nu va mai fi niciun „după”.

George se întoarse în şea şi privi.

Clădirile mănăstirii apăreau ca nişte siluete brune în amurg. Mici lumini sclipeau din când în când sub masa sumbră de ziduri ca hublourile unui vapor în mers. Becuri electrice branşate în circuitul maşinii nr. 5.

Ce avea să se întâmple cu calculatorul electronic? se întrebă George. Îl vor distruge oare călugării cuprinşi de furie şi dezamăgiţi? Sau o vor lua de la capăt?

Vedea ca şi când ar fi fost de faţă ce se petrecea în momentul acela pe munte, în spatele zidurilor. Marele lama şi asistenţii săi examinau foile. În timp ce novicii decupau numele baroce şi le lipeau în caietul enorm. Şi toate astea se făceau într-o tăcere religioasă. Nu se auzea decât ţăcănitul imprimantei, lovind hârtia ca o ploaie blândă. Calculatorul însuşi, care combina mii de litere pe secundă, era absolut silenţios…

Glasul lui Chuk îi întrerupse reveria.

„Uite1! mai zi că nu te bucuri!”

Aidoma unei minuscule cruci de argint, bătrânul avion de transport DC 3 tocmai aterizase pe micul aerodrom improvizat. Vederea lui îţi dădea poftă să tragi o

duşcă de scotch cu gheaţă. Chuk începu să cânte, dar se opri repede. Munţii nu-l încurajau.

George îşi consultă ceasul.

„Vom fi pe aerodrom peste o oră”, spuse. Şi adăugă: „Crezi că s-a terminat calculul?”

Chuk nu răspunse şi George îşi îndreptă privirea spre el. Văzu chipul lui Chuk foarte alb, încordat către cer.

„Priveşte”, şopti Chuk.

George, la rândul lui. Îşi ridică ochii.

Pentru ultima oară, deasupra lor, în pacea înălţimi lor, una câte una, stelele se stingeau…

IV

Unde autorii, care nu sunt nici prea creduli, nici prea increduli, îşi pun întrebări cu privire la Marca Piramidă.

— Şi dacă ar fi existat alte tehnici?

— Exemplul hitlerist.

— Imperiul lui Almanzar.

— Multe sfârşituri ale lumii.

— Imposibila Insulă a Paştelui.

— Legenda Omului Alb. – Civilizaţiile din America.

— Misterul Maya.

— De la „puntea de lumină” la ciudata câmpie din Nazca.

— Unde autorii nu sunt decât nişte bieţi spărgători de pietre.

De la Aristarc din Samos la astronomii de la 1900, omenirea a avut nevoie de douăzeci şi două de secole ca să calculeze cu o aproximaţie satisfăcătoare distanţa de la Pământ la Soare: 149.400.000 de kilometri. Ar fi fost de-ajuns să înmulţească cu un miliard înălţimea piramidei lui Keops, construită cu 2.900 de ani a. C.

Ştim astăzi că faraonii au consemnat în piramide rezultatele unei ştiinţe căreia-i ignorăm originea şi metodele. Se regăsesc la ea numărul n, calculul exact al duratei unui an solar, al razei şi greutăţii pământului, legea procesiunii echinocpilor, valoarea gradului de longitudine, direcţia reală a Nordului şi poate multe alte date încă nedescifrate. De unde provin aceste informaţii? Cum au

fost obţinute sau transmise? Şi. În acest caz, de cine?

După abalele Morcux. Dumnezeu Le-a dat oamenilor din vechime cunoştinţe ştiinţifice. Închipuiţi-vă scena: „Ascullă-mă. O fiule, numărul 3.1416 îţi va permite să calculezi suprafaţa unei circumferinţe!" După Piazzi Smyth, Dumnezeu le-a dictat aceste informaţii unor egipteni prea necredincioşi şi prea ignoranţi ca să înţeleagă ce înscriau în piatră. Şi oare de ce Dumnezeu, care le ştie pe toate, s-ar fi înşelat el grosolan asupra calităţii elevilor săi? După egiptologii pozitivişti, măsurătorile efectuate la Gizeh au fost falsificate de către cercetătorii duşi de dorinţa lor de miraculos: nicio ştiinţă nu e înscrisă în piramide. Dar discuţia pluteşte printre zecimale şi nu e mai puţin adevărat că ridicarea piramidelor dovedeşte o tehnică ce ne rămâne total de neînţeles. Gizeh este un munte artificial de 6.500.000 de tone. Blocuri de douăsprezece tone sunt ajustate la jumătate de milimetru. Ideea cea mai plată este şi cea mai frecvent reţinută: faraonul ar fi dispus de o mână de lucru colosală. Ar rămâne de explicat cum a fost rezolvată problema aglomerării acestor mulţimi imense pe o suprafaţă restrânsă. Şi motivele unei întreprinderi atât de nebuneşti. Cum oare blocurile au fost extrase din carierele de piatră? Egiptologia clasică nu admite ca tehnică decât folosirea unor pene de lemn umede, introduse în fisurile stâncii. Constructorii ar fi dispus numai de ciocane din piatră şi de fierăstraie din cupru, metal moale. Asta sporeşte misterul. Cum oare nişte pietroaie tăiate de zece mii de kilograme şi mai bine au fost înălţate şi puse uncie peste altele? În secolul al XIX-lea, am întâmpinat cele mai mari dificultăţi ca să aducem în Franţa două obeliscuri din care faraonii puneau să se transporte cu duzinile. Cum oare egiptenii luminau înăuntrul piramidelor? Până în 1890, noi nu cunoaştem decât lămpile care filează şi înnegresc plafonul. Or. nu se vede nici urmă de fum pe pereţii piramidelor. Oare captau lumina solară, făcând-o să pătrundă înăuntru printr-un sistem optic? Niciun ciob de lentilă n-a fost descoperit.

Nu s-a găsit niciun instrument de calcul ştiinţific, niciun vestigiu dovedind o mare tehnologic. Sau trebuie admisă teza mislico-primiti-vă: Dumnezeu le dictează nişte informaţii astronomice unor zidari obtuzi dar sârguincioşi şi le dă o mână de ajutor. Nu sunt informaţii înscrise în piramide? Pozitiviştii. În lipsă de alte şicane matematice, declară că e vorba de coincidenţe. Când coincidenţele sunt atât de puternic exagerate, cum ar fi zis Fort, oare cum trebuie ele numite? Sau trebuie admis că nişte arhitecţi şi decoratori suprarealişti, spre a satisface megalomania regală. În funcţie de nişte măsuri ce le trecuseră prin cap la voia întâmplării, au pus să se extragă, să se transporte, să se decoreze, să se înalţe şi să se ajusteze la milimetru cele 2.600.000 de blocuri ale marii piramide de către nişte zilieri care lucrau cu bucăţi de lemn şi fierăstraie de tăiat carton, călcându-se pe picioare?

Toate astea datează de cinci mii de ani, iar noi ignorăm aproape totul. Ceea ce ştim însă, este că cercetările au fost făcute de nişte oameni pentru care civilizaţia modernă este singura civilizaţie tehnică posibilă. Plecând de la acest criteriu, ci trebuiau prin urmare să-şi imagineze sau ajutorai lui Dumnezeu, sau o colosală şi bizară muncă de furnici. Or. se poate ca o gândire cu totul diferită de a noastră să fi conceput nişte tehnici la fel de perfecţionate ca ale noastre, dar şi ele diferite, nişte instrumente de măsură şi metode de manipulare a materiei tară nicio legătură cu ceea ce cunoaştem noi, nelăsând niciun vestigiu aparent vederii noastre. Se poate ca o ştiinţă şi o tehnologie puternice, care găsiseră alte soluţii decât ale noastre la problemele puse, să fi dispărut total odată cu lumea faraonilor. E greu de crezut că o civilizaţie poate să moară, să dispară. E şi mai greu de crezut că ea a putut fi atât de diferită de a noastră încât ne e peste putinţă s-o recunoaştem drept civilizaţie. Şi totuşi!…

Când ultimul război mondial a luat sfârşit, la 8 mai 1945. misiuni de investigaţie au început imediat să parcurgă Germania învinsă. Ra

[ioanele acestor misiuni au fost publicate. Numai

catalogarea lor comportă 300 de pagini. Germania nu s-a separat de restul lumii decât din 1933. În doisprezece ani, evoluţia tehnica a Reich-ului a urmat căi ciudat de divergente. Dacă" nemţii erau în întârziere în domeniul bombei atomice, puseseră la punct în schimb rachete uriaşe Riră echivalent în America şi în Rusia. Dacă ignorau radarul, realizaseră detectoare cu raze infraroşii, la fel de eficace. Dacă n-au inventat siliconii, au dezvoltat o chimic organică absolut nouă1. În spatele acestor diferenţe radicale în materie de tehnică, diferenţe filosofice şi mai stupefiante... Respinseseră relativitatea şi neglijaseră în parte teoria cuantelor. Cosmogonia lor i-ar fi aiurii pe astrofizicienii aliaţi: era teza gheţii eterne, după care planetele şi stelele sunt blocuri de gheaţă plutind în spaţiu. Dacă asemenea abisuri s-au căscat în doisprezece ani şi asta în lumea noastră modernă, în pofida schimburilor şi a comunicaţiilor, ce să mai spunem de cum s-au dezvoltat civilizaţiile în trecut? În ce măsură arheologii noştri sunt calificaţi să judece starea ştiinţelor, a tehnicilor, a filosofiei. a cunoaşterii în civilizaţia Maya sau la khmeri?

Nu vom cădea în capcana legendelor: Lemuria ori Atlantida. Platon. În *Critias*, cântând minunăţiile cetăţii dispărute. Homer, înaintea lui, evocând în *Odiseea* fabuloasa Scheria, descriu poate Tartessos, biblicul Tarshih al lui Iona şi ţintă a călătoriei lui. La gurile Guadalquivirului. Tartessos e cel mai bogat oraş minier din lume şi exprimă chintesenţa unei civilizaţii. Înfloreşte de nu se ştie câte veacuri, depozitar de înţelepciune şi taine. Către 500 a. C. dispare complet, nu se ştie cum sau de ce. Se poate ca Numinor, misterios centru celtic din secolul al V-lea a. C. să nu de o legendă*, dar nu ştim nimic. Civilizaţiile de a cărorexistenţă din trecut suntem siguri şi care sunt moarte, sunt tot atât de stranii ca Lemuria. Civilizaţia arabă de la Córdoba şi din Granada inventează ştiinţa modernă, descoperă cercetarea experimentală şi aplicaţiile ei practice, studiază chimia şi chiar propulsia cu reacţie. Manuscrise arabe din secolul al XM-lea prezintă scheme pentru rachete de bombardament. Dacă imperiul

lui Almanzar ar fi fost la fel de avansai în biologie ca în celelalte tehnici, dacă ciuma nu s-ar fi aliat cu spaniolii ca să-l distrugă, revoluţia industrială ar fi putut avea loc în secolul al XV-lea sau al XVI-lea în Andaluzia, iar secolul XX ar fi fost atunci o eră a aventurierilor interplanetari arabi, colonizând Luna. Marte şi Venus.

1 Aceea a Inelelor de op! atomi de carbon.

— V. partea a doua a cărţii.

— Spraftuc de Câmp & W'il L-y. /V *I Atlantide a „Eldorado*. Pion. Pari.

Conform lucrărilor profesorului Tolkicn, de in Universitatea din O.vford.

Imperiul lui Hitler, cel al lui Almanzar, se prăbuşesc în foc şi sânge. Într-o bună zi a lunii iunie 1940. cerul Parisului se întunecă, acrul se încarcă de miros de benzină, iar dedesubtul acestui nor imens ce înnegreşte chipurile descompuse de stupoare, de spaimă, de ruşine, o civilizaţie se clatină, milioane de fiinţe fug la întâmplare, pe drumuri mitraliate. Oricine a trăit aşa ceva şi a cunoscut de asemenea şi crepusculul zeilor celui de-al 1II-lea Reich, îşi poate imagina sfârşitul Cordo-bei şi al Granadei şi o mie de alte sfârşituri ale lumii, de-a lungul mileniilor. Sfârşitul lumii pentru incaşi, sfârşitul lumii pentru toltcei, sfârşitul lumii pentru mayaşi. Toată istoria lumii: un sfârşit fără de sfârşit…

Insula Paştelui, la 3.000 de kilometri în largul coastelor chiliene, e la fel de mare ca Jersey. Când primul navigator european, un olandez, o aborda. În 1722. O crezu locuită de uriaşi. Pe acest petec de pământ vulcanic din Polinezia, se înalţă 593 de statui imense. Unele au peste douăzeci de metri înălţime şi cântăresc cincizeci de tone. Când au fost ele ridicate? Cum? De ce? Se crede că pot fi deosebite, studiindu-se aceste misterioase monumente, trei niveluri de civilizaţii, dintre care cea mai desăvârşită ar fi cea mai veche. Ca în Egipt, blocurile enorme de tuf, de bazalt, de lavă, sunt potrivite cu o îndemânare prodigioasă. Dar insula are un relief accidentat, iar cei câţiva copaci piperniciţi n-aveau cum să

furnizeze bulumaci: cum oare au fost transportate pietrele? Şi se poate invoca o mână de lucru colosală? în secolul al XIX-lea, locuitorii insulei erau în număr de două sute: de trei ori mai puţin numeroşi decât statuile lor. Niciodată n-au putut fi mai mult de trei-patru mii pe această insulă sterilă şi fără animale. Şi-atunci?

Ca în Africa şi ca în America de Sud, primii misionari debarcaţi pe Insula Paştelui avură grijă să facă să dispară toate urmele civilizaţiei moarte. La poalele statuilor, erau tăbliţe de lemn adus de apă, acoperite de hieroglife: au fost arse sau expediate la biblioteca Vaticanului, unde zac multe taine. Să fi fost vorba de distrugerea vestigiilor unor vechi superstiţii, sau de ştergerea mărturiilor unei *alte* ştiinţe, a amintirii altor fiinţe care ar fi trecut pe pământ, a unor vizitatori veniţi din altă parte?

Cei dintâi europeni care au explorat insula au descoperit printre băştinaşi oameni albi şi bărboşi. De unde veneau ci? Descendenţi ai cărei rase să fi fost, degenerate, astăzi complet înghiţite? Frânturi de legende vorbeau de o rasă de stăpâni, de învăţători, iscată din străfundurile timpului, căzută din cer.

Prietenul nostru, exploratorul şi filosoful penivian Daniel Ruzo, pleacă în 1952 să studieze podişul pustiu de la Marcahuasi, la 3.800 de metri altitudine, la vest de Cordilicra Anzilor1. Acest podiş tară viaţă, ce nu poate fi atins decât călare pe un măgar, măsoară trei kilometri pătraţi. Ruzo descoperă acolo animale şi chipuri de oameni săpate în stâncă şi vizibile numai la solstiţiul de vară, datorită jocului de lumini şi umbre. Găseşte acolo statui de animale din era secundară, precum stegozaurul. şi altele de lei, de broaşte ţestoase, de cămile, necunoscute în America de Sud. O colină sculptată reprezintă un cap de bătrân. Negativul fotografiei dezvăluie un tânăr radios – vizibil în cursul cărui rit de iniţiere? Datarea cu carbon 14 încă nu e posibilă: nu există nicio urmă organică pe Marcahuasi. Indiciile geologice se pierd în noaptea timpurilor. Ruzo crede că podişul ar fi leagănul civilizaţiei Masma, poate cea mai veche din lume.

Amintirea omului alb se regăseşte pe un alt podiş fabulos. Tialiua-naco, Ia 4.000 de metri. Când incaşii au cucerit această regiune a lacului Titicaea. Tiahuanaco era deja câmpul de ruine gigantice, inexplicabile, pe care-l cunoaştem. Când Pizarro ajunge acolo. În 1532. indienii le dau conchistadorilor numele de Viracochas: stăpâni albi. Tradiţia lor, deja mai mult sau mai puţin pierdută, vorbeşte de o rasă de stăpâni dispărută, uriaşă şi albă, venită de undeva, răsărită din spaţii, dintr-o rasă de Fii ai Soarelui. Ea domnea şi instruia cu milenii în urmă. A dispărut dintr-odată. Se va întoarce însă. Peste tot în America de Sud, europenii care goneau după aur au întâlnit această tradiţie a omului alb şi au beneficiat de pe urma ei. Pofta lor cea mai joasă de cucerire şi de profit a fost ajutată de cea mai misterioasă şi mai mărca A amintire.

Explorarea modernă dezvăluie pe continentul american o formidabilă profunzime de civilizaţie. Cortez îşi dă scama cu stupoare că aztecii sunt la fel de civilizaţi ca spaniolii. Ştim astăzi că trăiau din resturile unei culturi mai înalte, aceea a loltecilor. Toltecii au construit cele mai gigantice monumente din America. Piramidele soarelui de la Teotihua-can şi Cholula sunt de două ori mai mari decât moimântul regelui Keops. Dar toltecii erau ei înşişi descendenţii unei civilizaţii şi mai desăvârşite, Maya, ale cărei resturi au fost descoperite în junglele din Honduras, Guatemala. Yucalan. Înghiţită de dezordinea naturii, ni se revelează o civilizaţie mult anterioară aceleia greceşti, dar superioară ei. Moartă când şi cum? De două ori moartă, în orice caz, căci misionarii. şi aici. s-au grăbit să distrugă manuscrisele, să sfarme statuile, să facă să dispară altarele. Rezumând cele mai recente cercetări asupra civilizaţiilor dispărute. Raymond Cartier scrie:

Daniel Ku/o la *cutiure Masma*. Kevuc de inăocicicd” Klhno Rraphic de Paris. 1956 şi 1959.

În multe domenii, ştiinţa mayaşilor o depăşea pe aceea a grecilor şi a romanilor. Având profunde cunoştinţe matematice şi astronomice, ei au dus la o perfecţiune minuţioasa cronologia şi ştiinţa calendarului. Construiau

observatoare cu cupole mai bine orientate ca cel de la Paris, din secolul al XVII-lea, precum Caracol, înălţat pe trei terase în capitala lor de la Chichén Itzá. Utilizau anul sacru de 260 de zile, anul solar de 365 de zile şi anul venusian de 584 de zile. Durata exactă a anului solar a fost fixată la 365, 2422 zile. Mayaşii găsiseră 365, 2420 zile, adică, cu excepţia unei zecimale, numărul la care noi am ajuns după calcule îndelungi. E posibil ea egiptenii să fi atins aceeaşi aproximare, dar, ca să admitem asta, trebuie să credem în concordanţele mult discutate ale piramidelor, în timp ce calendarul maya există, îl avem.

Alte analogii cu Egiptul sunt vizibile în arta lor admirabilă. Picturile lor murale, frescele, pereţii vaselor, arată nişte oameni, cu profil violent semit, în toate activităţile legate de agricultură, pescuit, construcţii, politică, religie. Numai Egiptul a mai pictat aceste munci cu acelaşi adevăr crud, dar olana maya trimite cu gândul la etrusci, basoreliefurile lor – la India, iar marile scări abrupte de la templele lor – la Angkor. Dacă aceste modele nu le-au venit din afară, atunci creierul le era tacul în aşa fel încât a reparcurs aceleaşi forme de expresie artistică precum toate marile popoare antice din Europa şi Asia. Oare civilizaţia a luat naştere într-o regiune geografică determinată şi s-a propagat din aproape în aproape ca un incendiu în pădure? Sau a apărut spontan şi separat în diferite regiuni ale globului? Să fi existat un popor de învăţători şi popoare de elevi, sau mai multe popoare autodidacte? Seminţe izolate, sau un butuc comun şi butaşi cam peste tot?

Nu se ştie şi nu posedăm nicio explicate satisfăcătoare privind originile unor atari civilizaţii – şi nici sfârşitul lor. Nişte legende boli-vicne culese de Cynthia Fain1, şi care ar data de peste cinci mii de ani, povestesc că civilizaţiile acelei epoci s-ar fi prăbuşit după un conflict cu o rasă non-umană, al cărei sânge nu era roşu.

Podişul Altiplano din Bolivia şi Perú evocă o altă planetă. Nu Pământul, ci Marte. Presiunea oxigenului este acolo mai puţin decât jumătate din presiunea de la nivelul

mării, şi totuşi oamenii trăiesc până la 3.500 de metri altitudine. Ei au doi Hui de sânge mai mult ca noi, opt milioane de globule roşii în loc de cinci, iar inima le bate mai lent. Metoda de datare cu radiocarbon dezvăluie o prezenţă umană acum 9.000 de ani. Anumite determinări recente ne îndrituiesc să credem că acolo trăiau oameni acum 30.000 de ani. Nu e deloc exclus ca nişte oameni pricepându-se să lucreze metalele, având observatoare şi posedând o ştiinţă, să fi construit acum 30.000 de ani cetăţi gigantice. Călăuziţi de cine?

Cynihia Fain. *Rolivle*. Ed. Arihaud. Paris.

Anumite lucrări de irigaţii efectuate de preincaşi abia ar putea fi realizabile cu turboforezele noastre electrice. De ce nişte oameni care nu se slujeau de roată au construit enorme drumuri pavate?

Arheologul american Hyatt Verrill a consacrat treizeci de ani cercetării civilizaţiilor dispărute din America centrală şi din America de Sud. După ei, marile lucrări ale oamenilor din vechime n-au fost tăcute cu scule de tăiat piatră, ci cu o pastă radioactivă care rodea granitul: un fel de gravură la scara marilor piramide. Această pastă radioactivă, moştenită de la civilizaţii şi mai vechi. Vernil pretindea a fi văzui-o în mâinile ultimilor vrăjitori. Într-un roman foarte frumos, *The Bridge of Lighi*, el descrie o cetate preincaşă la care se ajunge trecând o „punte de lumină”, un pod de materie ionizată, apărând şi dispărând după voie şi care permite trecerea printr-un defileu stâncos altminteri de netrecut. Până în ultimde-i zile (a murit la optzeci de ani), Verrill spunea că romanul sau era mult mai mult decât o legendă, iar soţia lui, care i-a supravieţuit, spune acelaşi lucru.

Ce înseamnă figurile de la Nazca? E vorba de linii geometrice imense trasate pe câmpia de la Nazca, vizibile numai din avion şi a căror descoperire a fost posibilă recent, datorită explorării aeronautice. Profesorul Mason, ce n-ar putea fi suspectat de fantezie, ca Verrill, se pierde în conjecturi. Ar fi trebuit ca desenatorii să fi fost ghidaţi de o maşinărie plutind pe cer. Mason respinge ipoteza şi

imaginează că figurile au fost aranjate după un model redus sau după o grilă. Dat fiind nivelul tehnic al preincaşilor admis de arheologia clasică, e şi mai improbabil. Şi care ar fi semnificaţia acestortrasee? Religioasă? E ceea ce se spune mereu, la nimereală. Explicaţia printr-o religie necunoscută, metoda curentă. Se preferă să se presupună tot felul de nebunii ale spiritului, mai degrabă decât alte stadii ale cunoaşterii şi tehnicii. E o chestiune de întâietate: luminile de astăzi sunt singurele lumini. Fotografiile câmpiei de la Nazca pe care le avem duc irezistibil cu gândul la balizajul unui teren de aterizare. Fiii Soarelui, veniţi din cer… Profesorul Mason se fereşte să facă apropierea între aceste legende şi presupune, scoţând-o din mânecă, un soi de religie a trigonometrici, din care de altfel istoria credinţelor nu conţine niciun exemplu. Şi totuşi, puţin mai încolo, el menţionează mitologia preincaşă după care stelele sunt locuite, iar zeii au coborât din constelaţia Pleiadelor.

Noi nu refuzăm să presupunem vizite ale locuitorilor din afară, civilizaţii atomice dispărute aproape fără urmă, etape ale cunoaşterii şi tehnicii comparabile cu etapa actuală, vestigii de ştiinţe îngropate în diverse fomie ale ceea ce numim esoterism şi în realităţi operative pe care le punem în rândul practicilor magice. Nu spunem că am crede orice.

dar vom arăta în următorul capitol că domeniul ştiinţelor umaniste este probabil mult mai larg decât a fost delimitat. Integrând toate aceste fapte, fără nicio excludere şi acceptând să scruteze toate ipotezele sugerate de aceste fapte, fără niciun fel de apriorism, un Darwin, un Co-pernic al antropologiei vor crea o ştiinţă complet nouă, cu condiţia să stabilească în plus o circulaţie constantă între observarea obiectivă a trecutului şi avangarda cunoaşterii moderne în materie de parapsihologic de fizică, de chimie, de matematică. Lorii se va vădi poate că ideea unei mereu lente evoluţii a cunoaşterii, a unui mereu lung drum al ştiinţei, nu e o idee sigură, ci un tabu pe care noi l-am clădit ca să ne credem

beneficiari, astăzi, ai întregii istorii umane. De ce civilizaţiile trecute n-ar fi cunoscut oare bruşte străfulgerări în care să le şi fost dezvăluită cvasi-totalitatea cunoaşterii? De ce oare ceea ce se produce uneori într-o viaţă de om, iluminarea, intuiţia fulgurantă, explozia geniului, nu s-ar fi produs de mai multe ori în viaţa omenirii? Nu interpretăm noi cele câteva amintiri ale acelor clipe într-un fel foarte greşit vorbind de mitologie, de legende, de magie? Dacă mi se arată o fotografie netrucată a unui om plutind în aer, nu spun: e reprezentarea mitului lui le-ar ci spun: e un instantaneu al unui salt sau plonjon. De ce n-ar exista stări instantanee în civilizaţii?

Vom cita şi alte fapte, vom efectua şi alte apropieri, vom formula şi alte ipoteze. Vor fi fără îndoială multe prostii în cartea noastră, repetăm, dar contează destul de puţin dacă această carte va suscita câteva vocaţii şi într-o anumită măsură, va pregăti căi mai largi pentru cercetare. Noi nu suntem decât nişte bieţi spărgători de pietre, alţii vortroi drumul.

v

Memoria mai bătrână ca noi…

— Unde autorii găsesc păsări metalice.

— Povestea unei foarte curioase hărţi a lumii.

— Bombardamente atomice şi nave interplanetare în „texte sacre”.

— O altfel de idee despre maşini. – „Cargo-cultul”.

— O altă viziune despre esoterism.

— Consacrarea inteligenţei. – încă o istorisire, mă rog.

De zece ani încoace, explorarea trecutului a fost facilitată de oile metode bazate pe radioactivitate şi pe progresele cosmologiei. Se degajă din ea două fapte extraordinare.

1 Doctor Bowen. *The lixpfoni/ion of Time*. I.ondon. 1958.

1) Pământul ar fi contemporan cu Universul. El ar avea aşadar cam 4.500 de milioane de ani. S-ar fi format în

acelaşi timp şi poate înaintea Soarelui, prin condensarea particulelor la rece.

2) Omul aşa cum îl cunoaştem, *homo sapiens*, n-ar exista decât de 75.000 de ani. Această perioadă foarte scurtă ar fi fost de-ajuns ca să se treacă de la prehominizi la om. Aici, ne permitem să punem două întrebări:

a) în cursul acestor 75.000 de ani, a cunoscut oare omenirea şi alte civilizaţii tehnice decât a noastră? Specialiştii în cor răspund că nu. Dar nu e sigur că ei pot deosebi un instrument de un obiect zis de cult. În acest domeniu, cercetarea nici măcar n-a început. Cu toate astea, există probleme tulburătoare. Majoritatea paleontologilor consideră coliţii

(pietre descoperite în apropiere de Orloans în 1867) obiecte naturale.

Unii însă văd în ei opera omului. A cărui „om”? Altul decât *homo să piens*. S-au găsit alte obiecte la Ipswich, în Suffolk: ele ar demonstra existenţa „oamenilor” terţiari în Europa occidentală.

b) Experienţele lui Washburn şi Dice dovedesc că evoluţia omului a putut fi cauzată de nişte modificări foarte banale. De exemplu, o uşea ră schimbare a oaselor craniului. O singură mutaţie şi nu, cum se crezuse. O conjuncţie complexă de mutaţii, ar fi fost suficientă pentru tre’ cerea de la prehominid la om.

Aşadar, în 4.500 de milioane de ani, o singură mutaţie? Foarte posibil. Dar de ce ar fi şi sigur? De ce să nu fi existat mai multe cicluri de evoluţie înaintea acestui al şaptezeci şi cinci de miilea an? Alte forme de umanitate, sau mai curând alte fiinţe cugetătoare au putut apărea şi dispărea. Şi n-ar fi lăsat urme vizibile nouă, însă amintirea lor ar dăinui în legende. „Bustul supravieţuieşte cetăţii”: amintirea lor ar fi putut să supravieţuiască centralelor de energie, maşinilor, monumentelor din civilizaţiile lor dispărute. Memoria noastră urcă poate mult mai departe decât propria-ne existenţă, decât chiar existenţa speciei noastre. Ce înregistrări infinit de îndepărtate se disimulează în cromozomii şi în genele noastre? „De unde-

ţi vin toate, suflet al omului, de unde?…”

Deja în arheologic totul se schimbă. Civilizaţia noastră accelerează comunicaţiile, iar observaţiile făcute pe ansamblul suprafeţei globului, adunate, confruntate, se opresc în mari mistere. În iunie 1958, Institutul Smithson publică rezultatele obţinute de americani, de indieni, de

1 ivnii îi. i dovedi că le/a sa e întemeiată. Washburn a modificat craniul soholanllor, făcându-l să treacă de la u formă „neanderthaloldă” la forma „modernă”.

ruşi. La săpăturile efectuate în Mongolia. Scandinavia. Ceylon, aproape de lacul Baikal şi pe cursul superior al fluviului Lena, în Siberia, s-au descoperit exact aceleaşi obiecte de os şi piatră. Or. tehnica de prelucrare a acestor obiecte nu se mai întâlneşte decât la eschimoşi. Institutul Smithson se crede deci în măsură de a conchide că acum zece mii de ani eschimoşii locuiau Asia centrală. Ceylonul şi Mongolia. După aceea ar fi emigrat brusc către Groenlanda. Dar de ce? Cum oare nişte primitivi au putut hotărî brusc şi loji în acelaşi timp să părăsească ţinuturile acelea şi să se ducă în acelaşi punct inospitalier al globului? Cum oare, de altfel, au putut ajunge acolo? Ei ignoră şi acum că Pământul e rotund şi n-au nicio idee de geografic. Şi au părăsit ci Ceylonul, paradis terestru? Institutul nu răspunde la aceste întrebări. Noi nu pretindem să impunem ipoteza noastră şi o formulăm doar ca exerciţiu de deschidere a spiritului: o civilizaţie superioară, acum zece mii de ani, controlează globul. Ea creează în Extremul Nord o zonă de deportare. Or, ce spune folclorul eschimos? El pomeneşte de triburi transportate în Nord, la originea timpurilor, de uriaşe păsări metalice. Arheologii secolului al XIX-lea au insistat mult asupra absurdităţii acestor „păsări metalice”. Dar noi?

Nicio cercetare comparabilă cu cea a Institutului Smithson n-a fost încă făcută în privinţa unor obiecte mai bine definite. De exemplu, asupra lentilelor. Lentile optice au fost găsite în Irak şi în Australia centrală. Provin ele oare din aceeaşi sursă, din aceeaşi civilizaţie? Niciun

optician modern n-a fost chemat să se pronunţe. Toate lentilele optice, de vreo douăzeci de ani, sunt şlefuite în civilizaţia noastră cu oxid de ceriu. Peste o mie de ani, analiza spectroscopică va dovedi, analizând aceste lentile, existenţa unei civilizaţii unice pe glob. Şi ar fi adevărat.

O nouă viziune despre lumea trecută s-ar putea naşte din studii de felul acesta. Dea Domnul ca şi cărţulia noastră uşurică şi prost documentată să suscite vreunui tânăr încă naiv ideea unei munci nebuneşti ce-i va da într-o zi cheia celorântâmplate demult.

Sunt şi alte fapte:

Pe vaste suprafeţe ale deşertului Gobi, se observă vitrificări ale solului asemănătoare celor produse de exploziile atomice.

În peşterile din Bohistan s-au găsit inscripţii însoţite de hărţi astronomice reprezentând stelele în poziţia pe care o ocupau acum treisprezece mii de ani. Nişte linii leagă planeta Venus de Pământ.

La mijlocul secolului al XIX-lea, un ofiţer de marină turc, Pâri Reis, donează la *Ltbrary of Congress* un pachet de hărţi pe care le descoperise în Orient.

New York Herald Tribune, Î1 iunie 1958.

Cele mai recente datează de la Cristofor Columb, cele mai vechi din primul secol p. C, copiate unele după altele. În 1952. Arlington H. Mallery, mare specialist în cartografie, examinează aceste documente. El îşi dă scama, de pildă, că tot ce există în Mediterana a fost consemnat, dar nu e la locul care trebuie. Credeau oare oamenii aceia că Pământul e plat? Explicaţia nu e suficientă. Au stabilit ei harta prin proiecţie, ţinând cont de rotunjimea Pământului? Imposibil, geometria proiectivă datează de la Monge încoace. Mallery îi încredinţează apoi studierea hărţilor lui Walters, cartograf oficial, care le dispunepe un glob terestru modern: ele sunt exacte nu doar pentru Mediterana, ci şi pentru tot restul, inclusiv Americileşi Antarctica. În 1955. Mallery şi Walters îşi supun munca comitetului anului geofizic. Comitetul îi încredinţează dosarul părintelui iezuit Daniel Linehan,

director al Observatorului din Weston şi răspunzător de cartografia marinei americane. Părintele constată că relieful Americii de Nord, aşezaita lacurilor şi a munţilor din Canada, traseul coastelor la extremitatea de nord a continentului şi relieful Antarcticii (acoperit de gheţuri şi cu mare greutate scrutat de instrumentele noastre de măsură) sunt corecte. Copii ale unor hărţi şi mai vechi? Trasate după observaţiile (acute la bordul unei maşinării zburătoare sau spaţiale? Note luate de vizitatori veniţi din Afară?

Ni se va reproşa oare că punem aceste întrebări? *Popol Vuh*, cartea sacră a indienilor quichuas din America, pomeneşte de o civilizaţie extrem de veche, care cunoştea nebuloasele şi întregul sistem solar. „Cei din prima rasă, spune că erau capabili să ştie tot. Examinau cele patru colţuri ale orizontului, cele patru puncte ale arcei cerului *şi faţa rotunda* a Pământului”.

*

Unele din aceste credinţe şi legende pe care Antichitatea ni Le-a lăsat moştenire sunt atât de universal şi profund înrădăcinate, încât am căpătat obiceiul de a le considera aproape la fel de vechi ca omenirea însăşi. Or, suntem nevoiţi să cercetăm până unde conformitatea mai multor astfel de credinţe şi legende este un efect al întâmplării, sau până unde ar putea fi reflexul existenţei unei vechi civilizaţii, total necunoscute şi nebănuite şi ale cărei alte vestigii ar fi dispărut.

Omul care, în 19 i0. scria aceste rânduri, nu era nici scriitor de *science-fiction*, nici vreun ocultist oarecare. Era unul din pionierii n. ihi afacerea. i învi. \. i nun! [. i în cursul unei dezbateri or Rani/ale la Ocor Rclown Univers! ty „în decembrie 1958. V. Mudiul lui Ivnni. îmi un / «/o//< (/ «» «/><. ianuarie 1959.

ştiinţei, profesorul Frederic Soddy, laureat al premiului Nobel, descoperitorul izotopilor şi al legilor de transformare a radioactivităţii naturale1. Universitatea din Oklahoma a publicat în 1954 analele triburilor indiene din Guatemala, datând din secolul al XVI-lea. Povestiri

fantastice, apariţii de fiinţe legendare, moravuri imaginare ale zeilor. Or. privindu-le mai îndeaproape, s-a descoperit că indienii cackehiquci nu spuneau prostii: ci menţionau în felul lor primele contacte pe care le avuseseră cu invadatorii spanioli. Aceştia din urmă se rânduiau. În spiritul „istoricilor" cackehiquci, alături de fiinţele aparţinând mitologici şi tradiţiei lor. Astfel, realul era zugrăvit sub un aspect fabulos şi este mai mult decât probabil că texte considerate pur folclorice ori mitologice se întemeiază pe fapte reale prost interpretate şi integrate altor fapte, imaginare. Departajarea n-a fost tăcută şi o întreagă literatură de mai multe ori milenară se odihneşte în bibliotecile noastre specializate pe rafturile cu „legende", (ani ca nimeni să se gândească măcar o clipă că în ea se ascund poate cronici cu miniaturi de evenimente veritabile.

Ceea ce ştim despre ştiinţa şi tehnica modernă ar trebui totuşi să ne facă să citim această literatură cu alţi ochi. *Le livre de Dzyan* vorbeşte despre „stăpânii cu chip strălucitor" care părăsesc Pământul, retrăgându-le cunoştinţele oamenilor impuri, ştergându-şi prin dezintegrare urmele trecerii. Ei pleacă în care zburătoare, purtate de lumină. Înspre ţara lor „de fier şi de metal".

Într-un studiu recent din *Literaiurttoya Gazete*/, profesonil Agrest, care admite ipoteza unei vizite antice a unor călători interplanetari, regăseşte printre primele texte introduse în Biblic de preoţii evrei amintirea unor Fiinţe venite de altundeva care, precum Enoh, dispăreau ca să urce la cer în nişte misterioase arce. Operele sacre hinduse. *Rāmāyana* şi *Maha Bhratra*, descriu aeronave care au circulat pe cer, ia originea timpurilor, şi care semănau cu „nişte nori azurii în formă de ou sau de glob luminos". Puteau face de mai multe ori ocolul Pământului. Erau acţionate „de către o forţă eterată care loveşte solul la plecare", sau „de o vibraţie emanând de la o forţă invizibilă". Emiteau nişte „sunete dulci şi melodioase", iradiau lumină „strălucitoare ca focul", iar traiectoria lor nu era dreaptă, ci apărea ca „o lungă ondulaţie apropiindu-

le sau îndepărtându-le de Pământ”. Materia acestor maşinării e definită, în aceste onere vechi de peste trei mii de ani şi scrise fără îndoială din

Profesor la Oxford, membru în Roval Soclety din I-oimlri. Rândurile citate suni extrase din Ui. – i. În» sa *I.e Radâum*, tradusa în franccil de Adolphe Lepa Rc, jefui laboratorului de chimic fizic» de la Institutul de Hidrologie; / Clim MoloRÂC din Paris.

1959.

amintiri infinit mai îndepărtate, ca fiind compus;! din mai multe metale, unele albe şi uşoare, altele roşii.

În *Mausola Pună*, dăm peste această ciudată descriere de neînţeles pentru etnologii secolului al XIX-lea, dar nu şi pentru noi:

O armă necunoscută, un fulger de fier, uriaş mesager al morţii, îi făcu cenuşă pe toţi membrii rasei Vrishni şi Andhaka. Cadavrele lor arse erau de nerecunoscut. Părul şi unghiile cădeau, oalele se spărgeau fără vreo cauză aparentă, păsările deveneau albe. După câteva ceasuri, orice hrană era nesănătoasă. Fulgerul se fărâmiţă într-un praf fin.

Sau aceasta:

Cukra, zburând la bordul unui *vimatta* de mare putere, lansă asupra întreitei cetăţi un proiectil unic, încărcat cu puterea Universului. Un fum incandescent, asemănător cu zece mii de sori, se ridică în splendoarea sa. Când *vimana* ateriza, apăru ca un splendid bloc de antimoniu aşezat pe sol…

Obiecţie: dacă admitem existenţa unor civilizării atât de fabulos de avansate, cum explicăm că nenumăratele săpături, de pe tot globul. n-au scos niciodată la lumină nici un singur rest de obiecte susceptibile de a ne face să credem în această existenţă?

Răspunsuri:

I. Nu e mai mult de un secol de când se fac săpături, iar civilizaţia noastră atomică n-are nici douăzeci de ani. Nicio explorare arheologică serioasă n-a fost încă făcută în sudul Rusiei, în China, în Africa centrală şi în Africa de

Sud. Imense ţinuturi îşi păstrează trecutul secret.

2. A trebuit ca un inginer german. Wilhelm KOnig, să viziteze din întâmplare muzeul din Bagdad ca să-şi dea seama că nişte pietre turtite găsite în Irak şi clasate ca atare, erau în realitate baterii electrice, folosite cu două mii de ani înainte de Gal vani. Muzeele de arheologic abundă în obiecte clasate „obiecte de cult" sau „diverse", despre care nimeni nu ştie nimic. Ruşii au descoperit recent în unele peşteri din Gobi şi din Turkestan nişte emisfere de ceramică sau sticlă, terminate cu un con ce conţine o picătură de mercur. Despre ce e vorba? în sfârşit, puţini arheologi au cunoştinţe ştiinţifice şi tehnice. Şi mai puţini sunt în stare să-şi dea seama că o problemă tehnică poate fi rezolvată în mai multe feluri diferite şi că există maşini care nu seamănă cu ceea ce numim noi maşini: fără bielă, manivelă sau roţi dinţate. Câteva linii trasate cu o cerneală specială pe o hârtie preparată constituie un receptor de unde electromagnetice. Un simplu tub de aramă serveşte de rezonator în producerea undelor radar. Un diamant este un detector sensibil la radiaţia nucleară şi cosmică. Înregistrări complexe pot fi conţinute în cristale. Să fie oare biblioteci întregi închise în nişte pietricele cioplite V Dacă peste o mie de ani, civilizaţia noastră dispărând, arheologii ar găsi nişte benzi magnetice, de exemplu, ce-ar face cu ele? Şi cum ar face diferenţa între o bandă neînregistrată şi una înregistrata?

Astăzi, suntem pe punctul de a descoperi secretele antimateriei şi antigravitaţiei. Mâine, manevrarea acestor secrete va necesita un apara-taj greu, sau, dimpotrivă, unul de o simplitate uluitoare? Dezvoltându-se, tehnica nu complică, ci simplifică, reduce echipamentul până la a-l face aproajxî invizibil. În cartea sa *Magie chaldientte*, Lenormand, reluând o legendă ce aminteşte mitul lui Orfeu, scria: „În vremurile de demult, preoţii din On. datorită sunetelor, suscitau furtuni şi ridicau în aer, ca să-şi construiască temple, pietre pe care o mie de oameni n-ar fi putut să le clintească". Iar Walter Owen scria: „Vibraţiile sonore sunt forţe... Creaţia cosmică este susţinută de

vibraţii care ar putea deopotrivă s-o suspende”. Această teorie nu e departe de concepţiile moderne. Ziua de mâine va fi fantastică: toată lumea o ştie. Dar va fi astfel de două ori poate, scoţându-ne din cap ideea că ziua de ieri era banală.

*

Avem despre Tradiţie, adică despre ansamblul textelor celor mai vechi ale umanităţii, o concepţie în întregime literară, religioasă, filosofică. Dar dacă ar fi vorba de amintiri imemoriale, consemnate de nişte oameni extrem de îndepărtaţi de epoca în care se desfăşurau evenimentele şi care transpuneau. Înfrumuseţau? De amintiri imemoriale despre civilizaţii la fel de avansate tehnic, ştiinţific, dacă nu infinit mai mult decât a noastră? Ce spune Tradiţia, văzută sub acest aspect?

Mai întâi, că ştiinţa este primejdioasă. Această idee îl putea surprinde pe un om din secolul al XIX-lea. Ştim acum că au fost de-ajuns două bombe la Nagasaki şi Hiroshima ca să ucidă 300.000 de persoane, că aceste bombe sunt de altfel mult perimate şi că un proiectil cu cobalt de cinci sute de tone ar putea anihila viaţa în cea mai mare parte a lumii.

Pe urmă, că pot exista contacte cu fiinţe nepământene. Absurditate pentru secolul al XIX-lea, nu şi pentru noi. Nu mai e de negândit că există universuri paralele cu al nostru, cu care s-ar putea stabili o comunicare. Radiotelescoapele recepţionează unde emise la zece miliarde de ani-lumină, modulate astfel încât seamănă cu nişte mesaje. Astronomul John Krauss de la Universitatea din Ohio ne asigură că a captat, la 2 iunie 1956, semnale provenite de pe Venus. Alte semnale, dinspre Jupiter, ar fi fost recepţionate la Institutul de la Princcton.

Această Idee a existenleiunoruniversuri parale ie cu universul vizibil se regii „sie pretutindeni în cercetarea contemporana. V „de exemplu, *revifia/în/iif/ricsătomiques*, nr. I. 1958. p. 17. articol de E.C.G. de Sluckuciberg.

În sfârşit. Tradiţia ne încredinţează că toi ce s-a

petrecut de la începutul timpurilor, a fost înregistrat în materie. În spaţiu. În energii şi poate fi dezvăluit. Este exact ceea ce spune un mare savant ca Bowen în lucrarea sa *Explorarea timpului* şi este o părere împărtăşită astăzi de majoritatea cercetătorilor.

Altă obiecţie: o înaltă civilizaţie tehnică şi ştiinţifică nu dispare cu totul, nu se aneantizează complet.

Răspuns: „Civilizaţiile noastre ştiu acum că sunt muritoare". Tocmai tehnicile cele mai evoluate riscă să antreneze dispariţia totală a civilizaţiei din care s-au născut. Să imaginăm propria noastră civilizaţie într-un viitor apropiat. Toate centralele de energic, toate armele, toţi emiţătorii şi receptorii de telecomunicaţii, toate aparatele cictrice şi nucleonice. Într-un cuvânt, toate instrumentele tehnologice se bazează pe acelaşi principiu al producerii de energie. În urma unei reacţii în lanţ oarecare, toate instrumentele acestea, uriaşe sau de buzunar, explodează. Tot potenţialul material şi cea mai mare parte a potenţialului uman dintr-o civilizaţie dispare. Nu rămân decât lucrurile care nu mărturisesc nimic despre acea civilizaţie, oamenii care trăiau mai mult ori mai puţin deoparte de ca Supravieţuitorii recad în simplicitate. Nu rămân decât amintiri, consemnate după catastrofa* într-un mod neîndemânatic: povestiri de aparenţă legendară, mitică, prin care trece tema izgonirii dintr-un paradis terestru şi sentimentul că sunt mari primejdii, mari taine ascunse în sânul materiei. Totul reîncepe, de la Apocalipsă: „Luna întreagă s-a făcut ca sângele (...), iar cerul s-a dat în lături, ca o carte de piele pe care o faci sul..."

*

Nişte patrule ale guvernului australian, aventurându-se în 1946 în ţinuturile depărtate necontrolate din Noua Guinee, găsiră acolo populaţii vânzolite de o furtunoasă excitaţie religioasă: „cargo-cultiil" tocmai se născuse. „Cargo" este un termen englezesc care desemnează mărfurile comerciale destinate indigenilor: cutii de conserve, sticle de alcool, lămpi cu parafină etc. Pentru

aceşti oameni aflaţi încă în epoca de piatră, contactul brusc cu astfel de bogăţii nu putea fi decât tulburător. Dar oare oamenii albi puteau să fi fabricat ei înşişi asemenea bogăţii? Imposibil. Albii care se văd sunt în chip vădit incapabili să facă să le apară între degete vreun obiect miraculos. Să fim pozitivi, îşi spuneau, aproximativ, indigenii din Noua Guinee: aţi văzut vreodată un alb fabricând ceva? Nu. Însă albii se îndeletnicesc cu nişte activităţi foarte misterioase: ci se îmbracă toţi la fel. Uneori, se aşază dinaintea unei cutii de metal pe care sunt nişte cadrane şi ascultă zgomotele bizare care ies din ea. Fac semne pe nişte foi albe. Astea sunt rituri magice, datorită cărora obţin de la zei ca aceştia să le Uimită „cargoul". Indigenii se puseră deci să copieze aceste „rituri": încercară să se îmbrace europeneşte, vorbiră în cutii de conserve, îşi înălţară tije de bambus deasupra caselor, imitând antenele. Şi construirii false piste de aterizare, în aşteptarea „cargoului".

Bun. Dar dacă strămoşii noştri interpretaseră în felul acesta contactele lor cu civilizaţii superioare? Ne-ar rămâne Tradiţia, adie;! învăţătura „riturilor" care erau în realitate feluri foarte legitime de a acţiona în funcţie de cunoştinţe *de alt gen*, Am fi imitat copilăreşte atitudini, gesturi, manipulări, fără să le înţelegem, fără să le legăm de o realitate complexă ce ne scăpa, aşteptând ca acele gesturi, atitudini, manipulări să ne aducă ceva. Ceva ce nu mai vine: o „mană cerească", în realitate adusă pe căi pe care imaginaţia noastră nu le putea concepe. E mai uşor să cădem în ritual decât să accedem la cunoaştere, mai uşor să născocim zei decât să înţelegem nişte tehnici. Odată acestea spuse, adaug că nici Bergier şi nici eu nu ne gândim să reducem orice clan spiritual la o ignoranţă materială. Chiar dimpotrivă. Pentru noi, viaţa spirituală există. Dacă Dumnezeu depăşeşte orice realitate, îl vom găsi pe Dumnezeu când vom fi cunoscut întreaga realitate. Iar dacă există puteri în om ce-i permit să înţeleagă întregul Univers, Dumnezeu este poate întregul Univers, plus altceva.

Darsă continuăm exerciţiul nostru de deschidere a spiritului: dacă ceea ce numim esoterism n-ar fi în realitate decât un exoterism? Dacă cele mai vechi texte ale umanităţii, sacre în ochii noştri, n-ar fi decât nişte traduceri alterate, nişte vulgarizări oarecare, nişte relatări de mâna a treia, nişte amintiri puţin falsificate ale unor realităţi tehnice? Noi interpretăm aceste vechi texte sacre de parcă ele ar fi într-un mod cât se poate de evident expresia unor „adevăruri” spirituale, a unor simboluri filosofice, a unor imagini religioase. E din pricină că citindu-le, ne referim numai la noi înşine, oameni preocupaţi de micul nostru mister lăuntric: iubesc binele şi fac răul, trăiesc şi am să mor etc. Ele ni se adrscază nouă: acele maşinării, fulgere şi trăsnete, mane cereşti, apocalipse sunt nişte reprezentări ale lumii din spiritul şi din sufletul nostru. Mic mi se vorbeşte, mic, pentru mine… Şi dacă ar fi vorba de îndepărtate amintiri deformate ale altor lumi care au existat, ale trecerii pe acest pământ a altor fiinţe care căutau, care ştiau, care făceau ceva?

Închipuiţi-vă o epocă foarte veche în care mesajele provenite de la alte inteligenţe din Univers erau captate şi interpretate, în care vizitatori interplanetari instalaseră o reţea pe Pământ şi un trafic cosmic se stabilise. Închipuiţi-vă că mai există încă, în vreun sanctuar, note, diagrame, rapoarte, descifrate cu greu, de-a lungul mileniilor, de nişte călugări deţinători ai vechilor taine, dar deloc calificaţi ca să înţeleagă acele taine în totalitate, interpretând neîncetat şi extrapolând. Exact la fel curii ar face nişte vrăjitori din Noua Guinee, încercând să priceapă o foaie de hârtie pe care e înscris oranil avioanelor dintre New York şi San Francisco. La limită, dispuneţi de cartea lui Gurdjieff, *Ricils de Belzâbuth a son petit* /-i/*s*, plină de referinţe la concepte necunoscute, la un limbaj neverosimil. Gurdjieff spune că a avut acces la nişte „surse”. Surse care nu sunt ele înseşi decât nişte deviaţii. El face o traducere de mâna a şaptea, adăugându-i ideile sale personale, construind o simbolică a psihismului uman: iată esoterismul.

Un ghid-prospect al liniilor de aviaţie interne din S.U.A. spune: „Vă puteţi rezerva locul de oriunde. Cererea de rezervare este înregistrată de un robot electronic. Un alt robot vă reţine locul în avionul pe care-l doriţi. Biletul ce vă va fi înmânat va fi perforat în consecinţă etc”. Gândiţi-vă ce ardă asta la a mia traducere în dialect amazon ian, făcută de nişte oameni care n-au văzul niciodată un avion, habar n-au ce e un robot şi nu cunosc numele de oraşe citate în ghid. Şi acum. Închipuiţi-vă esoterismul dinaintea acestui text, urcând la izvoarele vechii înţelepciuni şi căutând o învăţătură întru călăuzirea sufletului omenesc…

*

Dacă au existat în noaptea timpurilor civilizaţii clădite pe un sistem de cunoştinţe, au existat şi nişte manuale. Catedralele ar fi manuale ale cunoştinţelor alchimice. Nu este exclus ca unele din aceste manuale sau nişte fragmente să fi fost regăsite, pios conservate şi indefinit recopiate de călugării a căror sarcină era mai puţin să înţeleagă, cât să salvgardeze. Indefinit recopiate, umplute de miniaturi, transpuse, interpretate, nu în funcţie de cunoştinţele din vechime. Înalte şi complexe, ci în funcţie de puţina ştiinţă a evului următor. În cele din urmă însă, orice cunoaştere reală tehnică, ştiinţifică. Împinsă până la capăt, antrenează o cunoaştere profundă a naturii spiritului, a resurselor psihismului, introduce într-o stare superioară a conştiinţei. Dacă, plecând de la texte „esoterice” – chiar dacă ele nu sunt decât ce spuneam aici – anumiţi oameni au izbutit să urce către acea stare superioară a conştiinţei, ci au reinnodal într-un anumit fel cu splendoarea-civilizaţiilor dispărute. Nu este exclus nici să fi existat două feluri de „texte sacre”: fragmente de mărturii despre vechi cunoştinţe tehnice şi fragmente de cărţi pur religioase, inspirate de Dumnezeu. Ambele feluri s-ar confunda între ele, în lipsa referinţelor permiţând a fi deosebite. Şi în amândouă cazurile este vorba de texte deopotrivă de sacre.

Sacră e aventura indefinit reîncepută şi totuşi

indefinit progresivă a inteligenţei pe Pământ. Şi sacră e privirea lui Dumnezeu aţintită asupra acestei aventuri, privirea sub care se află *ţinuta* această aventură.

Ne daţi voie să ne terminăm studiul sau mai degrabă exerciţiul cu o istorisire? E o povestire a tânărului scriitor american Walter M. Mil-ler. Când am descoperit-o, Bergier şi cu mine, ne-a cuprins o mare bucurie. Vă dorim acelaşi lucru!

VI

UN CÂNT DE SLAVĂ PENTRU SFÂNTUL LEIBOWITZ

de Walter M. Miller

De n-ar fi fost pelerinul ce-i apăru dintr-odată chiar în mijlocul pustiului unde-şi vedea de postul ritual al Paştelui. Fratele Francis Gerard din Utah n-ar fi descoperit nicicând documentul sacru. Era de altfel prima oară că avea prilejul să întâlnească un pelerin încins cu o pânză împrejurul şoldurilor, precum în cea mai bună tradiţie, dar îi fu totuşi de-ajuns tânărului călugăr să-l vadă ca să fie încredinţat că personajul era autentic. Pelerinul era un bătrân deşelat care şchiopăta, sprijinindu-se în clasicul toiag; barba-i vâlvoi era pătată cu galben în junii gurii şi pe umăr ducea un mic burduf. Pe cap cu o pălărie largă şi încălţat cu sandale, avea şalele sângerate de o bucată de pânză de sac, destul de murdară şi zdrenţuită. Asta-i era toată îmbrăcămintea şi fluiera ceva (fals) coborând la vale drumul stâncos dinspre miazănoapte. Părea să se îndrepte către mănăstirea Fraţilor lui Leibowitz, aşezată la vreo zece kilometri mai la sud.

De îndată ce-l zări pe tânărul călugăr în deşertul pietros, pelerinul se opri din fluierat şi prinse a-l cerceta curios. Fratele Francis se feri cu grijă să calce legământul tăcerii stabilit de Ordinul său pentru zilele de post; întorcându-şi repejor privirea, îşi văzu deci de treaba lui, care consta în ridicarea unui parapet din pietroaie, ca să-şi ferească de lupi lăcaşul provizoriu.

Slăbit cât de cât după zece zile de regim alcătuit numai din seminţe de cactus, tânărul călugăr simţea că-i vine ameţeala în timp ce-şi continua efortul. Deja de câtva

timp peisajul părea să-i joace dinaintea ochilor şi vedea plutind împrejuru-i pete negre; de aceea se întrebă mai întâi dacă nu cumva apariţia bărboasă nu era doar o vedenie iscată de foame… Dar pelerinul însuşi nu întârzie să-i risipească îndoiala:

„Ola alai!” făcu ci strigându-l voios, cu un glas plăcut şi melodios. De vreme ce legământul tăcerii îl împiedica să răspundă, tânărul călugăr se mulţumi să-i adreseze solului un zâmbet timid.

„Drumul ăsta duce la mănăstire?” reluă atunci rătăcitorul.

Privind mereu în pământ, novicele dădu din cap afirmativ, apoi se aplecă să culeagă o aşchie de piatră albă, asemănătoare cu creta.

„Şi tu ce faci aici, între pietroaiele astea?” urmă pelerinul apropiindu-se de el.

În mare grabă, Fratele Francis îngenunche ca să zgârie pe o piatră lată cuvintele „Singurătate şi Tăcere”. Dacă ar şti să citească – ceea ce era de altfel improbabil, dând crezare statisticilor – pelerinul ar putea înţelege astfel că fie şi numai prezenţa sa constituia pentru penitent un prilej de păcat şi s-ar fi îndurat să se retragă fără a mai insista.

„A, asta era!” tăcu bărbosul.

O clipă, rămase nemişcat, uitându-se jur-împrejur, apoi lovi cu toiagul într-un pietroi:

„Uite, spuse, ăsta ţi-ar fi de folos ca pildă… Bine, atunci noroc bun şi fie să găseşti Vocea pe care o cauţi!”

Pe moment. Fratele Francis nu pricepu că străinul voise să spurul „Voce” cu V mare; îşi închipui că bătrânul îl luase pur şi simplu drep: surdo-mut. După ce-i aruncă o privire scurtă pelerinului care se îndepărta fluierând din nou, se grăbi să-i dedice o binecuvântare tăcută ce să-i chezăşuiască un drum bun, apoi se puse iarăşi să-şi facă treaba de zidar, zorit să înjghebe o mică îngrăditură în formă de sicriu, în care ai putea să se întindă să doarmă fără să devină o momeală pentru lupii flămânzi.

O turmă cerească de nori îi trecu pe deasupra

capului: după ce ei cruzime duseseră deşertul în ispită, norii aveau acum să-şi dea munţilor umeda binecuvântare… Trecerea lor îl răcori o clipă pe junele călugăr apărându-l de razele arzătoare ale soarelui şi el profită ca să-şi înteţească munca, nu Hârâ a-şi puncta cele mai mici gesturi cu rugăciuni murmurate întru a-i inspira o adevărată chemare – căci şi acesta era ţelu ce căuta să-l atingă în răstimpul de post din deşert.

În cele din urmă. Fratele Francis apucă pietroiul pe care i-l arătase pelerinul… dar culoarea din obraji pe care i-o aprinsese truda forţată! pieri deodată şi el lăsă să-i cadă bucala de stâncă cu grabă, de parcă s-ar fi atins pe neaşteptate de un şarpe.

O cutie metalică ruginită zăcea acolo, la picioarele lui. În parte în fundată printre pietre…)

Împins de curiozitate, călugărul voi s-o înşface pe dată, dar tăcu mai întâi un pas înapoi şi-şi făcu repede cruce, mormăind ceva pe latineşte. După care, potolit, nu se mai temu să se adreseze direct cutiei.

„*Vade retro, Sala nas i** îi porunci el ameninţând o cu crucea grea de la şiragul de mătănii… Dispari. Ducătorulcân ispită!”

Scoţând furiş de sub rasă un sfeştoc minuscul, stropi cutia cu agheazmă, pentru orice eventualitate. „Dacă eşti creatură diavolească, fă-te nevăzută!”

Dar cutia nu păru a voi să dispară, nici să explodeze şi nici chiar să se închircească într-un miros de pucioasă… Rămase în continuare la locul ei, lăsând vântului din deşert grija de a usca picăturile sfinţite ce-o udaseră.

„Facă-se voia ta!” zise atunci călugărul. Îngenunchind ca să apuce obiectul.

Aşezat printre pietre, petrecu mai mult de un ceas lovind cutia cu un pietroi ca s-o deschidă. În timp ce se muncea astfel, îi veni ideea că această relicvă arheologică – fiindcă despre asta era vorba, fără doar şi poate – era poate semnul trimis de Cerca să-i arate că-i fusese primită Chemarea. Totuşi alungă îndată din cugetu-i acest gând, amintindu-şi la timp că Părintele Stareţ I I pusese în gardă

foarte serios împotriva oricărei revelaţii personale directe cu caracter spectaculos. Dacă părăsise mănăstirea spre a săvârşi în pustiu postul de patruzeci de zile, cugetă el, era tocmai pentru ca pocăinţa să-i aducă de sus o inspiraţie ce l-ar fi chemat să intre în sfântul cin mănăstiresc. Nu trebuia să se aştepte a fi martor al vreunor vedenii ori să se audă chemat de glasuri cereşti: asemenea fenomene la el i-ar fi trădat doar o zadarnică şi sterilă înfumurare. Prea mulţi novici veniseră din pustnicia lor din deşert cu nenumărate poveşti cu preziceri, prevestiri şi viziuni cereşti, aşa că preabunul Părinte Stareţ adoptase o politică energică faţă de aceste pretinse minuni. „Numai Vaticanul e îndrituit să se pronunţe în privinţa aceasta, mormăisc ei, iar noi trebuie să ne ferim a lua drept revelaţie divină ceea ce nu-i decât efectul unei insolaţii”.

Deşi insolat, totuşi Fratele Francis nu se putea împiedica să umble cu vechea cutie metalică plin de un respect nemărginit, ciocănind-o după cum se pricepea el mai bine ca s-o deschidă…

Ea cedă dintr-odată, răspândindu-şi conţinutul pe jos, iar tânărul călugăr simţi un fior rece pe şira spinării. Antichitatea însăşi avea să i se dezvăluie! Pasionat de arheologie, abia putea să-şi creadă ochilor şi se gândi deodată că Fratele Jeris avea să se îmbolnăvească de invidie – dar alungă repede acest gând prea puţin milostiv şi se puse să mulţumească Cerului ce-l pricopsise cu o asemenea comoară.

Tremurând de emoţie, atinse cu o mână prevăzătoare obiectele din cutie, străduindu-se să le trieze. Studiile-i anterioare îi permiseră astfel să recunoască în grămadă o şurubelniţă, un fel de instrument folosit cândva pentru a introduce în lemn nişte tije de metal filetat – şi un soi de foarfece mic cu lame tăioase. Mai descoperi o sculă bizară, alcătuită dintr-un mâner de lemn putrezii şi o tijă puternică de aramă, de care mai erau încă lipite nişte resturi de plumb topit, dar nu izbuti s-o identifice. Cutia mai conţinea un rotocol de bandă neagră şi lipicioasă, prea deteriorată de veacuri ca să se poată şti ce era cu ea, şi

numeroase bucăţi de sticlă şi metal, precum şi mai multe din acele mici obiecte tubulare cu mustăţi din fire de fier pe care păgânii din munţi le considerau amulete, dar pe care anumiţi arheologi le credeau resturi din legendara *machina analytica* de dinaintea Potopului de Flăcări.

Fratele Francis examina cu grijă toate aceste obiecte înainte de a le rândui alături deci, [>e piatra mare, plată; cât despre documente, le lăsă la urmă. Ca întotdeauna, de altfel, ele constituiau descoperirea cea mai importantă, date fiind foarte puţinele hârtii ce scăpaseră de teribilele autodafo-uri aprinse în Era Simplificării de o populaţie ignorantă şi răzbunătoare, cutezând să distrugă astfel până şi textele sfinte.

Preţioasa cutie conţinea două din acele inestimabile hârtii, ca şi trei pagini nuci de note manuscrise. Toate aceste venerabile documente erau foarte fragile, vechimea uscându-le şi fâcându-le sfărâmicioase; de aceea tânărul călugăr umblă cu ele cu cea mai mare precaute, având grijă să le ferească de vânt cu anteriul. Altminteri, abia se puteau citi şi erau scrise în engleza antediluviană, acea limbă veche care, ca şi latina, nu mai era folosită la ora actuală decât de călugări şi în Ritualul liturgic. Fratele Francis se puse să le descifreze încet, recunoscând cuvintele în trecere, fără să le pătrundă bine semnificaţia exactă. Pe o foaie se putea citi: „1 livră de cântat, I cutie varză cu came pentru Emma”. Cealaltă foaie spunea: „De gândit la formula 1040 pentru declaraţie impozite”. Ultima, în fine, n-avea decât cifre şi o lungă adunare, apoi o cifră reprezentând în mod evident un procentaj scăzut din totalul precedent şi urmată de cuvântul „Hait!”. Incapabil să înţeleagă ceva din aceste documente, călugărul se mulţumi să verifice socotelile şi le găsi corecte.

Din celelalte deujă hârtii conţinute în cutie, una, strâns înfăşurată sul, ameninţa să se fărâme în bucăţi dacă te-ai fi pus s-o derulezi. Fratele Francis nu izbuti să descifreze decât două cuvinte: „Pariu Mutual”. Şi o băgă la loc în cutie ca s-o examineze mai târziu, după ce va fi fost

supusă unui tratament de conservare potrivit.

Al doilea document era format dintr-o hârtie mare. Împăturită de mai multe ori şi atât de sfărâmicioasă în zona îndoiturilor. Încât călugărul trebui să se mulţumească să-i arunce o privire îndepărtându-i cu fereala colţurile.

Era un plan, o reţea complicată de linii albe, trasate pe fond albastru!

Un alt fiorii străbătu Fratelui Francis şira spinării: avea un albastra – unul din acele documente vechi extrem de rare pe care arheologii le apreciau atâta, iar savanţii şi interpreţii specializaţi le descifrau cu atâta greutate!

Dar incredibila binecuvântare pe care-o constituia o astfel de descoperire nu se oprea aici: într-adevăr, printre cuvintele trasate într-unul din unghiurile inferioare ale documentului, iată că Fratele Francis zări dintr-odată numele însuşi al întemeietorului ordinului său: Preafericitul Leibowitz în persoană!

Călugărului prinseră să-i tremure mâinile atât de tare, mă bucuria lui, că fu cât pe ce să sfâşie inestimabila hârtie. Ultimele cuvinte pe care i le adresase pelerinul îi reveniră atunci în memorie: „Fie să găseşti Vocea pe care o cauţi!” Şi chiar o Voce tocmai descoperise, o Voce cu un V mare, aidoma aceluia format de aripile unui porumbel coborând către pământ din înaltul văzduhului, un V majuscul, ca în *Vere dignum* sau în *Vidi aquam*, un V maiestuos şi solemn, ca acelea care împodobesc paginile mari din Liturghier – un V. pe scurt, ca în Vocaţie!

După o ultimă privire înspre documentul albastra, ca să se încredinţeze că nu visa, călugărul intona rugăciuni de mulţumire: „*Beate Lejbowitz, ora pro me… Sande Leibowitz, exaudi me…*” – iar această ultimă formulă nu era lipsită de o anumită îndrăzneală, de vreme ce întemeietorul Ordinului încă îşi aştepta canonizarea!

Uitând de poruncile Stareţului. Fratele Francis se ridică dintr-un salt şi se porni să scruteze orizontul către miazăzi, în direcţia în care se dusese bătrânul rătăcitor cu pânza-i de iută în jurul mijlocului. Dar pelerinul dispăruse demult… Era cu siguranţă un înger al Domnului, îşi spuse

Fratele Francis şi – cine ştie? – poate chiar Preafericitul Leibowitz în persoană... Oare nu-i arătase el locul însuşi unde să descopere miraculoasa comoară, sfătuindu-l să mişte o anumită piatră în clipa când îşi lua un profetic rămas bun de la el?...

Tânărul călugăr rămase cufundat în exaltantde-i cugetări până la ceasul când soarele la apus însângera munţii, în vreme CC umbrele amurgului se adunau în jurul lui. Doar în clipa aceea noaptea ce se apropia îl scoase din meditaţie. Îşi spuse că darul inestimabil pe care tocmai îl primise nu-l punea pesemne la adăpost de lupi şi se grăbi să-şi termine zidul proteguitor. Apoi, cum stelele se înălţau, aţâţă focul şi culese micile seminţe violete de cactus ce-i alcătuiau hrana, cu excepţia unui pumn de grâu uscat pe care i-l aducea un preot în fiecare duminica. I se mai întâmpla de aceea să arunce o privire pofticioasa şopârlelor care treceau peste pietrele dimprejur – iar visurile-i erau adesea populate de coşmaruri cu mâncăruri grele.

În noaptea aceea însă foamea trecuse în planul al doilea al preocupărilor sale. Înainte de orice, ar fi voit să dea fuga în graba mare la mănăstire, ca să le împărtăşească fraţilor minunata-i întâlnire şi descoperirea miraculoasă. Dar lucrai era, firește, absolut imposibil. Cu vocaţie sau fără, trebuia să rămână acolo până la sfârşitul paresimilor şi să se comporte mai departe ca şi când nu i s-ar fi întâmplat nimic extraordinar.

„Pe locul ăsta se va clădi o catedrală”, gândi el în timp ce amorţea visând aproape de foc. Şi deja închipuirea îi arăta maiestuosul edificiu ce va răsări din ruinele vechiului sat, cu clopotniţele-i semeţe ce se vor vedea de la kilometri, de jur-împrejur.

Aţipi în cele din urmă şi, când se trezi tresărind, abia câţiva tăciuni mai clipeau în focul muribund. I se păru deodată că nu mai era singur în pustiu... Mijind ochii, se sforţa să străpungă cu privirea întunericul ce-l înconjura şi atunci zări, îndărătul ultimilor cărbuni ai vetrei sale modeste, pupilele unui lup lucind în beznă. Scoţând un

strigăt de spaimă, tânărul călugăr fugi pe dală să se adăpostească în sicriul din pietre uscate.

Strigătul pe care-l scosese. Îşi spuse ci în timp ce se ghemuia tremurând în locul de refugiu, acel strigăt nu constituia, la drept vorbind. O infracţiune la legământul tăcerii… Şi se puse să mângâie cutia de metal pe care o strângea la piept, rugându-se să se termine repede postul.

Împrejurul lui, ghearele râcâiau pietrele adăpostului…

*

În fiecare noapte, lupii dădeau astfel târcoale sălaşului mizer al călugărului, umplând bezna de urlete de moarte, iar în timpul zilei el se zbătea cuprins de adevărate coşmaruri provocate de foame, de căldură şi de neîndurătoarele muşcături ale soarelui. Fratele Francis îşi petrecea zilele adunând lemne de foc şi rugându-se, ostenindu-se să-şi stăpânească nerăbdarea de a se vedea odată ajuns în Sâmbăta Mare, ce va însemna sfârşitul paresimilor şi al postului său.

Totuşi, când binecuvântata zi sosi în sfârşit, tânărul călugăr era prea slăbit de privaţiuni ca să mai găsească putere să se bucure. Copleşit de o imensă oboseală, îşrfăcu traista, îşi trase pe ochi gluga să-l ferească de soare şi strânse liiib braţ preţioasa-i cutie. Apoi, mai uşor cu vreo cincisprezece kilograme decât avusese în Miercurea Cenuşii, pomi clătinat să străbată cei zece kilometri ce-l despărţeau de mănăstire…

Sfârşit, se prăbuşi în clipa când ajunse la poartă; Fraţii care-l culeseră de pe jos şi se îngrijiră de biata-i carcasă deshidratată povestiră că, în delirul său, nu încetase să pomenească de un înger cu o zdreanţă de iută şi să invoce numele Preafericitului Leibowitz, mulţumindu-i cu fervoare că-i dezvăluise nişte relicve sfinte, precum Pariul Mutual.

Zvonul acestor prorociri se răspândi în comunitate şi ajunse foarte repede la urechile Părintelui Stareţ, răspunzător de toată disciplina, care strânse din dinţi imediat. „Duceţi-vă şi aduceţi-l la mine!” porunci el pe un

ton potrivit a le da aripi şi celor mai nepăsători.

Aşteptându-l pe tânărul călugăr. Stareţul se foia încoace şi încolo. În timp ce furia se strângea într-însul. Nu că ar fi fost împotriva minunilor, departe de el gândul. Deşi erau greu compatibile cu necesităţile administraţiei interioare, bunul Stareţ credea din răsputeri în minuni, fiindcă ele constituiau baza însăşi a credinţei sale. Dar înţelegea ca aceste minuni să fi fost cel puţin controlate cum trebuie, verificate şi autentificate în formele prescrise, după regulile stabilite. De la recenta beatificare a veneratului Leibowitz, nebunii de călugări tineri găseau cu calc să dibăcească minuni peste tot.

Oricât ar fi fost de înţeles această aplecare către miraculos, ea nu era mai puţin intolerabilă. Fireşte, orice ordin monastic demn de acest nume este foarte preocupat să contribuie la canonizarea întemeietorului său, adunând cu cel mai mare zel toate elementele susceptibile de a sluji la aceasta, dar erau şi limite! Or, de câtva timp. Stareţul constatase că turma pe care o păstorea avea tendinţa de a scăpa autorităţii sale, iar zelul pasionat pus de tinerii fraţi în descoperirea şi inventarierea minunilor ridiculizase Ordinul Albertin al lui Leibowitz într-atâta. Încât se râdea *pe* seama lui cu gura până la urechi chiar şi în Noul Vatican…

De aceea. Părintele Stareţ era foarte hotărât să treacă la pedepse: de aici înainte, oricine ar răspândi zvonuri despre minuni va căpăta o pedeapsă. În cazul unei minuni false, cel răspunzător ar plăti astfel preţul indisciplinei şi credulităţii sale; în cazul unei minuni autentice, dovedite de verificări ulterioare, dimpotrivă, pedeapsa suferită ar constitui penitenţa obligatorie pe care trebuie s-o facă toţi cei care beneficiază de darul graţiei divine.

În clipa când junele novice ciocăni timid la uşă, bunul Părinte, ajuns la capătul reflecţiilor sale, se afla astfel în dispoziţia potrivită cu împrejurarea, o stare de spirit curat feroce, pitită sub cea mai blândă aparenţă.

„Intră, fiule, făcu el cu glas suav.

— M-aţi chemat, cuviosule Părinte? se interesă novicele – şi surâse fericit, zărind curia de metal pe masa Stareţului.

— Da, răspunse Părintele, părând a şovăi un moment. Dar fără îndoială ţi-ar plăcea de acum încolo să vin *eu* la tine, fiindcă acum ai devenit un personaj nemaipomenit de celebra, nu?

— O, nu. Părinte! strigă Fratele Francis, stacojiu şi aproape sufocându-se.

— Ai şaptesprezece ani şi e clar că eşti un imbecil.

— Fără nicio îndoială, cuviosule.

— Vrei să-mi spui, în aceste condiţii, ce motiv nesăbuit poţi avea ca să te crezi demn de a intra în cinul nostru?

— N-am niciun motiv, o, venerabile stăpân. Nu sunt decât un biet păcătos a cărui trufie este de neiertat.

— Şi încă-ţi mai sporeşti greşelile, mugi Stareţul, pretinzându-ţi trufia aşa de mare, că e de neiertat!

— Adevărat. Părinte. Nu-s decât un vierme”.

Stareţul zâmbi îngheţat şi-şi recapătă calmul vigilent.

„Aşadar eşti gata să retractezi, reluă el, şi să renegi toate rătăcirile pe care le-ai proferat sub influenţa febrei. În legătură cu un înger ce ţi-ar fi apărat şi ţi-ar fi dat această… (arătă cu un gest dispreţuitor cutia de metal)… aceste fleacuri neînsemnate?”

Fratele Francis tresări şi închise ochii temător.

„Mi-o… mi-e cam teamă că n-am să pot. o, stăpâne, şuşoti el.

— Ce?

— Nu pot să neg ceea ce ochii mei au văzut, cuviosule Părinte.

— Ştii ce pedeapsă te aşteaptă?

— Da, Părinte.

— Foarte bine. Pregăteşte-te atunci s-o primeşti”.

Cu un oftat resemnat, novicele îşi ridică sutana lungă până la mijloc şi se aplecă peste masă. Atunci, scoţând din sertar o varga îndesată de nuc, bunul Părinte îi plesni de zece ori la rând fundul (după fiecare lovitură, novicele

rostea supus un *Deo gratias*! meritat de lecţia de umilinţă din care astfel trăgea profit).

„Şi-acum, întrebă Stareţul dându-şi mânecile în jos, eşti dispus să retractezi?

— Părinte, nu pot".

Întorcându-i brusc spatele, preotul rămase o clipă tăcut.

„Foarte bine, reluă el în slarşit cu glas muşcător. Poţi pleca. Dar nu cumva să crezi că vei intra anul ăsta în călugărie, laolaltă cu ceilalţi".

Fratele Francisjân lacrimi, se întoarse în chilia lui. Ceilalţi novici aveau să primească haina monastică, iar ei, din contra, trebuia să mai aştepte un an şi să petreacă încă un post de Paşte în pustiu, printre lupi.

În căutarea unei vocaţii ce ştia totuşi bine că-i fusese acordată cu vârf şi îndesat…

Pe parcursul săptămânilor următoare, nefericitul avu măcar consolarea de a constata că Stareţul nu avusese pe de-a-niregul dreptate când vorbise de conţinutul cutiei de metal ca de nişte „fleacuri neînsemnate". Acele relicve arheologice treziseră în mod vădit un interes foarte viu printre Fraţi şi li se consacra mult timp pentru a fi curăţate şi clasate; se făceau de asemenea eforturi de restaurare a documentelor scrise şi de înţelegere a ceea ce voiau ele să spună. Mergea chiar vorba prin comunitate că Fratele Francis descoperise relicve autentice ale Preafericitului Leibowitz – îndeosebi sub forma unui plan albastru ce purta numele lui şi pe care se mai vedeau încă nişte împroşcături cafenii (sânge de-al lui Leibowitz, poate? Părintele Stareţ credea că era vorba de suc de mere). În tot cazul, planul era datat din Anul de Graţie 1956, adică părea contemporan cu venerabilul întemeietor al Ordinului.

De altminteri, se ştiau destui de puţine lucruri despre Preafericitul Leibowitz; istoria lui se pierdea în ceţurile trecutului. Întunecate şi mai mult de legendă. Se afirma doar că Dumnezeu, pentru a pune la încercare omenirea, poruncise savanţilor de odinioară – între care se

prenumăra şi Preafericitul Leibowitz – să perfecţioneze anumite arme diabolice, din pricina cărora Omul, în răstimpul a câtorva săptămâni, izbutise să distrugă partea cea mai importantă a civilizaţiei, suprimând cu acelaşi prilej un foarte mare număr dintre semenii săi. Acesta fusese Potopul de Flăcări, urmat de ciumă şi de felurite alte flageluri şi la slarşit de nebunia colectivă ce avea să ducă la Epoca Simplificării. În cursul acestei epoci, cei din urmă reprezentanţi ai omenirii, apucau de o furie răzbunătoare. Îi tăiaseră în bucăfi pe toţi politicienii, tehnicienii şi oamenii de ştiinţă; pe deasupra, arseseră toate lucrările şi documentele de arhivă ce ar fi îngăduit omenirii să se angajeze iarăşi pe calea distrugerii ştiinţifice. Pe vremea aceea, toate scrierile erau vânate cu o ură fără precedent, la fel ca şi toţi oamenii instruiţi – în aşa măsură, că vorba „nătărău" devenise în cele din urmă sinonimă cu cetăţean cinstit, integra şi virtuos.

Spre a scăpa de mânia legitimă a nătărăilor supravieţuitori, mulţi savanţi şi enidiţi îşi cămară refugiu la sânul Maicii Noastre. Biserica. Ea îi primi într-adevăr, îi îmbrăcă în sutane monahale şi se sili să-i ferească de plebea ce-i urmărea. Procedeul nu izbuti de altfel întotdeauna, căci uncie mănăstiri fură invadate, arhivele şi textele lor sacre aruncate în flăcări. În timp ce aceia care se refugiaseră acolo erau spânzurafi fără multă vorbă. În ce-l priveşte pe Leibowitz, el îşi găsise azil la cistercieni. Călugărindu-se, deveni preot şi, după vreo doisprezece ani, îi fu data încuviinţarea de a întemeia un nou ordin monasticacela al „alber-linilor", astfel numit în amintirea lui Albert cel Mare, profesorul marelui sfanţ Toma d'Aquino şi patronul tuturor oamenilor de ştiinţă. Congregaţia nou creată trebuia să se consacre prezervării culturii, atât sacre cât şi profane, iar membrii ei aveau ca sarcină principală să transmită generaţiilor viitoare rarele cărţi şi documente scăpate de la distrugere şi pe care le tăinuiau la ei, din toate colţurile lumii unde le aflau. Până la urmă, unii nătărăi recunoscură în Leibowitz un fost savant şi el suferi martiriul prin spânzurare. Ordinul

întemeiat de el totuşi continuă să existe, iar membrii lui, atunci când («sesiunea de documente fu iarăşi permisă, putură chiar să se apuce să transcrie din memorie numeroase lucrări din vremuri trecute. Dar memoria acestor analişti fiind prin forţa împrejurărilor mărginită (şi puţini dintre ei posedând în rest o cultură destul de întinsă ca să priceapă ştiinţele fizice), fraţii copişti îşi consacrară cea mai mare parte a eforturilor textelor sacre, ca şi lucrărilor beletristice ori celor ce tratau chestiuni sociale. Astfel deci nu supravieţui din imensul repertoriu de cunoştinţe umane decât o colecţie cam plăpândă de mici tratate manuscrise.

După şase veacuri de obscurantism, călugării continuau să studieze şi să recopieze slaba lor recoltă. Aşteptau… Desigur, cea mai mare parte a textelor salvate de ei nu le era de niciun folos – unele rămânându-le chiar cu totul de neînţeles. Dar le era de-ajuns bunilor călugări să ştie că deţineau Cunoaşterea: se vor pricepe ei s-o salveze şi s-o transmită, aşa cum le-o cerca datoria – şi asta chiar dacă obscurantismul universal ar fi trebuit să ţină zece mii de ani…

Fratele Francis Gerard din Utah se întoarse în pustiu în anul următor şi se puse să postească acolo în singurătate. O dată mai mult, reveni la mănăstire firav şi slăbit şi fu din nou adus dinaintea Părintelui Stareţ, care-l întrebă dacă se hotărâse în siărşit să-şi renege extravagantele declaraţii.

… Nu e cu putinţă. Părinte, repetă el, nu pot să neg ce-am văzut cu ochii mei”.

Iar Stareţul, o dată mai mult. Îl pedepsi întru Hristos; şi încă o dată îi amână rostirea jurământului de călugărie pentru o dată ulterioară…

Documentele conţinute în cutia de metal fuseseră totuşi încredinţate unui seminar, pentru studiu, după ce fusesem copiate. Dar Fratele Francis rămânea un simplu novice, un novice care continua să viseze la magnificul sanctuar ce se va clădi într-o zi pe locul descoperirii sale…

„Diabolică încăpăţânare! tuna şi fulgera Stareţul.

Dacă pelerinul de care se înverşunează să vorbească idiotul ăsta se îndrepta, după cum pretinde el, către mănăstirea noastră, cum se face că nu l-am văzut niciodată?... Un pelerin cu o cârpă de iută în jurul mijlocului, auzi colo!"

Cu toate astea, povestea cu cârpa de iută nu-i dădea pace bunului Părinte. Tradiţia spunea într-adevăr că Preafericitului Leâbowitz, când a fost spânzurat, i se pusese pe cap un sac de iută, ca glugă.

Fratele Francis rămase şapte ani novice şi trăi în pustiu şapte posturi de Paşte unul după altul. Cu regimul ăsta, deveni expert în arta de a imita urletul lupilor şi i se întâmpla mai apoi, ca să se distreze, să atragă astfel haitele până sub zidurile mănăstirii. În nopţile (ară lună... în timpul zilei, se mulţumea să muncească pe la bucătărie şi să spele dalele mănăstirii, continuând între timp să studieze vechii autori.

Într-o bună zi, un trimis din partea seminarului sosi călare pe un măgar la mănăstire, aducând o veste născătoare de mare bucurie: „Este sigur acuma, vesti el, că documentele găsite aproape de locurile astea datează într-adevăr din anul indicat şi că planul. În special, arc oarecare legătură cu cariera preafericitului vostru întemeietor. L-am trimis la Noul Vatican, care-l va supune unui studiu mai adânc.

— Aşa deci, întrebă Stareţul, ar putea fi vorba, până la urmă, de o veritabilă relicvă a lui Leibowitz?"

Dar mesagerul, prea puţin dornic de a-şi angaja răspunderea, se mărgini să ridice din sprâncene.

„Se relatează că Leibowitz era văduv când a fost hirotonisit, ocoli el răspunsul. Fireşte, dacă se descoperă numele defunctei sale soţii..."

Atunci Stareţul, amintindu-şi notiţa în care figura un nume de femeie, ridică din sprânceană la rândul lui...

Puţin după aceea. Uimise după Fratele Francis.

„Fiule, îi declară el cu un aer curat radios, cred că a venit clipa să rosteşti, în sfârşit, jurământul solemn de intrare în călugărie. Fic-mi îngăduit, cu prilejul acesta, să

te felicit pentru răbdarea şi tăria de care n-ai pregetat a ne da dovadă. Bineînţeles, nu vom mai aduce vorba niciodată de… ăăă… întâlnirea ta cu un… – hm! – … rătăcitor prin deşert. Eşti un bun nătărău şi poţi să îngenunchezi dacă doreşti binecuvântarea”.

Fratele Francis scoase un oftat adânc şi leşină, zdrobit de emoţie. Părintele îl binecuvânta, apoi îl readuse în simţiri şi-i îngădui să-şi rostească jurământul veşnic: sărăcie, neprihănire, supuşenie – şi respectarea regulii.

La câtva timp după aceea, noul venit în ordinul alberlin al Fraţilor lui Leibowitz fu afectat la sala copiştilor, sub supravegherea unui călugfir bătrân pe nume Horner. şi el se puse conştiincios să împodobească paginile unui tratai de algebră cu faimoase miniaturi reprezentând ramuri de măslin şi heruvimi bucălaţi.

„Dacă doreşti, îl anunţă bătrânul Homer cu glasu-i dogit, poţi să consacri cinci ceasuri din timpul tău, în fiecare săptămână, unei ocupaţii la alegere – sub rezerva aprobării, desigur. În caz contrariu, vei folosi ceasurile de trudă facultativă copiind *Summa Theohgica,* precum şi fragmentele din *Encyclopedia Britannica* care au ajuns până la noi”.

După ce cugetă la acestea, tânărul călugăr întrebă: „N-aş putea oare consacra aceste ceasuri ca să fac o copie frumoasă după planul lui Leibowitz?

— Habar n-am, fiule, replică Fratele Horner încruntându-se. Ăsta e un subiect asupra căruia preabunul nostru Părinte se arată puţintel cam sensibil, deh… în fine, conchise el dinaintea rugăminţilor fierbinţi ale junelui copist, consimţesc totuşi să-ţi îngădui, fiindcă e o treabă care nu-ţi va lua mult timp”.

Fratele Francis îşi (acu rost deci de cel mai frumos pergament pe care-l putu găsi şi-şi petrecu multe săptămâni răzuind şi şlefuind pielea cu o piatră netedă, până ce izbuti să-i dea o albeaţă strălucitoare ca de zăpadă. Apoi consacră alte săptămâni studierii copiilor preţiosului document, până când îi învăţă pe de rost toate trăsăturile, toată misterioasa încâlccală de linii geometrice

şi simboluri de neînţeles. La urmă, se simţi în stare să reproducă cu ochii închişi uimitoarea complexitate a documentului. Atunci îşi petrecu încă multe săptămâni scotocind în biblioteca mănăstirii, ca să descopere documente ce să-i permită să-şi facă o idee, chiar vagă, despre semnificaţia planului.

Fratele Jeris, un tânăr călugăr care lucra şi ei în sala copiştilor şi-şi râsesc în mai multe rânduri de el şi de miraculoasele-i apariţii din pustiu. Îl surprinse în timp ce tocmai făcea acest lucru.

„Aş putea să te întreb şi eu. Îi zise, aplecat peste umărul lui, ce înseamnă menţiunea „Mecanism de Control Tranzitoria! pentru Elementul 6-B”?

— Este desigur numele obiectului pe care-l reprezintă schema, replică Fratele Francis pe un ton puţin cam sec, căci Fratele Jeris nu făcuse decât să citească cu glas tare titlul documentului.

— Fără îndoială… Dar ce reprezintă schema?

— Păi… mecanismul de control tranzitoria! al unui element 6-B.

fireşte!”

Sumiini sfântului Tom» d’Aquino, evident.

Fratele Jeris izbucni în râs, iar junele copist simţi ca roşeşte.

„Presupun, reluă ei, că schema reprezintă în realitate vreun concept abstract. După mine, acest Mecanism de Control Tranzitoria! era pesemne o abstracţiune transcendentală.

— Şi în ce fel de cunoaştere ţi-ai clasa abstracţiunea? se interesă Jeris, tot sarcastic.

— Ei bine, să zicem… Fratele Francis şovăi o clipă, apoi reluă: dat fiind ce fel de ocupaţie avea Preafericitul Leibowitz înainte de a se călugări, aş spune că acest concept de care e vorba aici priveşte arta astăzi pierdută ce se numea odinioară *electronica*.

— Numele ăsta figurează într-adevărin textele ce ne-au fost transmise. Dar ce desemnează el de fapt?

— Textele ne spun şi asta: obiectul electronicii era

utilizarea Electronului, pe care unul din manuscrisele aflate în posesia noastră, din nefericire fragmentar, ni-l defineşte drept o Torsiune a Neantului încărcată Negativ.

— Subtilitatea ta mă impresionează, se extazic Jeris. Pot să te mai întreb ce-i aia negarea neantului?”

Fratele Francis, roşind pe-ntrecute. Începu să bâjbâie… Torsiunea negativă a neantului, urmă necruţătorul Jeris, trebuie că ajunge în cele din urmă la ceva pozitiv. Presupun deci. Frate Francis, că vei izbuti să ne meştereşti acel ceva. Dacă vei binevoi să-ţi consacri toate eforturile întru aceasta. Graţie ţie, nu e nicio îndoială că vom poseda în cele din urmă faimosul Electron. Dar ce vom face cu ei atunci? Unde-l vom pune? în altar, poate?

— Nu ştiu, replică Francis, care începea să se enerveze, şi nu ştiu nici ce era un Electron sau la ce putea să slujească. Am numai convingerea profundă că acest lucru a existat într-o anumită epocă, asta-i tot”.

Izbucnind într-un râs batjocoritor, Jeris iconoclastul îl părăsi ca să se întoarcă la treaba lui. Incidentul îl întristase pe Fratele Francis, fără să-l îndepărteze totuşi de la proiectul care-i stătea lui la inimă. De îndată ce asimila cele câteva informaţii ce putea să i le furnizeze biblioteca mănăstirii despre arta pierdută în care se ilustrase Leibowitz, schiţă mai multe proiecte ale planului pe care avea de gând să-l reproducă pe pergament. Schema însăşi, fiindcă nu izbutea să-i pătrundă înţelesul, avea să fie reprodusă cu grijă aşa cum se prezenta în documentul original. Pentru aceasta, avea să folosească cerneală neagră; dimpotrivă, avea să întrebuinţeze cerneluri colorate şi caractere fanteziste cât se poate de

Definiţie exacţii (da 1.1 de i-i l. combri Mouin, apoi reluată de Kiiherl Andrews Mullikan, laureat al premiului Nolicl). Ea este într-adevăr incomprehensibil; * ISra context, adică lari întreaga structura complexfk a fizicil noastre.

decorative ca să reproducă cifrele şi legendele planului. Hotărî de asemenea să rupă monotonia austeră şi geometrică în reproducerea sa, agrementând-o cu

porumbei şi heruvimi, cu viţă de vie verde, fructe aurite şi păsări multicolore – şi chiar cu un şarpe viclean. În partea de sus avea să deseneze o reprezentare simbolică a Sfintei Treimi, iar jos. În replică, zalele servind de emblemă Ordinului său. Mecanismul de Control Tranzitoria! al Preafericitului Leibowiiz avea să fie astfel slăvit cum se cuvenea, iar mesajul lui avea să vorbească ochiului şi spiritului deopotrivă.

Când îşi termină schiţa preliminară, o supuse cu timiditate Fratelui

Homer.

… Îmi dau seama, fiicu bătrânul călugăr pe un ton nuanţat de re-muşcări, că treaba asta îţi va lua mult mai mult timp decât aş fi crezut cu… Dar ce contează: dă-i înainte. Desenul e frumos, foarte frumos. Într-adevăr.

— Mulţumesc, frate”.

Fratele Homer îi făcu un semn cu ochiul tânărului călugăr:

„Am aflat. Îi strecură el confidenţial, că s-a hotărât să se dezmorţească formalităţile necesare pentru canonizarea Preafericitului Leibowitz. De aceea este probabil ca preabunul nostru Părinte să se simtă la ora actuală mult mai puţin neliniştit în legătură cu ce ştii”.

Bineînţeles, toată lumea era la curent cu această importantă noutate. Beatificarea lui Leibowitz era demult un fapt împlinii, dar ultimele formalităţi ce-ar fi făcut dinei un sfânt puteau necesita încă mulţi ani de zile. În plus, existau mereu temeri că Avocatul Diavolului va descoperi vreun motiv care să facă imposibilă canonizarea proiectată.

După multe luni de zile. Fratele Francis îşi începu în sfârşit lucrul la frumosul pergament, desenând cu dragoste arabescuri fine, volute complicate şi miniaturi elegante puse în valoare cu foiţă de aur. Era o lucrare de mare întindere ceea ce făcea el. O lucrare necesitând câţiva ani ca să fie dusă la bun sfârşit. Ochii copistului, fireşte, fură puşi la grea încercare şi el fu uneori silit să-şi întrerupă truda săptămâni la rând, de teamă ca vreo greşeală

pricinuită de oboseală să nu strice tot ansamblul. Puţin câte puţin, totuşi, opera lua formă şi ea se prezenta într-o frumuseţe atât de măreaţă. Încât toţi călugării din mănăstire se înghesuiau s-o contemple cu admiraţie. Numai Fratele Jeris, sceptic, continua să critice.

„Mă întreb, spunea el, de ce nu-ţi consacri timpul unei munci *utile*".

Asta fiieca ci, în ce-l privea, fiindcă meşterea abajururi de pergament decorat pentru lămpile cu ulei din biserică.

Tocmai atunci, bătrânul Frate Homer CSZU la pat şi începu să se stingă văzând cu ochii. În primele zile din postul Crăciunului, fraţii îi cântară Liturghia Morţilor şi-i încredinţară rămăşiţele pământului din care se trăgeau. Stareţul îl alese pe Fratele Jeris ca să-i urmeze defunctului la supravegherea copiştilor şi invidiosul profită de îndată ca să-i poruncească Fratelui Francis să-şi abandoneze capodopera. Era timpul. Îi spuse, să renunţe la aceste copilării; acum trebuiau confecţionate abajururi. Fratele Francis îşi puse la loc sigur rodul veghilor sale şi se supuse tara sa cârtească. Pictând abajururi, se consola gândindu-se că toţi suntem muritori… într-o zi, sufletul Fratelui Jeris avea să-l întâlnească neîndoielnic în Paradis pe acela al Fratelui Homer, sala copiştilor, până la urmă, nefiind vreodată altceva decât antecamera Vieţii veşnice. Atunci, cu voia Domnului, îi va fi îngăduit să-şi reia capodopera întreruptă…

Providenţa divină totuşi se îngriji de asta mult înaintea morţii Fratelui Jeris. Încă din vara următoare, un episcopcălare pe un catâr. Însoţit de o numeroasă suită de demnitari ecleziastici, se înfăţişa la poarta mănăstirii. Noul Vatican, vesti ci, îl însărcinase să fie avocatul canonizării lui Leibowitz şi el sosea ca să culeagă de la Părintele Stareţ toate informaţiile susceptibile de a-l ajuta în misiune; în special, dorea să obţină lămuriri cu privire la o apariţie pământească a Preafericitului cu care fusese miluit un anume Frate Francis Gerard din Utah.

Trimisul Noului Vatican fu primii cu căldură, aşa cum

se cuvenea. Fu găzduit în apartamentul rezervat prelaţilor în trecere şi i se dădură şase călugări tineri atenţi să-i satisfacă cele mai mici dorinţe. Se destupară pentru ci cele mai bune sticle, fură puse la frigare păsările cele mai delicate, până şi de distracţia sa avură grijă, tocmindu-se pentru el. În fiecare scară, câţiva violonişti şi o întreagă trupă de măscărici.

De trei zile era acolo episcopul când bunul Părinte Stareţ îl aduse dinaintea lui pe Fratele Francis.

„Monseniorul Di Simonc doreşte să te vadă. Îi spuse. Dacă te pune naiba să-ţi dai drumul la fantezie. IU facem maţele coarde de vioară. Îţi aruncăm hoitul la lupi şi oasele ţi le îngropăm în pământ nesfinţit… Acum, fiule, mergi în pace: Monseniorul te aşteaptă”.

Fratele Francis n-avea nicio nevoie de avertismentul bunului Părinte ca să-şi ţină gura. Din ziua îndepărtată când febra îl făcuse vorbăreţ, după primul post în pustiu, se ferise cu grijă să sufle vreo vorbă cuiva despre întâlnirea cu pelerinul. Dar era neliniştit văzând că cele mai mari autorităţi ecleziastice se interesau hnisc de acelaşi pelerin şi de aceea inima-i bătea tare când se înfăţişă dinaintea episcopului.

Spaima i se dovedi de altfel lipsită de orice temei. Prelatul era un bătrân foarte patern, ce părea interesat înainte de toate de cariera micului călugăr.

… Şi acum”. Îi spuse el după câteva momente de conversaţie amabilă, „vorbeşte-mi de întâlnirea cu Preafericitul vostru întemeietor.

— Oh, Monseniore! N-am spus niciodată că era vorba de Preafericitul Leibo…

— Sigur, fiule, desigur… Iată de altfel un proces verbal al acestei apariţii pe care ţi l-am adus. A fost întocmit după informaţii culese din cele mai bune surse. Îţi cer doar să-l citeşti. După care îmi vei confirma exactitatea lui, sau îl vei corecta, dacă va fi nevoie. Acest document, fireşte, se sprijină numai pe zvonuri. În realitate, *numai în* poţi să ne spui ce s-a întâmplat cu adevărat. Te rog deci să-l *c’ Heşii foarte* atent”.

Fratele Francis luă teancul gros de hârtii pe care i-l întindea prelatul şi se puse să parcurgă acea dare de seamă oficială cu o teamă crescândă ce nu întârzie să degenereze într-o adevărată teroare.

„Te-ai schimbat la faţă, fiule, remarcă episcopul. Ai constatat vreo greşeală?

— Păi… păi… nu aşa… lucrurile nu s-au petrecut *defel* aşa! strigă nefericitul călugăr, zdrobit. Nu l-am văzut decât o singură dată şi el s-a mărginit să mă întrebe de drumul spre mănăstire. Apoi a lovit cu toiagul în piatra sub care am descoperit relicvele.

— Fără niciun cor celest, dacă înţeleg bine?

— O, nu.

— Şi fără aureolă în jurul capului său sau covor de roze întinzându-i-se sub paşi pe măsură ce înainta?

— Înaintea Domnului care mă vede. Monseniore, afirm că nimic din toate acestea nu s-a produs!

— Bine, bine, făcu episcopul suspinând. Poveştile pe care le spun călătorii, ştiu bine, au întotdeauna ceva exagerat…”

Cum părea decepţionat. Fratele Francis se grăbi să-şi ceară iertare, dar avocatul viitorului sfanţ îl potoli cu un gest:

„Nu face nimic, fiule. Îl încredinţa el. Nu ducem lipsă de minuni dovedite şi controlate, mulţumesc lui Dumnezeu!… în orice caz, hârtiile descoperite de tine au avut măcar o utilitate, de vreme ce ne-au permis să descoperim numele pe care-l purta soţia veneratului vostru întemeietor, care a murit, după cum ştii. Înainte ca el să se hărăzească religiei.

— Într-adevăr. Monseniore?

— Da. Se numea Emily”.

Vizibil dezamăgit de relatarea tânărului călugăr privind întâlnirea sa cu pelerinul. Monseniorul Di Simonc petrecu totuşi nu mai puţin de cinci zile întregi pe locul unde Francis descoperise cutia de metal. O cohortă de novici îl însoţea, agitând cazmale şi târnăcoape… După ce au tot răscolit pământul, episcopul se întoarse la

mănăstire. În seara celei de-a câncea zile, eu o bogată pradă de felurite relicve. Între care o veche cutie de aluminiu conţinând încă nişte urme dintr-o magmă uscată ce fusese poate odinioară o varză cu came.

Înainte de a părăsi mănăstirea, ci (acu o vizită la sala copiştilor şi voi să vadă reproducerea făcută de Fratele Francis după celebrul document albastru al lui Leibowitz. Călugărul, tot protestând că nu era mare luci 11. i-o băgă sub nas cu o mână tremurândă.

„Krombi! strigă episcopul (sau cel puţin asta s-a înţeles). Treaba asta trebuie isprăvită, fiule, neapărat!”

Surâzând, călugărul îi căută privirea Fratelui Jeris. Dar acela se grăbi să se uite în altă parte… A doua zi, Fratele Francis se punea din nou pe treabă. Încărcat cu o mulţime de pene de gâscă, de foiţe de aur şi de felurite pensule.

… Tot la asta trudea, când o nouă solie de la Vatican se înfăţişă la mănăstire. De astă dală, era vorba de o trupă numeroasă, având chiar îi gărzi înarmate ca să respingă atacurile bandiţilor de drumul mare. În fruntea ei, mândru cocoţat pe un catâr negru, se fudulea un prelat al cărui cap era împodobit cu corniţe, iar gura cu colţi lungi, ascuţiţi (aşa au afirmat. În orice caz, mai mulţi novici pe urmă). El se prezentă ca *Acivo-caius Diaboli*, însărcinat să se opună prin toate mijloacele canonizării lui Leibowitz şi lămuri că venea la mănăstire ca să ancheteze asupra unor zvonuri absurde, propagate de nişte călugărei isterici, a căror zarvă se răspândise până la autorităţile supreme din Noul Vatican. Doar văzându-l pe acest emisar, se înţelegea pe loc că el nu era dintre aceia cărora să li se-nşire verzi şi uscate.

Stareţul îl primi politicos şi-i oferi un mic culcuş metalic. Într-o chilie dând către miazăzi, scuzându-se că nu-l putea adăposti în apartamentul de onoare. În mod provizoriu nelocuibil din motive de igienă. Noul musafir se mulţumi să fie servit de personaje din suita sa şi se înfruptă la trapeză din mâncarea obişnuită a călugărilor: ierburi fierte şi fiertură de rădăcini.

„Am aflat că suferi de crize nervoase, cu pierderea simţirii”. Îi spuse el Fratelui Francis când acesta cumpăni în faţa lui. „Câţi smintiţi şi epileptici ai avut în familie, strămoşi ori apropiaţi?

— Niciunul. Excelenţă.

— Nu-mi spune Excelenţă! urlă demnitarul. Şi bagă-ţi în cap că-mi va fi foarte uşor să scot de la tine adevărul”.

Vorbea despre această formalitate ca de o intervenţie chirurgicală dintre cele mai banale şi credea fără doar şi poate că ea ar fi trebuit să tic practicată cu mulţi ani în urmă.

„Ştii desigur, reluă ci, că există procedee de învechire artificială a documentelor, nu?”

Fratele Francis nu ştia.

„Ştii de asemenea că nevasta lui Leibowitz se numea Emily şi că Emma nu e *în niciun fel* diminutivul acestui prenume?”

Francis nu era foarte la curent nici în această privinţă. Îşi amintea doar că în copilărie îşi auzea părinţii folosind câteodată uncie diminu tive puţin la întâmplare şi-apoi. Îşi zise el, dacă Preafericitul Leibo witz – binecuvântat fie-i numele! – hotărâse s-o strige pe nevastă-sa

Emma, sunt sigur că ştia el ce face…”

Trimisul Noului Vatican se porni atunci să-i facă un curs de semantică atât de furios şi vehement, că bietul călugăr crezu că-şi pierde minţile. La ieşirea de la această furtunoasă întrevedere, nici nu mai ştia dacă întâlnise vreodată vreun pelerin sau nu.

Înainte de plecare. Avocatul Diavolului voi şi el să vadă copia cu miniaturi tăcută de Francis şi nenorocitul i-o aduse cu moartea-n suflet. Prelatul, mai întâi, păru interzis; apoi înghiţi în sec şi pani că-şi dă silinţa să spună ceva.

„Nu duci lipsă de imaginaţie, recunoscu ei. Dar asta cred că toată lumea de aici o ştia deja”.

Coamele emisarului s-au micşorat cu câţiva centimetri şi el plecă în aceeaşi seară la Noul Vatican.

*

… Şi anii trecură, punând riduri pe feţele juvenile şi câteva fire de păr alb la tâmplele călugărilor. La mănăstire, viaţa îşi vedea de ale ei, iar călugării continuau să fie absorbiţi de copiile lor ca şi în trecut. Fratele Jeris, într-o bună zi, găsi de cuviinţă să vrea să construiască o presă de tipărit. Când Stareţul îl întrebă de ce, nu ştiu să-i răspundă decât:

„Ca să sporim producţia.

— A, da? tăcu Părintele. Şi la ce crezi că ar servi hârţoagele voastre într-o lume unde oamenii sunt atât de fericiţi că nu ştiu să citească?

Ai putea pesemne să le vinzi ţăranilor ca să-şi aprindă focul cu ele, hai?”

Umilit, Fratele Jeris ridică trist din umeri – şi copiştii din mănăs fire lucrară mai departe cu pana de gâscă… în sfiirşit. Într-o dimineaţă de primăvară, nu mult înaintea postului de Paşte, un nou mesager se prezentă la mănăstire aducând o veste bună, extraordinară: dosarul strâns pentru canonizarea lui Leibowitz era acum complet. Colegiul Sacru n-avea să întârzie să se reunească, iar întemeietorul Ordinului Albertin avea să figureze în curând printre sfinui din calendar.

În timp ce întreaga confrerie se bucura. Părintele Stareţ – foarte bătrân acum şi destul de ramolit – îl chemă la el pe Fratele Francis.

„Sfinţia Sa îţi reclamă prezenţa la sărbătoarea canonizării lui Isaac Edward Leibowitz, gargarisi ei. Pregăteşte-te de plecare”.

Şi adăugă pe un ton mormăit: „Dacă vrei să leşini, du-te în altă parte!”

Călătoria călugărului nostru până la Noul Vatican ar fi durat pe puţin trei luni – şi mai mult poate: totul depindea de distanţa pe care ar fi putut s-o străbată înainte ca inevitabilii hoţi de drumul mare să-i ia măgarul.

Purcese la drum singur şi neînarmat, având cu el doar un blid de cerşit. Strângea la piept copia împodobită cu miniaturi a planului lui Leibowitz şi se ruga Domnului

pe drum să nu-i fie furată. E drept că hoţii erau oameni neştiutori şi n-ar fi găsit ce să facă cu ea... Din precauţie, călugărul îşi pusese totuşi o bucată de cârpă neagră peste ochiul drept. Ţăranii erau superstiţioşi, într-adevăr, iar ameninţarea cu „deochiul" era uneori de-ajuns ca să-i pună pe fugă.

După două luni şi ceva de călătorie. Fratele Francis se întâlni cu un hoţ pe o cărare de munte mărginită de ambele părţi de o pădure deasă, departe de orice sălaş locuit. Era un om scund, dar, în mod vizibil, solid ca un taur. Cu picioarele depărtate, cu braţele-i puternice încrucişate pe piept, se proţăpea de-a curmezişul cărării, aşteptându-l pe călugărul ce venea încetişor către ci, în pasul lent al măgarului... Părea a fi singur şi drept armă n-avea decât un cuţit pe care nici măcar nu şi-l scoase de la brâu. Întâlnirea îi pricinui călugărului o mare amărăciune: în adâncul inimii, nu încetase într-adevăr să nădăjduiască, tot timpul drumului, că se va întâlni într-o zi cu pelerinul de odinioară.

„Stai!" porunci hoţul.

Măgarul se opri de la sine. Fratele Francis îşi ridică gluga ca să-şi arate cârpa neagră de pe ochi şi duse încet mâna înspre ea, ca şi când s-ar fi pregătit să dea la vedere ceva îngrozitor ascuns de bucata de pânză. Dar omul, dându-şi capul pe spate, izbucni într-un hohot de râs sinistru şi curat diavolesc. Călugărul se grăbi să şoptească un exorcism, lucru de care holul nu păru cu mult mai impresionat.

... Nu mai ţine cu de-astea de ani de zile. Îi zise ei. Haide, sari jos de-acolo mai repede!"

Fratele Francis ridic*! din umeri, zâmbi şi descăleca fără a protesta.

„Vă urez o zi bună, domnule, făcu el pe un ton amabil. Puteţi lua măgarul, mersul pe jos îmi va face bine".

Şi se îndepărta deja, când hoţul îi tăie dramul.

„Aşteaptă! Dezbracă-te la pielea goală şi arată-mi ce ai în pachetul ăla!"

Călugărul îi arată blidul de cerşit, cu un mic gest de

scuză, dar celălalt râse şi mai abitir.

„Şmecheria cu sărăcia am mai văzut-o deja!” îşi încredinţa el victima pe un ton sarcastic, „dar ultimul cerşetor pe care l-am oprit avea o jumate de *heklo* de aur în cizme… Hai, repede, ţoalele jos!”

Când călugărul se execută, omul îi scotoci hainele, nu găsi nimic şi i le dădu înapoi.

„Acum, reluă el, hai să vedem pachetul.

— E doar un document, domnule, protestă călugărul, un document fără valoare pentru, altcineva decât proprietarul lui.

— Deschide pachetul. Îţi spun!”

Fratele Francis se execută (ară să mai zică nimic şi miniaturile pergamentului străluciră curând în soare. Hoţul scoase atunci un fluierat admirativ.

„Drăguţ! Nevesti-mii o să-i placă să-l agate *pe* perete!” Bietul călugăr, la aceste cuvinte, simţi că-l lasă inima şi se puse să mormăie o rugăciune tăcută: „Dacă l-ai trimis ca să mă pună la încercare, Doamne, se ragă el din fundul sufletului, dă-mi măcar curajul de a muri bărbăteşte, căci dacă stă scris că trebuie să mi-l ia, nu-l va lua decât peste cadavrul nedemnului Tău slujitor!”

„Împachetează-mi obiectul! porunci deodată hoţul, hotărându-se.

— Vă rog, domnule, gemu Fratele Francis. n-o să lipsiţi un biet om de o lucrare la care a trudii o viaţă… Mi-am petrecut cincisprezece ani ca să împodobesc acest manuscris şi…

— Ce? îl întrerupse hoţul. Tu singur ai făcut asta?”

Şi începu să se tăvălească pe jos de râs.

„Nu văd, domnule, replică roşind călugărul, ce-i atât de nostim aici…

— Cincisprezece ani! îi spuse omul între două hohote de râs, cincisprezece ani! Şi pentru ce, mă rog? Pentru un petec de hârtie!

Cincisprezece ani!… Ha!”

Apucând cu amândouă mâinile foaia cu miniaturi, se apucă s-o rupă. Atunci Fratele Francis se lăsă să cadă în

genunchi. În mijlocul cărării.

„Iisuse! strigă ei. Vă implor, domnule, în numele cerului!” Hoţul păru să se înmoaie niţel; aruncând pergamentul pe jos. Întrebă rânjind:

„Ai n gata să te h. În ea să-ţi aperi petecul de hârtie?

— Dacă doriţi dumneavoastră, domnule! Fac tot ce doriţi”.

Amândoi se puseră în gardă. Călugărul îşi fileu semnul crucii cu grabă şi invocă Cerul, amintindu-şi că lupta fusese odinioară un sport autorizat de către divinitate – apoi intră în luptă…

Trei secunde mai încolo, zăcea pe stâncile ascuţite ce-i străpungeau şira spinării, pe jumătate sufocat sub un munte de muşchi tari.

„Asta-i treaba!” făcu modest hoţul, ridicându-se şi înşfăcând perga în emul.

Dar călugărul se tara în genunchi, cu mâinile împreunate. Împuindu-i urechile cu rugăminţile lui disperate.

„Pe legea mea, îşi râse de el hoţul, mi-ai pupa cizmele dacă ţi-aş cerc, ca să-ţi dau poza înapoi!”

Ca răspuns. Fratele Francis se agăţă de el dintr-un salt şi porni să-i sărute învingătorului cizmele cu fervoare.

Era prea mult, chiar şi pentru un netrebnic înrăit. Cu o înjurătură, hoţul.n. unc.1 manuscrisul, sări pe măgar şi se duse… Pe dată. Fratele Francis se repezi la preţiosul document şi-l culese de pe jos. Apoi începu să alerge după om, chemând asupră-i toate binecuvântările cerului şi mulţumindu-i lui Dumnezeu că adusese pe lume borfaşi atât de dezinteresaţi…

Totuşi, când hoţul şi măgarul dispărură dincolo de copaci, călugărul prinse a se întreba, cu puţină tristeţe, de ce, într-adevăr, hărăzise cincisprezece ani din viaţă acestui petec de pergament… Vorbele hoţului îi mai sunau încă în urechi: „Şi pentru ce, mă rog?…” Chiar aşa, penult ce, în fond, pentru care motiv?

Fratele Francis pomi la drum pe jos, gânditor, cu capul plecat sub glugă… O clipă. Îi trecu chiar prin cap să

arunce documentul în hăţişul de tufe şi să-l lase acolo, în ploaie… Dar Părintele Stareţ consimţise la hotărârea lui de a-l înmâna autorităţilor Noului Vatican în dar. Călugă-mi reflectă că nu s-ar face să se ducă acolo cu mana goală şi-şi văzu de drum. Înseninat.

Venise clipa. Pierdut în imensa şi maiestuoasa bazilică. Fratele Francis se scufunda în prestigioasă magie de sunete şi culori. Când fu invocat Duhul cel desăvârşit, simbol al oricărei perfecţiuni, un episcop se ridică – era Monseniorul Di Simonc, observă călugărul, avocatul sfântului – şi că îl imploră pe Sfanţul Petru să se rostească, prin mijlocirea Sfinţiei Sale Leon al XXII-lea, poruncind în acelaşi timp întregii asistenţe să asculte cu atenţie vorbele solemne ce aveau să fie rostite.

În acel moment. Papa se ridică în picioare calm şi proclamă că Isaac Edward Leibowitz era de-atunci încolo un sfânt. Gata. De aici înainte, obscurul tehnician de odinioară făcea parte din oastea cerească. Fratele Francis îi adresă de îndată o evlavioasă rugăciune noului său patron, în timp ce corni intona un *Te Deum*.

Într-un pas vioi. Suveranul Pontif ţâşni o clipă mai târziu atât de brusc în sala de audienţe unde-l aştepta călugărul nostru, că surpriza îi tăie suflul Fratelui Francis, lipsindu-l un moment de darul vorbirii. Îngenunche în grabă ca să sărute inelul Pescarului şi să primească binecuvântarea, apoi se ridică neîndemânatic. Încurcat de frumosul pergament cu miniaturi pe care-l ţinea la spate. Înţelegând motivul tulburării lui. Papa schiţă un zâmbet.

… Fiul nostru ne-a adus un dar?” întrebă el.

Călugărul se înecă, scoţând un sunet din gât; dădu din cap prosteşte şi scoase în sfârşit manuscrisul, pe care vicarul lui Hristos îl privi fix foarte mult timp, fără să spună nimic, cu chipul perfect impasibil.

„Nu-i mare lucru”, îngăimă Fratele Francis, ce simţea cum tulburarea-l creşte pe măsură ce tăcerea Pontifului se prelungea, „nu-i decât o aiureală, un dar de nimica. Mi-o şi ruşine că am petrecut atâta timp ca…”

Se opri brusc, sufocat de emoţie.

Dar Papa părea să nu-l fi auzit.

„Înţelegi semnificaţia simbolismului folosit de sfântul Isaac?” îl întrebă el pe călugăr, examinând mai departe misteriosul desen al planului.

Fratele Francis. În loc de orice alt răspuns, clătină din cap a neputinţă.

„Oricare i-ar fi semnificaţia…”, începu Papa – dar se întrerupse dintr-odată şi brusc începu să vorbească despre altceva. Dacă i se făcuse călugărului cinstea de a fi fost astfel primit. Îi explică ci, nu era nicidecum din pricină că autorităţile ecleziastice, oficial, şi-ar fi fileu t vreo părere oarecare despre pelerinul întâlnit de călugăr… Fratele Francis fusese tratat în felul acesta fiindcă se cuvenea să fie recompensat că găsise documente importante şi relicve sfinte. Aşa, într-adevăr, fusese judecată descoperirea sa, *M* să se fi ţinut de altfel scama în vreun fel de împrejurările în care fusese făcută…

Şi călugărul porni să-şi bâlbâie mulţumirile, în timp ce Suveranul Pontii se pierdea din nou în contemplarea schemelor atât de frumos împodobite cu miniaturi.

„Oricare i-ar fi semnificaţia, repetă ci în sfârşit, acest fragment de ştiinţă, mort deocamdată, se va reînsufleţi într-o zi”.

Surâzător, îi făcu uşor cu ochiul călugărului.

„Iar noi îl vom păstra cu vigilenţă până în ziua aceea”, conchise el.

Abia atunci Fratele Francisâşi dădu seama că sutana albă a Papei avea o gaură şi că hainele-i erau destul de ponosite. Covorul din sala de audienţă se înfăţişa ci însuşi foarte ros pe alocuri, iar tencuiala plafonului se crăpa în bucăţi.

Dar, pe rafturile care se-nşirau de-a lungul pereţilor, erau cărţi, cărţi împodobite cu minunate miniaturi, cărţi care se ocupau de lucruri de neînţeles, cărţi răbdător recopiate de nişte oameni a căror sarcină nu consta în a înţelege, ci în a salvgarda. Iar aceste cărţi aşteptau să le vină timpul.

„Rămas bun, fiule mult iubit”.

Umilul păzitor al flăcării ştiinţei plecă pe jos către îndepărtata-i mănăstire... Când se apropie de locul bântuit de hoţ, se simţi frematând de bucurie. Dacă hoţul era din întâmplare absent în ziua aceea, călugărul credea potrivit să şeadă şi să-l aştepte să se întoarcă. Căci, de astă dată, ştia ce-avea să răspundă la întrebarea lui.

I

PARTEA A DOUA

Câţiva ani în straniul absolut

Toate bilele în acelaşi sac.

— Disperările istoricului – Doi amatori de insolit.

— Se cere o inteligenţă mai subtilă.

— Pe fundul lacului Diavolului.

— Un antifascism care face valuri.

— Bergier şi cu mine dinaintea imensităţii straniului.

— Şi Troia era o legendă.

— Istoria în întârziere.

— De la vizibilul banal la invizibilul fantastic.

— Fabula cu scarabeul de aur.

— Se aude resacul viitorului.

— Nu există numai mecanisme reci.

În timpul ocupaţiei, trăia la Paris în cartierul Şcolilor un bătrân original care se purta îmbrăcat ca un burghez din secolul al XVII-lea, nu citea decât Saint-Simon, cina la lumina torţelor şi cânta la clavecin. Ieşea doar ca să se ducă la băcănie sau la brutărie, cu un ca-pişon peste peruca pudrată, mantia-i îmblănită lăsând să se vadă ciorapii negri şi pantofii cu catarame. Tumultul Eliberării, focurile de armă, mişcările populare 11 tulburară. Fără să priceapă nimic, dar agitat de teamă şi furie, el ieşi într-o zi pe balcon, cu pana de gâscă în mână, cu jaboul în vânt şi strigă, cu un glas puternic şi ciudat de solitar:

„Trăiască Koblenz1!”

Lumea n-a priceput, a văzut că era ceva ciudat, vecinii excitaţi au simţit din instinct că un tip trăind într-o altă lume avea legătură cu răul, strigătul păru nemţesc, câţiva au urcat scările, au spart uşa, l-au lovit, el a murit.

În aceeaşi dimineaţă, un căpitan foarte tânăr din

Rezistenţă, ce tocmai cucerise Prefectura, punea să se arunce nişte paie pe covoarele din marele birou şi să se aşeze puştile în piramide, ca să se simtă trăind într-o poză din primul său manual de istoric.

La aceeaşi oră, se descopereau la Hotel des Invalides masa, cele treisprezece fotolii, stindardele, mantiile şi crucile de la ultima întâlnire a Cavalerilor Ordinului Teuton, brusc întreruptă.

Iar primul tanc al armatei lui Leclerc intra prin Porte d'Oricans, semn strivitor al înfrângerii nemţilor. Era condus de Henri Rathenau, al cărui unchi Walther fusese prima victimă a nazismului.

Astfel o civilizaţie, într-un moment istoric, vede retrăind, precum un om pradă celor mai vii emoţii, mii de momente din trecut, alese şi orânduite într-o succesiune aparent de neînţeles.

Revoluţiei franceze, oraşul german în care se strânseserfl emigranţii (n.trad.).

Oiraudoux povestea că aţipit o clipă la parapetul unei tranşee în aşteptarea momentului când trebuia să se ducă după un camarad ucis în recunoaştere, fu trezit de nişte înţepături în obraz: vântul îl dezbrăcase pe cel mort, îi deschisese portofelul şi-i împrăştia cărţile de vizită, care-l loveau cu colţurile în obraz pe poet. În acea dimineaţă a eliberării Parisului, cărţile de vizită ale emigranţilor de la Koblenz, ale studenţilor revoluţionari de la 1830, ale marilor gânditori evrei germani şi ale Fraţilor Cavaleri ai Cruciadelor zburau Rîră îndoială laolaltă cu multe altele în vântul ce ducea departe gemete şi acorduri ale *Marsiliezei*.

*

Dacă scuturăm coşul, toate bilele vin la suprafaţă în dezordine, sau mai curând după o ordine şi nişte frecări al căror control ar fi de o infinită complicaţie, dar în care am putea descoperi o infinitate din acele întâlniri bizar-revelatorii pe care Jung le numeşte coincidenţe semnificative. Admirabilele vorbe ale lui Jacques Riviere se potrivesc şi civilizaţiilor şi momentelor lor istorice: „I se întâmplă unui om nu ceea ce merită, ci ceea ce i se

aseamănă”. Un caiet de elev al lui Napoleon se termină cu aceste cuvinte: „Sfânta Elena, mică insulă”.

E mare păcat că istoricul judecă nedemne de ştiinţa lui recenzarea şi examinarea acestor coincidenţe semnificative, ale acestor întâlniri ce au un sens şi întredeschid brusc o poartă înspre o altă faţă a Universului, unde timpul nu mai este linear. Ştiinţa lui e mai în urmă faţă de ştiinţă în general, care. În studierea omului ca şi a materiei, ne arată distanţele dintre trecut, prezent şi viitor din ce în ce mai reduse. În grădina destinului, tufişuri din ce în ce mai mici ne despart de un ieri conservat în întregime şi de un mâine în întregime format. Viaţa, cum spune Alain, ne „este deschisă către mari spaţii”.

Există o fioare foarte delicată şi frumoasă care se numeşte *Saxifra-ge* umbroasă. I se mai spune şi „disperarea pictorului”. Ea nu mai aduce la disperare pe niciun artist de când fotografia şi multe alte descoperiri au eliberat pictura de grija asemănării exterioare. Nici pietonii cel mai lipsit de experienţă nu se aşază astăzi în faţa unui buchet de flori cum ar fi teut-o altă dată. Ochiul său vede altceva decât buchetul, sau mai curând modelul îi serveşte ca pretext de a exprima prin suprafaţa colorată o realitate ascunsă ochiului profan. El încearcă să smulgă o taină creaţiei. Odinioară, s-ar fi mulţumit să reproducă ceea ce vede profanul când îşi plimbă (este lucruri un ochi neglijent, o privire de absent. S-ar fi mulţumit să reproducă aparenţele liniştitoare şi, oarecum, să participe la înşelătoria generală privind semnele exterioare ale realităţii. „Ah! Seamănă ca două picături de apă!” Dare o apă de ploaie. Istoricul nu pare să fi evoluat, în ultima jumătate de secol, la fel ca pietonii, iar istoria noastră e falsă precum erau un sân de femeie, un pisoi ori un buchet de (lori sub penelul unui pictor conformist de la 1890.

Dacă generaţia noastră, spune un tânăr istoric, intenţionează să examineze lucid trecutul, va trebui mai întâi să smulgă măştile sub care făuritorii Istoriei noastre rămân necunoscuţi... Efortul dezinteresat săvârşit de o

falangă de istorici în favoarea simplului adevăr este relativ recent.

Pietonii de la 1890 îşi avea „disperările" sale. Ce să mai spunem de istoricul timpurilor prezente! Cea mai mare parte a faptelor contemporane a devenit aidoma saxifragei umbroase: o disperare a istoricului.

Un autodidact delirant, înconjurat de câţiva megalomani. Îl refuză pe Descartes, aruncă la gunoi cultura umanistă, striveşte raţiunea, îl invocă pe Lucifer şi cucereşte Europa, ratând cu puţin cucerirea lumii. Marxismul prinde rădăcini în singura ţară pe care Marx o considera ne-fertilă. Londra e cât pe ce să piară sub o ploaie de rachete menite să ajungă pe Lună. Nişte reflecţii despre spaţiu şi timp ajung la fabricarea unei bombe ce şterge de *pe* faţa pământului două sute de mii de oameni în trei secunde şi ameninţă să încheie şi istoria însăşi. Saxifrage umbroase!

Istoricul începe să se neliniştească şi să se îndoiască de faptul că arta sa ar fi practicabilă. El îşi consacră talentul deplorării faptului că nu mai poate să şi-o exercite. Este ceea ce se vede în arte şi ştiinţe în momentele lor de sufocare: un scriitor tratează în zece volume despre neputinţa limbajului, un medic face cinci atu de cursuri ca să explice apoi că bolile se vindecă de la sine. Istoria trece printr-un astfel de moment.

Raymond Aron, respingându-i plictisit pe Tucidide şi Marx, constată că nici pasiunile omeneşti, nici economia lucrurilor nu sunt suficiente ca să explice aventura societăţilor. „Totalitatea cauzelor determinând totalitatea efectelor depăşeşte, spune el dezolat, înţelegerea omenească".

Baudin de la Academie mărturiseşte: „Istoria este o pagină albă pe care oamenii sunt liberi s-o umple cum vor ei".

Iar René Grousset înalţă la cerul gol acest cânt aproape disperat care e frumos:

Ceea ce numim noi istorie, adică această desfăşurare de imperii, de bătălii, de revoluţii politice, de date

sângeroase, în cea mai mare parte, să fie ea cu adevărat istoria? Va voi mărturisi că nu cred aşa ceva şi că mi se întâmplă, văzând manualele şcolare, să bifez în gând mai mult de un sfert dintre ele…

Adevărata istorie nu este aceea a unui du-te-vino al frontierelor. Este aceea a civilizaţiei. Iar civilizaţia este pe de o parte progresul tehnicilor şi pe de alta progresul spiritualităţi. Ne putem întreba dacă nu cumva istoria politică nu este, în bună parte, o istorie parazită.

Adevărata istorie este, din punct de vedere material, aceea a tehnicilor, mascată de istoria politică ce o oprimă, ce-i uzurpă locul şi până şi numele.

Dar, mai mult încă, adevărata istorie este aceea a progresului omului în spiritualitate. Funcţia umanităţii este de ajuta omul spiritual să se formeze, să se desprindă, de a ajuta omul să devină ceea ce este, cum spun indienii într-o admirabilă formulă. Fireşte, istoria aparentă, istoria vizibilă, istoria de la suprafaţă nu-i decât un măcel. Dacă istoria n-ar fi decât atât, n-am avea decât să închidem cartea şi să dorim extincţia în nirvāṇa… Dar vreau să cred că budismul s-a înşelat şi că istoria nu asta este.

*

Fizicianul, chimistul, biologul, psihologul au încasat în ultimii cincizeci de ani şocuri puternice, au dat şi ei peste nişte saxifrage umbroase. Astăzi însă nu mai sunt atât de îngrijoraţi. Lucrează, merg înainte. Există, dimpotrivă. În aceste ştiinţe o extraordinară vitalitate. Comparaţi construcţiile ca nişte pânze de păianjen ale lui Spengicrsau Toynbec cu mişcarea torenţială a fizicii nucleare. Istoria e în impas.

Motivele sunt neîndoios multiple, dar mai sensibil ni s-a părut acesta:

În timp ce fizicianul sau psihanalistul au abandonat decis ideea că realitatea este în mod necesar satisfăcătoare pentru sănătate şi au optat pentru realitatea fantasticului, istoricul a rămas închistat în cartezianism. Nu e străină uneori de aceasta o anumită lipsă de curaj strict politică.

Se spune că popoarele fericite n-au istoric. Dar popoarele care n-au istorici frâne-tirori şi poeţi sunt mai mult decât nenorocite: sunt asfixiate, trădate.

Întorcând spatele fantasticului, istoricul se pomeneşte câteodată pradă unor erori fantastice. Ca marxist, ci prevede prăbuşirea economiei americane în momentul când Statele Unite ating cel mai înalt grad de stabilitate şi putere. Capitalist, determină expansiunea comunismului în Vest tocmai când Ungaria se răscoală. Cu toate astea, în alte ştiinţe prezicerea viitorului pornind de la datele prezentului izbuteşte din ce în ce mai bine.

Pornind de la a milioana parte dintr-un gram de plutoniu, fizicianul nuclear face proiectul unei uzine uriaşe care va funcţiona aşa cum s-a prevăzut. Pornind de la câteva vise, Freud luminează sufletul omenesc cum n-a fost el luminat niciodată. Înseamnă că Freud şi Einstein au săvârşit la început un efort de imaginaţie colosal. Ei au gândit un real cu totul diferit de datele raţionale admise. Pornind de la această proiecţie imaginativă, au stabilit ansambluri de fapte pe care experienţa le-a verificat.

„Aflăm din domeniul ştiinţei cât de vastă este stranictatea lumii”, spune Oppenheimer.

Suntem convinşi că această stranietate admisă poate îmbogăţi istoria.

Nu pretindem absolut deloc să aducem metodei istorice transformările pe care i le dorim. Credem însă că mica schiţă pe care o veţi citi îndată poate aduce un mic serviciu istoricilor ce vor să vină. Fie impulsie, fie repulsie. Luând ca obiect de studiu un aspect din Germania hit-Icristă, am vrut să indicăm în mare o direcţie de cercetări valabilă şi pentru alte obiecte. Am desenat nişte săgeţi pe pomii aflaţi la îndemâna noastră. Nu pretindem a fi făcut practicabilă toată pădurea.

Am căutat să adunăm laolaltă fapte pe care un istoric „normal” le-ar respinge cu furie sau oroare. Am devenit pentru o vreme, după nostimele vorbe ale lui Maurice Renard, „amatori de insolit şi scribi ai miracolelor”. Soiul acesta de muncă nu e întotdeauna confortabil pentru

spirit. Uneori ne îmbărbătam gândindu-ne că teratologia, adică studiul monştrilor în care s-a ilustrat profesorul WollTÂN pofida suspiciunii savanţilor „rezonabili”, a lămurit nu puţine aspecte în biologic. Şi un alt exemplu ne-a mai susţinut: acela al lui Charles Fort, americanul maliţios de care am vorbit.

I

În spiritul lui Fort ne-am condus cercetările asupra unor evenimente ale istoriei recente. Astfel, nu ni s-a părut nedemn de atenţie faptul că întemeietorul naţional-socialismului a crezut cu adevărat în apariţia supraomului.

*

La 23 februarie 1957. un scafandru autonom căuta corpul unui student înecat în lacul Diavolului, în Boemia. El urcă ia suprafaţă palid de groază, incapabil de a articula vreun sunet. Când îi reveni graiul, destăinui că văzuse în apele reci şi grele ale lacului o înşiruire fantomatică de soldaţi germani în uniformă, o caravană de care cu cai înhămaţi în picioare.

„O. Noapte, ce sunt aceşti războinici livizi?...”

Într-un anume fel. şi noi ne-am scufundat în lacul Diavolului. Din analele procesului de la Nürnberg, din miile de cărţi şi reviste şi din mărturii personale, am constituit o colecţie de bizarerii. Ne-am organizat materialul în funcţie de o ipoteză de lucra ce n-ar putea fi poate ridicată la demnitatea unei teorii, dar pe care un mare scriitor englez prost cunoscut. Arthur Machen, a exprimat-o viguros:

Există împrejurul nostru taine ale râului, tot la Tel cum există taine ale binelui, iar viaţa şi faptele noastre se defisşoară, cred, într-o lume nebănuită, plină de caverne, de umbre şi de locuitori crepusculari.

Sufletului omenesc îi place lumina zilei. I se întâmplă să-i placă şi noaptea, la fel de înfocat, iaracească iubire poate duce oamenii şi societăţile la acţiuni criminale şi dezastruoase ce sfidează în aparenţă raţiunea, dar se dovedesc totuşi explicabile dacă ne plasăm într-o anumită optică. Vom preciza toate acestea mai la vale, dându-i din

nou cuvântul lui Arthur Machen.

În partea aceasta a cărţii noastre, am v nit să furnizăm materia primă a unei istorii invizibile. Nu suntem primii. John Buchan a semnalat deja nişte curenpi subterani ciudaţi dedesubtul evenimentelor istorice. O entomologistă germană. Margarct Boveri, tratându-i pe oameni cu răceala obiectivă pe care o aplică în observarea insectelor, a scris o *Istorie a trădării în secolul XX*, al cărei prim volum se intitulează *Istoria vizibilă*, iar al doilea *Istoria invizibilă*.

Dar despre ce istorie invizibilă e vorba? Termenul e presărat cu capcane. Vizibilul e atât de bogat şi, până la urmă, atât de puţin explorat, încât totdeauna pot fi găsite în el fapte ce să justifice oricare teorie şi se cunosc nenumărate explicări ale istoriei prin acţiunea ocultă a evreilor, a francmasonilor, a iezuiţilor sau a Băncii Internaţionale. Aceste explicări ni se par primare. De altfel, ne-am ferit tot timpul să confundăm ceea ce numim realism fantastic cu ocultismul şi resorturile secrete ale realităţii cu romanul foileton (cu toate astea, am remarcat de mai multe ori că realitatea este lipsită de demnitate: ea nu se poate dezbăra de romanesc şi deci nu puteam elimina nişte fapte sub pretextul că păreau să ţină de romanul foileton).

Am strâns aşadar cele mai bizare fapte, sub rezerva de a le putea autentifica. Uneori, am preferat să părem a căuta senzaţionalul sau a ne lăsa duşi de gustul pentru straniu mai curând decât să neglijăm cutare aspect aparent dementţial. Rezultatul nu seamănă întru nimic cu portretul Germaniei naziste general admis. Nu e vina noastră. Noi aveam ca obiect de studiu o serie de evenimente fantastice. Nu intră în obicei, dar e logic să te gândeşti că, în spatele acestor evenimente, se pot ascunde nişte realităţi extraordinare. De ce ar avea istoria privilegiul, faţă de celelalte ştiinţe moderne, de a putea explica toate fenomenele în mod satisfăcător pentru raţiune?

Portretul nostru, cu siguranţă, nu este conform

ideilor primite de-a gata şi este fragmentar. N-am vrut să sacrificăm nimic coerentei. Acest refuz de a sacrifica ceva coerenţei este de altfel o tendinţă foarte recentă în istorie, la fel ca şi tendinţa către adevăr:

Ici-colo vor apărea lacune: cititorul va trebui să se gândească la faptul că istoricul de astăzi a abandonat concepţia antică după care adevărul era atins atunci când erau folosite, fără lipsuri sau surplusuri, toate piesele unui *puzzle* menit a fi recompus. Idealul operei istorice a încetat de a mai fi pentru el un mozaic frumos, complet şi neted: o concepe acum ca un şantier de săpături, cu haosu-i aparent în care sejuxtapun excavaţiile nesigure, colecţiile de mici obiecte evocatoare şi, ici-colo, frumoasele reînvieri de ansamblu şi operele de artă.

Fizicianul ştie că nişte pulsaţii de energie anormale, excepţionale, au revelat fisiunea uraniului şi astfel au deschis un spaţiu infinit studiului radioactivităţii. Noi am căutat pulsaţii ale extraordinarului.

*

O carte de Lord Russel of Liverpool, *Scurta istorie a crimelor de război naziste*, apărută la unsprezece ani după victoria aliaţilor, i-a surprins pe cititorii francezi prin tonul ei de extremă sobrietate. De obicei. În acest domeniu indignarea ţine loc de explicaţie. În cartea cu pricina, faptele oribile vorbesc de la sine, iar cititorii şi-au dat seama că tot nu pricepeau nimic din atâta mârşăvie. Exprimând acest sentiment, un eminent specialist scria în *Le Monde*:

Întrebarea care se pune este de a şti cum toate acestea au fost posibile în plin secol XX şi în ţinuturi ce trec drept cele mai civilizate din univers.

Este ciudat că o astfel de întrebare, esenţială, primordială, li se pune istoricilor la doisprezece ani după deschiderea tuturor arhivelor posibile. Dar oare li se pune? Nu e sigur. Cel puţin, totul se petrece ca şi cum, abia evocată, ei ar ţine s-o uite, ascultând astfel de mişcarea opiniei stabilite, pe care o atare întrebare o încurcă. Aşa se întâmplă că istoricul este un martor al epocii sale refuzând

să facă istoric. Abia a scris: „Întrebarea care se pune este de a şti…”, că se şi grăbeşte să facă valuri tocmai ca ea să nu se poată pune.

Iată, adaugă el de îndată, ce face omul când este abandonat la cheremul instinctelor sale dezlănţuite şi în acelaşi timp sistematic pervertite.

Stranie explicaţie istorică, această evocare a misterului nazist prin tiparele groase ale moralei curente! Este totuşi singura explicaţie ce ne-a fost dată, de parcă ar exista o mare conspiraţie a inteligenţelor, menită a face din cele mai fantastice pagini ale istoriei contemporane ceva reductibil la o lecţie de istoric primară despre instinctele rele. S-ar zice că o presiune considerabilă apasă asupra istoriei, ca ea să fie redusă la minusculele proporţii ale gândirii raţionaliste convenţionale.

Între cele două războaie, observă un tânăr filosof, „pentru că n-au denunţat ce frenezie păgână Umfla drapelele inamice, antifasciştii n-au ştiut să prezică urmarea odioasă a victoriei hitleriste”.

Rare şi prea puţin ascultate erau vocile care anunţau pe cerul nazist „substituirea Crucii lui Hristos cu Crucea încârligată, negarea, pur şi simplu, a Evangheliilor”.

Noi nu împărtăşim cu totul această viziune a lui Hiticr-Antihrist. Nu credem că este suficientă ca să limpezească total faptele. Dar măcar ea se situează la nivelul potrivii spre a judeca acest moment extraordinar din istorie.

Aici e problema. Nu vom fi la adăpost de nazism, sau mai degrabă de anumite forme ale spiritului luciferic a cănii umbră a aruncal-o nazismul asupra lumii, decât atunci când vom fi perceput şi înfruntat în conştiinţa noastră cele mai fantastice aspecte ale aventurii sale.

Între ambiţia luciferică a cărei caricatură tragică a fost hitlerismul şi angelismul creştin ce-şi arc şi el caricatura în forme sociale; între tentaţia de a atinge supraumanul, de a lua centl cu asalt, şi tentaţia de a se încrede într-o idee sau într-un Dumnezeu încât condiţia umană să fie transcendală; între refuzul şi acceptarea unei

transcendenţe, între vocaţia răului şi a binelui, şi unul şi celălalt la fel de mari, de profunde şi de tainice; – între imensele mişcări contradictorii ale sufletului omenesc şi fără îndoială ale inconştientului colectiv, se petrec tragedii de care istoria convenţională nu dă seamă integral, de care pare că refuză să dea integral seamă, ca din teama de a nu provoca, cu anumite documente şi anumite interpretări, nişte impedimente de a dormi prea grave în sânul societăţilor.

Istoricul ce se ocupă de Germania nazistă pare astfel că vrea să ignore ce anume era în imnul care a fost doborât. E susţinut în această voinţă de opinia generală. A fi doborât un astfel de inamic însă în cunoştinţă de cauză ar cere o concepţie despre lume şi despre destinul uman pe măsura biruinţei. Mai bine ne gândim că am împiedicat nişte ticăloşi şi nişte nebuni să facă rău şi că, în cele din urmă, oamenii cumsecade au întotdeauna dreptate. Erau ticăloşi şi nebuni, desigur. Dar nu în sensul, nu în măsura în care înţeleg oamenii cumsecade. Antifascismul convenţional parc să fi fost născocit de nişte învingători care aveau nevoie să-şi ascundă vidul. Dar vidul aspiră.

Doctoriil Antony Laughton, de la Institutul Oceanografic din Londra, a coborât o cameră la 4.500 de metri adâncime, în largul coastelor irlandeze. Pe fotografii, se disting foarte net nişte amprente de paşi aparţinând unei creaturi necunoscute. După abominabilul om al zăpezilor, iată că-şi face intrarea în imaginaţia şi curiozitatea oamenilor acest frate al creaturii de pe culmi, abominabilul om al mărilor, necunoscutul din abisuri. Într-un anumit sens, pentru nişte observatorii de genul nos-mi, povestea este asemănătoare cu „bătrânul ocean pe care-l înspăimântă sonda”.

A scotoci în istoria invizibilă este un exerciţiu foarte sănătos pen-tro spirit. Ne dezbărăm de repulsia faţă de neverosimil, care este naturală, dar care foarte des a paralizat cunoaşterea.

În toate domeniile, ne-am silit să rezistăm la această repulsie faţă de neverosimil, fie că-i vorba de resorturile

acţiunii oamenilor, de credinţele sau de realizările lor. Astfel, am studiat anumite lucrări ale secţiei oculte a serviciilor de informaţii germane. Această secţie a stabilit, de pildă, un lung raport despre proprietăţile magice ale ornamentelor piramidale în formă de clopotniţă de la Oxford, care, după estimările sale, împiedicau bombele să cadă peste oraş. Că în asta este o aberaţie, e indiscutabil, dar că această aberaţie atacul ravagii printre nişte oameni inteligenţi şi responsabili şi că acest fapt lămureşte în mai multe privinţe istoria vizibilă ca şi istoria invizibilă, şi asta e indiscutabil.

Evenimentele au pentru noi adesea raţiuni de a fi pe care raţiunea nu le cunoaşte, iar liniile de forţă ale istoriei pot li la fel de invizibile şi totuşi la fel de reale precum liniile de forţă ale unui câmp magnetic.

Se poate merge mai departe. Ne-am aventurat acolo unde sperăm să se aventureze istoricii viitorului, cu mijloace superioare alor noastre. Ni s-a întâmplat să încercăm să aplicăm istoriei principiul „legăturilor non-cauzalc” pe care le-au propus recent fizicianul Wolfgang Pauli şi psihologul Jung. La acest principiu tăceam aluzie adineaori vorbind de coincidenţe. Pentru Pauli şi Jung, evenimente independente între ele ar putea avea relaţii tară cauză, dar semnificative la scară umană. Acestea sunt „coincidenţele semnificative”, „semnele” în care cei doi savanţi văd un fenomen de „sincronicitate” ce revelează legături insolite între om, timp, spaţiu, şi pe care Claudel le numea magnific „jubilaţie a hazardului”.

O bolnavă stă întinsă pe divanul psihanalistului Jung. Tulburări nervoase foarte grave o copleşesc, dar analiza nu progresează. Pacienta. Închistată într-un spirit realist dus la extrem, cramponată de un fel de ultralogică, este impenetrabilă la argumentele medicului.

Încă o dată, Jung porunceşte, propune, imploră:

„Lăsaţi-vă în voie, nu încercaţi să înţelegeţi şi [X) vestiţi-mi pur şi simplu visele dvs.

— Am visat un scarabeu”, răspunde doamna în sfârşit, din vârful buzelor.

În acel moment, se aud uşoare lovituri în geam. Jung deschide fereastra şi un frumos scarabeu aurit intră în încăpere bâzâind din elitre. Răvăşită, pacienta se abandonează în line şi analiza poate începe cu adevărat; ea va continua până la vindecare.

Jung citează adesea acest incident veridic care pare o poveste arabă, în istoria unui om, ca şi în istoria propriu-zisă, există, credem noi, mulţi scarabei de aur.

Complexa doctrină a., sincronicităliiˮ, în parte clădită pe observarea unor atari coincidenţe, ar fi poate de natură să schimbe total COncepfla despre istoric. Ambiţia noastră nu merge aşa departe şi nici atât de sus. Ce vrem noi este să atragem atenţia asupra aspectelor fantastice ale realităţii. În această parte a cărţii, ne-am consacrat cercetării şi interpretării anumitor coincidenţe, în ochii noştri senuiilâcative. Pentru alţii, ele pot să nu fie astfel.

Aplicând concepţia noastră „realist-fantasticăˮ la istorie, ne-am dedat unei munci de selecţie. Am ales câteodată fapte de mică importantă, dar aberante, pentru că într-o anumită măsură, aberaţiei îi ceream să ne lumineze. O iregularitate de câteva secunde în mişcarea planetei Mercur ajunge ca să zguduie edificiul lui Newton şi să-l justifice pe Einstein. La fel, ni se pare că uncie din faptele pe care le-am relevat pot face necesară revizuirea structurilor istorici carteziene.

Se poate oare uza de acesta metodă pentru a se prevedea viitorul? Şi noi visăm la asta. În *Numitul Joi*. Chesterton descrie o brigadă de poliţie politică specializată în poezie. Un atentat este evitat fiindcă un poliţist a înţeles sensul unui sonet. Sunt mari adevăruri în butadele lui Chesterton. Curente de idei ce trec [>e lângă observatorul patent, scrieri, opere la care sociologul nu e atent, fapte sociale prea minuscule şi prea aberante pentru el, anunţă poate mai sigur evenimentele ce vor să vină decât marile fapte vizibile şi marile mişcări aparente de gândire ce-l neliniştesc pe el.

Climatul de groază al nazismului, pe care nimeni nu putea să-l prevadă, era anunţat în oribilele povestiri ale

scriitorului german Hans Heinz Ewers – *Mandragora* şi *Spaima* – care avea să devină poetul oficial al regimului şi să scrie *Horst Wessel Lied*. Nu e imposibil ca anumite romane, anumite poeme, tablouri, statui, neglijate chiar şi de critica de specialitate, să ne dezvăluie figurile exacte ale lumii de mâine.

Danie, în *Divina Commedia*, descrie cu precizie Crucea Sudului, constelaţie invizibilă în emisfera nordică şi pe care niciun călător din vremea lui n-ar fi putut-o zări, Swift, în *Călătoria în Ixipuia*, dă distanţele şi perioadele de rotaţie ale celor doi sateliţi ai planetei Marte, necunoscuţi în epocă. Când astronomul american Asaph Hall îi descoperă în 1877 şi-şi dă seama că măsurătorile lui corespund cu indicaţiile lui Swift, cuprins de un soi de panică, îi numeşte *Phobos* şi *Deimos*: teamă şi teroare1. În 1896. un scriitor englez, M.P. Shiel, publică o nuvelă unde o bandă de criminali monstruoşi devastează Europa, ucid familiile pe care le cred dăunătoare progresului umanităţii şi ard cadavrele. El îşi intitulează nuvela: *S.S.-iştii*.

Goethe spunea: „Evenimentele ce vor să vină îşi proiectează umbra înainte”, iar adevărata detectare şi expresia acestor resacuri ale viitorului s-ar putea să fie de găsit alături de ceea ce mobilizează atenţia generală, în opere şi activităţi umane străine de ce numim „mişcarea istorici”.

Există un fantastic evident pe care istoricul îl acoperă pudic cu explicaţii reci şi mecanice. Germania, în momentul când se naşte nazismul, este patria ştiinţelor exacte. Metoda germană, logica germană, rigoarea şi probitatea ştiinţifică germane sunt universal stimate. Herr Profesor îndeamnă uneori la caricatură, dar e înconjurat cu consideraţiune. Or, tocmai în acest mediu, de un cartezianism de plumb, o doctrină incoerentă şi în parte demenţială se propagă în mare viteză, irezistibil, pornind de la un focar minuscul. În ţara lui Einstein şi a lui Planck. Începe să se profeseze o „fizică ariană”. În ţara lui Humboldt şi a lui Hacckel, începe să se vorbească de rase. Credem că astfel de fenomene nu s-ar putea explica prin

inflaţia economică. Nu ăsta e fundalul bun pentru UD atare balet. Ni s-a părut mult mai eficace să căutăm înspre partea anumitor culte stranii şi a anumitor cosmogonii aberante, până acum neglijate de istorici. E o neglijenţă foarte ciudată. Cosmogoniile şi cultele despre care vom vorbi s-au bucurat în Germania de protecţii şi de încurajări oficiale. Au jucat un rol spiritual, ştiinţific, social şi politic relativ important. Pe acest fundal, se-nţelege dansul mai bine.

Ne-am limitat la un moment din istoria germană. Tot atât de bine am fi putut, spre a discerne fantasticul din istoria contemporană, să arătăm, de pildă, invazia ideilor asiatice în Europa în clipa când ideile europene provocau trezirea popoarelor din Asia. Iată un fenomen la fel de

Terifl Ml şi de fiiplul c8 aceşti sălcii}! apar brusc. Telescoape mai Importante ca ni său nu-i percepuse n* cu o zi mai înainte. Se pare, pur ţi şi mplu, cil ci a fus! primul e: ires-n uitat lui M urle în noaptea aceea. I (e la lansarea salclijilorartificiali, unii astronomi de astăzi au început să scrie ci CM poate vorba de sateliţi artificiali lansaţi în /iun când Hall observa planeta (Robert 8. Richardson, de la observatorul de pe muntele Palomar. Comunicare în legătură cu poziţia lui Marte, 1954).

derutant ca spaţiul non-cuclidian sau ca paradoxurile nucleului atomic. Istoricul convenţional, sociologul „angajat" nu văd sau refuză să vadă aceste mişcări profunde care nu sunt conforme cu ceea ce ei numesc „mişcarea istoriei". Ei îşi continuă imperturbabil analiza şi predicţia unei aventuri a oamenilor ce nu seamănă nici cu oamenii înşişi, nici cu semnele misterioase dar vizibile pe care aceştia le schimbă cu timpul, cu spaţiul şi cu destinul.

„Iubirea, spune Jacques Chardonnc, este mult mai mult decât iubire". În cursul cercetărilor noastre, am căpătat certitudinea că istoria este mult mai mult decât istorie. Este o certitudine tonică. În pofida îngreunării crescânde a faptelor sociale şi a ameninţărilor sporinde îndreptate împotriva persoanei umane, vedem duhul şi sufletul omenirii continuând să-şi aprindă din loc în loc

focurile, care nu sunt din ce în ce mai mici. Deşi culoarele istorici devin în aparenţă foarte strâmte, avem certitudinea că omul nu-şi pierde prin ele firul care-l leagă de imensitate. Aceste imagini sunt hugoliene, dar exprimă viziunea noastră. Am dobândit această certitudine înfundându-ne în real: în străfunduri este realul fantastic şi, într-un anume sens, milostiv.

Deşi merg morocănoasele maşini Nu JI prea speriat, prietene…

Când pedanţii ne-ndemnară să luăm aminte

Din ce mecanică rece evenimentele

Trebuiau să decurgă, sufletele noastre au rostit în umbră: *Poate, dar există şi altceva…*

II

Tribune des Nations refuză diavolul şi nebunia.

— Există totuşi o luptă a zeilor.

— Nemţii şi Atlantida.

— Un socialism magic.

— O religie şi un ordin secrete.

— O expediţie către regiunile ascunse.

— Cea dintâi călăuză ne va fi un poet.

Într-un articol din *Tribune des Nations*, un istoric francez exprimă clar ansamblul insuficienţelor intelectuale în uz de îndată ce vine vorba de hiuerism. Analizând lucrarea *Hitler demascat*, publicată de doctorul Otto Dietrich care a fost vreme de doisprezece ani şeful serviciului de presă al Fuhrenilui, Pierre Cazenave scrie:

l relată la *Napoleon din Ntttina HUI* decţionlerton. 1898.

Totuşi, doctorul Dictrich se mulţumeşte prea uşor cu o vorbă pe care o repetă adesea şi care, într-un veac pozitivist, nu permite a-l explica pe I lider. „Hiller, spune ci, era demonic, un om pradă ideilor naţionaliste delirante”. Ce înseamnă demonic? Şi ce înseamnă delirant? în Evul Mediu, s-ar fi spus despre Hitler că era „posedat”. Dar astăzi? Sau cuvântul „demonic” nu înseamnă nimic, sau înseamnă posedat de demon. Darceestedemonul 7 Oare doctorul Dictrich crede în existenţa diavolului? Să ne

înţelegem. Pe mine, cuvântul „demonic” nu mă satisface.

Şi nici cuvântul „delirant”. Cine spune delir spune maladie mintală. Delir maniacal. Delir melancolic. Delir de persecuţie. Iar că Hitlera fost un psihopat şi chiar un paranoic, nimeni nu se îndoieşte, dar psihopaţi şi chiar paranoici sunt peste tot. De aici şi până la un delir mai mult sau mai puţin sistematizat şi a cărui observare şi diagnosticare ar fi trebuit să determine internarea celui afectat de ei, e o nuanţă. Cu alte cuvinte: este I liller responsabil? După părerea mea, da. Şi de aceea dau la o parte cuvântul delir la fel cum dau la o parte cuvântul demonic, demonologie nemaiavând pentru noi decât o valoare istorică.

Noi nu ne mulţumim cu explicaţia doctorii lui Dictrich. Destinul lui HIU erşi aventura unui mare popor modern sub conducerea lui n-ar putea fi integral descrise pornind de la delir şi de la posesiunea demonică. Dar nu putem să ne mulţumim nici cu criticile istoricului de la *Tribune des Nations*. Hitler, ne încredinţează el, nu era un nebun clinic. Iar demonul nu există. Nu trebuie deci evacuată noţiunea de responsabilitate. E adevărat. Istoricul nostru însă parc să atribuie acestei noţiuni de responsabilitate nişte virtuţi magice. Abia a evocat-o, că istoria fantastică a hitlerismului i se pare limpede şi adusă la proporţiile veacului pozitivist în care pretinde că trăim. Această operaţiune scapă raţiunii tot pe-atât cât operaţiunea lui Otto Dictrich. Căci. Într-adevăr, termenul de „responsabilitate” este în limbajul nostru o transpunere a ceea ce era „posesiunea demonică” pentru tribunalele din Evul Mediu, aşa cum arată marile procese politice moderne.

Dacă Hitler nu era nici nebun şi nici posedat, ceea ce este posibil, istoria nazismului ar rămâne totuşi inexplicabilă în lumina unui „veac pozitivist”. Psihologia abisală ne dezvăluie că acţiuni aparent raţionale ale omului sunt guvernate în realitate de forţe ignorate de el însuşi sau care ţin de un simbolism cu totul străin logicii curente. Ştim pe de altă parte nu că diavolul nu există, ci

că e altceva decât în viziunea zisă medievală. În istoria hitlerismului, sau mai curând în unele aspecte ale ei, totul se petrece ca şi când idcile-forţă ar scăpa criticii istorice obişnuite şi ca şi cum ar trebui, ca să înţelegem, să abandonăm viziunea pozitivă a lucrurilor şi să facem efortul de a intra într-un univers în care raţiunea carteziană şi realitatea au încetat să se mai conjuge.

Pe noi iic preocupă descrierea acestor aspecte ale hitlerismului pentru că, aşa cum bine a văzut Marcel Ray în 1939. războiul impus de Hitler lumii a fost „un război maniheist, sau, cum stă scris în Scripturi, o luptă a zeilor”. Nu e vorba, desigur, de o luptă între fascism şi democraţie, între o concepţie liberală şi o concepţie autoritară a societăţilor. Asta e partea exoterică a bătăliei. Există şi una esoterică. Această luptă a zeilor, care s-a des Rişurat în spatele evenimentelor aparente, nu s-a încheiat pe planeta noastră, unde formidabilele progrese ale cunoştinţelor umane. În câţiva ani, sunt pe cale de a-i da alte forme. În timp ce porţile cunoaşterii încep să se deschidă către infinit, e important să sesizăm sensul acestei lupte. Dacă vrem să fim în mod conştient oameni ai zilelor noastre, adică să fim contemporani cu viitorul, trebuie să avem o viziune exactă şi profundă a momentului când fantasticul a început să invadeze realitatea. Acest moment îl vom studia noi.

În fond, spunea Rauschning, orice german are un picior în Atlantida, unde-şi caută o patrie mai bună şi un patrimoniu mai bun. Această natură dublă a germanilor, această facultate de dedublare ce le permite în acelaşi timp să trăiască în lumea reală şi să se proiecteze într-o lume imaginară, se revelează îndeosebi la Hitler şi dă cheia socialismului său magic.

Şi Rauschning, căutând să explice venirea la putere a acestui „mare preot al religiei secrete”, încerca să se convingă de faptul că de mai multe ori în istorie, „naţiuni întregi au căzut într-o agitaţie inexplicabilă. Ele pornesc în marşuri ale celor ce se flagelează. Un dans spasmodic le scutură”.

Naţional-socialismul, conchidea el, este dansul spasmodic al secolului XX.

Dar de unde vine această boală stranie? Nu găsea nicăieri un răspuns satisfăcător. „Rădăcinile-i cele mai adânci rămân în nişte regiuni ascunse".

Tocmai aceste regiuni ascunse ni se pare util să le explorăm. Şi nu un istoric, ci un poet ne va sluji de călăuză.

C.S. l-cwiş, profesor de teologic la Oxford, anunţasc în 1937. Într-unul din romanele sale simbolice. *Tocirea pământului*. Începutul unul război pentru posedarea sufletului omenesc. Iu care un groaznic război material avea să fie doar forma exterioară. Kl a revenit de atunci asupra acestei idei în alte două cărţi: *l creluiidras*; \ *Această forjă hidoasă* (neiradusc). Ultima cane a lui Lewis se intitulează *Pună când vom avea chip*. În această mare povestire poetică şi protetică se află admirabila frază: – Zeii nu ne vor vorbi laiu către l îi. i decât atunci când vom avea şi noi un chip".

III

Unde va fi vorbii de J.-P. Toulet, scriitor minor.

— Dare vorba de Arthur Machen.

— Un mare geniu necunoscut – Un Robinson Crusoe al sufletului.

— Povestea îngerilor din Mons.

— Viaţa, păţaniile şi nenorocirile lui Machen.

— Cum am descoperit o societate secretă engleză.

— Un laureat al premiului Nobel mascat în negru.

— The Golden Dawn, filiaţiile, membrii şi şefii ei.

— De ce vom cita un text de Machen.

— Hazardul devine cam zelos.

TA oi oameni care l-au citit pe Jean-Paul Toulet şi se întâlnesc

J J – VT (de regulă, la bar) îşi închipuie că asta constituie un aristocratism". scria Toulet însuşi. Se întâmplă ca unele lucruri mari să se sprijine pe nişte gămălii de ac. Prin acest scriitor minor şi fermecător,

ignorai în ciuda eforturilor câtorva împătimiţi, a ajuns până la noi numele lui Arthur Machen, care nu-i familiar nici la două sute de persoane în Franţa.

Scotocind, ne-am dat seama că opera lui Machen, ce cuprinde peste treizeci de volume1, este de un interes spiritual rară îndoială superior operei lui H.G. Wells.

Continuându-ne cercetările despre Machen, am descoperit o societate iniţiatică engleză alcătuită din spirite de calitate. Această societate, căreia Machen îi datorează o experienţă interioară determinantă şi cea mai bună parte a inspiraţiei sale, este necunoscută chiar de specialişti, în sfârşit, anumite texte ale lui Machen şi îndeosebi acela pe care-l vom cita, lămuresc în chip definitiv o noţiune pupii curentă a Răului, absolut indispensabilă înţelegerii aspectelor din istoria contemporană pe care le studiem aici.

Deci, dacă îngăduiţi, înainte de a intra în miezul subiectului, vă vom vorbi despre acest om curios. Începutul e de mică istoric literară. În jurul unui foarte mic scriitor parizian: Toulet. Sfârşitul e deschiderea

The Anatomy of Tobacco (1884). 77 if *Creai Cod Pan* (1895). 77 ic *//oase of Souls* < 1906). 77K *l/U/ of Drtums* (1907). 77 ic *Creai Retur*» (1915). *The* Bowmen < 191S). 77 ic *Terror* (1917). *The Secret Clory* (*1922*). *Strânge Road*\ (1923). 77 âc */xindon Adventure* (1924). *The Cornine Wonder* (1926). *The Creen Round* (1933). *IMy Terrors* (1946). Postum: *Tales of Horror and the Supernatural* (1948).

— Machen craci însuţi conştient de asta: „Domnul Wdisdecare vorbeşti este cu Sigurabl foarte abil. An» crezut chiar o clipă că era mai muli decât atât". (Scrisoare către J.-P. Toulel. 1899).

unei mari porţi subterane în spatele căreia mai fumega încă resturile martirilor şi minele tragediei naziste, care a zguduit întreaga lume.

Căile realismului fantastic, vedem încă o dată, nu seamănă cu căile obişnuite ale cunoaşterii.

*

În noiembrie 1897, un prieten „cam înclinat către ştiinţele oculte” îi dădu lui Jean-Paul Toulet să citească romanul unui scriitor de treizeci şi palm de ani absolut necunoscut: 77 it* *Great God Pan*. Cartea, care evocă lumea păgână a originilor, nu pe de-a-ntregul dispărută, ci supravieţuind cu prudenţă şi, uneori, scăpându-şi printre noi Zeul Răului şi îngerii cu copite despicate. l-a tulburat pe Toulet şi l-a făcut să se hotărască să intre în literatură. S-a pus să traducă 77 ic *Creat Cod Pan* şi, împrumutând de la Machen decorul de coşmar, desişurile prin care se ascunde Marele Pan, a scris primul său roman: *Monsieur du Paur, homme public*.

Monsieur du Paur a fost publicat la sfârşitul anului 1898, la Editions Simonis Empis şi n-a avut niciun succes. Nici nu e, de altfel, o operă importantă. Şi nici n-am fi ştiut nimic despre ea. Dacă Henri Martincau, mare stendhalian şi prieten cu Toulet, nu s-ar fi gândit, douăzeci de ani mai târziu, să republice acest roman pe cheltuiala sa, la Editions du Divan. Istoric minuţios şi prieten devotat. Henri Martincau ţinea să demonstreze că *Monsieur du Paur* era o carte inspirată de lectura lui Machen, dar totuşi originală. El deci a fost acela care a atras atenţia câtorva rari literaţi asupra lui Arthur Machen şi a cărţii sale despre *The Creai Cod Pan*, dezgropând corespondenţa subţire dintre Toulet şi Machen. Pentru Machen şi marele său geniu, lucrurile s-au oprit aici: o camaraderie literară cu Toulet la începuturile sale.

În februarie 1899. Jean-Paul Toulet, care căuta de un an să-şi publice traducerea din *The Creat Cod Pan*, primi de la autorul romanului următoarea scrisoare, în franţuzeşte:

Stimate confrate.

Oare nu e nimic de (acut cu *The Great God Pan* la Paris 7 Dacă aşa stau lucrurile, sunt foarte marry. În orice caz pentru această carie, dar mai ales fiindcă aveam nişte speranţe cu cititorii francezi; credeam că dacă vor gusta *Vie Great God Pan* în haină franceză şi găsit asta bun, poate publicul meu ar fi găsit! Aici, nu pot să fac nimic.

Scriu, scriu mereu, dare ca şi cum aş scrie într-un scriptorium monastic din Evul Mediu; adică operele mele rămân mereu în infernul lucrurilor inedite. Am în sertar un volumaş cu foarte mici povestiri, numit de mine *Ornaments în Jade*. „H fermecătoare cărţulia dvs., zice editorul.

I linii, *el Toulel* corespondenţi inediji. *Le Mereure de f ruiue*, nr. 1-ianuaric 1938.

dar mi-e absolut imposibil”. E şi un roman. *Tite Garden of Avallonius*, ceva de 65.000 cuvinte. „E o artă *sine peceato*, zice bunul editor, dar publicul nostru englez ar fi şocat”. Şi în acest moment lucrez la o carte care va rămâne, sunt sigur, pe aceeaşi insulă a diavolului! în sfârşit, draga confrate, vei găsi ceva tragic (sau mai degrabă tragi-comk) în aceste întâmplări ale unui scriitor englez; dar, cum am spus, aveam speranţe cu traducerea dumitale din prima mea carte.

Marele zeu Pan a apărut în fine ta revista *La P/u/*ne în 1901, apoi a fost editat de aceeaşi revistă. A trecut neobservat. Doar Macterlinck a fost frapat: „Mulţumirile mele pentru revoluţia care este această operă frumoasă şi ciudată. E prima oară, cred, când s-a încercat sau s-a făcut amestecul de fantastic tradiţional sau diabolic cu fantasticul nou şi ştiinţific şi când s-a născut din acest amestec opera cea mai tulburătoare pe care o cunosc, căci ea atinge ta acelaşi timp amintirile şi speranţele noastre”.

Arthur Machen s-a născut la 1863, în Ţara Galilor, la Caierl-son-on-Usk, un sat foarte mic unde a fost sediul curţii regelui Arthur şi de unde Cavalerii Mesei Rotunde au plecat în căutarea Graalului. Când se ştie că Himmler, în plin război, a organizat o expediţie în vederea căutării vasului sacru (vom vorbi îndată despre asta) şi când, spre a lumina istoria nazistă secretă, dăm peste un text de Machen şi descoperim apoi că acest scriitor a văzut lumina zilei la acel sat, leagăn al temelor wagneriene, ne spunem încă o dată că pentru cine ştie să vadă, coincidenţele poartă veşminte de lumină.

Machen s-a stabilit de tânăr la Londra, unde a trăit

cu spaimă, ca Lovecraft la New York. Câteva luni vânzător de librărie, apoi învăţător, el îşi dă seama că era incapabil să-şi câştige viaţa în societate. Se apucă de scris, într-o jenă materială extremă şi o lehamite totală. Multă vreme a trăit din traduceri: *Memoriile lui Casanova*. În douăsprezece volume, pentru treizeci de şilingi pe săptămână timp de doi ani.

Se alese cu o mică moştenire la moartea tatălui său, *clergyman*, şi, având după ce bea apă o vreme, îşi continuă opera cu sentimentul crescând „că un imens golf spiritual îl despărţea de cei l-ai fi oameni" şi că trebuia să accepte tot mai mult această viaţă de „Robinson Crusoe al sufletului".

Primele-i povestiri fantastice au fost publicate în 1895 – *The Greal God Pan* şi *The înmost Liglit*. El afirmă aici că Marele Pan n-a

Reedhal în 1938 de Kmâlc Paul cu o prefnjăde Henri Maritncau. e sin RDIL curie.1 lui Machen murii şi ca torţele râului, în înţelesul magic al termenului, nu încetează să-i aştepte pe unii dintre noi, ca să-i treacă de partea cealaltă a lumii. În acelaşi registru, a publicat în anul următor *Praful alb*, care este opera sa cea mai viguroasă, împreună cu 77 le *Secret Glory*, capodopera sa, scrisă la şaizeci de ani.

La treizeci şi şase de ani, după doisprezece ani de iubire, şi-a pierdut soţia: „Nu ne-am despărţit nici douăsprezece ore în aceşti doisprezece ani; îţi poţi deci închipui ce am îndurat şi mai îndur încă în fiecare zi. Dacă am vreo dorinţă să-mi văd manuscrisele tipărite, este ca să i-l dedic ei pe fiecare, în aceşti termeni: *Aucioris Anima ad Dominam*". E ignorat, trăieşte în mizerie, iar inima-i e zdrobită. După trei ani, la vârsta de treizeci şi nouă de ani, renunţă la literatură şi se face actor ambulant.

Spui că nu prea ai curaj, îi scrie ci lui Toulet. Eu n-am deloc, în aşa măsură încât nu mai scriu niciun rând şi nu voi mai scrie niciunul, cred. Am devenit cabotin; am urcat pe scenă şi, în clipa asta, joc în *Coriokm*.

Rătăceşte prin Anglia, cu trapa shakespeariană a lui

sir Franck Benson, apoi se alătură trapei Teatrului St-James. Puţin înainte de războiul din 14, trebuind să abandonezeteatral, face puţină jurnalistică, spre a putea trăi. Nu scrie nicio carte. În îmbulzeala de pe Fleet Street, printre tovarăşii săi prinşi de treburi, figura-i stranie de om meditativ, felul său de a fi de erudit, încet şi afabil, trezesc zâmbete.

Pentru Machen, cum se va vedea din toată opera lui, „omul e tăcut din mister, pentru mistere şi viziuni". Realitatea este supranaturalul. Din lumea exterioară nu prea avem ce învăţa, doar dacă vedem în ea un rezervor de simboluri şi de semnificaţii ascunse. Numai operele de imaginaţie produse de un spirit care caută adevărurile eterne au oarecare şansă de a fi nişte opere reale şi de real folos. Cum spunea criticul Philip van Doren Steni, „s-ar putea să existe mai multe adevăruri esenţiale în povestirile fantastice ale lui Arihur Machen decât în toate graficele şi statisticile de pe lume".

O întâmplare foarte ciudată l-a readus pe Machen la viaţa literară. Ea i-a făcut numele celebra câteva săptămâni, iar şocul pe care i l-a pricinuit Ui decis să-şi sfârşească viaţa ca scriitor.

Ziaristica îl apăsa şi nu mai aveachef să scrie pentru ci însuşi. Războiul tocmai izbucnise. Era nevoie de literatură eroică. Nu era deloc genul lui. *The Evening News* îi ceru o povestire. O scrise din vârful peniţei, dar totuşi în felul lui. Era *The Bowmen* (*Arcaşii*) – Ziaral publică această povestire la 29 septembrie 1914. a doua zi după retragerea de la Mons. Machen imaginase un episod din acesta bătălie: sfântul Gheorghe, în armura-i strălucitoare, în fruntea îngerilor care sunt foştii arcaşi de la Azincourt, sare în ajutorai armatei britanice.

Or. zeci de soldaţi au scris ziarului: domnul ăla, Machen, nu inventase nimic. Ei văzuseră cu ochii lor, la Mons, cum îngerii sfanţului Gheorghe se strecurau în rândurile lor. Puteau depune mărturie pe cuvânt de onoare. Multe asemenea scrisori au fost publicate. Anglia,

avidă de miracol într-un moment atât de primejdios, s-a emoţionat. Machen suferise că fusese ignorat când încercase să dezvăluie realităţi secrete. De astă dată, cu un fantastic de opereta, răscolea toată ţara. Sau poate forţele ascunse se trezeau şi luau cutare ori cutare formă, la chemarea imaginaţiei lui, atât de des branşate la adevărurile esenţiale şi care lucrase acum fără ca el s-o ştie, în profunzime? De vreo cincisprezece ori repetă Machen în ziare că povestirea lui era o pură ficţiune. Nimeni nu l-a crezut niciodată. În ajunul morţii, cu peste treizeci de ani mai târziu, foarte bătrân, el revenea mereu în conversaţie la extravaganta poveste cu îngerii din Mons.

În ciuda acestei celebrităţi, cartea pe care a scris-o în 1915 n-a avut niciun succes. Era *Marea Reîntoarcere*, o meditaţie asupra Graalului. Apoi veni, în 1922. *The Secret Glory*, care este o critică a lumii moderne în lumina experienţei religioase. La şaizeci de ani. Începu o autobiografie originală în trei volume. Avea câţiva admiratori entuziaşti în Anglia şi în America2, dar murea de foame. În 1943 (avea optzeci de ani), Bernard Shaw. Max Beerbohn. T.S. Eliot, au format un comitet pentru a încerca să strângă nişte fonduri ce-i vor permite să nu-şi sfârşească zilele într-un azil pentru neajutoraţi. Şi Le-a sfârşit în pace. Într-o căsuţă din Buckinghamshire, în 1947. O vorbă a lui Murger îl încântase dintotdeauna. În *o viaţă de boem*, pictorul Marcel n-are nici măcar un pat... Pe ce te odihneşti atunci? îl întrebă proprietarul.

— Domnule, răspunse Marcel, mă odihnesc sprijinit pe Providenţă".

*

Înjurai anului 1880, în Franţa, în Anglia, în Germania, fură întemeiate societăţi iniţiatice, ordine hermetice grupând puternice personalităţi. Istoria acestei crize mistice postromantice n-a fost încă scrisă. Ar merita să fie. S-ar afla în ea originea mai multor curente de gândire importante şi care au determinat curente politice.

1 Locul unde, hi 25 octombrie 1415. armata francezi a fost învinşii de englezii lui Hernie al V-lea (n. tr-d.).

1 în Anglia. Paul Jord. În Smith îl lauda într-un capitol din canea sa. <*în Strângi Allars* (Ixtndra.

1923). Henri Marllncau semnalează că în America s-a format pe lui 1925 un mic grup în jurul numelui său şi ei destul de multe articole i-au fost consacrate. Încă din 1918. Vinccnt Stârcit îi dedicase o cane:

Arthur Machen. a novellsi of ecstasy and sân (Chicago). Dupit moartea sa. a apărut o lucrare de W.F.

Gelke: *Arthur Machen, weavef of fantasy* (New York).

În scrisorile lui Arthur Machen către J.-P. Toulet, se găsesc două pasaje ciudate; în 1899:

Când am scris *Pan* şi *Praful alb*, nu credeam că nişte evenimente atât de stranii s-ar fi întâmplat vreodată în viaţa reală sau ar fi fost vreodată susceptibile de a se produce. Dar, de-atunci şi chiar foarte recent, s-au produs în propria mea existentă nişte *experienţe* care mi-au schimbat total punctul de vedere în această privinţă… De-acum sunt convins că nimic nu e imposibil pe pământ. Abia e nevoie să adaug, presupun, că niciuna din *experienţele* pe care le-am făcut n-are vreo legătură cu nişte imposturi ca spiritualismul sau teozofia. Cred însă că trăim într-o lume de mare mister, de lucruri nebănuite şi cu totul stupefiante.

În 1900:

Ceva ce te poate amuza: am trimis *Marele zeu Pan* unui adept, un „ocultist" avansat pe care l-am întâlnit *sub roşa*! şi el îmi scrie: „Cartea dovedeşte cu prisosinţă că, prin gândire şi meditaţie mai degrabă decât prin lectură, aţi atins un anumit grad de iniţiere independent de ordine şi organizaţii".

Cine e acel „adept"? Şi care sunt „experienţele"? într-o altă scrisoare, după trecerea lui Toulet prin Londra, Machen scrie:

DI. Waite, căruia i-ai plăcut mult, vrea să-ţi adresez, din parte-i toate cele bune.

Numele acestui familiar al lui Machen, care frecventa atât de puţină lume, ne-a atras atenţia. Waite a fost unul din cei mai buni istorici ai alchimici şi un specialist în

ordinul Roza-Crucii.

În acest punct al cercetărilor noastre, care ne dădea o informaţie despre curiozităţile intelectuale ale lui Machen, un prieten ne împărtăşi o scrie de dezvăluiri asupra existenţei, în Anglia, la sfârşitul secolului al XIX-lea şi la începutul secolului XX, a unei societăţi secrete iniţiatice inspirate din Roza-Cruce1.

Această societate se numea *The Golden Dawn*. Era alcătuită din câteva dintre cele mai strălucite spirite ale Angliei. Arthur Machen i-a fost adept.

The Golden Dawn, întemeiată în 1887, ieşise din Societatea Rozi-crucianăengleză, creată cu douăzeci de ani mai înainte de Robert Went-worth Little şi care-şi recruta membrii dintre maeştrii masoni. Această societate din urmă avea 144 de membri, între care Bulwer-Lytton, autorul *Ultimelor zile ale Pompeiului*.

Aven şi publiciaecsic dezvăluiri în numerele 2 şi 3 din revisla *La T<IITS uini-Jacques*, în 1956. sul» numele de l'ierre Vielor: – l – Ordre hermi Îique de la Golden Dawn".

The Golden Dawn, şi mai puţin numeroasa, îşi propusese ca scop practica magici ceremoniale şi obţinerea de puteri şi cunoştinţe iniţiatice. Şefii ei erau Woodman. Mathers şi Wynn Westcott („iniţiatul" de care-i vorbea Machen lui Toulet în scrisoarea din 1900). Ea era în contact cu societăţi similare germane, din care unii membri se vor regăsi mai târziu în faimoasa mişcare antropozofică a lui Rudolph Steiner, apoi în alte mişcări influente din perioada prenazistă. Trebuie să-l fi avut după aceea ca maestru pe Alcister Crowley, un om cu totul extraordinar şi cu siguranţă unul dintre cele mai mari spirite ale neopăgânis-ninlui, ale cărui urme în Germania le vom urmări.

S.L. Mathers, după moartea lui Woodman şi retragerea lui Westcott, fu marele maestru al societăţii *The Golden Dawn*, pe care o conduse un timp de la Paris, unde se căsătorise cu sora lui Henri Berg-son.

Mathers a fost înlocuit în fruntea societăţii *The Golden Dawn* de către celebrul poct Yeats, care avea să

primească mai târziu premiul No-bel.

Ycats îşi luă numele de *Fratele Demon este Deus Inversus*. El prezida şedinţele în kilt scoţian, mascat în negru, cu un pumnal de aur la centură.

Arthur Machen îşi luase numele de *Titus Aquarti*. Era afiliată şi o femeie: Florence Fair, directoarea unui teatru şi prietenă intimă a lui Bernard Shaw. Mai făceau parte din *The Golden Dawn* scriitorii Blaek-wood. Stoker, autorul lui *Dracula* şi Sax Rohmer, ca şi Peck, astronomul regal al Scoţiei, celebrul inginer Allan Bennett şi SirGerald Kelly, preşedinte la Royal Academy. Se pare că aceste spirite de calitate au fost marcate într-un fel de neşters de către *The Golden Dawn*. După propriile lor mărturisiri, felul de a vedea lumea li se schimbase, iar practicile cărora li se consacraseră n-au încetat să li se pară eficace şi exaltante.

Anumite texte ale lui Arthur Machen învie o ştiinţă uitată de majoritatea oamenilor şi totuşi indispensabilă pentru o înţelegere justă a lumii. Chiar şi pentru cititonil neprevenit, un adevăr neliniştitor respiră printre rândurile acestui scriitor.

Când am hotărât să vă citäm anumite pagini de Machen, nu ştiam nimic de 77 it? *Golden Dawn*. Păstrându-ne proporţiile şi umilinţa, am păţit aici ceea ce păţesc cei mai buni jongleri: ceea ce-i deosebeşte de egalii lor în dexteritate, este că în cursul exerciţiilor lor celor mai izbutite, obiectele prind să trăiască cu o viaţă a lor proprie, le scapă, se dedau la giumbuşlucuri neprevăzute. Am fost depăşiţi de magic. Cercam de la un text de Maclien ce ne frapase o lămurire generală despre aspectele nazismului care ni se par mai semnificative decât tot ce a fost spus de istoria oficială. Aveam să ne dăm seama ca o logică implacabila subîntinde sistemul nostru aparent aberant. Într-un fel, nu e de mirare că acea lămurire generală ne vine de la membrul unei societăţi” iniţiatice puternic impregnate de neopăgânism.

Iată textul cu pricina – este introducerea unei nuvele intitulate *The While People*. Nuvela, scrisă după *Marele z*?” *Pan*, figurează într-o culegere apărută după moartea lui

Machen: *Tales of Horror and the Supernatural* (Richards Press. Londra).

IV

Textul lui Arthur Machen.

— Adevăraţii păcătoşi, ca şi adevăraţii sfinţi, sunt nişte asceţi.

— Adevăratul Rău, ca şi adevăratul Bine, n-au nimic de-a face cu lumea obişnuită.

— Păcatul înseamnă să iei cerul cu asalt – Adevăratul Rău devine din ceân ce mai rar.

— Materialismul, duşman al Binelui şi mai abitir al Răului.

— Totuşi astăzi ceva se petrece.

— Dacă vă interesează cu adevărat...

Ambrose spuse: „Vrăjitoria şi sfinţenia, iată singurele realităţi". Şi continuă: „Magia se justifică prin copiii ci: ei rod coji de pâine şi beau apă cu o bucurie mai intensă ca a epicureului.

— Sfinţii, vrei să zici?

— Da. Şi păcătoşii la fel. Cred că picaţi în greşeala frecventă a celor ce limitează lumea spirituală la regiunile binelui suprem. Fiinţele suprem perverse fac şi ele parte din lumea spirituală. Omul obişnuit, carnal şi senzual, nu va fi niciodată un mare sfânt. Şi niciun mare păcătos. Noi suntem. În cea mai mare parte, doar nişte creaturi contradictorii şi, până la urmă, neglijabile. Ne urmăm calea noastră de tină de fiecare zi fără a pricepe semnificaţia profundă a lucrurilor şi de aceea binele şi răul sunt în noi identice: de ocazie, fără importanţă.

— Crezi deci că un mare păcătos e un ascet, ca şi un mare sfânt?

— Cei ce sunt mari. În bine ca şi în rău, sunt cei ce abandonează copiile imperfecte şi se îndreaptă către originalele perfecte. În ce mă priveşte, n-am nicio îndoială: cei mai de sus dintre sfinţi n-au făcut niciodată o „faptă bună", în înţelesul curent al termenului. Iar pe de altă parte, există oameni care s-au pogorât în fundul abisurilor răului şi care. În toată viaţa lor, n-au comis niciodată ceea

ce voi numiţi o „faptă rea”.

Ieşi din încăpere un moment; Cotgrave se întoarse către prietenul său şi-i mulţumi fiindcă-l prezentase lui Ambrose.

„E formidabil, spuse. N-am văzut niciodată vreun ţicnit de soiul ăsta”.

Ambrose se întoarse cu o nouă provizie de whisky şi-i tratã pe cei doi bărbaţi cu generozitate. Critică feroce secta abstinenţilor, darâşi turnă un pahar cu apă. Era pe punctul de a-şi relua monologulcând Cot-grave l-a întrenipt:

„Paradoxurile dumitale sunt monstruoase. Un om poate fi un mare păcătos şi totuşi să nu facă niciodată nimic culpabil? Haâda de!

— Te înşeli cu desăvârşire, spuse Ambrose, eu nu fac niciodată paradoxuri; aş vrea eu să fac. Am spus doar că un om poate fi mare cunoscător în vinuri de Burgundia şi totuşi să nu fi gustat niciodată din poşir-ca de la cârciumă. Asta-i tot şi e mai curând un truism decât un paradox, nu? Reacţia dumitale ţine de faptul că nu ai nici cea mai mică idee despre păcat. O, desigur, există o legătură între păcatul majuscul şi actele considerate vinovate: omor, furt, adulter etc. Exact aceeaşi legătură ca între alfabet şi cea mai genială poezie. Eroarea dumitale este aproape universală: ca toată lumea, ai deprins obiceiul de a privi lucrurile prin ochelari sociali. Noi credem cu toţii că un om care ne face rău, *noua* sau apropiaţilor noştri, este un om rău. Şi chiar este, din punct de vedere social. Dar oare nu poţi înţelege că Răul, în esenţă, este un lucru solitar, o pasiune a sufletului? Asasinul mediu, ca asasin, nu e absolut deloc un păcătos în adevăratul înţeles al cuvântului. E doar o fiară primejdioasă de care trebuie să scăpăm ca să ne salvăm pielea. L-aş pune mai degrabă printre jivinele sălbatice decât printre păcătoşi.

— Ce-mi spui mi se pare destul de straniu.

— Dar nu este. Asasinul nu omoară din motive pozitive, ci negative; îi lipseşte ceva, pe care non-ucigaşii îl posedă. Răul, dimpotrivă, este total pozitiv. Dar pozitiv în

sensul rău. Şi mai e şi rar. Există cu siguranţă mai puţini adevăraţi păcătoşi decât sfinţi. Cât despre cei pe care-i numiţi criminali, sunt nişte fiinţe stânjenitoare, desigur, şi de care societatea are dreptate să se păzească, dar între faptele lor antisociale şi Rău e o distanţă apreciabilă, crede-mă!”

Era târziu. Prietenul care-l condusese pe Cotgrave la Ambrose fără îndoială că mai auzise toate astea. Asculta cu un zâmbet ostenit şi puţin răutăcios, dar Cotgrave începea să creadă că „alienatul” lui era poate un înţelept.

… Ştii că mă interesezi foarte mult? spuse el. Crezi deci că noi nu înţelegem adevărata natură a răului?

— Îl supraestimăm. Sau îl subestimăm. Pe de o parte, nuntim pă cât infracţiunile la regulile societăţii, la tabuurile sociale. E o exagerare absurdă. Pe de altă parte, acordăm o importanţă atât de enormă „păcalului” care consta în raptul bunurilor sau femeilor noastre. Încât pierdem cu totul din vedere ceea ce este oribil în adevăratele păcate.

— Şi atunci ce este păcatul? întrebă Cotgrave.

— Sunt obligat să răspund întrebării dumitale cu alte întrebări. Ce ai simţi dacă pisica ori câinele dumitale ar începe să-ţi vorbească cu glas omenesc? Dacă trandafirii din grădină ar începe să cânte? Dacă pietrele de pe drum ar începe să crească sub ochii dumitale? Ei bine, aceste exemple îţi pot da o idee vagă despre ceea ce este în realitate păcatul.

— Uite ce e. spuse al treilea bărbat, care stătuse până atunci foarte liniştit, păreţi amândoi cam ambalaţi. Eu mă duc acasă. Am scăpat tramvaiul şi trebuie s-o iau pe jos”.

Ambrosc şi Cotgrave se înfundară şi mai bine în fotolii după plecarea lui. În ceaţa care îngheţa geamurile zorilor de zi, lumina lămpilor devenea pală.

„Mă uimeşti, spuse Cotgrave. Nu mă gândisem niciodată la asta. Dacă lucrurile stau chiar aşa, totul trebuie răsturnat. Deci, după dumneata, esenţa păcatului ar fi…

— Să vrei să iei cerul cu asalt, spuse Ambrosc. Păcatul constă pentru mine în voinţa de a pătrunde într-un fel interzis într-o altă sferă, mai înaltă. Îţi dai scama prin urmare de ce e atât de rar. Puţini oameni în realitate doresc să pătrundă în alte sfere, fie ele înalte ori joase, şi fie într-un fel îngăduit ori interzis. Sunt puţini sfinţi. Iar păcătoşii, în sensul presupus de mine, sunt şi mai rari. Iar oamenii de geniu (care uneori ţin de ambele categorii) sunt şi ei rari… Dar e poate mai greu să devii un mare păcătos decât un mare sfânt.

— Pentru că păcatul este profund contra naturii?

— Exact. Sfinţenia necesită un efort la fel de mare sau aproape, dare un efort care se exercită în direcţii ce erau altă dată naturale. E vorba de a regăsi extazul pe care l-a cunoscut omul înainte de cădere. Păcatul însă este o încercare de a obţine un extaz şi o cunoaştere ce nu sunt şi nu i-au fost niciodată date omului, iar cel care încearcă acest lucru devine demon. Ţi-am spus că simplul ucigaş nu este în mod necesar un păcătos. E drept, dar păcătosul este uneori un ucigaş. Mă gândesc la Gilles de Rais, de exemplu. Vezi dumneata, dacă binele şi răul sunt deopotrivă de neatins pentru omul de astăzi, omul obişnuit, social şi civilizat, răul este într-un sens şi mai adânc. Sfântul se sileşte să regăsească un dar pe care l-a pierdut; păcătosul se sileşte către ceva ce n-a posedat niciodată. Până la urmă, ci ia de la capăt Căderea.

— Eşti catolic? întrebă Cotgrave.

— Da, sunt un credincios al Bisericii anglicane persecutate.

— Atunci ce crezi despre acele texte unde este numit păcat ceea ce dumneata clasezi ca delict fără importanţă?

— Baga* de seamă, te rog, că în acele textle din religia mea apare de fiecare dată cuvântul „vrăjitor”, care mi se pare cuvântul-cheie. Delictele minore numite păcate nu sunt numite aşa decât în măsura în care în spatele autorului acestor mici delicte stă vrăjitorul urmărit de religia mea. Căci vrăjitorii se slujesc de slăbiciunile omeneşti rezultate din viaţa materială şi socială drept

instrumente întru atingerea scopului lor infinit de mârşav. Şi dă-mi voie să-ţi mai spun ceva: simţurile noastre superioare sunt atât de slăbite, suntem în aşa hal îmbibaţi de materialism, că n-am recunoaşte nicidecum adevăratul rău dacă ni s-ar întâmpla să-l întâlnim.

— Dar oare n-am resimţi totuşi o anumită oroare? Acea oroare pe care o evocai adineaori invitându-mă să-mi imaginez nişte trandafiri punându-se pe cântat?

— Dacă am fi nişte fiinţe naturale, da. Copiii, uncie femei şi animalele resimt această oroare. Dar, la cea mai mare parte dintre noi, convenţiile, civilizaţia şi educaţia au atenuat şi întunecat natura. Putem câteodată recunoaşte răul după ura pe care o poartă binelui, asta-i tot şi e pur fortuit. În realitate. Ierarhii Infernului trec printre noi neobservaţi.

— Crezi că ciânşişi sunt inconştienp de răul pe care-l încarnează?

— Aşa cred. Adevăratul rău este la om ca sfinţenia şi geniul. E un extaz al sunetului ce scapă conştiinţei. Un om poate fi infinit, oribil de rău, tară s-o bănuiască vreodată. Dar, repet, răul, în adevăratul înţeles al cuvântului, e rar. Cred chiar că devine din ce în ce mai rar.

— Încerc să te urmăresc, spuse Cotgrave. Vrei să spui că Răul adevărat este de o esenţă total diferită decât ceea ce numim de obicei rău?

— Absolut Un biet tip încălzit de alcool vine acasă şi-şi omoară în şuturi nevasta şi copiii. E un ucigaş. Şi Gilles de Rais e un ucigaş. Dar îţi dai seama de prăpastia care-i desparte? Cuvântul este accidental acelaşi în ambele cazuri. Înţelesul însă e total diferit.

E sigur că aceeaşi slabă asemănare există între toate păcatele „sociale” şi adevăratele păcate spirituale, dar aici e vorba de o umbră, iar dincolo de realitate. Dacă eşti câtuşi de puţin teolog, ar trebui să înţelegi.

— Îţi mărturisesc că n-am consacrat niciun pic de timp teologiei, observă Cotgrave. Regret, dar, ca să revenim la subiectul nostru, crezi că păcatul e ceva ocult, secret?

— Da. Este miracolul infernal, după cum sfinţenia este miracolul supranatural. Adevăratul păcat se ridică la un asemenea grad, că noi nu putem absolut deloc să-i bănuim existenţa. E ca nota cea mai joasă a orgii: atât de profundă, că nimeni n-oaude. Câteodată mai sunt eşecuri, consecinţe nefaste, şi ele duc la azilul de nebuni sau la deznodăminte şi mai groaznice. Dar în niciun caz nu trebuie confundat cu relele sociale. Ara în teste-ţi de Apostol: el vorbea şi de „cealaltă parte" şi făcea o distincţie între faptele milosuve şi milostenie. Cum pod să dai totul săracilor şi totuşi să-ţi lipsească milostenia, la fel poţi evita toate păcatele şi totuşi să fii o creatură a răului.

— Iată o ciudată psihologic! zise Cotgrave, dar mărturisesc că-mi place. Presupun că după dumneata, adevăratul păcătos ar putea foarte bine trece drept un personaj inofensiv, nu?

— Cu siguranţă. Adevăratul Rău n-are nimic de-a face cu societatea. Nici Binele, de altfel. Crezi că ţi-ar fi făcut „plăcere" să le afli în compania sfântului Pavel? Crezi că te-ai fi înţeles bine" cu SirGala-had? Cu păcătoşii e la fel precum cu sfinţii. Dacă ai întâlni un adevărat păcătos şi ai recunoaşte în el păcatul, e sigur că ai fi izbit de oroare. Dar n-ar fi poate niciun motiv ca acel om să-ţi „displacă". Dimpotrivă, e foarte posibil că dacă ai izbuti să uiţi păcatul lui. i-ai găsi societatea agreabilă. Şi totuşi!... Nu, nimeni nu poate ghici cât de înspăimântător e răul! Dacă trandafirii şi crinii din grădină ar cânta deodată în această dimineaţă ce se iveşte, dacă mobilele din casă s-ar porni să meargă în procesiune, ca în povestirea lui Maupassant!

— Îmi pare bine că revii la comparaţia asta, spuse Cotgrave, fiindcă voiam să te întreb la ce corespund. În plan uman, aceste năstruşnicii imaginare ale lucrurilor de care vorbeşti? încă o dată, ce e păcatul până la urmă V M i-ar plăcea un exemplu concret, în sfârşit".

Pentru prima oară. Ambrose şovăi:

... Ţi-am spus, adevăratul rău e rar. Materialismul epocii noastre, care a făcut mult ca să suprime sfinţenia, a făcut poate şi mai mult ca să suprime răul. Găsim că

pământul e atât de confortabil, că n-avem chef nici să urcăm, nici să coborâm. Totul se petrece ca şi cum specialistul Infernului ar fi mărginit la lucrări pur arheologice.

— Totuşi, se pare că cercetările dumitale s-au întins până la epoca prezentă, nu?

— Văd că eşti realmente interesat. Ei bine, mărturisesc că am strâns într-adevăr câteva documente…”

V

Pământul concav, lumea îngheţat;! omul nou.

— Suntem duşmani ai spiritului.

— Contra naturii şi contra lui Dumnezeu.

— Societatea Vrilului.

— Rasa care ne va înlocui.

— Haushoffer şi Vrilul.

— Ideea de mutaţie a omului.

— Superiorul Necunoscut.

— Mă-thers, şeful societăţii The Golden Dawn, îi întâlneşte pe Marii înspăimântători.

— Hitler spune că i-a văzut şi el.

— O halucinaţie sau o prezenţă reală?

— Deschidere spre altceva.

— O profeţie a lui Reni Guenon.

— Cel dintâi duşman al naziştilor:

Steiner.

Primă mul este concav. Noi locuim înăuntru. Astrele sunt nişte blocuri de gheată. Mai multe Luni au căzut deja pe Pământ. Va cădea şi a noastră. Toată istoria omenirii se explică prin lupta dintre gheaţă şi foc.

Omul nu e terminat. E în pragul unei mutaţii formidabile, ce-i va da puterile pe care cei vechi le atribuiau zeilor. Câteva exemplare din omul cel nou există pe lume, venite poate de dincolo de frontierele timpului şi ale spaţiului.

Se pot face alianţe cu Stăpânul Lumii, cu „Regele Spaimei”, care domneşte asupra unei cetăţi ascunse undeva în Orient. Cei ce vor încheia un pact cu el vor schimba faţa pământului pentru milenii şi vor da un sens

aventurii umane.

Acestea sunt teoriile „ştiinţifice” şi concepţiile „religioase” care au alimentat nazismul originar, în care Hitler şi membrii gropului din care fticea el parte credeau şi care, într-o măsură notabilă, au orientat faptele sociale şi politice ale istoriei recente. Lucrul poate părea extravagant. O explicaţie a istoriei contemporane, chiar parţială, pornită de la asemenea idei şi credinţe, poate părea respingătoare. Dar noi credem că nimic nu este respingător în practicarea adevărului. Se ştie că partidul nazist s-a arătat anti-intelectual pe faţă şi chiar zgomotos, că a ars cărţile şi i-a aruncat pe fizicienii teoreticieni printre inamicii „iudeo-marxişti”. Mai puţin se ştie în profitul căror explicaţii ale lumii a respins el ştiinţele occidentale oficiale. Şi mai puţin se ştie pe ce concepte despre om se sprijinea nazismul, cel puţin în spiritul unora din şefii săi. Când toate acestea se vor şti, se va situa mai bine ultimul război mondial în cadrul marilor conflicte spirituale; istoria îşi va regăsi suflul din *Im Legende des siicles*.

„Suntem anatemizaţi ca duşmani ai spiritului, spunea Hitler. Ei bine, da, asta suntem. Dar într-un sens mult mai adânc decât a visat vreodată ştiinţa burghezii, în orgoliul ci imbecil”. Este aproximativ ceea ce îi declara Gurdjieff discipolului sau Ouspensky, după ce lacuse procesul ştiinţei: „Calea mea e aceea a dezvoltării posibilităţilor ascunse ale omului. E o cale contra naturii şi contra lui Dumnezeu”.

Ideea aceasta a posibilităţilor ascunse ale omului este esenţialii. Ea duce adesea la respingerea ştiinţei şi la dispreţuirea omenirii obişnuite. La nivelul acestei idei, foarte puţini oameni există cu adevărat. A fi înseamnă a fi diferit. Omul obişnuit, omul în stare naturală nu-i decât o larvă, iar Dumnezeul creştinilor nu-i decât un păstor de larve.

Doctorul Willy Ley, unul din cei mai mari experţi din lume în materie de rachete, fuge din Germania în 1933. Prin el am aflat de existenţa la Berlin, puţin înainte de

nazism, a unei mici comunităţi spirituale de un real interes pentru noi.

Această comunitate secretă se înlemeiase literalmente pe un roman al scriitorului englez Bulwer-Lytton: *Rasa care ne va înlocui*. Romanul descrie nişte oameni al căror psihism e mult mai evoluai decât al nostru. Ei au dobândit puteri asupra lor înşişi şi asupra lucrurilor, care-i fac asemenea zeilor. Pentru moment, încă se mai ascund. Locuiesc în caverne în centrul pământului. Vor ieşi de acolo curând, ca să domnească peste noi.

Iată tot ce părea să ştie doctorul Willy Ley. Adăuga surâzând că discipolii credeau a cunoaşte anumite taine pentru a-şi schimba rasa, ca să devină egalii oamenilor ascunşi în fundul pământului. Metode de concentrare, o întreagă gimnastică interioară ca să se transforme. Îşi începeau exerciţiile contemplând fix structura unui măr tăiat în două... Am continuat cercetările.

Acea societate berlineză se numea „Loja Luminoasă" sau „Societatea Vrilului". Vrilul este enorma energic din care noi nu folosim decât o infimă parte în viaţa de toate zilele, nervul divinităţii noastre posibile. Cel care devine stăpân al vrilului, devine stăpân pe sine, peste alţii şi peste lume1. Este singurul lucru ce merită dorit. Către el trebuie să tindă eforturile noastre. Tot restul aparţine psihologiei oficiale, moralelor, religiilor, vântului. Lumea se va schimba. Seniorii vor ieşi de sub pământ. Dacă n-am făcut alianţă cu ei, dacă nu suntem şi noi seniori, vom fi printre sclavi. În gunoiul ce va servi înfloririi noilor cetăţi.

Ideea ele „vrii" se năşeşte, în origine. În opera scriitorului francez Jacolllol, consului Franţei la alculln sub cel de-al doilea Imperiu.

„Loja Luminoasa avea prieteni printre teozofi şi în grupurile Ro-za-Crucii. După* Jack Belding, autorul curioasei cărţi *Cei şapte de la Spandau,* Karl Haushoffer ar fi aparţinut acestei Loje. Vom avea mult de vorbit despre el şi se va vedea că trecerea lui prin „societatea vrilului" lămureşte o scamă de lucruri.

*

Cititorul îşi mai aminteşte poate că am descoperit, în spatele scriitorului Arthur Machen, o societate iniţiatică engleză: *The Goulen Dawn*. Această societate neopăgână, căreia îi aparţineau mari spirite, se născuse din Societatea Rozicruciană engleză. Întemeiată de Wentworth Little în 1867. Little era în relaţii cu rozicrucieni germani. Şi-a recrutai adepţii. În număr de 144, dintre demnitarii masoni. Unul dintre adepţi era Bulwcr-Lytton.

Bulwer-Lytton, erudit genial, celebru în lume pentru povestirea sa *Ultimele zile ale Pompeiului*, nu se aştepta pesemne ca unul din romanele sale, zeci de ani mai târziu, să inspire în Germania un grop mistic pronazist. Cu toate astea, în opere precum *Rasa care ne va înlocui* sau *Zanoni*, el punea accentul pe nişte realităţi din lumea spirituală şi îndeosebi din lumea infernală. Se considera iniţiat. Prin fabulaţia romanescă, exprima certitudinea că există fiinţe înzestrate cu puteri supraomeneşti. Aceste fiinţe ne vor înlocui şi îi vor duce pe cei aleşi din rasa omenească înspre o formidabilă mutaţie.

Trebuie să fim atenţi la această idee de mutaţie a rasei. O vom regăsi la Hitler şi nici azi nu e stinsă. Trebuie să fim atenţi de asemenea şi la ideea de „Superiori Necunoscuţi”. O găsim în toate misticile negre din Orient şi din Occident. Locuind sub pământ sau veniţi de pe alte planete, uriaşi asemănători acelora care ar dormi sub o carapace de aur în nişte cripte tibetane sau prezenţe informe şi terifiante aşa cum le descria Lovecraft, aceşti „Superiori Necunoscuţi” evocaţi în riturile păgâne şi luciferice există ci oare? Atunci când Machen vorbeşte de lumea Răului... plină de caverne şi de locuitori crepusculari”, el se referă, ca discipol trecut prin *Tite Golden Dawn*, la cealaltă lume, aceea unde omul vine în contact cu „Superiorii Necunoscuţi”. Ni se pare sigur că Hitler împărtăşea această credinţă. Mai mult: că sconta să aibă experienţa contactului cu „Superiorii”.

Nelradusă în româneşte. Aceeaşi Indicaţie se găseşte în *Stetelepe timp tic rd & oi şi depace*, de Louisde Wohl, seriilor ungur cure a condus în timpul războiului biroul de

investigaţii asupra lui Miller şi a naziştilor din Serviciul de informaţii englez (neiradus).

Scopul lui I lui. r nu e nici întronarea rasei seniorilor, nici cucerirea hunii; acestea suni doar mijloace în transmutaţia visală de Hitler: adevăratul scop e de a face opera de creaţie, opera divinii, scopul mutaţiei biologice: rezult aiul va fi o ascensiune a omenirii necgalata încă, „apariţia unei omeniri de erol, de sem Nzel, de oamenl-zei" (l>r Achille Delmas).

Am citat *The Golden Dawn* şi Societatea Vrilului germană. Vom vorbi în data de grupul Thulc. N-avem nebunia de a pretinde să explicăm istoria prin societăţile iniţiatice. Dar vom vedea că, în mod curios, totul se ţine şi că, odată cu nazismul, a domnit asupra noastră câţiva ani „cealaltă lume". Ea a fost învinsă. N-a murii. Nici peste Rin, nici în altă parte. Şi nu ea este înspăimântătoare, ci ignoranţa noastră.

Semnalam că Samuel Mathers a întemeiat *The Golden Dawn*. Mă-thers se pretindea în legătură cu acei „Superiori Necunoscuţi", cu care stabilise contactul împreună cu soţia sa, sora filosofului Henri Bergson. Iată un pasaj din manifestul adresat „Membrilor din ordinul secund", pe care l-a scris în 1.896:

În legătură cu acei Şefi secreţi la care mă refer şi de la care am primit înţelepciunea Ordinului Secund pe care v-am comunicat-o, nu pot să vă spun nimic. Nu ştiu nici măcar numele lor pământeşti şi nu i-am văzut decât foarte rarân corpul lor fizic... M-amintâlnit cu ei fizic la ore şi locuri dinainte fixate, în ce mă priveşte, cred că sunt fiinţe umane trăitoare pe pământ, dar care au puteri teribile şi supraomeneşti... Relaţiile mele fizice cu ei meau arătat cât îi este de greu unui muritor, oricât de avansat, să le suporte prezenţa. Nu vreau să spun că în aceste rare cazuri de întâlnire eu ci efectul produs asupra mea era acela al depresiei fizice intense ce urmează pierderii magnetismului. Dimpotrivă, mă simţeam în contact cu o forţă atât de teribilă, încât pot s-o compar doar cu efectul resimţit de cineva lângă care, într-o furtună violentă, a

căzut un trăsnet, dublat de o mare dificultate de respiraţie... Prostraţia nervoasă de care am vorbit era însoţită de sudori reci şi de pierderi de sânge pe nas, pe gură şi uneori pe urechi.

HIUcr îi vorbea într-o zi lui Rauschning, şeful guvernului de la Danzig, de problema mutaţiei rasei umane. Rauschning neavând cheile unei preocupări atât de stranii, traducea spusele lui Hitler în discursul unui crescător de oameni care încearcă să îmbunătăţească sângele german.

Dar nu puteţi face altceva decât să ajutaţi natura, spunea el, să scurtaţi drumul de parcurs! Trebuie ca natura să vă dea ca însăşi o varietate nouă. Până în prezent, crescătorii au reuşit doar foarte rar să dezvolte la specia animală nişte mutaţii, adică să creeze chiar ei caractere noi.

— Omul nou trăieşte în mijlocul nostru! E aici! strigă Hitler pe un ton triumfător. Sunteţi mulţumit acum? Am să vă spun un secret. L-am văzut pe omul nou. K neînfricat şi crud. Dinaintea lui mi s-a făcut frică.

„Rostind aceste cuvinte, adaugă Rauschning, Hitler tremura de o înflăcărare extatică".

Şi Rauschning mai relatează şi această scenă ciudată, despre care se tot întreabă în zadar doctorul Achille Delmas, specialist în psihologic aplicată. Într-adevăr, psihologia nu se aplică aici:

O persoană din anturajul sau mi-a spus că Hitler se trezeşte noaptea scoţând strigăte convulsive. Cheamă în ajutor aşezat pe marginea patului, e ca paralizat. E cuprins de o panică ce-l face să tremure de zgâlţâie patul. Vociferează confuz şi incomprehensibil. Gâfâicde parcă s-ar sufoca. Aceeaşi persoană mi-a povestit una din aceste crize cu detalii pe care aş refuza să le cred dacă sursa mea n-ar fi atât de sigură. Hitler era în picioare în camera lui, clătinându-se, privind în jur cu un aer rătăcit. „El e! El e! A venit aici!" gemea el. Buzde-i erau livide. Sudoarca-i curgea cu picături mari. Subit, rosti nişte cifre fără niciun sens, apoi nişte cuvinte, frânturi de fraze. Era îngrozitor.

Folosea termeni bizar potriviţi, cu lotul ciudaţi. Apoi, iarăşi a devenit tăcut, dar continuând să-şi mişte buzele. A fost atunci fricţionat. i s-a dat ceva să bea. Apoi, subit, a urlat: „Acolo! acolo! în colţ! E acolo!” Lovea cu piciorul în parchet şi urla. A fost liniştit spunându-i-se că nu se petrecea nimic extraordinar şi s-a calmat treptat. După aceea, a dormit mult şi a redevenit aproape normal şi suportabi”…

Lăsăm cititorului sarcina de a compara declaraţiile lui Mathers, şeful unei mici societăţi neopăgâne de la sfârşitul secolului al XIX-lea, cu spusele unui om care. În momentul când Rauschning le înregistra, se pregătea sa lanseze lumea într-o aventură ce a fiicut douăzeci de milioane de morţi. Îl rugăm să nu neglijeze această comparaţie şi învăţătura ce se desprinde din ea sub pretext că *The Golden Dawn* şi nazismul n-au, în ochii istoricului rezonabil, vreo măsură comună. Istoricul e rezonabil, dar istoria nu este. Aceleaşi credinţe îi animă pe cei doi, experienţele lor fundamentale sunt identice, aceeaşi forţă îi călăuzeşte. Aparţin aceluiaşi curent de gândire, aceleiaşi religii. Religia aceasta n-a fost încă niciodată studiată cu adevărat. Nici Biserica, nici raţionalismul, altă Biserică, n-au permis-o. Intrăm într-o epocă a cunoaşterii în care astfel de studii vor deveni posibile, pentru că realitatea descoperindu-şi faţa fantastică, idei şi tehnici care ni se păreau aberante, de dispreţuit ori odioase, ne vor apărea de folos întru înţelegerea unui real din ce în ce mai puţin liniştitor.

Nu-i propunem cititorului să studieze o filiaţie Roza-Cruce – Bulwer-Lytton – Mathers – Crowlcy – Hitler, sau oricare alta de acelaşi gen, unde s-ar întâlni şi D-na Blavatsky şi Gurdjieff. Jocul filiaţiilor e ca acela al influenţelor în literatură. Odată jocul sfârşit, problemele rămân. Aceea a geniului în literatură. Aceea a puterii în istorie. *The Golden Dawn* nu e suficientă ca să explice grupul Thule, sau Loja Luminoasă – Ahnenerbe. Evident, sunt interferenţe multiple, treceri clandestine sau mărturisite de la un grup la altul. Nu vom omite să le

semnalăm. Sunt lucruri pasionante, cum e toată istoria minoră. Dar

Hermann KauschninK. *Httterm adU.* /: *J.* Cooperafion, PAris, 1939. Achille Deimas. *IlilU-i. essahle fi/ognip/iic psyc/iti-pai/io/of-it/m*, Librnirie Marcel Riviere. Paris. 1946, obiceiul nostru este istoria majora. Noi credem că aceste societăţi, mici sau mari, ramificate sau nu, conexe sau nu, sunt manifestările mai mult ori mai puţin clare, mai mult ori mai puţin importante, ale unei alte lumi aflate în lumea în care trăim. Să zicem că e lumea Răului în sensul lui Machen. Dar noi nu cunoaştem mai bine nici lumea Binelui. Trăim între două lumi, luând acest *no man's land* drept planeta însăşi în întregime. Nazismul a fost unul din rarele momente în istoria civilizaţiei noastre când o poartă s-a deschis spre altceva, zgomotos şi vizibil. Este foarte ciudat că oamenii se fac că n-au văzut şi n-au auzit nimic, în afara spectacolelor şi a larmei obişnuite pentru dezordinea războinică şi politică.

*

Toate aceste mişcări – Roza-Cruce modernă. *The Golden Dawn*, Societatea Vrilului germană (care ne vor conduce la grupul Thule, unde-i vom găsi pe Haushoffer, Hess. HIUer) – erau mai mult sau mai puţin legate de Societatea Teozofică, puternică şi bine organizată. Teozofia adăuga magiei neopăgâne un aparat oriental şi o terminologie hindusă. Sau mai curând deschidea drumurile Occidentului unui anumit Orient luciferic. Sub numele de teozofism a fost descrisă vasta mişcare de renaşterea magiei care a tulburat multe inteligenţe la începutul secolului.

În studiul său *Le Tluwsophisme, histoire d'une pseudo-religio/i*, publicat în 1921. filosoful René Guénon se dovedeşte profet. El vede acumulându-se primejdiile în spatele teozofiei şi al grupurilor în îţi atice neo-păgânc mai mult sau mai puţin legate de secta D-nei Blavatsky.

El scrie:

Falşii Mesia pe care i-am văzut până acum n-au făcut decât nişte prodigii de o calitate inferioară, iar cei ce i-au

urmat nu erau pesemne greu de sedus. Dar cine ştie ce ne rezervă viitorul 7 Dacă ne gândim că aceşti falşi Mesia n-au fost niciodată altceva decât nişte instrumente mai mult ori mai puţin inconştiente în mâna celor care i-au suscitai şi dacă ne referim îndeosebi la scria de tentative făcute succesiv de teozofişti, suntem îndrituiţi să credem că acestea sunt doar nişte încercări, oarecum nişte experienţe ce se vor reînnoi până la reuşită şi care, până atunci, au oricum ca rezultat să semene o anumită tulburare în spirite. De altminteri, nu credem că leozofiştii sau ocultiştii şi spiritiştii ar avea puterea de a izbuti pe deplin ci înşişi o atare acţiune. Dar oare în spatele tuturor acestor mişcări nu există ceva foarte de temut pe care şefii lor nu-l cunosc poate, dar pentru care, la rândul lor, ci ar fi totuşi doar nişte simple instrumente?

Este şi epoca când un extraordinar personaj, Rudolph Steiner, dezvoltă în Elveţia o societate de cercetări bazată pe ideea că întregul univers e conţinut în spiritul omenesc şi că acest spirit este capabil de o activitate neavând nimic de-a face cu ce ne spune psihologia oficială. În fapt, anumite descoperiri steineriene. În biologie (îngrăşăminte care nu distrug solul), în medicină (utilizarea metalelor care modifică metabolismul) şi mai ales în pedagogie (numeroase şcoli steineriene funcţionează astăzi în Europa) au îmbogăţit notabil omenirea. Rudolph Steiner credea că există o formă neagră şi o formă albă a căutării „magice”. El socotea că teozofismul şi diferitele societăţi neo-păgâne veneau din marea lume subterană a Răului şi anunţau un ev demonic. Se grăbea să stabilească. În sânul propriei sale învăţături, o doctrină morală prin care „iniţiaţii” se legau să nu uzeze decât de forţe benefice. Voia să creeze o societate de binefăcători.

Nu ne punem întrebarea dacă Steiner avea sau nu dreptate, dacă era sau nu în posesia adevărului. Ceea ce ne frapează este că primele echipe naziste par să-l fi considerat pe Steiner inamicul numărul unu. Năimiţii lor de la început dispersează prin violenţă adunările steincrienilor, îi ameninţă cu moartea pe discipoli, îi silesc

să fugă din Germania şi în 1924, la Dornach, în Elveţia, dau foc centrului clădit de Steiner. Arhivele ard, Steiner nu mai e în măsură să lucreze, moare de amărăciune un an mai târziu.

Până aici, am descris oarecum atmosfera din jurul fantasticului hit-lerist. Acum vom aborda în plin subiectul nostru. Două teorii au înflorit în Germania nazistă: teoria cu lumea îngheţată şi teoria pământului concav. Sunt două explicaţii ale lumii şi omului ce regăsesc uncie date tradiţionale, justifică nişte mituri, intersectează un anumit număr de „adevăruri" păzite de grupuri iniliatice, de la teozofi la Gurdjieff. Aceste teorii însă au fost exprimate cu un important aparat politi-co-ştiinţific. Ele erau cât pe ce să alunge din Germania ştiinţa considerată de noi modernă. Ele au domnit asupra multor spirite. În plus, au determinat unele decizii militare ale lui Hilier, au influenţat uneori mersul războiului şi au contribuit neîndoielnic la catastrofa finală. Mânat de aceste teorii şi îndeosebi de ideea de potop sacrificial a voit HIUer să antreneze în nimicire întregul popor german.

Nu ştim de ce aceste teorii, atât de puternic afirmate, la care au aderat zeci de oameni şi mari spirite, pentru care s-au făcut mari sacrificii materiale şi umane, încă n-au fost studiate la noi şi chiar ne rămân necunoscute.

Iată-le dar aici, cu geneza, istoria, aplicaţiile şi posteritatea lor.

VI

Un ultimatum dat savanţilor.

— Profetul Horbiger, un Copernic al secolului XX.
— Teoria lumii îngheţate.
— Istoria sistemului solar.
— Sfârşitul Lumii.
— Pământul şi cele patru Luni ale sale.
— Apariţiile uriaşilor.
— Lunile, uriaşii şi oamenii.
— Civilizaţia At-lantidei.
— Cele cinci cetăţi de acum 300.000 de ani.
— De la Tia-huanaco la mumiile tibetane.

— A doua Atlantida.
— Potopul.
— Degenerescentă şi creştinătate.
— Ne apropiem de o altă epocă.
— Legea gheţii şi a focului.

Îiir-o dimineaţa de vară a anului 1925, poştaşul le-a adus care o scrisoare tuturor savanţilor din Germania şi din Austria. Până s-o deschidă, ideea ştiinţei senine murise, visurile şi strigătele condamnaţilor umpleau deodată laboratoarele şi bibliotecile. Scrisoarea era un ultimatum:

Acum trebuie să alegeţi, cu noi sau împotriva noastră. În timp ce HIUcr va curăţa politica, Hans Horbiger va mătura ştiinţele false. Doctrina gheţurilor veşnice va fi semnul regenerării poporului german. Băgaţi de scamă! Alăturaţi-vă rândurilor noastre înainte de a fi prea târziu!

Omul care îndrăznea să-i ameninţe astfel pe savanţi, Hans Horbiger, avea şaizeci şi cinci de ani. Era un fel de profet furios. Purta o imensă barbă albă şi avea un scris de să descurajeze şi pe cel mai bun grafolog. Doctrina lui începea să fie cunoscută de un larg public sub numele de *Wev*. Era o explicare a cosmosului în contradicţie cu astronomia şi matematicile oficiale, dar care justifica vechi mituri. Totuşi, Horbiger se considera el însuşi savant. Ştiinţa însă trebuia să-şi schimbe calea şi metodele. „Ştiinţa obiectivă este o născocire pernicioasă, un totem al decadenţei”. El credea, ca şi Hitler, că „întrebarea prealabilă oricărei activităţi ştiinţifice este de a şti cine vrea să ştie”. Numai profetul poate pretinde la ştiinţă, căci el este, prin virtutea iluminării, ridicat la un nivel superior de conştiinţă. Asta voise să spună iniţialul Rabelais scriind: „Ştiinţă fără conştiinţă nu e decât mina sufletului”. Subînţelegea: ştiinţă tară conştiinţă superioară. Mesajul i-a fost falsificat. În profitul unei mici conştiinţe umaniste primare. Când profetul vrea să ştie, atunci poate fi vorba de ştiinţă, dar asta e altceva decât ceea ce se numeşte îndeobşte ştiinţă. De aceea Hans Horbiger nu putea suferi

nici

Wet *Wellcis Mm*: doctrina gheţurilor veşnico.

cea mai mică îndoială, nici cea mai slabă umbră de contrazicere. O furie sacră îl agita: „Voi aveţi încredere în ecuaţii şi nu în mine! urla el. Cât timp vă mai trebuie ca să înţelegeţi că matematica este o minciună fără valoare?”

În Germania lui Herr Doktor, scientistă şi tehnicistă, Hans Horbi-ger, cu strigăte şi înghionteli, deschidea o breşă ştiinţei iluminate, cunoaşterii iraţionale, viziunilor. Nu era singurul: în acest domeniu, el se plasa doar pe locul de vedetă. Hitler şi Himmlerâşi angajaseră un astrolog, dar nu o spuneau public. Astrologul se numea FÜhrer. Mai târziu, după ce luaseră puterea şi ca pentru a-şi afirma voinţa nu numai de a domni, dar şi de „a schimba viaţa”, ei vor îndrăzni să-i provoace ei înşişi pe savanţi. Îl vor murii pe Führer „plenipotenţiar de matematică, de astronomie şi de fizică”.

Pentru moment, Hans Horbiger iniţia în mediile inteligheţiei un sistem comparabil cu cel al agitatorilor politici.

Părea să dispună de mijloace financiare considerabile. Proceda ca un şef de partid. Crea o mişcare, cu un serviciu de informaţii, birouri de recrutare, cotizaţii, propagandişti şi gorile recrutate din organizaţiile hitleriste de tineret. Acopereau zidurile cu afişe, inundau ziarele, împărţeau masiv manifeste, organizau manifestaţii. Adunările şi conferinţele astronomilor erau întreropte de partizanii lor, care strigau: „Afară cu savanţii ortodocşi! Urmaţi-l pe Horbiger!” Profesori erau molestaţi pe stradă. Directorii de institute ştiinţifice primeau cărţi poştale: „Când vom câştiga noi, voi şi cei asemenea vouă veţi cerşi la colţ de stradă”. Oameni de afaceri, industriaşi, înainte de a angaja pe cineva, îi dădeau să semneze o declaraţie: „Jur să am încredere în teoria gheţurilor veşnice”. Horbiger le scria marilor ingineri: „Sau vă deprindeţi să credeţi în mine, sau veţi fi trataţi ca nişte duşmani”.

În câţiva ani, mişcarea publică trei voluminoase lucrări de doctrină, patruzeci de cărţi populare, sute de

broşuri. Edita un magazin lunar de mare tiraj: *Cheia* evenimentelor *mondiale*. Recrutase zeci de mii de aderenţi. Avea să joace un rol notabil în istoria ideilor şi în istorie în general.

La început, savanţii protestau, publicau scrisori şi articole demonstrând imposibilităţile sistemului lui Horbiger. Se alarmară când *Wel* luă proporţiile unei vaste mişcări populare. După instalarea lui Hitler la pu

Şleblarafost.

torc, rezistenţa lor mai slăbi, deşi universitajile continuau să predea astronomia ortodoxă. Ingineri de renume, savanţi se raliară la doctrina gheţurilor veşnice, ca de pildă. Lenard, care. Împreună cu Röntgen, descoperise razele X, fizicianul Oberth şi Stark, ale cărui cercetări în spectroscopie erau cunoscute în toată lumea. Hitlerâl susţinea deschis pe Horbiger şi credea în el.

Strămoşii noştri nordici au devenit puternici în zăpadă şi gheată, declam un manifest popular al *Wel*, de aceea credinţa în gheaţa mondială este moştenirea naturală a omului nordic. Un austriac. Hitler, i-a alungat pe politicienii evrei; un al doilea austriac. Horbiger. Îi va alunga pe savanţii evrei. Prin propria viaţă. FÜhrerul a arătat că un amator îi este superior unui profesionist. A trebuit să vină un alt amator ca să ne dea o înţelegere completă a Universului.

Hitler şi Horbiger, cei „doi mari austrieci”, s-au întâlnit de mai multe ori. Şeful nazist îl asculta pe savantul vizionar cu deferentă. Horbiger nu admitea să fie întrerupt din discurs şi-i striga lui Hitler sus şi tare: „*Mau*/ *zu*!” (Ţine-ţi gura!) El a dus la extrem convingerea lui

Hitler: poporul german. În mesianismul său, era otrăvit de ştiinţa occidentală, strâmtă, istovitoare, desprinsă de trup şi de suflet. Creaţii re cente, precum psihanaliza, serologia şi relativitatea, erau nişte maşini de război îndreptate împotriva spiritului lui Parsifal. Doctrina gheţurilor mondiale ar fi furnizai contra-otrava necesară. Această doctrină distin gea astronomia admisă: restul edificiului avea să se surpe apoi singur şi trebuia să se

surpe, ca să renască magia, singura valoare dinamică. Teo reticenii naţional-socialismului şi cei ai gheţurilor veşnice s-au reunit în conferinţe: Rosenberg şi Horbiger. Înconjuraţi de cei mai buni discipoli.

Istoria omenirii, aşa cum o descria Horbiger, cu marile-i potopuri! şi migraţii succesive, cu uriaşii şi sclavii, sacrificiile şi epopeile ei, corespundea cu teoria rasei ariene. Afinităţile gândirii lui Horbiger cu temele orientale ale epocilor antediluviene, ale perioadelor de mântuirea speciei şi ale perioadelor de pedeapsă. Îl pasionară pe Himmler. Pe măsură ce gândirea lui Horbiger se preciza, se revelau corespondenţe cu viziunile lui Nietzsche şi cu mitologia wagneriană. Originile fabuloase ale rasei ariene, coborâte de pe munţii locuiţi de supraoamenii dintr-un alt ev, meniţi să comande planeta şi stelele, erau stabilite. Doctrina lui Horbiger se asocia strâns cu gândirea socialismului magic, cu demersurile mistice ale grupului nazist. Ea venea să nutrească din belşug ceea ce Jung avea să numească mai târziu „libidoul iraţionalului”. Aducea cu sine câteva din acele „vitamine ale sufletului” conţinute în mituri.

În 191.3, un anume Philipp Faulh1, astronom amator specializat în observarea Lunii, a publicat împreună cu câţiva prieteni o carte enorma, de peste opt sute de pagini: *Cosmologia glacială a lui Horbiger*. Cea mai mare parte a cărţii era scrisă de Horbigerânsuşi.

Horbiger, pe vremea aceea, îşi administra cu neglijenţă treburile personale. Născut în 1860 într-o familie cunoscută în Tirol de secole, îşi făcuse studiile la Şcoala de tehnologic din Viena şi un stagiu de studii practice la Budapesta. Desenator la constructorul de maşini cu aburi Al-fred Collman, intrase apoi ca specialist în compresoare la Land. În Budapesta. Acolo inventase în 1894 un nou sistem de robinet pentru pompe şi compresoare. Licenţa fusese vândută unor mari societăţi germane şi americane, iar Horbiger se pomenise deodată în posesia unei averi apreciabile, pe care războiul avea să i-o risipească în curând.

Horbiger era pasionat de aplicaţiile astronomice ale schimbărilor stării apei – lichid, gheaţă, abur – pe care avusese prilejul de a le studia în profesia sa. El pretindea că explică prin asta toată cosmografia şi toată astrofizica. Iluminări bruşte, intuiţii fulgurante îi deschiseseră porţile unei noi ştiinţe ce conţinea toate celelalte ştiinţe, spunea ei. Avea să devină unul din marii profeţi ai Germaniei mesianice şi, cum se va scrie după moartea lui, „un descoperitor de geniu binecuvântat de Dumnezeu”.

Doctrina lui Horbigerâşi trage forţa dintr-o viziune completă a istoriei şi a evoluţiei cosmosului. Ea explică formarea sistemului solar, naşterea Pământului, a vieţii şi a spiritului. Descrie tot trecutul universului şi-i anunţă transformările viitoare. Răspunde celor trei întrebări esenţiale: Cine suntem? De unde venim? încotro ne îndreptăm? Şi le răspunde într-un fel exaltant.

Totul se bazează pe ideea luptei perpetue. În spaţiile infinite, dintre gheaţă şi foc şi dintre forţa de respingere şi forţa de atracţie. Lupta, această tensiune schimbătoare între principii opuse, acest război etern din cer, care este legea planetelor, guvernează şi Pământul şi materia vie şi determină istoria umană. Horbiger pretinde că dezvăluie trecutul cel mai îndepărtat al globului nostru şi viitorul lui cel mai îndepărtat şi introduce noţiuni fantastice în privinţa evoluţiei speciilor vii. El dă peste cap ceea ce credem noi în general despre istoria civilizaţiilor, despre

I’hilipp I: iuili – i nasc ui în 19 martie 1867 ţii a murit la 4 ianuarie 1941. Ingincrsi constructor de maşini, cercetările sale asupra Lunii i-au creai o anumită notorietate: trasase două hării ale l. unii şi un crater dublu. Iu sud de craterul lui Copernic, poartă numele lui Fautli, prin decizia Uniunii Internaţionale din 1935. A fost numii profesor în 1939 printr-o măsură specială a Guvernului unţional-socialist.

apariţia şi dezvoltarea omului şi a societăţilor. Nu descrie, în sensul acesta, o urcare continuă, ci o serie de ascensiuni şi decăderi. Nişte oameni-zei, nişte uriaşi, nişte civilizaţii fabuloase ne-ar fi precedat cu sute de mii de ani

în urmă şi poate cu milioane de ani. Ceea ce erau strămoşii rasei noastre, o să devenim poate şi noi, după cataclisme şi mutaţii extraordinare, de-a lungul unei istorii care, pe Pământ ca şi în cosmos, se derulează în cicluri. Căci legile cerului sunt aceleaşi ca legile Pământului şi întreg universul participă la aceeaşi mişcare, este un organism viu în care totul se repercutează în toate. Aventura oamenilor este legată de aventura astrelor, ceea ce se petrece în cosmos se petrece şi pe Pământ şi reciproc.

Cum se vede, această doctrină a ciclurilor şi a relaţiilor aproape magice dintre om şi univers dă forţă celei mai îndepărtate gândiri tradiţionale. Ea reintroduce foarte vechile profeţii, miturile şi legendele, temele antice ale Genezei. Potopului. Uriaşilor şi Zeilor.

Această doctrină, după cum se va înţelege mai bine imediat, e în contradicţie cu toate datele ştiinţei admise. Dar, spunea Hitler... există o ştiinţă nordică şi naţional-socialistă care se opune ştiinţei iudeo-libe-rale". Ştiinţa admisă în Occident, ca de altfel şi religia iudeo-creştină ce-şi găseşte în ea complicităţi, este o conjuraţie care trebuie ruptă. E o conjuraţie împotriva simţului epopeii şi al magicului ce locuieşte în inima omului puternic, o vastă conspiraţie care-i închide omenirii porţile trecutului şi ale viitorului dincolo de micul spaţiu al civilizaţiilor repertoriale, care-o amputează de origini şi de destinu-i fabulos şi o privează de dialogul cu zeii ei.

Savanţii admit în general că universul nostru a fost creat de o explozie, acum trei sau patra miliarde de ani. Explozie a ce? Cosmosul întreg era poate conţinut într-un atom, punct zero al creaţiei. Acest atom ar fi explodat şi ar fi de-atunci într-o expansiune constantă. În el ar fi fost conţinute toată materia şi toate forţele desfăşurate astăzi. Dar-râri această ipoteză, nu s-ar putea totuşi spune că e vorba de începutul absolut al Universului. Teoreticienii expansiunii universului pornind de la acel atom lasă la o parte problema originii lui. În cele din urmă, ştiinţa nu declară în această privinţă nimic mai precis decât

admirabilul poem indian: „În intervalul dintre disoluţie şi creaţie. Vishnu-Cesha se odihnea în propria-i substanţă, luminos de energia somnului, printre germenii vieţilor ce vor să vină”.

În ce priveşte naşterea sistemului nostru solar, ipotezele sunt la fel de vagi. S-a imaginat că planetele s-ar fi născut dintr-o explozie parţială a Soarelui. Un mare corp astral ar fi trecut prin apropiere, smulgând o parie din substanţa solară ce s-ar fi dispersat în spaţiu şi s-ar fi închegat în planele. Apoi, corpul mare, superastrul necunoscut, continuându-şi cursa, s-ar fi pierdut în infinit. S-a mai imaginai explozia unei jumătăţi a Soarelui. Profesorul H.-N. Roussel, rezumând chestiunea, scrie cu umor: „Până când să aflăm noi cum s-a întâmplat, singurul lucru realmente sigur e că sistemul solar s-a produs într-un anumit fel”.

Horbiger pretinde că ştie cum s-a întâmplat. El deţine explicaţia definitivă. Într-o scrisoare către inginerul Willy Ley, el confirmă că această explicaţie i-a sărit în ochi în tinereţe. „Am avut revelaţia când, spune el, tânăr inginer fiind, am observat într-o zi un şuvoi de oţel topit scurgându-se pe pământul umed şi acoperit de zăpadă: pământul exploda cu o anumită întârziere şi cu o mare violenţă”. Asta-i tot. Pornind de aici se va ridica proliferând în complicaţii doctrina lui Horbiger. E ca mărul lui Newton.

Era odată în cer un enorm corp la înaltă temperatură, de milioane de ori mai mare decât soarele nostru actual. Acest corp a intrat în coliziune cu o planetă gigantică, alcătuită dintr-o acumulare de gheaţă cosmică. Acea masă de gheaţă a pătruns profund în super-soare. Nu s-a întâmplat nimic vreme de sute de mii de ani. Apoi, vaporii de apă au făcut ca totul să explodeze.

Fragmente au fost proiectate atât de departe, că aveau să se piardă în spaţiul îngheţat.

Altele au căzut din nou în masa centrală, de unde plecase explozia.

Altele. În sfârşit, au fost proiectate într-o zonă de mijloc: acestea sunt planetele sistemului nostru. Erau

treizeci – nişte blocuri care s-au acoperit aproape de lot cu gheaţă. Luna. Jupiter, Saturn sunt de gheaţă, iar canalele de pe Marte sunt crăpături ale Gheţurilor. Numai Pământul nu e cu totul cuprins de frig: pe el se perpetuează lupta dintre gheaţă şi foc.

La o distanţă egală cu de trei ori aceea până la Neplun se afla. În momentul exploziei, un enorm inel de gheaţă. Se află acolo şi acum. E ceea ce astronomii oficiali se încăpăţânează să numească galaxia Calea lactee, pentru că vreo câteva stele din spaţiul infinit, asemănătoare cu soarele nostru. Îşi reflectă în ea strălucirea. Cât despre fotografiile de stele individuale al căror ansamblu ar da o Calc lactee, ele sunt nişte trucaje.

Petele observate pe Soare şi care-şi schimbă forma şi locul o dată la unsprezece ani, rămân inexplicabile pentru savanţii ortodocşi. Ele sunt produse de căderea blocurilor de gheaţă care se desprind din Jupiter. Iar Jupiter face o rotaţie completă în jurul soarelui în unsprezece ani.

În zona medic a exploziei, planetele sistemului căruia îi aparţinem ascultă de două forţe:

— Forţa dintâi a exploziei, care le îndepărtează;

— Gravitaţia, care le atrage către cea mai puternică masă din vecinătatea lor.

Aceste două forţe nu sunt egale. Forţa exploziei iniţiale se diminuează treptat, căci spaţiul nu este vid: se află în ci o materie rarefiată, lacui;! din hidrogen şi din vapori de apă. În plus, apa care atinge Soarele umple spaţiul cu cristale de gheaţă. Astfel, forţa iniţială, de respingere, este din ce în ce mai frânată. Dimpotrivă, gravitaţia e constantă. De aceea, fiecare planetă se apropie de planeta cea mai apropiată care o atrage. Se apropie învârtindu-se în junii ei sau mai degrabă descriind o spirală din ce în ce mai mică. Astfel, mai devreme sau mai târziu, orice planetă va cădea peste planeta cea mai apropiată de ea şi tot sistemul. În cele din urmă, va recădea sub formă de gheaţă în Soare. Şi va fi o nouă explozie şi un nou început.

Gheaţa şi focul, respingerea şi atracţia se luptă

veşnic în Univers. Această luptă determină viaţa, moartea şi renaşterea perpetuă a cosmosului. Un scriitorgemian. Elmarbrugg. a scrisân 1952 o carte întru gloria lui Horbiger. În care spune:

Niciuna din doctrinele de reprezentarea Universului nu tăcea să intre în joc principiul de contradicţie, de luptă între două forţe contrare, care totuşi nutreşte sufletul omului de milenii. Meritul nepieritor al lui Horbiger este de a fi resuscitat puternic cunoaşterea intuitivă a strămoşilor noştri cu veşnicul conflict dintre foc şi gheaţă, cântat în Edda. El a pus acest conflict sub ochii contemporanilor săi. El a întemeiat ştiinţific imaginea grandioasă a lumii legate de dualismul materiei şi forţei, al respingerii care împrăştie şi al atracţiei care adună la un loc.

Aşadar e sigur: Luna va cădea în cele din urmă pe Pământ. Cu oarecare timp în urmă, vreo câteva zeci de milenii, distanţa de la o planetă la alta părea fixă. Dar ne vom putea da seama îndată că spirala-ae-scurtează. Puţin câte puţin, de-a lungul anilor. Luna se va apropia. Forţa de gravitaţie pe care-o exercită asupra Pământului va1 spori mereu. Atunci apele oceanelor noastre se vor strânge într-o maree permanentă şi vor urca, acoperind pământurile, înecând tropicele şi izbind la poalele munţilor celor mai înalţi. Fiinţele vii se vor pomeni progresiv uşurate de greutate. Vor creşte. Radiaţiile cosmice vor deveni mai puternice. Acţionând asupra genelor şi a cromozomilor. Vor crea mutaţii. Vor apărea rase noi, animale, plante şi oameni de dimensiuni gigantice.

Apoi, apropiindu-se şi mai mult. Luna va exploda, rotindu-se cu mare viteză, şi va deveni un imens inel de stânci, gheaţă, apă şi gaze, învârtindu-se din ce în ce mai repede. În sfârşit, acest inel se va prăbuşi asupra Pământului şi aceasta va fi Căderea, Apocalipsa anunţată. Dar dacă oamenii vor supravieţui, cei mai puternici, cei mai buni, aleşii, vor avea parte de spectacole stranii şi formidabile. Şi poate chiar de spectacolul final.

După milenii fără satelit în care Pământul va fi

cunoscut extraordinare imbricări de rase vechi şi noi, de civilizaţii venite de la uriaşi, de reînceputuri după Potop şi de imense cataclisme, Marte, mai mic decât globul nostru, îl va ajunge din urmă. El va intra în orbita Pământului. Dare prea mare ca să fie capturat, ca să devină, precum Luna, un satelit. El va trece foarte aproape de Pământ, îndreptându-se către Soare, unde, atras de el, aspirat de foc, va cădea. Atunci atmosfera ne va fi smulsă dintr-o lovitură, antrenată de gravitaţia planetei Marte, şi ne va părăsi pierzându-se în spaţiu. Oceanele se vor învârteji clocotind la suprafaţa Pământului, măturând totul, iar scoarţa terestră va plesni. Globul nostru, mort, continuând să se învârtească în spirală, va fi ajuns din urmă de planctozi îngheţaţi rătăcitori prin ceruri şi va deveni un enorm bulgăre de gheaţă ce se va arunca la rândul lui în Soare. După coliziune, va fi o mare linişte, marea imobilitate. În timp ce vaporii de apă se vor acumula. În milioane de ani, în interiorul masei de pălălaic. În sfârşit, o nouă explozie se va produce, urmată de alte creaţii în veşnicia forţelor arzătoare ale cosmosului.

Aceasta este soarta sistemului nostru solar în viziunea inginerului austriac pe care demnitarii naţional-socialişti îl numeau „un Copernic al secolului XX”. Acum vom descrie această viziune aplicată istoriei trecute, prezente şi viitoare a Pământului şi a oamenilor. E o istorie care, trecută prin „ochii de furtună şi de bătălii” ai profetului Horbiger, seamănă cu o legendă, plină de revelaţii fabuloase şi de ciudăţenii formidabile.

Era în 1948. credeam în Gurdjieff, iar una din credincioasele-i discipolc mă poftise cu amabilitate să-mi petrec câteva săptămâni la ea la munte. Împreună cu familia. Femeia aceea avea o cultură adevărată, o formaţie de chimist, inteligenţă ascuţită şi caracter ferm. Îi ajuta pe artişti şi intelectuali. După Luc Dictrich şi Rend Dau mal, aveam să contractez faţă de ea o datorie de recunoştinţă. N-avea nimic dintr-o discipolă apucată, iar învăţătura lui Gurdjieff, care şedea câteodată la ea. Îi parvenea trecută prin sita raţiunii. Totuşi. Într-o zi, am prins-o sau am crezut

c-o prind în flagrant delict de demenţă. Îmi deschise deodată abisurile delirului ci şi rămăsei mut şi terifiat dinainte-i, ca în faţa unei agonii. O noapte scânteietoare şi rece cădea asupra zăpezii, iar noi sporovăiam liniştit, sprijiniţi de balustrada balconului. Priveam astreleea la munte, simţind o singurătate absoluta care în altă parte e neliniştitoare.

Iar aici purificatoare. Relieful Lunii se vedea cu claritate.

… Ar trebui mai curând spus *o* lună, zise amfitrioana mea, una dintre luni…

— Ce vrei să spui?

— Au fost şi alte luni pe cer. Asta-i doar ultima…

— Cum? Au existat şi alte luni decât asta?

— Sigur. Dl. Gurdjieff ştie şi alţii la fel.

— Totuşi, astronomii…

— O! Dacă ai încredere în scientişti!…”

Faţa îi era tihnită şi surâdea cu o urmă de milă. Din ziua aceea, am încetat să mă mai simt egal cu unii prieteni ai lui Gurdjieff pe care-i stimam. Ei deveniră pentru mine nişte fiinţe fragile şi neliniştitoare şi simţii că unul din firele ce mă legau de această familie se rupsese. Câţiva ani mai târziu, citind cartea lui Gurdjieff *Us Râcils de Belzibuth* şi descoperind cosmogonia lui Horbiger, aveam să înţeleg că această viziune, sau mai degrabă această credinţă, nu era o simplă tumbă în fantastic. Exista o anumită coerenţă între bizara poveste cu lunile şi filosofia supraomului, psihologia „stărilor superioare ale conştiinţei”, mecanica mutaţiilor. În sfârşit, povestea asta şi ideea că oamenii, cu milenii în urmă, priviseră alt cer decât al nostru, alte constelaţii, un alt satelit, se regăsea în tradiţiile orientale.

Oare Gurdjieff nu tăcuse decât să se inspire din Horbiger, pe care-l cunoştea cu siguranţă? Sau se nutrise din vechi izvoare de cunoaştere, tradiţii ori legende, pe care Horbiger le intersectase ca prin accident în cursul iluminărilor sale pseudo-ştiinţifice?

Nu ştiam, pe balconul acelei cabane de la munte, că

amfitrioana mea exprima o credinţă ce fusese împărtăşită de mii de oameni din Germania hitleristă încă îngropată sub mine. Încă sângerând la vremea aceea. Încă fumegând printre resturile marilor ci mituri. Iar amfitrioana mea. În noaptea aceea limpede şi calmă, nu ştia nici ea.

*

Astfel, după Horbiger, Luna, aceea pe care o vedem, n-ar fi decât ultimul satelit captat de Pământ, al patrulea. Globul nostru, în decursul istorici sale, ar mai fi captat deja trei. Trei mase de gheaţă cosmică rătăcind prin spaţiu ar fi intrat rând pe rând în orbita noastră. Ele ar fi început să se rotească în spirală în jurul Pământului apropiindu-se de el, apoi s-ar fi prăbuşit peste noi. Şi Luna noastră actuală se va prăbuşi pe Pământ. Dar, de astă dată, catastrofa va fi mai mare, căci acest ultim satelit îngheţat este mai mare decât precedenţii. Toată istoria globului, evoluţia speciilor şi întreaga istorie umană îşi afla explicaţia în aceasta succesiune de Luni de pe cerul nostru.

Au existat patru epoci geologice, căci au existat patru Luni. Ne aflam în cuaternar. Când o Lună cade, mai întâi explodează şi, învârtindu-se din ce în ce mai repede, se transformă într-un inel de stânci, gheată şi gaze. Acest inel cade pe Pământ, acoperind în cerc scoarţa terestră şi fosilizând tot ce se află sub el. Organismele îngropate nu se fosilizează într-o perioadă normală: putrezesc. Nu se fosilizează decât în momentul când se prăbuşeşte o Lună. Iată de ce am putut inventaria o epocă primară, o epocă secundară şi una terţiară. Cu toate astea, cum este vorba de un inel, am avut doar mărturii foarte fragmentare despre istoria vieţii pe Pământ. Alte specii animale şi vegetale s-au putut naşte şi dispărea, de-a lungul timpului, fără să rămână nicio urmă din ele în straturile geologice. Însă teoria lunilor succesive ne îngăduie să ne închipuim modificările suferite în trecut de formele vii. Ea ne permite şi să prevedem modificările viitoare.

Pe durata perioadei cât satelitul se apropie, există un moment de câteva sute de mii de ani când el se învârteşte

în junii Pământului la o distanţă cuprinsă între patru şi şase raze terestre. În comparaţie cu distanţa lunii noastre actuale, e ca şi cum l-am putea atinge cu mâna. Gravitaţia esic deci considerabil schimbată. Or. tocmai gravitaţia determină statura fiinţelor. Ele nu cresc decât în funcţie de greutatea pe care o pol suporta.

În momentul când satelitul e aproape, este deci o perioadă de gigantism.

La sfârşitul primarului: vegetale imense, insecte gigantice.

La sfârşitul secundarului: diplodocii, iguanodonii, animalele de treizeci de metri. Mutaţii bruşte se produc, pentru că radiaţiile cosmice sunt mai puternice. Fiinţele, uşurate de greutate, se ridică pe picioare, cutiile craniene se lărgesc, jivinele încep să zboare. Poate la sfârşitul secundarului au apărut şi mamiferele uriaşe. Şi poate că şi primii oameni, creaţi prin mutaţie. Această perioadă de la sfârşitul secundanilui, când cea de-a doua Lună se învârteşte în apropierea globului, ar trebui situată cu aproximativ cincisprezece milioane de ani în urmă. Este vârsta strămoşului nostru, uriaşul. D-na Blavatsky, care pretindea a i se fi comunicat *Le livre de Dzyan*, lext ce-ar fi cel mai vechi din lume şi care ar povesti isiona originilor omului, asigura şi ea că o primă rasă umană, gigantică, ar fi apărut în secundar: „Omul din secundar va fi descoperit într-o bună zi şi odată cu ei şi civilizaţiile demult dispărute”.

Într-o noapie a timpurilor infinit mai densă decât o credeam noi, iată-l deci, sub o Lună diferită, într-o lume de monştri, pe acel om dintâi imens, ce abia aduce cu noi şi a cărui inteligenţă e alta decât a noastră. Primul om şi poate prima pereche umană, gemeni expulzaţi dintr-o matrice animală printr-un miracol de mutaţii ce se înmulţesc atunci când radiaţiile cosmice sunt puternice. Geneza ne spune că descendenţii acestui strămoş trăiau de la cinci sute la nouă sute de ani: uşurarea greutăţii micşorează uzura organismului. În ea nu ni se vorbeşte de uriaşi, dar tradiţiile evreieşti şi musulmane repară abundent această

omisiune. În sfârşit, nişte discipoli ai lui Horbiger susţin că fosile ale omului din secundar ar fi fost recent descoperite în Rusia.

Care ar fi fost formele de civilizaţie ale uriaşului de acum cincisprezece milioane de ani? Ne închipuim un fel de a fi şi nişte aglomerări călcate pe cele ale insectelor uriaşe venite din primar şi ale căror descendente degenerate sunt insectele noastre de azi, foarte uimitoare şi ele. Ne închipuim mari puteri de a comunica la distanţă, civilizaţii întemeiate pe modelul centralelor de energic psihică şi materială precum termitierele, de pildă, care-i pun observatorului atâtea probleme tulburătoare cu privire la domeniile necunoscute ale infrastructurilor – sau suprastructurilor – inteligenţei.

*

A doua Lună se va apropia şi mai mult, va exploda în inel şi se va prăbuşi pe Pământ, care va cunoaşte o nouă şi lungă perioadă tară satelit, în spaţiile îndepărtate, o formaţiune glaciară spirală va intersecta orbita Pământului, care va capta astfel o nouă Lună. Dar în această perioadă când nicio sferă nu mai străluceşte deasupra capetelor, supravieţuiesc numai câteva specimene ale mutaţiilor produse la sfârşitul secundarului şi care se vor menţine micşorându-şi proporţiile. Mai există încă uriaşi, care se adaptează. Când apare Luna terţiară, deja s-au format oameni obişnuiţi, mai mici, mai puţin inteligenţi V adevăraţii noştri strămoşi. Dar geniile provenite din secundar şi care au străbătut cataclismul mai există încă şi ele îi vor civiliza pe omuleţi.

Ideea că oamenii, plecând de la bestialitate şi sălbăticie, s-au ridicat lent până la civilizaţie, este o idee recentă. E un mit iudeo-creştin impus conştiinţelor ca să alunge alt mit, mai puternic şi mai revelator. Când omenirea era mai proaspătă, mai apropiată de trecutul ei, pe vremea când nicio conspiraţie bine urzită n-o gonise încă din propria M memorie, că ştia că pogoară din zei, din regi uriaşi care-o învăţaseră totul. Ea îşi amintea de o vârstă de aur când superiorii, născuţi înainte de ca o

învăţau agricultura, metalurgia, artele, ştiinţele şi felul de a umbla cu Sufletul. Grecii evocau evul lui Saturn şi recunoştinţa pe care strămoşii lor o aveau faţă de Hercule. Egiptenii şi mesopotamienii întreţineau legendele cu regi uriaşi iniţiatori. Populaţiile pe care le numim astăzi „primitive”, indigenii din Pacific, de exemplu, amestec;! în religia lor fără îndoială degradată cultul uriaşilor buni de la începutul lumii. În ctx) ca noastră în care toate datele spiritului şi ale cunoaşterii au fost invertite, oamenii care au săvârşit formidabilul efort de a scăpa de modurile de gândire admise regăsesc la sursa inteligenţei lor nostalgia timpurilor fericite din zorii vârstelor, a unui paradis pierdut, amintirea învăluită a unei iniţieri primordiale.

Din Grecia în Polinezia, din Egipt în Mexic şi în Scandinavia, toate tradiţiile relatează că oamenii au fost iniţiaţi de nişte uriaşi. E vârsta de aura terţiarului, care durează mai multe milioane de ani, în cursul cărora civilizaţia morală, spirituală şi poate şi tehnică îşi atinge apogeul pe glob.

Când uriaşii mai erau amestecat cu oamenii în vremuri când încă nimeni nu cuvântase vreodată.

scrie Hugo pradă unei extraordinare iluminări.

Luna terţiară, a cărei spirală se strânge, se apropie de Pământ. Apele urcă, aspirate de gravitaţia satelitului, iar oamenii, acum mai bine de nouă sute de mii de ani, se aburca pe cele mai înalte culmi muntoase împreună cu uriaşii, regii lor. Pe acele culmi, deasupra oceanelor umflate care formează un colac împrejurul uscatului, oamenii şi Superiorii lor vor stabili o civilizaţie maritimă mondială în care Horbiger şi discipolul său englez Beilamy văd civilizaţia Atlantida.

Bellamy relevă în Anzi, la patru mii de metri, umic de sedimente maritime ce se prelungesc calc de şapte sute de kilometri. Apele sfârşitului de terţiar urcau până acolo, iar unul din centrele civilizaţiei acelei perioade ar fi fost Tiahuanaco, în apropiere de lacul Titicaca. Ruinele de la Tiahuanaco mărturisesc despre o civilizaţie de sute de ori milenară şi care nu seamănă întru nimic cu civilizaţiile

posterioare ci1. Urmele uriaşilor sunt acolo, pentru horbigerieni, vizibile, ca şi inexplicabilele lor monumente. Se află acolo, de pildă, o piatră de nouă tone, scobită pe şase feţe cu nişte locaşuri de trei metri înălţime ce rămân de neînţeles pentru arhitecţi, ca şi când rolul lor ar fi fost de-atunci uitat de toţi constructorii din istoric. Nişte porticuri au trei metri înălţime şi patru lăţime şi sunt tăiate într-o singură piatră, cu porţi, ferestre false şi sculpturi dăltuite, totul cântărind zece tone. Bucăţi de ziduri. Încă în picioare, cântăresc şaizeci de tone, susţinute de blocuri de gresie de o sută

Arheologul german Von llagen.: iulorul unei lucrări publicau în româneşte sub liilul *Au royaiimedes Incaţ* (Pion. 1950). a cules aproape de lacul Tilicaca o tradiţie orală a indienilor din partea locului, după care... naliuanaco a fost construit înainte castelele să existe pe cer".

de tone, înfipte în pământ ca nişte pene. Printre aceste mine fabuloase se ridică statui gigantice, din care una singură a fost coborâtă şi aşezată în grădina muzeului din La Paz. Ea arc opt metri înălţime şi cântăreşte douăzeci de tone. Totul îi îndeamnă pe horbigerieni să vadă în aceste statui portretele uriaşilor executate de ei înşişi.

Din trăsăturile chipurilor ajunge la ochii noştri şi chiar până la inima noastră o expresie de suverană bunătate şi de suverană înţelepciune. O armonie a întregii fiinţe emană din ansamblul colosului, ale cărui mâini şi trup, extrem de stilizate, sunt stabilite într-un echilibru care are o calitate morală. Minunatul monolit respiră odihnă şi pace. Dacă aşa arată portretul unuia dintre regii uriaşi care au guvernat acel popor, nu putem decât să ne gândim la acest început de frază a lui Pascal: „Dacă Dumnezeu ne-ar da stăpâni făcuţi de mâna lui..."

Dacă aceşti monoliţi au fost tăiaţi şi aşezaţi acolo de către uriaşi înadins pentru ucenicii lor, oamenii, dacă sculpturile de o abstractizare extremă, de o stilizare atât de mare că propria noastră inteligenţă e uluită, au fost

executate de acei Superiori, găsim aici originea miturilor după care artele le-au fost date oamenilor de zei, precum şi cheia diverselor mistici ale inspiraţiei estetice.

Între aceste sculpturi figurează şi stilizări ale unui animal, todoxo-nul, ale cărui oase au fost descoperite în ruinele de la Tiahuanaco. Or, se ştie că todoxonul n-a putut trăi decât în terţiar. În sfârşit, în aceste ruine care ar preceda cu o sută de mii de ani sfârşitul terţiarului, există, înfipt în nămolul uscat, un portic de zece tone ale cărui decoraţiuni au fost studiate de arheologul german Kiss, discipol al lui Horbiger, între 1928 şi 1937. Ar fi vorba de un calendar realizat după observaţiile astronomilor din terţiar. Calendarul exprimă date ştiinţifice riguroase. E împărţit în patru părţi separate de solstiţii şi echinocţii, care marchează anotimpurile astronomice. Fiecare anotimp este împărţit în trei secţiuni şi în toate cele douăsprezece subdiviziuni este vizibilă poziţia Lunii pentru fiecare oră a zilei. În afară de asta, cele două mişcări ale satelitului mişcarea aparentă şi mişcarea reală, în funcţie de rotaţia Pământului sunt şi ele indicate pe acest fabulos portic sculptat, astfel încât este legitim să credem că realizatorii şi utilizatorii calendarului erau de o cui tur; superioară nouă.

Tiahuanaco, la peste patru mii de metri în Arizi, era aşadar una din cele cinci mari cetăţi ale civilizaţiei maritime de la sfârşitul terţiarului clădite de uriaşii conducători ai oamenilor. Discipolii lui Horbiger regăsesc în ea vestigiile unui mare port, cu cheuri enorme, de unde atlanţii, fiindcă e vorba fără îndoială de Atlantida, plecaţi la bordul llnoi vase perfecţionate să facă înconjurul hunii pe colacul oceanelor şi să ajungă la celelalte patru mari centre: Noua Guinee, Mexic, Abisinia

Tibet. Astfel această civilizaţie se întindea pe tot globul, ceea ce explic asemănările dintre cele mai vechi civilizaţii repertoriate ale omenirii. Ajunşi la un grad extrem de unificare, de rafinare a cunoştinţelor mijloacelor, oamenii şi regii lor uriaşi ştiu că spirala celei de-a tre’ Luni se micşorează şi că satelitul va cădea în cele

din urmă, dârei! conştiinţa relaţiilor dintre toate lucrurile din cosmos, a raporturilor mi gice dintre fiinţă şi univers şi pun neîndoielnic la bătaie anumite puteai anumite energii individuale şi sociale, tehnice şi spirituale, pentru a îi târzia cataclismul şi a prelungi acest ev Atlantid. a cănii amintire eston pată va dăinui prin milenii.

Atunci când Luna terţiară se va prăbuşi, apele vor coborî brusc, d frământări premergătoare vor fi deteriorat deja această civilizaţie. Od; tă oceanele scăzând, cele cinci mari cetăţi, între care acea Atlantida d'Anzi, vor dispărea, izolate, asfixiate de căderea apelor. Vestigiile su: mai limpezi la Tiahuanaco, dar horbigerienii le descifrează şi în alte locuri.

În Mexic, toltceii au lăsat texte sacre ce descriu istoria Pământul i în conformitate cu teza lui Horbiger.

În Noua Guinee, indigenii malekula continuă, fără să-şi mai de seama ce fac, să înalţe imense pietre sculptate de peste zece met înălţime, reprezentându-l pe strămoşul superior, iar tradiţia lor oral care face din Lună creatoarea seminţiei omeneşti, vesteşte căderea sate litului.

Din Abisinia ar fi descins uriaşii mediteranieni de după cataclisr iar tradiţia face din acest podiş înalt leagănul poponilui iudeu şi pair reginei din Saba, deţinătoare a unor vechi ştiinţe.

În sfârşit, se ştie că Tibetul este un rezervor de foarte vechi ci nostime întemeiate pe psihism. Venind parcă să confirme viziunea hobigerienilor, o carte curioasă a apărut în Anglia şi în Franţa în 1957. li i titulată *Al treilea ochi*, e semnată Lobsang Rampa. Autonil ne înen dinţează că este un lama ce a atins gradul ultim de iniţiere. S-ar putea i fi fost unul din germanii trimişi în Tibet în misiune specială de şefii ni

1 zişti1.

Ziarele englezeşti, în momentul publicării celui de *Al treilea ocl* şi-au pus întrebări despre personalitatea ascunsă în spatele numelui t – Lobsang Rampa, fără a fi fost în măsură să tragă vreo concluzie, serv i

Vom reveni pe larg asupra relaţiilorstranii întreţinute

de HIU erst anturajul lui eu Tibetul.

t căile de informaţii oficiale rămânând mute. Sau e vorba de un autentic lama iniţiat, autorul dându-se drept fiu al unui înalt demnitar din fostul guvern de la Lhassa şi fiind astfel silit să-şi travestească numele, sau e vorba de un german din misiunile ti beta ne dintre 1928 şi sfârşitul regimului hitlerist. În acest caz, el expune fie nişte descoperiri reale, fie nişte lucruri transmise, fie teze horbigeriene şi naţional-socialiste cărora le dă o ilustrare fantastică. Trebuie totuşi reţinut că nicio dezminţire categorică n-a putut fi dată ansamblului de „revelaţii" pe care-l aduce de către specialiştii din Tibet. El îşi descrie coborârea, sub conducerea a trei mari metafizicieni lamaişti, într-o criptă din Lhassa unde ar dăinui adevărata taină a Tibetului.

Am văzut trei sicrie de piatră neagră împodobite cu gravuri şi cu inscripţii curioase. Nu erau închise. Aruncând o privire înăuntru, mi s-a tăiat răsuflarea.

— Priveşte, fiule, îmi spuse cel mai bătrân dintre preiau. Trăiau ca nişte zei în ţara noastră pe vremea când încă nu existau munţi. Păşeau pe pământul nostru când mările ne scăldau ţărmurile şi când alte stele străluceau pe cerul nostru. Priveşte cu luare aminte, căci numai iniţiaţii i-au văzut.

M-am supus, eram în acelaşi timp fascinat şi terifiat. Trei trupuri goale, acoperite cu aur, stăteau întinse sub privirile mele. Fiecare trăsătură le era fidel reprodusă în aur. Dar erau imenşi! Femeia măsura peste trei metri, iar cel mai mare dintre bărbaţi nu mai puţin de cinci. Aveau capete mari, uşor conice în creştet, fălci înguste, o gură mică şi buze subţiri. Nasul le era lung şi fin, ochii drepţi şi adânc înfundaţi... Am examinat capacul unui sicriu. O hartă a cerurilor, cu stele foarte stranii, *eră* gravată pe el.

Şi el mai scrie, după această pogorâre în criptă:

Odinioară, cu mii şi mii de ani înainte, zilele erau mai scurte şi mai calde. Civilizaţii măreţe s-au întemeiat, iar oamenii erau mai ştiutori ca în epoca noastră. Din spaţiul exterior se ivi o planetă care lovi oblic Pământul. Furtuni

vânzoliră mările, care, sub felurite influenţe gravitaţionale, s-au revărsat pe uscat. Apa acoperi lumea ce fu scuturată de cutremure, iar Tibetul încetă de a mai fi o ţară caldă, o staţiune maritimă.

*

Beilamy, arheolog horbigerian, regăseşte în jurul lacului Titicaca urmele catastrofelorcarc au precedat căderea Lunii terţiare: cenuşi vulcanice, depozite provenite de la inundaţii subite. Este momentul când satelitul va exploda într-un inel şi se va învârti nebuneşte la o foarte mică distanţă de Pământ înainte de a se prăbuşi. Pe lângă Tiahuanaco, rui

Îl denotat că s-a găsit într-o peslerădin Itohistan, la poalele Himalayei, o harul a cerului foarte d (ferit 3 II Îih iii, şi iiihu – astăzi. Astronomii estimează că e vorba de observaţii ce ar fi putut şi făcute acum treisprezece mii de ani. Această hartă a fost publicata de *iS afional Geographical Magazine*, în 1925.

neic evocă şantiere brusc abandonate, cu sculele risipite. Înalta civilizaţie Atlantida cunoaşte. În decurs de câteva mii de ani, atacurile clementelor şi se dezagregă. Apoi, acum o sută cincizeci de mii de ani, marele cataclism se produce. Luna cade, un bombardament îngrozitor atinge Pământul. Atracţia încetează, colacul oceanelor se resoarbe dintr-odată, mările se retrag, apele scad. Culmile, care erau mari staţiuni maritime, se află izolate la infinit de mlaştini. Acrul se rarefiază, căldura dispare. Atlantida nu piere înghiţită, ei, dimpotrivă, părăsită de ape. Navele sunt luate de curenţi şi distruse, maşinile se sufocă sau explodează, hrana care venea din exterior lipseşte, moartea absoarbe miliarde de fiinţe, învăţaţii şi ştiinţele au dispărut, organizarea socială este nimicită. Dacă civilizaţia Atlantida atinsese ce) mai înalt grad posibil de perfecţiune socială şi tehnică, de ierarhizare şi de unificare, ea s-a putut volatiliza într-un timp record, aproape fără să lase urme. Să ne gândim la ceea ce ar putea fi prăbuşirea propriei noastre civilizaţii în câteva sute de ani sau chiar în câţiva ani. Utilajele emiţătoare de energie, ca şi utilajele

transmiţătoare, se simplifică tot mai mult, iar releele se multiplică. Fiecare din noi va poseda în curând relee de energic nucleară, de exemplu, sau va trăi în proximitatea acestor relee – uzine ori maşini – până în ziua când va fi suficient un accident la sursă ca totul să se volatilizeze în acelaşi timp pe imensul lanţ al acestor relee: oameni, cetăţi, naţiuni. Ceea ce ar fi cruţat ar fi tocmai ce nu avea contact cu această înaltă civilizaţie tehnică. Iar ştiinţele-cheie, ca şi cheile puterii, ar dispărea dintr-odată, din chiar pricina extremului lor grad de specializare. Civilizaţiile cele mai mari sunt cele care dispar într-o clipă, fără a transmite nimic. Viziunea aceasta este iritantă pentru spirit, darea risca să fie justă. Astfel ne putem închipui că centralele şi releele de energic psihică ce stătea poate la baza civilizaţiei terţiarului sar în aer brusc, în vreme ce deserturi de mâl împresoară culmile acum răcite şi unde acrul devine irespirabil. Mai simplu spus, civilizaţia maritimă, cu Superiorii ei, cu vasele, cu schimburile ei, dispare în cataclism.

Le rămâne supravieţuitorilor să coboare către sesurile mlăştinoase abia descoperite de mare, către imensele turbării ale continentului nou, şi el abia eliberat de retragerea apelor tumultuoase, unde numai peste milenii va apărea o vegetaţie utilizabilă. Regii uriaşi sunt la sfârşitul domniei lor; oamenii au redevenit sălbatici şi ei se cufundă împreună cu ultimii lor zei decăzuţi în nopţile adânci fără Lună pe care le va cunoaşte acum globul.

*

Uriaşii care locuiau această lume de milioane de ani, asemenea zeilor ce vor bântui prin legendele noastre, şi-au pierdut civilizaţia. Oamenii asupra cărora domneau au redevenit brute. Umanitatea aceasta decăzută, urmându-şi stăpânii fără de putere, se împrăştie în hoarde prin deserturile de mâl. Căderea ar data de o sută cincizeci de mii de ani, iar Horbiger calculează că globul nostru rămâne fără satelit timp de o sută treizeci şi opt de mii de ani. În cursul acestei imense perioade, civilizaţiile renasc sub privegherea ultimilor regi uriaşi. Ele se aşază pe

podişuri, între 40 şi 60 de grade latitudine nordică. În timp ce pe cele cinci culmi din terţiar rămâne ceva din îndepărtata vârstă de aur. Ar fi existat deci două Atlantide: aceea din Anzi, strălucind asupra lumii. Împreună cu cele patru alte puncte ale sale. Şi aceea din Atlanticul de Nord, mult mai modestă. Întemeiată mult, după catastrola de urmaşii uriaşilor. Teza celor două Atlantide permite integrarea tuturor tradiţiilor şi a vechilor povestiri. Despre această a doua Atlantida vorbeşte Platon.

Acum douăsprezece mii de ani. Pământul captează un al patrulea satelit: Luna noastră actuală. O nouă catastrofa se produce. Globul ia forma umflată la tropice. Mările din nord şi din sud se retrag înspre mijlocul Pământului şi epoca glaciară reîncepe în nord, pe câmpiile dezgolite de aer şi apă, prin atracţia noii Luni. A doua civilizaţie auantă, mai mică decât prima, dispare într-o noapte. Înghiţită de apele de la miazănoapte. Este Potopul de care se aminteşte în Biblic. Este Izgonirea de care-şi amintesc oamenii alungaţi în acelaşi timp din paradisul terestru de la tropice. Pentru horbigerieni, miturile Genezei şi Potopului sunt totodată amintiri şi profeţii, căci evenimentele cosmice se vor mai reproduce. Iar textul Apocalipsci, care n-a fost niciodată explicat, ar fi o traducere fidelă a catastrofelor celeste observate de oameni de-a lungul timpurilor şi conforme cu teoria horbigeriană.

În această nouă perioadă de Lună aflată sus pe cer, uriaşii în viaţă degenerează. Mitologiile sunt pline de lupte ale giganţilor între ei, de conflicte între oameni şi uriaşi. Cei ce fuseseră regi şi zei, striviţi acum de greutatea cerului, epuizaţi, devin monştri ce trebuie goniţi. Ei cad cu atât mai jos, cu cât urcaseră mai sus. Sunt căpcăunii din legende. Ura-nus şi Saturn îşi devorează copiii. David îl ucide pe Goliat. Vedem, cum spune Hugo.

… uriaşi cumpliţi foarte nătângi învinşi de piticii plini de isteţime.

Este moartea zeilor. Evreii, când vor intra pe Pământul Făgăduinţei, vor descoperi patul de fler monumental al unui rege uriaş dispărui: „lată patul lui, pat

de fler. şi astăzi este în Rabat-Amon: lung de nouă coti şi lat de patru coti, coţi bărbăteşti”. (Deuteronomul. III. 11).

Asinii de gheaţă ce ne luminează nopţile a fost captat de Pământ şi se roteşte în jurul lui. Luna noastră a venit pe lume. De douăsprezece mii de ani, îi tot consacram un cult vag, încărcat de amintiri inconştiente. Îi acordăm mereu o atenţie neliniştită al cărei înţeles nu-l pricepem prea bine. Tot mai simţim, când o contemplăm, ceva clătinându-se în străfundul memoriei noastre mai întinse decât noi. Desenele antice chinezeşti reprezintă dragonul lunar ameninţând Pământul. Citim în Nu merii (XIII, 34): „Acolo am văzut noi şi uriaşi, pe fiii lui Enac, din neamul uriaşilor; şi nouă ni se părea că suntem faţă de ei ca nişte lăcuste, şi tot aşa le păream şi noi lor”. Iar Iov (XXVI, 5) evocă distrugerea uriaşilor, vorbind de fiinţele de sub ape, foşti locuitori ai Pământului.

O lume e mistuită, o lume a dispărut, vechii locuitori ai Pământului s-au şters de pe faţa lui, iar noi ne începem viaţa de oameni singuri, de omuleţi abandonaţi, în aşteptarea mutaţiilor, a minunilor şi a cataclismelor ce vor să vină. Într-o nouă noapte a timpurilor, sub noul satelit care ne vine din spaţii, acolo unde se perpetuează lupta dintre gheaţă şi foc.

Mai peste tot, oamenii refac orbeşte gesturile civilizaţiilor stinse, ridică monumente gigantice fără să mai ştie de ce, repetând în degenerescentă lucrările vechilor meşteri: aşa apar megaliţii imenşi de la Mă-Ickula, menhirele celtici, statuile din insula Paştelui. Populaţii pe care astăzi le numim „primitive” nu sunt fără îndoială decât nişte resturi degenerate ale imperiilor dispărute, ce repetă iară să le înţeleagă şi alterându-le nişte acte altă dată reglate de «cârmuiri raţionale.

În anumite locuri. În Egipt. În China, mult mai târziu în Grecia, se clădesc mari civilizaţii umane, dar care îşi amintesc de Superiorii dispăruţi, de uriaşii regi iniţiatori. După patru mii de ani de cultură, egiptenii din vremea lui Herodot şi a lui Platon continuă să afume că măreţia celor vechi vine din faptul că au învăţat artele şi ştiinţele direct

de la zei.

După numeroase degenerări, o altă civilizaţie se va naşte în Occident. O civilizaţie ruptă de trecutu-i fabulos, limitată în spaţiu şi timp, redusă la sine însăşi şi căutându-şi consolări mitice, exilată de la originea ci şi inconştientă de imensitatea sorţii lucrurilor vii, legate de vastele mişcări cosmice. O civilizaţie umană, umanistă: civilizaţia iudeo-creştină. Este minusculă. Este reziduală. Şi totuşi acest reziduu al marelui suflet din trecut are posibilităţi nelimitate de suferinţă şi înţelegere. E ceea ce face miracolul acestei civilizaţii. Darea a ajuns la capăt. Ne apropiem de un alt ev. Se vor produce mutaţii. Viitorul îşi va da din nou mâna cu trecutul cel mai îndepărtat. Pământul îi va revedea pe uriaşi. Vor veni alte potopuri, alte apocalipse şi alte rase vor domni… înainte de toate, am păstrat o amintire relativ clară a ceea am văzut. Apoi, viaţa aceasta se ridică în rotocoale de fum şi întunecă repede orice lucru, cu excepţia câtorva mari linii generale. În prezent, totul ne revine în minte mai limpede ca niciodată. Şi în universul în care totul se repercutează în toate, vom face mari valuri”.

Aceasta este teza lui Horbiger şi acesta climatul pe care-l propagă. Ea este un puternic ferment al magiei naţional-socialiste şi vom evoca îndată efectele ei asupra evenimentelor. Ea vine să adauge stră fulgerări intuiţiilor lui Haushoffer, dă aripi muncii greoaie a lui Rosenberg, grăbeşte şi prelungeşte iluminările Führerului.

După Horbiger, ne aflăm deci într-ai patrulea ciclu. Viaţa de pe Pământ a cunoscut trei apogee, pe timpul perioadelor de Luni joase, cu mutaţii bruşte şi apariţii gigantice. În timpul mileniilor fără Lună au apărut rasele pitice şi lipsite de prestigiu şi animalele târâtoare, precum şarpele care aminteşte Izgonirea. În timpul Lunilor înalte, au apărut rasele mijlocii, rară îndoială oamenii obişnuiţi de la începutul terţiarului, strămoşii noştri. Trebuie de asemenea ţinut seama de faptul că Lunile. Înainte de prăbuşire, acţionează în cerc în junii Pământului, creând condiţii diferite în părţile globului aflate în afara acestei

centuri. Încât după mai multe cicluri. Pământul oferă un spectacol foarte variat: rase în decădere, rase în urcare, fiinţe intermediare, degeneraţi şi ucenici ai viitorului, vestitori ai mutaţiilor viitoare şi sclavi de ieri, pitici din nopţile de demult şi Seniori de mâine. Noi trebuie să distingem în toate astea căile solare cu un ochi la fel de implacabil ca legea astrelor. Ceea ce se produce în cer determină ceea ce se produce pe Pământ, dare şi o reciprocitate. Cum taina şi ordinea universului sălăşluiesc în cel mai mic fir de nisip, mişcarea mileniiloreste conţinută. Într-un anume fel, în scurtul răstimp al trecerii noastre pe acest glob şi, în sufletul nostru individual ca şi în sufletul colectiv, noi trebuie să repetăm căderile şi ascensiunile din trecut şi să pregătim apocalipsele şi înălţările viitoare. Ştim că întreagă istoria cosmosului e concentrată în lupta dintre gheaţă şi foc şi că lupta aceasta are puternice reflectări în lumea noastră. Pe plan uman, pe planul spiritelor şi al sufletelor, când focul nu e întreţinut, vine gheaţa. O ştim şi în ce ne priveşte pe noi, şi în ce priveşte omenirea întreagă, veşnic pusă în faţa alegerii dintre potop şi epopee.

Iată esenţialul gândirii horbigeriene şi naziste. Acum îl vom pipăi puţin mai îndeaproape.

VII

Horbiger arc încă un milion de discipoli.

— Aşteptarea unui Mesia.

— Hitler şi esoterismul în politica.

— Ştiinţa nordica şi gândirea magică.

— O civilizaţie cu totul diferită de a noastră.

— Gurdjieff. Horbiger, Hitler şi omul răspunzător de cosmos.

— Ciclul focului.

— Hitler cuvintează.

— Esenţa antisemitismului nazist.

— Nişte marţieni la Nürnberg.

— Antipactul.

— Vara rachetei.

— Stalingrad sau căderea magilor.

— Rugăciunea de pe Elbrus.
— Omuleţul învingător al supraomului.
— Omuleţul deschide porţile cerului.
— Crepusculul Zeilor.
— Inundarea metroului din Berlin şi mitul Potopului.
— Moartea caricaturală a profeţilor.
— Cor de Shelley.

Inginerii germani, ale căror lucrări se află la originea rachetelor care au expediat în cer primii sateliţi artificiali, au fost întârziaţi în punerea la punct a rachetelor V2 chiar de către şefii nazişti. Generalul Walter Domberger conducea încercările de la Peenemiinde, unde s-au născut maşinăriile teleghidate. Aceste încercări au fost oprite, ca rapoartele generalului să fie supuse apostolilor cosmogoniei horbige-ricne. Era vorba, înainte de toate, de a afla cum va reacţiona în spaţii „gheata veşnică" şi dacă violarea stratosferei nu va declanşa vreun de- „î; astru pe Pământ.

În memoriile sale, generalul Domberger povesteşte că munca i-a mai fost oprită pentru două luni, puţin mai târziu. Führerul visase că rachetele V2 nu vor funcţiona sau că cerul se va răzbuna. Visul producându-se în stare de transă specială, căpătă mai multă valoare în mintea conducătorilor decât părerea tehnicienilor. Îndărătul Germaniei scientiste şi organizatoare veghea spiritul vechilor magii. Spiritul acesta n-a murit. În ianuarie 1958, inginerul suedez Robert Engstroem adresa un memoriu Academici de Ştiinţe din New Yorki>pentru a pune în gardă S.U.A. împotriva experienţelor astronautice. „Înainte de a purcede la astfel de experienţe, s-ar cuveni studiată într-un nou mod mecanica celestă", declara inginerul. Şi continua pe un ton horbigerian: „Explozia unei bombe H pe Lună ar putea declanşa un potop înfricoşător pe Pământ". În acest ciudat avertisment, se regăsesc ideea paraştiinţifică a schimbărilor de gravitaţie lunară şi ideea mistică a pedepsei într-un univers în care totul se repercutează în toate. Ideile acestea (care, de altfel, nu sunt cu totul de aruncat dacă voim să păstrăm deschise

toate porţile cunoaşterii) continuă, în forma lor înnăscută, să exercite o anumită fase cinaţie. După o anchetă celebra* americanul Martin Gardner estima în 1953 la mai mult de un milion numărul de discipoli ai lui Horbiger din Germania* Anglia şi Statele Unite. La Londra. H.S. Beilamy urmăreşte de treizeci de ani stabilirea unei antropologii care să ţină seama de prăbuşirea primelor trei Luni şi de existenţa uriaşilor secundari şi terţiari. El Le-a cerut ruşilor, după război, autorizaţia de a conduce o expedite pe muntele Ararat, unde sconta să descopere arca lui Noc. Agenţia Tass a publicat un refuz categoric, sovieticii declarând atitudinea lui Bella-my fascistă şi opinând că astfel r Je mişcări paraştiinţifice sunt de natură „să trezească forţe primejdioase”. În Franţa, Denis Saurat, universitar şi poet, s-a rfcui purtătorul de cuvântai lui Bellamy, iar succesul cărţii lui Velikovski a arătat că multe spirite rămâneau sensibile la o concepţie magică a lumii. Se înţelege de la sine, în slarşit, că intelectualii influenţaţi de René Guénon şi discipolii lui Gurdjieff îşi dau mâna cu hor-bigerienii.

În 1952, un scriitor german, Elmar Brugg, publica o lucrare voluminoasă întru gloria „tatălui gheţurilor veşnice” şi „Copernic al secolului nostru”. El scria:

Teoria ghelurilor veşnice nu e numai o operă ştiinţifică impresionantă. Este o dezvăluire a legăturilor eterne şi incoruptibile dintre cosmos şi toate evenimentele de pe Pământ, Ea leagă de evenimentele cosmice cataclismele atribuite clinici, bolile, morţile, crimele, şi deschide astfel nişte port cu totul noi cunoaşterii mersului omenirii, facerea ştiinţei clasice faţă de ea nu se explică decât prin conspiraţia mediocrilor.

Marele romancier austriac Robert Musil, a cărui operă a putut fi comparată cu aceea a lui Proust sau Joyce, a analizat bine starea inteligenţelor din Germania în momentul când peste Horbiger cade iluminarea şi când caporalului Hitler i se năzăreşte să-şi mântuiască poporul.

Reprezentanţii spiritului, scrie el, nu erau niciodată mulţumiţi. Cugetarea lor nu se odihnea niciodată, fiindcă

ea privea acea parte ireductibilă a lucrurilor ce rătăceşte veşnic, fără a putea vreodată să se ordoneze. Astfel se încredinţaseră ei în cele din urmă că epoca în care trăiau era menită sterilităţii intelectuale şi nu putea fi salvată decât printr-un eveniment cu totul excepţional sau un om aşijderea. Atunci s-a născut, printre cei numiţi „intelectuali", gustul pentru cuvântul „a mântui". Lumea era convinsă că viaţa se va opri dacă un Mesia nu va apărea curând* Era, după caz, un Mesia al medicinei, ce trebuia să „salveze" arta lui Esculap de cercetările de laborator în timpul cărora oamenii suferă şi mor fără a fi îngrijiţi; sau de un Mesia al poeziei, ce trebuia să fie în stare de a scrie o dramă care să atragă milioane de oameni în teatre, fiind totuşi perfect originală în nobicţea-i spirituală, în afară de această convingere că nu era activitate umană care să poată fi salvată fără intervenţia unui Mesia anumit, mai exista încă, desigur, şi visul banal şi absolut dintr-o bucata al unui Mesia în sens apăsat, care să mântuiască totul.

Nu un singur Mesia va apărea, ci, dacă ne putem exprima astfel, o societate de Mesii ce-l desemnează în fruntea ei pe Hitler. Horbigereste unul din Mesii, iar concepţia-i paraştiinţifică despre legile cosmosului şi despre o istorie epică a omenirii vajuca un rol determinant în Germania „mântuitorilor". Omenirea vine de mai departe şi de mai sus decât se crede şi o soartă prodigioasă îi este rezervată. Hitler, în constanta lui iluminare mistică, arc conştiinţa de a se afla acolo pentru ca această soartă să se împlinească. Ambiţia sa şi misiunea cu care se crede însărcinat depăşesc infinit domeniul politicii şi al patriotismului. „De ideea de naţiune, spune chiar ei. a trebuit să mă slujesc din motive de oportunitate, dar ştiam deja că ea nu putea avea decât o valoare provizorie. Va veni o zi când nu va mai rămâne mare lucru, nici chiar la noi, în Germania, din ceea ce se numeşte naţionalism. Deasupra lumii va sta o confrerie de stăpâni şi de seniori". Politica este doar manifestarea exterioară, aplicaţia practică şi momentană a unei viziuni religioase

despre legile vieţii pe Pământ şi în cosmos. Există o soartă a omenirii pe care oamenii obişnuiţi n-ar putea-o concepe, a cărei viziune ci n-ar putea-o suporta. Lucrul acesta le este rezervat doar câtorva iniţiaţi. „Politica, mai spune Hitler, nu-i decât forma practică şi fragmentară a acestei soarte". Este exolerismul doctrinei, cu lozincile, faptele sociale, războaiele lui. Dar există şi un esoterism.

Ceea ce Hitler şi prietenii săi încurajează susţinându-l pe Horbiger, este o extraordinară tentativă de a reconstitui, pornind de la ştiinţă, sau de la o pseudo-ştiinţă, spiritul epocilor antice după care omul, societatea şi universul ascultă de aceleaşi legi, iar mişcarea sufletelor şi aceea a stelelor au corespondenţe între ele. Lupta dintre gheaţă şi foc, din care s-au născut, vor pieri şi vor renaşte planetele, se desfăşoară şi în omul însuşi.

Elmar Brugg scrie foarte just: „Universul, pentru Horbiger, nu e un mecanism mort din care doaro parte se deteriorează treptat ca în cele din urmă să sucombe, ci un organism viu în sensul cel mai prodigios al cuvântului, o fiinţă vie la care totul influenţează totul şi care-şi perpetuează, din generaţie în generaţie, forţa-i arzătoare".

Acesta este fondul gândirii hitleriste, cum bine a văzut Rău-schning: „Planurile politice ale lui H iller nu pot II înţelese decât dacă i se cunosc gândurile ascunse şi convingerea că omid este într-o legătură magică cu Universul".

Această convingere care a fost a înţelepţilor din veacurile trecute, care domneşte asupra inteligenţei popoarelor numite de noi „primitive".

şi care subîntinde filosofia orientala, nu s-a stins în Occidentul din zilele noastre şi s-ar putea ca ştiinţa însăşi să-i redea, într-un fel neaşteptat, oarecare vigoare. Dar între timp o regăsim în stare bruta de pildă la evreul ortodox Velikovski, a cănii carie *Monde en Collisions* a cunoscut în anii 1956 – 1957 un succes mondial. Pentru credincioşii gheţurilor veşnice ca şi pentru Velikovski, faptele noastre îşi pot avea ecoul în cosmos, iar Soarele s-a putut opri pe cer în favoarea lui Iosua. Nu fără oarecare

dreptate şi-a numit Hitler astrologul particular „plenipotenţiar de matematici, de astronomie şi de fizică”, într-o anumită măsură, Horbi-ger şi esoteriştii naziști schimbă metodele şi chiar direcţiile ştiinţei. Ei o reconciliată forţat cu astrologia tradiţională. Tot ce se va face pe urmă, pe planul tehnicilor, în imensul efort de consolidare materială a Reich-ului, se va putea foarte bine face, aparent, în afara acestui spirit: impulsul a fost dat, există o ştiinţă secretă, o magie, la baza tuturor ştiinţelor. „Există, spunea Hitler, o ştiinţă nordică şi naţional-soc ia listă care se opune ştiinţei iudeo-liberale”.

Această „ştiinţă nordică” este un esoterism sau mai degrabă se originează în ceea ce constituie fondul însuşi al oricărui esoterism. Nu din întâmplare *Enneadete* lui Plot în au fost reeditate cu grijă în Germania şi în ţările ocupate. *Enneadete* erau citite în micile grupuri de intelectuali mistici progermani, în timpul războiului, la fel precum hinduşii, Nielz-sche şi tibetanii. Sub fiecare rând din Plotin, de exemplu sub definiţia astrologiei, s-ar putea pune o frază de-a lui Horbiger. Plotin vorbeşte despre relaţiile naturale şi supranaturale ale omului cu cosmosul şi ale tuturor părţilor universului între ele:

Acest univers este un animal unic ce conţine în el toate animalele… Fifră a fi în contact, lucrurile acţionează şi au cu necesitate o acţiune la distanţă… Lumea este un animal unic, de aceea trebuie în mod necesar să fie în simpatie cu sine însăşi; nu există hazard în viaţă, ei o armonie şi o ordine unică.

Şi, în sfârşit: „Evenimentele de pe lumea asta au loc în simpatie cu lucrurile celeste”.

Mai aproape de noi, William Blake, într-o iluminare poetico-reli-gioasă, vede întregul univers conţinut într-un fir de nisip. Este ideea reversibilităţii infinitului mic şi a infinitului mare şi a unităţii universului în toate părţile sale.

După Zohar: „Tot ce este aici se petrece ca acolo sus”.

Hermes Trismegistul: „Ceea ce este sus e la fel cu

ceea ce este jos”.

Şi antica lege chinezească: „Stelele în mersul lor lucrează în folosul omului drept”.

Ne aflam chiar la bazele gândirii hitleriste. Socotim că e regretabil că aceastfl gândire n-a fost analizată până acum astfel. Lumea s-a mulţumit să puiul accentul pe aspectde-i exterioare, pe formulările-i politice, pe formde-i exoterice. Nu înseamnă, bineînţeles, că încercăm să revalorizăm nazismul, lucra ce va fi admis fără greutate. Dar gândirea cu pricina s-a înscris în fapteA acţionat asupra evenimentelor. Ni se pare că evenimentele, la rândul lor, nu devin cu adevărat de înţeles decât în această lumină. Ele rămân oribile, dar, astfel luminate, devin altceva decât nişte suferinţe impuse oamenilor de nişte nebuni şi răi. Dau istoriei o anumită amplitudine; o restabilesc la nivelul la care încetează de a mai fi absurdă şi merită a fi trăită, chiar în suferinţă: la nivelul spiritual.

Ceea ce dorim să facem înţeles este că o civilizaţie total diferită de a noastră a apărut în Germania şi s-a menţinut câţiva ani. Faptul că o civilizaţie atât de profund de bizară s-a putut stabili într-un timp extrem de scurt nu este, la drept vorbind, de negândit. Civilizaţia noastră umanistă se întemeiază ca însăşi pe un mister. Misteml este că toate ideile coexistă la noi şi cunoaşterea adusă de o idee ajunge să fie profitabilă ideii contrare. Pe deasupra, în civilizaţia noastră totul contribuie la a face spiritul să priceapă că spiritul nu este totul. O inconştientă conspiraţie a puterilor materiale reduce riscurile, menţine spiritul în limitele de unde mândria nu este exclusă, dar unde ambiţia se moderează cu puţin „la ce bun”. Dar, cum bine a văzut Musil: „Ar fi de-ajuns să luăm cu adevărat în serios vreuna din ideile ce ne influenţează viaţa în aşa fel încât să nu mai rămână absolut nimic din contrariul ci, ca civilizaţia noastră să nu mai fie civilizaţia noastră”. Este ceea ce s-a produs în Germania, cel puţin în înaltele sfere conducătoare din socialismul magic.

*

Suntem într-o relaţie magică cu universul, dar am

uitat. Viitoarea mutaţie a rasei umane va crea fiinţe conştiente de această relaţie, oameni-zei. Deja mutaţia îşi face simţite efectele în anumite suflete mesianice care reînnoadă cu trecutul foarte îndepărtat şi îşi amintesc de vremea când uriaşii influenţau cursul astrelor.

Horbiger şi discipolii lui, am văzul, imaginează epoci de apogeu al umanităţii: epocile de Lună joasă, la sfârşitul secundarului şi la sfârşitul terţiarului. Când satelitul ameninţă să se prăbuşească pe Pământ, când se învârteşte la mică distanţă de glob, fiinţele vii sunt în culmea puterii lor vitale şi fără îndoială şi spirituale. Regele-uriaş, omul-zeu, captează şi orientează forţele psihice ale comunităţii. El dirijează acel fascicol de radiaţii în aşa fel încât cursa aştrilor să fie menţinută şi catastrofa întârziată. Este funcţiunea esenţială a uriaşului-mag. Într-o anumită măsură, el menţine în loc sistemul solar. Guvernează un fel de centrală de energic psihică: în asta constă regalitatea lui. Această energie participă la energia cosmică. Astfel, calendarul monumental de la Tiahuanaco, ce ar fi fost construit în vremea civilizaţiei uriaşilor, n-ar fi (acut ca să înregistreze timpul şi mişcările aştrilor, ci pentru a zămisli timpul şi a menţine aceste mişcări. E vorba de a prelungi la maximum perioada în care Luna se află la distanţă de câteva raze terestre de glob şi s-ar putea ca întreaga activitate a oamenilor sub conducerea uriaşilor să fi fost o activitate de concentrare a energiei psihice, în scopul de a se prezerva armonia dintre cele pământeşti şi cele celeste. Societăţile omeneşti însufleţite de uriaşi sunt un soi de dinamuri. Ele produc nişte forţe ce-şi vorjuca rolul în echilibrul forţelor universale. Omul şi mai ales uriaşul, omul-zeu, este răspunzător de întregul cosmos.

Există o ciudată asemănare între această viziune şi aceea a lui Gurdjieff. Se ştie că celebrul taumaturg pretindea că a învăţat. În nişte centre iniţiatice din Orient, un anumit număr de secrete privind originile lumii noastre şi marile civilizaţii dispărute de sute de mii de ani. În faimoasa-i carte *AII and Everyrhing*, sub forma plină de imagini pe care o lgrea, el scrie:

Această comisie (deângeri arhitecţi creatori ai sistemului solar), calculând toate faptele cunoscute, ajunse la concluzia că, deşi fragmentele proiectate departe de planeta Terra" se pot menţine câtva timp în poziţia lor actuală, totuşi, pe viitor, din cauza a ceea ce se numeşte deplasările *tastartoonariene*, acele fragmente satelite şi-ar putea părăsi poziţia şi produce un mare număr de calamităţi ireparabile. Deci, înalţii comisari hotărâră să ia măsuri spre a evita această eventualitate. Măsura cea mai eficace, deciseră ei, ar fi ea planeta Terra să trimită tot timpul către fragmentde-i satelite, ca să le menţină la locul lor, vibraţiile sacre numite *askokinni*.

I

Oamenii sunt deci înzestraţi cu un organ special, emiţător de forţe psihice destinate să prezerve echilibrul cosmosului. E ceea ce noi numim vag suflet, iar toate religiile noastre n-ar fi decât amintirea degenerată a acestei funcţiuni primordiale: participarea la echilibrai energiilor cosmice.

În cea dintâi Americă, aminteşte Denis Saurat, marii iniţiaţi jucau cu rachete şi mingi o ceremonie sacră: mingile descriau în aer cursul însuşi al asirelor în cer. Dacă un neîndemânatic lăsa mingea să cadă sau să se rătăcească, ci pricinuia catastrofe astronomice: atunci era ucis şi i se smulgea inima.

Amintirea acelei funcţii primordiale se pierde în legende şi superstiţii, de la faraonul care, prin puterca-i magică, face să crească apele Nilului în fiecare an, la rugăciunile din Occidentul păgân de schimbare a vânturilor sau de oprirea grindinei şi până la practicile încântătorii ale vrăjitorilor polinezieni de aducere a ploii. Originea oricărei religii înalte ar sta în această necesitate de care oamenii din vremurile vechi şi regii lor uriaşi erau conştienţi: menţinerea a ceea ce Gurdjieff numeşte „mişcarea cosmică de armonie generală".

*

În lupta dintre gheaţă şi foc, care este cheia vieţii universale, sunt pe Pământ nişte cicluri. Horbiger afirmă

că suferim, o dată la şase mii de ani. O ofensivă a gheţii. Se produc potopuri şi mari catastrofe. Dar în sânul omenirii are loc. O dată la şapte stuc de ani. O înteţire a focului. Adică, la fiecare răstimp de şapte sute de ani, omul redevine conştient de răspunderea lui în această luptă cosmică. El redevine. În sensul deplin al termenului, religios. Reia contactul cu inteligenţele demult dispărute. Se pregăteşte pentru mutaţiile viitoare. Sufletul îi creşte la dimensiunile cosmosului. Regăseşte sensul epopeci universale. Edin nou capabil să facă deosebirea între ceea ce vine de la omul-zeu şi ceea ce vine de la omul-sclav şi să arunce din omenire ceea ce aparţine speciilor condamnate. Redevine implacabil şi înflăcărat. Redevine credincios funcţiei la care l-au înălţat uriaşii.

N-am izbutit să înţelegem cum justifica Horbiger aceste cicluri, cum lega această afirmaţie cu ansamblul sistemului său. Dar Horbiger declara, ca şi Hitler de altfel, că preocuparea pentru coerenţă este un viciu mortal. Ceea ce contează este ce anume provoacă mişcarea. Crima este şi ea mişcare: o crimă împotriva spiritului este o binefacere. În sfârşit. Horbiger avusese conştiinţa acestor cicluri prin iluminare, care depăşea în autoritate raţionamentul. Ultima izbucnire a focului se petrecuse odată cu apariţia cavalerilor teutoni. O nouă izbucnire coincidea cu întemeierea „Ordinului Negru" nazist.

Rauschning, care era speriat, neavând nicio cheie pentru a descifra gândirea Führerului şi rămânând un bun aristocrat umanist, nota discursurile pe care Hitler se complăcea câteodată să le ţină în prezenţa lui:

P temă care revenea constant în spusele lui era ceea ce el numea „cotitura hotărâtoare a lumii" sau răscrucea timpului. Va avea loco răsturnare a planetei, pe care noi, neiniţiaţii, n-o vom putea înţelege în amploarea ei1. Hitler vorbea ca un clarvăzător. Îşi construise o mistică biologică sau, dacă vreţi, o biologic mistică ce alcătuia baza inspiraţiei sale. Îşi fabricase o terminologic personală. „Drumul greşit al spiritului" era abandonarea de către om a vocaţiei sale divine.

Cea de-a p. Îţi. i I îi luă se va apropia de l’amânt, gravitaţia se va modifica. Apele vor creste, fiinţele vor cunoaşte o perioadă de gigantism. Sub acţiunea razelor cosmice mai puternice se vor produce mulaţii. I unica va fi în Im într-o nouă faza Atlantida.

Dobândirea „viziunii magice” Ti apărea ca scop al evoluţiei umane. Credea că era el însuşi în pragul acestei ştiinţe magice, izvor al succeselor sale prezente şi viitoare. Un profesor din München1 de pe vremea aceea scrisese, pe lângă un anumit număr de lucrări ştiinţifice, câteva eseuri destul de ciudate despre lumea primitivă, despre formarea legendelor, despre interpretarea viselor la seminţiile arhaice, despre cunoştinţele lor intuitive şi un fel de putere transcendentă pe care ele ar fi exercitat-o ca să modifice legile naturii. Mai era vorba în harababura aceea de ochiul Ciclopului, ochiul frontal ce se atrofiase mai apoi ca să formeze glanda pineală. Astfel de idei îl fascinau pe Hitler. Îi plăcea să se adâncească în ele. Nu putea să-şi explice minunea propriei sale soarte altminteri decât prin acţiunea unor forţe ascunse. Ix atribuia acestor forţe chemarea-i supraomenească de a vesti omenirii noua evanghelic.

Specia umană, spunea el, suferea de la origine o prodigioasă experienţă ciclică. Ea trecea prin nişte încercări de perfecţionare de la un mileniu la altul. Perioada solară2 a omului se apropia de sfârşit; se puteau deja întrezări primele eşantioane de supraom. O nouă specie se anunţa, ce avea să refuleze vechea omenire. La fel cum, după nemuritoarea înţelepciune a vechilor popoare nordice, lumea trebuia să reîntinerească mereu prin prăbuşirea evilor perimaţi şi crepusculul zeilor, la fel cum solstiţiile reprezentau, în vechile mitologii, simbolul ritmului vital, nu în linie dreaptă şi continuă, ei în spirală, tot astfel omenirea progresa printr-o serie de salturi şi de reveniri.

Când Hitler mi se adresa mic, continuă Rauschning, el încerca să-şi exprime vocaţia de vestitor al unei noi omeniri în termeni raţionali şi concreţi. Spunea:

„Creaţia nu e terminată. Omul ajunge pur şi simplu la o fază de metamorfoză. Vechea specie umană a intrat deja în stadiul pieirii şi supravieţuirii. Omenirea urcă o treaptă la fiecare şapte sute de ani, iar miza luptei, pe termen şi mai lung, este venirea Fiilor lui Dumnezeu. Toată forţa creatoare se va concentra într-o specie nouă. Cele două varietăţi vor evolua rapid diferenţiindu-se. Una va dispărea, iar cealaltă va înflori. Ea va depăşi infinit omul actual... înţelegeţi acum sensul profund al mişcării noastre naţional-socialiste? Cel ce înţelege naţional-socialismul doar ca o mişcare politică, nu pricepe mare lucru...”

Rauschning, ca şi ceilalţi observatori, n-a tăcut legătura între doctrina rasială şi sistemul general al lui Horbiger. Ea se leagă totuşi de acesta într-un anume fel. Ea face parte din esoterismul nazist, din care vom vedea îndată şi alte aspecte. Exista un rasism de propagandă: este acela pe care l-au descris istoricii şi pe care tribunalele, exprimând conştiinţa populară, l-au condamnat pe bună dreptate. Dar exista şi un alt rasism, mai adânc şi fără îndoială mai cumplit. El a rămas în afara puterii de judecată a istoricilor şi a popoarelor şi între rasiştii aceia, pe

Nu din Mi nelicn, ci austriac: e vorba de Horbiger, de care* Rauschning vorbeşte din auzite.

— Peri n. tihi anala sub în Hudiţa Soarelui. Perioadele înalte scafinsub influenţa Luni! atunci când satelitul se apropie de IM mână.

de o parte şi victimele şi judecătorii lor, pe de altă parte, nu putea exista niciun limbaj comun.

În perioada terestră şi cosmică în care ne aflăm. În aşteptarea noului ciclu ce va determina noi mutaţii pe Pământ, o reclasare a speciilor şi reîntoarcerea la uriaşul-mag, la omul-zeu, în această perioadă coexistă pe glob specii venite din diverse faze ale secundarului, terţiarului şi cuaternarului. Au fost faze de ascensiune şi faze de cădere. Anumite specii sunt marcate de degenerescentă, altele sunt vestitoare ale viitorului, poartă germenii a ce va să vină. Omul nu e de un singur fel. Astfel, oamenii nu sunt

urmaşii uriaşilor. Ei au apărut după crearea uriaşilor. Au fost creaţi la rândul lor prin mutaţie. Dar nici chiar această omenire mijlocie nu aparţine unei singure specii. Există o adevărată omenire, menită să cunoască viitorul ciclu. Înzestrată cu organele psihice trebuincioase ca să joace un rol în echilibrul forţelor cosmice şi destinată epopeci sub conducerea Superiorilor Necunoscuţi ce vor să vină. Şi există o altă omenire, ce nu-i decât o aparenţă, care nu-şi merită numele şi care s-a ivit fără îndoială *pe* glob în epoci degradate şi sumbre când satelitul fiind prăbuşit, imense părţi ale globului nu erau decât nişte smârcuri pustii. Ea a fost neîndoios creată din fiinţele târâtoare şi hidoase, manifestări ale vieţii decăzute. Ţiganii, negrii şi evreii nu sunt oameni, în sensul real al termenului. Veniţi pe lume după prăbuşirea Lunii terţiare, printr-o mutaţie bruscă aidoma unei nefericite bâlbâieli a forţei vitale osândite, aceste creaturi „moderne" (în special evreii) imită omul şi-l pizmuiesc, dar nu aparţin speciei... Ei sunt la fel de îndepărtaţi de noi ca şi speciile animale de adevărata specie umană". Îi spune cu exactitate Hilier lui Rauschning, care descoperă terifiat la Führer o viziune şi mai nebunească decât la Rosenberg şi la toţi teoreticienii rasismului... Asta nu înseamnă, precizează Hitler, că-l numesc pe evreu animal. El este mult mai îndepărtat de animal decât noi". A-l extermina nu înseamnă deci a comite o crimă împotriva umanităţii: ci nu face parte din umanitate. „Este o fiinţă străină de ordinea naturală".

De aceea unele dezbateri de la procesul din Nürnberg erau lipsite de sens. Judecătorii nu puteau avea niciun fel de dialog cu cei răspunzători, care de altfel dispăruseră în cea mai mare parte, lăsându-i pe banca acuzării doar pe executanţi. Două lumi erau de faţă, dar fără comunicare. Era ca şi cum s-ar fi pretins să fie judecau pe planul civilizaţiei umaniste nişte marţieni. Erau marţieni. Aparţineau unei lumi separate de a noastră, de cea pe care o cunoaştem de şase sau şapte veacuri. O civilizaţie total diferită de ceea ce este convenit a numi civilizaţie se instaurase în Germania în câţiva ani, fără ca

noi să ne fi dat scama limpede. Iniţiatorii că nu mai aveau în privinţa fondului niciun fel de comunicare intelectuală, morală sau spirituală cu noi. În pofida formelor exterioare, ne erau la fel de străini ca sălbaticii din Australia. Judecătorii de la Nürnberg se străduiau să pară ca şi cum nu s-ar fi poticnit de această realitate înspăimântătoare. Într-o anumită măsură, era vorba într-adevăr de a arunca un văl peste această realitate, ca ea să dispară sub ci, ca într-un număr de prestidigitaţie. Era vorba de a menţine ideea de permanenţă şi universalitate a civilizaţiei umaniste şi carteziene şi trebuia ca acuzaţii să fie, de voie sau de nevoie, integraţi în sistem. Era necesar. Era în joc echilibrul conştiinţei occidentale şi se-nţelege lesne că nu ne gândim să negăm binefacerile a ceea ce s-a întreprins la Nürnberg. Socotim doar că acolo a fost înmormântat fantasticul. Dar e bine că aşa s-a întâmplat, ca să nu fie infectate zeci de milioane de suflete. Noi nu facem săpături decât pentru câţiva amatori, prevenit şi prevăzuţi cu măşti de gaze.

Spiritul nostru refuză să admită că Gem ian ia nazistă încarna conceptele unei civilizaţii tară de legătură cu a noastră. Totuşi acest lucru şi nu altul justifică războiul, unul dintre singurele din istoria cunoscută a cănii miză să fi fost cu adevărat esenţială. Trebuia ca una din cele două viziuni despre om, cerşi pământ să triumfe, cea umanistă sau cea magică. Coexistenţa lor nu era posibilă, în timp ce marxismul şi liberalismul pot fi lesne închipuite coexistând: se bazează pe acelaşi fond, sunt din acelaşi univers. Universul lui Copernic nu este acela al lui Plotin; ele se opun în chip fundamental şi aceasta nu-i adevărat numai pe planul teoriilor, ci şi pe planul vieţii sociale, politice, spirituale, intelectuale, pasionale.

Ceea ce ne stânjeneşte în a admite această viziune stranie a unei alte civilizaţii stabilite într-un răstimp infim la vecinii noştri de peste Rin, este faptul că am păstrat o idee copilărească despre deosebirea dintre „civilizat” şi necivilizat. Ne trebuie să vedem pene în cap, tamtam-uri, colibe, ca să simţim această deosebire. Or, mai uşor am

face un „civilizat” dintr-un vrăjitor bantu decât să-i fi racordat la umanismul nostru pe Hitler. Horbiger sau Haushoffer. Dar tehnica germană, ştiinţa germană, organizarea germană, comparabile de nu superioare alor noastre, ne ascundeau acest punct de vedere. Noutatea formidabilă a Germaniei naziste este că gândirea magică şi-a încorporat ştiinţa şi tehnica.

Intelectualii detractori ai civilizaţiei noastre, cu ochii la spiritul vremurilor vechi, au fost întotdeauna duşmani ai progresului tehnic. De exemplu. René Guénon ori Gurdjieff, sau nenumăraţii hinduişti. Nazismul însă a fost momentul când spiritul de magie a pus stăpânire pe pârghiile progresului material. Lenin spunea despre comunism că este socialism plus electricitate (. *şic*!). Într-un anume fel, hitlerismul era guenonism plus divizii blindate.

Unul din cele mai frumoase poeme ale epocii noastre se intitulează *Cronici marţiene*. Autorul lui este un american de vreo treizeci de ani, creştin în felul lui Bernanos, temându-se de o civilizaţie a roboţilor, un om plin de mânie şi de burniţate. Se numeşte Ray Bradbury. Nu e. cum se crede în Franţa, un autor de „science-fiction”, ci un artist religios. El se slujeşte de temele celei mai moderne imaginaţii, dar, dacă propune călătorii în viitor şi în spaţiu, este pentru a descrie omul lăuntric şi neliniştea lui crescândă.

La începutul *Cronicilor marţiene*, oamenii sunt pe punctul de a lansa prima rachetă interplanetară. Ea va ajunge pe Marte şi va stabili pentru prima oară contacte cu alte inteligenţe. Suntem în ianuarie 1999:

O clipă mai devreme, era iarnă în Ohio, cu uşile şi ferestrele închise, cu geamurile pictate cu flori de gheaţă, cu streşinile franjurate de ţurţuri... Apoi un lung val de căldură străbătu orăşelul. Un tăvălug de aer arzător, de parcă s-ar fi deschis uşa unui cuptor. Suflul cald trecu peste case, peste tufe, peste copii. Ţurţurii căzură, se sfărâmară şi începură să se topească... *Vara rachetei*, Vestea trecea din gură în gură prin marile case deschise.

Vara rachetei. Răsuflarea de jar a deşertului topea de pe geamuri arabescurile gerului… Zăpada care cădea din cerul rece peste oraş se preschimba în ploaie caldă înainte de a atinge pământul. *Vara rachetei*, în pragul caselor şiroind de apă, locuitorii priveau cerul învăpăindu-se…

Ce li s-a întâmplat mai încolo oamenilor în poemul lui Bradbury este trist şi dureros, pentru că autorul nu crede că progresul sufletesc are vreo legătură cu progresul lucrurilor. Dar, în prolog, el descrie acea „vară a rachetei”, punând accentul pe un arhetipal gândirii umane: făgăduinţa unei primăveri veşnice *pe* pământ. În momentul când omul se atinge de mecanica celestă şi introduce în ea un motor nou, mari schimbări se produc pe lumea noastră. Totul se repercutează în toate. În spaţiile interplanetare unde se manifestă de aici înainte inteligenţa umană, se produc reacţii în lanţ care au repercusiuni asupra globului, modificându-i temperatura. În clipa când omul cucereşte nu doar cerul, ci şi „ceea ce se află dincolo de cer”; în clipa când în univers se petrece o mare revoluţie materială şi spirituală; în clipa când civilizaţia încetează de a mai fi umană pentru a deveni cosmică, apare un fel de recompensă imediată pe Pământ. Elementele nu-l mai copleşesc pe om. O climă blândă, o căldură veşnică împresoară globul. Gheaţa, semn al morţii, este învinsă. Frigul dă înapoi. Făgăduinţa unei primăveri eterne va fi ţinută dacă omenirea îşi îndeplineşte misiunea divină. Dacă ea se va integra în Totul universal, pământul potrivit de cald şi înflorit pentru totdeauna va fi recompensa ei. Puterile frigului, care sunt puteri ale singurătăţii şi declinului, vor fi zdrobite de puterile focului.

Alt arhetip este asimilarea focului cu energia spirituală. Cine este purtător al acestei energii, este purtător al focului. Oricât de straniu ar părea. Hitler era convins că acolo unde va înainta el, frigul va da înapoi. Această convingere mistică explică în parte felul în care a condus campania din Rusia.

Horbigerienii, care se declarau în stare să prevadă vremea pe toată planeta cu luni şi chiar cu ani înainte,

anunţaseră o iarnă relativ blândă. Dar mai era ceva: împreună cu discipolii gheţurilor veşnice. Hitlerera intim convins că făcuse o alianţă cu frigul şi că zăpezile din câmpiile ruseşti nu-i vor putea întârzia marşul. Sub conducerea lui, omenirea avea să intre în noul ciclu al focului. Intra deja. Iarna va ceda dinaintea legiunilor sale purtătoare de flăcări.

Cu toate că Führerul acorda o atenţie deosebită echipării materiale a trupelor, soldaţilor din campania din Rusia nu le dăduse decât un supliment de haine derizoriu: câte un fular şi o pereche de mănuşi.

Şi. În decembrie 1941. termometrul coborî brusc la minus patruzeci de grade. Previziunile erau false, profeţiile nu se realizau, clementele se revoltau, stelele. În cursa lor, încetau brusc să mai lucreze pentru omul cel drept. Gheaţa triumfa asupra focului. Armele automate s-au oprit, uleiul îngheţându-le. În rezervoare, benzina sintetică se separa, sub acţiunea frigului. În două clemente inutilizabile. În spatele frontului, locomotivele îngheţau. Sub mantale şi în cizmele de uniformă, oamenii mureau. Cea mai uşoară rană îi condamna. Mii de soldaţi, ghemuindu-se ca să-şi facă nevoile, se prăbuşeau cu anusul îngheţat. Hitler a refuzat să creadă în acest prim dezacord dintre mistică şi real. Generalul Guderian, riscând destituirea şi poate şi execuţia, luă avionul spre Germania ca să-l pună pe Fulirer la curent cu situaţia şi să-i ceară să dea ordinul de retragere.

„Frigul, spuse Hitler, e treaba mea. Voi atacaţi”. Aşa s-a IScut că tot corpul de luptă blindat ce învinsese Polonia în optsprezece zile şi Franţa într-o lună, armatele Guderian, Reinhardt şi Hoepner, formidabila legiune de cuceritori pe care Hitler o numea Nemuritorii, secerată de vânt, arsă de gheaţă, dispărea în deşertul frigului, ca mistica să fie mai adevărată decât pământul.

Resturile acestei Mari Armate au trebuit în cele din urmă să părăsească frontul şi să fugă spre sud. În primăvara următoare, când trupele au invadat Caucazul, avu loc o ceremonie bizară. Trei alpinişti S.S. s-au căţărat

pe culmea EIbrus, munte sacra al arienilor, leagăn al vechilor civilizaţii, pisc magic al sectei „Prietenilor lui Lucifer”. Acolo au înfipt drapelul cu svastică, binecuvântat după ritul Ordinului Negru. Binecuvântarea drapelului pe culmea EIbrus trebuia să marcheze începutul noii ere. De atunci încolo, mersul vremii avea să se supună, iar focul să învingă gheaţa timp de milenii. Anul precedent se întâmplase o serioasă decepţie, dar nu fusese decât o încercare, ultima înaintea adevăratei izbânzi spirituale. Şi, în ciuda avertismentelor meteorologilor clasici care anunţau o iarnă şi mai groaznică decât cea dinainte. În ciuda miilor de semne ameninţătoare, trapele urcară spre nord şi Stalingrad, ca să taie Rusia în două.

În timp ce fiica mea cânta cântecele-i înflăcărate, sus, aproape de catargul stacojiu, discipolii raţiunii se ţinură deoparte, cu feţe-ntunecate…

Tocmai „discipolii raţiunii cu feţe-ntunecate” au câştigat partida. Tocmai oamenii materiali, oamenii „tâlră foc”, cu ştiinţa lor „iudeo-liberală”. curajul şi tehnicile lor fără de prelungiri religioase; tocmai oamenii fără „sacra lipsă de măsură”, ajutaţi de frig, de gheaţă, au triumfat. Ei au făcut pactul să eşueze. Au depăşit magia. După Stalingrad, Hitler nu mai e profet. Religia sa se prăbuşeşte. Stalingradul nu e numai o înfrângere militară şi politică. Echilibrai forţelor spirituale s-a modificat, roata se învârteşte. Ziarele germane apar cu chenar negru, iar descrierile pe care le fac dezastrului sunt şi mai teribile decât în comunicatele ruseşti. E decretat doliu naţional. Dar doliul depăşeşte naţiunea. „Vă daţi seama V scrie Goebbels. O întreagă gândire, o întreagă concepţie a Universului suferă o înfrângere. Forţele spirituale vor fi zdrobite, se apropie clipa judecăţii”.

La Stalingrad, nu comunismul triumfă asupra fascismului sau mai curând nu e numai atât. Mai de departe privind lucrurile, adică din locul care trebuie ca să sesizăm sensul unor evenimente atât de ample, civilizaţia noastră umanistă e aceea care stopează avântul formidabil al unei alte civilizapi, luciferice, magice, făcute nu pentru

om, ci pentru „ceva mai presus decât omul”. Nu sunt diferenţe esenţiale între mobilurile actelor civilizatoare ale U.R.S.S. şi S.U.A. Europa secolelor al XVIII-lea şi al XIX-lea a furnizat motoral care mai merge încă. El nu face exact acelaşi zgomot la New York şi la Moscova, asta-i tot. Exista o singură lume în război împotriva Germaniei şi nu o coaliţie momentană de inamici fundamentali. O singură lume care crede în progres, în dreptate, în egalitate şi în ştiinţă. O singură lume care are aceeaşi viziune asupra cosmosului, aceeaşi înţelegere a legilor universale şi care-i atribuie omului în univers acelaşi loc, nici prea mare, nici prea mic. O singură lume care crede în raţiune şi în realitatea lucrurilor. O singură lume ce trebuia să dispară cu lotul ca să-i facă loc alteia, al cărei vestitor se simţea Hitler.

Omuleţul din „lumea liberă”, locuitor în Moscova, Boston. Li-moges sau Liège, omuleţul pozitiv, raţionalist, mai mult moralist decât religios, lipsit de simţ metafizic, fără apetit pentru fantastic, acela pe care Zarathustra îl consideră un om-simulacm, o caricatură, omuleţul ieşit din coapsa Domnului Homais va fi acela care va nimici marea armată menită să-i deschidă calea supraomului, omului-zeu, stăpân pe elemente, climă şi stele. Şi. printr-o curioasă şerpuire a dreptăţii – sau a nedreptăţii – acelaşi omuleţ cu suflet mărginit va lansa în cer, peste ani, un satelit, inaugurând era interplanetară. Stalingradul şi lansarea sputnikului sunt într-adevăr, cum spun ruşii, cele două victorii decisive şi ei le-au apropiat una de cealaltă când şi-au sărbătorit. În 1957, aniversarea revoluţiei. O fotografie a lui Goebbels a. fost publicată în ziarele lor: „El credea că noi vom dispărea. Trebuia să învingem ca să crecm omul interplanetar”.

Rezistenţa disperată, nebunească şi catastrofală a lui Hitler în momentul când, cu toată evidenţa, totul era pierdut, nu se explică decât prin aşteptarea potopului descris de horbigerieni. Dacă situaţia nu mai putea fi răsturnată cu mijloace umane, rămânea posibilitatea de a provoca judecata zeilor. Potopul avea să vină ca o

pedeapsă pentru întreaga omenire. Noaptea avea să pogoare asupra globului şi totul avea să fie înecat în furtuni de apă şi grindină. Hitler, spune Speer cu oroare, „încerca deliberat să facă totul să piară odată cu el. Nu mai era decât un om pentru care sfârşitul propriei sale vieţi însemna sfârşitul oricărui lucru". Goebcis, în ultimde-i editoriale, salută cu entuziasm bombardierele inamice care-i distrug ţara: „Sub dărâmăturile cetăţilor noastre nimicite, sunt îngropate realizările stupidului veac al XIX-lea". Hitler face să domnească moartea: prescrie distrugerea totală a Germaniei, comandă uciderea prizonierilor, îl condamnă pe fostul său chirurg, îl trimite la moarte pe cumnatul său, cere moartea soldaţilor învinşi şi coboară el însuşi în mormânt. „Hitler şi Goebbels, scrie Trevor Roper, au îndemnai poporul german să-şi distrugă oraşele şi uzinele, să arunce în aer digurile şi podurile, să sacrifice căile ferate şi tot materialul rulant şi toate astea în favoarea unei legende. În numele unui crepuscul al zeilor". Hitler cere sânge şâşi trimite ultimele trupe la sacrificiu: „Pierderile nu par niciodată destul de ridicate", spune el. Nu duşmanii Germaniei câştigă, ci puterile universale care se pun în mişcare ca să înece Pământul, să pedepsească omenirea, fiindcă omenirea a lăsat gheaţa să prevaleze asupra focului, puterile morţii să predomine asupra puterilor vieţii şi învierii. Centl se va răzbuna. Nu mai rămâne, murind, decât să-i ceri să slobozească marele poiop. Hitler face un sacrificiu acvalic: porunceşte inundarea metroului din Berlin, unde 300.000 de persoane refugiate în subterane pier. E un act de magic imitativă: acest gest va determina mişcări apocaliptice în cer şi pe Pământ. Goebbels publică un ultim articol înainte de a-şi ucide. În buncăr, nevasta, copiii şi a se sinucide. El îşi intitulează editorialul de adio „Şi totuşi se va întâmpla". Spune că drama nu se joacă la scară pământească, ci cosmică... Sfârşitul nostru va fi sfârşitul întregului univers".

Îşi înălţau gândirea demenţială către spaţii infinite şi au murit într-o subterană.

Credeau că pregătesc venirea omului-zeu, de care clementele aveau să asculte. Credeau în ciclul focului. Aveau să învingă gheaţa, pe Pământ ca şi în ceruri, iar soldaţii lor mureau când îşi dădeau pantalonii jos, cu anusul îngheţat.

Nutreau o viziune fantastică a evoluţiei speciilor, se aşteptau la nişte mutaţii formidabile. Şi ultimele veşti din lumea exterioară le-au fost date de gardianul şef al grădinii zoologice din Berlin, care, cocoţai într-un copac, vorbea la telefon cu cei din buncăr. Puternici, lacomi şi mândri, profetizau: *Renaşte-al lumii mare ev*. *Se-ntorc anii de aur; Pământul*, *ca* un *şarpe*, *îţi reînnoieşte hainele de iarna obosite*.

Dar există fără îndoială o profeţie mai adâncă ce-i condamnă pe profeţii înşişi şi-i sorteşte unei morţi mai mult decât tragice: caricaturale. În fundul pivniţei lor, auzind urnitul tot mai puternic al tancurilor, ei îşi încheiau viaţa înflăcărată şi rea în revoltă, durere şi rugă, precum se sfârşeşte şi viziunea lui Shelley intitulată *Hellas*:

Ah! *Opriţi-vă*! *Unt şi moartea trebuie oare să revină*?
Opriţi-vă! *Oamenii trebuie oare să ucidă şi să moară*?
Opriţi-vă! *Nu goliţi până la capăt*.
Urna unei amare profeţii!
Iai mea e sătulă de trecut.
Ah! *De-ar muri sau şi-ar găsi odată tihna*!

VIII

Pământul e gol înăuntru.

— Noi trăim înăuntru.

— Soarele şi Luna se află în centrul Pământului.

— Radarul în slujba magilor.

— O religie născută în America.

— Profetul ei german era aviator.

— Anti-Einstein.

— O muncă de nebun.

— Pământul gol înăuntru, sateliţii artificiali şi alergicii la noţiunea de infinit.

— Un arbitraj al lui Hitler.

— Dincolo de coerenţă.

Suntem în aprilie 1942. Germania îşi aruncă toate forţele în război. Nimic, pare-se, nu i-ar putea deturna pe tehnicieni, pe savanţi şi pe militari de la sarcina lor imediată.

Cu toate astea, o expediţie organizată cu asentimentul lui Goering, al lui Himmler şi al lui Hitler, părăseşte Reichul în mare taină. Membrii expediţiei sunt printre cei mai buni specialişti ai radarului. Sub conducerea doctorului Heinz Fisher, cunoscut pentru cercetările sale în domeniul razelor infraroşii, ci debarcă pe insula baltică Rügen. Au fost dotaţi cu radarele cele mai perfecţionate. Totuşi aceste aparate sunt încă rare în epocă şi repartizate în punctele nevralgice ale apărării germane. Dar observaţiile ce se vor face pe insula Rügen sunt considerate la înaltul stat major al marinei capitale pentru ofensiva pe care Hitler se pregăteşte s-o dezlănţuie pe toate fronturile.

De cum ajunge, doctorul Fisher aţinteşte radarele către cer, sub un unghi de 45 de grade. Aparent, nu e nimic de detectat în direcţia aleasă. Ceilalţi membri ai expediţiei cred că e vorba de o încercare. Ei ignoră ce se aşteaptă din partea lor. Obiectul cercetărilor le va fi dezvăluit mai târziu. Aiuriţi, ei constată că radarele rămân astfel orientate mai multe zile la rând. Atunci primesc această precizare: Führerul arc motive de-a crede că Pământul nu e convex, ci concav. Noi nu locuim la suprafaţa globului, ci în interior. Poziţia noastră este comparabilă cu aceea a unor muşte mergând în interiorul unei sfere. Obiectul expediţiei este de a demonstra ştiinţific acest adevăr. Prin reflexia undelor radar propagate în linie dreaptă, se vor obţine imagini ale unor puncte extrem de îndepărtate din interiorul sferei. Al doilea obiect al expediţiei este de a obţine prin reflexie imagini ale flotei engleze ancorate la Scapă Flow.

Martin Gardner travesteşte această aventură nebunească de pe insula Rügen în cartea sa *in the Name of Science*. Doctorul Fisher însuşi avea să facă nişte aluzii la ea după război. Profesorul Gerard S. Kuiper, de la

observ atomi de pe muntele Palomar. a consacrat în 1946 o serie de articole doctrinei Pământului concav ce pricinuise acea expediţie. El scria în *Popular Astronomy*: „Medii importante din marina germana şi din aviatic credeau în teoria Pământului concav. Socoteau mai ales că ar fi utilă pentru reperarea fiolei engleze, căci curbura concavă a Pământului ar permite observaţii la foarte mare distanţă prin intermediul razelor infraroşii, mai puţin curbate ca razele vizibile”. Inginerul Willy Ley relatează aceleaşi fapte în studiul său din mai 1947, *Pseudoştiinţe în ţinuturile naziste*.

Este extraordinar, dar adevărat: înalţi demnitari nazişti, experţi militari, au negat pur şi simplu ceea ce părea o evidenţă şi pentru un copil din lumea noastră civilizată, anume că Pământul este o bilă plină, iar noi suntem la suprafaţa ei. Deasupra noastră, crede copilul, se întinde un univers infinit, cu miriadele-i de stele şi de galaxii. Sub noi e stâncă. Că e francez, englez, american sau rus, copilul nostru e de acord în această privinţă cu ştiinţa oficială şi cu religiile şi filosofiile admise. Moralele, artele şi tehnicile noastre se întemeiază pe această viziune *pe* care experienţa pare s-o verifice. Dacă vom căuta clementul ce poate cel mai bine asigura unitatea civilizaţiei moderne, în cosmogonic îl vom găsi. Asupra esenţialului, adică asupra situării omului şi a Pământului în univers, suntem cu toţii de acord, fie că suntem marxişti sau nu. Numai nazişti! nu erau de acord.

Pentru partizanii Pământului gol în interior care au organizat faimoasa expediţie paraştiinţifică de pe insula Rügen, noi locuim înăuntru! unei bile prinse într-o masă de stâncă ce se întinde la infinit. Trăim lipiţi de fata concavă. Cenil e în centrul acestei bile: e o masă de gaz albăstrui, cu puncte de lumină strălucitoare *pe* care le luăm drept stele. Nu există decât Soare şi Lună, dar infinit mai puţin mari decât spun astronomii ortodocşi. Universul la asta se mărgineşte. Suntem singuri, şi înveliţi de stânci.

Vom vedea cum s-a născut această viziune: din legende, din intuiţie, din iluminare. În 1942, o naţiune

angajată într-un război în care tehnica este suverană, cerc ştiinţei să susţină mistica, misticii să îmbogăţească tehnica. Doctorul Fisher, specialist în infraroşii, primeşte misiunea de a pune radarul în serviciul magilor.

La Paris sau la Londra, avem şi noi gânditorii noştri excentrici, descoperitorii de cosmogonii aberante, profeţii a tot soiul de bizarerii. Ei scriu cărţulii, frecventează încăperile de dindos ale vechilor librari. Ţin conferinţe în Hyde Park sau în „sala de geografie" din bulevardul Saint-Gemiam. În Germania hitleristă, vedem lipi de felul acesta mobilizând forţele naţiunii şi aparatajul tehnic al unei armate aliate în răzirai. Îi vedem influenţând înaltele state majore, pe şefii politici, pe savanţi. Suntem în prezenţa unei civilizaţii cu totul noi, întemeiate pe dispreţul faţă de cultura clasică şi de raţiune. În această civilizaţie, intuiţia, mistica, iluminarea poetică sunt puse exact pe acelaşi plan cu cercetarea ştiinţifică şi cunoaşterea raţională. „Când aud vorbindu-se de cultură, scot revolverul", spune Göring. Această frază redutabilă are două sensuri: literal, când îl vedem jx: Goring-Ubu spărgându-le capetele intelectualilor, şi un sens mai adânc şi prejudiciabil într-un chip mai real fată de ceea ce numim cultură, când îl vedem pe Göring trăgând cu nişte gloanţe explozive cum sunt cosmogonia horbigeriană, doctrina Pământului gol înăuntru sau mistica grupului Thule.

Doctrina pământului gol în interior s-a născut în America, la începutul secolului al XIX-lea. La 15 aprilie ISIS, toţi membrii Congresului Statelor Unite, rectorii de universităţi şi câţiva mari savanţi au primit următoarea scrisoare:

Saint Louis. Missouri
America de Nord
10 aprilie
Către lumea întreagă.

Declar că Pământul este gol înăuntru şi *locuibil în interior. IÂI conţine mai multe sfere solide, concentrice, aşezate una în alta*, şi *este deschis la pol. Între 12 fi 16 grade latitudine. Mă angajez să demonstrez realitatea a*

ceea ce afirm fi sunt gata să explorez interiorul Pământului dacă lumea acceptă să mă ajute spre a întreprinde acest lucru.

Jno. Clèves SYMNES, *fost căpitan de infanterie în Ohio.*

Spraguc de Câmp şi Willy Ley, în frumoasa lor carte *De la Atlantida la Eldorado*, rezumă astfel teoria şi aventura fostului căpitan de infanterie:

Symnes a susţinut ca totul în lume fiind gol înăuntru* oasele* firele de păr, tulpinile plantelor etc, şi planetele erau la fel, iar în cazul Pământului, de exemplu* se puteau distinge cinci sfere aşezate unele în altele, toate locuibile şi în interior şi la exterior şi toate înzestrate cu vaste deschideri polare pe unde locuitorii flecarei sfere puteau trece din oricare punct din interior la un altul, la fel ca şi în exterior, precum o furnică străbătând interiorul şi apoi exteriorul unui castron de porţelan... Symnes îşi organiza turneele Uc conferinţe ca pe nişte campanii electorale. La moartea sa, a lăsat grămezi de note şi, probabil, micul model de lemn al globului lui Symnes, care se află actualmente la Academia de Ştiinţe Naturale din Philadelphia. Fiul lui, Americ Vespucius Symnes, făcea parte dintre adepţii săi şi a încercat i; u. i succes să-i strânsa notele într-o lucrare coerentă. Kl a adăugat o presupunere după care, la sfârşitul timpului, cele Zece Triburi pierdute ale lui Israel vor fi descoperite trăind probabil în interiorul celei mai exterioare sfere.

În 1870, un alt american, Cyrus Read Teed, proclama la rândul lui e; 1 Pământul e gol înăuntru. Teed era un spirit de mare cnidiţie, specializat în studiul literaturii alchimice. În 1869. pe când lucra în laborator şi medita la Cartea lui Isaia, avusese o iluminare. Înţelesese că locuim nu pe Pământ, ci înăuntrul lui. Această viziune dând credit unor vechi legende, el a creat un fel de religie şi şi-a răspândit doctrina fondând un mic ziar. *Sabia de foc*. În 1894. adunase peste patru mii de fanatici. Religia lui se numea Koreshism. A murit în 1908, după ce a anunţat că nu-i va intra cadavrul în putrefacţie. Credincioşii săi însă

au trebuit să-l îmbălsămeze după două zile.

Ideea aceasta a Pământului gol în interior se leagă de o tradiţie ce poate fi găsită în toate epocile şi pretutindeni. Cele mai vechi lucrări de literatură religioasă vorbesc de o lume separată, situată sub scoarţa pământească şi care ar fi lăcaşul morţilor şi al spiritelor. Atunci când Ghil-gameş, erou legendar al vechilor sumerieni şi al epopeilor babiloniene, se duce să-l viziteze pe străMoşul său, Utanapiştim, el pogoară în măruntaiele Pământului şi tot acolo se duce şi Orfeu să caute sufletul Euri-dicei. Ulisc, atingând limitele Occidentului, oferă un sacrificiu pentru ca spiritele celor vechi să se scoale din străfundurile Pământului şi să vină să-l sfătuiască. Hades domneşte în fundul Pământului, asupra spiritelor celor morţi. Primii creştini se adună prin catacombe şi fac din abisurile subterane lăcaşul sufletelor blestemate. Legendele germanice o exilează pe Venusân adâncul Pământului. Dante aşază infernul între cercurile inferioare. Folclorul european găzduieşte balauri sub pământ, iar japonezii imaginează un monstru în străfundurile insulelor lor, care, când se zbârleşte, provoacă la suprafaţă cutremure.

Am vorbit despre o societate secretă prehitieristă, societatea Vrilului, care amesteca aceste legende cu tezele susţinute de scriitorul englez Bulwer-Lvtton în romanul *Rasa care ne va înlocui*. Pentru membrii acestei societăţi, fiinţe având o putere psihică superioară nouă locuiesc în caverne în centrul Pământului. Într-o zi vor ieşi de acolo ca să domnească asupra noastră.

La sfârşitul războiului din 1914. un tânăr aviator german prizonier în Franţa, Bender, descoperă nişte exemplare vechi din ziarul lui Teed. *Sabia de foc*, precum şi nişte broşuri de propagandă în favoarea Pământului gol înăuntru. Atras de acest cult şi iluminat la rândul lui, ci precizează şi dezvoltă doctrina. Întors în Germania. Întemeiază mişcarea

Ho/*d Welt Lehre*. El reia lucrările unui alt american, Marshall B. Gardner, care. În 1913, publicase o carte ca să demonstreze că Soarele nu se găsea deasupra Pământului,

ci în centrul lui şi emitea raze exercitând o presiune care ne menţine pe scoarţa concavă.

Pentru Bender, Pământul e o sferă de aceeaşi dimensiune ca în geografia ortodoxă, dar goală înăuntru, iar viaţa se află placată pe faţa internă datorită efectului anumitor radiaţii solare. Dincolo se întinde piatra la infinit. Stratul de aer, în interior, ţine şaizeci de kilometri, apoi se rarefiază până la vidul absolut din centru, unde se găsesc trei corpuri: Soarele, Luna şi universul-fantomă. Universul-fantomă este o bulă de gaz albăstrie în care sclipesc nişte grăunţe de lumină pe care astronomii le numesc stele. Se face noapte într-o parte a concavi taţii terestre atunci când această masă albastră trece pe dinaintea Soarelui, iar umbra ei pe Lună produce eclipsele. Noi credem într-un univers exterior, situai deasupra noastră, pentru că razele luminoase nu se propagă în linie dreaptă: ele sunt curbe, cu excepţia celor infraroşii. Teoria lui Bender avea să devină populară pe la 1930. Conducători ai Reichului, ofiţeri superiori din marină şi aviaţie credeau în Pământul gol înăuntru. Nouă ni se pare cu totul nesăbuit ca oamenii însărcinaţi cu conducerea unei naţiuni să-şi fi putut regla în parte conduita în funcţie de nişte intuiţii ce neagă existenţa universului nostru. Trebuie totuşi să ne dăm seama că pentru omul simplu, pentru germanul de pe stradă al cărui suflet fusese greu încercat de înfrângere şi de mizerie, ideea Pământului gol înăuntru nu era până la urmă mai nebunească, pe la 1930, decât ideea după care izvoare de energie nelimitată ar fi conţinute într-un sâmbure de materie, sau decât ideea unui univers eu patru dimensiuni. De la sfârşitul secolului al XIX-lea, ştiinţa se angaja pe un drum care nu era acela al bunului simţ. Pentru spiritele primare, nefericite şi mistice, orice bizarerie devenea admisibilă şi, de preferinţă, una de înţeles şi consolatoare ca Pământul gol înăuntru. Hitler şi camarazii săi, oameni proveniţi din popor şi adversari ai inteligenţei pure, considerau pesemne ideile lui Bender mai admisibile decât teoriile lui Einstein, care descopereau un univers de o infinită complexitate, de o nesfârşită

delicateţe de abordare. Lumea după Bender era în aparenţă la fel de nebunească precum lumea einsteiniană, dar pentru a pătrunde în ea era necesară doar o nebunie de gradul întâi. Explicarea universului de către Bender, pe nişte premise nebuneşti, se desfăşura în chip raional. Nebunul pierde lot, minus raţiunea.

Hohl Well thre, care fiicea din omenire singura prezenţă inteligentă din univers, care reducea universul doar la dimensiunile Pământului, care-i dădea omului senzaţia de-a fi înfăşurat, închis, protejat precum foctusul în sânul mamei, satisfăcea anumite aspiraşi ale sufletului nefericit, închis în orgoliul său şi plin de arţag faţă de lumea exterioară. Era în plus singura teorie germană ce-i putea fi opusă evreului Einstein. Teoria lui Einstein se bazează pe experienţa lui Michelson şi Mor-ley care demonstrează că viteza luminii ce se deplasează în sensul revoluţiei terestre este aceeaşi ca a luminii perpendiculare pe această revoluţie. Einstein deduce de aici că nu există prin urmare un mediu care „poartă" lumina, ci aceasta este alcătuită din particule independente. Pornind de la datele acestea, Einstein îşi dă seama că lumina se contractă în sensul mişcării şi că este o condensare de energie. El stabileşte teoria relativităţii mişcării luminii. În sistemul Bender. Pământul fiind gol în interior, nu se deplasează. Nu există vreun efect Michelson. Aşadar, teza Pământului gol înăuntru dă aparent seama de realitate la fel de bine ca teza lui Einstein. În epocă, nicio verificare experimentală nu venise încă să coroboreze gândirea lui Einstein, bomba atomică nu venise să justifice această gândire în mod absolut şi terifiant. Conducătorii germani au prins ocazia ca să nege orice valoare lucrărilor genialului evreu şi persecuţia împotriva savanţilor isracliţi şi a ştiinţei oficiale începu.

Einstein. Teller, Fermi şi multe alte mari spirite trebuiră să se exileze. Fură bine primiţi în Statele Unite, avură la dispoziţie bani şi laboratoare bine echipate. Aici se află originea puterii atomice americane. Avântul forţelor oculte în Germania a fost acela care le-a dăruit energia

nucleară americanilor.

Cel mai important centru de studii al armatei americane se găseşte la Dayton. În Ohio. În 1957. se anunţa că laboratorul consacrat domesticirii bombei cu hidrogen din acest centru ajunsese să realizeze o temperatură de un milion de grade. Savantul care reuşise această experienţă extraordinară era doctorul Heinz Fisher, omul care condusese expediţia de pe insula Rügen ca să verifice ipoteza Pământului gol înăuntru. Din 1945. ci lucra liber în Statele Unite. Interogat asupra trecutului său nazist de către presa americană, ci a declarat: „Naziştii mă puneau să fac o muncă de nebun, ceea ce-mi încurca foarte tare cercetările". Ne-am putea întreba ce s-ar fi întâmplat şi cum ar fi evoluat războiul dacă cercetările doctorului Fisher în folosul misticului Bender n-ar fi fost întrerupte…

După expediţia de pe insula Rilgen, autoritatea lui Bendera scăzut în ochii demnitarilor nazişti, în pofida protecţiei lui Goringcarc nutrea afecţiune pentru acest fost erou al aviaţiei. Horbigerienii, partizani ai marelui univers unde domnesc gheţurile veşnice, avură câştig de cauză.

Bender fu aruncai într-un lagăr de concentrare, unde şi muri. Pământul gol înăuntru îşi avu astfel martirul său.

Totuşi, cu mult înainte de acea expediţie nebunească, discipolii lui Horbiger îl copleşeau pe Bender de sarcasme şi cereau interzicerea lucrărilor privind Pământul gol înăuntru. Sistemul lui Horbiger este pe potriva dimensiunilor cosmologici ortodoxe şi lumea n-ar fi putut crede în acelaşi timp în cosmosul unde gheaţa şi focul îşi văd de lupta lor eternă şi într-un glob gol înăuntru, prins într-o stâncă ce se întinde la infinit. A fost solicitat arbitrajul lui Hitler. Răspunsul lui merită a fi meditat:

N-avem absolut deloc nevoie, spune Hitler, de o concepţie asupra lumii coerentă. Pot să aibă dreptate şi unul şi celălalt.

Ceea ce contează nu este coerenţa şi unitatea vederilor, ci distrugerea sistemelor provenite din logică, a modurilor de gândire raţională, este dinamismul mistic şi forţa explozivă a intuiţiei. În tenebrele scânteietoare ale

spiritului magic, e loc pentru multe scântei.

IX

Ni se dă apă la moara noastră oribilă.

— Ziarul Blonzilor.

— Preotul lin/.

— O circulară a Gestapoului.

— Ultima rugăciune a lui Dietrich Kekardl. – I. Egenda cu Thule.

— O pepinieră de mediumuri.

— Hausholfer magicianul.

— Tăcerile lui Hess.

— Svastica şi misterele din casa Ipatiev.

— Cei şapte oameni care voiau să schimbe viaţa.

— O colonie tibetană.

— Exterminările şi ritualul.

— E mai întuneric decât credeţi.

Trăia după război la Kiel un brav medic al asigurărilor sociale, expert pe lângă tribunale şi iubitor de viaţă, pe nume Fritz să-wade. La sfârşitul anului 1959. O voce misterioasă îl preveni *pe* doctor că justiţia avea să fie silită să-l aresteze. El fugi, rătăci vreo opt zile, apoi se predă. Era în realitate Obersturmbannftthrer S.S. Werner Heyde. Profesonil Heyde fusese organizatorul medical al programului de eu-tanasie care, din 1940 în 1941. a tăcut 200.000 de victime germane şi a slujit de prefaţă exterminării străinilor în lagărele de concentrare.

În legătură cu această arestare, un ziarist francez care este în acelaşi timp un excelent istoric al Germaniei hitleriste, a scris”:

Afacerea Heyde, ca multe altele, seamănă cu icebergurile la care partea vizibilă este cea mai puţin importantă… Eutanasia celor slabi, a incurabililor.

M. Nobecourl, insăpl Amfin, ilul *c’aniji* un 6 ianuarie 1960.

exterminarea masivă a tuturor comunităţilor susceptibile de „a contamina puritatea sângelui germanic” au fost conduse cu o înverşunare patologică, o convingere aproape religioasă care friza dementa. Şi asta în aşa

măsură, încât numeroşi observatori ai proceselor germane de după război – autorităţi ştiinţifice sau medicale puţin dispuse să accepte ca probe nişte misii [icuri – au admis în cele din urmă că pasiunea politică oferea o explicaţie prea slabă, că între atâţia executanţi şi şefi, între I limmler şi ultimul gardian dintr-un lagăr de concentrare trebuie să fi domnit un fel de legământ mistic.

Ipoteza unei comunităţi iniţiat ice, subiacente naţional-socialismului, s-a impus puţin câte puţin. O comunitate cu adevărat demonică, regizată de dogme ascunse, mult mai elaborate decât doctrinele elementare din *Mein Kampf sau* din *Mitul secolului XX* şi slujită de rituri ale căror unnc izolate nu se remarcă, dar a căror existenţă parc indubitabilă pentru analiştii (şi repetăm că este vorba de savanţi şi medici) patologiei naziste.

Iată cum ni se dă apă la moara noastră oribilă.

Totuşi noi nu credem că ar fi vorba de o singură societate secretă, solid organizată şi ramificată, nici de o dogmă unică sau de un ansamblu de rituri constituit organic. Pluralitatea şi incoerenţa ni se par, dimpotrivă, semnificative pentru acea Germanie subterană *pe* care încercăm s-o descriem. Unitatea şi coeziunea în orice demers, chiar misticii par indispensabile unui occidental hrănit cu pozitivism şi cartezianism. Ne afiămânsă în afara acestui Occident; e vorba mai degrabă de un cult multiform, de o *stare de supraspirit* (sau de subspirit) absorbind diverse rituri, credinţe prost legate între ele. Importantă este întreţinerea unui foc secret, a unei flăcări vii; orice e bun ca s-o alimenteze.

În această *stare*, nimic nu mai este imposibil. Legile naturale sunt suspendate, lumea devine fluidă. Nişte şefi S.S. declarau Canalul Mânecii mult mai îngust decât indicau atlasele. Pentru ei, ca şi pentru înţelepţii hinduşi de acum două mii de ani, ca şi pentru episcopul Berkeley în secolul al XVIII-lea, universul era doar o iluzie şi structura lui putea fi modificată de gândirea activă a iniţialilor.

Pentru noi este probabil exerciţiul unui *puzzle* magic,

al unui puternic curent mistic luciferic asupra căruia am dat câteva indicaţii în capitolele precedente. Toate acestea pot servi la explicarea unui mare număr de fapte teribile într-un mod mai realist decât acela al istoricilor convenţionali care. Îndărătul atâtor acte crude şi nesăbuite, vor să vadă numai megalomania unui sifilitic, sadismul câtorva nevrozaţi, supunerea servilă a unei mul şi mi de laşi.

Conform cu metoda noastră, vă vom întaţişa acum informaţii şi fapte legate de alte aspecte neglijate ale „socialismului magic”: societatea Thule, vârful Ordinului Negru şi societatea Ahnenerbe. Am strâns o documentaţie destul de voluminoasă pe acest subiect, cam cât vreo mic de pagini. Daraceastă documentaţie s-ar cere încă o dată verificată şi abundent completată dacă am vrea să scriem o lucrare clară, completă, puternică. Pentru moment, acest lucru este însă dincolo de mijloacele noastre. În afară de asta, nu vrem să îngreunăm la extrem cartea de faţă, care nu tratează despre istoria contemporană decât cu titlu de exemplu pentru „realismul fantastic”. Iată deci un scurt rezumat al câtorvaconstatări lămuritoare.

Într-o zi de toamnă a anului 1923, moare la München un personaj ciudat, poet, dramaturg, ziarist, boem, pe nume Dictrich Eckardi. Cu plămânii arşi de iperită. Înainte de a intra în agonie îşi lacuse rugăciunea lui foarte personală dinaintea unui meteorit negru despre care spunea că era piatra lui de la Kaaba şi pe care-l lăsase moştenire profesorului Oberth, unul din creatorii astronauticii. Tocmai îi trimisese un lung manuscris prietenului său Haushoffer. Afacerile-i erau în regulă. Murea. Însă „Societatea Thule” va continua să trăiască şi în curând va schimba lumea şi viaţa de pe lume.

În 1920, Dictrich Eckardt şi un alt membra al societăţii Thule, arhitectul Alfred Rosenberg, fac cunoştinţă cu Hiller. I-au dat o primă întâlnire în casa lui Wagner, la Bayreuth. Vreme de trei ani, se vor învârti necontenit în jurul micului caporal din Reichswchr, dirijându-i gândurile şi faptele. Konrad Heiden scrie:

„Eckardt se ocupă de formaţia spirituală a lui Adolf Hitler”. Îl învaţă de asemenea să scrie şi să vorbească. Instruirea lui se deslââşoară pe două planuri: doctrina „secretă” şi doctrina de propagandă. El a povestit unele din convorbirile pe care le-a avut cu Hitler pe al doilea plan într-o curioasă broşură intitulată *Bolşevismul de la Moise la Lenin*. În iulie 1923, acest nou Meister Eckardt va fi unul din cei şapte fondatori ai partidului naţional-socialist. Şapte: cifră sacră. În toamnă. Înainte de a-şi da duhul, el spune: „Urmaţi-l pe Hitler. El va juca cum va juca, dar muzica am compus-o cu Noi i-am dat mijloacele de a comunica cu Ei… Să nu regretaţi după mine: voi fi influenţat istoria mai mult decât oricare alt german…”

Legenda cu Thule urcă până la originile germanismului. Ar fi vorba de o insulă dispărută undeva, în Extremul Nord. În Groenlanda? în Labrador? Ca şi Atlantida, Thule ar fi fost central magic al unei civilizaţii dispărute. Pentru Eckardt şi prietenii săi, nu toate secretele din Thule s-ar fi pierdut. Nişte fiinţe intermediare între om şi inteligenţele din Afară ar dispune pentru iniţiaţi de un rezervor de forţe unde aceştia să se adape pentru a reda Germaniei stăpânirea lumii, pentru a face din Germania naţiunea vestitoare a supraomenirii ce va să vină. a mutaţiilor

Konrad llcâden. *Adolf Hitler*, traducere de A. Mcrhal. GrasNCL.

speciei umane. Într-o zi, legiunile se vor urni spre a nimici tot ce a obstaculat destinul spiritual al Pământului şi ele vor fi conduse de nişte oameni infailibili, nutriţi din izvoarele de energie, călăuziţi de Marii Antici. Acestea sunt miturile conţinute în doctrina ariană a lui Eckardt şi Rosenberg şi pe care aceşti profeţi ai unui socialism magic o introduc în sufletul mediumnic al lui Hitler. Dar societatea Thule nu e încă, desigur, decât o relativ puternică maşinuţă de malaxat visul şi realitatea. Ea va deveni foarte repede, sub alte influenţe şi cu alte personaje, un instrument mult mai straniu: un instrument capabil de a schimba natura însâşi a realităţii. Odată cu

Karl Haushoffer, se pare, grupul Thule va lua veritabilul său caracter de societate secretă de iniţiaţi aflaţi în contact cu invizibilul şi va deveni central magic al nazismului.

Hitler s-a născut la Braunau-pc-Inn, la 20 aprilie 1889. orele 17.30. pe Salzburger Vorstadt, numărul 219. Oraş de graniţă austro-ba-vareză, punct de întâlnire a două mari state germane, el a fost mai târziu pentru FOhrero cetate-simbol. O tradiţie ciudată ţine de el: e o pepinieră de mediumuri. Este oraşul natal al lui WHIy şi al lui Rudi Schneider, ale căror experienţe psihice au tăcut senzaţie acum vreo treizeci de ani. Hitler a avut aceeaşi doică cu Willy Schneider. Jean de Pange scria în 1940: „Braunaucste un centra de mediumuri. Unul din cele mai cunoscute este D-na Stokhammes care, în 1920, s-a măritat la Viena cu prinţul Joachim de Prusia. Tot din Brâu na u un spiritist din MÜnchen, baronul Schrenk-Notzig. Îşi chema subiecţii, dintre care unul era chiar văr cu Hitler".

Ocultismul învaţă ca, după ce au îmblânzit nişte forţe ascunse printr-un pact, membrii grupului nu pot evoca acele forţe decât prin intermediul unui magician, care n-ar putea acpxjna fără un medium. Totul arată de parcă Hitler ar fi fost medium şi Haushoffer magicianul.

Rauschning descriindu-l pe FOhrer: „Suntem siliţi să ne gândim la mediumuri. În cea mai mare parte a timpului, sunt nişte fiinţe obişnuite, nesemnificative. Subit, le cad ca din cer nişte puteri care-i înalţă mult deasupra măsurii comune. Acele puteri sunt exterioare personalităţii lor reale. Sunt ca nişte vizitatori veniţi de pe alte planete. Mediumul este posedat. Odată eliberai, rocade în mediocritate. Astfel, în mod incontestabil, anumite forţe îl străbat pe Hitler. Forţe aproape demonice pentru care personajul numit Hitler nu-i decât veşmântul momentan. Această asamblare de banal şi de extraordinar, iată insuportabila dualitate percepută de cum intri în contact cu ei. Fiinţa aceasta ar fi putut fi născocită de Dostoievski. O astfel de impresie dă, sub un chip bizar, unirea dintre o dezordine maladivă şi o putere tulbure".

Strasser: „Cel care-l asculta pe Hitler vede ivindu-se deodată FOh-rerul gloriei umane… O lumina apare îndărătul unei ferestre obscure. Un domn cu un comic smoc de musta (a se preschimbă în arhanghel… Apoi arhanghelul îşi ia zborul: nu mai rămâne decât Hitler, care se aşază la loc, scăldat în sudoare, cu privirea sticloasă".

Bouchez: „îi priveam ochii, ochi deveniţi med în nici… Câteodată se petrecea ca un fenomen de ectoplasmă: ceva părea să sălăşluiască în orator. Se degaja din el un fluid… Apoi redevenea mic, oarecare, chiar vulgar. Părea obosit, cu bateriile descărcate".

François-Pohect: „Intra într-un fel de transă mediumnică. Chipul îi era aproapeca într-o răpire extatică".

În spatele mediumului – nu, desigur, un singur om, ci un grup, un ansamblu de energii, o centrală magică. Şi ceea ce ni se pare cert este că HIU crc însufleţit de altceva decât exprimă: de către nişte forţe şi doctrine prost coordonate, dar infinit mai de temut decât simpla teorie naţional-socialistă. O gândire mult mai mare decât a sa, care-l debordează necontenit şi din care dă poporului, colaboratorilor lui, numai nişte frânturi extrem de vulgarizate. „Rezonator puternic, Hitler a fost întotdeauna „toboşarul" ce se lăuda a fi la procesul de la München şi a rămas mereu un toboşar. Cu toate astea, el n-a reţinut şi folosit decât ceea ce, după voia împrejurărilor. Îi slujea ambiţia de cucerire a puterii, visul de dominare a lumii şi delirul său: selecţia biologică a omului-Zeu".

Există însă şi un alt vis, un alt delir: schimbarea vieţii pe întreaga planetă. El se destăinuie uneori sau mai curând gândirea din spate lui îl debordează, se filtrează brusc printr-o mică deschidere. Îi spune lui Rauschning: „Revoluţia noastră este o nouă etapă, sau mai degrabă etapa definitivă a evoluţiei care duce la suprimarea istoriei…!" Sau: „Nu ştiţi nimic despre mine, camarazii din partid n-au nicio idee despre visurile care mă bântuiesc şi despre edificiul grandios ale cărui fundaţii măcar vor fi aşezate când cu voi muri… Există o cotitură hotărâtoare a

lumii, iată-ne ajunşi la răscrucea timpurilor… Va fi o răsturnare a planetei pe care voi, neiniţiaţii, n-o puteţi înţelege… Ceea ce se petrece este mai mult decât apariţia unei noi religii…”

Rudolf Hess fusese asistentul lui Haushofifer atunci când acesta profesa la Universitatea din München. El face contactul dintre Haus-hoffer şi Hitler. (Fuge din Germania cu avionul, într-o escapadă delirantă, după ce Haushoffer îi spusese că-l văzuse în vis zburând către Anglia. În rarele momente de luciditate pe care i le lasă jnexplicabila-i

Drăchiuc Dclmns.

boală, prizon ierni Hess, ultimul supravieţuitor din grupul Thulc, ar fi declarat formal că Haushoffer era magicianul, stăpânul secret.)

După rebeliunea ratată. Hitler este închis la închisoarea din Lands-huri. Adus de Hess, generalul Karl Haushoffer îl vizitează pe Hitler în fiecare zi, îşi petrece ore întregi cu el, desfăşoară teorii şi extrage din ele toate argumentele favorabile cuceririi politice. Rămas singur cu Hess, Hitler amestecă pentru propaganda exterioară tezele lui Haushoffer şi proiectele lui Rosenberg într-un ansamblu pe dată dictat pentru *Mein Kampf*.

Karl Haushoffer s-a născut în 1869. A călătorit de multe ori în India şi în Extremul Orient, a fost trimis în Japonia şi a învăţat japoneza. Pentru el, originea poporului german se afla în Asia centrală, iar permanenţa, măreţia, nobleţea lumii erau asigurate de rasa indo-germanică. În Japonia. Haushoffer ar fi fost iniţiat într-una din cele mai importante societăţi secrete budiste şi s-ar fi angajat, în caz de eşec al „misiunii” sale, să comită sinuciderea ceremonială.

În 1914. Haushoffer, tânăr general, se face remarcat printr-o extraordinară capacitate de a prezice evenimentele: orele de atac al inamicului, punctele de cădere a obuzelor, furtuni, schimbări politice în ţări de care nu ştie nimic. Acest dar de clarviziune I-a avut oare şi Hitler, sau Haushoffer i-a şoptii propriile-i iluminări? Hitler a prezis cu exactitate intrarea trapelor sale în Paris şi data

sosirii la Bordeaux a primelor forţe care forţau blocada. Atunci când hotărăşte ocuparea Renanici, toţi experţii din Europa, inclusiv germanii, sunt convinşi că Franţa şi Anglia se vor opune. Hitler prezice că nu. El va anunţa şi data morţii lui Roose-vcit.

După primul mare război, Haushoffer îşi reia studiile şi pare a se orienta exclusiv către geografia politică. Întemeiază revista de geopolitică şi publică numeroase lucrări. În mod foarte curios, aceste lucrări par fondate pe un realism politic îngust materialist. Grija aceasta la toţi membrii grapului de a folosi un limbaj exoteric pur materialist, de a vehicula înspre exterior concepţii pseudo-ştiinţifice, încurcă lucrurile tot timpul.

Geopolitieianul se suprapune unui alt personaj, discipol al lui Schopenhauer condus către budism, admirator al lui Ignaţiu de Loyola cel tentat de guvernarea oamenilor, spirit mistic în căutarea unor realităţi ascunse, om de mare cultură şi cu un psihism adânc. Se pare că Haushoffer a fost acela care a ales crucea încârligată ca emblemă.

Jock II\hm: m. CV/ *gaple de la Spandau*.

În Europa ca şi în Asia, svastica a fost întotdeauna considerată un semn magic. S-a văzut în ea simbolul Soarelui, izvor de viaţă şi de fecunditate, sau al tunetului, manifestare a mâniei divine ce trebuie conjurată. Spre deosebire de cruce, de triunghi, de cerc sau de semilună, svastica nu este un semn elementar care să fi putut fi inventat şi reinventat în orice epocă a omenirii şi în toate punctele de pe glob, cu o simbolică de fiecare dată diferită. Este primul semn trasat cu o intenţie precisă. Studiul migrat iilor lui, pune problema vârstelor dintâi, a originilor comune ale diverselor religii, a relaţiilor preistorice dintre Europa, Asia şi America. Urma-i cea mai veche ar fi fost descoperită în Transilvania şi ar data de la sfârşitul epocii pietrei şlefuite. O regăsim pe sute de fuse datând din secolul al XIV-lea dinainte de Iisus Hristos şi printre vestigiile Troici. Apare în India în secolul al IV-lea a. C. şi în China în secolul al V-lea p. C. O vedem un veac mai

târziu în Japonia, în momentul introducerii budismului care-şi face din ea emblemă. Constatare capitală: este cu totul necunoscută sau nu apare decât accidental în toată regiunea semitică. În Egipt, în Chaldeea, în Asiria. În Fenicia. Este un simbol exclusiv arian. În 1891. Ernest Krauss atrage atenţia publicului germanic asupra acestui fapt; Guido List. În 1908. descrie svastica în lucrările-i de vulgarizare ca pe un simbol al purităţii sângelui, dublat de un semn de cunoaştere esoterică revelat prin descifrarea epopeii runice a Eddelor. La curtea Rusiei, crucea încârligată este introdusă de ţarina Alexandra Feodorovna. Să fi fost sub influenţa teozofilor? Sau mai curând sub aceea a mediumului Badmaiev, personaj bizar format la Lhassa şi care a stabilit mai apoi numeroase legături cu Tibetul? Or, Tibetul este una din regiunile lumii unde svastica dextrogiră sau levogiră este foarte curentă. Aici îşi are locul o poveste uimitoare.

Pe peretele casei Ipatiev. Ţarina. Înainte de a fi executată, ar fi desenat o cruce încârligată, însoţită de o inscripţie. Inscripta ar fi fost fotografiată, apoi totul ar fi fost şters cu grabă. Kutiepov ar fi fost în posesia acelei fotografii făcute la 24 iulie. În vreme ce fotografia oficială datează din 14 august. Tot el ar fi primit în păstrare icoana descoperită asupra ţarinei. În interiorul căreia s-ar fi găsit un alt mesaj, făcând aluzie la societatea secretă a Dragonului Verde. După opinia agentului de informaţii ce avea să fie otrăvit în chip misterios şi care uza în romanele sale de pseudonimul de Teddy Legrand, Kutiepov, dispărut (ara urmă, ar fi fost răpit şi ucis pe iahtul cu trei catarge al baronului Otto Bautenas, asasinat şi el mai târziu. Ţeddy Legrand scrie: „Marele vaporalb se numea *Asgard*. Fusese deci botezat – oare întâmplător? – cu un cuvânt prin care legendele islandeze desemnează Regalul Regelui din Thule”. După Trebich Lincoln (care asigura că este în realitate lama Diomi

Den), societatea Verzilor, înrudita cu societate Thulc, îşi avea originea în Tibet. La Berlin, un călugăr tibetan supranumit „omul cu mănuşi verzi” şi care anunţase de

trei ori în presă, cu exactitate, numărul de deputaţi hitlerişti trimişi în Reichstag, îl primea regulat pe Hitler. El era, spuneau iniţiaţii... deţinătorul cheilor care deschid „regatul Agartha".

Iată-ne revenind la Thulc. În momentul când apare *Mein Kampf*, se publică şi cartea insului Ossendowski. *BStes. Horn/nes ei Dieux*, în care se află rostite public pentru prima oară numele de Schamballah şi Agartha. Vom regăsi aceste nume pe buzele responsabililor din Ahnencrbe la procesul de la Nürnberg.

Suntem în 1925. Partidul naţional-socialist începe să recruteze în mod activ. Horst Wessel, un fel de gorilă a lui Horbiger, organizează trupele de şoc. E omorât de comunişti în anul următor. În memoria sa» poetul Ewers compune un cântec ce va deveni imn sacru al mişcării. Ewers, care este un Lovecraft german, s-a înscris din entuziasm în partid, pentru că vedea în el, la origine... expresia cea mai viguroasă a puterilor negre".

Aceste puteri negre, cei şapte fondatori care visează „să schimbe viaţa", sunt siguri, fizic şi spiritual siguri de a fi conduşi de ele. Dacă informaţiile noastre sunt exacte, jurământul ce-i uneşte, mitul la care se referă ei şi din care-şi trag energia. Încrederea, norocul, provine dintr-o legendă tibetană. Acum treizeri sau patruzeci de veacuri, exista în regiunea Gobi o mare civilizaţie. În urma unei catastrofe, poate atomice, Gobi a fost transformat în deşert, iar cei care au scăpat au emigrat, unii către nordul Europei, ceilalţi către Caucaz. Zeul Thor din legendele nordice ar fi fost unul din eroii acestei migraţii.

„Iniţiali" din grupul Thulc erau încredinţaţi că aceşti emigranţi din Gobi alcătuiau rasa fundamentală a omenirii, trunchiul arian. Haus-hoffer predica necesitatea unei „reîntoarceri la izvoare", adică necesitatea de a cuceri toată Europa orientală. Turkestanul. Pamirul. Gobi şi Tibetul. Ţările acestea constituiau pentru el „ţinutul-inimă" şi oricine controlează acest ţinut controlează globul.

După legendă, aşa cum i-a fost ca fără îndoială relatată lui Haus-hoffer pe la 1905 şi cum o povesteşte în

felul său René Guenon în *Le* în 1.9.11. În *l. v Symbolisme t/e Ui c'roix*. Reni Gucrion notează în infrapa Rină: Am găsit recent. Într-un articol *i\\n Journal t/vs D6 f>afs* din 22 Ianuarie 1929. următoarea Informatic, ce: în părea să indice că înaltele (radiţii nu suni uliii de complet pk-rdulc pe e fit se crede: „În 1925. O mare puric: i indienilor luna s-au rit sculul, nu omorât jandarmii din Panamá cure locuiau pe teritoriul lor în au iiLU-nu-i.il acolo Republica independenta Tuie, al cărei drapel arc o svasliea pe fond portocaliu eu bordură roşie. Această republică mai există încă şi la ora actuală". Se va remarca mai cu seamă asocierea svaslâcli cu acest nume de Tulc, care este una din cele mai vechi desemnări ale centrului spiritual suprem, aplicata apoi la câţiva centri subordona) î".

Roi du Monde, după cataclismul din Gobi, stăpânii înaltei civilizaţii, deţinătorii cunoaşterii, fiii Inteligenţelor din Afară s-au aşezat într-un imens sistem de caverne de sub munţii Himalaya. În inima acestor caverne. s-au scindat în două grupuri, unul urmând „calea mâinii drepte". celălalt „calea mâinii stângi". Prima calc şi-ar avea centrul la Agariha, loc de contemplare, cetate ascunsă a binelui, templu al neparticipării la lume. A doua ar trece prin Schamballah, cetate a violenţei şi a forţei, ale cărei puteri comandă elementele, masele de oameni şi grăbesc ajungerea umanităţii la „răscrucea timpurilor". Magilor conducători de popoare le-ar fi posibil să facă un pact cu Schamballah, prin mijlocirea jurămintelor şi a sacrificiilor.

În Austria, grupul Edciwcis anunţa în 1928 că un nou Mesia se născuse. În Anglia, sir Muscly şi Bellamy proclamau în numele doctrinei horbigeriene că lumina se pogorâse asupra Germaniei. În America apăreau „Potecile de argint" ale colonelului Ballard. Un anumit număr de englezi de scamă încearcă să alarmeze opinia publică împotriva acestei mişcări în care văd în primul rând o ameninţare spirituală, apariţia unei religii luciferice. Kipling cere suprimarea crucii încârligate ce împodobeşte copertele cărţilor lui. Lordul Tweedsmuir, care scrie sub

numele de John Buchan, publică două romane cu cheie: *Judecata zorilor* şi *Un prinţ în capfivifafe*, care conţin o descriere a primejdiilor la care poate fi supusă civilizaţia occidentală de către o „centrală de energii" intelectuale, spirituale, magice, orientate spre răul suprem. Saint-Georges Saunders denunţă. În *Cei, şapte adormiţi* şi în *Regatul ascuns*, flăcările sumbre ale esoterismului nazist şi inspiraţia-i „tibetană".

În 1926 se instalează la Berlin şi la München o colonie hindusă şi tibetană. În momentul intrării ruşilor în Berlin, vor fi găsiţi printre cadavre o mie de voluntari ai morţii în uniforme germane, fură acte sau însemne, de rasă himalayană. De îndată ce mişcarea începe să dispună de mari mijloace financiare, ea organizează numeroase expediţii în Tibet, care se vor succeda practic tară întrerupere până în 1943.

Membrii grupului Thule trebuiau să capete stăpânirea materială asupra hunii, trebuiau să fie apăraţi de orice pericol, iar acţiunea lor urma să se întindă pe o mie de ani, până la viitorul potop. Ei se angajau să se omoare cu propriile lor mâini dacă ar comite vreo greşeală ce-ar rupe pactul şi să aducă sacrificii umane. Exterminarea ţiganilor (750.000 de morţi) nu pare a avea alte raţiuni decât „magice". Wolfram Sievres a fost desemnat gâde, călău sacrificator, ucigaş ritual. Vom reveni îndată la el, dar e bine să luminăm imediat, cu „lumina interzisă" cuvenită, unul din aspectele îngrozitoarei probleme puse conştiinţei moderne de aceste exterminări. În spiritul celor mai mari responsabili, era vorba de f învingerea indiferentei Puterilor, de a le atrage atenţia. De la Maya la naziţti, acesta este sensul magic al sacrificiilor omeneşti. Lumea a fost adesea uimita de indiferenţa şefilor supremi ai asasinatului, în cursul procesului de la Nürnberg. O frumoasă şi teribilă vorbă pe care Menit o pune în gura unuia dintre eroii săi, în romanul *locuitorii mira*jului poate ajuta la înţelegerea acestei atitudini: „Le uitasem, aşa cum de fiecare dată le uitam, pe victimele sacrificiului, în sumbra excitaţie a

ritualului…”

La 14 martie 1946, Karl Haushoffer îşi omora soda, Martha, şi se sinucidea după tradiţia japoneză. Niciun monument, nicio cruce nu-i străjuieşte mormântul. Aflase târziu de execuţia. În lagărul de la Moabit, a fiului său, Albreent, arestat împreună cu organizatorii complotului împotriva lui Hiderşi ai atentatului ratat din 20 iulie 1944* în buzunarele hainelor însângerate ale lui Albreent, s-a găsit un manuscris cu poeme:

Soarta vorbise pentru tata! *i era menit, o dală mai mul L Să-ncitidă demonul în temniţă Tata a sjarmat pecetea*

N-a Simţit răsujlarea celui ce duce în ispită A scăpat demonul în lume…

Toată această expunere, în rapiditatea şi fatala-i incoerenţă, nu exprimă decât un fascicul de coincidenţe, de legături, de semne, de prezumţii. E de la sine înţeles că elementele adunate aici după metoda noastră nu exclud absolut deloc explicările fenomenului hitlerist prin politică şi economie. Tot de la sine înţeles este că nu totul a fost determinat de astfel de credinţe, în spiritul şi chiar în inconştientul oamenilor despre care vorbim. Dar imaginile nebuneşti pe care le descriem, luate ca atare sau drept realităţi, au bântuit acele minţi, într-o clipă sau alta: asta cel puţin ni se pare sigur.

Or, visele nu se şterg din străfundurile noastre, după cum nici stelele nu cad de pe cercând se face ziuă. Ele continuă să lucească îndărătul sentimentelor, gândurilor, faptelor noastre. Există nişte fapte şi există un subsol al faptelor; e ceea ce explorăm noi.

Sau, mai curând, noi semnalăm, cu câteva repere aflate la dispoziţia noastră, că ar fi cazul unei explorări. Nu vrem şi nici nu putem spune decât un lucru: că, în acest subsol, e mai întuneric decât credeţi.

X

Himmler şi reversul problemei.

— Cotitura din 1934.

— Ordinul Negru la putere.

— Călugării războinici cu cap de mort.
— Iniţierea în Burguri.
— Ultima rugăciune a lui Sicvers.
— Cercetări stranii la Ahnenerbe.
— Marele preot Fricărich Hielscher.
— O notă uitata a lui Jünger.
— Sensul unui război şi al unei biruinţe.

Era în crâncena iarna a anului 1942. Cei mai buni soldaţi ger-nani şi floarea S.S.-ului, pentru prima data, nu mai înaintau, brusc pietrificaţi în gropile câmpiei ni se Anglia cea încăpăţânată se pregătea pentra viitoare lupte, iar America se va pune curând în mişcare. Într-o dimineaţă din iarna aceea, la Berlin, umflatul doctor Kersten, cu mâinile încărcate de fluid, îşi găsi clientul, pe Reichsfiihre-mi Himmler, trist şi abătut.

„Dragă domnule Kersten, am intrat într-o nenorocire mare".

Oare începea el să se îndoiască de victorie? Deloc. Îşi descheie pantalonii ca să i se maseze pântecul şi se porni să vorbească, întins, cu ochii în plafon. Explică: Führerul înţelesese că n-avea să fie pace pe pământ câtă vreme un singur evreu va mai rămâne în viaţă Atunci, adăugă Himmler, mi-a ordonat să-i lichidez imediat pe toţi evreii aflaţi în posesia noastră". Mâinile-i lungi şi uscate se odihneau pe divan, inerte, ca îngheţate. Tăcu.

Kersten, stupefiat, văzu ivindu-se un sentiment de milă la stăpânul Ordinului Negru şi spaima-i fu traversată de speranţă:

„Da, da, răspunse el, în fundul conştiinţei, dumneavoastră nuaprobaţi această atrocitate... înţeleg groaznica dumneavoastră tristeţe.

— Nu despre asta-i vorba! Absolut deloc! stingă Himmler ridicându-se. Nu pricepi nimic!"

Îl convocase Hitler. Îi ceruse să suprime imediat cinci-şase milioane de evrei. Era o muncă imensă, iar Himmler era obosit, şi-apoi avea enorm de multe de făcut în acel moment. Era inuman să i se ceară acest efort suplimentar în zilele următoare. Cu adevărat inuman. Asta-

i dăduse de înţeles şefului său mult iubit, iar şeful mult iubit nu fusese mulţumit, îl apucase o mare furie, iar acum Himmler era foarte trist că cedase unei clipe de epuizare şi egoism.

CT. *Memoriile lui Ker\len* şi cuiK i lui Joseph Kesscl. *Ia's \fains du Mirach*: Ed. Cialliinurd.

Cum să înţelegem această formidabilă inversare de valori? N-am izbuti niciodată, invocând doar nebunia. Totul se petrece într-un univers paralel faţă de al nostru, ale cărui structuri şi legi sunt radical diferite. Fizicianul George Gamov imaginează un univers paralel în care, de exemplu, bila de biliard japonez ar intra în două găuri deodată. Universul în care trăiesc oameni precum Himmler este cel puţin la fel de străin faţă de al nostra pe cât e şi cel al lui Gamov. Omul adevărat, iniţiatul de la Thule, se află în comunicare cu Puterile şi toată energia lui este orientată către o schimbare a vieţii pe pământ. Mediumul îi cere unui om adevărat să lichideze câteva milioane de oameni falşi? De acord, dar momentul e prost ales. Trebuie neapărat? Imediat”? Ei bine, fie. Să ne ridicăm încă puţin deasupra noastră înşine, să ne sacrificăm şi mai mult…

La 20 mai 1945, soldaţii britanici au arestat pe podul Berweverde, la 25 de mile înspre vest de Liineburg, un bărbat înalt, cu cap rotund şi umeri înguşti, având acte pe numele de Hitzinger. Fu dus la poliţia militară. Era în civil şi purta o banderolă pe ochiul drept. Timp de trei zile, ofiţerii britanici încercară să-i descopere adevărata identitate. Până la urmă, sastisit, el îşi scoase banderola şi spuse: „Mă numesc Heinrich Himmler”. N-a fost crezut. A insistat. Spre a-l pune la încercare, îl siliră să se dezbrace în pielea goală. Apoi i se dădu să aleagă între nişte haine americane şi o pătură. Se înfăşură în pătură. Un anchetator voi să se încredinţeze că nu ascundea nimic în intimitatea trupului. Altul îl ragă să caşte gura. Atunci, prizonierul sparse o fiolă de cianură ascunsă într-o măsea şi se prăbuşi. Trei zile după aceea, un comandant şi trei subofiţeri luară trapul în primire. Se duseră în pădurea de lângă Lttneburg, săpară o groapă, aruncară în ea cadavrul,

apoi neteziră pământul cu grijă. Nimeni nu ştie exact unde zace Himmler, sub ce ramuri cu păsări ciripitoare se descompune carnea aceluia care se lua drept reîncarnarea împăratului Henric l. zis Păsărarul.

Un Himmler în viaţă, târât la procesul de la Nürnberg, ce-ar fi putut spune în apărarea sa? N-avea un limbaj comun cu membrii juriului. Nu era de pe această lume. Aparţinea în întregime unei alte ordini de lucruri şi de spirit. Era un călugărcombatant de pe altă planetă... încă n-au putut fi explicate într-un mod satisfăcător dedesubturile psihologice care au generat Auschwitzul şi tot ce poate reprezenta acest nume, spune raportorul Poetel. În fond, nici procesele de la Nürnberg n-au adus vreo lumină, iar abundenţa explicaţiilor psihanalitice, care declarau neted că naţiuni întregi îşi pot pierde echilibrai mental în acelaşi fel ca indivizii izolaţi, n-a făcut decât să încurce problema. Ceea ce se petrecea în mintea unor oameni ca Himmler şi cei aidoma lui când dădeau ordinele de exterminare, nimeni nu ştie". Situându-ne la nivelul a ceea ce niuriim realism fantastic, pare-se că noi începem să ştim.

Denis de Rougemont spunea despre Hitler: „Unii socot, fiindcă au simţit-o în prezenţa lui printr-un soi de frison de oroare sacră, că e sălaş al vreunei Stăpâniri, Tron sau Putere, aşa cum desemnează sfântul Pavel spiritele de rangul al doilea ce se pot pogorî într-un trup de om oarecare, ocupându-l ca pe o garnizoană. L-am auzit rostindu-şi unul din marile-i discursuri. De unde-i vine oare puterea supraomenească pe care o desfăşoară? O energie de această natură, se simte foarte bine că nu e a individului şi chiar că nu s-ar putea manifesta decât în măsura în care individul nici nu contează, nu-i decât suportul unei puteri ce scapă psihologiei noastre. Ce spun eu aici ar fi romantism de cea mai joasă speţă dacă lucrarea înlââptuită de acest om – şi înţeleg prin asta de acea putere slujindu-se de el – n-ar fi o realitate care provoacă stupoarea secolului".

Or. pe când se îndrepta către cucerirea puterii.

Hitler, care a primit învăţătură de la Eckardt şi Haushoffer, pare să fi voit a se folosi de Puterile puse la dispoziţia sa, sau mai curând trecând prin el. În sensul unei ambiţii politice şi naţionaliste până la urmă destul de mărginite. La origine, e un năpârstoc agitat de o puternică pasiune patriotică şi socială. Se zbate pe treapta inferioară: visul său are nişte frontiere. În mod miraculos, iată-l antrenat înainte şi totul îi izbuteşte. Însă mediumul prin care circulă energii nu le pricepe în chip necesar amploarea şi direcţia.

El joacă pe o muzică străină. Până în 1934, crede că paşii pe care-i execută sunt cei buni. Or. nu e chiartn ritm. Crede că nu-i rămâne decât să se slujească de Puteri. Dar de Puteri nu te slujeşti: le slujeşti. Aceasta este semnificaţia (sau una din semnificaţiile) schimbării fundamentale care intervine în timpul şi imediat după epurarea din iunie 1934. Mişcarea, despre care Hitlerânsuşi a crezut că trebuia să fie naţională şi socialistă, devine ceea ce trebuia să fie. Îmbrăţişează mai strâns doctrina secretă. Hitler nu ya îndrăzni niciodată să ceară socoteală cu privire la „sinuciderea" lui Strasser şi este determinat să semneze ordinul care ridică S.S.-ul la rangul unei organizaţii autonome, superioare partidului. Joa-chim Gunthe scrie într-o revistă germană după dezastru: „Ideea vitală care anima S.A.-ul a fost învinsă la 30 iunie 1934 de o idee pur satanică, aceea a S.S.-ului". „E greu de precizat ziua în care Hitler a conceput visul mutaţiei biologice", spune doctond Delmas. Ideea mutaţiei biologice e doar unul din aspectele aparatului esoieric la care mişcarea nazistă se ajustează mai bine începând de atunci, când mediumul devine nu un nebun total, cum crede Rauschning, ci un instrument mai docil şi toboşaral unui marş infinit mai ambiţios decât marşul către putere al unui partid, al unei naţiuni sau chiar al unei rase.

Himmler este cel însărcinat cu organizarea S.S.-ului, nu ca o companie poliţienească, ci ca un adevărat ordin religios, ierarhizat, de la fraţii laici până la superiori. În înaltele sfere se află responsabilii conştienţi ai unui Ordin Negru, a cărui existenţă n-a fost de altfel niciodată

recunoscută oficial de guvernul naţional-socialist. Chiar în sânul partidului, se vorbea de aceia care erau „la curent cu cercul interior”. dar niciodată o desemnare legală n-a fost pronunţată. Pare sigur că doctrina, niciodată pe deplin explicitată, se întemeia pe credinţa absolută în nişte puteri care depăşeau puterile omeneşti obişnuite. În religie, se deosebeşte teologia, considerată o ştiinţă, de mistică, intuitivă şi incomunicabilă. Lucrările societăţii Ahnencrbe, de care va fi vorba mai departe, sunt aspectul teologic, iar Ordinul Negru este aspectul mistic al religiei Seniorilor din Thule.

Ceea ce trebuie bine sesizat este că începând din momentul când toată opera de strângere la un loc şi de excitare a partidului hitlerist îşi schimbă direcţia, sau mai degrabă este mai sever orientată în sensul doctrinei secrete, mai mult sau mai puţin bine înţelese, mai mult sau mai puţin bine aplicate până atunci de mediumul plasat la posturile de propagandă, nu ne mai aflăm în prezenţa unei mişcări naţionale şi politice. Temele vor rămâne. În mare, aceleaşi, dar nu va mai fi vorba decât de limbajul exoteric adresat mulţimilor, de o descriere a scopurilor imediate. Îndărătul cărora sunt alte scopuri. „Nimic altceva n-a contat decât numai urmărirea neobosită a unui vis nemaivăzut. De aici încolo, dacă Hiderar fi avut la dispoziţie un popor în stare să slujească mai bine decât poporul german la realizare gândirii sale supreme, el n-ar fi ezitat să sacrifice poporul german”. Nu însă „gândirea sa supremă”, ci gândirea supremă a unui grup magic acţionând prin el. Brasillach recunoaşte „că ar sacrifica toată fericirea omenească, a sa şi a poporului său pe deasupra, dacă misterioasa datorie de care ascultă i-ar comanda-o”.

„Am să vă destăinuiesc ceva. Îi spune Hitler lui Rauschning: întemeiez un ordin”. Evocă Burgurile”, unde va avea loc o primă iniţiere, şi adaugă: „De acolo va ieşi gradul al doilea, acela al omului măsură şi centru al lumii, al omului Zeu. Omul-Zcu, figura splendidă a Fiinţei, va fi ca o imagine de cult... Dar mai sunt nişte trepte, de care nu

mi-cângăduit să vorbesc…”

ţes Buryy, unrianla franceza de la *Onlenshiirxer*, presupuse locuri de concentraf ic psihică ale Ordinului Negru, cu aluzie în corporaţiile sau breslele medievale. Înlenieiate pe secretul iniţiatic în (rad.).

Centralii de energic clădită în jurul centralei-mame. Ordinul Negru îşi izolează toţi membrii de lume, indiferent cărui grad iniţiatic îi aparţin ei. „Bineînţeles, scrie Poetel, doar un foarte mic cerc de înalţi gradaţi şi de mari şefi S.S. a fost la curent cu teoriile şi revendicările esenţiale. Membrii diverselor formaţiuni „preparatorii” n-au fost informaţi decât atunci când li se impuse să ceară consimţământul şefilor înainte de a se căsători, sau când au fost plasaţi sub o jurisdicţie proprie, extrem de riguroasă de altfel, dara! cărei efect era de a-i sustrage competenţei autorităţilor civile. Atunci au văzut că în afara legilor Ordinului nu mai aveau nicio altă datorie şi că pentru ci nu mai era vorba de niciun fel de existenţă privată”.

Monahi1 combatanţi. S.S.-iştii cu cap de mort (ce nu trebuie confundaţi cu alte grupări, precum Wat Ten S.S., alcătuită din fraţi care se ocupau cu treburile gospodăreşti sau din al treilea rang al Ordinului, sau din nişte marionete umane construite prin imitarea adevăratului S.S., ca nişte reproduceri goale ale modelului), vor căpăta prima iniţiere în Burguri. Dar mai întâi vor trece prin Napola, un fel de seminare. Inaugurând una din aceste Napola sau şcoli preparatoare. Himmler aduce doctrina la cel mai mic numitor comun al ei: „Credinţă, supunere, luptă, asta-i tot”. Sunt şcoli unde, cum spune *Schwarize Korps* din 26 noiembrie 1942, „se învaţă cum să ucizi şi să fii ucis”. Mai târziu. Dacă vor fi demni, cadeţii primiţi în Burguri vor înţelege că „a fi ucis” poate fi interpretat în sensul de „a muri faţă de sine”. Dacă însă nu se vor arăta demni, vor muri fizic tx: câmpul de bătaie… Tragedia măreţiei este că ea trebuie să calce peste cadavre”. Dar ce contează? Nu toţi oamenii au o existenţă veritabilă, iar existenţa arc o ierarhic, de la o-mul-simulacru la marele mag. Abia ieşit

din neant, cadetul se întoarce în el, după ce a întrevăzut. Intru mântuirea sa, drumul care duce la splendidul chip al Fiinţei…

În Burguri se pronunţa legământul de credinţă şi se infra într-un „destin supraomenesc ireversibil”. Ordinul Negru traduce în fapte ameninţările doctorului Ley: „Cel căruia partidul îi va retrage dreptul la cămaşa brună – trebuie ca fiecare din noi s-o ştie bine – acela nu-şi va pierde numai funcţia, ci va fi nimicii în persoana sa şi în familia sa, soţie şi copii. Aşa sunt legile neîndurătoare, legile necruţătoare ale Ordinului nostru”.

Iată-ne în afara lumii. Nu mai e vorba de Germania eternă sau de Statul naţional-social ist, ci de pregătirea magică a venirii omului-zeu, a

1 Monah – monos – singur.

omului de după om *pe* care Puterile îl vor trimite pe Pământ când vom fi modificat echilibrai forţelor spirituale. Ceremonia de primire a runci S.S. trebuie să fi semănat destul de mult cu ceea ce descrie Reinhold Schneider când îi evocă pe membrii Ordinului Teuton, în marca sală de la Reinter, din Marienburg. Înclinându-se sub povara legământului ce tăcea din ei din acel moment o Biserică Militantă: „Veneau din ţinuturi cu înfăţişări felurite, dintr-o viaţă agitată. Intrau în austeritatea închisă a acelui castel şi-şi abandonau scuturile personale, ale căror blazoane fuseseră purtate de cel puţin patru strămoşi. Acum, blazonul lor avea să fie crucea care porunceşte cea mai gravă bătălie cu putinţă şi care asigură viaţa veşnică”. Cel ce ştie nu vorbeşte: nu există nicio descriere a ceremoniei iniţiatice din Burguri, dar se ştie că o astfel de ceremonie avea loc. Era numită „ceremonia Acrului Dens”, cu aluzie la atmosfera de tensiune extraordinară ce domnea şi nu se risipea decât atunci când legământul fusese pronunţat. Ocultişti precum Lewis Spence au văzul în ea o liturghie neagră în pură tradiţie satanică. La antipod. Will Frieschauer, în lucrarea sa despre Himmler, interpretează „Acrul Dens” ca momentul de prostraţie absolută a participanţilor. Între aceste două teze e loc pentru o

interpretare mai realistă şi deci totodată mai fantastică.

Destin ireversibil: s-a plănuit izolarea celor din S.S. cap de mort de lumea „oamenilor-simulacre" tot timpul vieţii. S-au Ricut proiecte de a se crea rezidenţe, sate de veterani răspândite în toată lumea şi ţinând numai de administraţia şi autoritatea Ordinului. Dar Himmler şi „fraţii" săi au conceput un vis şi mai măreţ. Lumea urma să aibă ca model un stat S.S. suveran. „La conferinţa de pace, spune Himmler, în martie 1943. lumea va alia că bătrâna Burgundie va reînvia, această ţară care a fost odinioară tărâm al artelor şi al ştiinţelor şi pe care Franţa a coborât-o la rangul de apendice conservat în poşircă. Statul suveran al Burgundici, cu armata, legile, moneda, poşta lui, va fi statul model S.S. El va cuprinde Elveţia romandă, Picardia. Champagne. Franche-Comto, Hai na ut şi Luxemburgul. Limba oficială va fi germana, desigur. Partidul naţional-socialist nu va avea nicio autoritate asupra lui. Numai S.S.-ul va guverna, iar lumea va fi în acelaşi timp stupefiată şi uluită de acest stat unde îşi vor găsi aplicare concepţiile despre lume S.S".

*

Veritabilul S.S.-ist de formaţie „iniţiatică" se situează în propriii săi ochi dincolo de bine şi de rău. „Organizaţia lui Himmler nu contează pe ajutorai fanatic al sadicilor care caută voinţa de a ucide: ea contează neoamenii noi". În afara „cercului interior", care cuprinde „capetele de mort", şefii mai apropiaţi de doctrina secretă. În funcţie de rang, şi al cărui centra este Thule, sfânt între toate, mai există şi S.S.-istul de tip mediu, care nu-i decât o maşină tară suflet, un robot de serviciu. E obţinut printr-un proces de fabricaţie standard, plecându-se de la „însuşirile negative". Producerea sa nu ţine de doctrină, ci de nişte simple metode de dresaj. „Nu e vorba nicidecum de suprimarea inegalităţii dintre oameni, ei, dimpotrivă, de amplificarea ei şi de a face din ea o lege protejată de bariere de netrecut, spune Hitler... Ce înfăţişare va avea viitoarea ordine socială? Camarazi, am să vă spun şi asta: va exista o clasă de seniori, va exista mulţimea diverşilor

membri de partid clasaţi ierarhic, va exista marca masă a anonimilor, colectivitatea servitorilor. a veşnicilor nevârstnici şi, mai jos încă, clasa străinilor cuceriţi, sclavii moderai. Iar peste toate astea, o nouă înaltă aristocraţie despre care nu pot vorbi… Aceste planuri însă nu trebuie să fie cunoscute de simplii militanţi…”

Lumea este o materie de transformat în aşa fel încât să se degaje din ea o energie, concentrată de magi, o energie psihică susceptibilă de a atrage Puterile din Afară, pe Superiorii Necunoscuţi, pe Stăpânii Cosmosului. Activitatea Ordinului Negru nu răspunde nici unei necesităţi politice sau militare: ea răspunde unei necesităţi magice. Lagărele de concentrare purced din magia imitativă: suni un act simbolic, o machetă. Toate popoarele vor fi smulse din rădăcini, preschimbate într-o imensă populaţie nomadă. Într-o materie brută asupra căreia se va putea acţiona şi din care va răsări floarea: omul în contact cu zeii. Acesta este modelul negativ (cum spunea Barbey d’Aurevilly: infernul e cerul în negativ) al planetei devenite ogor de arătură magică al Ordinului Negru.

În învăţătura din Burguri, o parte a doctrinei secrete este transmisă prin următoarea formulă: „Nu există altă fiinţă vie decât Cosmosul sau Universul. Toate lucrurile, toate fiinţele, inclusiv omul, sunt doar forme diverse, extinzându-se de-a lungul timpului, ale universalului viu”. Noi înşine nu suntem vii câtă vreme n-am devenit conştienţi de această Fiinţă care ne înconjoară, ne înglobează şi pregăteşte prin noi alte forme. Creaţia nu e terminată. Spiritul Cosmosului încă nu şi-a găsit odihna, să fim atenţi la poruncile sale pe care ni le transmit zeii, nouă, magilor cumpliţi, brutari frământând sângeroasa şi oarba plămadă umană! Cuptoarele de la Auschwitz: un ritual.

Colonelul S.S. Wolfram Sicvers, care se mărginise la o apărare pur raţională, ceru, înainte de a intra în camera de spânzurare, să fie lăsat să-şi celebreze o ultimă oară cultul, să rostească nişte misterioase rugăciuni. Apoi îşi lăsă gâtul pe mâna călăului, impasibil.

Fusese administrator general la Ahnencrbe şi ca atare a fost condamnat la moarte la NUrenberg. Societatea de studiere a moştenirii Strămoşilor, Ahnencrbe, fusese întemeiată cu titlu privat de către maestrul spiritual al lui Sievers. Fricărich Hicischer, prieten mistic al exploratorului suedez. Sven Hedin, care era în relaţii strânse cu Haushoffer. Sven Hedin, specialist în Extremul Orient, trăise multă vreme în Tibet şi a jucat un rol de intermediar important în stabilirea doctrinelor esote-rice naziste. Fricărich Hielscher n-a fost niciodată nazist şi a întreţinut chiar legături cu filosoful evreu Martin Buber. Dartezele-i profunde întâlnesc poziţiile „magice" ale marilor maeştri ai naţional-socialismului. Himmler, în 1935, la doi ani după întemeierea ei. a făcut din Ahnencrbe o organizaţie oficială, alipită Ordinului Negru. Scopurile-i declarate erau: „Căutarea localizării, spiritului, faptelor, moştenirii rasei indo-germanice şi comunicarea rezultatelor acestor cercetări poporului, sub o formă interesantă. Executarea acestei misiuni trebuie să se facă folosindu-se metode de o exactitate ştiinţifică". Toată organizarea raţională nemţească pusă în serviciul iraţionalului! în ianuarie 1939. Ahnenerbe era pur şi simplu încorporată în S.S... iar şefii ei integraţi în statul-major personal al lui Himmler. În acel moment, ea dispunea de cincizeci de instituie conduse de profesoral Wurst, specialist în vechi texte sacre şi care predase sanscrita la Universitatea din München.

Se pare că Germania a cheltuit mai mult pentru cercetările din Ahnencrbe decât America pentru fabricarea primei bombe atomice. Aceste cercetări mergeau de la activitatea ştiinţifică propriu-zisă la studiul practicilor oculte, de la vivisecţia practicată pe prizonieri la spionarea societăţilor secrete. S-au purtat discuţii cu Skorzeny pentru organizarea unei expediţii al cărei obiect era să fure Sfântul Graal, iar Himmler a creat o secţiune specială, un serviciu de informaţii însărcinat cu „domeniul supranaturalului".

Lista rapoartelor făcute cu mari cheltuieli de

Ahnencrbe amuţeşte imaginaţia: prezenţa confreriei Roza-Crace, simbolismul suprimării harfei în Ulster, semnificaţia ocultă a turnuleţelorgotice şi ajobenurilor de la Eton etc. Când armatele se pregătesc să evacueze Neapole, Hinimlerânmulţeşte ordinele ca nu cumva să se uite a se lua de acolo marca piatră tombală a ultimului împărat Hohenstaufon. În 1943. după căderea lui Mussolini. Reichsführeral adună într-o vilă din împrejurimile Berlinului pe cei mai mari şase ocultişti din Germania, ca să descopere locul unde *îl duce* era reţinut prizonier. Conferinţele de stat-major încep printr-o şedinţă de concentrare yoghinică. În Tibet, la ordinul lui Sievers, doctorul Scheffer stabileşte numeroase contacte prin lamaserii.

El aduce la München. În vederea unor studii „ştiinţifice", cai „arieni" şi albine „ariene", a căror miere arc nişte însuşiri speciale.

În timpul războiului, Sievers organizează în lagărele de deportaţi experienţele oribile care au făcut după aceea obiectul mai multor cărţi negre. Ahnencrbe s-a „îmbogăţit" cu un „Institut de cercetări ştiinţifice privind apărarea naţională", care dispune „de toate posibilităţile existente la Dachau". Profesorul Hirt, care conduce aceste institute. Îşi constituie o colecţie de schelete tipic Israelite. Sievers îşi comandă la armata invadatoare din Rusia o colecţie de cranii de comisari evrei. Când, la Nürnberg, se evoca aceste crime. Sievers rămâne la distanţă de orice sentiment uman normal, străin de orice milă. E dus pe altă lume. Aude alte glasuri.

Hielscher a jucat fără îndoială un rol important în elaborarea doctrinei secrete. În afara acestei doctrine, atitudinea lui Sievers, ca şi a celorlalţi mari responsabili, rămâne de neînţeles. Termenii de „monstruozitate morală", „cruzime mentală", nebunie, nu explică nimic. Despre maestrul spiritual al lui Sievers nu se ştie aproape nimic. Dar Ernst JOn-gerâl pomeneşte în jurnalul pe care Ui ţinut pe durata anilor cât a stat ca ocupant la Paris. Traducătorul francez a sărit câteva observaţii capitale în

ochii noştri. Într-adevăr, înţelesul lor nu se lămureşte decât în explicaţia „realist-fantastică” a fenomenului nazist.

La data de 14 octombrie 1943. JOnger scrie:

Scara, vizita lui Bogo. (Din prudenţă. JUnger foloseşte pseudonime pentru personajele înalte. Bogo este Hielscher, iar Knielbolo este Hitler.) într-o epocă atât de săracă în forţe originale, el îmi apare ca una din cunoştinţele mele asupra cărora am reflectat cel mai mult, fără să ajung să-mi Ibnnez o părere. Am crezut odinioară că va intra în istoria epocii noastre a» unul din acele personaje puţin cunoscute, dar de o extraordinară Fineţe de spirit. Socot în prezent că va avea un rol mai mare. Mulţi, de nu cumva cea mai mare parte a tinerilor intelectuali din generaţia care s-a maturizat după război, au fost traversaţi de influenţa lui şi au trecut adesea prin şcoala sa... Mi-a confirmat o bănuială pe care o nutresc de multă vreme, aceea că a întemeiat o Biserică. Acum a depăşit dogmatica şi a înaintat deja foarte departe în liturghie. Mi-a arătat o scrie de cânturi şi un ciclu de sărbători, „anul păgân”, care înglobează o întreagă rânduire a zeilor, a culorilor, a animalelor, a mâncărurilor, a pietrelor şi plantelor. Am văzut că sfindrea luminii se celebrează pe 2 februarie...

ŞI JOnger adaugă, confirmându-ne teza:

Am putut constata la Bogo o schimbare fundamentală, ce-mi pare caracteristică pentru întreaga noastră elită: ci se năpusteşte în domeniile metafizice cu tot elanul unei gândiri modelate de raţionalism. Faptul acesta mă frapase deja la Spengler şi el se numără printre prevestirile favorabile. În mare, s-ar putea spune că secolul al XIX-lea a fost un secol raţional şi că secolul XX

aparţine cultelor. Knicbolo (Ilider) trăieşte el însuşi dintr-un cult, de unde totala neputinţă a spiritelor liberale de a vedea măcar locul unde e situat.

Hicischer, care n-a fost întrebat nimic, a venit să depună mărturie în favoarea lui Sievers la procesul de la Nürnberg. În faţa judecătorilor, s-a limitat la diversiuni politice şi la discursuri voit absurde despre rase şi triburile

ancestrale. A cerul permisiunea de a-l însoţi pe Sievers la spânzurătoare şi cu ei a rostit condamnatul rugăciunile proprii unui cult despre care, la interogatorii, n-a suflat o vorbă. Apoi a intrat în umbră.

Voiau să schimbe viaţa şi s-o amestece într-altfel cu moartea. Pregăteau venirea Superiorului Necunoscut. Aveau o concepţie magică despre lume şi om. l-au sacrificat tot tineretul tării lor şi le-au oferit zeilor un ocean de sânge omenesc. Au lacul tot ce au putut ca să înduplece Voinţa Puterilor. Urau civilizaţia occidentală modernă, fie ea burgheză sau muncitorească, cu de o parte, umanismu-i fad, iar de alta un materialism mărginit. Trebuiau să învingă, pentru că erau purtători ai unui foc pe care duşmanii lor, capitalişti ori marxişti, îl lăsaseră demult să moară la ei acasă, adormind într-o idee plată şi limitată despre soartă. Aveau să fie stăpâni vreme de un mileniu, căci erau de partea magilor, a marilor preoţi, a demiurgilor… Şi iată că fuseseră învinşi, striviţi, judecaţi, umiliţi de nişte oameni obişnuiţi, clelaitori de chewing-gum sau băutori de vodcă; oameni fără niciun fel de delir sacro, cu credinţe mici şi ţeluri joase. Oameni ai lumii de la suprafaţă, pozitivi, raţionali, morali, oameni pur şi simplu umani. Milioane de oameni cumsecade, binevoitori, înfrângeau Voinţa cavalerilor tenebrelor scânteietoare! La est, greoii ăia mecanizaţi, la vest, puritanii ăia cu oase moi, fabricaseră tancuri, avioane, tunuri în cantitate superioară. Şi mai aveau şi bomba atomică, ei, care habar n-aveau ce sunt marile energii ascunse! Iar acum, ca melcii după ploaie, scăpaţi din ploaia de fier, nişte judecători ochelarişti, nişte profesori de drept umanitar, de virtuţi orizontale, nişte doctori în mediocritate, baritoni din Armata Salvării, brancardieri de la Crucea Roşie, naivi zbierători ai „viitorului luminos”, veneau la Nürnberg să le dea lecţii de morală primară Seniorilor, călugărilor combatanţi ce semnaseră pactul cu Puterile, Sacrificatorilor care citeau în oglinda neagră, aliaţilor cu Schamballah, moştenitorilor Graalului! Şi-i mai şi trimiteau la spânzurătoare, taxându-i de criminali şi de nebuni

furioşi!

Ce nu puteau înţelege acuzaţii de la Nürnberg şi şefii lor care se sinuciseseră era că civilizaţia ce bimisc era şi ea şi încă într-un fel şi mai sigur, o civilizaţie spirituală, o formidabilă mişcare care, de la Chicago la Taşkeni, mână omenirea înspre o soartă mai înaltă. Ei puseseră la îndoială Raţiunea şi-i substituiseră magia. Într-adevăr. Raţiunea carteziană nu acoperă totalitatea omului. Întregul cunoştinţelor sale. Ei o adormiseră. Or. somul raţiunii naşte monştri. Ceea ce se petrecea dincolo era că raţiunea, deloc adormită, ci, dimpotrivă, împinsă la limită, întâlnea pe un drum mai scurt misterele spiritului, ale secretelor energiei, ale armoniilor universale. Menţinând o raţionalitate exigentă, apare fantasticul, iar monştrii născuţi de somnul raţiunii sunt doar o neagră caricatură a lui. Însă judecătorii de la Nürnberg, purtătorii de cuvânt ai civilizaţiei Inimioare, nu ştiau nici ei înşişi că acest război fusese un război spiritual. N-aveau despre propria lor lume o vedere destul de înaltă. Credeau doar că Binele va învinge Răul, fără să o văzut profunzimea răului învins şi înălţimea binelui triumfător. Misticii războinici germani şi japonezi se închipuiau mai magicieni decât erau în realitate. Civilizaţii ca-rc-i bătuseră nu deveniseră conştienţi de sensul magic superior pe care-l lua propria lor lume. Vorbeau de Raţiune, de Dreptate, de Libertate, de Respectul Vieţii etc, pe un plan care deja nu mai era cel al acestei a doua jumătăţi a secolului XX. când cunoaşterea s-a transformat, când trecerea la *o altă stare* a conştiinţei umane a devenit perceptibilă.

E drept că naziştii ar fi trebuit să câştige dacă lumea modernă n-ar fi fost ceea ce mai este încă în ochii celei mai mari părţi dintre noi: moştenirea pură şi simplă a veacului al XIX le-a materialist şi scientist. a gândirii burgheze care consideră Pământul un loc de amenajat pentru a se bucura de ei mai mult. Există două feluri de diavoliăcela care transformă ordinea diyiii-îiiaczordiric sâăccia care transformaJJrdâiica liâtro altă orai Tig7 nedivină. Ordinul Negm trebuia să înfrângă o civilizaţie pe care o credea

căzută la nivelul apetiturilor materiale doar. Învelite într-o morală ipocrită. Darea nu era numai asta. O figură nouă apărea în cursul martiriului aplicat ci de nazişti, precum Chipul pe Sfântul Giulgiu. De la creşterea inteligenţei în mase la fizica nucleară, de la psihologia culmilor conştiinţei la rachetele interplanetare se opera o alchimie, se desena promisiunea unei transmutări a omenirii, a unei ascensiuni a viului. Lucrul nu se vedea poate în mod evident, iar spirite numai pe jumătate profunde regretau foarte vechile timpuri ale tradiţiei spirituale, pactizând astfel cu inamicul prin partea cea mai înflăcărată a sufletului lor şi ridicându-se împotriva acestei lumi în care nu vedeau decât o mecanicitate sporindă. În acelaşi timp însă, oameni precum Teilhard de Chardin, de pildă, aveau ochii mai bine deschişi. Privirea celei mai înalte inteligenţe şi privirea iubirii descoperă acelaşi lucra, pe planuri diferite. Elanul popoarelor către libertate, cântecul de încredere al maritirilor conţineau în germene această mare nădejde pur angelică.

Civilizata aceasta, deopotrivă de prost judecată din exterior de către misticii pascişti ca şi din interior de către progresiştii primari, trebuia salvată. Diamantul zgârie sticla. Dar borazonul, care este un cristal sintetic, zgârie diamantul. Structura diamantului este mai ordonată decât aceea a sticlei. Naziştii puteau să învingă. Dar inteligenţa deşteptată poate crea în urcare figuri ale ordinei mai pure decât cele ce strălucesc în întuneric.

„Când sunt pălmuit, nu întind nici celălalt obraz şi nici pumnul: întind trăsnetul”. Trebuia ca această bătălie între Seniorii de dedesubt şi omuleţii de la suprafaţă. Între Puterile obscure şi omenirea în progres, să se încheie la Hiroshima prin semnul claral Puterii indiscutabile.

PARTEA A TREIA Omul, acest infinit

I

O INTUIŢIE NOUA

Fantasticul prin foc şi sânge.

— Barierele incredulităţii.

— Prima racheta.

— Burghezi şi muncitori ai pământului.
— Faptele false şi veritabila ficţiune.
— Lumile locuite.
— Vizitatorii veniţi din altă parte.
— Marile comunicaţii.
— Miturile moderne.
— Despre realismul fantastic în psihologie.
— Pentru o explorare a fantasticului interior.
— Expunerea metodei.
— O altă concepţie despre libertate.

Când am ieşit din pivniţă, Juvisy, oraşul copilăriei mele, dispăuse. O ceaţă deasă, galbenă, acoperea un ocean de dărâmături din care urcau chemări şi gemete. Lumea jocurilor mele, a prieteniilor, a iubirilor, precum şi majoritatea martorilor începutului meu de viaţă zăceau sub această întinsă câmpie lunară. Puţin mai târziu, când s-au organizat ajutoarele, păsările, înşelate de proiectoare, s-au întors şi, crezând că e ziuă, porniră să cânte în tufele acoperite de praf.

Altă amintire: într-o dimineaţă de vară, cu trei zile înaintea Eliberării, mă aflam, împreună cu alţi zece tovarăşi, într-o reşedinţă particulară, aproape de Bois de Boulogne. Veniţi din diverse tabere de tineret brusc părăsite, întâmplarea ne aduna la un loc în această ultimă „şcoală de cadre”, unde continuam să învăţăm imperturbabil, în timp ce totul se schimba în larma armelor şi a lanţurilor, arta de a construi marionete, de a juca teatru şi de a cânta. În acea dimineaţă, în picioare într-un hol imitaţie de gotic, sub conducerea unui dirijor de cor romantic, cântam pe trei voci o melodie folclorică: „Dă-mi apă, dă-mi apă, apă, apă-n două găleţi…” Telefonul ne-a întrerupt. Câteva minute după aceea, profesorul de canto ne băga într-un garaj. Alţi băieţi îi păzeau ieşirile, cu automatele în mâini. Printre maşinile vechi şi bidoanele de ulei, zăceau doi tineri, străpunşi de gloanţe şi terminaţi cu grenade: grupul de rezistenţi torturaţi de nemţi la Cascade du Bois. Trupurile izbutiseră să le fie smulse călăilor. Se aduseseră sicrie. Ştafete plecaseră să prevină familiile.

Cadavrele trebuiau spălate, apa strânsă, hainele şi pantalonii în dezordine de la grenade trebuiau aranjate, cei ucişi, cu ochii, gurile şi rănile urlând de spaimă, trebuiau acoperiţi cu hârtie albă şi puşi în sicrie, acestor chipuri şi trupuri trebuia să le dăm o aparenţă de moarte curată şi, în mirosul acela de măcelărie, dădeam cu apă, cu apă, cu apă…

Pierre Mac Orlan, înainte de război, călătorea în căutarea „fantasticului social”, pe care-l găsea în pitorescul marilor porturi: bistrourile din Hamburg sub ploaie, cheiurile Tamisei, fauna din Anvers. Fermecătoare desuetudine! Fantasticul a încetat de-a mai fi o treabă de artist ca să devină, în foc şi sânge, experienţa trăită de lumea civilizată Vânzătorul de la marochinăria din colţ apărea într-o dimineaţă pe pragul uşii, cu o stea galbenă *pe* piept. Fiul portăresei primea de la Londra nişte mesaje în stil suprarealist şi purta invizibile galoane de căpitan. Un război secret de partizani agăţa deodată spânzuraţi la balcoanele din sat* Mai multe universuri, violent diferite, se suprapuneau: o boare a hazardului te făcea să treci de la unul la altul.

Bergicrâmi povesteşte:

În lagărul de la Mauthausen, purtam menţiunea N.N., noapte şi negură.

Niciunul dintre noi nu se gândea că va supravieţui. La 5 mai 1945, când primul jeep american urcă dealul, un deportat rus, responsabil de lupta antircligioasă din Ucraina, culcat lângă mine, se ridică într-un cot şi strigă: „Domnul fie lăudat!”

Toţi bărbaţii valizi au fost repatriau* cu fortăreţele zburătoare şi aşa m-am pomenit, în zorii zilei de 19, pe aerodromul din I leinz, în Austria. Avionul venea din Birmania. E un război mondial, nu?” îmi spune radiotelegrafistul. Transmise pentru mine un mesaj la cartierul general aliat de la Reims, apoi îmi arătă echipamentul radar, erau tot felul de aparate a căror realizare o crezusem imposibilă înainte de anul 2000.1. a Mauthausen, medicii americani îmi vorbiseră despre

penicilină. În doi ani, ştiinţa avansase cu un secol. Îmi veni o idee nebunească: „Dar de energia atomică ce se aude?” – „Se vorbeşte despre asta, îmi spune radiotelegrafistul. E destul de secret, dar circulă zvonuri…”

După câteva ceasuri, mă aflam pe bulevardul Madeleine în ţinuta mea vărgată. Era oare Parisul? Era un vis? Eram înconjurat de lume, mi se puneau întrebări. M-am refugiat la metrou, le-am dat un telefon părinţilor: „Sosesc într-o clipă”. Dar am ieşit din nou la suprafaţă. Era mai important decât orice. Trebuia mai întâi să-mi regăsesc locul favorit de dinainte de război: librăria americană lirentano’s, pe avenue de l’Opera. Mi-am făcut o intrare acolo ce n-a trecut neobservată. Am luat cu braţul toate ziarele, toate revistele… Aşezat pe o bancă în Tuileries, am încercat să reconciliez universul prezent cu cel pe care-l cunoscusem eu. Mussolini fusese spânzurat de un cârlig. I tiller se mistuiscân flăcări. Erau trupe nemţeşti în insula Oloron şi în porturile de la Atlantic. Oare nu se terminase războiul în Franţa? Revistele tehnice erau aiuritoare. Cu penicilina, era deci serios, triumfase Sir Alexander Fleming? Se născuse o nouă chimic, aceea a siliconilor, corpuri intermediare între organic şi mineral. Elicopterul, a cărui imposibilitate fusese demonstrată în 1940, era fabricat în serie. Electronica făcuse nişte progrese fantastice. Televiziunea avea să fie curând la fel de răspândită ca telefonul. Debarcam într-o lume alcătuită din reveriile mele despre anul 2000. Unele texte îmi erau de neînţeles. Cine era acest mareşal Tito „Dar Naţiunile Unite? Dar D.D.T.-ul?

Brusc, începui să pricep, în carne şi în spirit, că nu mai eram nici prizonier, nici condamnat la moarte şi că aveam tot timpul şi toată libertatea ca să înţeleg şi să acţionez. Aveam mai întâi toată noaptea asta la dispoziţie, dacă voiam… Pesemne că m-am albit tare la Tată. O femeie se îndreptă spre mine şi voi să mă ducă la un doctor. Am şters-o, am fugit la părinţii mei, pe care i-am găsit plângând. Pe masa din sufragerie se aflau plicuri aduse de biciclişti, telegrame militare şi civile. La Lyon avea să se

dea numele meu unei străzi, eram numit căpitan, decorat de diferite ţări, iar o expediţie americană în căutare de arme secrete în Germania îmi cerea concursul. Către miezul nopţii, tata m-a silit să mă duc la culcare. În clipa când aţipeam, două cuvinte latineşti îmi asaltară tamnisam memoria: *magna*, *mater** A doua zi dimineaţă, trezindu-mă, am dat iarăşi peste ele şi le-am priceput înţelesul. În vechea Romă, candidaţii la cultul secret *magna mater* trebuiau să treacă printr-o baie de sânge. Dacă supravieţuiau, se năşteau a doua oară.

*

În acest război, toate porţile de comunicare dintre toate lumile s-au deschis. Un formidabil curent de aer. Apoi bomba atomică ne-a proiectat în era atomică. În clipa următoare, rachetele ne vesteau era cosmică. Totul devenea posibil. Barierele incredulităţii, atât de puternice în secolul al XIX-lea, fuseseră serios zguduite de război. Acum se prăbuşeau cu totul.

În martie 1954, ÎVlr. Ch. Wilson, ministrul american de război, declara: „Statele Unite, ca şi Rusia, deţin de-acum puterea de a nimici întreaga lume”. Ideea de sfârşit al timpurilor pătrundea în conştiinţe. Rupt de trecut, îndoindu-se de viitor, omul descoperea prezentul ca valoare absolută, această frontieră subţire ca pe o eternitate regăsită. Călători ai disperării, solitudinii şi veşniciei plecau pe mare cu pluta. Un fel de taţi Noc experimentali, pionieri ai viitorului potop, se hrăneau cu plancton şi cu peşti zburători. În acelaşi timp, soseau din toate ţările mărturii despre apariţia farfuriilor zburătoare. Cerni se trapula cu inteligenţe exterioare. Un mic vânzător de sandvişuri pe nume Adamsky, care ţinea o prăvălie la poalele marelui telescop de pe muntele Palomar din California, se botează profesor, declară că Venusienii l-au vizitat, povesteşte convorbirile cu ei într-o carte care cunoaşte unul din cele mai mari succese de vânzare de după război şi devine Rasputinul curţii din Olanda. Într-o lume vizitată astfel de tragicul straniului, ne putem întreba ce se întâmplă co oamenii lipsiţi de credinţă şi care nici n-

au chef să se amuze.

Când i se pomenea de sfârşitul lumii, Chesterton replica: „De ce m-aş nelinişti? A mai venit de câteva ori până acum”. De vreun milion de ani de când oamenii hălăduiesc pe acest Pământ, ei au cunoscut neîndoios nu numai un apocalips. Inteligenta s-a stins şi s-a aprins din nou de mai multe ori. Un om care merge, văzut de departe, cu un felinarân mână, este alternativ umbrii şi lumină. Totul ne îndeamnă să credem că sfârşitul lumii a mai venit odată, iar noi învăţăm iarăşi cum să ducem o existenţă inteligentă într-o lume nouă: lumea marilor mase umane, a energiei nucleare, a creierului electronic şi a rachetelor interplanetare. Ne-ar trebui poate un suflet şi un spirit diferite pentru acest Pământ diferit.

La 16 septembrie 1959, orele 22.02, radiourile din toate ţările au anunţat că pentru prima oară o rachetă lansată de pe Pământ ajunsese pe Lună. Ascultam Radio Luxemburg. Crainicul dădu ştirea şi continuă prezentând emisiunea de varietăţi difuzată în fiecare duminică la ora aceea, intitulată „La Porte Ouverte...” Am ieşit în grădină ca să privesc Luna strălucitoare. Marea Screnităţii unde zăceau de câteva secunde resturile rachetei. Grădinarul era şi el afară. „E la fel de frumos ca Evanghelia, domnule...” Spontan, dădea lucrului adevărata-i măreţie, aşeza evenimentul în dimensiunea lui. Mă simţeam cu adevărat apropiat de omul acela, de toţi oamenii simpli care-şi ridicau faţa către cer în acea clipă, minunându-se şi cuprinşi de o emoţie profundă şi confuză. „Fericit acela care-şi pierde capul, şi-l va regăsi în ceruri!” Şi, în acelaşi timp, mă simţeam extrem de departe de cei din mediul meu, de top* acei scriitori, filosofi şi artişti ce-şi interzic asemenea entuziasme sub pretextul luciditătii şi al apărării umanismului. Prietenul meu Jean Dutourd, de pildă, remarcabil scriitor îndrăgostit de Stendhal. Îmi spusese cu câteva zile mat devreme: „Să rămânem totuşi pe pământ, n-are rost să ne lăsăm tulburaţi de aceste trenuleţe electrice pentru adulţi”. Un alt prieten foarte bun. Jean Giono, pe care mă dusesem să-l văd la Mă-nosquc, îmi

povestise că, trecând el într-o duminică dimineaţa prin Colmar-les-Alpes, îl văzuse pe căpitanul de jandarmi jucându-se cu preotul pe treptele bisericii, aruncându-şi unul altuia un cerc şi prinzându-l în nişte beţe. „Câtă vreme vor mai exista preoţi şi căpitani de jandarmerie care să se joace astfel, va mai fi loc pe lumea asta pentru fericire şi ne vom simţi aici mai bine decât pe Lună…” Ei bine, toţi prietenii mei erau nişte burghezi întârziaţi într-o lume unde oamenii, solicitaţi de proiecte imense la scară cosmică. Încep să se simtă muncitori ai pământului. „Să rămânem pe Pământ!” spuneau ei. Reacţionau ca mătăsarii din Lyon când se descoperise războiul de ţesut: se temeau că-şi pierd slujba. În era în care intrăm, prietenii mei scriitori simt că perspectivele sociale, morale, politice, filosofice ale literaturii umaniste, ale romanului psihologic, se vor dovedi curând nesemnificative. Marele efect al literaturii zise moderne este că ne împiedică să fim realmente moderni. Pot ci să creadă cât vor că scriu „pentru toată lumea”, tot simt că se apropie vremea când spiritul maselor va fi atras de mari mituri, de plănuirea unor aventuri formidabile şi când, continuând să-şi scrie povestioarele lor „omeneşti”, vor dezamăgi lumea cu nişte fapte false, în loc de a-i povesti ficţiuni veritabile.

În noaptea aceea de 16 septembrie, când am ieşit în grădină şi am privit cu ochii mei de matur, obosiţi şi avizi, pe centl înalt Luna de atunci încolo purtătoare a urmelor omeneşti, emoţia mi-a fost dublă, căci m-am gândit la tala. Ridicam privirea cu pieptul dezgolit, cum tăcea ci odinioară în fiecare seară, în sărmana noastră grădinuţă de periferic. Şi tot ca el, eram *pe* calc de a pune întrebarea cea mai cuprinzătoare: „Oameni de pe Pământ, oare suntem noi singurele fiinţe vii?” Tatăl meu punea această întrebare fiindcă avea un suflet mare şi fiindcă citise nişte lucrări de un spiritualism îndoielnic, nişte afabulaţii primare. Eu o puneam citind *Pravda* şi lucrări de ştiinţă pură, frecventând savanţi. Dar sub stele, cu capul dat pe spate, îl întâlneam în aceeaşi curiozitate însoţită de o infinită dilatare a spiritului.

Am evocat adineaori naşterea mitului farfuriilor zburătoare. E un fapt social semnificativ. Dare de la sine înţeles că nu li se poate acorda credit zvonurilor cu astronavele din care debarcă nişte omuleţi ce vor sta de vorbă cu paznici de bariere sau vânzători de sandvişuri. Marţienii, sal urme 11 îi ori jupiterienii sunt improbabili. Rezumând însă suma de cunoştinţe reale privind această chestiune, prietenul nostru Charles-Noll Martin scrie: „Multiplicitatea de habitaturi posibile în galaxii, şi mai cu seamă într-a noastră, antrenează aproape certitudinea de a vedea forme de viaţă excesiv de numeroase”. Pe oricare planetă a unui alt soare, fie şi la sute de ani-lumină de Pământ, dacă masa şi atmosfera sunt identice, trebuie să existe fiinţe asemănătoare nouă. Or. calculele arată că pot exista numai în galaxia noastră între zece şi cincisprezece milioane de planete mai mult sau mai puţin comparabile cu Pământul. Harlow Shapley. În cartea sa *Despre stele şi oameni*, numără în universul cunoscut 10” de fraţi probabili ai Pământului nostru. Totul ne îndeamnă să presupunem că şi alte lumi sunt locuite, că şi alte fiinţe bântuie prin univers. La sfârşitul lui 1959, la Universitatea Cornell din Statele Unite au fost instalate nişte laboratoare. Sub conducerea profesori

1 Louis Pnuwciseşte astftzi un stimabil reprezentant ai dreptei franceze; că prin 1959 cilca cu asemenea religiozitate/Vavda încât îsifăcend în aceasta lectura un titlu de glorie intelectuala, nu trebuie. a ne mire. În măsura în care tonta intelighenţia franceza de la acea dată tocea la fel (n. Irad).

lor Coccioni şi Morrisson, pionieri ai marilor comunicaţii, acolo se cercetează semnele pe care poate ni le adresează alte fiinţe vii din cosmos.

Mai mult decât debarcarea de rachete pe astrele apropiate, contactul oamenilor cu alte inteligenţe şi poate cu alte psihisme ar putea fi evenimentul cel mai tulburător din toată istoria noastră.

Dacă există alte inteligenţe altundeva, oare ştiu ele de existenţa noastră? Captează oare ele şi decriptează

ecoul îndepărtai al undelor de radio şi televiziune pe care le emitem noi? Văd ele, cu ajutorul aparatelor, perturbaţiile produse asupra Soarelui nostru de planetele gigantice Jupiter şi Saturn? Trimit ele oare rachete în galaxia noastră? Sistemul nostru solara putut fi traversat de nenumărate ori de rachete observatoare, fără ca noi să fi avut nici cea mai mică bănuială. Noi nu suntem în stare, la ora la care scriu, să mai regăsim satelitul Lunik III. al cărui emiţător este în pană. Habar n-avem ce se întâmplă pe domeniul nostru.

Fiinţe, locuitori de Altundeva, au venit oare deja la noi în vizită? Este extrem de probabil ca planetele să fi fost vizitate. De ce în mod special Pământul? Există miliarde de astre împrăştiate în câmpul ani-lor-lumină. Să fim noi cei mai apropiaţi? Suntem oare cei mai interesând? Cu toate astea, suntem îndreptăţiţi să ne imaginăm că „mari străini" au putut veni să ne contemple globul, să se oprească şi chiar să rămână o vreme pe aici. Viaţa e prezentă pe Pământ de cel puţin un miliard de ani. Omul a apărut de peste un milion de ani, iar amintirile noastre nu merg defel mai departe de patru mii de ani. Ce ştim noi? Monştrii preistorici şi-au ridicat poate gâtul lung la trecerea unor astronave, dar urma unui eveniment atât de fabulos s-a pierdut...

Doctorul Ralph Stairde la N.B.S... analizând *tekfitele*, ciudate roci hialine răspândite în regiunea Libanului, admite că acestea arputca proveni dintr-o planetă dispărută şi care ar fi fost situată între Marte şi Jupiter. În compoziţia *tektilelor*, s-au descoperit izotopi radioactivi de aluminiu şi de beriliu.

Mai mulţi savanţi demni de încredere cred că satelitul lui Marte. Phobos, ar fi gol în interior. Ar fi vorba de un asteroid artificial plasat pe orbită în jurul lui Marte de nişte inteligenţe exterioare Pământului. Aceasta era concluzia unui articol din serioasa revistă *Discovery* din noiembrie 1959. Tot aceasta este şi ipoteza profesorului sovietic Ştiov-ski, specialist în radioastronomic.

Într-un răsunător studiu din *Lileraiurnaya Gazeta* de

la Moscova din februarie 1960. profesorul Agrest, o somitate a ştiinţelor fizico-ma-tematice, declara că *leklilete*, ce nu s-ar fi putut forma decât în condiţii de temperatură foarte ridicată şi de puternice radiaţii nucleare, sunt poate urme ale aterizării unor proiectde-sonde venite din cosmos.

2S4

Acum un milion de ani, am fi avut nişte vizitatori. Pentru profesorul Agrest (care nu ezita. În acest studiu, să propună ipoteze atât de fabuloase, arătând astfel că ştiinţa. În cadrul unei filosofii pozitive, putea şi trebuia să se deschidă oricât de mult posibil), distrugerea Sodomei şi a Gomorei s-ar fi datorat unei explozii termonucleare provocate de călătorii din spaţiu fie în mod voluntar, fie în urma unei distrugeri necesare a depozitelor lor de energie înaintea plecării în Cosmos. În manuscrisele de la Marea Moartă se poate citi această descriere:

O coloană de fum şi de colb se înălţă, de parcă ar fi ieşit din inima Pământului. Ea abătu o ploaie de pucioasă şi de foc asupra Sodomei şi a Gomorei şi distruse oraşele, câmpia toată, pe toţi locuitorii şi vegetaţia. Iar femeia lui Loth îşi întoarse capul şi se preschimbă într-o statuie de sare. Iar Loth trăi la Isoar, apoi se aşează în munţi, pentru cai era teamă să rămână la Isoar.

Oamenii au fost avertizaţi să părăsească zona viitoarei explozii, să nu zăbovească în locurile descoperite, să nu privească explozia şi să se ascundă sub pământ... Aceia dintre fugari care au întors capul fură orbiţi şi-şi dădură sufletul.

În aceeaşi regiune muntoasă a Anti-Libanului, unul din cele mai misterioase monumente este „terasa de la Baalbek”. E vorba de o platformă construită din blocuri de piatră între care unele măsoară peste douăzeci de metri pe o latură şi cântăresc două mii de tone. Nu s-a putut explica niciodată nici de ce, nici cum şi nici de către cine a fost construită această platformă. Pentru profesorul Agrest, nu e imposibil să ne aflăm în prezenta unei arii de aterizare amenajate de astronauţii veniţi din Cosmos.

În sfârşit, rapoartele Academiei de Ştiinţe din Moscova despre explozia de la 30 iunie 1908 din Siberia sugerează ipoteza dezintegrării unei nave interstelare aflate în dificultate.

La 30 iunie 1908. ora şapte dimineaţa, un stâlp de foc se ivi deasupra taigalei siberiene, ridicându-se până la 80 de kilometri înălţime. Pădurea a fost volatilizată pe o rază de 40 de kilometri în urma contactului dintre o sferă de foc uriaşă cu pământul. Săptămâni la rând, deasupra Rusiei, a Europei occidentale şi a Africii de Nord, au plutit nişte ciudaţi nori aurii care în timpul nopţii reflectau lumina solară. La Londra, se făceau fotografii cu oameni citindu-şi ziarul pe stradă la ora unu noaptea. Nici astăzi vegetaţia n-a mai crescut în acea regiune siberiana. Măsurătorile lacute acolo în 1960 de o comisie ştiinţifică rusă relevă că nivelul radioactivităţii este de trei ori mai mare decât cel normal.

Dacă am fost vizitaţi, oare fabuloşii exploratori s-au plimbai printre noi? Bunul simţ ne spune că ne-am fi dat seama de asta. Dar nimic nu e mai puţin sigur. Prima regulă a etologiei este de a nu perturba animalele observate. Zimański, savant german din Tübingen, elev al genialului Konrad Lorenz. a studiat vreme de trei ani melcii, asimilându-şi limbajul şi comportamentul lor psihic, încât melcii îl lua drept unul de-al lor. Vizitatorii noştri ar fi putut proceda la fel cu oamenii. Ideea aceasta este revoltătoare: totuşi, e întemeiată.

Oare nişte exploratori binevoitori au venit pe Pământ înaintea istorici umane cunoscute? O legendă indiană pomeneşte de Seniorii din Dzyan, veniţi din exterior să le aducă pământenilor tocul şi arcul. Viaţa însăşi s-a ivit ca pe Pământ, sau a fost adusă de Călătorii prin Spaţiul? „Am venit noi oare din altă parte, se întreabă biologul Loren Eiseley, şi suntem pe cale de a ne pregăti întoarcerea acasă cu ajutorul instnimentelor noastre?…”

Câteva cuvinte încă despre cer: dinamica stelară arată că o stea nu poate captura o alta. Stelele duble sau triple, a căror existenţă e observată, ar trebui deci să aibă

aceeaşi vârstă. Or, spectroscopia relevă componente de vârste diferite în sistemele duble sau triple. O stea pitică albă, bătrână de zece miliarde de ani, însoţeşte de exemplu o stea gigantică roşie de trei miliarde de ani. E imposibil şi totuşi aşa este. Bergâer şi cu mine am interogat în această privinţă o mulprne de astronomi şi fizicieni. Unii, şi nu dintre cei mai neînsemnaţi, nu exclud ipoteza după care aceste grupări anormale de stele ar fi fost aranjate de nişte Voinţe, de nişte Inteligenţe. Voinţe, Inteligenţe care ar deplasa stelele şi le-ar asambla în mod artificial, făcând astfel universul să afle că viaţa există în cutare regiune a cerului, întru gloria spiritului.

— Majoritatea astronomilor ţi-a teologilor crede ca viaţa Pământului a început pe Pilman! Nu. socoteşte ThomaNGold, de la Corneli. Într-un raport cilii la Los Anfţdes la congresul savanelor care să o Lip» de spaţiul cosmic. În ianuarie 1960. Gold asugerat ca viaţa puica să fi exista! altundeva în univers Îi m² de nenumărate miliarde de ani înainte de a prinde rădăcini pe Pământ. Cum oare viaţa a ajuns pe I-hii, hk şi s-a început lungul urcuş citire om? Poate cia fost adusă de nişte nave din spaţiu.

Viaţa exişti) pe Pământ de aproximativ un miliard de ani, observ* Gold. Ea a început cu forme şi impic, de dimensiuni microscopice.

Dup-un miliard de ani, potrivit cu ipoteza lui Gold, planeta însămânţat3 poate să fi dezvoltai nifte creaturi sunl Kntdeinteli Kntecasăcitlătorcascăniaidepartefiispaţiu, vizitândplanctefem şi ins, nu, în r. Mi – în – ila rândul lor cu microbi adaptabili. De fapt, această con la tui tiare este probabil începutul normal al vieţii pe orice planetă, inclusiv Pământul „Călători din spaţiu – spune Gold – pot şi H vizitat Pământul acum un miliard de ani, iar formele lor reziduale de viaţă abandonate au prolifera! în aşa fel încă! microbii vor avea curând un alt agcii! (oamenii călători prin spaţiu) capabil de a-i răspândi mai deparle pe câmpul de bătaie.1*

Ce se întâmplă cu celelalte fţalaxii care plutesc în spaţiu mul! dincolo de limitele Căii lactee? Astronomul

Gold este unul din susţinătorii teoriei universului în stare fixă.

Atunci când a început viaţa? Teoria universului în stare fixstipulează că spaţiul nu are limite, iar timpul nu are nici început şi nici sfârşit. Dacă viaţa se propagă de la vechile la noile fţalaxii, istoria ei poate urca în timpul veşnic: ea este Oră de început şi sfârşit.

Cu o uimitoare premoniţie a spiritualităţii ce va să vină. Blanc de Saint-Bonne" scria: „Religia ne va fi demonstrată prin absurd. Nu doctrina prost cunoscută o vom auzi, nu conştiinţa neascultată va striga. Faptele vor vorbi în gura mare. Adevărul va părăsi înălţimile cuvântului, va intra în pâinea pe care o vom mânca. Lumina va fi pălălaic!"

Ideii derutante că inteligenţa umană nu e poate singura vie şi activă în univers, a venit să i se adauge ideea că propria noastră inteligenţă este în stare să bântuie prin lumi diferite de a noastră, să le sesizeze legile, să călătorească şi să lucreze oarecum de partea cealaltă a oglinzii. Această străpungere fantastică a fost făcută de geniul matematic. Doar lipsa de curiozitate şi de cunoaştere ne-a fĂcut să luăm experienţa poetică, de la Rimbaud încoace, drept faptul capital al revoluţiei intelectuale a lumii moderne. Faptul capital este explozia geniului matematic, cum bine a văzut de altfel Valéry. Omul se află de acum dinaintea propriului său geniu matematic ca dinaintea unui extraterestru. Entităţile matematice moderne trăiesc, se dezvoltă, se fecundează în lumi inaccesibile, străine oricărei experienţe umane. În *Men like Gods*, H.G. Wells presupune că există tot atâtea universuri câte pagini într-o carte groasă. Noi locuim doar într-una dintre pagini. Dargeniul matematic parcurge cartea în întregime: el constituie puterea reală şi nelimitată de care dispune creierul uman. Căci, călătorind astfel în alte universuri, el se întoarce din explorările sale încărcat cu unelte eficace pentru transformarea Uimii în care trăim. Posedă în acelaşi timp esenţa şi ştiinţa de a face. Matematicianul, de pildă, studiază teoriile spaţiilor

care necesită două turc complete pentru a se reveni la poziţia de plecare. Or, acest travaliu perfect străin de orice activitate din sfera noastră de existenţă permite să se descopere proprietăţile de care ascultă particulele elementare în spaţiile microscopice şi deci înlesneşte progresul fizicii nucleare ce transformă civilizaţia noastră. Intuiţia matematică, deschizând calea către alte universuri, îl schimbă în mod concret pe al nostru. Geniul matematic, atât de apropiat de geniul muzicii pure, arc în acelaşi timp cea mai mare eficacitate asupra materiei. Dintr-un „altundeva absolut" s-a născut „arma absolută".

În sfârşit, ridicând gândirea matematică la cel mai înalt grad de abstractizare, omul îşi dă seama că această gândire nu este poate proprietatea sa exclusivă. El descoperă că insectele, de exemplu, para fi conştiente de nişte proprietăţi ale spaţiului care nouă ne scapă şi că exis

1.18151880. filosof francez puţin cunoscut Principala-ioperăcsur/. L/m\V.) pârâriicue.

2S7

la poale o gândire matematică universala, că din totalitatea viului urcă poate un cânt al spiritului superior...

*

În această lume unde nimic nu mai e sigur pentru om, nici el însuşi, nici lumea aşa cum o defineau legile şi laptele altă dată admise, se naşte în graba mare o mitologic. Cibernetica a iscat ideea că inteligenţa umană e depăşită de aceea a creierului electronic, iar omul obişnuit se gândeşte la ochiul verde al maşinii „care gândeşte" cu tulburarea, cu spaima vechiului egiptean gândindu-se la Sfinx. Atomul tronează în Olimp, cu fulgerul în mână. Abia începuse construcţia uzinei atomice franceze de la Marcoule, că oamenii din împrejurimi au crezut că-şi văd roşiile ofilindu-se. Bomba sminteşte timpul, ne face să naştem monştri. O literatură zisă de „sciencc-fiction". mai abundentă decât literatura psihologică, alcătuieşte o Odisee a veacului nostru, cu marţieni şi mutanţi şi cu un Ulise metafizic care se întoarce acasă după ce a învins spaţiul şi timpul.

Întrebării: „Să fim oare singuri?” vine să i se adauge întrebarea: „Suntem noi ultimii?” Se opreşte oare evoluţia la om? Superiorul nu e deja în formare? Nu e deja printre noi? Iar acest Superior, de altfel, trebuie imaginat ca individ sau ca o fiinţă colectivă, ca masa umană în întregime pe calc de a fermenta şi a se coagula, antrenată cu totul înspre o priză de conştiinţă a unităţii şi ascensiunii ei? în era maselor individul moare. Însă e moartea salvatoare din tradiţia spirituală: mori ca să te naşti cu adevărat. Individul moare pentru conştiinţa psihologică spre a se naşte în conştiinţa cosmică. Simte exercitându-se asupră-i o formidabilă presiune: să moară rezistându-i. sau să moară supunându-i-se? înspre partea refuzului, a rezistenţei, moartea e totală, căci este vorba de potrivirea multitudinii întru crearea unui psihism unanim, stăpânit de conştiinţa Timpului, a Spaţiului şi de dorinţa descoperirilor.

Îndeaproape privind lucrurile, toate acestea reflectă mai bine esenţa gândurilor şi a îngrijorărilor omului de astăzi decât analizele din romanul neo-naturalist sau studiile socio-politice; ne vom da seama curând de aceasta, când cei ce uzurpă funcţia de martor şi văd noul cu ochi vechi vor fi fulgeraţi de fapte.

La fiecare pas. În lumea aceasta deschisă la stranietate, omul vede ţâşnind semne de întrebare la fel de nemăsurate pe cât erau animalele şi vegetalele antediluviene. Nu sunt de talia lui. Dar care este talia omului? Sociologia şi psihologia au evoluat mult mai încet ca fizica şi matematica. Omul secolului al XIX-lea se găseşte subit în prezenţa unei huni diferite. Dar omul din sociologia şi psihologia secolului al XIX-lea este el oare omul veritabil? Nimic nu e mai puţin sigur. După revoluţia intelectuală suscitată de *Discursul asupra metodei*, după naşterea ştiinţelor şi a spiritului enciclopedist, după aportul vast al raţionalismului şi scientismului din secolul al XIX-lea, ne aflăm într-un moment când imensitatea şi complexitatea realului tocmai scos la lumina zilei ar trebui să modifice în chip necesar ceea ce credeam noi până

acum despre natura cunoaşterii umane, să răstoarne ideile dobândite despre raporturile omului cu propria-i inteligent;”! – într-un cuvânt să ceară o atitudine de spirit foarte diferită faţă de ceea ce mai ieri numeam atitudine modernă. Unei invazii a fantasticului exterior ar trebui să-i corespundă o explorare a fantasticului interior. Există oare un fantastic interior? Iar ceea ce a făcut omul nu-i oare proiecţia a ceea ce este sau va deveni el?

Aşadar. Ia această explorare a fantasticului interior vom purcede. Sau măcar ne vom strădui să facem să se simtă că această explorare ar fi necesară şi să schiţăm o metodă.

Fireşte, nu avem nici timpul şi nici mijloacele de a ne deda la măsurători şi experimentări ce ne-au părut de dorit şi care vor fi poate încercate de nişte cercetători mai calificaţi. Dar rostul muncii noastre nu era măsurarea şi experimentarea. El era, aici ca oriunde în această voluminoasă lucrare, de a aduna fapte şi relaţii dintre fapte pe care ştiinţa oficială le neglijează uneori sau cărora le refuză dreptul la existenţă. Acest mod de lucru poate părea insolit şi da naştere la suspiciuni. El a stat totuşi la originea marilor descoperiri. Darwin, de exemplu, n-a procedat altfel, colecţionând şi comparând informaţii neglijate. Teoria evoluţiei s-a născut din această colectă aparent aberantă. La fel şi păstrând proporţiile, am văzut ivindu-se pe parcursul muncii noastre o teorie a omului interior veritabil, a inteligenţei totale şi a conştiinţei deşteptate.

Munca aceasta este incompletă: am mai fi avut nevoie de încă zece ani. Pe deasupra, nu dăm aici decât un rezumat sau mai degrabă o imagine, ca să nu trezim oboseală, căci contăm pe prospeţimea de spirit a cititorului. Încercând întotdeauna să ni-l menţinem şi noi în acest climat.

Inteligenţă totală, conştiinţă deşteptată, ni se pare că omul se îndreaptă către aceste cuceriri esenţiale în sânul acestei lumi în plină renaştere şi care are acrul de a-i cere mai întâi să renunţe la libertate. Dar libertate ca să faci ce

cu ea? întreba Lenin. Libertatea de a fi numai ce era îi este într-adevăr puţin câte puţin retrasă. Curând. Îi va fi acordată numai libertatea de a deveni altul, de a trece la o stare superioară de inteligenţă şi conştiinţă. Această libertate nu este de esenţă psihologică* ci mistică, cel puţin dacă ne referim la vechile scheme, la limbajul de ieri. Într-un anume sens, credem că faptul de civilizaţie constă în aceea că demersul zis mistic se întinde, pe acest Pământ afumat de uzine şi zgâlţâit de rachete. Ia întreaga omenire. Vom vedea că acest demers e practic, că este oarecum „al doilea duh" necesar oamenilor ca ei să asculte de accelerarea destinului pe Pământ.

Dumnezeu ne-a croat cât mai puţin posibil. Libertatea, această putere de a fi cauză, această facultate a meritului, vrea ca omul să se refacă el însuşi.

n

FANTASTICUL INTERIOR

Pionieri: Balzac, Ilugo, Flammarion.

— Jules Romains şi cea mai cuprinzătoare întrebare.

— Sfârşitul pozitivismului.

— Ce este parapsihologia?

— Fapte extraordinare şi experienţe sigure.

— Exemplul Titanicului.

— Clarviziunea.

— Precogniţia şi visul.

— Parapsihologie şi psihanaliză.

— Lucrarea noastră exclude recursul la ocultism şi la falsele ştiinţe. – în căutarea maşinăriei din adâncuri.

Criticul literar şi filosoful Albert B6 guin susţinea că Balzac era un vizionar mai curând decât un observator. Teza mi se pare exacţii. Într-o admirabilă nuvelă. *Le Râquisitionnaire*\, Balzac vede naşterea parapsihologici, ce se va produce în a douajiiniăiate a secolului XX şi va încerca să întemeieze ca ştiinţă exactă studiul „puterilor psihice" ale omului:

„Exact la ora când D-na de Dey murea la Carentan, fiul ei era împuşcat în Morbihan. Putem alătura acest fapt tragic tuturor observaţiilor privind simpatiile care nu se

sinchisesc de legile spaţiului – documente adunate cu savantă curiozitate de câţiva solitari şi care vor sluji într-o zi la punerea bazelor unei ştiinţe noi, căreia i-a lipsit până în ziua de astăzi un om de geniu”.

În 1891, Camille Hammarion declara: „Sfârşitul secolului nostru seamănă puţin cu cel al secolului precedent. Spiritul se simte obosit de afirmaţiile filosofiei ce se califică de pozitivă. Începem să ghicim că se înşală… „Cunoaşte-te pe tine însuţi!” spunea Socrate. Vreme de mii de ani, am aflat o imensă cantitate de lucruri, cu excepţia aceluia care ne interesează cel mai mult. Se pare că tendinţa actuală a spiritului uman ar fi să asculte în sfârşit de maxima socratică”.

La narrunarion, la observatorul de la Juvisy, venea de la Londra Conan Doyle, o dată pe lună, ca să studieze împreună cu astronomul *lJ HRaro Mustri*, noiembrie 1891.

fenomene de clarviziune, de apariţii, de materializări, de altminteri îndoielnice. Flammărion credea în fantome, iar Conan Doyle colecţiona „fotografii de zâne”. „Noua ştiinţa” presimţită de Balzac nu se născuse, dar necesitatea ei apărea deja.

Victor Hugo spusese superb în tulburătoru-i studiu despre William Shakespcare: „Orice om poartă în sine un Pathmos. El e liber să seducă sau nu pe acest înfricoşător promontoriu al gândirii de unde se zăresc tenebrele. Dacă nu se duce, rămâne în viaţa obişnuită, în conştiinţa obişnuită. În virtutea obişnuită, în credinţa obişnuită. În îndoiala obişnuită şi e bine. Pentru odihna lui lăuntrică, este desigur cel mai bun lucru. Dacă se duce pe această culme, e prins. I s-au arătat valurile adânci ale minunii. Nimeni nu vede nepedepsit acel ocean… El se încăpăţânează în preajma acestui abis atrăgător în sondarea necxploratului, dezinteresându-se de meleagurile noastre şi de viaţă, în această intrare pe tărâm oprit, în efortul de a pipăi impalpabuul. În a arunca o privire invizibilului, revine, se suceşte, adastă, se apleacă, face un pas, apoi doi şi astfel se pătrunde în impenetrabil şi aşa se intră în dezmărginirea condiţiei infinite”.

În ce mă priveşte, eu am avut în 1939 viziunea precisă a unei ştiinţe care, venind să aducă mărturii irecuzabile despre omul lăuntric, ar constrânge curând spiritul la o reflecţie nouă asupra naturii cunoaşterii şi, de aproape în aproape, ar ajunge să modifice metodele întregii cercetări ştiinţifice, din toate domeniile. Aveam nouăsprezece ani, iar războiul mă acapara în timp ce hotărâsem să-mi consacru viaţa întemeierii unei psihologii şi unei fiziologii a stărilor mistice. În clipa aceea, am citit în *IM Nouvelle Revue Française* un eseu de Jules Romains: „Răspuns la cea mai cuprinzătoare întrebare", care veni în chip nesperat să-mi întărească poziţia. Eseul era şi el profetic. După război, se năştea într-adevăr o ştiinţă a psihismului, parapsihologia, care este astăzi în plină dezvoltare, în vreme ce în chiar interiorul ştiinţelor oficiale, ca matematica sau fizica, spiritul îşi schimba oarecum planurile.

Cred, scria Jules Romains, că principala dificultate pentru spiritul uman e mai puţin de a atinge nişte concluzii adevărate într-o anumită ordine sau în anumite direcţii, decât de a descoperi mijlocul de a armoniza între ele concluziile la care ajunge lucrând asupra diverselor ordine de realitate sau angajându-se în diverse direcţii ce variază cu epoca. De exemplu, îi este foarte dificil să pună de acord ideile. În ele înseşi foarte exacte, la care ta dus ştiinţa modernă lucrând asupra fenomenelor fizice, cu ideile, poate de asemenea foarte valabile, pe care le găsise în epocile când se ocupa mai mult de realităţile spirituale sau psihice şi din care se reclamă şi astăzi cei care, ţinându-se deoparte de metodele fizice, se consacră cercetărilor în ordine spirituală ori psihică. Nu cred deloc că ştiinţa modernă, acuzată adesea de materialism, ar fi ameninţată de o revoluţie ce ar ruina rezultatele de care ea e sigură (pot fi ameninţate numai ipotezele prea generale sau premature, de care ea nu e sigură). Dar ea se poate găsi într-o zi în faţa unor rezultate atât de coerente, de decisive, atinse prin metodele numite în mare „psihice", încât îi va fi imposibil să le considere, cum o face acum,

drept nule şi neavenite. Mulţi îşi închipuie că în momentul acela lucrurile se vor aranja uşor, ştiinţa zisă „pozitivă” nemaiavând atunci decât să-şi păstreze liniştită domeniul actual şi să lase să se dezvolte în afara frontierelor ei nişte cunoştinţe cu totul diferite, pe care actualmente le tratează de pure superstiţii sau pe care le surghiuneşte în „incognoscibil”, abandonându-le cu dispreţ metafizicii. Lucrurile însă nu se vor petrece atât de comod. Mai multe dintre rezultatele cele mai importante ale experimentării ştiinţifice, în ziua când vor fi confirmate – de va trebui să fie – şi se vor numi oficial „adevăruri”, vor veni să atace ştiinţa pozitivă *dinăuntrul graniţelor ei*; şi va trebui atunci ca spiritul omului, care până în acel moment, de teama responsabilităţilor, se prefăcea că nu vede conflictul, să se hotărască la a opera un arbitraj. Va fi o criză foarte gravă, la fel de gravă ca aceea provocată de aplicarea descoperirilor fizice în tehnica industrială. Viaţa însăşi a omenirii va fi afectată. Această criză cu o cred posibilă, probabilă şi chiar destul de apropiată.

*

Într-o dimineaţă de iarna. Însoţeam un prieten la clinica unde trebuia operat de urgenţă. Abia se crăpa de ziuă şi mergeam prin ploaie, pândind cu nelinişte un taxi. Febra îl cotropea pe prietenul meu nesigur pe picioare care, deodată. Îmi arătă cu degetul pe trotuar o carte de joc plină de noroi.

„Dacă e un Joker, spuse el, înseamnă că totul va merge bine”. Am cules cartea de pe jos şi am întors-o. Era un Joker. Parapsihologia încearcă să sistematizeze studiul faptelor de această natură, prin acumulare experimentală. Oare omul normal este înzestrat cu o putere pe care n-o utilizează aproape niciodată, pur şi simplu, pare-se, pentru că a fost învăţat să creadă că n-o are? O experimentare cu adevărat ştiinţifică pare să elimine noţiunea de hazard. Am avut prilejul să particip, alături, îndeosebi, de Aldous Huxley, la Congresul internaţional de parapsihologic din 1955. apoi să urmăresc lucrările angajate în această cercetare. N-ar putea fi vorba să ne îndoim de seriozitatea

acestor lucrări. Dacă ştiinţa nu i-ar întâmpina cu o redeenţă de altfel legitimă pe poeţi, parapsihologia şi-ar putea găsi o definiţie excelentă la Apollinaire:

Toţi sunt profeţi, dragă *Andri Billy*.

Dar de atâta timp li s-a spus oamenilor

Că n-au niciun viitor şi că sunt ignoranţi pentru totdeauna şi idioţi din naştere că *ne-am resemnai şi nimănui nu-i mai trece măcar prin gând să se întrebe dacă ştie viitorul sau nu. Nu e niciun fel de spirit religios în toate astea Nici în superstiţii nici în profeţii Nici în tot ceea ce se numeşte ocultism Este în primul rând un fel de a observa natura Şi de a interpreta natura care e foarte legitim*.

(Calligrammes)

*

Experimentele parapsihologice para dovedi că exista între univers şi om altfel de relaţii decât cele stabilite prin simţurile obişnuite. Orice fiinţă omenească normală ar putea percepe obiecte la distanţă sau prin ziduri, ar putea influenţa mişcarea obiectelor tară să le atingă, şi-ar putea proiecta gândurile şi sentimentele în sistemul nervos al altei fiinţe umane şi, în slărşit, ar putea uneori avea cunoştinţă de evenimentele ce vor să vină.

Sir H.R. Haggard, scriitor englez mort în 1925. a dat în romanul lui, *Maiwa's Revenge*, o descriere amănunţită a evadării eroului său, Al-lan Quater. Acesta este capturat de sălbatici în timp ce sare peste un perete stâncos. Urmăritorii îl trag de un picior: el îşi desprinde piciorul drept trăgând asupra lor un foc de revolver. La câţiva ani după publicarea romanului, un explorator englez se prezintă acasă la Haggard. Venea special de la Londra să-l întrebe pe scriitor cum de aflase de păţania lui în toate amănuntele ei, căci el nu vorbise nimănui despre ea şi ţinea să-şi ascundă crima.

În biblioteca scriitorului austriac Karl Hans Strobi, mort în 1946. prietenul său Willy Schrodter făcu următoarea descoperire: „l-am deschis propriile sale cărţi, rânduite pe un raft. Numeroase tăieturi din presă erau

puse printre paginile lor. Nu erau de critică, cum am crezut mai întâi, ci de la faptul divers. Mi-am dat scama înfiorându-mă că relatau evenimente descrise cu mult înainte de Strobi”.

În 1898. un autor de *science-fiction* american, Morgan Robertson, descria naufragiul unui vapor uriaş. Acel vapor imaginar deplasa 70.000 de tone, măsura 800 de picioare şi transporta 3.000 de pasageri. Motorul lui era echipat cu trei elice. Într-o noapte de aprilie, la prima lui călătorie, el se ciocnea în ceaţă de un iceberg şi se scufunda. Numele lui era *Titan*.

Titanicul, ce avea să dispară mai târziu în aceleaşi împrejurări, deplasa 66.000 de tone, măsura 825.5 picioare, transporta 3.000 de pasageri şi avea trei elice. Catastrofa avu loc într-o noapte de aprilie.

Acestea sunt fapte, lata nişte experienţe tăcute de parapsihologi: La Durham, S.U.A... experimentatorul ţine în mâna un joc de cinci cărţi speciale. Bate cărţile, le trage una după alta. O cameră înregistrea” ză. În aceeaşi clipii. Ia Zagreb. În Iugoslavia, un alt experimentator caută să ghicească în ce ordine au fost trase cărţile. Totul se repetă de mii de ori. Proporţia cazurilor ghicite se dovedeşte mai importantă decât ar permite hazardul.

La Londra, într-o cameră închisă, matematicianul J.S. Soal face un experiment cu cărţi asemănător. De după o despărţitură opacă, studentul Basil Shakellon încearcă să ghicească ce carte va ieşi. Când se compară, se descoperă că studentul a ghicit, tot într-o proporţie superioară hazardului, ce carte avea să iasă de fiecare dată în jocul următor.

La Stockholm, un inginer construieşte o maşină care, automat, aruncă în sus nişte zaruri, şi le filmează căderea. Spectatorii, universitari. Încearcă să favorizeze mental un anumit număr, dorind din răsputeri să iasă acesta. Izbutesc într-o proporţie pe care numai hazardul n-ar putca-o justifica.

Studiind fenomenele de precogniţie în timpul somnului, englezul Dunne a demonstrat ştiinţific că

anumite vise sunt capabile să descopere viitorul, chiar îndepărtat1. iar doi cercetători germani. Moufang şi Stevens, într-o lucrare intitulată *Misterul viselor*, au citat numeroase cazuri precise, verificate. În care visele revelaseră evenimente viitoare şi duseseră la descoperiri ştiinţifice importante.

Celebrul atomist Niels Bohr, pe când era student, a avut un vis straniu. EI s-a văzut pe un soare de gaz arzător. Planele treceau şuierând. Erau legale de acel soare prin filamente subţiri şi se învârteau în jurul lui. Deodată, gazul s-a solidificat, soarele şi planetele s-au micşorat. Niels Bohr s-a trezit în clipa aceea şi şi-a dat seama că descoperise modelul mult căutat al atomului... Soarele" era centrul fix în jurul căruia se învârteau electronii. Întreaga fizică atomică modernă şi aplicaţiile ci au ieşit din acel vis.

Chimistul Auguste K6 ku" povesteşte: „Într-o scară de vară, am adormit pe platforma autobuzului care mă ducea, acasă. Am văzul cu claritate cum, din toate părţile, atomii se uneau în perechi ce erau antrenate de grupuri mai mari, ele însele atrase de altele şi mai puternice; şi toate aceste corpuscule se învârtejau într-o horă dezlănţuită. Mi-am pe *TJmpulsi visul*. Traducere franceză la Editions du Scuil. J.W. Dunnenvisatân 1901 cil oraşul l owvslu 11 de pe Coastele Canalului Mânecii era bombardai de o flota străin;! Bombardamentul a avut loc în 19.14. În loalcamilnuntcicconseninatcân 1901 deculrc Dumic. Acelaşi Dunne a văzut în vis titlurile ziarelor anunţând erupţia vulcanului l'ele, cu câteva luni înaintea evenimentului.

1 Traducere franceză la Editions des Doux Rives. Paria.

trecui o parte a nopţii ca să transcriu viziunea din vis. Teoria structurii fusese găsită".

După ce a citit în ziare relatările bombardamentelor de la Londra, un inginer de la compania americană de telefoane Bell a avut. Într-o noapte din toamna anului 1940, un vis în care se vedea pe sine desenând planul unui

aparat ce permitea să îndrepţi un tun antiaerian asupra locului exact pe unde va trece un avion căruia i se cunoaşte traiectoria şi viteza. La deşteptare, a desenat schema „din memorie”. Studiul acestui aparat care avea să folosească pentru prima dată radarul a fost condus de marele savant Norbert Wiener, iar reflecţiile lui Wiener în legătură cu asta aveau să ajungă să dea naştere ciberneticii.

„N-am putea cu niciun chip subestima, spunea Lovecraft în nuvela Să *Dincolo de zidul somnului*, importanţa covârşitoare pe care o pot avea visele”. Aşijderea n-am putea de aici înainte să considerăm neglijabile fenomenele de precunoaştere, fic din stare de vis, fie din stare de veghe. Trecând cu mult dincolo de cunoştinţele dobândite de psihologia oficială, comisia americană pentru energia atomică propunea în 1958 utilizarea unor „clarvăzători” pentru a încerca să ghicească punctele unde se vor produce bombardamentele roşeşti în caz de război1.

Misteriosul pasager se îmbarcă la bordul submarinului atomic *Nautilus* la 25 iulie 1959. Submarinul ieşi de îndată în larg şi, timp de şaisprezece zile, parcurse în imersiune adâncurile Oceanului Atlantic. Pasagerul iltr. i nume se închisese în cabina lui. Numai matelotul care-i aducea de mâncare şi căpitanul Anderson, care-i l’deea câte o vizită pe zi, îl văzuseră la faţă. De două ori pe zi, el îi dădea o foaie de hârtie căpitanului Anderson. Pe această foaie se aflau combinaţii de cinci semne misterioase: o cruce, o stea, un cerc, un pătrat şi trei linii vălurile. Căpitanul Anderson şi pasagerul necunoscut îşi puneau semnăturile pe acea foaie, iar căpitanul Anderson o sigila într-un plic după ce pusese două ştampile pe ea. Una marca ora şi data. A doua, cuvintele „ultrasecret, a se distruge în caz de captură a submarinului”. Luni 10 august 1959, submarinul debarca la Croyton. Pasagerul se urcă într-o maşină oficială care, sub escortă, îl lăsă la cel mai apropiat aerodrom militar. Câteva ore mai târziu, avionul ateriza pe micul aerodrom al oraşului Friendship, în

Maryland. Un automobil îl aştepta pe voiajor. Cu el fu condus până în faţa unei clădiri care purta această inscripţie: „Centrul de cercetări speciale Westinghouse. Intrarea oprită oricărei persoane neautorizate”. Maşina se opri la postul de gardă şi pasagerul ceru să-l vadă pe colonelul William Bowers, directorul secţiei de ştiinţe biologice din cadrul Oficiului de Cercetări al Forţelor aeriene ale Statelor Unite.

Colonelul Bowers îl aştepta în biroul său:

„Ia loc, locotenente Jones, îi zise el. Ai plicul?”

31 uurusl 1958. Ruport Rsind Corponition.

Fără o vorbă, Jones îi întinse plicul colonelului, care se îndreptă către un seif, îl deschise şi scoase din el un plic identic, cu singura deosebire că nu era ştampilat „Submarinul *Nautilus*”, ci „Centrul de cercetări X, Friendship, Mary-land”.

Colonelul Bowers deschise cele două plicuri ca să ia din ele nişte pachete de plicuri mai mici pe care le deschise la rândul lor şi, în tăcere, cei doi puseră deoparte foile datate la Tel. Apoi le comparară. Cu o precizie de peste 70 %, semnele erau aceleaşi şi aşezate în aceeaşi ordine pe cele două foi care purtau aceeaşi dală.

„Ne aflăm la o cotitură a Istoriei, spuse colonelul William Bowers. Pentru prima dată în lume, în condiţii excluzând orice trucaj, cu o precizie suficientă pentru aplicaţiile practice, gândirea umană a fost transmisă prin spaţiu, Oră vreun intermediu material, de la un creier la alt creier!”

Când numele celor doi oameni care au participat la această experienţă vor putea fi cunoscute, ele vor fi cu siguranţă reţinute de istoria ştiinţelor.

Pentru moment, ci sunt „locotenentul Jones”. ofiţer de marină, şi „subiectul Smith”. un student de la Universitatea Duke din Durham (Carolina de Nord, Statele Unite).

De două ori pe zi, vreme de şaisprezece zile cât a durat experienţa. Închis într-o încăpere de unde nu a ieşit deloc, subiectul Smith se aşeza dinaintea unui aparat

automat de amestecat cărţile. În interiorul aparatului. Într-un tambur, erau zbătute vreo mie de cărţi. Nu era vorba de cărţi de joc obişnuite, ci de cărţi simplificate, zise cărţi Zener. Acestea, folosite demult pentru experienţele de parapsihologic sunt toate de aceeaşi culoare. Ele poartă unul din următoarele cinci simboluri: trei linii ondulate, cerc, cruce, pătrat, stea. De două ori pe zi, sub acţiunea unui mecanism de ceasornic, aparatul arunca o carte, la întâmplare. Într-un interval de un minut. Subiectul Smith privea fix cartea, încercând să se gândească intens la ea. La aceeaşi oră, la 2000 de kilometri distanţă, la sute de metri adâncime sub ocean, locotenentul Jones încerca să ghicească ce carte privea subiectul Smith. Nota rezultatul şi îi dădea la contrasemnat foaia experienţei comandantului Anderson. *De şapte ori din zece, locotenentul Jones a ghicit bine*. Niciun trucaj nu era posibil. Chiar presupunând complicităţile cele mai neverosimile, niciun fel de legătură nu putea exista între submarinul scufundat şi laboratorul în care se afla subiectul Smith. Nici undele de radio nu pot pătrunde prin câteva sute de metri de apă de mare. Pentru prima dată în istoria ştiinţei, se obţinuse dovada indiscutabilă a posibilităţii ca două creiere omeneşti să comunice la distanţă. Studiul parapsihologici intra în sfârşit într-o fază ştiinţifică.

Această mare descoperire a fost făcuta sub presiunea necesităţilor militare. Încă de la începutul anului 1957, faimoasa organizaţie Rând, care se ocupa de cele mai secrete cercetări ale guvernului american, depunea un raport asupra acestei chestiuni în faţa preşedintelui Eisenho-wcr… Submarinele noastre, se putea citi în raport, sunt acum inutile, pentru că este imposibil să comunicăm cu ele când sunt în imersiune şi mai ales când se afla sub cm st a polară. Toate mijloacele noi trebuie folosite”. Timp de un an, raportul Rând n-a fost urmat de niciun efect. Consilierii ştiinţifici ai preşedintelui Eisenhower socoteau că ideea amintea prea mult de mesele mişcătoare ale spiritâşiilor. În vreme ce semnalele sonore ale primului

Sputnik răsunau ca un clopot deasupra lumii, cei mai mari savanţi americani hotărâră că venise timpul de a forţa toate direcţiile, inclusiv cele pe care ruşii le dispreţuiau. Ştiinţa americană făcu apel la opinia publică. La 13 iulie 1958, suplimentul duminical al lui *New York Herald Tribune* publica un articol semnat de cel mai mare specialist militar din presa americană. Ansei E. Talbert.

Acesta scria: „Este indispensabil pentru forţele armate ale Statelor Unite să ştie dacă energia emisă de un creier omenesc poate influenţa, la distanţă de mii de kilometri, un alt creier omenesc... E vorba aici de o cercetare absolut ştiinţifică, iar fenomenele constatate, ca tot ce e produs de un organism viu, sunt alimentate cu energie de combustia alimentelor în organism...

Amplificarea acestui fenomen va putea furniza un nou mijloc de comunicare între submarine şi uscat şi poate chiar, într-o zi, între navele zburând prin spaţiul interplanetar şi Pământ".

În urma acestui articol şi a numeroaselor rapoarte ale savanţilor ce confirmau raportul Rând, au fost luate nişte hotărâri. Laboratoare de studiu al noii ştiinţe, parapsihologia, există acum la Rând Corporation. În Cleveland, la Westinghotisc, la Friendship. În Maryland, la General Electric, la Schencctady, la Bell Telephone. În Boston şi chiar la centrul de cercetări al armatei, la Retistone, Alabama. În acest centru, laboratorul care studiază transmisia gândirii se află la mai puţin de 500 de metri de biroul lui Wernher von Braun, omul spaţiului. Astfel, cucerirea planetelor fi cucerirea spiritului uman sunt deja gata să-şi dea mâna.

În mai puţin de un an, aceste puternice laboratoare au obţinut mai multe rezultate decât în secole de cercetări în domeniul telepatiei. Motivul e simplu: cercetătorii au plecat de la zero, tară idei preconcepute. Comisii au fost trimise în lumea întreagă: în Anglia, unde s-a luat contact cu savanţi autentici care au verificat fenomenele de transmisie a gândirii. Doctorul Soal, de la Universitatea din Cambridge. a putut face demonstraţii de comunicare

între doi tineri mineri din Ţara Galilor aflaţi la sute de kilometri distanţii unul de altul.

În Germania, comisia de anchetă a întâlnit savanţi la fel de indiscutabili, precum Hans Bender şi Pascual Jordan, care nu numai că observaseră fenomene de transmisie a gândirii, dar nu se sfiau chiar să scrie lucrul acesta. Şi în America se înmulţeau dovezile. Un savant chinez, doctorul Chin Yu Wang, cu ajutorai câtorva confraţi tot chinezi, le-a putut furniza experţilor de la Rând Corporation probe cât se poate de grăitoare privind transmisia gândirii.

Cum se procedează practic ca să se obţină rezultate atât de uimitoare ca în experienţa cu locotenentul Jones şi subiectul Smith?

Pentru aceasta, trebuie găsiţi doi experimentatori, adică doi subiecţi, unul pe post de emiţător, celălalt de receptor. Numai întrebuinţându-se doi subiecţi ale căror creiere sunt oarecum sincronizate (specialiştii americani folosesc termenul de rezonanţă. Împrumutat din radiofonic, fiind conştienţi totodată de imprecizia lui) se obţin rezultate cu adevărat senzaţionale.

Ceea ce se constată prin urmare în cercetările moderne este o comunicare într-un singur sens. Dacă se inversează, dacă subiectul care receptează e pus să emită şi reciproc, nu se mai obţine nimic. Spre a se menţine comunicarea eficientă în ambele sensuri, vor trebui deci „două" cupluri de cmiţăiori-recepiori, cu alte cuvinte:

— Un subiect emiţător şi un subiect receptor la bordul submarinului;

— Un subiect emiţător şi un subiect receptor într-un laborator pe uscat.

Cum sunt aleşi aceşti subiecţi?

Pentru moment, e secret. Tot ce se ştie este că alegerea se face examinându-se electroencefalogramele, adică înregistrările electrice ale activităţii cerebrale a voluntarilor care se prezintă. Această activitate cerebrală, binecunoscută de ştiinţă, nu este însoţită de nicio emisie de unde. Ea însă detectează emisiile de energie din creier, iar Grey Walter, celebrul cibernetician englez, a arătat cel

dintâi că electroencefalograma poate sluji la detectarea activităţilor cerebrale anormale.

Psihologa americană Gertrude Schmeidlera adus la rândul ei alte lămuriri asupra acestui subiect. Dr Schmcidier a arătat că voluntarii care se prezintă spre a servi de subiecţi în experienţele de parapsihologic pot fi împărţiţi în două categorii pe care ea le numeşte „oile" şi „caprele". Oile sunt cei care cred în percepţia extrasenzorială, caprele cei care nu cred. În comunicarea la distanţă, trebuie, se pare, să se asocieze 01 oaie cu o capră.

Ceea ce face acest soi de muncii extrem de dificil este faptul că în momentul când se stabileşte comunicarea la distanţă prin gândire emiţătorul, ca şi receptorul, nu simte nimic. Comunicarea se face la un nivel inconştient şi nimic nu transpare în conştiinţă. Emiţătoral nu ştie dacă mesajul său ajunge la ţintă. Receplontl nu ştie dacă primeşte semnale provenite din alt creier sau el însuşi inventează. De aceea se transmit cele cinci simboluri foarte simple de pe cărţile Zener, în loc să se încerce transmiterea unor imagini complicate ori discutabile. Când acest mod de transmisie va fi pus la punct, cărţile vor putea fi lesne de folos ca un cod. În genul alfabetului Morse, prin care să se transmită mesaje inteligibile. Pentru moment, modul de comunicare trebuie perfecţionat, tăcut să fie mai sigur. Se lucrează la el în numeroase direcţii şi se caută mai cu seamă medicamente cu acţiune psihologică ce să uşureze transmiterea gândirii. Un specialist american în farmacologie, doctorul Humphrey Osmond. a obţinut deja unele rezultate în acest domeniu şi Le-a făcut publice într-un raport adresat în martie 1947 Academiei de Ştiinţe din New York.

Totuşi, nici locotenentul Jones şi nici subiectul Smith nu foloseau vreun drog. Căci scopul experienţelor tăcute de forţele armate americane era explorarea profundă a posibilităţilor creierului uman normal. În afară de cafea, ce parc a îmbunătăţi transmisia, şi de aspirină, care, dimpotrivă, o inhibă, o paralizează, niciun drog nu este

autorizat în experienţele proiectului Rând.

Aceste experienţe deschid tara îndoială o eră nouă în istoria omenirii şi a ştiinţei.

În domeniul „vindecărilor paranormale”, adică obţinute printr-un tratament psihologic, fie că e vorba de vindecătorul „posesor al fluidului”. fie de psihanalist (păstrând toate deosebirile de metodă), parapsi-hologii au ajuns la concluzii de cel mai mare interes. Ei ne-au adus o concepţie nouă: aceea a cuplului medic-bolnav. Rezultatul tratamentului ar fi deterrmiiat de legătura telepatică ce ar exista sau nu între medic şi pacient. Dacă legătura se stabileşte – şi ea seamănă cu o relaţie amoroasă – ca produce acea hiper-luciditate şi hiper-rcceptivitate ce se observă la cuplurile pasionale; vindecarea este posibilă. Dacă nu, şi vindecătorul şi bolnavul îşi pierd vremea degeaba. Noţiunea de „fluid este depăşită în profitul noţiunii de „cuplu”. Ne închipuim că va deveni posibil să se deseneze profilul psihologic profund al medicului şi al pacientului. Anumite teste ar permite să se determine ce fel de inteligenţă

Jjicquvs Bergier. *Culisiciliilioii*, nr. 140, decembrie 1959.

şi de sensibilitate posedă cei doi, precum şi natura relaţiilor inconştiente ce se pot stabili între ei. Cel care administrează tratamentul, comparându-şi profilul cu cel al pacientului, ar putea şti de la bun început dacă-i va fi posibil să acţioneze ori nu.

La New York, un psihanalist rupe cheia clasorului unde îşi ţine fişele de observaţie. Se repede la un lăcătuş şi-l convinge să-i facă pe loc altă cheie. Nu spune nimănui nimic de acest incident. După câteva zile, în cursul unei şedinţe de visare în stare de veghe, o cheie apare în visul pacientului său, care o descrie. E ruptă şi poartă numărul de la încuietoare;» clasorului: veritabil fenomen de osmoză.

Doctorul Lindner, celebru psihanalist american, a avut de îngrijit în 1953 un reputat savant atomist. Acesta din urmă se dezinteresa de munca sa, de familie, de tot.

Evada, îi mărturisi el lui Lindner, într-un alt univers. Din ce în ce mai frecvent, gândirea-i călătorea pe o altă planetă, unde ştiinţa era mai avansată, iar el unul din şefi. Avea o viziune precisă a acelei lumi, a legilor, moravurilor şi culturii ei. Fapt extraordinar. Lindner se simţi încet-încet aspirat de nebunia bolnavului său, i se alătură în gând în acel univers al lui. Îşi pierdu în parte minţile. Atunci bolnavul începu să se desprindă de viziunea lui şi intră pe calea vindecării. Lindner avea să se vindece, la rândul lui, câteva săptămâni mai târziu. Regăsise pe plan experimental imemorialul îndemn făcut taumaturgului de „a lua asupra sa" răul altuia, de a-i răscumpăra păcatele.

*

Parapsihologia n-are nimic de-a face cu ocultismul şi cu falsele ştiinţe: dimpotrivă, că se străduieşte sa de mistifice acest domeniu. Cu toate acestea, savanţii, vulgarizatorii şi filosofii care o condamnă văd în ea o încurajare a şarlatanismului. E fals, dar e drept că epoca noastră, mai mult decât oricare alta, favorizează dezvoltarea acelor false ştiinţe care au „aparenţa că se îndeletnicesc cu absolut orice, dar care n-au realitate şi nu stăpânesc nimic". Suntem convinşi că există în om mari părţi necunoscute. Parapsihologia propune o metodă de a le explora. În paginile următoare, vom propune la rândul nostru o metodă. Această explorare abia a început: ea va fi, credem noi, una din marile sarcini ale civilizaţiei viitoare. Forţe naturale încă necunoscute vor fi neîndoielnic dezvăluite, studiate şi stăpânite, pentru ca omul să-şi poată clădi soarta pe un Pământ aliat în plină transformare. Avem însă şi certitudinea că desfăşurarea actuală a ocultismului şi a falselor ştiinţe în rândurile unui

Doctorul Unditei descria acea>la experienţa într-o carte de amintiri: *Omul de cincizeci de minute*.

public imens este de ordinul maladiei. Nu oglinzile ciobite aduc ghinion, ci minţile ciobite.

În Statele Unite există, de la război încoace, peste 30.000 de astrologi. 20 de reviste consacrate numai astrologiei, dintre care una are un tiraj de 500.000 de

exemplare. Peste 2000 de ziare au rubrică astrologică. În 1943.5 milioane de americani se comportau în funcţie de indicaţiile ghicitorilor şi cheltuiau 200 de milioane de dolari pe an ca să atic viitorul. Numai Franţa posedă 40.000 de vindecători şi peste 50.000 de cabinete de consultaţii oculte. După estimările controlate, onorariile încasate de ghicitori, prezicători, clarvăzători, vrăjitori, radiestezişti, vindecători etc, ating 50 de miliarde de franci numai în Paris. Bugetul global al „magici" ar fi în Franţa de aproximativ 300 de miliarde pe an: mult mai mult decât bugetul cercetării ştiinţifice.

Dacă un prezicător face comerţ" adevărul...

— Ei bine?

— Ei bine, atunci cred că face comerţ cu inamicul".

Este absolut necesar, fie şi numai pentru a netezi câmpul de investigaţii, să se zăgăzuiască această invazie, dar în beneficiul progresului cunoaşterii. Cu alte cuvinte, nu e vorba de a reveni la pozitivismul pe care Flammarion îl socotea deja depăşii în 1891 şi nici la scientismul îngust, când tocmai ştiinţa ne conduce la o reflecţie nouă asupra structurilor spiritului. Dacă omul posedă nişte puteri până acum ignorate ori neglijate şi dacă există, aşa cum înclinăm să credem, o stare superioară de conştiinţă, contează mult să nu se îndepărteze ipotezele utile în experimentare, faptele adevărate, confruntările lămuritoare, punându-se o stavilă acestei invazii a ocultismului şi a falselor ştiinţe. Un proverb englez spune: „Când aruncaţi apa murdară din copaie, fiţi atenţi să nu zvârliţi şi copilul odată cu ea".

Chiar şi ştiinţa sovietică admite că „nu ştim totul, dar nu există domeniu tabu şi nici teritorii pe veci inaccesibile". Specialiştii de la Institutul Pavlov, savanţii chinezi care se consacră studiului activităţii nervoase superioare, cercetează yoga. „Pentru moment, scrie ziaristul specializat în probleme ştiinţifice Saparin în revista rusească *Nattka i Sila*, fenomenele prezentate de yoghini nu se pot explica. Însă ele ne vor deveni fără îndoială cunoscute într-o zi. Interesul unor asemenea feno-

Cifre citate de Francotă I-** Lionnaisân studiul său *Vite maladie dvs cirâlisatâom*; *Ies /-aussex Sciences*. I.1 Ner, nr. 6. iunie 1954.

1 ChesterlOD, *Father Rrown*. Moscova, nr. 7.1956. p. 21.

mene este enorm, căci ele relevă extraordinarele posibilităţi ale maşinii umane".

Studiul facultăţilor extrasenzoriale, „psionica" în terminologia cercetătorilor americani (prin analogie cu *electronica* şi *inteleonica*), este într-adevăr susceptibil de a ajunge la nişte aplicaţii praricede o amploare considerabilă. Lucrările recente despre simţul de orientarea! animalelor, de exemplu, relevă existenţa unor facultăţi extrasenzoriale. Păsările migratoare, pisica ce străbate I 300 de kilometri ca să se întoarcă acasă, fluturele care îşi găseşte femela la II kilometri, par să utilizeze acelaşi tip de percepţie şi de acţiune la distanţă. Dacă am putea descoperi şi stăpâni natura acestui fenomen, am dispune de un nou mijloc de comunicaţie şi de orientare, am avea la dispoziţie un veritabU radar uman.

Comunicarea directă a emoţiilor, aşa cum parc ca să se producă în cuplul analist-pacient, ar putea avea preţioase aplicaţii medicale. Conştiinţa umană e asemănătoare cu un iccberg plutind pe ocean. Cea mai mare parte e sub apă. Câteodată, icebergul se răstoarnă, scoţând la iveală o enormă masă necunoscută şi atunci spunem: uite un nebun. Dacă ar fi posibil să se stabilească o comunicare directă între masele aflate în imersiune, în cuplul medic-bolnav, cu ajutorul vreunui „amplificator psionic", maladiile mentale ar putea să dispară complet.

Ştiinţa modernă ne învaţă că metodele experimentale, la un grad extrem de perfecţiune, îi fixează nişte limite. De pildă, un microscop suficient de puternic ar folosi o sursă de lumină atât de tare că ar deplasa electronul observat, tăcând observaţia imposibilă. Nu putem alia ce se găseşte în interiorul nucleului bombardându-l: asta îl schimbă. Dar se poate ca

echipamentul necunoscut al inteligenţei umane să permită perceperea directă a structurilor ultime ale materiei şi ale armoniei universale. Am putea dispune poate de „microscoape psionice”. de „telescoape psionice” care să ne arate direct ce se află în interiorul unui astru îndepărtai sau în interiorul nucleului atomic.

Există poate un loc anume în om de unde toată realitatea poate fi percepută. Această ipoteză pare delirantă. Auguste Comte declara că nu se va cunoaşte niciodată compoziţia chimică a unei stele. În anul următor, Bunsen inventa spectroscopul. Suntem poate în ajunul descoperirii unui ansamblu de metode ce ne-ar îngădui să ne dezvoltăm sistematic facultăţile extrasenzoriale, să utilizăm o puternică maşinărie ascunsă în adâncurile noastre. În această perspectivă am lucrat, Bergierşi cu mine, ştiind. Împreună cu maestrul nostru Chesterton, că „neserios nu e cel care se cufundă în mister, ci acela care nu mai vrea să iasă”.

III

CĂTRE O REVOLUŢIE PSIHOLOGICĂ

„Al doilea suflu” al spiritului.

— Se cere un Einstein al psihologiei.

— Renaşte ideea religioasă.

— Societatea noastră agonizează.

— Jaures şi copacul foşnind de muşte.

— Puţinul pe care-l vedem ţine de puţinul care suntem.

Pământ fumegând de uzine. Pământ trepidând de afaceri. Pământ vibrând de sute de noi radiaţii. Acest mare organism nu trăieşte în definitiv decât prin şi pentru un suflet nou. Sub schimbarea de vârstă, o schimbare de Gândire. Or, unde să căutăm, unde să plasăm această alteraţie renovatoare şi subtilă care, fără să ne modifice apreciabil trupurile, a făcut din noi nişte fiinţe noi? Nicăieri altundeva decât într-o nouă intuiţie ce modifică în totalitate fizionomia Universului în care ne mişcăm – altfel zis, într-o trezire.

Astfel, pentru Teilhard de Chardin, mutaţia speciei

umane a început: sunetul cel nou e pe cale de a se naşte. Mutaţia aceasta se petrece în regiunile profunde ale inteligenţei şi prin „alteraţia renovatoare”, apare o viziune totală şi cu totul diferită a Universului. Stării de veghe a conştiinţei i se substituie o stare superioară, faţă de care cea dinainte era doar somn. Iată că a sosit vremea adevăratei treziri.

Tocmai la o meditaţie asupra acestei adevărate treziri vrem să ne poftim în cele din urmă cititorii. Am spus, la începutul cărţii, cum copilăria şi adolescenţa mi-au fost scăldate într-un sentiment asemănător aceluia care-l însufleţea pe Teilhard. Când privesc ansamblul faptelor, cercetărilor, povestirilor mele, văd bine că totul a fost orientat de sentimentul, atât de violent şi cuprinzător la tatăl meu, că există pentru conştiinţa umană o etapă de trecut, că trebuie găsit un „al doilea suflu” şi că întru aceasta sosise vremea. Cartea de faţă n-are în fond ca obiect decât afirmarea cât de puternică posibil a acestui sentiment.

Întârzierea psihologici faţă de ştiinţă e considerabilă. Psihologia zisă modernă studiază omul conform viziunii secolului al XIX-lea dominat de pozitivismul militant. Ştiinţa realmente modernă prospectează un univers ce se relevă din ce în ce mai bogat în surprize, din ce în ce mai puţin ajustat la structurile spiritului şi la natura cunoaşterii oficial admise. Psihologia stărilor conştiente presupune un om încheiat şi static: *homo sopiens* din „secolul luminilor”. Fizica dezvăluie o lume care joacă mai multe jocuri în acelaşi timp, deschisă printr-o mulţime de porţi către infinit. Ştiinţele exacte dau în fantastic. Ştiinţele umaniste sunt încă închise în superstiţia pozitivistă. Noţiunea de devenire, de evoluţie, domină gândirea ştiinţifică. Psihologia se întemeiază încă pe o viziune a omului finit, cu funcţiile mentale ierarhizate o dată pentru totdeauna. Or, nouă ni se pare că, tocmai dimpotrivă, omul nu e finit, ni se pare a discerne, dincolo de formidabilele şocuri ce zgâlţic lumea în clipa de faţă (şocuri în înălţime. În domeniul cunoaşterii, şocuri în

lăţime, produse de formarea marilor mase), începutul unei schimbări a stării conştiinţei umane, o „alterape renovatoare” înăuntrul omului însuşi. Astfel că o psihologic eficace adaptată vremii noastre ar trebui, credem, să se întemeieze nu pe ceea ce omul este (sau mai degrabă pare a fi), ci pe ceea ce poate el să devină, pe evoluţia-i posibilă. Acestei căutări ne-am consacrat noi.

Toate doctrinele tradiţionale sunt bazate pe ideea că omul nu este o fiinţă încheiată, iar vechile psihologii studiază condiţiile în care trebuie să aibă loc schimbările, alteraţiile, transmutaţiile ce-l vor aduce pe om la adevărata-i împlinire. O anumită reflecţie foarte modernă, condusă după metoda noastră, ne face să credem că omul posedă poate nişte facultăţi pe care nu şi le exploatează – o întreagă maşinărie noutilizată. Am mai spus-o: cunoaşterea lumii exterioare ajunge, în punctu-i extrem, la o repunere în discuţie a naturii înseşi a cunoaşterii, a structurilor inteligenţei şi percepţiei. Am mai spus de asemenea că viitoarea revoluţie va fi psihologică. Acest punct de vedere nu este numai al nostru: este şi al multor cercetători moderni, de la Oppenheimer la Costa de Beaure-gard, de la Wolfgang Pauli la Heisenberg, de la Charles-Noll Martin la Jacques M6 nbtrier.

Cu toate astea, este adevărat că în pragul acestei revoluţii nimic din gândurile înalte şi aproape religioase care-i însufleţesc pe cercetători nu pătrunde în spiritul oamenilor obişnuiţi, nu vine să învioreze societatea în adâncurile ei. Totul s-a schimbat în câteva minţi. Nimic nu s-a schimbat din secolul al XIX-lea în ideile generale despre natura omului şi despre societatea umană. Într-un articol inedit despre Dumnezeu. Jaures, la sfârşitul vieţii, scria magnific:

Tot ce vrem să spunem astăzi este că ideea religioasă, o clipă estompată, poate reintra în spirite şi în conştiinţe pentru că actualele concluzii ale ştiinţei le predispun s-o primească. Există de pe acum, ca să zicem aşa, o religie gata pregătită, iar dacă ea nu pătrunde defel deocamdată în adâncurile societăţii, dacă burghezia e plat

spiritualistă sau nătâng pozitivistă, dacă proletariatul e împărţit între superstiţie servilă şi materialism crâncen, este pentru că regimul social actual e un regim de abrutizare şi ură, adică un regim ireligios. Nu din pricină că societatea noastră se preocupă de interese materiale este ea ireligioasă, cum spun adesea declamatorii vulgari şi moraliştii lipsiţi de idei. Dimpotrivă, e ceva religios în cucerirea naturii de către om, în racordarea forţelor universului la nevoile omenirii. Nu, ceea ce este ireligios este că omul nu cucereşte natura decât aservindu-i pe oameni. Nu preocuparea pentru progresul material îl deturnează pe om de la gânduri înalte şi de la meditaţia asupra celor divine, ci epuizarea undei inumane care nu le mai lasă, majorităţii oamenilor, puterea de a gândi şi nici chiar pe aceea de a simţi viaţa, adică pe Dumnezeu. La fel şi surescitarea pasiunilor rele, gelozia şi orgoliul, absoarbe în lupte nelegiuite energia intimă a celor mai curajoşi şi a celor mai fericiţiântre provocarea foamei şi surescitarea urii, omenirea nu se poate gândi la infinit. Omenirea e ca un mare copac foşnind de roiuri de muşte iritate de apropierea furtunii, iar în acest zumzet al urii glasul profund şi divin al universului nu se mai aude.

Am descoperit cu emoţie acest text de Jaures. El reia termenii unui lung mesaj pe care i-l trimisese tatăl meu. Tata a aşteptat răspunsul cu înfrigurare, dar nu l-a primit. L-am primit eu, prin intermediul acestui text inedit, cu aproape cincizeci de ani mai târziu…

Fireşte, omul nu are de la sine o cunoaştere la înălţimea a ceea ce *face*, adică a ceea ce ştiinţa, care este încoronarea trudei lui obscure, descoperă din univers, din misterele, puterile şi armonia lui. Iar dacă n-o arc, este pentru că organizarea socială. Întemeiată pe nişte idei perimate, îl privează de speranţă, de odihnă şi de pace. Privat de viaţă, în sensul deplin al cuvântului, cum armai descoperi el întinderea infinită? Cu toate acestea, totul ne îndeamnă să credem că lucrurile se vor schimba rapid; că punerea în mişcare a marilor mase, formidabila presiune a descorjeririlor şi a tehnicilor, mişcarea ideilor în sferele de

adevărată responsabilitate, contactul cu inteligenţele exterioare vor mătura vechile principii care paralizează viaţa în societate, iar omul, devenii iarăşi disponibil la capătul acestui drum care merge de la alienare la revoltă şi apoi de la revoltă la adeziune, va simţi cum apare în el acel „suflet nou" de care vorbeşte Teilhard şi va descoperi în libertate acea „forţă de a fi cauză" care face legătura dintre *a* le *şi a face*.

Faptul că omul posedă anumite puteri – precogniţie, telepatic etc. – parc dovedit. Până acum însă, astfel de fapte au fost prezentate ea pretinse probe ale „realităţii sufletului" sau ale „spiritului celor morţi". Extraordinarul ca manifestare a improbabilului: ce absurditate! Am respins deci din cartea noastră orice recurs la ocult şi la magic. Asta nu înseamnă că trebuie neglijată totalitatea faptelor şi a textelor din acest domeniu. În acest sens, ne-am însuşit atitudinea atât de nouă, cinstită şi inteligentă a lui Roger Bacon: „Trebuie să ne conducem în aceste lucruri eu prudenţă, căci omul lesne se poate înşela şi ne aflăm în faţa a doua erori: unii neagă tot ce e extraordinar, iaralţii, depăşind raţiunea, cad în magie. Trebuie deci să ne păzim de nenumăratele cărţi ce conţin

16.13: *Scrisoare despre prodigii*.

versuri, semne, oraţii, conjuraţii, sacrificii, căci sunt cărţi de pură magie, ca şi de altele. În număr infinit, care nu conţin nici puterea artei, nici puterea naturii, ci nişte închipuiri de vrăjitori. Pe de altă parte, trebuie să băgăm de scamă că printre cărţile socotite magice unele nu sunt defel şi ele conţin tainele celor înţelept... Dacă cineva găseşte în aceste o-puri, vreo lucrare a naturii sau a artei, să le păstreze..."

Singurul progres din psihologie a fost începutul explorării adâncurilor. a zonelor subconştiente. Noi socotim că sunt de explorat şi culmi, adică o zonă supraconştientă. Sau mai curând cercetările şi reflecţiile noastre ne îndeamnă să admitem ca ipoteză existenţa unei echipări superioare a creierului. În mare parte neexploatate. În starea de veghe normală a conştiinţei, o

zecime a creierului se află în activitate. Ce ce petrece oare în cele nouă zecimi aparent tăcute? Şi oare nu există o stare în care totalitatea creierului s-ar afla în activitate organizată? Toate faptele pe care le vom reiata şi studia acum pot fi atribuite unui fenomen de activare a zonelor în mod obişnuit adormite. Or. nu există încă nicio psihologie orientată către fenomenul acesta. Va trebui tară doar şi poate să aşteptăm ca nourofiziologia să facă progrese ca să se nască o psihologie a culmilor. Fără a aştepta dezvoltarea acestei noi fiziologii şi (ară a voi să-i judecăm dinainte rezultatele, voim doar să atragem atenţia asupra acestui domeniu. S-ar putea ca explorarea lui să se dovedească la fel de importantă ca explorarea atomului şi a spaţiului.

Întreg interesul a fost până acum îndreptat către ceea ce este sub nivelul conştiinţei; cât priveşte conştiinţa însăşi, ea n-a încetat să apară în studiile moderne ca un fenomen provenit din zonele inferioare: sexul la Freud, reflexele condiţionate la Pavlov ele. Astfel că toată literatura psihologică, tot romanul modern, de pildă, ţine de definiţia lui Chesterton: „Ăştia care, vorbind despre mare, vorbesc numai despre răul de mare”. Dar Chesterton era catolic: el presupunea existenţa culmilor conştiinţei fiindcă admitea existenţa lui Dumnezeu. Trebuia ca psihologia să se elibereze, ca orice ştiinţă, de teologie. Noi credem pur şi simplu că eliberarea încă nu e completă; că există deopotrivă o eliberare prin partea de sus: prin studiul melodic al fenomenelor care se situează deasupra conştiinţei, al inteligenţei care vibrează cu o frecvenţă superioară.

Spectrul luminii se prezintă astfel: la stânga, banda largă a undelor hertziene şi infraroşii. La mijloc, banda îngustă a luminii vizibile; la dreapta, banda infinită: ultraviolete, raze X. raze gama şi necunoscutul.

Şi dacă spectrul inteligenţei, al luminii umane, ar fi aidoma? La stânga infrasau subconştientul, la mijloc banda îngustă a conştiinţei, la dreapta banda infinită a ultraconştiinţei. Studiile de până acum au privit numai

conştiinţa şi subconştiinţa. Domeniul vast al ultraconştiinţei nu pare să fi fost explorat decât de mistici şi magicieni: explorări secrete, mărturii puţin descifrabile. Puţinul informaţiilor parvenite până la noi face să se explice anumite fenomene indeniabile, ca intuiţia şi geniul, corespunzătoare începutului bandei din dreapta, prin fenomene de infraconştiinţă, corespunzătoare sfârşitului bandei din stânga. Ceea ce ştim despre subconştient ne slujeşte să explicăm puţinul pe care-l ştim despre supraconştient. Or. nu se poate explica dreapta spectrului luminii prin stânga, razele gama prin undele hertziene: proprietăţile nu sunt aceleaşi. Astfel, noi credem că dacă există o stare dincolo de starea de conştiinţă, proprietăţile spiritului sunt acolo total diferite. Alte metode decât cele ale psihologici stărilor inferioare trebuie deci găsite.

În ce condiţii spiritul poate atinge această altă stare? Care-i sunt atunci proprietăţile? La ce cunoştinţe este ci susceptibil de a ajunge 7 Mişcarea formidabilă a cunoaşterii ne aduce în punctul în care spiritul se vede silit să se schimbe, ca să vadă ce este de văzut, ca să facă ce este de tăcut. „Puţinul pe care-l vedem ţine de puţinul care suntem”. Dar să fim noi oare numai ceea ce credem că suntem?

IV

REDESCOPERIREA SPIRITULUI MAGIC

Ochiul verde al Vaticanului.

— Cealaltă inteligenţă.

— Uzina din

Pădurea Adormită.

— Povestea spălătorului de vase.

— Natura face poate joc dublu.

— Manivela supermaşinii.

— Noi catedrale, nou argou.

— Ultima poartă.

— Existenţa ca instrument, – Ceva nou şi rezonabil despre simboluri.

— Totul nu este în totul.

Pintm a decripta anumite manuscrise găsite pe

ţărmurile Mării Negre, ştiinţa celor mai mari lingvişti din lume n-a fost de ajuns. S-a instalat o maşină, un calculator electronic la Vatican şi i s-a dat să studieze o mâzgăleală îngrozitoare, resturile dintr-un pergament imemorial pe care erau înscrise în toate sensurile nişte semne indescifrabile. Trebuia ca maşina să facă o muncă pe care sute şi sute de minţi, vreme de sute şi sute de ani, n-ar fi putut s-o îndeplinească: să compare urmele, să refacă toate seriile posibile de urme asemănătoare, să aleagă între toate probabilităţile posibile, să degajeze o lege de similitudine între toţi termenii comparaţiilor imaginabile, apoi, după ce va fi epuizat lista infinită a combinaţiilor, să constituie un alfabet plecând de la unica similitudine acceptabilă, să recreeze o limbă, să restituie, să traducă. Maşina fixă magma cu ochiul ei verde, imobil şi rece, începu să clincăne şi să bâzâie, nenumărate unde rapide îi trecură prin creierul electronic şi în sfârşit dădu la iveală din acel detritus un mesaj, eliberă cuvântul lumii vechi dispărute. Făcu traducerea. Umbrele de litere de pe praful de pergament se reînsufleţiră, se recombinară, se fecundară din nou şi din inform, din acel cadavru al verbului, ieşi un glas plin de promisiuni. Maşina spuse: „Iar în acest pustiu vom croi un drum către

Dumnezeul vostru”.

*

Se cunoaşte diferenţa dintre aritmetică şi matematici. Gândirea matematică, încă de la Evariste Galois. a descoperit o lume străină omului, care nu corespunde experienţei umane, universului aşa cum îl cunoaşte conştiinţa umană obişnuită. Logica procedând prin da *sau* nu este înlocuită de către o superlogică funcţionând prin da *fi* nu. Această superlogică nu este de domeniul rauonamentului, ci al intuiţiei. În acest sens se poate spune că intuiţia, adică o facultate „sălbatică”, o putere „insolită” a spiritului, „stăpâneşte acum peste mari zone ale matematicilor”.

Cum funcţionează în mod normal creierul? Ca o maşină aritmetică. Ca o maşină binară: da, nu, de acord,

nu de acord, adevărat, fals, îmi place, nu-mi place, bun, rău. În sistemul binar, creierul nostru este imbatabil. Oameni cu mari aptitudini la socotit au izbutit să întreacă maşinile electronice.

Ce este o maşină electronică aritmetică? Este o maşină care, cu o rapiditate extraordinară, clasează, acceptă şi refuză, o rânduieşte factori diverşi în serii. La urma urmelor, este o maşină care pune ordine în univers. Ea imită funcţionarea creierului nostru. Omul clasează. Asta-i onoarea lui. Toate ştiinţele s-au clădit pe un efort de clasare.

Da, dar mai există acum şi maşini electronice care nu funcţionează numai aritmetic, ci şi analogic Exemplu: dacă vreţi să studiaţi *toate* condiţiile de rezistenţă a barajului pe care-l construiţi, faceţi o machetă a barajului. Vă dedaţi la *toate* observaţiile posibile pe acea machetă. Îi furnizaţi maşinii ansamblul observaţiilor. Ea coordonează, compară cu o viteză inumană, stabileşte *toate* conexiunile posibile între acele mii de observaţii de amănunt şi vă spune: „Dacă nu întăriţi baza celei de-a treia coloane din dreapta, că va ceda în 1984”.

Maşina analogică a fixat cu ochiul ei imobil şi infailibil ansamblul reacţiilor barajului, apoi a luat în consideraţie toate aspectele existenţei barajului, şi-a asimilat această existenţă şi a dedus din ea toate legile. Ea a *văzut* prezentul în totalitatea lui, stabilind cu o viteză care contracta

Charles-NoH Martin. /. «*” *Vângtărn3 de l’Homme*.

timpul toate raporturile posibile dintre toţi factorii particulari şi, prin aceasta, ca a putut vedea viitorul Până la urmă, a trecut de la o sumă de cunoştinţe la cunoaştere.

Or, noi credem că şi creierul poate, în anumite cazuri, să funcţioneze ca o maşină analogică, adică ci trebuie să poată:

1. să reunească toate observaţiile posibile privitoare la un amintit lucru;

2. să stabilească lista raporturilor constante dintre multiplele aspecte ale lucrului cu pricina;

3. să devină oarecum lucrul însuşi, să-şi asimileze esenţa lui şi să descopere totalitatea destinului său.

Toate acestea, fireşte, cu o viteză electronică, zeci de mii de conexiuni realizându-se într-un timp ca atomizat. Această serie fabuloasă de operaţiuni precise, matematice, este ceea ce numim noi uneori, când mecanismul se declanşează din întâmplare, o iluminare.

Dacă într-adevărcreierul poate funcţiona ca o maşină analogică, el poate de asemenea să lucreze nu pe lucrul însuşi, ci pe o machetă a lucrului. Nu pe Dumnezeu însuşi, ci pe un idol. Nu pe veşnicie, ci pe un ceas. Nu pe Pământ, ci pe un fir de nisip. Adică pe o imagine jucând rolul de machetă, conexiunile făcându-se la o viteză ce depăşeşte cel mai rapid raţionament binar, ci trebuie să poată vedea, cum spunea Blake, „universul într-un bob de nisip şi eternitatea într-o oră”.

Dacă aşa s-ar petrece lucrurile, dacă viteza de clasare, de comparare, de deducţie ar fi formidabil accelerată, dacă inteligenţa noastră s-ar găsi în anumite cazuri precum particula într-un cielotron, am avea explicaţia oricărei magii. Plecând de la observarea unei stele cu ochiul liber, un preot maya ar fi putut să recompună în mintea sa ansamblul sistemului solar şi să descopere planetele Uranus şi Pluto fără telescop (aşa după cum atestă, pare-se, unele basoreliefuri). Plecând de la un fenomen petrecut într-un creuzet, alchimistul ar fi putut avea o reprezentare exactă a celui mai complex atom şi ar fi putut descoperi secretul materiei. Am fi avut explicaţia formulei după care „ceea ce este sus este aidoma cu ceea ce este jos”. În domeniul mai grosier al magici imitative, s-ar fi înţeles cum magicianul din cro-magnon, contemplând într-o grotă imaginea bizonului ceremonial, ajungea să sesizeze ansamblul legilor din lumea bizonilor şi să anunţe tribului dala, locul şi timpul favorabil pentru viitoarea vânătoare.

*

Tehnicienii ciberneticieni au pus la punct nişte maşini electronice care funcţionează mai întâi aritmetic, iar apoi

analogic. Ele folosesc îndeosebi la decriptarea limbajelor cifrate. Dar aşa sunt savanţii: ei refuza să-şi închipuie ca *ceea ce omul a creat, el poate şi să fie*. Stranie umilinţa!

Noi admitem această ipoteză: omul posedă un aparataj cel puţin egal dacă nu superior oricărui aparataj realizabil tehnic şi destinat să atingă rezultatul pe care orice tehnică şi-l propune, adică înţelegerea şi manevrarea forţelor universale. De ce n-ar poseda el un fel de maşină electronică analogică în străfundurile creierului lui? Ştim astăzi că nouă zecimi din creierul uman sunt neutilizate în viaţa conştientă normală, iar doctorul Warren Penficid a demonstrat existenţa în noi a acestui întins domeniu tăcut. Dar dacă acest domeniu tăcut ar fi o imensă sală de maşini în stare de funcţionare, care aşteaptă doar un gest de comandă? Dacă aşa ar sta lucrurile, magia ar avea dreptate.

Avem un serviciu poştal: secreţiile de hormoni ajung în mii de locuri din corpul nostru ca să provoace excitaţii.

Avem un telefon – sistemul nervos: sunt ciupit, strig; mi-e ruşine, roşesc etc.

De ce n-am avea şi un radio? Creierul emite poate nişte unde care se propagă cu mare viteză şi care, precum undele de hiperfrecvenţă ce se năpustesc în conductorii goi înăuntru, circulă în interiorul manşoanelor de miciină. Am poseda în acest caz un sistem de comunicaşi, de conexiuni, necunoscut. Creierul emite poate tot timpul astfel de unde, dar receptorii nu sunt utilizaţi sau nu încep să funcţioneze decât în rare ocazii, ca acele posturi de radio dereglate cărora un şoc le readuce o clipă sunetul.

Aveam şapte ani. Stăteam în bucătărie, lângă mama care spăla vasele. Mama a apucat un spălător de vase ca să scoată grăsimea de pe farfurii şi s-a gândit. În aceeaşi clipă, că prietena ci Raymonde numea acel instrument „un ştergător de vase”. Bolboroseam ceva, dar în clipa aceea am spus: „Raymonde numeşte asta ştergător de vase”, apoi îmi văzui mai departe de bolboroseala mea. Nu mi-aş aminti de acest incident dacă mama, puternic impresionată, nu mi l-ar fi amintit ca adesea, ca şi când ar

fi trăit atunci un mare mister, simţind cu un val de bucurie că eu eram ea, primind o dovadă mai mult decât omenească a iubirii mele. Mai târziu, când o făceam să sufere, ea evoca în clipde-i de răgaz acea secundă de „întâlnire”, ca pentru a se convinge că ceva mai profund decât sângele trecuse de la ea la mine.

Ştiu bine cum trebuie privite coincidenţele şi chiar acele coincidenţe privilegiate numite de Jung „semnificative”, dar, fiindcă am trăit momente analoge cu un prieten drag, cu o femeie îndrăgită cu pasiune, mi se pare că noţiunea de coincidenţă trebuie depăşită şi trebuie să îndrăznim a recurge la o interpretare magică. E de-ajuns să ne înţelegem asupra termenului de „magic”.

Ce se petrecuse în bucătărie, în seara aceea pe când aveam şapte ani? Cred că, (ară ştirea mea (şi din pricina unui şoc imperceptibil, a unei mişcări infime aidoma undei uşoare care face să cadă un obiect aflat mult timp în echilibru, o mişcare infimă datorată hazardului pur). O maşină din mine însumi, sensibilizată de mii şi mii de clanuri drăgăstoase, de acea simplă, violentă, exclusivă iubire a copilăriei. Începuse brusc să funcţiopeze. Această maşină nou-nouţă şi bine unsă din domeniul tăcut al creierului meu, din uzina cibernetică a Frumoasei din Pădurea Adormită, a privit-o pe mama. A văzut-o, a adunat şi clasat toate faţetele gândurilor, inimii, dispozişci, senzaţiilor e i; a devenit ca; i-a cunoscut esenţa şi destinul de până în acel moment. A fişat, a orânduit, cu o viteză mai mare decât a luminii, toate asociaţiile de sentimente şi idei ce defilaseră prin mama de la naşterea ei şi a ajuns la ultima asociaţie, aceea cu spălătorul. Raymonde şi ştergătorul. Şi atunci eu am exprimat rezultatul travaliului acestei maşini, ce fusese executat atât de nebuneşte de rapid că rodul lui însuşi mă traversa (ară a lăsa vreo urmă, aşa cum ne traversează razele cosmice, fără să ne provoace vreo senzaţie. Am spus: „Raymonde numeşte asta ştergător de vase”. Apoi maşina s-a oprit sau eu am încetat să mai fiu receptiv după ce fusesem o miliardime de secundă şi mi-am continuat fraza începută înainte,

înainte ca timpul să se oprească sau să fie accelerat în toate sensurile, trecut, prezent, viitor – este acelaşi lucru.

Aveam să cunosc. În alte împrejurări, „coincidenţe” de aceeaşi natură. Cred că e posibil să le interpretăm în felul acesta. Se poate ca maşina să funcţioneze constant, dar noi să nu fim receptivi decât ocazional. Iar această receptivitate nu poate fi decât foarte rară. La anumite fiinţe, e neîndoielnic nulă. Aşa se face că există „oameni care au noroc” şi oameni care n-au. Norocoşii ar fi aceia care, uneori, primesc un mesaj din partea maşinii: ea a analizat toate clementele conjuncturii, a clasat, a ales, a comparat toate efectele şi toate cauzele posibile şi descoperind astfel calea cea mai bună a destinului, şi-a emis oracolul, care a fost recepţionat, tară măcar ca prin asta conştiinţa să fi avut cea mai mică bănuială despre un travaliu atât de formidabil. Aceia, într-adevăr, sunt „îndrăgiţi de zei”. Din când în când, ci se branşează la uzina lor. Ca să nu vorbesc decât de mine, eu am ceea ce se cheamă „noroc”. Totul mă îndeamnă să cred că fenomenele care prezidează acest noroc sunt de acelaşi ordin ca acelea care au prezidat povestea cu „ştergătorul”.

Astfel începem să ne dăm seama că acea concepţie magică despre relaţiile omului cu ceilalţi, cu lucrurile, cu spaţiul, cu timpul, nu e cu totul străină de o reflecţie liberă şi vie asupra tehnicii şi a ştiinţei moderne. Tocmai modernitatea ne îngăduie să credem în magic. Maşinile electronice ne fac să-l luăm în serios pe vrăjitorul de cro-magnon şi pe preotul maya. Dacă nişte conexiuni ultrarapide se stabilesc în domeniul tăcut al creierului uman şi dacă. În anumite circumstanţe, rezultatul acestui travaliu este captat de conştiinţă, anumite practici de magic imitativă, dezvăluiri profetice, iluminări poetice sau mistice, anumite divinaţii pe care le punem pe seama delirului sau a hazardului trebuie considerate achiziţii reale ale spiritului în stare de trezie.

De altfel, sunt deja câţiva ani de când ştim că natura nu e raţională. Ea nu se conformează modului obişnuit de funcţionare a inteligenţei. Pentru partea din creierul

nostru care funcţionează în mod normal, orice demers este binar. Ceva e alb sau negru. E da sau nu. E continuu sau discontinuu. Maşina noastră de priceput e aritmetică. Ea clasează şi compară. Întregul *Discurs asupra metodei* este întemeiat pe aceasta. Toată filosofia chineză cu Ying şi Yang, la fel (iar *Cartea Muraţii/or*, singura carte de oracole ale cărei reguli ni le-a transmis Antichitatea, este alcătuită din figuri grafice: trei linii continue, trei discontinue, în toate aranjamentele posibile). Or, cum spunea Einstein la sfârşitul vieţii: „Mă întreb dacă natura joacă mereu acelaşi joc". Se pare. Într-adevăr, că natura se sustrage maşinii binare care este creierul nostru în stare de funcţionare normală. De la Louis de Broglie încoace, am fost siliţi să admitem că lumina este în *acelaşi timp* continuă şi fărâmiţată. Dar nicio minte omenească n-a izbutii să-şi reprezinte un astfel de fenomen, să-l înţeleagă dinăuntru, să-l cunoască în mod real. Se admite. Se ştie. Nu se cunoaşte. Presupuneţi acum că, pe un model al luminii (toată literatura şi iconografia religioasă abundă în evocări ale luminii), un creier trece de la starea aritmetică la starea analogică. În străfulgerarea unui extaz. El devine lumină. *Trăieşte* incomprehensibilul fenomen. Se naşte odată cu el. Îl cunoaşte. Ajunge acolo unde inteligent sublimă a lui de Broglie nu răzbate. Apoi recade în starea dinainte, contactul cu maşinile superioare ce funcţionează în imensa galerie secretă a creierului este rupt. Memoria nu-i restituie decât frânturi din cunoaşterea recent dobândită, iar limbajul nu reuşeşte să traducă nici măcar aceste frânturi. Poate că unii mistici au *cunoscut* astfel fenomene ale naturii pe care inteligenţa modernă a izbutit să le descopere, să le admită, dar nu şi să le integreze.

„Şi ca şi mine, scribul întreba cum sau ce anume vedea ea, sau dacă vedea ceva cu trup. Ea răspundea astfel: vedeam o plenitudine, o lumină, de care mii simţeam atât de plină, încât nu ştiu ce să spun şi nici să-i găsesc vreo asemănare…" iată un pasaj foarte semnificativ dintr-o dictare făcută de Angela da Foligno confesorului ei.

Pe o machetă matematică de baraj sau de avion,

calculatorul electronic funcţionează analogic. El devine, într-o anumită măsură, acel baraj sau acel avion şi descoperă totalitatea aspectelor existenţei lor. Dacă şi creierul poate face la fel, începem să înţelegem de ce vrăjitorul meştereşte o structură evocând duşmanul pe care vrea să-l atingă sau desenează bizonul a cărui urmă vrea s-o descopere. El aşteaptă dinaintea acestor machete trecerea inteligenţei sale de la stadiul binar la stadiul analogic, trecerea conştiinţei sale de la starea obişnuită la starea de trezire superioară. Aşteaptă ca maşina să înceapă a funcţiona analogic, ca să se producă. În domeniul tăcut al creierului său, acele conexiuni ultrarapide ce-i vor descoperi realitatea totală a lucrului reprezentat. Aşteaptă, dar nu pasiv. Ce face el? El şi-a ales momentul şi locul în funcţie de învăţăturile străvechi, de nişte tradiţii care sunt poate rezultatul unei serii de tatonări. Un anume moment dintr-o anumită noapte, de exemplu, este mai favorabil decât cutare alt moment din altă noapte, poate din pricina stării cerului, a razelor cosmice, a dispoziţiei câmpurilor magnetice etc. Se aşază într-o anumită postură foarte precisă. Face anumite gesturi, un dans aparte, rosteşte anumite cuvinte, emite nişte sunete. Îşi potriveşte respiraţia etc. Nimeni nu şi-a dat seama că ar putea fi vorba în toate acestea de nişte tehnici (embrionare, tatonante) menite a provoca urnirea maşinilor ultrarapide conţinute în partea adormită a creierului nostru. Poate că riturile nu suni decât nişte ansambluri complexe de aranjamente ritmice, susceptibile de a declanşa pornirea funcţiunilor superioare ale inteligenţei. Porniri cu manivela, oarecum, mai mult sau mai puţin eficace. Totul ne îndeamnă să credem că punerea în mişcare a acestor funcţii superioare, a acestor creiere electronice analogice, necesită nişte branşări de o mie de ori mai complicate şi mai subiile decât cele care se petrec în trecerea de la somn la luciditate.

De la cercetările lui Von Frisch, se ştie că albinele au un limbaj: zborul lor desenează în spaţiu figuri matematice de o infinită complicaţie, ele comunicându-şi astfel

informaţiile necesare vieţii stupului. După loate probabilităţile, ca să intre în comunicaţie cu puterilecele mai elevate, şi omul trebuie să pună în joc nişte scrii de impulsuri cel

1 Desigur, comparaţia noastră cu maşina electronica nu este absoluta. Ca orice comparaţieec doar un punct de plecare şi o macheta de idee în sine.

puţin la fel de complexe, de fine şi de diferite de ceea ce-i determina în mod obişnuit actele intelectuale.

Rugăciunile şi riturile legate de idoli, de figurile simbolice ale religiilor, ar fi deci încercări de a capta şi orienta energii subtile (magnetice, cosmice, ritmice etc.), în vederea declanşării inteligenţei analogice ce i-ar permite omului să *cunoască* divinitatea reprezentată.

Dacă aşa stau lucrurile, dacă există tehnici de a obţine un randament al creierului incomparabil cu rezultatele inteligenţei binare chiar şi foarte mari şi dacă aceste tehnici n-au fost căutate până acum decât de ocultişti, se înţelege de ce majoritatea descoperirilor importante, practice şi ştiinţifice, dinainte de secolul al XIX-lea, au fost tăcute de aceştia.

Limbajul nostru, ca şi gândirea, purcede din funcţionarea aritmetică, binară, a creierului nostru. Noi clasăm în da, nu, pozitiv, negativ, stabilim comparaţii şi deducem. Dacă limbajul ne serveşte pentru a ne pune ordine în gândire, ca însăşi în întregime ocupată să orândutască, trebuie să admitem că el nu este un element creator exterior, un atribut divin. El nu vine să adauge o gândire gândirii. Dacă vorbesc sau scriu, îmi frânez maşina. Nu pot s-o descriu decât observând-o cu încetinitorul. Nu exprim aşadar altceva decât modul meu binar de a fi conştient de lume şi asta, în plus, atunci când conştiinţa aceasta încetează să mai funcţioneze la viteza-i normală. Limbajul meu nu mărturiseşte decât încetinirea unei viziuni a lumii, ea însăşi limitată la binar. Această insuficienţă a limbajului este evidentă şi viu resimţită. Dar ce să mai spunem de insuficienţa inteligenţei binare înseşi? Existenţa lăuntrică, esenţa lucrurilor. Îi scapă. Ea

poate descoperi că lumina este continuă şi discontinuă în acelaşi timp, că molecula de benzen stabileşte între cei şase a-lomi ai ei raporturi duble şi totuşi mutual exclusive; admite, dar nu poate înţelege, nu poate integra propriului ci demers realitatea structurilor profunde pe care le examinează. Ca să facă asta, ar trebui să-şi schimbe starea, ar trebui ca alte maşini decât cele folosite obişnuit să înceapă să funcţioneze în creier şi ca raţionamentului binar să i se substituie o conştiinţă analogică îmbrăcând formele şi asimilându-şi ritmurile inconceptibile ale acestor structuri profunde. Fără îndoială, aceasta se produce în intuiţia ştiinţifică. În iluminarea poetică, în extazul religios şi în alte cazuri pe care le ignorăm. Recursul la *conştiinţa trează*, adică la o stare diferită de starea de veghe lucidă, este Icitmotivul tuturor vechilor filosofii. Este şi Icitmotivul celor mai mari fizicieni şi matematicieni moderni, pentru care „ceva trebuie să se petreacă în conştiinţa umană ca ea să treacă de la ştiinţă la cunoaştere”.

Nu e deci surprinzător că limbajul, care izbuteşte doar să dea seama de o conştientizare a lumii în starea de veghe lucidă normală, este obscur de îndată ce trebuie să exprime acele structuri profunde, fie că e vorba de lumină, de eternitate, de timp, de energie sau de esenţa omului ş.a. Cu toate astea, deosebim două feluri de obscuritate.

Unul vine din faptul că limbajul este vehiculul unei inteligenţe care se pune să examineze structurile cu pricina fără să poată vreodată să le asimileze. Este vehiculul unei naturi care se izbeşte degeaba de o alta natură. În cel mai bun caz, el poate doar aduce dovada unei imposibilităţi, ecoul unei senzaţii de neputinţă şi exil. Obscuritatea-i este reală. Nu e altceva decât obscuritate.

Celălalt fel de obscuritate provine din faptul că omul care încearcă să se exprime a cunoscut. În străfulgerări de-o clipă, o altă stare de conştiinţă. El a trăit o clipă în intimitatea acestor structuri profunde. Le-a cunoscut. Este misticul de tip Sfântul Ioan al Crucii, savantul iluminat de tip Einstein sau poetul inspirat de tip William Blake,

matematicianul exaltat de tip Galois, filosoful vizionar de tip Meyrink.

Recăzând din această stare, „clarvăzătorul” nu mai reuşeşte s-o comunice. Dar, prin aceasta, el exprimă certitudinea pozitivă că universul ar fi controlabil şi manevrabil dacă omul ar izbuti să combine pe cât de intim posibil starea de veghe şi starea de super-veghe. Apare într-un astfel de limbaj ceva eficace, profilul unui instrument suveran. Fulcanelli vorbind despre misterul Catedralelor. Wiener vorbind despre structura Timpului sunt obscuri, dar aici obscuritatea nu e obscuritate: este semn că ceva străluceşte altundeva.

Fără îndoială, numai limbajul matematic modern dă seama de anumite rezultate ale gândirii analogice. Există în fizica matematică nişte domenii ale unui „altundeva absolut” şi ale „continuităţilor de măsură nulă”, adică ale măsurilor aplicate unor universuri inconceptibile şi totuşi reale. Ne putem întreba de ce poeţii nu şi-au plecat urechea de partea aceasta a ştiinţei, ca să audă cântecul realităţilor fantastice – oare nu cumva de teamă că ar fi trebuit atunci să recunoască această evidenţă: că arta magică trăieşte şi prosperă în afara iatacului lor?

Cantor: *Esenţa matematicii este libertatea*.

Mai. r – i. einer despre lucrările lui Ahel: *IC vurha* de *adevărate poeme lirice de oftwnuţele suhlima*: *perfecţiunea formei lasă să-i transpari măreţia gândirii* şi *copleşeşte spiritul cu imagini dintr-o” lume mai îndepărtatâde han*alele *aparenţe ale vieţii, mai direct ţâşnilâdin suflet decât cea mai frumoasă creaţie a celui mai frumos poci în înţelesul obişnuit al cuvântului*.

Dedckind: *Suntem de rasa divina* şi *awin puterea dea crea*.

Acest limbaj matematic care probează existenţa unui univers ce scapă conştiinţei în mod normal lucide este singurul aflat în activitate. În proliferare constantă.

„Fiinţele matematice”, adică expresiile, semnele care simbolizează viaţa şi legile lumii invizibile, ale lumii *de ne gândii*, dezvoltă, fecundează alte „fiinţe”. La drept vorbind,

acest limbaj este veritabila „limbă verde” a vremii noastre.

Da „Limba verde”, argoul în sensul originar al acestor cuvinte. În sensul care li se dădea în Evul Mediu (şi nu în sensul fad pe care li-l presupun astăzi nişte literatori ce se cred „emancipaţi”), iată că-l găsim în ştiinţa de avangardă. În fizica matematică, aceasta fiind, privită mai îndeaproape, o dereglare a inteligenţei admisă, o ruptură, o viziune.

Ce este arta gotică oare, căreia îi datorăm catedralele? „Pentru noi, scria Fulcanelli în *Misterul catedralelor*, arta gotică nu este decât o deformare ortografică a cuvântului *argotic*, conform legii fonetice determinate în toate limbile, fără a ţine seama de ortografic, de către Kabbala tradiţională”. Catedrala este o operă de artă gotă sau *de argot* (argou).

Şi ce este catedrala de astăzi, care-i învaţă pe oameni structurile Creaţiei, dacă nu ecuaţia substituită vitraliilor? Să ne debarasăm de nişte fidelităţi inutile faţă de trecut ca să ne racordăm mai bine la ei. Să nu căutăm catedrala modernă într-un monument de sticlă şi beton cu o cruce în vârf. Catedrala din Evul Mediu era o carte de mistere dată oamenilor de ieri. Cartea misterelor, astăzi, o scriu fizicienii matematicieni, cu „fiinţe matematice” dispuse ca ornamentele gotice în construcţii ce se numesc rachete interplanetare, uzine atomice, ciclo-troane. Iată adevărata continuitate, iată firul real al tradiţiei.

Argofierii din Evul Mediu, fiii spirituali ai Argonauţilor ce ştiau drumul către grădina Hesperidelor, îşi scriau mesajul hermelic în piatră. Semne de neînţeles pentru oamenii la care conştiinţa n-a suferit transmutaţii, la care creierul n-a suferit acea acceleraţie formidabilă datorită căreia ceea ce este de neconceput devine real, sensibil şi manevrabil. Ei nu erau secretoşi de dragul secretului, ci pur şi simplu fiindcă descoperirile lor privind legile energiei, ale materiei şi ale spiritului se efectuaseră într-o altă stare de conştiinţă, incomunicabilă în chip direct. Erau secretoşi fiindcă „a fi” înseamnă „a fi diferit”.

În acest domeniu, toiul este deschis: tehnicile de

gândire, „logicile”. „Mulţimile”. Colul este viu, laiul se reînnoitele din încetare, cele mai stranii şi cele mai transparente concepţii se nasc unele din altele, se transforma, aidoma „miscilritor” unei simfonii; ne aflăm în domeniul divin al imagina) iei, dar al unei imaginaţii abstracte, dacă se poate spune aşa. Într-udevăr, aceste imagini ale tehnicii matematice n-au nimic de-a face eu cele din lumea iluzorie prin care bâjbâim noi, *deşi deţin cheia* şi *secretul ci* (Georges lluraud: *Mnlhl iiiaiiqiic ci Civilisation*. În revisla „Ij Table Ronde”. aprilie 1959).

Prin atenuarea tradiţiei, ca o aducere aminte a unui exemplu atât de prestigios, argoul este în zilele noastre un dialect marginal folosit de cei nesupuşi, avizi de libertate, de proscrişi, de nomazi, de toţi cei care trăiesc în afara legilor moştenite şi a convenţiilor – de vagabonzi, adică de *vizionari*, de aceia care, ne mai spune Fulcanelli, se reclamau în Evul Mediu şi de la titlul de *Fii* sau *Copii ai Soarelui*, *arta gafă* fiind *ar/a luminii* sau *a Spiritului*.

Regăsim însă tradiţia nealterată dacă ne dam seama că arta gotă, *arta a Spiritului*, este astăzi aceea a „fiinţelor matematice” şi a integralelor lui Lebesque. a „numerelor de dincolo de Infinit”, a fiziciendor matematicieni care clădesc, în curbe insolite, în „lumini interzise”, cu tunete şi fulgere, catedralele liturghiilor noastre viitoare.

*

Aceste consideraţii riscă să-i pară revoltătoare unui cititor religios. Dar nu e aşa. Noi credem că posibilităţile creierului omenesc sunt infinite. Aceasta ne pune în contradicţie cu psihologia şi ştiinţa oficială, care au „încredere în om” cu condiţia ca el să nu iasă din cadrul trasat de raţionaliştii secolului al XIX-lea; n-ar trebui să ne pună însă în contradicţie cu spiritul religios, cel puţin nu cu ceea ce are el mai pur şi mai înălţător.

Omul poate accede la taine, poate *vedea* lumina. Eternitatea, poate sesiza legile Energiei, poate să-şi integreze demersului său lăuntric ritmul destinului universal, poate să aibă o cunoaştere sensibilă a celei de pe urmă convergenţe a forţelor şi, precum Teilhard de

Chardin, poate trăi cu incomprehensibila viaţă a punctului Omega în care întreaga creaţie se va afla, la finele timpului terestro, desăvârşită, consumată şi totodată exaltată. Omul poate orice. Inteligenţa lui, echipată fără îndoială de la origine pentru o cunoaştere infinită, poate. În anumite condiţii, să sesizeze ansamblul mecanismelor vieţii. Puterea inteligenţei umane desfăşurate în întregime se poate probabil întinde la totalitatea Universului. Dar această putere se opreşte acolo unde inteligenţa, ajunsă la capătul misiunii ei, presimte că mai e „ceva" dincolo de Univers. Aici, conştiinţa analogică îşi pierde orice posibilitate de funcţionate. Nu există în Univers modele a ceea ce se află dincolo de Univers. Această poartă de netrecut este aceea a împărăţiei lui Dumnezeu. Acceptăm această expresie, pe această treaptă: „Împărăţie a lui Dumnezeu".

Pentru că a încercat să iasă din univers imaginând un număr mai mare decât tot ce s-ar putea concepe în Univers, pentru că a încercat să construiască un concepi pe care universul să nu-l fi puiul umple, genialul matematician Cantora căzut pradă nebuniei. Există o ultimă poartă pe care inteligenţa analogică n-o poate deschide. Puţine texte îl egalează în măreţie metafizică pe acela în care H.P. Lovecraft1 încearcă să descrie aventura de negândit a omului deşteptat ce-ar fi izbutit să întredeschidă această poartă şi astfel s-ar fi strecurat, pasămite, acolo unde domneşte Dumnezeu, dincolo de infinit…

Ştia că un anume Randolph Carter, din Boston, existase; totuşi nu-şi dădea seama dacă. Ia drept vorbind, acela era el, fragment sau faţetă a entităţii de dincolo de Ultima Poartă, ori altcineva care fusese acel Randolph Carter. „Eul" său fusese distrus şi cu toate astea, datorită vreunei facultăţi de neconec-put, avea deopotrivă conştiinţa de a fi o mulţime de „eu"-uri – dacă totuşi, în locul acela unde şi cea mai mică noţiune de existentă individuală era abolită, ceva atât de ciudat ar putea supravieţui sub o formă oarecare. Era de parcă trupul i se

preschimbase brusc într-una din acele efigii cu multe membre şi capete din templele hinduse. Cu un efort nesăbuit, contemplând acel aglomerat, încerca să-şi despartă de el trupul său originar – dacă ar mai fi putut exista un asemenea trup…

În timpul viziunilor acestora înfricoşătoare, fragmentul de Randolph Carter ce străbătuse prin Ultima Poartă fu smuls din nadirul ororii şi aruncat în abisurile unei orori şi mai adânci, iar de astă dată ca venea din interior: era o forţă, un fel de personalitate ce i se înfăţişa brusc şi îl înconjura în acelaşi timp, punea stăpânire pe el şi, integrându-se propriei sale prezenţe, coexista cu toate veşniciile, era contiguă tuturor spaţiilor. Nu exista nicio manifestare vizibilă, dar perceperea acestei entităţi şi redutabila combinare a conceptelor de identitate şi de infinit îi comunicau o teroare paralizantă. Teroarea aceasta le depăşea de departe pe toate celelalte a căror existenţă multiplele faţete ale lui Carter o bănuiseră până atunci… Această entitate era totul în unul şi unul în totul, o fiinţă în acelaşi timp infinită şi limitată ce nu aparţinea numai unui continuu de spaţiu-timp, ci făcea parte integrantă din maelströmul etern al forţelor vieţii, din ultimul maelström nelimitat care depăşeşte şi matematicile şi imaginara. Această entitate era poate aceea pe care anumite culte secrete ale pământului o invocă cu glas surd şi pe care spiritele aburoase din nebuloasele spirale o desemnează printr-un semn intranscriptibil… Şi într-o străfulgerare, proiectat şi mai departe, fragmentul Carter îşi dădu seama de superficialitatea, de insuficienţa a ceea ce resimţise în această privinţă, chiar în această privinţă…

Să revenim la subiectul nostru iniţial. Noi nu spunem: există, în marca parte tăcută a creierului, o maşină electronică analogică. Noi spunem: cum există maşini aritmetice şi maşini analogice, nu s-ar putea oare imagina, dincolo de funcţionarea inteligenţei noastre în starca-i normală, o funcţionare într-o stare superioară? Nişte puteri ale inteligenţei care ar fi de acelaşi ordin cu cele ale maşinii analogice? Comparaţia noastră nu trebuie

luată literal. E vorba de un punct de plecare, de

1 Kxiras din nuvela *A Irawrs Ies Portes de la Clffd Argsnt*, pe care Bergier şi cu mine» în publicat-o în franţuzeşte într-o culegere intitulată *Dt/HMS clMcrw-HU-s* (col. „Lumière Interdile". Ed. des Deux Rives. Paris).

O rampă de lansare către zone încă sălbatice ale inteligenţei, abia explorate, în acele zone, inteligenţa începe poate brusc să intre în fulguraţie, să lumineze lucrurile din univers în mod obişnuit ascunse. Cum izbuteşte ea să treacă în acele regiuni unde propria-i viaţă devine prodigioasă? Prin ce operaţiuni se face schimbarea de stare? Noi nu spunem că ştim. Noi spunem că există. În riturile magice şi religioase. În imensa literatură veche şi modernă consacrată momentelor singulare, clipelor fantastice ale spiritului, mii şi mii de descrieri fragmentare ce ar trebui puse la un loc, comparate, şi care evocă poate o metodă pierdută – sau o metodă viitoare.

E posibil ca inteligenţa să atingă uneori, ca din întâmplare, frontiera acestor regiuni sălbatice. Ea declanşează în ele, o fracţiune de secundă, maşinile superioare al căror zgomot îl percepe confuz. E povestea mea cu ştergătorul de vase, sunt toate acele fenomene zise „parapsihologice" a căror existenţă ne tulbură atâta, sunt acele rare şi extraordinare ţâşniri de iluminare, una, două sau trei, pe care majoritatea fiinţelor sensibile le cunosc în cursul vieţii şi mai ales la vârste fragede. Nimic nu rămâne din ele, abia o amintire.

Trecerea acestei frontiere (sau, cum spun textele tradiţionale: „intrarea în starea de trezie") aduce infinit mai mult şi nu pare a fi la cheremul hazardului. Totul ne îndeamnă să credem că trecerea în cauză necesită reunirea şi orientarea unui număr enorm de forţe, exterioare şi interioare. Nu e absurd să credem că aceste forţe ne stau la dispoziţie. Numai metoda ne lipseşte. Tot metoda ne lipsea cu câtva timp în urmă ca să eliberăm energia nucleară. Însă forţele acestea nu ne stau la dispoziţie decât dacă angajăm spre a le capta totalitatea existenţei noastre. Asceţii, sfinţii, taumaturgii, vizionarii,

poeţii şi savanţii de geniu spun şi ei acelaşi jucm. Şi tot aşa scrie şi William Temple, poet american modern: „Nicio revelaţie particulară nu este posibilă dacă existenţa nu este ea însăşi în întregime un instrument de revelaţie”.

Să reluăm comparaţia noastră. „Cercetarea operaţională” s-a născut în timpul celui de-al doilea război mondial. Pentru ca nevoia unei atari metode să se fi (acut simţită, „trebuiau să se pună nişte probleme care să scape bunului simţ şi experienţei”. Tacticienii au apelat deci la matematicieni:

Atunci când o situaţie, din pricina complexităţii structurii ci aparente şi a evoluţiei sale vizibile, nu poate fi stăpânită prin mijloace obişnuite, li se cere oamenilor de ştiinţă să trateze această situaţie aşa cum tratează ci în specialitatea lor fenomenele naturii şi să-i facă teoria. A face teoria unei situaţii sau a unui obiect înseamnă să-i imaginezi un model abstract ale cărui proprietăţi vor simula proprietăţile obiectului. Modelul este întotdeauna matematic. Prin intermediul lui, chestiunile concrete sunt traduse în proprietăţi matematice.

Este vorba de „modelul” unui lucru sau al unei situaţii prea noi sau prea complexe ca să fie sesizate în realitatea lor totală de către inteligenţă. „În cercetarea operaţională fundamentală, trebuie construită atunci o maşină electronică analogică, încât această maşină să realizeze modelul. Astfel, potrivindu-i butoanele de reglaj şi privind-o funcţionând, se vor putea afla răspunsurile la toate întrebările în vederea cărora a fost conceput modelul”.

Aceste definiţii sunt extrase dintr-un buletin tehnic1. Ele sunt mai importante pentru o viziune a „omului deşteptat”, pentru o înţelegere a spiritului „magic”, decât cea mai mare parte a lucrărilor de literatură ocultistă. Dacă traducem *model* prin *idol* sau *simbol* şi *maşina analogica* prin *funcţionare iluminantă a creierului* sau *creier în stare de hiper-luciditate*, vedem că cea mai misterioasă cale a cunoaşterii omeneşti – cea pe care moştenitorii secolului al XIX-lea pozitivist refuză s-o admită

– este o cale bună şi adevărată. Chiar tehnica modernă ne îndeamnă s-o considerăm astfel.

Prezenţa simbolurilor, semne enigmatice şi de expresie misterioasă, în tradiţiile religioase, operele de artă, basmele şi obiceiurile folclorului, atestă existenţa unui limbaj universal răspândit în Orient ca şi în Occident, a cărui semnificaţie transistorică pare a se situa chiar la rădăcina existenţei noastre, a cunoştinţelor şi valorilor noastre2.

Or. ce altceva este simbolul dacă nu modelul abstract al unei realităţi, al unei structuri pe care inteligenţa umană n-ar putea-o stăpâni în întregime, dar căreia-i schiţează „teoria”?

„Simbolul revelează anumite aspecte ale realităţii – cele mai adânci – care desfid orice mijloc de cunoaştere1”. La fel ca „modelul” elaborat de matematician plecând de la un obiect sau de la o situaţie care scapă bunului simţ ori experienţei, proprietăţile simbolului simulează proprietăţile obiectului sau ale situaţiei astfel abstract reprezentate şi al cărora spect fundamental rămâne ascuns. Ar trebui apoi ca o maşină electronică analogică să fie branşată şi să funcţioneze pe baza acestui model pentru ca simbolul să-şi divulge realitatea conţinută şi răspunsurile la toate întrebările din pricina cărora a fost conceput. Echivalentul acestei maşini, credem noi, există în om. Anumite atitudini mentale şi fizice încă prost cunoscute pot să-i declanşeze funcţionarea. Toate tehnicile asec-*Bulleiin de I.latson des Cerclesde Politique Économique*, marile 1959.

Kino Alledii, *De la nature des Sttiboles*. Mi i. n.

MirccaKIiade. /magf\ w *Symboles*.

lice, religioase, magice, par orientate către acest rezultat şi fără îndoială că asta exprimă şi tradiţia ce parcurge toată istoria omenirii când le promite înţelepţilor „starea de trezie”.

Astfel, simbolurile sunt poate modelele abstracte stabilite de la originile omenirii cugetătoare, plecând de la care structurile profunde ale universului ne-ar putea fi

sensibile. Dar atenţie! Simbolurile nu reprezintă lucrul însuşi, fenomenul însuşi. Joc la fel, ar fi fals să credem că ele sunt pur şi simplu nişte schematizări. În cercetarea operaţională, modelul nu este modelul redus ori simplificat al unui lucru cunoscut. El este punctul de plecare posibil în vederea cunoaşterii acelui lucra. Sieste un punct de vedere situat în afara realităţii – anume în universul matematic. Construită pe acest model, maşina analogică va trebui apoi să intre în transă electronică pentru a da răspunsuri *practice*. De aceea, toate explicaţiile simbolurilor la care se dedau ocultiştii sunt lipsite de interes. Ei lucrează asupra simbolurilor ca şi când ar fi vorba de nişte scheme traductibile de către inteligenţa în stare normală, ca şi când s-ar putea ajunge imediat de la aceste scheme la vreo realitate. De secole de când se îndeletnicesc astfel cu Crucea Sfântului Andrei, cu svastica, cu steaua lui Solomon, studiul structurilor profunde ale universului n-a înaintat deloc prin eforturile lor.

Printr-o iluminare a inteligentei sale sublime. Einstein izbuteşte să întrezărească (nu s-o priceapă în întregime, nu să şi-o încorporeze şi s-o stăpânească) relaţia spaţiu-timp. Spre a-şi comunica descoperirea la nivelul la care ea este inteligibil comunicabilă şi spre a se ajuta el însuşi să *se ridice din nou către propria-i viziune iluminantă*, Einstein desenează semnul X sau triedral de referinţă. Acest desen nu e o schemă a realităţii. El este inutilizabil pentru marea masă a muritorilor de rând. Este un „ridică-te şi umblă!” pentru ansamblul cunoştinţelor de fizică matematică. Mai mult, tot acest ansamblu pus în funcţiune într-un creier puternic nu va izbuti decât să regăsească ceea ce triedral evocă, nu să treacă în universul unde operează legea exprimată de acest semn. Dar, la capătul acestui demers, se va afla că acel alt univers există.

Toate simbolurile sunt poate de acelaşi ordin. Svastica inversată sau crucea încârligată, a cărei origine se pierde în trecutul cel mai îndepărtat, este poate „modelul” legii care prezidează orice destracţie. De fiecare

dată când se întâmplă o destracţie. În materie sau în spirit, mişcarea forţelor este poate conformă cu acest model, precum relaţia spaţiu-timp este conformă cu triedrul.

La fel, ne spune matematicianul Eric Temple Bell, spirala este poate „modelul" structurii profunde a oricărei evoluţii (a energiei, a vieţii, a conştiinţei). Se poate ca în „starea de trezie" creierul să fie capabil de a funcţiona ca maşina analogică, plecând de la un model stabilit, şi să pătrunua astfel, plecând de la svaslică, structura universală adestrucţiei, iar plecând de la spirală, structura universală a evoluţiei.

Aşadar simbolurile, semnele, sunt poate nişte modele concepute pentru maşinile superioare ale spiritului nostru, în vederea funcţionării inteligenţei noastre într-o altă stare.

Inteligenţa noastră, în starca-i obişnuită, lucrează poate, cu terminaţia-i cea mai fină, la a desena modele datorită cărora, trecând într-o stare superioară, ca şi-ar putea încorpora realitatea ultimă a lucrurilor. Când Teilhard de Chardin ajunge să conceapă punctul Omega, el elaborează astfel „modelul" punctului ultim al evoluţiei. Dar pentru a simţi realitatea acestui punct, pentru a trăi în profunzime o realitate atât de puţin imaginabilă, ca şi conştiinţa să integreze această realitate, să şi-o asimileze pe de-a-ntregul – pentru ca, în cele din urmă, conştiinţa să devină ea însăşi punctul Omega şi să perceapă tot ce este de perceput într-un asemenea punct: înţelesul ultim al vieţii pe Pământ, soarta cosmică a Spiritului desăvârşit, dincolo de sfârşitul timpurilor pe globul nostru; – pentru ca această trecere de la idee la cunoaştere să se facă, ar trebui să se declanşeze o altă formă de inteligenţă. Să zicem o inteligenţă analogică, să zicem iluminarea mistică, să zicem starea absolută de contemplaţie.

Astfel, ideea de Eternitate, ideea de Transfinit, ideea de Dumnezeu etc, sunt poate nişte „modele" stabilite de noi şi menite. Într-un alt domeniu al inteligenţei noastre, într-un domeniu de obicei adormit, să dea răspunsurile în vederea cărora le-am elaborat.

Ceea ce trebuie bine ştiut este că ideea cea mai sublimă e poate echivalentul bizonului desenat pentru vrăjitorul din cro-magnon. E vorba de o machetă. Va trebui apoi ca maşinile analogice să înceapă să funcţioneze pe acest model în zona secretă a creierului. Vrăjitorul trece, prin transe. În realitatea lumii bizonului. Îi descoperă toate aspectele dintr-odată şi poate anunţa locul şi ora viitoarei vânători. Aceasta este magia în starea cea mai de jos. În starea cea mai de sus, modelul nu e un desen sau o statuetă, nici măcar un simbol. E o idee, este produsul cel mai fin al celei mai fine inteligenţe binare posibile. Această idee n-a fost concepută decât în vederea unei alte etape de cercetare: etapa analogică, timpul doi al oricărei cercetări operaţionale.

*

Ceea ce ni se vădeşte este că activitatea cea mai înaltă, cea mai fervent a spiritului omenesc, constă în stabilirea de „modele” destinate unei alte activităţi a spiritului, prost cunoscute, dificil de declanşat. În acest sens se poate spune: totul este simbol, totul este semn, totul este evocare a unei alte realităţi.

Faptul acesta ne deschide nişte porţi asupra infinitei puteri posibile a omului. El nu ne dă cheia tuturor lucrurilor, contrara ceea ce cred simbologiştii. De la ideea de Trinitate, de la ideea de Transfinit la statueta străpunsă de ace a vrăjitorului de la ţară, trecând prin cruce, svastică, vitralii, catedrale. Fecioara Maria, „fiinţe matematice”, numere etc, totul este model, „machetă” a ceva ce există într-un univers diferit de acela în care macheta a fost concepută. Dar „machetele” nu sunt interschimbabile: un model matematic de baraj furnizat calculatorului electronic nu e comparabil cu un model de rachetă supersonică. Totul nu e în totul. Spirala nu e în cruce. Imaginea bizonului nu e în fotografia asupra căreia se exercită mediumul, punctul Omega al părintelui Teilhard nu e în Infernul lui Dante, menhirul nu e în catedrală, numerele lui Cantor nu sunt în cifrele Apocalipsci. Dacă există „machete” pentru orice, nu toate

machetele sunt ca nişte mese care se strâng băgându-se una într-alta şi nici nu alcătuiesc un tot demontabil care ar livra secretul universului.

Dacă modelele cele mai puternice furnizate inteligenţei în stare de trezie superioară sunt modelele fără dimensiune, adică ideile, trebuie abandonată speranţa de a găsi macheta universului în Marca Piramidă sau în portalul de la Notredame. Dacă există o machetă a întregului univers, ea n-ar putea exista decât în creierul omenesc, la limita extremă a celei mai sublime inteligenţe. Dar oare universul nu arcei mai multe resurse ca omul? Dacă omul e un infinit. Universul n-ar fi el atunci infinitul plus încă ceva?

Totuşi, descoperirea că totul este machetă, model, semn, simbol, duce la descoperirea unei chei. Nu cea care deschide poarta misterului insondabil şi care de altfel nu există sau se află în mâinile lui Dumnezeu. O cheie nu de certitudine, ci de atitudine. E vorba de a face să funcţioneze inteligenta „diferită" căreia îi sunt propuse machetele. E vorba deci de a trece de la starea de veghe obişnuită la starea de veghe superioară. La starea de trezie. Totul nu este în toate. Dar a veghea e totul.

V

NOŢIUNEA DE STARE DE TREZIE

Precum teologii, savanţii, magii şi copiii.

— Salutare unui specialist al betelor în roate.

— Conflictul spiritualism-materialism sau o poveste cu o alergie.

— Legenda ceaiUIul.

— Dar dacă ar fi vorba de o facultate naturală?

— Gândirea ca mers la pas şi zbor la înălţime.

— Un supliment la drepturile omului.

— Reverii cu privire la omul deşteptat.

— Noi, barbarii cinstiţi.

A

m consacrat un volum gros descrierii unei societăţi de intelectuali care căuta, sub conducerea taumaturgului Gurdjieff „Starea de trezie". Cred în continuare că nu

există vreo căutare mai importantă. Gurdjief Tspunea că spiritul modern, născut din gunoi, se va întoarce în gunoi şi propovăduia dispreţul faţă de veac. Şi într-adevăr spiritul modern s-a născut pe fondul uitării, al ignorării necesităţii unei a-tari căutări. Gurdjieffânsă, om vechi, confunda spiritul modern cu cartezianismul crispat al secolului al XIX-lea. Pentru un veritabil spirit modern, cartezianismul nu mai e un panaceu, iar natura însăşi a inteligenţei trebuie reconsiderată. Aşa încât, dimpotrivă, tocmai modernitatea extremă îi poate deteirnina pe oameni să mediteze în chip util asupra existenţei posibile a unei alte stări de conştiinţă: a unei stări de conştiinţă deşteptată. În acest sens, matematicienii, fizicienii de astăzi îşi dau mâna cu misticii de ieri. Dispreţul lui Gurdjieff (ca şi acela al lui René Guenon, alt apărător, pur teoretic însă, al stării de trezie) nu mai e de sezon. Şi cred că dacă Gurdjieffar fi fost luminat până la capăt, nu s-ar fi înşelat în ce priveşte sezonul. Pentru o inteligenţă ce resimte absoluta necesitate a unei transmutaţii, nu e momentul dispreţului, ci, dimpotrivă, al iubirii faţă de veac.

Până acum, starea de trezie a fost evocată în termeni religioşi, esoterici sau poetici. Aportul incontestabil al lui Gurdjieff a fost de a fi arătat că poate exista o psihologic şi o fiziologic a acestei stări. El însă îşi oculta limbajul tară temei şi-şi izola discipolii în singurătate. Noi vom încerca să vorbim ca nişte oameni din cea de-a doua jumătate a secolului XX, cu mijloacele din afară. Desigur, într-un asemenea subiect, vom face figură de barbari în ochii „specialiştilor”. Şi chiar suntem puţin barbari. În lumea zilelor noastre, noi simţim modelându-se un suflet nou pentru o nouă vârstă a Pământului. Modul nostru de a discerne existenţa probabilă a unei „stări de trezie” nu va fi nici cu totul religios, nici cu totul esoteric sau poetic, nici cu totul ştiinţific. Va fi câte puţin din toate în acelaşi timp, sprijinindu-se pe toate disciplinele. Asta e Renaşterea: o amestecătură în care fierb la un loc metodele teologilor, ale savanţilor, ale magilor şi ale copiilor.

*

Într-o dimineaţă de august a anului 1957. ziariştii se înghesuiau la plecarea unui pachebot din Londra în India. Un domn şi o doamnă, ambii la vreo cincizeci de ani, cu o înfăţişare nesemnificativă, se urcau la bord. Era marele biolog J.B.S. Haldanecare. Împreună cu soţia, părăsea Anglia pentru totdeauna.

„M-am săturat de ţara asta şi de o mulţime de lucruri din ţara asta, a spus el încetişor. Mai ales de americanismul care ne invadează. Mă duc să caut idei noi şi să lucrez în libertate într-o ţară nouă”.

Aşa începea o nouă etapă în cariera unuia dintre oamenii cei mai extraordinari ai epocii. J.B.S. Haldane apărase Madridul cu puşca în mâna împotriva franchiştilor. Aderase la partidul comunist englez, apoi îşi mpsesc carnetul după afacerea Lyssenko. Iaracum se ducea să caute adevărul în Indii.

Timp de treizeci de ani, umorul său negru neliniştise. Răspunsese unei anchete a unui cotidian, la aniversarea decapitării regelui Carol, când se reaprinseseră vechi controverse: „Dacă regele Carol 1 ar fi fost o muşcată, ambde-i părţi ar fi supravieţuit”.

După ce rostise un discurs violent la Clubul Ateilor, primise o scrisoare de la un catolic englez, care-l încredinţa că „Sfinţia Sa Papa nu era de acord”. Adaptând imediat această formulă respectuoasă, el îi scrisese ministrului de Război: „Ferocitatea Voastră”, ministrului Aviaţiei: „Velocitatea Voastră” şi preşedintelui ligii raţionaliste: „Impietatea Voastră”.

În dimineaţa aceea de august, confraţii săi „de stânga” nu erau nici ei, probabil, nemulţumiţi de plecarea lui. Căci, deşi apăra biologia marxistă, Haldane reclama totodată lărgirea câmpului de prospecţiune al ştiinţei, dreptul la observarea fenomenelor neconforme cu spiritul raţional. El le răspundea, cu o insolenţă calmă: „Eu studiez ceea ce este realmente bizarân chimia fizică, dar nu-mi scapă nimic nici din alte domenii”.

El insistase de multă vreme ca ştiinţa să studieze

sistematic noţiunea de trezie mistică. Încă din 1930. În cărţile sale *Inegalitatea omului* şi *Lumile posibile*, în ciuda poziăei sale de savant oficial, declarase că universul era fără îndoială mai straniu decât se credea şi că mărturiile poetice sau religioase despre o stare de conştiinţă superioară stării de veghe trebuiau să facă obiectul unei cercetări ştiinţifice.

Un astfel de om trebuia în mod fatal să se îmbarce într-o zi către Indii şi n-ar fi surprinzător ca lucrările sale viitoare să trateze subiecte precum „Electrocnccfalografia şi misticismul" sau „A patra stare de conştiinţă şi metabolismul gazului carbonic". E foarte posibil din partea cuiva a cărui operă comportă deja un „Studiu privind aplicaţiile spaţiului cu optsprezece dimensiuni la problemele esenţiale ale geneticii".

Psihologia noastră oficială admite două stări de conştiinţă: somnul şi veghea. Dar, de la originile omenirii şi până în zilele noastre, abundă mărturiile cu privire la existenţa unor stări de conştiinţă superioare stării de veghe. Haldane a fost neîndoielnic cel dintâi savant modern hotărât să examineze obiectiv această noţiune de supraconştiinţă.

Era în logica epocii noastre de tranziţie ca acest om să le apară duşmanilor să-i spiritualişti cât şi prietenilor să-i materialişli ca unul care le pune beţe în roate.

Ca şi Haldane, noi trebuie să fim cu totul străini de vechea dispută dintre spiritualişti şi materialişti. Iată atitudinea cu adevărat modernă. Nu să ne ţinem deasupra dezbaterii. Ea nu are nici deasupra, nici dedesubt, nici volum şi nici sens.

Spiritualiştii cred în posibilitatea unei stări superioare de conştiinţă. Văd în ea un atribut al sufletului nemuritor.

Materialiştii se agită de cum vine vorba despre aşa ceva şi-l invocă pe Descartes. Nici unii, nici alţii nu privesc lucrurile mai îndeaproape, cu un spirit liber. Or, trebuie să existe un alt mod de a considera această problemă. Un mod realist, în sensul în care înţelegem noi termenul

acesta: un realism integral, adică unul care ţine seama de aspectele fantastice ale realităţii.

De altfel, s-ar putea ca această veche dispută să aibă doar aparenţa unei filosofii. S-ar putea să nu fie altceva decât o dispută între nişte oameni care, funcţional, reacţionează diferit la un fenomen natural. Ceva în genul unei discuţii într-o căsnicie dintre Domnul căruia-i place când bate vântul şi Doamna care nu-l poate suferi. Ciocnirea dintre două tipuri umane: nu e nimic în asta de natură să facă lumină. Dacă aşa ar sta lucrurile cu adevărat, cât timp pierdut în controverse abstracte şi câtă dreptate am avea noi să ne distanţăm de dezbaterea cu pricina ca să abordăm. Într-un spirit „sălbatic", chestiunea stării de trezie!

Să vedem ipoteza:

Trecerea de la somn la veghe produce un anumit număr de modificări în organism. De exemplu, tensiunea arterială se schimbă, influxul nervos se modifică. Dacă există, aşa cum credem, o altă stare, să zicem o stare de supraveghe, o stare de conştiinţă superioară, trecerea către că trebuie să fie deopotrivă însoţită de diverse transformări.

Or. ştim cu toţii că pentru unii oameni, scularea din somn e dureroasă sau cel puţin violent neplăcută. Medicina modernă ţine seama de fenomen şi distinge două tipuri umane, în funcţie de reacţia lor la deşteptare.

Ce este starea de supraconştiinţă, de conştiinţă cu adevărat trează? Cei care au experimentat-o ne-o descriu după aceea cu dificultate. Limbajul este parţial neputincios s-o redea. Ştim că poate fi atinsă în mod voluntar. Toate exerciţiile mistiedor converg înspre acest scop. Mai ştim de asemenea că este posibil – cum spune Vivckananda – „ca cineva care nu cunoaşte această ştiinţă (ştiinţa exerciţiilor mistice) să ajungă din întâmplare la această stare". Literatura poetică din lumea întreagă colcăie de mărturii despre aceste bmete iluminări. Şi oare câţi oameni, care nu suni nici poeţi, nici mistici, nu s-au simţii, pentru o fracţiune de secundă, trecând foarte aproape de

această stare?

Să comparăm această stare ciudată, excepţională, cu o altă stare excepţională. Medicii şi psihologii încep să studieze, pentru nevoile armatei, comportamentul fiinţei umane în timpul căderii tară greutate. Dincolo de un anumit grad de acceleraţie, greutatea e abolită. Pasagerul avionului experimental lansat în picaj pluteşte în aer câteva secunde. S-a constatat că pentru unii pasageri căderea aceasta e însoţită de o senzaţie de extraordinară fericire. Pentru alţii, de o angoasă extraordinară, de oroare.

Ei bine, este posibil ca trecerea – sau schiţarea unei treceri – de la starea de veghe obişnuită la starea de conştiinţă superioară (i la minantă, magică) să provoace anumite schimbări subtile în organism, dezagreabile pentru unii oameni şi agreabile pentru alţii. Studiul unei fiziologii legate de stările de conştiinţă este încă embrionar. El începe să facă oarecari progrese în privinţa hibernării. Fiziologia stării superioare de conştiinţă n-a atras încă atenţia savanţilor. În afară de unele excepţii. Dacă ipoteza noastră e reţinută, se înţelege existenţa unui tip uman raţionalist, pozitivist, agresiv din autoapărare de cum vine vorba. În literatură, în filosofie sau în ştiinţă, de a se ieşi din domeniul unde se exercită conştiinţa în starca-i obişnuită. Şi scânţelege şi existenta tipului spiritualist, pentru care orice aluzie la o depăşire a raţiunii evocă o senzaţie de paradis pierdui S-ar regăsi astfel la baza unei imense dispute scolastice umilul: „Îmi place, sau nu-mi place”. Dar cărui lucru oare din noi îi place sau nu ceva? De fapt, niciodată E*ului*: „Este ceva în mine căruia-i place ori nu” şi nimic mai mult. Să fugim deci cât de departe posibil de falsa problemă spiritualism-materialism, care nu e poate decât o adevărată problemă de alergii. Esenţialul este de a şti dacă omul posedă. În zonde-i neexplorate, nişte instrumente superioare, nişte amplificatoare enorme ale inteligenţei sale, echipamentul complet pentru a cuceri şi înţelege universul, pentru a se cuceri şi înţelege pe sine însuşi, pentru a-şi asuma soarta în întregime.

*

Bodhidharma. Întemeietorul budismului Zen, într-o zi pe când era în meditaţie, adormi (adică se lăsă din greşeală să cadă în starea de conştiinţă obişnuită pentru cei mai mulţi oameni). Această eroare i se păru atât de groaznică încât îşi tăie pleoapele. Acestea, spune legenda, au căzut pe pământ, dând naştere de îndată primei plante de ceai. Ceaiul, care protejează împotriva somnului, este lloarea care simbolizează dorinţa înţelepţior de a se menţine trezi şi de aceea, se spune „Ceaiul şi Zen au un gust asemănător".

Noţiunea de „Stare de Irezie" pare la fel de veche ca omenirea. Ea este cheia celor mai vechi texte religioase şi poate ca omul de croma-gnon căuta deja să atingă aceasta a treia stare. Datarea cu radiocarbon a permis să se constate că indienii din sud-estul Mexicului, acum peste şase mii de ani, consumau anumite ciuperci ca să-şi provoace hiperluci-ditatea. E vorba întotdeauna de a face să se deschidă cel de-al treilea ochi, de a depăşi starea de conştiinţă obişnuită în care lotul e doar iluzie, prelungire a viselor din somnul profund. „Trezeşte-te, adormitule, trezeşte-te!" De la Evanghelii la basme, mereu aceeaşi admonestare.

Oamenii au căutat această stare de trezie în tot felul de rituri, prin dansuri, cântece, mortificare, post, chin fizic, felurite droguri etc. Când omul modern va sesiza importanţa mizei – ceea ce nu va întârzia să se întâmple – alte mijloace vor fi cu siguranţă găsite. Savantul american J.B. Olds se gândeşte la o stimulare electronică a creierului. Astronomul englez Fred Hoyle propune2 observarea imaginilor luminoase pe un ecran de televizor. Deja H.G. Wells, în frumoasa-i carte *Pe timpul cometei*, îşi imagina că în urma unei coliziuni cu o cometă, atmosfera Pământului se umplea de un gaz provocând hiperluciditatea. Oamenii treceau în sfârşit frontiera care desparte adevărul de iluzie. Ei se trezeau la adevăratele realităţi. Dintr-odată, toate problemele practice, morale şi spirituale erau rezolvate.

Această trezire a „supraconştiinţei” nu pare să fi fost căutată până acum decât de mistici. Dacă e posibilă, cui oare s-o atribuim? Religioşii ne vorbesc de harul divin. Ocultiştii – de iniţiere magică. Dar dacă ar fi vorba de o facultate naturală?

Ştiinţa de ultimă oră ne arată că porţiuni considerabile din materia cerebrală sunt încă „ţinuturi necunoscute”. Să fie ele sediul puterilor pe care nu ştim să le folosim? Sala de maşini a cărei utilizare o ignorăm? Instrumente aflate în aşteptarea viitoarelor mutaţii?

În plus, ştim astăzi că omul nu-şi utilizează în mod obişnuit, nici chiar pentru operaţiile intelectuale cele mai complexe, decât nouă zecimi din creier. Cea mai mare parte a puterilor noastre rămâne deci nedefrişată. Imemorialul mit al comorii ascunse nu înseamnă altceva. Este ceea ce spune savantul englez Gray Walter într-una din lucrările esenţiale ale epocii noastre: *Creierul viu*. Într-o altă lucrare. *Farther Outlook*, amestec de anticipaţie şi observaţie, de filosofie şi poezie.

„Centrii plăcerii din creier”. În *Scientific American*, octombrie 1956. „Într-un roman: *The Black Cloud*. Niste nori neRfi din \p: ijiu, dintre slele. Mint ferme superioare de vi; i (a\ Aceste suprainlcli Kenţe îşi propun să-i trezeasen pe oamenii de pe Pil mână, trăii Mnilându-le miasmi luminoase ce le produc în creier niste conexiuni în unim cărora apare „starea de conştiinţa deşteptată”.

Walter afirmă că nu există desigur nicio limită pentru posibilităţile creierului uman şi că gândirea noastră va explora într-o zi Timpul la fel cum explorăm acum spaţiul. El i se alătură cu această viziune matematicianului Eric Temple Bell, care-i dă eroului din romanul său. *Şuvoiul timpului*, puterea de a călători prin toată istoria cosmosului1.

Să rămânem la fapte. Se poate atribui fenomenul de stare de supraveghe unui suflet nemuritor. De mii de ani de când acest gând ne este înfăţişat, el n-a făcut deloc să înainteze problema. Dar dacă, spre a nu merge mai

departe de fapte, ne mărginim să constatăm că noţiunea de stare de supraveghe este o aspiraţie constantă a omenirii, acest lucru nu este suficient. Este o aspiraţie, dar este şi altceva.

Rezistenţa la tortură, clipele de inspiraţie la matematicieni, observaţiile făcute pe electroencefalogramele unor yoghini şi alte dovezi ne silesc să recunoaştem că omul poate accede la o altă stare decât starea de veghe lucidă normală. Asupra acestei stări, fiecare e liber să-şi adapteze ipoteza pe care-o doreşte, har al Domnului sau deşteptare a Eu lui Nemuritor. Liber de asemenea să caute, pe dibuite, o explicaţie ştiinţifică. Să fim bine înţeleşi: noi nu suntem oameni de ştiinţă. Pur şi simplu însă, nu neglijăm nimic din ce line de epoca noastră, ca să pornim a explora ceea ce ţine de orice epocă.

Ipoteza noastră este următoarea:

Comunicaţiile în creier se fac de obicei prin influx nervos. E o acţiune lentă: câţiva metri pe secundă la suprafaţa nervilor. Este posibil ca în anumite împrejurări să se stabilească o altă formă de comunicaţie, mult mai rapidă, printr-o undă electromagnetică mişcându-se cu viteza luminii. S-ar atinge atunci enorma rapiditate de înregistrare şi de transmitere de informaţii a maşinilor electronice. Nicio lege naturală nu se opune existenţei unui asemenea fenomen. Astfel de unde n-ar fi detectabile în exteriorul creierului. Aceasta este ipoteza pe care o sugeram în capitolul precedent.

… Or. eu am descoperit, prin mijloace pe care doar în *parte le înţeleg, secretul de a urca pe cursul evenimentelor. E ca* şi *cum aitaola. O dată ce ai prins mişcarea, n-o mai uifi niciodată. Dar ca* s-o *înveli trebuie mereu să încerci, iar ca să reuşeşti ai nevoie de o anumiţii crispare involuntară a spiritului sau a muşchilor. Pe un lucru sunt sigur: nimeni nu ştie exact cum a învins prima dară dificul-tulea de a înota şi nu e nicio îndoială că nici cel mai experţi clarvăzători nu pot explica altora secretul de a o lua în răspărul timpului.*

Ca Kred Hoylc şi ca mulţi alţi savanţi englezi, americani NU ruşi. Eric Temple Bell scrie eseuri şi romane fantastice (sub pseudonimul de John Taine). Pros (ar fi cititorul care n-ar vedea în as (a decât o disimeţie; t murilor spirite. Este singura modalitatea de a Tace să circule anumite ade & ruri neadmisc de filosofia oficială. Ca în orice perioadă prerevoluţionară, reflecţiile viitorului suni publicate sub manta. Coperta unei cărţi de „sciencc-fiction", ialil mantaua anului 1960.

Dacă starea aceasta de trezie există, prin ce se manifestă ea? Descrierile furnizate de poeţii şi misticii hinduşi, arabi, creştini etc., nu au fost sistematic adunate şi studiate. Este nemaipomenit că, în lista abundentă de antologii de toate felurile publicate în epoca noastră de recensăminte, nu există nici o singură „antologie a stării de trezie". Descrierile sunt probante, dar puţin limpezi. Totuşi, dacă vrem să evocăm în limbaj modern prin ce se manifestă starea de trezie, iată: în mod normal, gândirea înaintează la pas, cum bine a arăta! Emile Mcyerson. Cea mai mare parte a reuşitelor gândirii este, în fond, rodul unei înaintări extrem de lente către o evidenţă Cele mai grozave descoperiri matematice nu sunt decât nişte egalităţi. Egalităţi neaşteptate, dar totuşi egalităţi. Marele Leonard Euler considera drept culme sublimă a gândirii matematice relaţia:

plt + l = O

Această re ia pe care cuplează realul la imaginar şi constituie baza logariturilor naturali, este o evidenţă. De îndată ce-i este explicată unui student de specialitate, el va declara, invariabil, că într-adevăr „sare în ochi". De ce a fost nevoie de atâta gândire, timp de atâţia ani, ca să se ajungă la o atare evidenţă?

În fizică, descoperirea naturii ondulatorii a particulelor este cheia care a deschis era modernă. Şi aici e vorba de o evidenţă. Einstein scrisese: energia este egală cu *m*³\ în fiind masa şi e viteza luminii. Asta în 1905. În 1900. Planck scrisese: energia este egală cu *hi*; *h* fiind o constantă, iar /frecvenţa vibraţiilor. A trebuit să aşteptăm

până în 1923 ca Louis de Broglie, geniu de excepţie, să se gândească să egaleze cele două ecuaţii şi să scrie:

hi = mc²

Gândirea se târăşte, chiar şi la cele mai mari spirite. Ea nu domină subiectul.

Un ultim exemplu: de la sfârşitul secolului al XVIII-lea, s-a tot învăţat că masa apărea în acelaşi timp în formula energiei cinetice (*e = 112* mvf) şi în legea gravitaţiei a lui Newton (două mase se atrag cu o forţă invers proporţională cu pătratul distanţelor).

De ce trebuie aşteptat Einstein pentru a ne da seama că vocabula *masă* are acelaşi sens în ambele formule clasice? Toată relativitatea se deduce de aici imediat. De ce un singur spirit, în toată istoria inteligenţei, a văzut acest lucru? Şi de ce nu l-a văzut dintr-odată, ci după zece ani de cercetări înverşunate? Pentru că gândirea noastră înaintează de-a lungul unui drum şerpuind într-un singur plan şi care se intersectează de mai multe ori pe sine. Şi, desigur, ideile dispar şi reapar periodic, invenţiile sunt uitate, apoi sunt luate de la capăt.

Şi totuşi, parc posibil ca spiritul să se poată ridica deasupra acestui drum, să nu mai înainteze la pas, să aibă o vedere totală, să se deplaseze în felul păsărilor sau al avioanelor. Este ceea ce misticii numesc „stare de trezie”.

Altminteri, e oare vorba de una sau de mai multe stări de trezie? Totul ne îndeamnă să credem că sunt mai multe stări, cum există şi mai multe altitudini de zbor. „Prima treaptă se numeşte gemu. Celelalte sunt necunoscute de mulţimi şi considerate legendare. Şi Troia era tot o legendă. Înainte ca săpăturile arheologice să-i fi dezvăluit existenta reală”.

*

Dacă oamenii au în ei înşişi posibilitatea fizică de a accede la starea sau la stările de trezie, căutarea mijloacelor de a uza de această posibilitate ar trebui să fie scopul principal al vieţii lor. Dacă creierul meu posedă maşinile trebuincioase, dacă toate astea nu sunt numai de domeniul religios sau mitic, dacă nu ţin numai de un „har”,

de o „iniţiere magică”, ci de anumite tehnici, de anumite atitudini interioare şi exterioare susceptibile de a pune în mişcare maşinile, atunci îmi dau seama că a ajunge la starea de trezie, la spiritul de survolare, ar trebui să fie unica mea ambiţie, sarcina mea esenţială.

Dacă oamenii nu-şi concentrează toţi eforturile asupra acestei căutări, nu e din cauză că sunt „uşuratici” sau „răi”. Nu e o chestiune de morală. Iar în această privinţa un pic de bunăvoinţă, câteva eforturi ici şi colo, nu sunt de nici*un* folos. Poate că instrumentele superioare din creierul nostru nu sunt utilizabile decât dacă întreaga viaţă (individuală, colectivă) este ea însăşi un instrument. În întregime considerată şi trăită ca un mod de a realiza branşarea la altceva.

Dacă oamenii n-au drept unic scop trecerea la starea de trezie e din pricină că dificultăţile vieţii în societate, alergarea după mijloacele materiale ale existenţei nu le dau răgazul necesar unei asemenea preocupări. Oamenii nu trăiesc numai cu pâine, dar până în prezent civilizaţia noastră nu s-a dovedit capabilă de a le asigura tuturor pâinea.

Pe măsură ce progresul tehnic le va permite oamenilor să-şi mai tragă sufletul, căutarea „celei de-a treia stări”, a trezici. a hiperlucidităţii, va înlocui celelalte aspiraţii. Posibilitatea de a participa la această căutare va fi în cele din urmă recunoscută printre drepturile omului. Viitoarea revoluţie va fi psihologică.

Să ne închipuim un om de Neanderihal ajuns printr-o minune la Institutul de Studii Avansate din Princcton. El ar fi dinaintea doctorului Oppenheimer într-o situare comparabilă cu aceea în care ne-am afla noi în prezenţa unui om cu adevărat deşteptat, a unui om acămi gândire n-armai înainta la pas, ci s-ar deplasa în trei, patru sau >/ dimensiuni.

Fizic, se pare că am putea deveni aidoma unui astfel de om. Există în creierul nostru suficiente celule, suficiente interconexiuni posibile. Ne e însă dificil să închipuim ce ar putea vedea şi înţelege un atare spirit.

Legenda alchimică ne încredinţează că manipulările materiei în creuzet pot provoca ceea ce modernii ar numi o radiaţie sau un câmp de forţe. Această radiaţie ar transmuta toate celulele adeptului şi ar face din el un om cu adevărat treaz, un om care ar fi „în acelaşi timp aici şi de partea cealaltă, un om viu”.

Să admitem, rogu-vă, această ipoteză, această psihologie superb de non-cuclidiană. Să presupunem că într-o zi a anului 1960. un om la fel ca noi, manipulând materia şi energia într-un anume fel, se pomeneşte schimbat întru totul, adică „trezit”. În 1955. profesorul Singleton le-a arătat prietenilor săi, pe culoarele conferinţei atomice de la Geneva, nişte garoafe cultivate de ei în zona de radiaţii a marelui reactor nuclear de la Brookhaven. Fuseseră albe. Acum erau de un roşu violaceu. O specie necunoscută până atunci. Toate celulele le fuseseră modificate şi ele continuau, prin butăşirc sau reproducere, să se menţină în noua lor stare. La fel şi omul nostru. Iată-l devenit superior nouă. Gândirea lui nu merge la pas, ci survolează. Integrând într-un fel diferit ceea ce ştim noi în diversele noastre specialităţi, sau pur şi simplu stabilind toate conexiunile posibile între achiziţiile ştiinţelor umaniste aşa cum sunt ele exprimate în manualele pentru bacalaureat şi în cursurile de la Sorbona, el poate ajunge la nişte concepte care ne sunt nouă la fel de străine pe cât puteau fi cromozomii pentru Voltaire sau neutrino pentru Leibniz. Un astfel de om n-armai avea absolut niciun interes să comunice cu noi şi nici n-ar căuta să strălucească încercând să ne explice enigmele luminii sau secretul genelor. Valéry nu-şi publica refleepile în *La Semaine de Sttzofle*. Omul cu pricina s-ar afla deasupra şi alături de omenire. El n-ar putea avea conversaţii utile decât cu spirite asemănătoare lui.

Putem visa pe acest subiect.

Putem gândi că feluritele tradiţii iniţiatice provin din contactul cu spiritele de pe alte planete. Putem să ne imaginăm că pentru un om trezit timpul şi spaţiul nu mai au bariere, iar comunicarea cu inteligenţele din celelalte

lumi locuite este posibilă – ceea ce de altfel ar explica faptul e „nu vom fi fost niciodată vizitaţi.

Putem visa. Cu condiţia, cum scrie Haldane, să nu uităm ca visele de felul acesta sunt probabil întotdeauna mai puţin fantastice decât realitatea.

Iată acum trei întâmplări adevărate. Ele ne vor sluji ca exemple. Exemplele nu sunt dovezi, firește. Cu toate astea, cele trei întâmplări ne silesc să gândim că există şi alte stări de conştiinţă decât acelea recunoscute de psihologia oficială. Chiar noţiunea de geniu, atât de vagă, nu este suficientă. N-am ales aceste exemple ilustrative din vieţile şi operele misticilor, lucra care ar fi fost mai uşor şi poate mai eficace. Noi însă ne menţinem felul de a aborda chestiunea în afara oricărei Biserici, cu mâinile goale, ca nişte barbari cinstiţi…

vi

TREI EXEMPLE ILUSTRATIVE

Povestea unui matematician mare de la natură.

— Povestea celui mai uimitor dintre clarvăzători.

— Povestea unui savant de mâine care trăia la 1750.

I.

— RAMANUJAN

Într-o zi de pe la începutul anului 1887, un brahman din provincia Madras se duce la templul zeiţei Namagiri. Brahmanul şi-a măritat fiica cu multe luni în urmă, iar căsătoria tinerilor e stearpă. Fie ca zeiţa Namagiri să le dea fecunditate! Namagiri îi îndeplineşte ruga. La 2 decembrie se naşte un băiat, căruia i se dă numele de Srinivasa Ramanu-jan Alyangar. În ajun, zeiţa i se arătase mamei ca să-i spună că pruncul va fi extraordinar.

E dus la şcoală de la cinci ani. De la bun început, inteligenţa lui uimeşte. Pare să ştie deja ceea ce învaţă. Îi este acordată o bursă pentru liceul din Kumbakonan, unde le trezeşte admiraţia colegilor şi profesorilor. Are cincisprezece ani. Un prieten îi înlesneşte un împrumut de la biblioteca locală: *A Synopsis of Elementary Results în Pure and Applied Mathematics*. Această lucrare în două volume este un îndreptar redactat de George Shoobridge,

profesor la Cambridge. Conţine rezumatele şi enunţările fără demonstraţie ale aproximativ 6.000 de teoreme. Efectul asupra spiritului tânămtui hindus este fantastic. Mintea lui Ra-manujan începe brusc să funcţioneze într-un fel total de neînţeles pentru noi. El demonstrează toate formulele. După ce termină geometria, intră în algebră. Ramanujan va povesti mai târziu că zeiţa Namagiri i se arătase ca să-i explice calculele cele mai grele. La şaisprezece ani, cade la examene, fiindcă engleza sa rămâne slabă şi bursa îi este retrasă. Îşi urmează singur, fără documente, cercetările matematice. Mai întâi asimilează toate cunoştinţele din acest domeniu, până la nivelul la care ajunseseră în 1880. Lucrarea acelui profesor Shoobridge poate s-o arunce. Merge mult mai departe. El singur recreează şi apoi depăşeşte întregul efort matematic al civilizaţiei – plecând de la un îndreptar, de altfel incomplet. Istoria gândirii umane nu cunoaşte vreun exemplu similar. Nici chiar Galois nu lucrase singur. Îşi făcuse studiile la Ecolc Poly-lechnique, care era pe atunci cel mai bun centru matematic din lume. Avea acces la mii de lucrări. Era în contact cu savanţi de mâna întâi. În nicio altă ocazie, spiritul uman nu s-a ridicat atât de sus cu atât de puţin sprijin.

În 1909. după ani de muncă solitară şi de mizerie. Ramanujan se însoară. Îşi caută de lucra. E recomandat unui perceptor local. Rama-chandra Rao, amator avizat de matematici. Acesta ne-a lăsat o relatare a întâlnirii lor:

„Un bărbat scund şi murdar, neras, cu nişte ochi cum n-am mai văzut niciodată, a intrat în camera mea, cu un carnet uzat de note sub braţ. Mi-a vorbit despre minunate descoperiri care-mi depăşeau infinit priceperea. L-am întrebat ce puteam face pentru el. Mi-a spus că voia doar să aibă ce mânca, spre a-şi putea continua cercetările”.

Ramachandra Rao îi dă o foarte mică pensie. Dar Ramanujan e prea mândru. I se găseşte până la urmă o situaţie: un post mediocra de contabil în portul Madras.

În 1913. se lasă convins să intre în corespondenţă cu marele matematician englez G.H. Hardy, pe-atunci

profesor la Cambridge. Îi scrie şi-i trimite totodată o sută douăzeci de teoreme de geometrie demonstrate de el recent. Hardy avea să scrie mai apoi:

... Acele note ar fi putut fi scrise numai de un matematician de cel mai mare calibru. Niciun fel de hoţ de idei, niciun farsor, fie el şi genial. n-ar fi avut cum să ajungă la abstracţiuni atât de elevate". Îi propune imediat lui Ramanujan să vină la Cambridge. Mama acestuia însă se opune, din motive religioase. Încă o dată, tot zeiţa Namagiri va rezolva problema. Ea îi apare bătrânei doamne ca s-o convingă de faptul că fiul ci se poate duce în Europa fără primejdie pentru sufletul său şi i-l arată în vis pe Ramanujan aşezat în marele amfiteatru de la Cambridge printre englezii care-l admiră.

La sfârşitul anului 1913, hindusul se îmbarcă. Timp de cinci ani, va lucra şi va face matematicile să avanseze prodigios. Este ales membru în Societatea Regală de Ştiinţe şi numit profesor la Cambridge, la Trinity College. În 1918, cade bolnav, iată-l tuberculos. Se întoarce în

India ca să moară acolo, la treizeci şi doi de ani.

Tuturor celor care s-au apropiat de el Le-a lăsat o amintire extraordinară. Trăia numai printre numere. Hardy se duce să-l viziteze la spital şi-i spune că a luat un taxi. Ramanujan întreabă ce număr avea automobilul: 1729. „Ce număr Inimos! exclamă el; e cel mai mic număr care să reprezinte de două ori suma a doua cuburi!" într-adevăr. 1729 este egal cu 10 la cub plus 9 la cub şi de asemenea cu 12 la cub plus I la cub.

I-au trebuit şase luni lui Hardy ca să demonstreze aceasta, iar aceeaşi problemă încă n-a fost rezolvată pentru puterea a patra.

Povestea lui Ramanujan e dintre acelea pe care nu le-ar crede nimeni. Dare riguros adevărată. Natura descoperirilor lui Ramanujan nu poate fi exprimată în termeni simpli. E vorba de cele mai abstracte mistere ale noţiunii de număr şi îndeosebi ale „numerelor întregi".

Se ştie puţin despre ceea ce în afară de matematică. Îi suscita interesul lui Ramanujan. Puţin îi păsa de artă şi

literatură. Dar era pasionat de straniu. La Cambridge. Îşi alcătuise o mică bibliotecă şi un fişier privind tot felul de fenomene derutante [ientru raţiune.

II.

— CAYCE

Edgar Caycc a murit la 5 ianuarie 1945. cumiându-se astfel posibilitatea dezlegării unei taine pe care nici ci n-o pătrunsese vreodată şi care-l înspăimântase toată viaţa. Fundaţia Edgar Cayce din Virgin ia Beach, unde lucrează medici şi psihologi, continuă analiza dosarelor. Din 1958, studiile privind clarviziunea dispun în America de credite importante, ţinându-se cont de serviciile pe care le-ar putea aduce în domeniul militar nişte oameni capabili de telepatie şi precogniţie. Dintre toate cazurile de clarviziune, acela al lui Cayce este cel mai pur, cel mai evident şi cel mai ieşit din comun1.

Când era mic, Edgar Cayce s-a îmbolnăvit grav. Medicul de ţară stătea la căpătâiul lui. Nu era nimic de tăcut ca băiatul să iasă din comă. Or, brusc, glasul lui Edgar se făcu auzit, clar şi liniştit. Şi totuşi ci dormea. „Am să vă spun eu ce am. Am fost lovit cu o minge de base-ball în coloana vertebrală. Trebuie să-mi faceţi o cataplasmă specială şi să mi-o aplicaţi la baza gâtului”. Cu aceiaşi glas, băiatul a dictat lista plantelor ce trebuiau amestecate şi preparate. „Grăbiţi-vă, altfel creierul riscă să fie atins”.

CC Yoseph Miliard. *Copyright Cayce Foundation* îi studiul lui Jolm \V. Campbcil din *AS” loundinx SJ*din muri ic 1957. precum şi Thomas Sugruc. *Edgar Caycc Dell Book*, în lipsă de altceva, i se dădu ascultare. Scara, febra îi scăzuse. A doua zi. Edgar se scula proaspăt ca o zi de primăvară. Nu-şi mai amintea nimic. Habar n-avea de majoritatea plantelor pe care le citase.

Astfel începe una din cele mai uimitoare întâmplări din medicină. Caycc, un ţăran din Kentucky perfect ignorant, puţin dispus să se folosească de darul său, mâhnit tot timpul că nu era „ca toată lumea”, va îngriji şi va vindeca, în stare de somn hipnotic, poşte cincisprezece mii de bolnavi, omologaţi şi repertoriaţi ca atare unul câte

unul.

Muncitor agricol la ferma unui unchi, apoi vânzător într-o librărie din Hopkinsville, proprietar. În fine, al unui mic atelier fotografic unde socoteşte să-şi petreacă viaţa în linişte, el a făcut pe taumaturgul împotriva vrerii sale. Prietenul lui din copilărie. Al Layne şi logodnica sa, Gertrude, şi-au irosit toate forţele ca să-l constrângă. Nu din ambiţie, ci fiindcă el n-avea dreptul să-şi păstreze doar pentru sine puterea, refuzând să-i ajute pe cei năpăstuiţi. Al Layne e şubred, mereu bolnav. Abia se târâie. Caycc acceptă să adoarmă: aşa-i descrie bolile de bază. Îi dictează leacurile. Iar când se trezeşte: „Nu se poate, cu un ştiu nici măcar jumătate din cuvintele pe care le-ai notat tu. Nu lua doctoriile astea, e periculos! Eu nu pricep nimic, asta-i magie!” Refuză să-l mai vadă pe Al. se închide în atelierul lui foto. Opt zile după aceea. Al îi forţează uşa: niciodată nu s-a simţit mai bine. Micul orăşel se înfierbântă, fiecare cerc o consultaţie. „Doar nu fiindcă vorbesc prin somn am să mă apuc acum să-ngrijesc de sănătatea oamenilor”. În cele din urmă, acceptă. Cu condica să nu-i vadă pe pacient, de teamă ca nu cumva, cunoscându-i. judecata să-i fie influenţată. Cu condiţia ca nişte medici să asiste la consultaţii. Cu condiţia să nu primească niciun ban, nici măcar cel mai mic dar.

Diagnosticele şi reţetele prescrise în stare de hipnoză sunt de o asemenea precizie şi acuitate, încât medicii sunt convinşi că-i vorba de un confrate camuflat în vindecător. Se limitează la două şedinţe pe zi. Nu că s-ar teme de oboseală: se trezeşte din acel somn foarte odihnit. Dar ţine să rămână fotograf. Nu caută absolut deloc să dobândească cunoştinţe medicale. Nu citeşte nimic, rămâne un copil de ţăran, dotat cu un vag certificat de studii. Şi continuă să se revolte împotriva straniei sale însuşiri. Dar de cum se hotărăşte să renunţe la a o mai folosi, devine afon.

Un magnat al căilor ferate americane, James Andrews, vine să-l consulte. El îi prescrie. În stare de hipnoză, o serie de leacuri. Între care o anume *apa de*

salvie. Acest leac este de negăsit. Andrews publică anunţuri în revistele medicale fără rezultat. În cursul altei şedinţe. Cayce dictează compoziţia apei cu pricina, extrem de complexă. Or Andrews primeşte un răspuns de la un tânăr medic parizian: tatăl francezului, şi el medic, fusese cel care pusese la punct apa de salvie, însă n-o mai folosea de cincizeci de ani. Compoziţia este identică celei „visate" de obscurul fotograf.

Secretarul local al Sindicatului Medicilor, John Blackburn, devine pasionat de cazul Caycc. El reuneşte un comitet de trei membri, care asistă la toate şedinţele, cu stupefacţie. Sindicatul General American îi recunoaşte înzestrarea lui Caycc şi-l autorizează oficial să dea „consultaţii psihice".

Cayce s-a însurat. Are un băiat de opt ani. Hugh Lynn. Copilul, jucându-se cu nişte chibrituri, face să explodeze un stoc de magneziu. Specialiştii îi prevăd orbirea totală în viitor şi propun ablaţia unui ochi. Cu groază, Cayce se dedă unei şedinţe de somn. Cufundat în hipnoză, ci se opune ablaţiei şi preconizează cincisprezece zile de aplicare a unor pansamente îmbibate cu acid tanic. Pentru specialişti, pare o nebunie. Iar Caycc, pradă celor mai groaznice frământări, nu cutează să nu dea ascultarea glasurilor lui. Peste cincisprezece zile, Hugh Lynn e vindecat.

Într-o zi, după o consultaţie, rămâne adormit şi dictează una după alta patru consultaţii, foarte precise. Nu se ştie cui i se potrivesc: au un avans de patruzeci şi opt de ore faţă de cei patru bolnavi ce i se vor înfăţişa.

În cursul unei şedinţe, prescrie un medicament pe care-l numeşte *Codiron* şi dă adresa laboratorului care-l fabrică, la Chicago. Se telefonează acolo: „Cum se face că aţi auzit de *Codiron*? încă nu l-am pus în vânzare. Abia i-am stabilit formula şi i-am găsit numele".

Cayce, atins de o boală incurabilă pe care doar el o ştia, moare în ziua şi la ora fixate de ei: „Pe cinci seara, voi fi complet vindecat". Vindecat de a fi „altfel".

Întrebat prin somn despre modul lui de a proceda,

declarase (nea-mintindu-şi nimic la trezire, ca de obicei) că era în măsură să intre în contact cu orice minte omenească vie şi să folosească informaţiile conţinute în ea pentru diagnosticarea şi tratamentul cazurilor ce-i erau înfăţişate. Era poate vorba de o inteligenţă diferită care se anima atunci în Cayce şi folosea toate cunoştinţele circulând în omenire, la fel cum e folosită o bibliotecă, dar aproape instantaneu sau cel pupăn cu viteza luminii şi a electromagneticii. Nimic însă nu ne permite să explicăm cazul lui Edgar Cayce în acest fel ori în altul. Tot ce se ştie cu siguranţă este că un fotograf dintr-un târg, lipsit de curiozitate şi de cultură, putea după voie să se pună într-o stare în care spiritul îi funcţiona ca acela al unui medic de geniu, sau mai curând ca loate spiritele tuturormedicilor la un loc.

ni. – boscovici

O temă de *science-fâclion*: dacă relativiştii au dreptate, dacă trăim într-un univers cu patru dimensiuni şi dacă am fi capabili să ne dăm seama de asta, ceea ce numim simţ comun ar sări în aer. Unii autori de anticipate se străduiesc să *gândească* în termeni de spaţiu-timp. Eforturilor lor le corespund, pe un plan de cercetare mai pură şi într-un limbaj teoretic, eforturile marilor fizicieni-matematicieni. Dar este omul capabil să gândească în patru dimensiuni? i-ar trebui nişte structuri mentale diferite. Vor fi oare structurile acestea rezervate omului de după om, fiinţei rezultate din viitoarea mutaţie? Iar acest om de după om nu e oare deja printre noi? Unii romancieri ai imaginarului aşa au afirmat. Dar nici Van Vogt, în minunata-i carte fantastică *Slan*, nici Sturgeon, în descrierea din *More Than* H*uman,* n-au cutezat să imagineze un personaj atât de fabulos precum Roger Boscovici.

Mutant? Călător prin Timp? Vreun extraterestro camuflat în acest sârb misterios?

Boscovici s-ar fi născut în 1711 la Dubrovnik: cel puţin aşa a declarat, la vârsta de paisprezece ani. Înscriindu-se ca liber auditor la colegiul iezuit de la Roma.

A studiat acolo matematica, astronomia şi teologia. În 1728, terminându-şi noviciatul, intră în ordinul iezuiţilor. În 1736. publică o comunicare despre petele din Soare. În 1740. predă matematica la Collegium Roma num, apoi devine consilier ştiinţific al Papalităţii. Creează un observator, iniţiază secarea mlaştinilor din apropierea Romei, repară domul San-Pictro, măsoară meridianul dintre Roma şi Rimini, de-a lungul a două grade de latitudine. Apoi explorează diverse regiuni din Europa şi Asia şi face săpături pe aceleaşi locuri unde Schliemann va descoperi mai târziu Troia. E numit membru în Royal Socicty din Anglia, la 26 iunie 1760 şi cu acest prilej, publică un lung poem latin despre aspectele vizibile ale Soarelui şi ale Lunii, despre care contemporanii spun: „E Newton în gura lui Virgiliu”. E primit de marii eruditi ai epocii şi întreţine îndeosebi o corespondenţă importantă cu doctorul Johnson şi cu Voltaire. În 1763, îi este oferită naţionalitatea franceză, la direcţia departamentului de instrumente optice din Marina Regală, la Paris, unde va trăi până în 1783. Lalande l-a considerat cel mai mare savant în viaţă. D’Alembert şi Laplace vor fi înspăimântaţi de ideile-i avansate. În 1785, se retrage la Bassano şi se consacră tipăririi operelor sale complete. Moare la Milano, în 1787.

33S

Doar recent, sub impulsul guvernului iugoslav, opera lui Boscovici a fost reexaminaţii, mai ales *Teoria filosofiei naturale*, editată la Viena. În 1758. Surpriza a fost considerabilă. Allan Lindsay Mackay, descriind această lucrare într-un articol din *New Scientist* din 6 marlie 1958, estimează că e vorba de un spirit al secolului XX, silit să trăiască şi să lucreze în secolul al XVIII-lea.

Se vădeşte că Boscovici era în avans nu numai faţă de ştiinţa epocii sale, ci şi faţă de propria noastră ştiinţă. El propune o teorie unitară a universului, o ecuaţie generală şi unică, regizând mecanica, fizica, chimia, biologia şi chiar psihologia. În această teorie, materia, spaţiul şi timpul nu sunt divizibile la infinit, ci sunt

compuse din puncte: din fărâme. Aceasta aminteşte de cercetările recente ale lui Jean Charon şi ale lui Heisenberg, pe care Boscovici parc a-i depăşi. El izbuteşte să dea seama la fel de bine de lumină ca şi de magnetism, de electricitate şi de toate fenomenele chimice cunoscute în vremea sa, descoperite de atunci încoace sau care urmează a fi descoperite. Se regăsesc la el cuantele, mecanica ondulatorie, atomul constituit din nucleoni. Istoricul ştiinţelor L.L. Whyte ne încredinţează că Boscovici îşi depăşeşte cu cel puţin două sute de ani epoca şi că el nu va putea fi cu adevărat înţeles decât atunci când se va fi operat în slarşitjoncţiunea dintre relativitate şi fizica cuantică. Se estimează că în 1987. la cea de-a doua suta aniversare a naşterii sale presupuse, opera-i va fi poate apreciată la justa ei valoare.

Nu s-a propus până acum nicio explicaţie pentru acest caz prodigios. Două ediţii complete ale operei sale, una în sârbă, cealaltă în engleză, sunt actualmente în curs de realizare. În corespondenţa deja publicată (colecţia Bestermann) dintre Boscovici şi Voltaire, se găsesc printre alte idei moderne:

— Crearea unui an geofizic internaţional.

— Transmiterea malariei prin ţânţari.

— Posibilele aplicaţii ale cauciucului (idee pusă în practică de La Condamninc, un prieten iezuit al lui Boscovici).

— Existenţa unor planete în jurul altor stele decât Soarele nostru.

— Imposibilitatea de a localiza psihismul într-o regiune dată a corpului.

— Conservarea „fărâmei de cantitate” de mişcare în lume: este constanta lui Planck, enunţată în 1958.

Boscovici atribuie o importanţă considerabilă alchimiei şi dă nişte traduceri clare, ştiinţifice, limbajului alchimic. Pentru el, de pildă, cele patru elemente. Pământ. Apă. Foc. Aer, nu se deosebesc decât prin dis-*Tncoria philaviphiav nuluralis ndacta ad unicum legeni viritim* în *natura extereniium*.

punerea diferită a particulelor tară masă şi greutate care le alcătuiesc, ceea ce se potriveşte cu cercetarea de avangardă privind ecuaţia universală.

Lumii care este la fel de halucinant la Boscovici este studiul accidentelor din natură. Aici regăsim deja mecanica statistică a savantului american Willard Gibbs, propusă la sfârşitul secolului al XIX-lea şi admisă doar în secolul XX. Tot aici mai descoperim şi o explicare modernă a radioactivităţii (perfect necunoscută în secolul al XVIII-lea) printr-o serie de excepţii de la regulile naturale: ceea ce noi numim „penetrările statistice ale barierelor de potenţial".

De ce oare această operă extraordinară n-a influenţat gândirea modernă? Pentru că filosofii şi savanţii germani, care au dominat cercetarea până la războiul din 14 – 18. erau partizani ai structurilor continue, pe când concepţiile lui Boscovici sunt în mod esenţial întemeiate pe ideea de discontinuitate. Pentru că anchetele prin biblioteci şi cercetările istorice cu privire la Boscovici, mare călător cu o operă dispersată şi ale cărui origini se situează într-o tară supusă mereu tulburărilor, n-au putut fi întreprinse sistematic decât foarte târziu. Când totalitatea scrierilor sale va putea fi adunată, când mărturiile contemporanilor vor fi găsite şi clasate, ce stranie, nelinişţitoare, tulburătoare figură ne va apărea a tund!

vii

PARADOXURI ŞI IPOTEZE CU PRIVIRE LA OMUL DEŞTEPTAT

De ce cele trei cazuri ale noastre i-au dezamăgit pe unii cititori.

— Nu ştim nimic serios despre levitaţie, nemurire etc.

— Totuşi omul are darul ubicuităţii, vede la distanţă etc.

— Ce numiţi o maşină?

— Cum s-ar fi putut naşte primul om deşteptat.

— Vis fabulos dar rezonabil despre civilizaţiile dispărute.

— Apologul panterei.
— Scrisul Domnului.
C

Izurile discutate sunt clare. Totuşi, ele riscă să dezamăgească. Este din pricină că majoritatea oamenilor preferă faptelor imaginile. Mersul pe apă este imaginea dominării a ceea ce mişcă; oprirea Soarelui în loc este imaginea triumfului asupra timpului. A domina ceea ce mişcă, a triumfa asupra timpului sunt poate nişte fapte reale, posibde într-o conştiinţă transformată. Într-un spirit puternic accelerat. Iar aceste fapte pot neîndoielnic genera mii de consecinţe considerabile în realitatea tangibilă: în tehnici. În ştiinţe, în arte. Dar majoritatea oamenilor, de cum i se vorbeşte despre o stare de conştiinţă *diferită*, vrea să vadă inşi care merg pe ape, opresc Soarele în loc, trec prin ziduri sau par de douăzeci de ani la vârsta de optzeci. Ca să înceapă să creadă în infinitele posibilităţi ale spiritului deşteptat, ei aşteaptă ca partea infantilă a inteligentei lor, care acordă credit imaginilor şi legendelor, să-şi fi găsit scuză şi satisfacţie

Dar mai e ceva. În prezenta unor cazuri precum cele ale lui Rama-nujan. Cayce sau Boscovici, refuzăm să credem că e vorba de spirite *diferite*. Admitem doar că nişte spirite ca ale noastre au avut privilegiul de „a urca mai sus decât de obicei” şi că, „acolo sus”, au obţinut anumite cunoştinţe, de parcă undeva în univers ar exista un fel de magazin-anexă a medianei, matematicii, poeziei sau fizicii, de unde se aprovizionează câteva inteligenţe campioane în altitudine. Această viziune absurdă linişteşte.

Dimpotrivă, nouă ni se pare că Ramanujan, Cayce, Boscovici sunt nişte spirite care au rămas aici (şi unde altundeva să se ducă?), printre noi, dar care au funcţional cu o viteză extraordinară. Nu este vorba de o diferenţă de nivel, ci de o diferenţă de viteză. La fel vom spune şi despre cele mai mari spirite mistice. Miracolele constau în accelerare, atât în fizica nucleară, cât şi în psihologie. Tocmai plecând de la această noţiune trebuie, credem noi, să studiem cea de-a treia stare de conştiinţă sau starea de

trezie.

Totuşi, dacă starea de trezie este posibilă şi dacă ea nu este un dar căzut din cer, o favoare a vreunui zeu, ci e conţinută în echiparea creierului şi a corpului, acest echipament, odată pus în funcţiune, nu poate el oare modifica în noi şi alte lucruri în afară de inteligenţă? Dacă starea de trezie este o proprietate a sistemului nervos superior, această activare ar trebui să influenţeze întregul corp, să-i dea puteri ciudate. Toate tradiţiile leagă de starea de trezie existenţa unor puteri: nemurire. Icvitaţie, telekinczic etc. Dar aceste puteri nu sunt oare decât nişte imagini a ceea ce poate spiritul în domeniul cunoaşterii, atunci când şi-a schimbat starea? Sau sunt realităţi? Ar fi existat câteva cazuri probabile de levitaţie. În ceea ce priveşte nemurirea, n-am elucidat cazul lui Fulcanelli. E tot ce putem spune în mod serios în această privinţă. Nu avem în posesia noastră nicio dovadă experimentală. Vom îndrăzni să mărturisim. În fine, că interesul nostru în acest domeniu e mediocni. Nu bizarul ne retine, ci fantasticul. Această chestiune a puterilor paranormale ar merita de altfel să fie abordată în cu totul alt mod. Nu din punctul de vedere al logicii carteziene (pe care Descartes, dacă ar fi trăit astăzi, ar fi repudiat-o), ci din punctul de vedere al ştiinţei deschise din zilele noastre. Să privim lucru

1 V.R.P. Olivier I.crov. *Lal, evllalion. VA*. du Cerf. Pari.

rile cu ochii străinului din afara care debarcă pe planeta noastră: levitaţia există, vederea la distanţă există, omul are darul ubicuităţii, omul a pus mâna pe energia universală. Avionul, radiotelescopul, televiziunea, bateria atomică există. Nu sunt produse naturale: sunt creaţii ale spiritului uman. Observaţia aceasta poate părea puerilă: că este insuficţitoare. Ceea ce-i pueril e să raportăm totul la omul singur. Omul singur n-are da-mi ubicuităţii, nu levitează, nu posedă vederea la distanţă etc. Într-adevăr, societatea umană şi nu individul deţine aceste puteri. Dar noţiunea de individ este poate o noţiune puerilă, iar tradiţia cu legendele ei se exprima poate în numele ansamblului uman. În numele fenomenului uman…

… Nu sunteţi serioşi! Ne vorbiţi de maşini!”

Iată ce vor zice raţionaliştii care se recomandă de la Descartes. Împreună cu ocultiştii care se recomandă de la „tradiţie”. Dar ce numim maşini? Iată încă o întrebare care merită să fie pusă mai bine.

Câteva linii trase cu cerneală pe un pergament sunt o maşină? Or, tehnica circuitelor imprimate pe care electronica modernă o foloseşte curent permite realizarea unui receptor de unde alcătuit din linii trasate cu cerneală şi conţinând una grafit, cealaltă cupru.

O piatră preţioasă e o maşină? Nu. răspunde corulor, structura cristalină a unei pietre preţioase este o maşină complexă, iar diamantul este utilizat ca detector de radiaţii atomice. Nişte cristale artificiale, tranzistorii. Înlocuiesc în acelaşi timp lămpile electronice, transformatoarele, maşinile electrice de tip comutatoare pentru sporirea voltajului etc.

Spiritul uman. În creaţiile-i tehnice cele mai subtile şi mai eficace. Întrebuinţează mijloace din ce în ce mai simple.

„Vă jucaţi cu cuvintele, strigă ocultistul. Eu vorbesc de manifestări ale spiritului uman tară niciun fel de intermediu”.

El se joacă cu cuvintele.

Nimeni n-a înregistrat vreodată o manifestare a spiritului uman care să nu fi uzitat nicio maşină. Această idee de „spirit în sine” este o fantasmagorie pernicioasă. Spiritul uman în acţiune utilizează o maşină complexă, pusă la punct în trei miliarde de ani de evoluţie: corpul omenesc. Iar acest corp nu e niciodată singur, nu există singur: e legat de Pământ şi de întregul cosmos prin mii de legături materiale şi energetice.

Nu ştim totul despre corp. Nu ştim totul despre relaţiile lui cu universul. Nimeni n-ar putea să spună care sunt limitele maşinii umane şi cum ar putea uza de această maşină un spirit care ar utiliza-o la maximumul posibilităţilor sale.

Nu ştim totul despre forţele care circulă în chiar

profunzimile noastre şi împrejurul nostru, pe Pământ, în jurul Pământului, în cosmosul vast. Nimeni nu ştie care sunt forţele naturale simple. Încă nebănuite şi totuşi la îndemână, pe care un om înzestrat cu o conştiinţă deşteptată, având de la natură o aprehensiune mai directă decât aceea a inteligenţei noastre lineare, le-ar putea utiliza.

Forţe naturale simple... Să privim încă o dată lucrurile cu ochii barbari şi lucizi ai străinului din afară: nimic nu e mai simplu, mai uşor de realizat decât un transformator electric. Egiptenii din Antichitatea timpurie ar fi putut foarte bine să construiască unul, dacă ar fi cunoscut teoria electromagnetică.

Nimic nu e mai simplu decât eliberarea energiei atomice, E suficient să dizolvi o sare de uraniu pur în apă grea, iar apa grea se poate obţine redistilând vreme de douăzeci şi cinci sau o sută de ani apă obişnuită.

Maşina de prezis marcele a Lordului Kelvin (1893), din care au ieşit calculatoarele analogice şi toată cibernetica noastră, era compusă din roti şi capete de sfoară. Ar fi putut s-o construiască şi sumerienii.

Iată un fel de a vedea care dă dimensiuni noi problemei civilizaţiilor dispărute. Dacă au existat oameni în trecut care au atins starea de trezie şi dacă ei nu şi-au aplicat puterile numai asupra religiei, filosofiei, misticii, ci şi asupra cunoaşterii obiective şi a tehnicii, este perfect natural şi raţional să admitem că au putut face „minuni”, chiar cu cel mai simplu apa ratai.

Dacă majoritatea arheologilor sunt de acord în a nega total existenţa în trecut a unor civilizaţii avansate, dispunând de mijloace materiale puternice, posibilitatea existenţei în orice epoca din istoria omenirii a unui mic procent de fiinţe deşteptate, utilizând forţele naturale cu „mijloacele de la bord”, nu poate fi negată în niciun fel.

Credem chiar că o examinare metodica a datelor arheologice şi istorice ar confirma aceasta ipoteză.

Cum oare a început această deşteptare?...

Se poate desigur invoca o intervenţie din Exterior. Se

poate de asemenea imagina o interpretare pur malerialisvă, rafionafisia.

O astfel de interpretare am vrea să propunem. Fizica radiaţiilor cosmice a descoperit de câţiva ani ceea ce ea numeşte evenimente extraordinare. În fizica cosmică, se numeşte „eveniment" coliziunea dintre o particulă venită din spaţiu şi materia noastră.

În 1957, după cum semnalam în studiul nostru despre alchimie, a fost detectată o particulă excepţională, de ocnergic fantastică, energie atingând 10 electron-volţi, în timp ce fisiunea uraniului produce numai 2 x 10.

Să admitem că *numai* o *singurii dala* de la apariţia omenirii o astfel de particulă ar fi lovii un creier uman. Cine siie dacă nu cumva enormele energii degajate n-ar fi putut produce o activare şi dacă cel dintâi „om deşteptat" nu s-a născut în felul acesta.

Omul deşteptat în cauză ar fi putut descoperi şi aplica nişte tehnici de transmitere a treziei Sub diverse forme, acea stă tehnică s-ar fi prelungit pa să în epoca noastră, iar Piatra Filosofală a alchimist îi or. Iniţierea, ar fi poate ceva mat mult decatniste legende.

Ipoteza noastră, desigur, e doar o ipoteză. Ha nu pare a fi verificabilă experimental, căci nu se poate nici măcar concepe un accelerator artificial care să producă energii atât de formidabile şi de fantastice. Tot ce putem spune este că marele savant englez, sir James Jeans, scrisese: „Poate că radiaţia cosmică a făcut din maimuţă om" (citatul provine din cartea sa. /,< *Aty*, *sfirirux Univerx*, Hermann ed, 1929).

Noi nu facem decât să reluăm aceste idei cu dale moderne ignorate de sir James Jeans şi care ne îngăduie să scriem: „Poate că evenimentele cosmice excepţionale au făcut din om supraom".

Un om, un înţelept, ne povesteşte Jorge Luis Borges, şi-a consacrat întreaga viaţă căutării, printre nenumăratele semne ale naturii, a numelui inefabil al lui Dumnezeu, cifrul marii taine. Din tribulaţii în tribulaţii, iată-l arestat de poliţia unui prinţ şi condamnat să fie devorat de o

panteră. E aruncat într-o cuşcă. De partea cealaltă a gratiilor, ce vor fi ridicate într-o clipă, fiara se pregăteşte de ospăţ. Înţeleptul nostru o priveşte şi, contemplându-i petele de pe blană, iată că descoperă în ritmul formelor, în numărul lor, numele pe care-l căutase în atâtea şi atâtea locuri. El află atunci de ce va muri şi că va muri cu dorinţa împlinită – şi că asta nu înseamnă a muri.

Universul ne devorează sau ni se destăinuie, după cum ne pricepem sau nu să-l contemplăm. Este extrem de probabil că legile cele mai subtile şi mai profunde ale vieţii şi ale sorţii oricărui lucru creat sunt înscrise în clar în lumea materială ce ne înconjoară, că Dumnezeu şi-a lăsat scrisul întipărit în lucruri, precum, pentru înţeleptul nostru. În blana panterei, şi că o anumită privire ar fi suficientă…

Omul deşteptat ar fi omul acestei anumite priviri.

un

CÂTEVA DOCUMENTE
REFERITOARE LA
STAREA DE TREZIE

O antologie de făcut. – învăţăturile lui Gurdjieff.

— Trecerea mea prin şcoala deşteptării.

— O povestire de Raymond Abellio.

— Un text admirabil de Gustav Meyrinck, geniu prost cunoscut.

„P-acă există o stare de trezie, edificiului psihologici moderne îi JLJ lipseşte un etaj. Iată patru documente aparţinând totuşi epocii noastre. Nu le-am ales, lipsindu-ne timpul pentru a face o adevărată prospecţiune. O antologie a mărturiilor şi studiilor moderne despre starea de trezie rămâne de tăcut. Ar fi foarte utilă. Ar redeschide comunicarea cu tradiţia. Ar arăta permanenta esenţialului în veacul nostru. Ar lumina anumite direcţii viitoare. Literaţii ar găsi în ea o cheie, cercetătorii din ştiinţele umaniste ar fi stimulaţi de ea, savanţii ar vedea în ea firul care trece prin toate marile aventuri ale spiritului şi s-ar simţi mai puţin izolaţi. Bineînţeles, adunând la un loc aceste documente care ne erau la îndemână, noi avem

pretenţii mai modeste. Vrem doar să dăm o idee sumară despre o posibilă psihologic a stării de trezie în formde-i elementare.

Se vor putea citi deci în acest capitol:

1. Extrase din învăţăturile conducătorului de şcoala Georges Iva-novitch Gurdjieff, culese de filosoful Ouspensky;

2. Propria mea mărturie despre încercările pe care le-am făcut ca să ajung la starea de trezie, povăţuit fiind de instructorii din şcoala Gurdjieff;

3. Povestirea de către romancierul şi filosoful Raymond Abellio a unei experienţe personale;

4. Textul cel mai admirabil, după noi, din toată literatura modernă despre această stare. Textul este extras dintr-un roman aproape necunoscut al poetului şi filosofului german Gustav Meyrinck, a cărui operă, netradusă cu excepţia *Chipului verde* şi a *Golemului*, se înalţă pe culmile intuiţiei mistice.

I. ÎNVĂŢĂTURILE LUI GURDJIEFF

Pentru a înţelege diferenţa dintre stările de conştiinţă, trebuie să revenim asupra celei dintâi, care este somnul. Este o stare de conştiinţă cu totul subiectivă. Omul e cufundat în vise – nu contează dacă şi le mai aminteşte sau nu. Chiar dacă unele impresii reale ajung la cel ce doarme, precum sunete, voci, căldură, frig, senzaţii ale propriului corp, ele îi provoacă doar nişte imagini fantastice. Apoi omul se trezeşte. La prima vedere, e o stare de conştiinţă cu totul diferită. Se poate mişca, poate vorbi cu alte persoane, poate să-şi facă proiecte de viitor, să vadă primejdiile, să le evite şi aşa mai departe. Parc raţional să credem că se află într-o situaţie mai bună decât atunci când dormea. Dar dacă vedem lucrurile puţin mai în profunzime, dacă vom arunca o privire la lumea lui interioară, la gândurile, la cauzele acţiunilor sale, vom înţelege că se află aproape în aceeaşi stare ca atunci când dormea. E chiar mai rău, fiindcă în somn era pasiv, ceea ce înseamnă că nu putea face nimic. În starea de veghe dimpotrivă, poate acţiona tot timpul, iar rezultatele

acţiunilor sale se vor repercuta asupra lui şi a anturajului său. Şi, cu toate acestea, el nu-şi mai aminteşte de sine însuşi. E o maşină, orice i se poate întâmpla. Nu-şi poate opri valul gândurilor, nu-şi poate controla imaginaţia, emoţiile, atenţia. Trăieşte într-o lume subiectivă de îmi place”, „nu-mi place”, „asta vreau”, „asta nu vreau”, adică o lume făcută din ceea ce crede el că-i place sau nu, că doreşte sau nu doreşte. El nu vede lumea reală. Lumea reală îi este ascunsă de zidul imaginaţiei sale. El trăieşte în somn. Doarme. Iar ceea ce numeşte „conştiinţa-i lucidă” nu-i altceva decât somn – şi un somn mult mai primejdios decât somnul de noapte, din pat.

Să ne oprim asupra unui eveniment oarecare din viaţa omenirii. De pildă, războiul. În momentul de faţă, e război. Ce înseamnă asta? înseamnă că vreo câteva milioane de adormiţi se sforţează să distrugă vreo câteva alte milioane de adormit. Fireşte, n-ar mai face-o dacă s-ar trezi. Tot ce se petrece acum e din pricina acestui somn.

Cele două stări de conştiinţă, somnul şi veghea, sunt la fel de subiective amândouă. Numai începând să-şi amintească de el însuşi poate omul să se trezească într-adevăr. În jurul lui, toată viaţa capătă atunci o înfăţişare şi un înţeles diferite. O vede ca pe o viaţă a unor adormiţi, o viaţă de somn. Tot ce spun oamenii, tot ce Tac, spun şi Tac în somn. Nimic din toate astea aşadar nu poate avea nici cea mai mică valoare. Numai trezirea şi ceea ce duce la trezire au o valoare reală.

De câte ori nu m-aţi întrebat dacă n-ar fi cu putinţă să înceteze războaiele? Ar fi cu putinţă, fără doar şi poate. Ar fi de-ajuns ca oamenii să se trezească. Nu pare mare lucru. Dimpotrivă, nimic nu e mai dificil, pentru că somnul este provocat şi menţinut de toată viaţa înconjurătoare, de toate condiţiile ambiante.

Cum să ne trezim”? Cum să scăpăm de somnul acesta? Sunt cele mai importante întrebări, cele mai vitale pe care omul are a şi le pune. Dar, înainte de a şi le pune, va trebui să se convingă de chiar Faptul că doarme. Şi n-o va putea face decât încercând să se trezească. Când va fi

înţeles că nu-şi mai aminteşte de el însuşi şi că amintirea de sine înseamnă trezire până la un anumit punct şi când va fi constatat experimental cât e de greu să-ţi aminteşti de tine însuţi, atunci va pricepe că pentru a se trezi nu-i suficient doar să dorească acest lucru. În mod mai riguros, vom spune că un om nu se poate trezi el singur. Dar dacă douăzeci de oameni se înţeleg ca primul dintre ei care se vatrezi să-i trezească şi pe ceilalţi, ei mai au o şansă. Totuşi, chiar şi asta este insuficient, fiindcă cei douăzeci de oameni pot să adoarmă în acelaşi timp şi să viseze că se trezesc. Deci nu merge nici aşa. Trebuie încă ceva. Aceşti douăzeci de oameni trebuie să fie supravegheaţi de un om care nu doarme şi el sau care nu adoarme la fel de uşor ca ceilalţi sau care va adormi în mod conştient când se va putea, când asta nu va pricinui niciun rău nici lui, nici celorlalţi. Ei trebuie să găsească un astfel de om şi să-l angajeze ca să-i trezească şi să nu le mai dea voie să adoarmă din nou. Asta trebuie înţeles.

E posibil să gândeşti o mie de ani, e posibil să scrii biblioteci întregi, să inventezi milioane de teorii şi toate acestea în somn, fără nicio posibilitate de trezire. Dimpotrivă, aceste teorii şi cărţi scrise sau născocite de cei adormiţi vor avea ca efect pur şi simplu să-i antreneze şi pe alţii în somn şi aşa mai departe.

Nu e nimic nou în ideea de somn. Aproape de la facerea lumii, le-a fost spus oamenilor că erau adormiţi şi că trebuiau să se trezească. De câte ori nu citim de pildă în Evanghelii: „treziţi-vă”, „veghează”, „nu dormiţi”? Ucenicii lui Hristos, chiar în grădina Ghetsimani, în timp ce învăţătorul lor se ruga pentru ultima oară, dormeau. Asta spune totul. Dar oare oamenii înţeleg? Ei o iau drept o figură de retorică, o metaforă. Nu-şi dau scama deloc că trebuie s-o ia literal. Şi aici e uşor de înţeles de ce. Ar trebui să se trezească puţin sau măcar să încerce să se trezească. Am fost adesea întrebat, foarte serios, de ce Evangheliile nu vorbesc niciodată de somn… Or, e ceva despre somn la flecare pagină. Asta arată pur şi simplu că oamenii citesc Evangheliile dormind.

Ce trebuie, de regulă, ca să trezeşti un om adormit? Trebuie un şoc ca lumea. Dar când un om e profund adormit, un singur şoc nu ajunge. E necesară o lungă perioadă de şocuri neîncetate. În consecinţă, şocurile trebuie administrate de cineva anume. Am spus deja că omul doritor de a se trezi trebuie să angajeze un ajutor care va avea sarcina de a-l scutura multă vreme. Dar pe cine poate el angaja, dacă toată lumea doarme? Angajează pe cineva ca să-l trezească, dar şi acesta adoarme. Care-i mai este utilitatea? Cât priveşte omul cu adevărat capabil de a sta treaz, el va refuza pesemne să-şi piardă timpul ca să-i trezească pe alţii: poate avea lucruri mult mai importante pentru ci de făcut.

Mai e şi posibilitatea trezirii prin mijloace mecanice. Se poate folosi un ceas deşteptător. Din nenorocire, ne obişnuim prea repede cu orice fel de ceas deşteptător: încetăm pur şi simplu să-l mai auzim. Sunt deci necesare multe deşteptătoare, cu felurite sonerii. Omul trebuie literalmente să se înconjoare de deşteptătoare care să-l împiedice să doarmă. Şi aici se ivesc dificultăţi. Deşteptătoarele trebuie întoarse; ca să le întorci, e indispensabil să nu uiţi; ca să nu uiţi, trebuie să te trezeşti des. Mai mult însă: omul se obişnuieşte cu toate deşteptătoarele şi, după un anumit timp, doarme nestingherit când ele sună. În consecinţă, deşteptătoarele trebuie continuu schimbate, mereu inventate altele noi. Cu timpul, asta-l poate ajuta pe un om să se trezească. Or, sunt foarte puţine şanse ca ei să facă toată treaba asta, să născocească, să întoarcă şi să schimbe el însuşi toate ceasurile deşteptătoare fără un ajutor exterior. E mult mai probabil că, după ce ar începe, ar adormi pe dată, iar în somn ar visa că născoceşte deşteptătoare, le întoarce, le schimbă – şi, cum am mai spus, ar dormi nestingherit şi mai bine.

Deci, pentru trezire e nevoie de o întreagă conjugare de eforturi. E indispensabil să existe cineva care să-l trezească pe cel ce doarme; e indispensabil să existe cineva care să-l supravegheze şi pe cel ce trezeşte; trebuie

să existe ceasuri deşteptătoare şi mai trebuie de asemenea inventate tot timpul altele noi. Dar pentru a duce la bun sfârşit această întreprindere şi a obţine rezultate, un anumit număr de persoane trebuie să lucreze împreună. Un om singur nu poate face nimic.

Înainte de orice, are nevoie de ajutor. Un om singur însă n-ar putea conta pe niciun ajutor. Cei ce sunt capabili să ajute îşi evaluează timpul la un preţ foarte mare. Şi desigur preferă să ajute să spunem douăzeci sau treizeci de persoane doritoare de a se trezi mai curând decât una singură. Mai mult, cum am mai spus, un om poate foarte bine să se înşele asupra trezirii sale, să ia drept trezire ceea ce e pur şi simplu un vis nou. Dacă vreo câteva persoane se hotărăsc să lupte împreună împotriva somnului, ele se vor trezi reciproc. Se va întâmpla deseori ca vreo douăzeci dintre ele să doarmă, dar a douăzeci şi una se va trezi şi le va trezi şi pe celelalte. La fel şi cu ceasurile deşteptătoare. Unul va născoci un deşteptător, al doilea un altul, după care vor face schimb. Toţi împreună pot să-şi fie unii altora de un mare ajutor, iar fără acest ajutor mutual niciunul din ei nu poate face nimic.

Deci un om care vrea să se trezească trebuie să caute şi alte persoane care vor acelaşi lucru, ca să lucreze împreună cu ele. Lucrurile sunt mai uşor de spus decât de făcut însă. Fiindcă punerea pe roate şi organizarea unei astfel de trebi cer o cunoaştere pe care omul obişnuit n-o posedă. Munca trebuie organizată şi trebuie să existe un şef. Fără aceste două condiţii, nu se vor obţine rezultatele aşteptate şi toate eforturile vor fi în zadar. Oamenii vor putea să se chinuiască, însă chinurile nu-i vor face să se trezească. Se pare că pentru anumite persoane nimic nu e mai greu de înţeles. Prin ele însele şi din propria lor iniţiativă, ele pot fi în stare de eforturi mari; cel dintâi sacrificiu pentru ele va fi să asculte de altcineva şi nimic pe lume nu le va convinge vreodată s-o facă.

Iar ele nu vor să admită că, în acest caz, toate sacrificiile lor nu vor sluji la nimic.

Munca trebuie organizată. Iar ea nu poate fi astfel

decât de către un om care să-i cunoască problemele şi scopul, precum şi metodele, el însuşi fiind trecut. Ia vremea lui, printr-o astfel de muncă organizată.

Aceste învăţături ale lui Gurdjieff sunt relatate în cartea lui P.D. Ouspensky.

Fragments d'un Enseignement Inconnu.

Ed. Stock, Paris, 1950.

IL – ÎNCEPUTURILE MELE LA ŞCOALA GURDJIEFF

„Luaţi un ceas, ni se spunea, şi uitaţi-vă la acul mare încercând să vă păstraţi percepţia de sine şi să vă concentraţi asupra gândului: „Sunt Louis Pauwels (de exemplu) şi mă aflu aici în acest moment". Încercaţi să vă gândiţi numai la asta, urmăriţi pur şi simplu mişcările acului mare rămânând conştienţi de voi înşivă, de numele vostru, de existenţa voastră şi de locul unde sunteţi".

La început, parc simplu şi chiar puţin ridicol. Bineînţeles, eu pot păstra prezentă în minte ideea că mă numesc Louis Pauwels şi că mă aflu aici, în acest moment, privind cum se deplasează foarte încet acul mare al ceasului. Apoi sunt silit să observ că această idee nu rămâne foarte mult timp imobilă în mine, că începe să ia mii de forme şi să se scurgă în toate sensurile, precum obiectele pictate de Salvador Dalí, preschimbându-se într-o clisă mişcătoare. Dar mai trebuie să recunosc că nu mi se cere să menţin vivace şi fixă o idee, ci o percepţie. Nu mi se cere numai să gândesc că sunt, ci s-o ştiu, să am despre acest fapt o cunoaştere absolută. Or, eu simt că lucrul acesta este posibil şi ar putea să se producă în mine, aducându-mi ceva nou şi important. Descopăr că mii de gânduri sau de umbre de gânduri, mii de senzaţii, imagini şi asociaţii de idei perfect străine de obiectul efortului meu mă asaltează necontenit şi-mi stânjenesc efortul. Uneori, acul ceasului îmi acaparează atenţia şi privindu-l mă pierd pe mine din vedere. Alteori, trupul meu, *un* cârcel la picior, o mică mişcare în stomac îmi abat atenţia de la ac şi totodată de la mine însumi. Iar alteori, când cred că mi-am oprit filmul interior, că am eliminat lumea exterioară, îmi dau seama că m-am cufundat într-un fel de somn de unde

acul a dispărut.

eu însumi la fel, în timp ce continuă să se încâlcească imagini, senzaţii, idei ca dinapoia unui văl, ca într-un vis ce se desfăşoară de la sine pe când cu dorm. Alteori, în sfârşit, într-o fracţiune de secundă, exist privind acest ac, exist total, din plin. Dar, în aceeaşi fracţiune de secundă, mă felicit că am izbutit; spiritul meu, ca să zic aşa, aplaudă, şi pe loc inteligenţa, luând în stăpânire reuşita ca să se bucure de ea, o compromite iremediabil. În fine, înciudat dar mai ales epuizat, mă grăbesc să scap de această experienţă, fiindcă mi se pare că am trăit cele mai dificile minute din existenţa mea, că am fost privat de aer până la punctul extrem al rezistenţei. Cât de lung mi s-a părut totul! Or, nu s-au scurs mai mult de vreo două minute şi în două minute n-am avut o veritabilă percepţie despre mine însumi decât în trei sau patru imperceptibile străfulgerări.

Trebuiam atunci să admit că nu suntem aproape niciodată conştienţi de noi înşine şi că n-avem aproape niciodată conştiinţa dificultăţii de a fi conştient.

Starea de conştiinţă, ni se spunea, este mai întâi starea unui om care ştie în sfârşit că nu e aproape niciodată conştient şi care astfel învaţă puţin câte puţin care sunt obstacolele din el însuşi la efortul pe care-l întreprinde. În lumina acestui mic exerciţiu, ştiţi acum că un om poate să citească o carte, de exemplu, să aprobe, să se plictisească, să protesteze sau să se entuziasmeze fără a fi o clipă conştient de faptul că există, şi astfel, prin urmare, fără ca ceva din lectura sa să i se adreseze eu adevărat lui însuşi. Lectura lui e un vis adăugat propriilor sale vise, o curgere în perpetua curgere a inconştienţei. Căci adevărata noastră conştiinţă poate fi – şi aproape întotdeauna este – complet absentă din tot ceea ce facem, gândim, voim, imaginăm.

Înţeleg atunci că există o foarte mică diferenţă între starea în care ne aflăm în somn şi aceea în care ne aflăm în veghea obişnuită, când vorbim, ne mişcăm etc* Visele ne-au devenit invizibile precum stelele când se face ziuă, dar

sunt prezente şi continuăm să trăim sub influenţa lor. Am dobândit doar, după deşteptare, o atitudine critică faţă de propriile noastre senzaţii, gânduri mai bine coordonate, acţiuni mai disciplinate, mai multă vivacitate în impresii, simţăminte, dorinţe, dar suntem tot în non-conştiinţă. Nu e vorba de adevărata trezire, ci de „somnul în stare de veghe" şi în această stare se desfăşoară aproape toată viaţa noastră. Ni se spunea că e posibil să ne trezim de-a binelea, să dobândim starea de conştiinţă de sine. În această stare, aşa cum ani întrevăzut în cursul exerciţiului cu ceasul, puteam avea o cunoaştere obiectivă a funcţionării gândirii mele, a derulării imaginilor, ideilor, senzaţiilor, sentimentelor, dorinţelor. În această stare, puteam să încerc şi să desfăşor un efort real pentru a examina, a opri din timp în timp şi a modifica această derulare. Iar efortul acesta însuşi, mi se spunea, crea în mine o anumită subzistenţă. Acest efort însuşi nu ajungea la cutare sau cutare lucru. Îi era de-ajuns să existe ca să se creeze şi să se acumuleze în mine substanţa însăşi a fiinţei mele. Mi se spusese că voi putea atunci, având o fiinţă fixă, să ating „conştiinţa obiectivă" şi că-mi va fi îngăduit atunci să capăt, nu numai despre mine însumi, ci şi despre ceilalţi oameni, despre lucruri şi despre întreaga lume, o cunoaştere total obiectivă, o cunoaştere absolută.

Monsieur Gurdjieff] Ed. du Seuil, Paris, 1954*

III.

— POVESTIREA LUI RAYMOND ABELLIO

Atunci când, cu atitudinea „naturală" care este aceea a totalităţii celor ce Dinţează, „văd" o casă, percepţia mea este spontană, percep acea casă şi nu percepţia mea ca însăşi. Dimpotrivă, în atitudinea „transcendentală" percepţia însăşi este percepută. *Dar această percepere a percepţiei alterează radical starea primitivă*. Starea trăilă, naivă, mai întâi, îşi pierde spontaneitatea tocmai din pricină că noua reflecue ia ca obiect ceea ce era întâi *o stare* şi nu un *obiect* şi din pricină că, printre clementele noii melc percepţii, figurează nu numai cele ale casei ca atare, ci şi cele ale percepţiei înseşi ca flux trăit. Iar ceea

ce contează esenţialmente în această „alterare" este că viziunea concomitentă pe care o am/ în starea bireflexivă respectivă, sau mai curând reflectat-reficxivă, a casei ce mi-a fost motiv iniţial, departe de a fi percepută, îndepărtată sau tulburată de interpunerea percepţiei „mele" secunde peste percepţia „ei" primară, *se intensifică în chip paradoxal*, e mai clară, mai prezentă, *mai încărcată de realitate obiectivă decât înainte*. Ne aflăm aici în faţa unui fapt injustificabil de către pura analiză speculativă: acela al transfigurării lucrului ca fapt de conştiinţă, al transformării sale, cum vom spune mai încolo, în „supralucru", al trecerii sale de la starea de ştiinţă la starea de cunoaştere. Faptul acesta este în general prost cunoscut, deşi este cel mai frapant din toată experimentarea fenomenologică reală. Toate dificultăţile pe care le întâmpină fenomenologia vulgară ca şi, de aluninteri, toate teoriile clasice ale „cunoaşterii", rezidă în acest fapt, că ele consideră cuplul conştiinţă-cunoaştere (sau mai exact conştiinţă-ştiinţă) ca fiind capabil el singur să epuizeze totalitatea experienţei trăite, pe când în realitate ar trebui avută în vedere triada cunoaştere-conştiinţă-ştiinţă, care este singura cei permite fenomenologiei o înrădăcinare cu adevărat ontologică. Şi, firește, nimic nu poate face evidentă această transfigurare decât experienţa directă şi personală a fenomenologului însuşi. Dar nimeni nu poate pretinde că a înţeles fenomenologia cu adevărat transcendentală dacă nu a practicat această experienţă cu succes şi n-a fost el însuşi „iluminat" de ea. Chiar de-ar fi cel mai subtil dialectician, cel mai dibaci logician, cel ce n-a trăit-o defel şi care astfel n-a văzut nicidecum alte lucruri sub lucruri, nu poate decât să emită nişte discursuri despre fenomenologie şi nu să asume o activitate într-adevăr fenomenologică. Să luăm un exemplu mai precis. Pe cât îmi pot aminti, am ştiut întotdeauna să recunosc culorile, albastrul, roşul, galbenul. Ochii mei le vedeau, aveam experienţa lor latentă. Desigur, „ochii mei" nu-şi puneau întrebări cu privire la ele şi, de altfel, cum ar fi putut s-o facă? Funcua

lor este de a vedea, nu de a se vedea pe când văd, dar creierul meu însuşi era ca adormit, nu era deloc ochiul ochilor, ci o simplă prelungirea acestor organe. De aceea spuneam doar atât şi aproape fără să mă gândesc: ăsta e un roşu frumos, un verde pun stins, un alb strălucitor. Într-o zi, acum capra ani, plimbându-mă prin viile din ţinutul Vaud care se înalţă ca o comisă deasupra lacului Leman şi alcătuiesc unul din cele mai frumoase locuri din lume, atât de frumos chiar şi atât de întins încât Jiul", dilatat, se pierde în ci şi brusc îşi revine şi se exaltă, un eveniment brusc şi pentru mine extraordinar se produse. Ocrul versantului abrupt, albastrul lacului, violetul munţilor Savoici şi, în fundal, gheţarii sclipitori ai piscului

Grand-Colombin îi *văzusem* de sute de ori. Mi-am dat scama pentru prima oară că nu-i *privisem* niciodată. Trăiam acolo totuşi de trei luni. Iar peisajul, fireşte, din primul moment era cât pe ce să mă topească, dar ceea ce-i răspundea din mine era doar o exaltare confuză. Bineînţeles, „Ful" filosofului e mai puternic ca orice peisaj. Sentimentul sfâşietor al frumuseţii nu-i altceva decât o luare în stăpânire de către „Eu", care astfel se fortifică, a acestei distanţe infinite ce ne desparte de ea. În ziua aceea însă, brusc, mi-am dat seama că eu însumi cream acel peisaj, că el nu era nimic fără mine: „Eu sunt cel care te văd şi care mă văd văzându-te şi care văzându-mă te fac". Acest veritabil strigăt lăuntric este cel al demiurgului la facerea lumii. Nu e doar suspendare a unei lumi „vechi", ci şi proiectare a uneia „noi". Şi într-adevăr, în clipa aceea lumea fu creată din nou. Niciodată nu văzusem asemenea culori. Erau de o sută de ori mai intense, mai nuanţate, mai „vii". Am ştiut că dobândisem atunci simţul culorilor, că eram din nou virgin la culori, că niciodată până atunci nu văzusem cu adevărat vreun tablou şi nu pătrunsesem în universul picturii. Dar am ştiut şi că, prin acea repliere la sine a conştiinţei, prin perceperea percepţiei mele, deţineam cheia acelei lumi a transfigurării care nu-i o lume ascunsă şi misterioasă, ci adevărata lume, aceea a cărei „natură" ne ţine în exil. Fireşte, nimic comun cu atenţia.

Transfigurarea e plină, atenţia nu. Transfigurarea se cunoaşte după suficienţasigură, atenţia se întinde înspre o suficienţă eventuală. Desigur, nu se poate spune că atenţia ar fi vidă. Dimpotrivă, e a-vidă. Dar a-viditatea nu e plenitudine. Când m-am întors în sat, în ziua aceea, oamenii pe care-i întâlneam erau mai toţi „atenţi" la treaba lor: mi s-au părut totuşi cu toţii nişte somnambuli.

Raymond ABELLIO, *Cahiers du Cerele d faudes Mitaphysiques* (publicaţie de uz intern – 1954).

IV.

— ADMIRABILULTEXTALLUI GUSTAV MEYRINCK

Cheia care ne va face stăpâni pe natura lăuntrică e ruginită de la potop.

Ea se cheamă: veghe.

A veghea e totul.

Omul e ferm convins că veghează; dar în realitate e prins într-o plasă de somn şi vis pe care chiar ci a ţesut-o. Cu cât plasa e mai strânsă, cu atât mai puternic domneşte somnul. Cei ce sunt agăţaţi în ochiurile ci dorm trecând prin viaţă ca o cireada de vite duse la abator, indiferenţi şi tară niciun gând în cap.

Cei ce visează văd prin ochiurile plasei o lume zăbrelită, ci nu observă decât nişte deschideri înşelătoare, acţionează în consecinţă şi nu ştiu că aceste tablouri sunt pur şi simplu resturi fără sens dintr-un întreg enorm. Visătorii ăştia nu sunt, aşa cum poate ai crede, fantaştii şi poeţii; sunt cei ce muncesc, cei fără de odihnă de pe lume, cei împinşi de nebunia acţiunii. Ei seamănă cu nişte scarabei urâţi şi trudnici care se caţără pe ceva neted şi cad odată ajunşi sus. Ei spun că veghează, dar ceea ce iau drept viaţă este în realitate doar un vis, dinainte determinat până în cele mai mici amănunte şi sustras voinţei lor.

Au existat şi mai există încă vreo câţiva oameni care au ştiut foarte bine că visează, pionierii ajunşi până la bastioanele îndărătul cărora se ascunde eul veşnic treaz – clarvăzători precum Descartes, Schopenhauer şi Kant. Dar ei nu aveau armele necesare întru cucerirea fortăreţe! şi

chemarea lor la luptă nu i-a trezit pe cei ce dormeau.

A veghea e totul.

Primul pas către acest ţel e atât de simplu că orice copil îl poate face. Numai cineva cu spiritul deformat a uitat mersul şi stă paralizat în picioare fiindcă nu vrea să se lepede de cârjele pe care le-a moştenit de la înaintaşi.

A veghea e totul.

Veghează în tot ceea ce faci! Nu te crede deja trezit. Nu, tu dormi şi visezi.

Adună-ţi toate forţele şi lasă să ţi se prelingă în trup acest sentiment: acum, veghez!

Dacă-ţi va izbuti, vei recunoaşte de îndată că starea în care crai arată acum ca aţipire şi somn.

Acesta este primul pas şovăitor pe drumul lung, lung, ce duce de la sclavie la atotputernicie.

Înaintează astfel din trezire în trezire.

Nu există gând supărător pe care în felul acesta să nu-l poţi alunga. El rămâne undeva înapoia ta şi nu te mai poate atinge. Te înalţi peste el precum coroana unui copac peste crengile uscate.

Durerile se îndepărtează de tine ca frunzele veştede atunci când veghea îţi cuprinde şi trupul.

Băile reci ale brahmanilor, nopţile de veghe ale discipolilor lui Buddha şi ale asceţilor creştini, chinurile fachirilor hinduşi nu sunt altceva decât rituri încremenite indicând că acolo se înălţa odinioară templul celor ce se străduiau să vegheze.

Citeşte sfintele scripturi ale tuturor popoarelor de pe Pământ. Prin fiecare trece ca un fir roşu ştiinţa secretă a veghel. Ea este scara lui Iacob, care se luptă toată „noaptea” cu Îngerul Domnului, până când se face „zi” şi obţine victoria.

Trebuie să urci de pe o treaptă pe alta a trezirii dacă vrei să învingi moartea.

Treapta deja inferioară se numeşte: geniu.

Cum ar trebui oare să numim treptele superioare? Ele rămân necunoscute mulţimii şi trec drept legende.

Povestea Troici a fost considerată o legendă până

când, în cele din urmă, *un* om a găsit curajul de a face el însuşi săpături.

Pe drumul trezirii, cel dintâi duşman pe care-l vei întâlni va fi propriul tău corp. El va lupta cu tine până la primul cântat al cocoşilor. Dar dacă vei zări lumina veghii eterne ce te îndepărtează de somnambulii care se cred oameni şi care ignoră că sunt zei adormiţi, atunci va dispărea şi somnul din corpul tău, iar universul *i*) se va supune.

Atunci vei putea face minuni de vei voi şi nu vei mai fi constrâns să aştepţi precum un sclav umil ca un zeu fals şi crud să catadicsească să te umple de daruri sau să-ţi taie capul.

Fireşte, fericirea de câine bun şi credincios, aceea de a sluji un stăpân, nu va mai exista pentru tine – dar fii sincer faţă de tine însuţi: ai vrea oare, chiar şi acum, să fii în locul câinelui tău?

Nu te lăsa înspăimântat că nu-ţi vei atinge scopul în viaţa aceasta. Cel care a găsit drumul se întoarce întotdeauna în lume cu o maturitate interioară ce-i face posibilă continuarea muncii începute. Se naşte ca „geniu”.

Poteca pe care ţi-o arăt e presărată cu evenimente stranii: morii pe care i-ai cunoscut se vor ridica şi-ţi vor vorbi! Sunt numai imagini! Siluete luminoase îţi vor apărea şi te vor binecuvânta. Sunt numai imagini, forme iscate de trupul tău care, sub Influenţa voinţei tale transformate, va muri de o moarte magică şi va deveni spirit, la fel cum gheaţa atinsă de foc se topeşte în aburi.

Când vei fi despuiat în tine cadavrul, atunci doar vei putea spune: acum somnul s-a îndepărtat de mine pentru totdeauna.

Atunci se va săvârşi minunea în care oamenii nu pot crede – pentru că, înşelaţi de simţuri, ei nu înţeleg că materia şi forţa sunt acelaşi lucru – anume; că, chiar de vei II îngropat. În sicriu nu va fi niciun flidavrn

Doar atunci vei putea deosebi între ce e realitate şi ce aparenţă. Cel pe care-l vei întâlni nu va putea fi decât unul dintre aceia care au urmat drumul înaintea ta.

Toţi ceilalţi sunt umbre.

Până aici, nu ştii dacă eşti creatura cea mai fericită sau cea mai nefericită. Dar nu te teme de nimic. Niciunul dintre aceia care au apucat-o pe calea veghii, chiar dacă s-a rătăcit, n-a fost părăsit de călăuze.

Vreau să-ţi dau un semn după care vei putea cunoaşte dacă o apariţie este realitate sau nălucă: dacă se apropie de tine, dacă ţi se tulbură conştiinţa, dacă lucrurile din lumea exterioară sunt imprecise ori dispar, ai grijă! Fii prudent! Apariţia nu-i decât o parte din tine însutr Dacă n-o înţelegi, e doar o nălucă lipsită de consistenţă, un hoţ care-ţi consumă o parte din viaţă.

Hoţii care fură forţa sufletului sunt mai răi ca hoţii de pe lume. Ei te atrag ca nişte spiriduşi în mlaştinile unei speranţe înşelătoare, ca să te lase singur în tenebre şi să dispară pentru totdeauna.

Nu te lăsa orbit de nicio minune pe care par s-o facă pentru tine, de niciun nume sacru pe care şi-l dau, de nicio profeţie pe care-o rostesc, nici măcar dacă se împlineşte; ei sunt duşmanii tăi de moarte, alungaţi din infernul propriului tău trup şi cu care tu lupţi pentru dominaţie.

Află că forţele magice pe care ei le posedă sunt chiar ale tale – deturnate de ei ca să te ţină în sclavie. Ei nu pot trăi în afara vieţii tale, dar dacă-i învingi se prăbuşesc, unelte mute şi docile pe care le vei putea folosi după plac.

Nenumărate sunt victimele pe care le-au făcut printre oameni. Citeşte istoria vizionarilor şi a sectarilor şi vei alia că poteca pe care-o urmezi e presărată cu cranii.

Inconştient, omenirea a înălţat împotriva lor un zid: materialismul. Zidul acesta este o apărare infailibilă, e o imagine a corpului, dar şi un zid de închisoare care opreşte privirea.

Astăzi el sunt împrăştiaţi şi fenixul vieţii lăuntrice învie din cenuşa în care a fost multă vreme culcat ca mort, însă şi vulturii dintr-o altă lume încep să bată din aripi. De aceea, bagă de seamă. Cântarul pe care-ţi vei pune conştiinţa îţi va arăta când poţi avea încredere în aceste apariţii. Cu cât e mai trează, cu atât ea se va înclina în

favoarea ta.

Dacă vreo călăuză, vreun frate din altă lume spirituală vrea să-ţi apară, trebuie s-o poată face fără a-ţi despuia conştiinţa. Poţi să-l atingi cu mâna ca Toma necredinciosul.

Ar fi uşor să eviţi apariţiile şi primejdiile lor. N-ai decât să te comporţi ca un om obişnuit. Dar prin asta ce-ai câştigat? Rămâi un prizonier în închisoarea trupului tău, până când călăul „Moarte" te va duce la eşafod.

Dorinţa muritorilor de a vedea fiinţele supranaturale e un strigăt ce trezeşte chiar şi fantomele din infern, pentru că o astfel de dorinţă nu e pură; – pentru că e aviditate mai curând decât dorinţă, pentru că vrea să «ia" într-un fel sau altul, în loc să strige ca să înveţe să „dea1.

Toţi cei ce consideră pământul o închisoare, toţi cei cucernici care imploră eliberarea evocă fără să-şi dea seama lumea spectrelor. Fă-o şi tu. Dar conştient.

Pentru aceia care-o fac inconştient există oare vreo mână invizibilă să-i scoată din mlaştina în care se afundă? Nu cred.

IAtuncă când pe drumul trezirii vei traversa regatul spectrelor, vei recunoaşte Treptat că ele sunt pur şi simplu nişte gânduri pe care le poţi dintr-odată vedea cu ochii. De aceea îţi sunt străine şi par nişte creaturi, căci acest limbaj al formelor e diferit de cel al creierului)

Atunci a sosit momentul când se săvârşeşte transformarea: oamenii care te înconjoară vor deveni spectre. Toţi pe care i-ai iubit vor fi dintr-odată larve. Chiar şi propriul tău trup.

Nu se poate imagina o singurătate mai teribilă decât a pelerinului în pustiu şi cine nu ştie să găsească izvorul viu moare acolo de sete.

Tot ce spun cu aici se găseşte în cărţile celor cucernici din toate popoarele: venirea unei noi împărăţii, veghea, biruinţa asupra trupului şi singurătatea. Şi totuşi o prăpastie de netrecut ne desparte de acei cucernici: ci cred că se apropie ziua când cei buni vor intra. În rai, iar cei răi vor fi aruncaţi în iad. Noi ştim că va veni o vreme

când mulţi se vor trezi şi vor fi despărţiţi de cei ce dorm şi nu pot înţelege ce înseamnă cuvântul veghe. Noi ştim că bunii şi răii nu există, ci doar ceea ce este drept şi ceea ce este fals. Ei cred că a veghea înseamnă să-ţi păstrezi simţurile lucide şi ochii deschişi noaptea, astfel ca omul să-şi poată face rugăciunile. Noi ştim că veghea este trezirea eului nemuritor şi că insomnia trupului îi e consecinţă naturală. Ei cred că trupul ar trebui neglijat şi dispreţuit, fiindcă e păcătos. Noi ştim că nu există păcat; trupul e începutul lucrării noastre şi noi am pogorât pe Pământ ca să-l preschimbăm în spirit. Ei cred că ar trebui să trăim în singurătate cu trupul nostru ca să purificăm spiritul. Noi ştim că spiritul trebuie să meargă mai întâi în singurătate, ca să transfigureze trupul.

Doar ţie îţi rămâne să alegi drumul de urmat: sau pe al nostru sau pe al lor. Trebuie să hotărăşti după propria-ţi vrere.

Eu nu am dreptul să îi dau sfaturi. E mai salutar să culegi dintr-un pom un fruct amar după propria ta hotărâre, decât să te uiţi la un fruct dulce la sfatul altora.

Dar nu fii ca mulţi care ştiu că stă scris: cercetaţi totul şi păstraţi doar ce-i mai bun. Trebuie mers înainte, nimic cercetat şi luat primul lucru ce iese în cale.

Gusiav MEYRINCK, extras din romanul *Le Visage Veri*, tradus de doctoral Etihofen şi de D-şoara Perrenoud, Ed. Emile-Paul Frères. Paris. 1932.

IX PUNCTUL DE DINCOLO DE INFINIT

De la suprarealiştii la realismul fantastic – Punctul Suprem.

@— Neîncrederea în imaginr – Nebunia lui Georg Cantor.

— Yoghinul şi matematicianul.

— O aspiraţie fundamentalii a spiritului omenesc.

— Un extras dintr-o nuvelă genialii a lui Jorge Luis Borges.

În capitolele precedente, am vrut să dau o idee

despre posibilele studii asupra realităţii unei *alte* stări de conştiinţă. În această altă stare, dacă ea există, orice om pradă demonului conştiinţei ar găsi poate un răspuns la următoarea întrebare, pe care întotdeauna şi-o pune până la urmă:

Oare nu există un loc ce trebuie aflat în mine însumi unde tot ce *mi se întâmplă* ar fi imediat explicabil, un loc unde tot ce văd, ştiu ori simt ar fi pe dată descifrat, fie că-i vorba de mişcarea astrelor, de cum sunt dispuse petalele unei flori, de mişcările civilizaţiei căreia-i aparţin sau de mişcările cele mai tainice ale inimii mele? Oare această imensă şi nebunească ambiţie de a înţelege pe care-o port parcă în pofida mea prin toate păţaniile vieţii mele n-ar putea fi, într-o zi, în întregime şi dintr-odată satisfăcută? Oare nu există în om, în mine însumi, o cale care duce la cunoaşterea tuturor legilor din lume? Oare nu adastă în străfundurile mele cheia cunoaşterii totale?

André Breton, în cel de-al doilea manifest al suprarealismului, socotea că poate răspunde în mod definitiv la această întrebare: „Totul ne îndeamnă să credem că există un anumit punct al spiritului de unde viaţa şi moartea, realul şi imaginarul, trecutul şi viitorul, comunicabilul şi incomunicabilul, superiorul şi inferiorul încetează de a mai fi percepute contradictoriu”.

E de la sine înţeles că nu pretind, la rândul meu, să formulez un răspuns definitiv. Metodelor şi aparatului suprarealismului, am voit să le substituim metodele mai umile şi aparatul mai greoi a ceea ce numim, Bergier şi cu mine, „realism fantastic”. Voi face deci apel, spre a studia această chestiune, la mai multe planuri ale cunoaşterii. La tradiţia esoterică. La matematica de avangardă. Şi la literatura modernă insolită. Studierea pe planuri diferite (aici, planul spiritului magic, planul inteligenţei pure şi planul intuiţiei poetice), stabilirea unor comunicaşi între ele, verificarea prin comparare a adevărurilor conţinute în fiecare stadiu şi avansarea în cele din urmă a unei ipoteze în care se afla integrate aceste adevăruri, aceasta este, cu exactitate, metoda noastră. Cărţoiul nostru hirsut nu e

nimic altceva decât un început de apărare şi de ilustrare a acestei metode.

*

Fraza lui André Breton „Totul ne îndeamnă să credem...” datează din 1930. Ea a cunoscut o glorie extraordinară. Şi acum mai e citată, comentată. Într-adevăr, una din caracteristicile activităţii spiritului contemporan este interesul crescând pentru ceea ce s-ar putea numi punctul de vedere de dincolo de infinit.

Conceptul acesta bântuie cele mai vechi tradiţii, ca şi mate mat ici la cele mai moderne. Bântuia gândirea poetică a lui Valéry, iar unul din cei mai mari scriitori în viaţă[1], argentinianul Jorge Luis Borges, i-a consacrat cea mai frumoasă şi mai surprinzătoare nuvelă a sa[2], dându-i titlul semnificativ de *El Aleph*. Este numele primei litere din alfabetul limbii sacre. În Kabbala, ea desemnează locul cunoaşterii totale, En-Soph, punctul unde spiritul îşi dă seama dintr-odată de totalitatea fenomenelor, de cauzele şi sensul lor. În numeroase texte, stă scris că această literă are forma unui om care arată înspre cer şi înspre pământ, pentru a sugera că lumea de jos este oglinda şi harta lumii de sus. Punctul de dincolo de infinit este acel punct suprem din cel de-al doilea manifest al suprarealismului, punctul Omega al părintelui Teilhard de Chardin şi punctul final al travaliului alchimiştilor.

Cum oare să definim limpede acest concept? Să încercăm. Există în Univers un punct, un loc privilegiat de unde întregul Univers ni se dezvăluie. Noi observăm creaţia cu instrumente, telescoape, microscoape etc. Dar aici, i-ar fi suficient observatorului să se găsească în acel loc privilegiat: într-o străfulgerare, i-ar apărea ansamblul faptelor, spaţiul şi timpul i s-ar revela în totalitatea şi în semnificaţia ultimă a aspectelor lor.

---

1 La data apariţiei cărţii, fireşte (n. trad.).

2 Publicată în revista Les *Temps moderne*s în iunie 1957 şi tradusă din spaniolă de Paul Benichou: v. un extras la sfârşitul acestui capitol.

Pentru a-i face pe elevii săi să intuiască ce e conceptul de eternitate, părintele iezuit dintr-un celebru colegiu se slujea de următoarea imagine: „Închipuiţi-vă ca Pământul ar fi de bronz şi că o ciocârlie, la fiecare mie de ani. Îl atinge cu aripa. Când Pământul va fi astfel tocit, abia atunci va începe eternitatea…” Dar eternitatea nu este numai infinita lungime a timpului. Ea este altceva decât durata. Nu trebuie să avem încredere în imagini. Ele servesc la a transporta la un nivel mai jos de conştiinţă ideea ce nu putea respira decât la o altă altitudine. Ele ne livrează un cadavru în subsol. Singurele imagini capabile de a vehicula o idee superioară sunt cele care creează în conştiinţă o stare de surpriză. O depeizare, proprii a o înălţa până la nivelul unde trăieşte ideea în chestiune, unde ea poate fi captată în prospeţimea şi forţa ei. Riturile magice şi adevărata poezie nu au altă menire. De aceea, nu vom căuta să dăm o „imagine” a acestui concept de punct aflat dincolo de infinit. Într-un mod mai eficace, vom trimite cititorul la textul magic şi poetic al lui Borges.

În nuvela sa. Borges a utilizat cunoştinţele cabaliştilor, ale alchimiştilor şi legendele musulmane. Alte legende, la fel de vechi ca omenirea, evocă acest Punct Suprem, acest Loc Privilegiat. Dar epoca în care trăim se distinge prin aceea că efortul inteligenţei pure, aplicate la o cercetare îndepărtată de orice mistică şi de orice metafizică, a ajuns la nişte concepţii matematice care ne îngăduie să raţionalizăm şi să înţelegem ideea de transfinit.

Cercetările cele mai importante şi cele mai ciudate i se datorează genialului Georg Cantor, ce avea să moară nebun. Rezultatele lui sunt încă discutate de matematicieni, dintre care unii pretind că ideile lui Cantor sunt de nesuştinut din punct de vedere logic. La care partizanii Transfinitului replică: „Nimeni nu ne va alunga din Paradisul deschis de Cantor!”

Iată cum se poate rezuma, în mare, gândirea lui Cantor. Să ne închipuim pe această foaie de hârtie două puncte A şi B. la distanţă de 1 cm unul de altul. Trasăm

segmentul de dreapta care uneşte A cu B. Câte puncte există pe acest segment? Cantor demonstrează că există mai multe decât un număr infinit. Pentru a umple complet segmentul, e necesar un număr de puncte mai mare ca infinitul: numărul aleph.

Acest număr aleph este egal cu fiecare din părţile sale. Dacă se împarte segmentul în zece părţi egale, vor exista tot atâtea puncte într-una din părţi câte sunt pe tot segmentul. Dacă, plecând de la segmentul în cauză, se construieşte un pătrat, vor fi tot atâtea puncte pe segment ca şi pe suprafaţa pătratului. Dacă se construieşte un cub, vor fi tot atâtea puncte pe segment ca în tot volumul cubului. Dacă, pe baza cubului, se construieşte un solid cu patru dimensiuni, un teseract, vor fi tot atâtea puncte pe segment ca în solidul cu patru dimensiuni al teseractului. Şi aşa mai departe, la infinit.

În această matematică a transfinitului, care studiază numerele aleph, partea este egală cu întregul. E absolut demenţial, dacă ne plasăm în punctul de vedere al raţiunii clasice, şi totuşi se poate demonstra. La fel se poate demonstra şi faptul că dacă se înmulţeşte un aleph cu orice număr, se ajunge întotdeauna la aleph. Şi iată cum matematicile superioare contemporane întâlnesc Tabula *Smaragdina* a lui Hermes Trismegistul („ceea ce se află sus este aidoma cu ceea ce se află jos”), precum şi intuiţia unor poeţi ca William Blake (întreg universul conţinut într-un fir de nisip).

Nu există decât un singur mod de a trece dincolo de aleph, acela de a-l ridica la o putere aleph (se ştie că A la puterea B înseamnă A înmulţi! cu A de B ori şi, la fel, aleph la puterea aleph este un alt aleph).

Dacă numim primul aleph zero, al doilea va fi aleph unu, al treilea aleph doi etc. Aleph zero, am spus, este numărul de puncte conţinute pe un segment de dreapta sau intimi volum. Se demonstrează că aleph unu este numărul tuturor curbelor raţionale posibile conţinute în spaţiu. Cât despre aleph doi, el corespunde deja unui număr care ar fi mai mare decât lot ceea ce se poate

concepe în univers. Nu există în univers obiecte în număr suficient de mare ca numărându-le, să ajungem la un aleph doi. Iar numărul de aleph se întinde la infinit. Spiritul uman ajunge deci să debordeze universul, să construiască nişte concepte pe care universul nu le va putea niciodată umple. Acesta este un atribut tradiţional al lui Dumnezeu şi nimeni nu şi-a închipuit că spiritul şi l-ar putea vreodată adjudeca. Probabil contemplarea numerelor de peste aleph doi l-a făcut pe Cantor să înnebunească.

Matematicienii moderni, mai rezistenţi sau mai puţin sensibili la delirul metafizic, manipulează concepte de acest ordin şi chiar deduc din ele anumite aplicaţii. Unele din aceste aplicaţii sunt de natură să deconcerteze bunul simţ. De pildă, faimosul paradox al lui Banach şi Tarski[3].

După acest paradox, este posibil să se ia o sferă de dimensiuni normale, precum un măr sau o minge de tenis, de exemplu, să se taie în felii şi să se asambleze apoi feliile încât să se obţină o sferă mai mică decât un atom sau mai mare ca Soarele.

Operaţiunea n-a putut fi executată fizic, pentru că tăierea în felii trebuie să se facă urmând nişte suprafeţe speciale care n-au plan tangent între ele şi pe care tehnica nu le poate realiza efectiv.

Majoritatea specialiştilor estimează însă că această operaţiune de neconceput este, teoretic, demnă de a fi reţinută. În sensul că dacă suprafeţele nu aparţin universului manevrabil, calculele privitoare la ele se vădesc juste şi eficace în universul fizicii nucleare. Neutronii se deplasează în baterii după nişte curbe care n-au tangentă.

Lucrările lui Banach şi Tarski ajung la nişte concluzii ce întâlnesc în mod halucinant puterile pe care şi le atribuie iniţiaţii hinduşi în tehnica samādhi: ei declară că

---

3 Matematicieni polonezi contemporani. Banach a fost asasinat de nemţi la Auschwitz, Tarski mai e în viaţă şi îşi traduce în prezent în franţuzeşte monumentalul său tratat de logică matematică.

le este cu putinţă să crească până la dimensiunea Căii lactee sau să se contracteze până la dimensiunea celei mai mici particule conceptibile. Mai aproape de noi. Shakespeare îl pune pe Hamlet să exclame: „O, Doamne, aş vrea să-ncap cu totul într-o coajă de alună şi totuşi să strălucesc peste spaţiile infinite1!”

E imposibil, ni se pare nouă, să nu fii frapat de asemănarea dintre aceste ecouri îndepărtate ale gândirii magice şi logica matematică modernă. Un antropolog participant la un colocviu de parapsihologic de la Royaumont, în 1956, declara: „Puterile yoghinice (*siddhi*) sunt extraordinare, de vreme ce printre ele se prenumără şi facultatea de a te face la fel de mic ca un atom sau la fel de mare ca Soarele sau ca universul! Printre aceste pretenţii extraordinare, vom întâlni fapte pozitive pe care, după toate prezumţiile, le putem crede adevărate, şi fapte ca acestea, care ni se par de necrezut şi dincolo de orice fel de logică”. Se vede însă că antropologul nostru ignora şi strigătul lui Harnici şi formele neaşteptate pe care le ia logica cea mai purii şi mai modernă: logica matematică.

Care poate fi semnificaţia profundă a acestor corespondenţe? Cum am toi tăcut în cartea de faţă, ne vom mărgini să formulăm ipoteze. Cea mai romanescă şi mai excitantă, dar cea mai puţin „integratoare”, ar fi să admitem că tehnicile samādhi sunt reale, că iniţiatul ajunge efectiv să se facă mic cât un atom şi mare ca un soare, şi că aceste tehnici derivă din nişte cunoştinţe provenite de la vechile civilizaţii ce stăpâniseră matematicile transfinitului. Pentru noi, e vorba aici de una din aspiraţiile fundamentale ale spiritului uman, care-şi găseşte expresia atât în yoga samādhi, cât şi în matematica de avangardă a lui Banach şi Tarski.

Dacă matematicienii revoluţionari au dreptate, dacă paradoxurile transfinitului sunt întemeiate, dinaintea spiritului uman se deschid perspective extraordinare. Se poate concepe faptul că există în spaţiu nişte

Originalul e puţin diferit şi e chiar luat de Borges ca motto la El *Aleph*, text de care va fi vorba mai jos: „O God,

I should be bounded in a nutshell and count my self a King of Infinite space!” *Hamlet*. II.2 (n.trad.).

puncte aleph ca cel descris în nuvela lui Borges. În aceste puncte, întreg continuumul spaţiu-timp se află reprezentat, iar spectacolul se întinde de la interiorul nucleului atomic la cea mai îndepărtaţii galaxie.

Se poate merge şi mai departe; se poate imagina că în urma unor manipulări ce ar implica în acelaşi timp materia, energia şi spiritul, oricare punct al spaţiului ar putea deveni un punct transfinit. Dacă o atare ipoteză corespunde unei realităţi fizico-psiho-matematice, avem aici explicaţia pietrei filosofale a alchimiştilor şi a extazului suprem din anumite religii – ideea unui punct transfinit din care tot universul ar fi perceptibil e prodigios de abstractă Darnici ecuaţiile fundamentale ale relativităţii nu sunt mai puţin abstracte, din care derivă totuşi cinematograful vorbit, televiziunea şi bomba atomică. Spiritul uman face de altfel progrese constante către niveluri de abstracţiune din ce în ce mai elevate. Paul Langevin observa deja că un electrician de cartier manevrează perfect noţiunea atât de abstractă şi delicată de potenţial şi chiar a încorporat-o în jargonul său; el spune „avem ceva suc pe fir”.

Se mai poate imagina că, într-un viitor mai mult sau mai puţin îndepărtat, spiritul uman, stăpânind matematicile transfinitului, va izbuti cu ajutorul anumitor instrumente să construiască în spaţiu „alephi”, puncte transfinite din care infinitul mic şi infinitul mare îi vor apărea în totalitatea şi în adevărul lor ultim. Astfel, tradiţionala căutare a Absolutului va izbuti în sfârşit. E tentant să ne gândim că experienţa a reuşit deja parţial. Am evocat, în prima parte a cărţii, manipularea alchimică în cursul căreia adeptul oxidează suprafaţa unei băi topite de metale* Când pelicula de oxid se destramă, s-ar vedea apărând pe un fond opac imaginea galaxiei noastre cu cei doi sateliţi ai ei, norii lui Magellan. Legendă sau realitate? Ar fi vorba aici, în orice caz, de evocarea unui prim „instrument transfinit” luând contact cu universul prin alte mijloace decât cele furnizate de instrumentele cunoscute.

Poate cu un aparataj de felul acesta mayaşii, care nu cunoşteau telescopul, au descoperit planetele Uranus şi Neptun. Dar să nu ne lăsăm rătăciţi în imaginar. Să ne mulţumim a nota această aspiraţie fundamentală a spiritului, neglijată de psihologia clasică* şi să mai notăm de asemenea în această privinţă raporturile dintre vechile tradiţii şi unul din marile curente matematice moderne.

Iată acum un extras din nuvela lui Borges, *El Aleph*.

În strada Garay, servitoarea mi-a spus să am bunătatea să aştept. Domnul era, ca de obicei, în pivniţă, developând fotografii. În apropierea vazei goale, pe inutilul pian, sura dea (mai mult atemporal decât anacronic) marele portret al Beatricei, în culori naive. N-avea cine să ne vadă, aşa că, într-o pornire de tandreţe disperată, m-am apropiat de portret şi am rostit:

— Beatriz, Beatriz Elena, Beatriz Elena Viterbo, Beatriz iubită, Beatriz pierdută pentru totdeauna, sunt eu, cu, Borges.

Carlos a intrat puţin după aceea. Vorbi sec: mi-am dat seama că nu era în stare să se gândească la altceva decât la pierderea Alephului.

— Un păhărel de pseudo-coniac, porunci el, şi apoi te duci în pivniţă. Ştii, trebuie neapărat să stai culcat pe spate. E nevoie de asemenea de obscuritate, nemişcare şi o anumită acomodare vizuală. Te întinzi pe jos, pe dale, şi-ţi fixezi privirea la a nouăsprezecea treaptă a scării. Eu plec, las chepengul să cadă şi rămâi singur. Vreun rozător îţi face frică, chestii din astea! După câteva minute, vezi Alephul: microcosmosul alchimiştilor şi cabaliştilor, concretul şi proverbialul nostru prieten, acel *mullum in parvo*!

În sufragerie, a mai adăugat:

— Bineînţeles, dacă mi-l vezi, incapacitatea ta nu-mi invalidează mie mărturia… Coboară; foarte curând, vei putea angaja un dialog cu *toate* imaginile Beatricei.

Am coborât rapid, obosit de vorbele-i goale. Pivniţa, abia puţin mai largă decât scara, părea mai mult un puţ. Am căutat în zadar cu privirea cufărul de care-mi vorbise

Carlos Argentino. Nişte lăzi cu sticle şi câţiva saci de pânză groasă se îngrămădeau într-un cotlon. Carlos luă un sac, îl împături şi-l puse într-un loc anume.

— Perna nu-i grozavă, îmi explică el, dar dacă o ridic numai cu un centimetru, nu mai vezi nimic şi-ai să fii ruşinat şi confuz. Hai, întinde-ţi oasele pe jos şi numără nouăsprezece trepte.

M-am supus exigenţelor sale ridicole; la urmă a plecat. A închis cu grijă chepengul; întunericul, în ciuda unei crăpături pe care am desluşit-o mai încolo, mi s-a părut mai întâi total. Deodată, am înţeles primejdia; mă lăsasem îngropat de un nebun, după ce absorbisem o otravă. Fanfaronada lui Carlos lăsa să transpară teroarea ascunsă că miracolul n-o să-mi apară; Carlos, ca să-şi apere delirul, ca să nu ştie că e nebun, *trebuia să mă ucidă*. Am simţit un rău confuz pe care am încercat să-l atribui poziţiei rigide şi nu efectului vreunui narcotic. Am închis ochii, i-am deschis. Şi-atunci am văzut Alephul.

Ajung acum la centrul inefabil al povestirii mele; aici începe disperarea mea de scriitor. Orice limbaj este un alfabet de simboluri, a cărui întrebuinţare presupune un trecut împărtăşit de interlocutori; cum să transmit altora Alephul infinit pe care memoria-mi şovăielnică abia-l conţine? Misticii, într-un astfel de caz, fac risipă de simboluri: pentru a semnifica divinitatea, un persan vorbeşte de o pasăre care, într-un anume fel, este toate păsările; Alanus de Insulis, de o sferă al cărei centru este peste tot, iar circumferinţa nicăieri; Iezechiel, de un înger cu patru feţe privind în acelaşi timp spre Orient şi Occident, spre miazănoapte şi spre miazăzi. (Nu fără rost amintesc aceste analogii inconceptibile; au o anumită legătură cu Alephul.) Poate că zeii nu-mi vor refuza găsirea unei imagini asemănătoare, însă această povestire ar fi atunci pătată de literatură, de falsitate. În rest, problema centrală este insolubilă: nu s-ar putea enumera nici măcar parţial un ansamblu infinit. În acea clipă uriaşă am văzut milioane de acţiuni delectabile sau atroce; niciuna nu m-a uimit într-atât precum faptul că toate ocupau acelaşi

punct, fără suprapunere şi fără transparenţă. Ceea ce-mi văzură ochii fu simultan: ceea ce voi transcrie, succesiv fiindcă aşa e limbajul. Vreau totuşi să consemnez unele lucruri.

În josul treptei, spre dreapta, am văzut o mică sferă moarată cu o strălucire aproape insuportabilă. La început am crezut că se roteşte; apoi am înţeles că această mişcare era o iluzie produsă de spectacolul vertiginos pe care-l închidea în ea. Diametrul Alephului trebuie să fi fost de vreo doi-trei centimetri, dar înăuntru era întregul spaţiu cosmic, fără nicio reducţie. Fiecare lucru (sticla oglinzii, de pildă) era o infinitate de lucruri, fiindcă îl vedeam limpede din toate punctele universului. Am văzut marea zbuciumată, am văzut zorii de zi şi amurgul, am văzut mulţimile de oameni din America, am văzut o pânză de păianjen argintată în centrul unei piramide negre, am văzut un labirint frânt (era Londra), am văzut ochi interminabili scrutându-se în mine, imediaţi, ca într-o oglindă, am văzut toate oglinzile de pe lume şi imaginea mea nu se reflecta în niciuna din ele, am văzut într-o curte retrasă de pe strada Soler acelaşi dalaj pe care-l văzusem, treizeci de ani mai înainte, într-o casă din Fray Bentos, am văzut struguri, zăpadă, tutun, filoane de metal, aburi, am văzut pustiuri convexe sub Ecuator şi flecare fir de nisip al lor, am văzut la Inverness o femeie pe care n-o voi uita, i-am văzut coama de păr violentă, trupul semeţ, i-am văzut un cancer la sân, am văzut un rotocol de ţărână uscată pe un trotuar, în locul unde fusese un copac, am văzut într-o casă de la ţară din Adrogué un exemplar din prima traducere englezească a lui Pliniu, cea a lui Philemon Holland, am văzut în acelaşi timp fiecare literă de pe fiecare pagină (copil fiind, mă miram mereu de faptul că literele dintr-o carte închisă nu se amestecau în timpul nopţii până la a se pierde), am văzut noaptea şi ziua contemporană nopţii, am văzut un apus de soare la Queretaro ce părea să reflecte culoarea unui trandafir aliat în Bengal, mi-am văzut dormitorul gol, am văzut într-o încăpere din Alkmaar un glob terestru între două oglinzi

ce-l multiplicau la nesfârşit, am văzut cai cu coama învolburată pe o plajă a Mării Caspice în zori de zi, am văzut osatura delicată a unei mâini, i-am văzut pe supravieţuitorii unei bătălii scriind cărţi poştale, am văzut într-o vitrină din Mirzapur un joc de cărţi spaniol, am văzut umbrele înclinate ale unor ferigi pe solul unei sere, am văzut tigri, pistoane, bizoni, talazuri şi armate, am văzut toate furnicile de pe Pământ, am văzut un astrolab persan, am văzut în sertarul unui birou (iar scrisul acela m-a făcut să tremur) nişte scrisori obscene, incredibile, precise, pe care Beatriz i le trimisese lui Carlos Argentino, am văzut un monument adorat în cimitirul din Chacarita, am văzut relicva atroce a ceea ce fusese delicioasa Beatriz Viterbo, mi-am văzut circulaţia sângelui obscur, am văzut angrenajele iubirii şi schimbările morţii, am văzut Alephul, din toate unghiurile, am văzut în Aleph Pământul şi pe Pământ din nou Alephul şi în Aleph Pământul, mi-am văzut chipul şi viscerele, am văzut chipul tău, şi m-a cuprins ameţeala şi am plâns, pentru că ochii mei văzuseră acel obiect secret şi conjectural al cărui nume e folosit abuziv, dar pe care nimeni nu l-a văzut: inconceptibilul univers.

M-a încercat o veneraţie fără sfârşit, o durere infinită.

— Trebuie să le fi zăpăcit tot scotocind prin ceea ce nu te priveşte, spuse un glas detestat şi jovial. Poţi să-ţi storci creierii, nici într-o sută de ani n-o să ajungi să-mi plăteşti pentru revelaţia asta. Ce observator formidabil, nu.

Borges?

Picioarele lui Carlos Argentino stăteau pe treapta cea mai de sus a scării, în penumbra bruscă, izbutii să mă ridic şi să îngaim:

— Formidabil. Da, formidabil.

Accentul indiferent al glasului meu m-a uluit. Neliniştit, Carlos Argentino insista:

— Ai văzut totul bine, în culori?

În clipa aceea mi-am conceput răzbunarea. Binevoitor, înduioşat în chip evident, nervos, evaziv, i-am

mulţumit lui Carlos Argentino Daneri pentru ospitalitatea cu care mă primise în pivniţă şi l-am sfătuit să profite de dărâmarea casei ca să se îndepărteze de capitala pernicioasă care nu iartă pe nimeni, crede-mă, pe nimeni! Am refuzat cu o suavă energic să discut despre Aleph; l-am îmbrăţişat la despărţire şi i-am repetat că viaţa la ţară şi liniştea sufletească sunt cei mai buni medici. Pe stradă, pe scările de la Constitucion, în metrou, toate feţele mi s-au părut familiare. M-am temut că nimic pe lume n-ar mai fi fost în stare să mă surprindă; m-am temut că sentimentul de *déjà vu* nu mă va mai părăsi niciodată. Din fericire, după câteva nopţi de insomnie, uitarea m-a cuprins din nou.

x

REVERIE CU PRIVIRE LA MUTANŢI

Copilul astronom.

— Un puseu de febră a inteligenţei.

— Teoria mutaţiilor.

— Mitul Marilor Superiori.

— Mutanţii printre noi.

— De la Horla la Leonhard Euler.

— O societate invizibilă a Mutanţilor?

— Naşterea fiinţei colective.

— Iubirea faţă de tot ce e viu.

În cursul iernii anului 1956. doctorul J. Ford Thomson, psihiatru la serviciul de educaţie de la Wolverhampton, primi în cabinetul sau un băieţel de şapte ani care le provoca mare îngrijorare părinţilor săi şi învăţătorului la şcoală.

„Evident, n-avea la dispoziţie lucrările de specialitate, scrie doctorul Thomson. Şi chiar de le-ar fi avut, ar fi putut măcar să le citească? Cu toate astea, ştia răspunsurile corecte la o sumedenie de probleme de astronomie de o extremă complexitate”.

Întors pe dos de examinarea acestui caz, doctorul decise să ancheteze asupra nivelului de inteligenţă a şcolarilor şi întreprinse testarea a cinci mii de copii de prin toată Anglia, cu ajutorul Consiliului Britanic de Cercetări

Medicale, al fizicienilor de la Harwell şi a numeroşi profesori universitari. După un an şi jumătate de lucru, i se păru vădit că se producea „un brusc puseu de febră a inteligentei”.

„Între ultimii 90 de copii de la şapte la nouă ani pe care i-am chestionat, 26 aveau un Q.I. de 140. ceea ce echivalează cu geniul sau aproape. Cred, continuă doctorul Thomson, că asta s-ar putea datora stronţiului 90. un produs radioactiv care pătrunde în corp. Acest produs nu exista înaintea primei explozii atomice”.

Doi savanţi americani, C. Brooke Worth şi Robert K. Enders. Într-o importantă lucrare intitulată The *Nature o/Living Things*, cred că pot demonstra că gruparea genelor este astăzi tulburată şi că, sub efectul unor influenţe încă misterioase, o nouă rasă de oameni apare, dotată cu puteri intelectuale superioare. E vorba, desigur, de o teză ce poate fi contrazisă. Totuşi, geneticianul Lewis Terman, după ce a studiat vreme de treizeci de ani copiii-minune, ajunge la următoarele concluzii:

Înainte, cea mai mare parte a copiilor-minune îşi pierdea calităţile trecând la vârsta adultă. Acum, se pare că devin adulţi” superiori, de o inteligenţă incomparabilă cu cea a oamenilor de tip curent Au de treizeci de ori mai multă activitate decât un om normal, bine dotat. „Indicele lor de reuşită” e de douăzeci şi cinci de ori mai mare. Sănătatea le este desăvârşită, la fel ca echilibrul sentimental şi sexual. În fine, maladiile psihosomatice şi îndeosebi cancerul nu-i ating. Aşa să fie oare? Ceea ce-i sigur e că asistăm la o accelerare progresivă a facultăţilor mentale în toată lumea, corespunzătoare de altfel celei a facultăţilor fizice. Fenomenul e atât de net, încât un alt savant american, doctorul Sydney Pressey, de la Universitatea din Ohio. a pus la punct un plan de instruire a copiilor precoci, susceptibil, după el, de a furniza trei sute de mii de inteligenţe superioare pe an.

*

Să se petreacă oare o mutaţie în speţa umană? Asistăm noi oare la apariţia unor fiinţe care exterior ni se

aseamănă, dar care sunt totuşi diferite? Iată formidabila problemă pe care-o vom studia în cele ce urmează. Ceea ce este sigure că asistăm la naşterea unui mit: acela al mutantului. În civilizaţia noastră tehnică şi ştiinţifică, naşterea unui mit n-ar avea cum să fie lipsită de semnificaţie şi de valoare dinamică.

Înainte de a aborda subiectul, se cuvine să observăm că puseul de febră a inteligenţei constatat la copii aduce cu sine ideea simplă, practică, rezonabilă a unei ameliorări progresive a speciei umane prin tehnică. Tehnica sportivă modernă a arătat că omul posedă resurse fizice încă departe de a fi epuizate. Experienţele în curs privind comportamentul corpului omenesc în navele interplanetare au dovedit o rezistenţă nebănuită. Supravieţuitorii lagărelor de concentrare au putut măsura posibilităţile extreme de apărare ale vieţii şi descoperi resurse considerabile în interacţiunea dintre psihic şi fizic. În fine. În ce priveşte inteligenţa, descoperirea apropiată a unor tehnici mentale şi a unor produse chimice susceptibile dea activa memoria, de a reduce la zero efortul de a memora, deschide nişte perspective extraordinare. Principiile ştiinţei nu-i sunt defel inaccesibile unui spirit normal. Dacă i se uşurează creierului şcolarului şi studentului enormul efort de memorie ce trebuie să-l facă, va deveni întru totul posibil ca elevii de şcoală generală să înveţe structura nucleului şi tabelul periodic al elementelor, iar candidaţii la bacalaureat să înţeleagă relativitatea şi cuantele. Pe de altă parte, când principiile ştiinţei vor fi masiv propagate în toate ţările, când vor exista de cincizeci sau de o sută de ori mai mulţi cercetători, înmulţirea ideilor noi, fecundarea lor mutuală, apropierile crescânde dintre ele vor produce acelaşi efect ca o sporire a numărului de genii. Va fi chiar un efect mai bun, căci geniul este adesea instabil şi antisocial. De altfel, e probabil că o ştiinţă nouă, teoria generală a informaţiei, va permite în viitor să se precizeze cantitativ ideea pe care-o expunem aici în chip calitativ. Repartizând echitabil între oameni cunoştinţele de care omenirea dispune. Încurajând schimburile astfel încât să

se producă noi combinaţii de idei, potenţialul intelectual al societăţii umane va spori la fel de repede şi de sigur ca atunci când s-ar înmulţi numărul de genii.

Acest mod de a vedea lucrurile trebuie menţinut în paralel cu acela, mai fantastic, referitor la mutanţi.

Prietenul nostru Charles-Nocl Martin. Într-o comunicare de mare răsunet, a dezvăluit efectele cumulative ale exploziilor atomice. Radiaţiile răspândite în cursul experienţelor îşi dezvoltă efectele în proporţie geometrică. Specia umană ar risca astfel să devină victima unor mutaţii defavorabile. În plus, de vreo cincizeci de ani radiumul este folosit peste tot în lume tară vreun control serios. Razele X şi anumite produse chimice radioactive sunt exploatate în numeroase industrii. În ce proporţie şi cum îl ating aceste radiaţii pe omul modern? Despre sistemul mutaţiilor nu ştim nimic. Oare nu s-ar putea produce şi mutaţii favorabile? Luând cuvântul la o conferinţă atomică la Geneva, Sir Ernest Rock Carling, patologist ataşat la Home Office, declara: „Se poate nădăjdui. Într-o proporţie limitată de cazuri, ca aceste mutaţii să producă un efect favorabil şi să creeze un copil genial. Cu riscul de a şoca onorabila asistenţă, afirm că mutaţia care ne va da un Aristotel, un Leonardo da Vinci, un Newton, un Pasteur sau un Einstein, le va compensa cu prisosinţă pe celelalte nouăzeci şi nouă care vor avea efecte mult mai puţin fericite”.

*

Câteva cuvinte mai întâi despre teoria mutaţiilor.

La sfârşitul secolului, A. Weisman şi Hugo de Vries au reînnoit ideile despre evoluţie. Era moda atomului, a cărui realitate începea să pătrundă în fizică. Ei au descoperit „atomul eredităţii” şi l-au localizat în cromozomi. Noua ştiinţa a geneticii astfel creată a readus în actualitate cercetările efectuate în cea de-a doua jumătate a secolului al XIX-lea de călugărul ceh Gregor Mendel. Pare astăzi indiscutabil că ereditatea este purtată de gene. Acestea sunt extrem de protejate de mediul exterior. Cu toate astea, se pare că radiaţiile atomice, razele cosmice şi

anumite otrăvuri violente precum colchicina le pot atinge sau pot dubla numărul de cromozomi. S-a observat că frecvenţa mutaţiilor este proporţională cu intensitatea radioactivităţii. Or. radioactivitatea este astăzi de treizeci şi cinci de ori mai mare decât la începutul secolului. Exemple precise de selecţie la bacterii prin mutaţie genetică sub acţiunea antibioticelor au fost furnizate în 1943 de Luna şi Debnick şi în 1945 de Demerec. În aceste cazuri, mutaţia-selecţie operează aşa cum şi-a imaginat Darwin. Adversarii tezei Lamarck. Miciurin. Lyssenko privind ereditatea caracterelor dobândite par deci a avea dreptate. Dar se poate oare generaliza de la bacterii la plante, la animale, la om? Lucrul nu mai parc îndoielnic. Există mutaţii genetice controlabile la specia umană? Da. Unul din cazurile sigure este următorul, extras din arhivele spitalului special englez de maladii infantile de la Londra: doctorul Louis Wolf, directorul acestui spital, estimează că se nasc în Anglia treizeci de mutanţi fenilcetonici pe an. Aceşti mutanţi posedă gene care nu produc în sânge anumiţi fermenţi ce acţionează în sângele normal. Un mutant fenilcetonic este incapabil să disocieze fenilalamina. Această incapacitate face copilul vulnerabil la epilepsie şi eczeme. Îi provoacă o coloraţie cenuşie a părului şi vulnerabilizează adultul la maladiile mentale. O anumită rasă fenilcetonică trăieşte deci printre noi, în marginea rasei umane normale... E vorba aici de o mutaţie defavorabilă: dar se poate refuza orice credit posibilităţii unei mutaţii favorabile? Unii mutanţi ar putea avea în sânge nişte produse susceptibile să le amelioreze echilibrul fizic şi să le sporească mult peste al nostru coeficientul de inteligenţă. Ei ar putea să transporte în vene tranchilizante naturale care să-i ţină la adăpost de şocurile psihice ale vieţii sociale şi de complexele de anxietate. Ei ar alcătui deci o rasă diferită de rasa umană, superioară ei. Psihiatrii şi medicii sesizează ceea ce nu merge. Dar cum să sesizezi ceea ce merge mai mult decât bine?

În ordinea mutaţiilor, trebuie deosebite mai multe

aspecte. Mutaţia celulară care nu atinge genele, care nu creează descendenţii, ne este cunoscută sub forma-i defavorabilă: cancerul, leucemia, sunt mutaţii celulare. În ce măsură s-ar putea produce mutaţii celulare favorabile, generalizate în tot organismul? Misticii vorbesc de apariţia unei „cărni noi”, de o „schimbare la faţă”.

Mutaţia genetică defavorabilă (cazul fenilcetonicilor) începe şi ca să ne de cunoscută. În ce măsură s-ar putea produce o mutaţie favorabilă? Şi aici trebuie deosebite două aspecte ale fenomenului sau mai curând două interpretări.

I. Această mutaţie, această apariţie a unei noi rase poate (1 datorată hazardului. Radioactivitatea. Între alte cauze, ar putea produce o modificare a genelor anumitor indivizi. Proteina din genă, uşor atinsă, n-ar mai furniza de pildă anumiţi acizi care ne produc anxietate. Am vedea apărând o nouă rasă: rasa omului calm. a omului căruia nu-i e teamă de nimic, care nu resimte nimic negativ – care se duce liniştit la război, care ucide fără nelinişte, care se bucură tară complexe, un fel de robot tară niciun fel de tremur lăuntric. Nu e imposibil să asistăm la apariţia acestei rase.

2. Mutaţia nu s-ar datora hazardului. Ar fi dirijată. Ea ar merge în sensul unei asumpţiuni spirituale a omenirii. Ar fi trecerea de la un nivel de conştiinţă la altul superior. Efectele radioactivităţii ar corespunde unei voinţe îndreptate către înălţimi. Modificările pe care le evocam adineaori n-ar fi nimic în comparaţie cu ce ar urma să i se întâmple speciei umane, ar fi doar o uşoară atingere în comparaţie cu schimbările profunde ce vor să vină. Proteina din genă ar fi afectată în structura-i totală şi am vedea născându-se o rasă cu o gândire pe de-a-ntregul transformată, o rasă capabilă să stăpânească timpul şi spaţiul şi să situeze orice operaţiune intelectuală dincolo de infinit. Între prima şi a doua idee e tot atâta diferenţă ca între oţelul călit şi oţelul subtil transformat în bandă magnetică.

Această din urmă idee, creatoare a unui mit modern

pe care şi l-a adjudecat literatura *science-fiction*, este în mod curios înscrisă în feluritele faţete ale spiritualităţii contemporane. Înspre partea luciferienilor. I-am văzut pe Hitler crezând în existenţa Marilor Superiori şi l-am auzit strigând: „Am să vă dezvălui taina: mutaţia rasei umane a început; există fiinţe supraomeneşti”.

Înspre partea hinduismului renovat, maestrul din ashramul de la Pondichery, unul din cei mai mari gânditori din noua Indie. Sri Aurobindo Ghose, şi-a întemeiat filosofia şi comentariile la texte sacre pe certitudinea unei evoluţii ascendente a omenirii, care procedează prin mutaţii.

El a scris: „Apariţia pe Pământul acesta a unei rase umane – oricât de prodigios sau miraculos ar putea părea fenomenul – poate deveni un lucru de actualitate practică”. În sfârşit. În sânul unui catolicism deschis reflecţiei ştiinţifice, Teilhard de Chardin a afirmat că credea „într-o derivă în stare să ne ducă înspre o formă oarecare de Ultra Uman”.

Pelerin pe drumul straniului, mai sensibil decât oricine altcineva la trecerea curentelor de idei neliniştitoare, martor mai curând decât creator, dar martor hiperlucid la aventurile extreme ale inteligenţei moderne, scriitorul *Anait* Breton, tatăl suprarealismului, nu şovăia să scrie în 1942:

Poate că omul nu este centrul, punctul de miră al universului. Putem presupune că există deasupra lui, pe scara animală, fiinţe al căror comportament îi este la fel de străin lui pe cât ar fi al său pentru o efemeridă ori o balenă. Nimic nu se împotriveşte în chip necesar ca nişte fiinţe să scape complet sistemului său senzorial de referinţe, ca efect al unei camuflări de orice natură am voi s-o închipuim, dar a cărei posibilitate e deja întrevăzută de teoria formelor şi de studiul animalelor mimetice. Nu e nicio îndoială că un mare câmp speculativ se deschide în faţa acestei idei, cu toate că ea tinde să aşeze omul în condiţiile modeste de interpretare ale propriului său univers, în care un copil catadicseşte să conceapă o

furnică de sub nivelul său doar când calcă pe muşuroiul de furnici. Ţinând seama de perturbaţiile de tip ciclon, faţă de care omul e neputincios să fie altceva decât victimă sau martor, sau de acelea de tip război, în legătură cu care sunt avansate noţiuni evident insuficiente, n-ar fi imposibil, în cursul unei lucrări vaste tot timpul prezidate de cea mai îndrăzneaţă inducţie, să se abordeze, până la a le face verosimile, structura şi complexiunea unor astfel de fiinţe ipotetice, care nouă ni se manifestă obscur, atunci când ne cuprinde teama sau avem sentimentul hazardului.

Cred că se cuvine să atrag atenţia că nu mă îndepărtez prea tare de mărturia lui Novalis: Trăim în realitate într-un animal ai cărui paraziţi suntem. Constituţia acestui animal o determină pe a noastră şi viceversa", şi că nu fac decât să cad de acord cu gândul lui William James: „Cine ştie dacă nu cumva deţinem în natură un loc la fel de mic, pe lângă nişte fiinţe nebănuite de noi, precum pisicile şi câinii care trăiesc alături de noi, pe lângă casă?" Nici chiar savanţii nu contrazic toţi această opinie: „În jurul nostru circulă poate fiinţe clădite pe acelaşi plan ca noi, dar diferite, de pildă oameni ale căror albumine ar fi drepte". Aşa grăieşte Emile Duclaux, fost director al Institutului Pasteur.

Să fie un nou mit? Aceste fiinţe trebuie oare convinse că purced dintr-un miraj sau trebuie să li se dea prilejul de a se manifesta?

Există oare printre noi fiinţe care să ne semene, dar al căror comportament să ne fie la fel de străin „precum acela al efemeridei sau al balenei"? Bunul simţ replică pe dată că aceasta s-ar şti, că, dacă nişte indivizi superiori ar trăi printre noi, i-am vedea şi noi.

John W. Campbell, după câte ştim, a fost acela care a demontat acest argument al bunului simţ, reducându-l la mai nimic, într-un editorial din revista *Astounding Science Fiction*, apărut în 1941:

Nimeni nu se duce la doctor ca să-i declare că e sănătos tun. Nimeni nu se duce la psihiatru ca să-i comunice că viaţa e un joc facil şi delicios. Nimeni nu sună

la uşa unui psihanalist ca să-i spună că nu suferă de niciun complex. Mutaţiile defavorabile sunt detectabile. Dar cele favorabile?

Totuşi, obiectează bunul simţ, mutanţii superiori s-ar face remarcaţi prin prodigioasă lor activitate intelectuală.

Absolut deloc, răspunde Campbell. Un om genial aparţinând speciei noastre, un Einstein, de exemplu, publică rodul muncii sale. Se face remarcat. Ceea ce-i aduce multe necazuri, ostilitate, neînţelegere, ameninţări, exil. Einstein la sfârşitul vieţii declară: „Dacă aş fi ştiut, m-aş fi făcut instalator”. Peste nivelul lui Einstein, mutantul este suficient de inteligent ca să se ascundă. Îşi păstrează descoperirile pentru sine. Duce o viaţă pe cât de discretă posibil, încercând doar să menţină contactul cu alte inteligenţe de felul său. Câteva ore de lucru pe săptămână îi ajung ca să-şi satisfacă nevoile, iar restul timpului şi-l foloseşte cu activităţi despre care n-avem nici măcar idee.

Ipoteza e seducătoare. Ea nu este defel verificabilă în stadiul actual al ştiinţei. Niciun examen anatomic nu poate aduce informaţii despre inteligenţă. Anatole France avea un creier anormal de uşor. În sfârşit, nu există niciun motiv ca unui mutant să i se facă autopsia, în afară de cazurile de accident; iar atunci, cum oare să-ţi dai seama de o mutaţie care afectează celulele creierului? Nu e deci total aiurea să admitem ca posibilă existenţa Superiorilor printre noi. Dacă mutaţiile sunt regizate numai de hazard, există probabil şi unele favorabile. Dacă sunt regizate de o forţă naturală organizată, corespunzând unei voinţe de ascensiune a materiei vii, aşa cum credea, de pildă, Sri Aurobindo Ghose, trebuie să existe mult mai mult decât atâta. Urmaşii noştri ar fi deja aici.

Totul ne îndeamnă să credem că sunt aidoma nouă, sau mai curând că nimic nu ne permite să-i deosebim de noi. Unii autori de sf le atribuie, desigur, mutanţilor nişte particularităţi anatomice. Van Vogt, în celebra-i carte *Slan*, imaginează că părul lor are o structură aparte: e alcătuit dintr-un fel de antene care slujesc la comunicarea telepatică şi, cu aceste dale, el a construit o frumoasă şi

teribilă povestire despre hăituirea Superiorilor, copiată după persecuţiile suferite de evrei. Se întâmplă însă că, pentru a simplifica, romancierii mai pun ceva de la ei.

Dacă telepatia există, ea nu se transmite nicidecum prin unde şi nu e deloc nevoie de antene. Dacă vom crede într-o evoluţie dirijată, se cuvine să admitem că, pentru a-şi asigura protecţia, mutantul dispune de nişte mijloace de camuflare aproape perfecte. În regnul animal, răpitorul este deseori înşelat de prăzile „deghizate" în frunze uscate. În crenguţe, chiar în excremente, cu o perfecţiune aiuritoare. „Viclenia" speciilor suculente merge chiar. În anumite cazuri, până la a imita culoarea speciilor necomestibile. Cum bine a văzut André Breton, care-i presimte printre noi pe „Marii Transparent", se poate ca aceste fiinţe să scape observaţiei noastre „ca efect al unei camuflări de orice natură am voi s-o închipuim, dar a cărei posibilitate e deja întrevăzută de teoria formelor şi de studiul animalelor mimetice".

„Omul nou trăieşte în mijlocul nostru! E aici! Sunteţi mulţumit acum? Am să vă spun un secret: l-am văzut pe omul nou. E neînfricat şi crud! Dinaintea lui mi s-a făcut frică!" urlă Hitler tremurând.

Un alt spirit cuprins de teroare, asaltat de nebunie: Maupassant, livid şi asudat, scrie precipitat unul din textele cele mai neliniştitoare din literatura franceză – *Le Horla*:

Acum ştiu, ghicesc. Domnia omului s-a sfârşit. A sosit ei. Cel pe care-l intuiau spaimele dintâi ale popoarelor naive. Cel exorcizat de preoţii neliniştiţi, evocat de vrăjitori în nopţile sumbre fără ca el să apară încă, cel căruia presimţirile stăpânilor trecători ai lumii i-au atribuit toate formele monstruoase sau graţioase ale gnomilor, ale duhurilor, ale geniilor, ale zânelor, ale spiriduşitor. După concepţiile grosolane aduse de spaimele primitive, oameni mai ageri la minte l-au presimţit mai limpede. Mesmer îl ghicise, iar medicii, încă de-acum zece ani, i-au descoperit natura puterii chiar înainte de a şi-o fi exercitat. S-au jucat cu această armă a noului Suveran – dominaţia unor puteri

misterioase asupra sufletului omenesc devenit sclav. Au numit-o magnetism, hipnotism, sugestionare... ce ştiu eu? I-am văzut distrându-se ca nişte copii imprudenţi cu această putere oribilă! Vai nouă! Nenorocire omului! A sosit, acela... acela... Cum se numeşte oare?... Mi se pare că-şi strigă numele, iar eu nu-l aud... da... îl strigă... ascult... nu pot... repetă... Horla... am auzit... Horla... el e... Horla... a sosit!

În interpretarea-i şovăitoare a acestei viziuni pline de uimire şi de oroare, Maupassant, ca om al epocii sale, îi atribuie mutantului puteri hipnotice. Literatura modernă sf, mai apropiată de cercetările lui Rhine. Soal, Mac Conncl decât de cele ale lui Charcot, le atribuie mutanţilor puteri „parapsihologice”: telepatie, telekinezie. Unii autori merg şi mai departe şi ni-l înfăţişează pe Superior plutind prin aer sau trecând prin ziduri: aici sunt numai nişte fantezii, ecouri amuzante ale arhetipurilor din basme. La fel precum insula sau galaxia mutanţilor corespunde vechiului vis al Insulelor Preafericite, puterile paranormale corespund arhetipului zeilor greci. Dar. Dacă ne plasam în planul realului, ne dam seama că toate aceste puteri le-ar fi perfect inutile unor fiinţe trăind într-o civilizaţie modernă. La ce bun telepatia când dispunem de radio? La ce bun telekinezia când există avionul? Dacă mutanţii există, ceea ce suntem înclinaţi să credem, ei dispun de o putere mult superioară faţă de tot ce poate visa imaginara. De o putere pe care omul obişnuit n-o exploatează defel: ei dispun de inteligenţă.

Acţiunile noastre sunt iraţionale, iar inteligenţa intră prea puţin în deciziile pe care le luăm. Putem imagina Ultra Umanul, noua treaptă a vieţii pe Pământ, ca pe o fiinţă raţională şi nu doamna care raţionează, o fiinţă înzestrată cu o inteligenţă obiectivă permanentă şi care nu ia nicio hotărâre decât după ce examinează lucid, complet, masa de informaţii aflată în posesia sa. O fiinţă al cărei sistem nervos ar fi o fortăreaţă în stare să reziste oricărui asalt al impulsurilor negative. O fiinţă cu mintea rece şi rapidă, echipată cu o memorie totală, infailibilă. Dacă

mutanţii există, ci sunt probabil ca această fiinţă care fizic seamănă cu un om, dar diferă radical de el prin simplul fapt că îşi controlează inteligenţa şi uzează de ea fără nicio clipă de zăbavă. Felul acesta de a vedea lucrurile pare simplu. El este totuşi mai fantastic decât tot ce ne sugerează literatura sf. Biologii încep să întrevadă modificările chimice care ar fi necesare creării acestei noi specii. Experienţele cu tranchilizante, cu acidul riscrgic şi derivatele sale, au arătat că ar fi suficientă o foarte slabă urmă din anumiţi compuşi organici încă necunoscuţi ca să ne protejeze contra permeabilităţii excesive a sistemului nostru nervos şi să ne permită astfel să exercităm în toate ocaziile o inteligenţă obiectivă. La fel cum există mutanţi fenilcetonici a căror chimie este mai puţin bine adaptată la viaţă decât a noastră, tot aşa putem presupune că există mutanţi a căror chimic este mai bine adaptată decât a noastră la viaţa din această lume în transformare. Aceşti mutanţi, ale căror glande ar secreta spontan tranchilizante şi substanţe ce dezvoltă activitatea cerebrală, ar fi vestitorii speciei chemate să înlocuiască omul. Locul lor de şedere n-ar fi vreo insulă misterioasă ori o planetă interzisă. Viaţa a fost capabilă să creeze fiinţe adaptate abisurilor submarine sau atmosferei rarefiate de pe piscurile cele mai înalte. Tot că este capabilă să creeze şi fiinţa ultraumană a cărei locuinţă ideală este Metropolis, „pământul fumegând de uzine, pământul trepidant al afacerilor, pământul vibrând de sute de noi radiaţii”…

Viaţa nu e niciodată perfect adaptată, dar tinde la adaptarea perfecta. De ce ar fi slăbit ea această tensiune de când a fost creat omul? De ce n-ar pregăti, prin om, ceva mai bun ca omul? Iar acest om de după om poate deja s-a născut. „Viaţa, spune doctorul Loren Eisely. e un mare râu visător ce curge prin toate deschiderile, schimbându-se şi adaptându-se pe măsură ce înaintează” (*New York Herald Tribune*, 23 noiembrie 1959). Aparenta-i stabilitate este o iluzie generată de propria scurtime a zilelor noastre. Noi nu vedem acul care indică orele făcând înconjurul cadranului: la fel, nu vedem o formă de viaţă vărsându-se

în alta.

Obiectul cărui de faţă este de a expune fapte şi a sugera ipoteze, nu de a promova vreun cult. Nu pretindem că am cunoaşte mutând. Totuşi. Dacă admitem ideea că mutantul perfect este perfect camuflat, vom admite şi ideea că natura eşuează uneori în efortu-i de creaţie ascensională şi aruncă în circulaţie nişte mutând imperfecţi care. În ce-i priveşte, sunt vizibili.

La acest mutant imperfect, calităţi mentale excepţionale se amestecă cu defecte fizice. Aşa e cazul, de pildă, cu numeroşi socotitori-minune. Cel mai mare specialist în materie, profesorul Robert Tocquet, declară: „Mai mulţi socotitori au fost mai întâi consideraţi copii înapoiaţi. Socotitorul-minune belgian Oscar Verhaeghe vorbea la vârsta de şaptesprezece ani ca un ţânc de doi ani. În plus, am spus că Zerah Colburn prezenta un semn de degenerescentă: un deget suplimentar la fiecare membru. Un alt socotitor-minune, Prolongeau, se născuse fără mâini şi picioare. Mondeux era isteric... Oscar Verhaeghe, născut pe 16 aprilie la Bousval. Belgia. Într-o familie de modeşti funcţionari, aparţine grupului de socotitori cu o inteligenţă mult peste medic. Ridicările la diverse puteri ale numerelor formate din aceleaşi cifre sunt o specialitate de-a lui. Astfel. 888.888.888.888.888 este ridicat la pătrat în 40 de secunde, iar 9.999.999 este ridicat la puterea a cincea în 60 de secunde, rezultatul comportând 35 de cifre...”

Degeneraţi sau mutând rataţi?

Iată poate un caz de mutant complet: cel al lui Leonhard Euler, care era în relaţii cu Roger Boscovici, a cărui poveste am narat-o într-un capitol anterior.

Leonhard Euler (1707 – 1783) este în general considerat unul din cei mai mari matematicieni ai tuturor timpurilor. Această calificare este însă prea strâmtă ca să dea seama de însuşirile supraomeneşti ale spiri

La începutul anului 1959. s-a publicat în U.R.S.S. jurnalull u1Iui, isul) îi; iuucfi. Ţiolkovski. El scrie cu i luni

cea imii mure puric din ideile sale din lucrurile lui Boscovici.

tului său. El răsfoia lucrările cele mai complexe în câteva clipe şi putea să recite complet *toate* cărţile care-i trecuseră prin mână de când învăţase să citească. Cunoştea foarte bine fizica, chimia, zoologia, botanica, geologia, medicina, istoria, literatura greacă şi latină. În toate aceste discipline, nimeni din epoca sa nu l-a egalat. Avea puterea de a se izola total, după voie, de lumea exterioară şi de a urmări un raţionament orice s-ar fi întâmplat. Îşi pierdu vederea în 1766, ceea ce nu l-a afectat. Unul din elevii săi a notat că în cursul unei discuţii referitoare la nişte calcule mergând până la a şaptesprezecea zecimală, s-a produs un dezacord cu privire la a cincisprezecea zecimală. Euler a refăcut atunci calculul cu ochii închişi, într-o fracţiune de secundă. El vedea raporturi, legături care le scăpau celorlalţi oameni cultivaţi şi inteligenţi. Astfel a găsit idei matematice noi şi revoluţionare în poemele lui Virgiliu. Era un om simplu şi modest şi toţi contemporanii săi sunt de acord că principala-i grijă era să treacă neobservat. Euler şi Boscovici trăiau într-o epocă în care savanţii erau onoraţi şi nu riscau să fie întemniţau pentru ideile lor politice ori constrânşi de guvern să fabrice arme. Dacă ar fi trăit în secolul nostru, poate s-ar fi aranjat ca să se camufleze cu totul. Poate şi astăzi există nişte Euleri sau Boscovici. Mutanţi inteligenţi şi raţionali, înzestrau cu o memorie absolută şi cu o inteligenţă în mod constant lucidă ne dau poate târcoale, deghizaţi în învăţători de ţară sau în agenţi de asigură îi.

Alcătuiesc oare aceşti mutanţi o societate invizibilă? Nicio fiinţă omenească nu vieţuieşte singură. Nu se poate realiza decât în sânul societarii. Societatea omenească pe care o cunoaştem a demonstrat mai mult decât abundent că e ostilă faţă de inteligenţa obiectivă şi de imaginaţia liberă: Giordano Bruno ars pe rug, Einstein exilat, Oppenheimer supravegheat. Dacă există mutând conformi

cu descrierea noastră, totul ne îndeamnă să credem că ei lucrează şi comunică între ei în sânul unei societăţi suprapuse peste a noastră şi care, neîndoielnic, se întinde în lumea întreagă. Faptul că ei comunică folosind nişte mijloace psihice superioare, ca telepatia, ni se pare o ipoteză copilărească. Mai apropiată de real şi deci mai fantastică ni se pare ipoteza după care ci s-ar sluji de comunicaţiile umane normale ca să vehiculeze mesaje, informaţii pentru folosinţa lor exclusivă. Teoria generală a informaţiei şi semantica arată destul de bine că e posibilă redactarea unor texte cu dublu, triplu sau cvadruplu înţeles. Există texte chinezeşti cu şapte semnificaţii încastrate unele în altele. Un erou al romanului lui Van Vogt, *Slan*, descoperă existenta altor mutanţi citind ziarul şi decriptând nişte articole aparent inofensive. O astfel de reţea de comunicaţie în interiorul literaturii noastre, al presei etc, poate fi concepută. *New York Herald Tribune* publica la 15 martie 1958 un studiu al corespondentului său de la Londra privind o scrie de mesaje enigmatice apărute în paginile cu anunţuri din *Times*. Mesajele cu pricina reţinuseră atenţia specialiştilor în criptografic din diverse poliţii fiindcă aveau în chip evident un înţeles secund. Dar înţelesul acesta a scăpat tuturor strădaniilor de descifrare. Există iară îndoială mijloace de comunicare şi mai puţin reperabile. Cutare roman de mâna a şaptea, cutare lucrare tehnică, cutare carte de filosofie în aparenţă obscură vehiculează poate în secret studii complexe, mesaje adresate unor inteligenţe superioare, la fel de diferite de a noastră pe cât este aceasta de aceea a unei maimuţe mari.

*

Louis de Broglie scrie1: „Nu trebuie să uităm niciodată cât de limitate ne rămân totdeauna cunoştinţele şi de ce evoluţii neprevăzute sunt ele susceptibile. Dacă civilizaţia umană va subzista, în câteva secole fizica va fi la fel de diferită faţă de cea de acum pe cât este aceasta faţă de fizica lui Aristotel. Concepţiile mai largi la care vom fi ajuns atunci ne vor permite poate să înglobăm într-o

aceeaşi sinteză. În care fiecare-şi va găsi locul, toate fenomenele fizice şi biologice în ansamblu. *Dacă gândirea omului, eventual întărită de vreo mutaţie biologică*, ar fi să se înalţe într-o zi până acolo, că ar percepe atunci în adevărata-i lumină, pe care noi încă nici n-o bănuim acum, unitatea fenomenelor deosebite între ele cu ajutorul adjectivelor „fizico-chimice", „biologice" sau chiar „psihice".

Dar dacă această mutaţie s-a şi produs? Unul din cei mai mari biologi francezi, Morand, inventatorul tranchilizantelor, admite că mutanţi au apărut de-a lungul întregii istorii a omenirii1: „Mutanţii s-au numit, între altele. Mahomed, Confucius, Iisus Hristos..." Mai există poate mulţi alţii. Nu e deloc de negândit ca în epoca evolutivă în care ne aflăm mutanţii să considere inutil de a se da de exemplu sau de a predica vreo formă de religie nouă. Sunt în prezent lucruri mai bune de făcut decât acela de a te adresa individului. Nu e de negândit că ci consideră necesar şi benefic mersul nostru către colectivism. În sfârşit, nu e de negândit că ci privesc chinurile facerii prin care trecem ca fiind de dorit şi, la fel, ca binevenită chiar vreo mare catastrofă susceptibilă de a grăbi conştientizarea tragediei spirituale pe care o constituie în totalitate fenomenul uman. Ca să acţioneze, ca să se precizeze deriva ce ne antrenează poate pe toţi înspre vreo formă de ultrauman la care ei au ajuns, le este pesemne necesar să rămână ascunşi, să menţină secretă coexistenţa lor cu noi, în timp ce. În ciuda aparenţelor şi poate datoriţii prezenţei lor, se plămădeşte sufletul nou pentru o lume nouă pe care noi o chemăm să vină cu toată forţa iubirii noastre.

În articolul intitulat „Ce este viaţa? *". apărut în *Nouvelles litteraires* din 2 martie 1950. I. Morand et H. Laborit, *Les Destins de la vie et de l'homme*, Masson, că... Paris. 1959.

Iată-ne ajunşi la frontierele imaginarului. Trebuie să

ne oprim. Nu vrem decât să sugerăm cel mai mare număr posibil de ipoteze rezonabile. Din această cantitate, multe vor fi neîndoielnic de aruncat. Dar dacă vreo câteva vor deschide cercetării nişte uşi până acum ascunse, nu vom fi muncit zadarnic: nu ne vom fi expus inutil riscurilor de a cădea în ridicol. „Taina vieţii poate fi găsită. De mi s-ar da prilejul s-o aflu, nu l-aş lăsa să-mi scape de teama ironiilor" (Loren Eiseley).

Orice reflecţie asupra mutanţilor ajunge la o reverie asupra evoluţiei, a sorţii vieţii şi a omului. Ce este timpul la scara cosmică unde trebuie situată istoria Pământului? Viitorul n-a început oare, ca să zic aşa, de-o veşnicie? în ce priveşte apariţia mutanţilor, totul se petrece ca şi cum societatea umană ar fi câteodată atinsă de un resac al viitorului, vizitată de martorii cunoaşterii ce va să vină. Mutanţii nu sunt oare memoria viitorului cu care marele creier al omenirii este poate înzestrat?

Altceva: ideea de mutaţie favorabilă este evident legată de ideea de progres. Această ipoteză a unei mutaţii poate fi adusă în planul ştiinţific cel mai pozitiv. Este absolut sigur că regiunile cele mai recent dobândite de către evoluţie şi cele mai puţin specializate, adică zonele tăcute ale materiei cerebrale, se maturizează ultimele. Neurologii socotesc cu dreptate că există aici nişte posibilităţi inedite, pe care viitorul speciei ni le va dezvălui. Individul bucurându-se de posibilităţi inedite... O individualizare superioară... Şi totuşi viitorul societăţii ni se pare orientat către o colectivizare crescândă. E contradictoriu? Credem că nu. Existenţa pentru noi nu este contradicţie, ci complementaritate şi depăşire.

Într-o scrisoare adresată prietenului său Laborit, biologul Morand scria: „Omul devenit perfect logic, abandonând orice pasiune ca şi orice iluzie, se va preschimba într-o celulă din continuumul vital pe care-l constituie o societate ajunsă la cel mai înalt punct al evoluţiei sale: cu toată evidenţa. Încă nu suntem acolo, dar (ară asta nu cred că ar putea exista evoluţie. Atunci şi numai atunci va emerge acea „conştiinţă universală" a

fiinţei colective, la care tindem”.

Dinaintea acestei viziuni extrem de probabile, ştim bine că partizanii vechiului umanism care a plămădit civilizaţia noastră cad pradă disperării. Ei îşi imaginează omul lipsit de scop de aici încolo, intrând în faza-i de declin. „Devenit perfect logic, abandonând orice pasiune ca şi orice iluzie…” Cum oare omul transformai în focar de inteligenţa dogoritoare să fie în declin? Fireşte, Eul psihologic, ceea ce numim personalitate, ar fi pe calc de dispariţie. Dar noi nu credem că această „personalitate” e cea mai mare bogăţie a omului. Aici suntem, socotim noi, religioşi. E semnul timpurilor noastre faptul că toate observaţiile active converg într-o viziune a transcendenţei. Nu, personalitatea nu este cea mai mare bogăţie a omului. Ea nu-i decât unul din instrumentele ce-i sunt date ca să treacă la starea de trezie. Odată treaba făcută, instrumentul dispare. Dacă am avea nişte oglinzi în stare să ne arate această „personalitate” atât de preţuită de noi, n-am suporta s-o privim din pricina monştrilor şi a larvelor de care e plină. Numai omul cu adevărat trezit s-ar putea apleca asupra ci fără a risca să moară de spaimă, căci atunci oglinda n-ar mai reflecta nimic, ar rămâne pură. Acesta este adevăratul chip, care în oglinda adevărului nu mai e *restituit* îndărăt. În sensul acesta, noi încă nu avem un chip, iar zeii nu ne vor vorbi faţă către faţă decât atunci când vom avea şi noi unul.

Respingând Eul psihologic mişcător şi limitat. Rimbaud spunea deja: *Je est un autre*”. E acel *Je* imobil, transparent şi pur, a cărui înţelegere e infinită: toate tradiţiile îl îndeamnă pe om să lase lotul ca să ajungă la el. S-ar putea să ne găsim într-o vreme când viitorul apropiat vorbeşte aceeaşi limbă ca trecutul îndepărtat.

Dincolo de aceste consideraţii asupra posibilităţilor *diferite* ale spiritului, gândirea, chiar şi cea mai generoasă, distinge numai contradicţii între conştiinţa individuală şi conştiinţa universală, viaţa personală şi viaţa colectivă. Însă o gândire care vede contradicţii în sfera vieţii e o gândire bolnavă. Conştiinţa individuală într-adevăr trezită

intră în univers. Viaţa personală, în întregime concepută şi utilizată ca instrument de trezire, se topeşte fără daună în viaţa colectivă.

În fine, nimeni nu spune că apariţia acestei fiinţe colective ar fi termenul ultim al evoluţiei. Spiritul Pământului, sufletul vieţii încă n-au ieşit de tot la suprafaţă. În faţa marilor tulburări vizibile produse de această secretă emergenţă, pesimiştii spun că trebuie măcar încercai să „salvăm omul”. Omul acesta însă nu trebuie salvat, el trebuie schimbai. Omul din psihologia clasică şi din filosofiile în curs e deja depăşit, condamnat la inadaptare. Cu sau fără vreo mutaţie, un alt om decât acesta se cuvine să întrevedem pentru a potrivi fenomenul uman la mersul sorţii. De aici încolo, nu mai e vorba nici de pesimism, nici de optimism: e vorba de iubire.

Pe vremea când credeam că pot să posed adevărul în trupul şi în sufletul meu, când îmi închipuiam că voi găsi curând o soluţie la orice, la şcoala filosofului Gurdjieff, există un un cuvânt pe care nu l-am auzit rostit niciodată: cuvântul iubire. Nu dispun astăzi de nicio certitudine absolută. N-aş putea avansa ca hotărât valabilă nici cea mai timidă ipoteză din cele formulate în lucrarea de faţă. Cinci ani de reflecţie şi muncă împreună cu Jacques Bergier nu mi-au adus decât un singur lucru: voinţa de a-mi ţine spiritul în stare de surpriză şi în stare de încredere dinaintea tuturor formelor de viaţă şi a tuturor urmelor de inteligenţă din materia vie. Aceste două stări – surpriza şi încrederea – sunt inseparabile. Voinţa de a ajunge la ele şi a le menţine suferă la un moment dat o transformare: încetează dea mai fi voinţă, adică jug, ca să devină iubire, adică bucurie şi libertate. Într-un cuvânt, tot ce-am dobândit este că port în mine dragostea de viaţă, de nedezrădăcinat de acum înainte, pe lumea asta şi în infinitatea lumilor.

Pentru a cinsti şi a exprima această dragoste complexă, puternică, fără îndoială că nu ne-am limitat, Jacques Bergier şi cu mine, la metoda ştiinţifică, aşa precum ar fi ecrut-o prudenţa. Dar ce-i aia dragoste

prudentă? Metodele noastre au fost acelea ale savanţilor, dar şi ale teologilor, poeţilor, vrăjitorilor, magicienilor şi copiilor. Până la urmă, ne-am purtat ca nişte barbari, preferând evaziunii invazia. E din pricină că, ne spunea nouă ceva, noi făceam într-adevăr parte din trupele străine, din hoardele fantomatice mânate de nişte trompete cu ultrasunete, din cohortele transparente şi dezordonate care încep să se reverse asupra civilizaţiei noastre. Suntem de partea cotropitorilor, de partea vieţii ce vine, de partea schimbărilor de vârstă şi gândire. Eroare? Nebunie? O viaţă de om nu se justifică altfel decât prin strădania, chiar nefericită, către o mai bună înţelegere. Iar a înţelege mai bine înseamnă a adera mai bine. Cu cât înţeleg mai mult, cu atât mai multă dragoste port, căci tot ce e înţeles e bine.

lius şi Spinoza dinaintea aurului filosofai.

— Alchimie şi fizica modernă.

— O bombă cu hidrogen pe un cuptor de bucătărie

— A materializa, a hominiza, a spiritualiza 85

III.

— Unde vedem un biet evreu preferând mierea zahărului.

— Unde un alchimist care ar putea fi misteriosul Fulcanelli vorbeşte despre pericolul atomic în 1937, descrie bateria atomică şi evocă civilizaţii dispărute.

— Unde Bergier taie un seif cu aparatul de sudură şi plimbă sub braţ o butelie cu uraniu* – Unde un maior american fără nume caută un Fulcanelli definitiv dispărut.

— Unde Oppenheimer cântă în duet cu un înţelept chinez de acum o mie de ani 93

IV.

— Alchimistul modern şi spiritul de cercetare.

— Descrierea a *ceea ce face* un alchimist în laborator.

— Repetarea indefinită a experienţei.

— Ce aşteaptă ci?

— Pregătirea tenebrelor.

— Gazul electronic.

— Apa dizolvantă.

— Oare piatra filosofală este energie în suspensie?
— Trans mutaţia alchimistului însuşi.
— Dincolo de asta începe adevărata meta fizică… le. 101
V. – K timp pentru toate. Şi e chiar un timp menit împreunării timpurilor. 109
CIVILIZAŢIILE DISPĂRUTE
I. – în care autorii îi fac portretul extravagantului şi minunatului domn Fort.
— Incendiul sanatoriului coincidenţelor exagerate.
— Dl. Fort pradă cunoaşterii universale.
— Patruzeci de mii de note despre furtunile de albăstrele, ploile de broaşte şi aversele de sânge.
— Cartea blestemaţilor.
— Un anume profesor Kreyssler.
— Elogiul şi ilustrarea intermediarismului.
— Ermitul din Bronx sau un Rabelais cosmic.
— În care autorii vizitează catedrala Saint-AUleurs.
— Poftă bună, domnule Fort! 113
II.
— O ipoteză pentru rug.
— Unde pastorul protestant şi biologul sunt comici.
— Secere un Copernic al antropologiei.
— Multe pete albe pe toate hărţile.
— Doctorul Fortune nu e curios.
— Misterul platinei topite.
— Nişte sfori care sunt cărţi.
— Copacul şi telefonul.
— Un relativism cultural.
— Şi acum, o istorioară bună! 127
ITL – CELE NOUĂ MILIARDE DE NUME ALE LUI DUMNEZEU, de Arthurl. Clarke 133
IV.
— Unde autorii, care nu sunt nici prea creduli, nici prea increduli, îşi pun întrebări cu privire la Marea Piramidă.
— Şi dacă ar fi existat alte tehnici?
— Exemplul hitlerist.

— Imperiul lui Almanzar.
— Multe sfârşituri ale lumii.
— Imposibila Insulă a Paştelui.
— Legenda Omului Alb. – Civilizaţiile din America.
— Misterul Maya.
— De la „puntea de lumină” la ciudata câmpie din Nazca.
— Unde autorii nu sunt decât nişte bieţi spărgători de pietre 139
V. – Memoria mai bătrână ca noi…
— Unde autorii găsesc păsări metalice.
— Povestea unei foarte curioase hărţi a lumii.
— Bombardamente atomice şi nave interplanetare în „texte sacre”.
— O altfel de idee despre maşini.
— „Cargo-cultul”.
— O altă viziune despre esoterism.
— Consacrarea inteligenţei. – încă o istorisire, mă rog 146
VI.
— UN CÂNT DE SLAvĂ PENTRU SFÂNTUL LEIBOWITZ, de Walter
M. Miller. 156
PARTEA A DOUA: CÂŢIVA ANI ÎN STRANIUL ABSOLUT I.
— Toate bilele în acelaşi sac.
— Disperările istoricului.
— Doi amatori de insolit.
— Se cere o inteligenţă mai subtilă.
— Pe fundul lacului Diavolului.
— Un antifascism care face valuri.
— Bergier şi cu mine dinaintea imensităţii straniului.
— Şi Troia era o legendă.
— Istoria în întârziere.
— De la vizibilul banal la invizibilul fantastic.
— Fabula cu scarabeul de aur.
— Se aude resacul viitorului.
— Nu există numai mecanisme reci. 181

fi.
— *Tribune des Nations* refuză diavolul şi nebunia.
— Există totuşi o luptă a zeilor.
— Nemţii şi Atlantida.
— Un socialism magic.
— O religie şi un ordin secrete.
— O expediţie către regiunile ascunse.
— Cea dintâi călăuză ne va fi un poet. 192
DL – Unde va fi vorba de J.-P. Toulet, scriitor minor.
— Dar e vorba de Arthur Machen.
— Un mare geniu necunoscut.
— Un Robinson Crusoe al sufletului.
— Povestea îngerilor din Mons.
— Viaţa, păţaniile şi nenorocirile lui Machen.
— Cum am descoperit p societate secretă engleză.
— Un laureat al premiului Nobel mascat în negru.
— *The Golden Datm9*
filiaţiile, membrii şi şefii ei.
— De ce vom cita un text de Machen.
— Hazardul devine cam zelos 195
IV.
— Textul lui Arthur Machen.
— Adevăraţii păcătoşi, ca şi adevăraţii sfinţi, sunt nişte asceţi.
— Adevăratul Rău, ca şi adevăratul Bine, n-au nimic de-a face cu lumea obişnuită.
— Păcatul înseamnă să iei cerul cu asalt.
— Adevăratul Rău devine din ce în ce mai rar* – Materialismul, duşman al Binelui şi mai abitir al Răului.
— Totuşi astăzi ceva se petrece.
— Dacă vă interesează cu adevărat 202
V. – Pământul concav, lumea îngheţată, omul nou.
— Suntem duşmani ai spiritului.
— Contra naturii şi contra lui Dumnezeu.
— Societatea Vrilului.
— Rasa care ne va înlocui – Hausholferşi Vrilul.
— Ideea de mutaţie a omului.
— Superiorul necunoscut.

— Mathers, şeful societăţii *The Golden Dawnf* îi întâlneşte pe Marii înspăimântători.
— Hitler spune că i-a văzut şi el.
— O halucinaţie sau o prezenţă reală?
— Deschidere spre altceva.
— O profeţie a lui René Guenon.
— Cel dintâi duşman al naziştilor: Steiner 207
VI.
— Un ultimatum dat savanţilor.
— Profetul Horbiger, un Copernic al secolului XX.
— Teoria lumii îngheţate.
— Istoria sistemului solar.
— Sfârşitul Lumii.
— Pământul şi cele patru Luni ale sale.
— Apariţiile uriaşilor.
— Lunile, uriaşii şi oamenii.
— Civilizaţia Atlantidei.
— Cele cinci cetăţi de acum 300.000 de ani.
— De la Tiahuanaco la mumiile tibetane.
— A doua Atlantida.
— Potopul.
— Degenerescenta şi creştinătatea.
— Ne apropiem de o altă epocă.
— Legea gheţii şi a focului… 214
VIL – Horbiger are încă un milion de discipoli.
— Aşteptarea unui Mesia.
— Hitler şi esoterismul în politică.
— Ştiinţa nordică şi gândirea magică.
— O civilizaţie cu totul diferită de a noastră.
— Gurdjieff, Horbiger, Hitler şi omul răspunzător de cosmos.
— Ciclul focului.
— Hitler cuvintează.
— Esenţa antisemitismului nazist.
— Nişte marţieni la Nürnberg.
— Antipactul.
— Vara rachetei.
— Stalingrad sau căderea magilor.

— Rugăciunea de pe Elbrus.
— Omuleţul învingător al supraomului.
— Omuleţul deschide porţile cerului.
— Crepusculul Zeilor* – Inundarea metroului din Berlin şi mitul Potopului.
— Moartea caricaturală a profeţilor.
— Cor de Shelley 233
VIU.
— Pământul e gol înăuntru.
— Noi (mim înăuntru.
— Soarele şi Luna se află în centrul Pământului.
— Radarul în slujba magilor.
— O religie născută în America.
— Profetul ci german era aviator.
— Anti-Einstein.
— O muncă de nebun.
— Pământul gol înăuntru, sateliţii artificiali şi alergicii la noţiunea de infinit.
— Un arbitraj al lui Hitler.
— Dincolo de coerenţă 248
IX.
— Ni se dă apă la moara noastră oribilă.
— Ziarul Blonzilor.
— Preotul Lenz.
— O circulară a Gestapoului.
— Ultima rugăciunea lui Dietrich Eckardt.
— Legenda cu Thule.
— O pepinieră de mediumuri.
— Haushoffer magicianul.
— Tăcerile lui Hess.
— Svastică şi misterele din casa Ipatiev.
— Cei şapte oameni care voiau să schimbe viaţa.
— O colonie tibetană.
— Exterminările şi ritualul.
— *K* mai întuneric decât credeţi. 254
X.
— Himmler şi reversul problemei.
— Cotitura din 1934.

— Ordinul Negru la putere.
— Călugării războinici cu cap de mort.
— Iniţierea în Burguri.
— Ultima rugăciune a lui Sievers.
— Cercetări stranii la Ahnenerbe.
— Marele preot Friedrich Hfelscher.
— O notă uitată a lui Junger.
— Sensul unui război şi al unei biruinţe 264
PARTEA A TREIA: OMUL, ACEST INFINIT
L – O INTUIŢIE NOUĂ.
— Fantasticul prin foc şi sânge.
— Barierele incredulităţii.
— Prima rachetă.
— Burghezi şi muncitori ai Pământului.
— Faptele false şi veritabila ficţiune.
— Lumile locuite.
— Vizitatorii veniţi din altă parte.
— Marile comunicaţii.
— Miturile moderne.
— Despre realismul fantastic în psihologie.
— Pentru o explorare a fantasticului interior.
— Expunerea metodei.
— O altă concepţie despre libertate 279
n. – FANIASTICUL INTERIOR.
— Pionieri: Balzac, Ilugc Flammarion.
— Jules Romains şi cea mai cuprinzătoare întrebare.
— Sfârşitul pozitivismului.
— Ce este parapsihologia?
— Fapte extraordinareşi experienţe sigure.
— Exemplul *Uranicului*.
— Clarviziunea.
— Precogniţia şi visul.
— Parapsihologic şi psihanaliză.
— Lucrarea noastră exclude recursul la ocultism şi la falsele ştiinţe. – în căutarea maşinăriei din adâncuri… 290
ÎŢI.
— CĂTRE O REVOLUŢIE PSIHOLOGICĂ. Al doilea suflu” al spiritului.

— Se cere un Einstein al psihologici.
— Renaşte ideea religioasă.
— Societatea noastră agonizează.
— Jaures şi copacul foşnind de muşte.
— Puţinul pe care-l vedem ţine de puţinul care suntem 303
IV.
— REDESCOPERIREA SPIRITULUI MAGIC.
— Ochiul verde al Vaticanului – Cealaltă inteligenţă.
— Uzina din Pădurea Adormită.
— Povestea spălătorului de vase.
— Natura face poate joc dublu.
— Manivela supermaşinii.
— Noi catedrale, nou argou.
— Ultima poartă.
— Existenţa ca instrument.
— Ceva nou şi rezonabil despre simboluri.
— Totul nu este în totul 307
V. – NOŢIUNEA DE STARE DE TREZIE.
— Precum teologii, savanţii, magicienii şi copiii.
— Salutare unui specialist al betelor în roate.
— Conflictul spiritualism-materialism sau o poveste cu o alergie.
— Legenda ceaiului.
— Dar dacă ar fi vorba de o facultate naturală?
— Gândirea ca mers la pas şi zbor la înălţime.
— Un supliment la drepturile omului.
— Reverii cu privire la omul deşteptat.
— Noi, barbarii cinstiţi 323
VI.
— TREI EXEMPLE ILUSTRATIVE.
— Povestea unui matematician mare de la natură.
— Povestea celui mai uimitor dintre clarvăzători.
— Povestea unui savant de mâine care trăia la 1750.333
VII. PARADOXURI ŞI IPOTEZE CU PRIVIRE LA OMUL DEŞTEP
9.9

TAT. – De ce cele trei cazuri ale noastre i-au dezamăgit pe unii cititori.
— Nu ştim nimic serios despre levitaţie, nemurire etc.
— Totuşi omul are darul ubicuităţii, vede la distanţă etc.
— Ce numiţi o maşină?
— Cum s-ar fi putut naşte primul om deşteptat.
— Vis fabulos dar rezonabil despre civilizaţiile dispărute.
— Apologul panterei.
— Scrisul Domnului… 340
VIII. CÂTEVA DOCUMENTE REFERITOARE LA STAREA DE TReZIE.
— O antologie de făcut. – învăţăturile lui Gurdjieff.
— Trecerea mea prin şcoala deşteptării.
— O povestire a lui Raymond Abellio.
— Un text admirabil de Gustav Meyrinck, geniu prost cunoscut 344
IX. PUNCTUL DE DINCOLO DE INHNIT.
— De la suprarealism la *
realismul fantastic.
— Punctul Suprem.
— Neîncrederea în imagini.
— Nebunia lui Georg Cantor.
— Yoghinul şi matematicianul.
— O aspiraţie fundamentală a spiritului omenesc.
— Un extras dintr-o nuvelă genială a lui Jorge Luis Borges 355
X. REVERIE CU PRIVIRE LA MUTANŢI. Copilul astronom. Un puseu de febră a inteligenţei.
— Teoria mutaţiilor.
— Mitul Marilor
Superiori.
— Mutanţii printre noi.
— De la Horla la Leonhard Euler.
— O societate invizibilă a Mutanţilor?
— Naşterea fiinţei colective. –) *9.9*